

Χριστίνα Μ. Ακριβοπούλου
Χαράλαμπος Ανθόπουλος

Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο

ΧΡΙΣΤΙΝΑ Μ. ΑΚΡΙΒΟΠΟΥΛΟΥ
Δικηγόρος, Διδάκτωρ Νομικής

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ
Αναπλ. Καθηγητής Ε.Α.Π.

Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο

Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά
Συγγράμματα και Βοηθήματα
www.kallipos.gr

Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο

Συγγραφή

Χριστίνα Μ. Ακριβοπούλου

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

Κριτική αναγνώστρια

Τριανταφυλλιά (Λίνα) Παπαδοπούλου

Συντελεστές έκδοσης

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ευαγγελία Μπάλτα

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Αντώνιος Κ. Κοκολάκης

@ Copyright ΣΕΑΒ, 2015

Το παρόν έργο αδειοδοτείται υπό τους όρους της άδειας Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή 3.0. Για να δείτε ένα αντίγραφο της άδειας αυτής επισκεφτείτε τον ιστότοπο <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/gr/>

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Ηρώων Πολυτεχνείου 9, 15780 Ζωγράφου

www.kallipos.gr

ISBN: 978-960-603-156-4

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων.....	3
Πίνακας συντομεύσεων-ακρωνύμια	17
Πρόλογος.....	18
Εισαγωγή	19
Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή στο αντικείμενο και στις θεμελιώδεις αρχές του Διοικητικού Δικαίου	20
1.1. Δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο.....	20
1.1.1. Το αντικείμενο του διοικητικού δικαίου: Γενικό και ειδικό διοικητικό δίκαιο.....	21
1.1.2. Διοικητικό και συνταγματικό δίκαιο	21
1.1.3. Η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο ελληνικό διοικητικό δίκαιο	22
1.1.4. Το παγκόσμιο διοικητικό δίκαιο (Global Administrative Law)	22
1.2. Οι θεμελιώδεις αρχές της Δημόσιας Διοίκησης	23
1.2.1. Η αρχή της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης.....	23
1.2.2. Η αρχή προστασίας του δημοσίου συμφέροντος	24
1.2.3. Η αρχή της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου	24
1.2.4. Η αρχή της αναλογικότητας.....	25
1.2.5. Η αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης.....	25
1.2.6. Η αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας.....	25
1.2.7. Η αρχή της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης	26
1.3. Οι πηγές του διοικητικού δικαίου	27
1.3.1. Το Σύνταγμα.....	28
1.3.2. Το διεθνές δίκαιο και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	30
1.3.3. Ο νόμος	32
1.3.4. Τα είδη του νόμου	34
1.3.5. Τα Προεδρικά Διατάγματα και οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης.....	35
1.3.6. Οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου	36
1.3.7. Η ατομική διοικητική πράξη και η εγκύκλιος	36
1.3.8. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων	37
Βιβλιογραφία/Αναφορές	38
Κριτήρια αξιολόγησης.....	39
Ερωτήματα αυτοαξιολόγησης	39
Κεφάλαιο 2. Η διοικητική οργάνωση του Κράτους	41
2. Έννοια και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.....	41
2.1. Συστήματα διοικητικής οργάνωσης.....	42
2.2. Η κεντρική δημόσια διοίκηση	44

2.2.1. Η κυβέρνηση	44
2.2.2. Οι αρμοδιότητες του Υπουργικού Συμβουλίου	44
2.2.3. Οι αρμοδιότητες των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου και του Πρωθυπουργού	45
2.2.4. Η ανάδειξη της Κυβέρνησης, η διαδικασία των διερευνητικών εντολών και χορήγησης εμπιστοσύνης υπό το ισχύον Σύνταγμα (άρθρα 37 και 84)	46
2.2.5. Η απαλλαγή της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της	49
2.2.6. Η ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης και το Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο του άρθρου 86 Σ	50
2.2.7. Η συγκρότηση της Κυβέρνησης μετά τις εκλογές της 20 Σεπτεμβρίου 2015	52
2.3. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας	52
2.3.1. Προσόντα και διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας.....	52
2.3.2. Οι αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας.....	53
2.3.3. Η νομική θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας στο πολίτευμα.....	55
2.4. Τα Συμβούλια της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης.....	56
2.5. Η διοικητική αποκέντρωση: Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση.....	57
2.6. Κατά τόπον αυτοδιοίκηση: Οι Δήμοι και οι Αυτοδιοικητικές Περιφέρειες.....	59
2.6.1. Οι σκοποί και η λειτουργία της κατά τόπον αυτοδιοίκησης.....	59
2.6.2. Οι ΟΤΑ πρώτου βαθμού: οι Δήμοι.....	60
2.6.3 Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού: Η Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση	63
2.6.4. Η καθ' ύλην αυτοδιοίκηση: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου	66
2.7. Η εν ευρεία έννοια δημόσια διοίκηση: Η Δημόσια Επιχείρηση.....	66
2.8. Ο δημόσιος τομέας και η δημόσια υπηρεσία	67
2.9. Οι Ανεξάρτητες Αρχές.....	68
2.9.1. Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ)	69
2.9.2. Ο Συνήγορος του Πολίτη.....	70
2.9.3. Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ).....	70
2.9.4. Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ).....	70
2.9.5. Η Αρχή Διασφάλισης του απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ).....	71
Βιβλιογραφία/Αναφορές	71
Κριτήρια αξιολόγησης.....	72
Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 1ο.....	72
Απαντήσεις	76
Κεφάλαιο 3. Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους	77
3. Έννοια και διακρίσεις των διοικητικών οργάνων.....	77
3.1. Τα συλλογικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης	78
3.2. De facto και ανυπόστατα διοικητικά όργανα	80
3.3. Γενικές διακρίσεις περί της αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων	81
3.4. Αρμοδιότητα δέσμια και κατά διακριτική ευχέρεια.....	82

3.5. Η μεταβίβαση της αρμοδιότητας.....	83
3.6. Ο δημόσιος υπάλληλος	84
3.7. Μέθοδοι επιλογής και προσόντα διορισμού του δημοσίου υπαλλήλου	86
3.8. Υπαλληλικά δικαιώματα και υποχρεώσεις.....	87
3.9. Η ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου: Πειθαρχική, ποινική και αστική	89
3.10. Οι υπηρεσιακές μεταβολές και η λύση της σχέσης του δημοσίου υπαλλήλου.....	93
3.11. Η δικαστική προστασία των δημοσίων υπαλλήλων	94
3.12. Ο έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης.....	94
3.12.1. Ο πολιτικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης.....	95
3.12.2. Ο δικαστικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης	95
3.12.3. Ο διοικητικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης	95
3.12.4. Ο εσωτερικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης	96
Βιβλιογραφία/Αναφορές	97
Κριτήρια αξιολόγησης.....	98
Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 2ο.....	98
Απαντήσεις	103
Κεφάλαιο 4. Τα μέσα της νομικής δράσης της Δημόσιας Διοίκησης: Διοικητικές πράξεις και διοικητικές συμβάσεις	104
4.1. Έννοια, νομική φύση και χαρακτηριστικά των διοικητικών πράξεων	104
4.2. Η νομιμότητα και η εκτελεστότητα των διοικητικών πράξεων	105
4.2. Διακρίσεις των διοικητικών πράξεων.....	106
4.2.1. Οι κανονιστικές και ατομικές διοικητικές πράξεις.....	107
4.2.2. Οι ατομικές πράξεις γενικής εφαρμογής.....	108
4.2.3. Οι κυβερνητικές πράξεις	109
4.2.4. Απλές και σύνθετες πράξεις	109
4.2.5. Εκτελεστές και μη εκτελεστές πράξεις	109
4.2.6. Επαχθείς και επωφελείς πράξεις.....	110
4.2.7. Συστατικές και διαπιστωτικές πράξεις.....	110
4.2.8. Θετικές και αρνητικές διοικητικές πράξεις.....	111
4.2.9. Διοικητικές πράξεις –άδειες.....	111
4.2.10. Παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας	112
4.3. Η ανάκληση των διοικητικών πράξεων	112
4.4. Προϋποθέσεις του κύρους των διοικητικών πράξεων	113
4.4.1. Οι τύποι των διοικητικών πράξεων.....	114
4.4.2. Η αιτιολογία και η προηγούμενη ακρόαση του διοικούμενου.....	115
4.4.3. Η χρονική ισχύς των διοικητικών πράξεων.....	116
4.5. Οι διοικητικές συμβάσεις.....	117
4.6. Ο κώδικας διοικητικής διαδικασίας.....	119

Βιβλιογραφία/Αναφορές	119
Κριτήρια αξιολόγησης.....	120
Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 3ο.....	120
Απαντήσεις	124
Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 4ο.....	125
Απαντήσεις	129
Κεφάλαιο 5. Τα διοικητικά δικαστήρια και η δικαστική προστασία του διοικούμενου	130
5.1. Η δικαστική λειτουργία κατά το ελληνικό Σύνταγμα	130
5.1.1 Οι συνταγματικές αρχές απονομής της δικαιοσύνης	131
5.2.1. Οι διακρίσεις και οι κλάδοι των δικαστηρίων	132
5.3.1. Η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργών.....	133
5.4.1. Τα συνταγματικά προβλεπόμενα δικαστήρια.....	135
5.4.1.1. Το Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας.....	135
5.4.1.2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο	137
5.2. Διοικητική Δικαιοσύνη και διοικητικές διαφορές.....	138
5.2.1. Το Συμβούλιο της Επικρατείας	140
5.2.1.1. Οργάνωση και αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας.....	140
5.2.1.2. Η αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας	142
5.2.1.4. Η υπαλληλική προσφυγή, η τριτανακοπή και τα ένδικα μέσα ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.....	145
5.2.2. Τα Διοικητικά Δικαστήρια.....	147
5.2.2.1. Οι αρμοδιότητες των Διοικητικών Δικαστηρίων.....	147
5.2.2.2. Ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων.....	148
Βιβλιογραφία/Αναφορές	150
Κριτήρια αξιολόγησης.....	151
Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 5ο.....	151
Απαντήσεις	156
Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 6ο.....	156
Απαντήσεις	160
Κριτήρια αξιολόγησης.....	161
Επαναληπτικό τεστ με ενδεικτικές απαντήσεις (Κεφάλαια 1 ^ο , 2 ^ο , 3 ^ο , 4 ^ο και 5 ^ο).....	161
Ευρετήριο Ελληνικών Όρων.....	177
Ευρετήριο Ξενόγλωσσων Όρων	178
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (Ν. 2690/1999).....	179
Πρώτο Κεφάλαιο. Γενικές Διατάξεις	179
Άρθρο 1. Πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Κώδικα.....	179
Άρθρο 2. Αυτεπάγγελτη ενέργεια της Διοίκησης	179

Άρθρο 3. Αιτήσεις προς τη Διοίκηση	179
Άρθρο 4. Διεκπεραίωση υποθέσεων από τη Διοίκηση	179
Άρθρο 5. Πρόσβαση σε έγγραφα.....	180
Άρθρο 6. Προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου.....	180
Άρθρο 7. Αμεροληψία των διοικητικών οργάνων.....	181
Άρθρο 8. Αναπλήρωση των διοικητικών οργάνων	181
Άρθρο 9. Μεταβίβαση αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων- Εξουσιοδότηση των διοικητικών οργάνων προς υπογραφή	181
Άρθρο 10. Προθεσμίες προς ενέργεια.....	182
Άρθρο 11. Βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής-Επικύρωση των αντιγράφων	182
Άρθρο 12. Τήρηση πρωτοκόλλου υπηρεσίας- Χορήγηση βεβαίωσης για την καταχώριση εγγράφου.....	183
Δεύτερο Κεφάλαιο. Συλλογικά όργανα της Διοίκησης.....	183
Άρθρο 13. Συγκρότηση.....	183
Άρθρο 14. Σύνοψη –Συνεδριάσεις –Λειτουργία.....	183
Άρθρο 15. Αποφάσεις.....	184
Τρίτο Κεφάλαιο. Διοικητική Πράξη	185
Άρθρο 16. Περιεχόμενο και τύπος	185
Άρθρο 17. Αιτιολογία.....	185
Άρθρο 18. Δημοσίευση	185
Άρθρο 19. Κοινοποίηση.....	186
Άρθρο 20. Γνώμη - Πρόταση	186
Άρθρο 21. Ανάκληση	186
Τέταρτο Κεφάλαιο. Διοικητική Σύμβαση	186
Άρθρο 22. Τύπος	186
Άρθρο 23. Κατάρτιση	186
Άρθρο 24. Αίτηση θεραπείας –Ιεραρχική προσφυγή	187
Άρθρο 25. Ειδική διοικητική προσφυγή –Ενδικοφανής προσφυγή	187
Άρθρο 26. Κοινές διατάξεις.....	187
Άρθρο 27. Αναφορά	187
Έκτο Κεφάλαιο. Τελικές και μεταβατικές διατάξεις.....	188
Άρθρο 28. Διάρκεια προθεσμιών	188
Άρθρο 29. Παράταση και αναστολή προθεσμιών.....	188
Άρθρο 30. Επεξήγηση όρων	188
Άρθρο 31. Αναφορά σε διατάξεις.....	188
Άρθρο 32. Παραπομπές	188
Άρθρο 33. Καταργούμενες διατάξεις.....	188
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II. Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης –Πρόγραμμα Καλλικράτης Ν. 3582/2010 (Με τις αλλαγές που επέφεραν οι Ν. 3870/2010 και Ν. 3905/2010)	189

ΜΕΡΟΣ Α: ΣΥΣΤΑΣΗ - ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	189
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΣΥΣΤΑΣΗ - ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΗΜΩΝ	189
Άρθρο 1: Σύσταση δήμων	189
Άρθρο 2: Συγκρότηση δήμων	202
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΣΥΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	202
Άρθρο 3: Σύσταση και συγκρότηση περιφερειών.....	202
Άρθρο 4: Σχέσεις δήμων και περιφερειών.....	204
Άρθρο 5: Σφραγίδα και σήμα	204
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	204
Άρθρο 6: Σύσταση	204
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ-ΔΗΜΟΙ	205
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	205
Άρθρο 7: Δημοτικές αρχές	205
Άρθρο 8: Δημοτικές κοινότητες - Τοπικές κοινότητες - Όργανα.....	205
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	206
Άρθρο 9: Διάρκεια δημοτικής περιόδου	206
Άρθρο 10: Εκλογικό δικαίωμα	206
Άρθρο 11: Άσκηση του εκλογικού δικαιώματος.....	207
Άρθρο 12: Εκλογικοί κατάλογοι.....	207
Άρθρο 13: Προσόντα εκλογιμότητας.....	207
Άρθρο 14: Κωλύματα και ασυμβίβαστα.....	207
Άρθρο 15: Ασυμβίβαστο εξαιτίας οφειλών	209
Άρθρο 16: Επαγγελματική δραστηριότητα του δημάρχου.....	209
Άρθρο 17: Αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και έφοροι των αντιπροσώπων	210
Άρθρο 18: Υποψηφιότητες.....	211
Άρθρο 19: Κατάρτιση συνδυασμών	211
Άρθρο 20: Ανακήρυξη και κοινοποίηση συνδυασμών.....	213
Άρθρο 21: Αντικατάσταση υποψηφίων που παραιτήθηκαν ή απεβίωσαν.....	213
Άρθρο 22: Δικαιώματα συνδυασμών	214
Άρθρο 23: Πρόγραμμα της εκλογής	214
Άρθρο 24: Μορφή των ψηφοδελτίων.....	214
Άρθρο 25: Εκλογικές περιφέρειες	214
Άρθρο 26: Περιεχόμενο των ψηφοδελτίων	214
Άρθρο 27: Σταυροί προτίμησης.....	215
Άρθρο 28: Άκυρα ψηφοδέλτια.....	215
Άρθρο 29: Εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών	216
Άρθρο 30: Αριθμός συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας.....	216
Άρθρο 31: Επιτυχών - Επιλαχόντες συνδυασμοί - Εκλογή δημάρχου	216

Άρθρο 32: Κατανομή των εδρών του δημοτικού συμβουλίου	216
Άρθρο 33: Επανάληψη της ψηφοφορίας.....	217
Άρθρο 34: Κατανομή των εδρών του δημοτικού συμβουλίου ανά εκλογική περιφέρεια	219
Άρθρο 35: Παραίτηση ή θάνατος υποψήφιου δημάρχου σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας	219
Άρθρο 36: Κατανομή εδρών των συμβούλων της δημοτικής κοινότητας	220
Άρθρο 37: Εκλογή συμβούλων τοπικών κοινοτήτων και εκπροσώπου τοπικής κοινότητας	220
Άρθρο 38: Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι - Ισοψηφία	221
Άρθρο 39: Τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι της δημοτικής κοινότητας - Ισοψηφία	221
Άρθρο 40: Τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι του συμβουλίου των τοπικών κοινοτήτων και εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων – Ισοψηφία.....	221
Άρθρο 41: Περιπτώσεις ισοψηφίας συνδυασμών.....	221
Άρθρο 42: Εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της εκλογής.....	222
Άρθρο 43: Έκθεση πρακτικών	222
Άρθρο 44: Επικύρωση της εκλογής.....	222
Άρθρο 45: Δικαίωμα ένστασης	223
Άρθρο 46: Άσκηση ένστασης - Αρμόδιο δικαστήριο	223
Άρθρο 47: Περιεχόμενο της ένστασης.....	223
Άρθρο 48: Προθεσμία για την άσκηση ένστασης.....	223
Άρθρο 49: Διαδικασία εκδίκασης της ένστασης	223
Άρθρο 50: Αίτηση αναίρεσης.....	224
Άρθρο 51: Επανάληψη της εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης	224
Άρθρο 52: Ορκωμοσία των δημοτικών αρχών.....	224
Άρθρο 53: Αποποίηση εκλογής.....	225
Άρθρο 54: Παραίτηση αιρετών.....	225
Άρθρο 55: Αναπλήρωση μελών	225
Άρθρο 56: Εκλογή εξαιτίας διάλυσης συμβουλίων.....	226
Άρθρο 57: Μεταβατικές διατάξεις	226
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄:ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	226
Άρθρο 58: Αρμοδιότητες του δημάρχου	226
Άρθρο 59: Αντιδήμαρχοι.....	227
Άρθρο 60: Εκλογή νέου δήμαρχου	228
Άρθρο 61: Υποχρεώσεις δημάρχου, αντιδημάρχου και μελών επιτροπών.....	229
Άρθρο 62: Σύσταση και λειτουργία Εκτελεστικής Επιτροπής	229
Άρθρο 63:Αρμοδιότητες.....	230
Άρθρο 64: Εκλογή προεδρείου δημοτικού συμβουλίου.....	230
Άρθρο 65: Αρμοδιότητες του δημοτικού συμβουλίου	231
Άρθρο 66: Δημοτικές Παρατάξεις.....	232
Άρθρο 67: Σύγκληση του δημοτικού συμβουλίου.....	232

Άρθρο 68: Υποχρεώσεις των δημοτικών συμβούλων	233
Άρθρο 69: Λειτουργία του δημοτικού συμβουλίου	234
Άρθρο 70: Επιτροπές του δημοτικού συμβουλίου.....	234
Άρθρο 71: Δημοτικό κατάστημα, βιβλία, αρχεία και ιστοσελίδα	235
Άρθρο 72: Οικονομική επιτροπή - Αρμοδιότητες.....	235
Άρθρο 73: Επιτροπή Ποιότητας Ζωής - Αρμοδιότητες.....	236
Άρθρο 74: Συγκρότηση και Εκλογή Οικονομικής Επιτροπής και Επιτροπής Ποιότητας Ζωής.....	236
Άρθρο 75: Λειτουργία της Οικονομικής Επιτροπής και της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής.....	238
Άρθρο 76: Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης.....	239
Άρθρο 77: Συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης.....	240
Άρθρο 78: Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών.....	240
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	241
Άρθρο 79: Πρόεδρος συμβουλίου δημοτικής κοινότητας	241
Άρθρο 80: Πρόεδρος συμβουλίου και εκπρόσωπος τοπικής κοινότητας	241
Άρθρο 81: Αρμοδιότητες προέδρου και αντιπροέδρου δημοτικής κοινότητας	241
Άρθρο 82: Αρμοδιότητες προέδρου τοπικής κοινότητας – εκπροσώπου τοπικής κοινότητας.....	242
Άρθρο 83: Αρμοδιότητες συμβουλίου δημοτικής κοινότητας	242
Άρθρο 84: Αρμοδιότητες συμβουλίου τοπικής κοινότητας.....	244
Άρθρο 85: Συνέλευση κατοίκων τοπικής κοινότητας.....	245
Άρθρο 86: Προϋπολογισμός της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας - Συμμετοχή του συμβουλίου στην κατάρτιση του επιχειρησιακού και τεχνικού προγράμματος του δήμου.....	245
Άρθρο 87: Διαδικασία υλοποίησης αποφάσεων συμβουλίου δημοτικής και τοπικής κοινότητας.....	246
Άρθρο 88: Σύγκληση του συμβουλίου τοπικής και δημοτικής κοινότητας.....	246
Άρθρο 89: Τόπος συνεδρίασης, απαρτία και λήψη αποφάσεων του συμβουλίου της τοπικής και δημοτικής κοινότητας	246
Άρθρο 90: Υποχρεώσεις συμβούλων τοπικών και δημοτικών κοινοτήτων	247
Άρθρο 91: Γραφείο τοπικής ή δημοτικής κοινότητας	247
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄: ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΑΙΡΕΤΩΝ	247
Άρθρο 92: Αντιμισθία αιρετών	247
Άρθρο 93: Ειδική άδεια κατά τη διάρκεια της θητείας των αιρετών του δήμου που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα	248
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄: ΜΕΤΑΒΙΒΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ.....	249
Άρθρο 94 : Πρόσθετες αρμοδιότητες δήμων	249
Άρθρο 95: Άσκηση πρόσθετων αρμοδιοτήτων από τους δήμους	256
Άρθρο 96: Συμμετοχή δήμων σε προγράμματα.....	257
Άρθρο 97: Υπηρεσιακές μονάδες δήμων	257
Άρθρο 98: Διοικητική βοήθεια	257
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄: ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ - ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	258
Άρθρο 99: Συμβάσεις διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας	258

Άρθρο 100: Προγραμματικές Συμβάσεις.....	259
Άρθρο 101: Δίκτυα δήμων και περιφερειών.....	260
Άρθρο 102: Ιδρύματα- νομικά πρόσωπα δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται.....	260
Άρθρο 103: Σύσταση - Συγχώνευση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.....	260
Άρθρο 104: Σύνδεσμοι Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που συνενώνονται	262
Άρθρο 105: Σύσταση διαβαθμιδικού συνδέσμου δήμων και περιφερειών	263
Άρθρο 106: Διοίκηση.....	263
Άρθρο 107: Επιχειρήσεις δήμων	264
Άρθρο 108: Επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α. α΄ βαθμού που συνενώνονται	264
Άρθρο 109: Συγχώνευση κοινωφελών επιχειρήσεων των νέων δήμων	264
Άρθρο 110: Συγχώνευση ανωνύμων εταιριών των νέων δήμων	265
Άρθρο 111: Προσαρμογή λοιπών επιχειρήσεων.....	265
Άρθρο 112: Ειδικές ρυθμίσεις	266
ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ.....	266
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΑΡΧΕΣ - ΟΡΓΑΝΑ	266
Άρθρο 113: Περιφερειακές αρχές.....	266
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	267
Άρθρο 114: Διάρκεια περιφερειακής περιόδου	267
Άρθρο 115: Κανόνες διεξαγωγής των εκλογών	267
Άρθρο 116: Εκλογικό δικαίωμα - Εκλογείς - Εκλόγιμοι	267
Άρθρο 117: Κωλύματα και ασυμβίβαστα	268
Άρθρο 118: Ασυμβίβαστο εξαιτίας οφειλών.....	269
Άρθρο 119: Επαγγελματική δραστηριότητα του Περιφερειάρχη.....	269
Άρθρο 120: Υποψηφιότητες.....	270
Άρθρο 121: Κατάρτιση συνδυασμών	270
Άρθρο 122: Ανακήρυξη και κοινοποίηση συνδυασμών.....	271
Άρθρο 123: Αντικατάσταση υποψηφίων πριν από την εκλογή.....	272
Άρθρο 124: Δικαιώματα συνδυασμών και υποψηφίων	272
Άρθρο 125: Πρόγραμμα της εκλογής	272
Άρθρο 126: Υπολογισμός προθεσμιών	273
Άρθρο 127: Μορφή των ψηφοδελτίων.....	273
Άρθρο 128: Εκτύπωση και διανομή ψηφοδελτίων	273
Άρθρο 129: Περιεχόμενο ψηφοδελτίων	273
Άρθρο 130: Άκυρα ψηφοδέλτια.....	273
Άρθρο 131: Εκλογικοί φάκελοι.....	274
Άρθρο 132: Έναρξη και λήξη της ψηφοφορίας.....	274
Άρθρο 133: Ματαίωση της ψηφοφορίας	274
Άρθρο 134: Εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών	274

Άρθρο 135: Εκλογικές περιφέρειες	275
Άρθρο 136: Αριθμός συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας.....	275
Άρθρο 137: Επιτυχών συνδυασμός - Επιλαχόντες συνδυασμοί - Εκλογή περιφερειάρχη.....	275
Άρθρο 138: Κατανομή των εδρών του περιφερειακού συμβουλίου	275
Άρθρο 139: Επανάληψη της ψηφοφορίας.....	276
Άρθρο 140: Κατανομή των εδρών του περιφερειακού συμβουλίου ανά εκλογική περιφέρεια	278
Άρθρο 141: Παραίτηση ή θάνατος υποψήφιου περιφερειάρχη σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας	278
Άρθρο 142: Τακτικοί και αναπληρωματικοί περιφερειακοί σύμβουλοι - Ισοψηφία	279
Άρθρο 143: Περιπτώσεις ισοψηφίας συνδυασμών.....	279
Άρθρο 144: Εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της εκλογής.....	279
Άρθρο 145: Έκθεση πρακτικών	280
Άρθρο 146: Επικύρωση εκλογής	280
Άρθρο 147: Δικαίωμα ένστασης	280
Άρθρο 148: Άσκηση - Αρμόδιο δικαστήριο.....	280
Άρθρο 149: Περιεχόμενο της ένστασης.....	280
Άρθρο 150: Προθεσμία για την άσκηση ένστασης.....	281
Άρθρο 151: Διαδικασία εκδίκασης της ένστασης	281
Άρθρο 152: Αίτηση αναιρέσεως	281
Άρθρο 153: Επανάληψη της εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης	281
Άρθρο 154: Ορκωμοσία των περιφερειακών αρχών.....	281
Άρθρο 155: Αποποίηση εκλογής.....	282
Άρθρο 156: Παραίτηση αιρετών.....	282
Άρθρο 157: Αντικατάσταση και αναπλήρωση συμβούλων	282
Άρθρο 158: Εκλογή εξαιτίας διάλυσης συμβουλίων.....	283
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	283
Άρθρο 159: Αρμοδιότητες του Περιφερειάρχη	283
Άρθρο 160: Αντιπεριφερειάρχες.....	284
Άρθρο 161: Αναπλήρωση και αντικατάσταση Περιφερειάρχη ή αιρετού Αντιπεριφερειάρχη.....	285
Άρθρο 162: Εκλογή νέου Περιφερειάρχη	285
Άρθρο 163: Αρμοδιότητες του Περιφερειακού Συμβουλίου	286
Άρθρο 164: Επιτροπές Περιφερειακού Συμβουλίου	286
Άρθρο 165: Συγκρότηση - Εκλογή προεδρείου του Περιφερειακού Συμβουλίου	286
Άρθρο 166: Παραίτηση	287
Άρθρο 167: Σύγκληση Περιφερειακού Συμβουλίου	288
Άρθρο 168: Λειτουργία Περιφερειακού Συμβουλίου Περιφερειακές παρατάξεις	288
Άρθρο 169: Απαρτία και λήψη αποφάσεων.....	289
Άρθρο 170: Πρακτικά συνεδριάσεως.....	290
Άρθρο 171: Υποχρεώσεις συμβούλων	290

Άρθρο 172: Κώλυμα συμμετοχής σε συνεδρίαση.....	291
Άρθρο 173 :Συγκρότηση Εκτελεστικής Επιτροπής.....	291
Άρθρο 174: Αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής.....	291
Άρθρο 175: Οικονομική Επιτροπή	291
Άρθρο 176: Αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιτροπής.....	292
Άρθρο 177: Λειτουργία της Οικονομικής Επιτροπής.....	293
Άρθρο 178: Περιφερειακή Επιτροπή Διαβούλευσης	293
Άρθρο 179: Περιφερειακός Συμπαραστάτης του Πολίτη και της Επιχείρησης.....	294
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ	295
Άρθρο 180: Καταστατική θέση αιρετών της Περιφέρειας.....	295
Άρθρο 181: Αντιμισθία.....	295
Άρθρο 182: Ειδική άδεια κατά τη διάρκεια της θητείας των αιρετών της Περιφέρειας	295
Άρθρο 183: Ειδική άδεια απουσίας για την άσκηση των καθηκόντων του περιφερειακού συμβούλου.....	296
Άρθρο 184: Αποζημιώσεις – Δαπάνες μετακίνησης – Λοιπά έξοδα.....	296
Άρθρο 185: Απολογισμός πεπραγμένων του Περιφερειάρχη και της Εκτελεστικής Επιτροπής	297
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄: ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ.....	297
Άρθρο 186: Αρμοδιότητες Περιφερειών	297
Άρθρο 187: Μεταβίβαση άσκησης πρόσθετων αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες	313
Άρθρο 188: Παροχή γνώμης της Περιφέρειας για ειδικά θέματα	314
Άρθρο 189: Προθεσμία για την έκδοση απόφασης ή παροχή γνώμης από άλλες αρχές προς την περιφέρεια.....	314
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	314
Άρθρο 190: Σύσταση - Σκοπός - Αρμοδιότητες	314
Άρθρο 191: Διοίκηση - Όργανα - Αρμοδιότητες αυτών	315
Άρθρο 192: Πόροι - Οικονομική διαχείριση.....	315
Άρθρο 193: Οργάνωση - Κανονισμοί - Προσωπικό	316
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	317
Άρθρο 194: Επιχειρήσεις περιφερειών.....	317
Άρθρο 195: Κανόνες σύστασης.....	318
Άρθρο 196: Κανόνες λειτουργίας αστικών εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα της περιφέρειας.....	318
Άρθρο 197: Ειδικές ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις των περιφερειών.....	319
Άρθρο 198: Επιχειρήσεις των καταργούμενων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και νομαρχιακών διαμερισμάτων.....	319
Άρθρο 199: Μεταβατικές ρυθμίσεις για τις περιφερειακές επιχειρήσεις - Μετατροπή - Λύση επιχειρήσεων	320
Άρθρο 200: Ιδρύματα	320
Άρθρο 201: Νομικά πρόσωπα καταργούμενων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και νομαρχιακών διαμερισμάτων.....	321
Άρθρο 202: Δίκτυα περιφερειών.....	321
Άρθρο 203: Διεθνείς συνεργασίες περιφερειών	321
ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΟΙ ΔΗΜΟΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	322
Άρθρο 204: Αρμοδιότητες νησιωτικών δήμων	322

Άρθρο 205: Αρμοδιότητες νησιωτικών περιφερειών.....	325
Άρθρο 206: Τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων.....	325
Άρθρο 207: Νησιωτικές Δημοτικές Κοινότητες.....	325
Άρθρο 208: Ερευνητικό Ινστιτούτο Νησιωτικής Πολιτικής.....	326
Άρθρο 209: Τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων στους ορεινούς δήμους	326
ΜΕΡΟΣ Ε΄: ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	326
Άρθρο 210: Μητροπολιτικές λειτουργίες	326
Άρθρο 211: Διαχείριση στερεών αποβλήτων της Μητροπολιτικής Περιφέρειας	328
Άρθρο 212: Οργάνωση Μητροπολιτικής Περιφέρειας Αττικής.....	328
Άρθρο 213: Οργάνωση Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	329
ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄: ΕΠΟΠΤΕΙΑ	329
Άρθρο 214 :Αρχές	329
Άρθρο 215: Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. – Αρμοδιότητες.....	329
Άρθρο 216: Ελεγκτής Νομιμότητας	330
Άρθρο 217: Προσωπικό Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.	330
Άρθρο 218: Διάρθρωση Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.....	330
Άρθρο 219: Υπηρεσιακό Συμβούλιο.....	331
Άρθρο 220: Υπηρεσιακές μεταβολές- βαθμολογική εξέλιξη	331
Άρθρο 221: Πειθαρχικά όργανα και αρμοδιότητες.....	331
Άρθρο 222: Οργάνωση Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.....	332
Άρθρο 223: Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας	332
Άρθρο 224: Εκτελεστικότητα των πράξεων	332
Άρθρο 225: Υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας	332
Άρθρο 226: Αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας.....	333
Άρθρο 227: Ειδική διοικητική προσφυγή - Αιτήσεις θεραπείας	333
Άρθρο 228: Αναστολή εκτέλεσης	333
Άρθρο 229: Επιτόπιοι Έλεγχοι - Ετήσια έκθεση.....	334
Άρθρο 230: Δημοσίευση αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας.....	334
Άρθρο 231: Υποχρέωση συμμόρφωσης	334
Άρθρο 232: Αστική ευθύνη	335
Άρθρο 233: Πειθαρχική ευθύνη.....	335
Άρθρο 234: Πειθαρχική διαδικασία.....	336
Άρθρο 235: Ιδιάζουσα δωσιδικία - Εξαίρεση από τη συνοπτική διαδικασία.....	336
Άρθρο 236: Έκπτωση εξαιτίας καταδίκης	337
Άρθρο 237: Παύση.....	337
Άρθρο 238: Έλεγχος νομιμότητας πράξεων Ο.Τ.Α. αστική και πειθαρχική ευθύνη αιρετών μέχρι την έναρξη λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.	338
Άρθρο 239: Μετάταξη του υπηρετούντος σε κρατικές περιφέρειες και λοιπές υπηρεσίες προσωπικού στις Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας Ο.Τ.Α.	338

Άρθρο 240: Τοποθέτηση αποφοίτων Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης σε Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας Ο.Τ.Α.....	340
ΜΕΡΟΣ Ζ΄ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ – ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	340
Άρθρο 241: Οργανισμός.....	340
Άρθρο 242: Εκτελεστικός Γραμματέας.....	341
Άρθρο 243: Ειδικοί Σύμβουλοι και συνεργάτες.....	342
Άρθρο 244: Πρόσληψη προσωπικού – Διαδικασία πρόσληψης.....	342
Άρθρο 245: Προϊστάμενοι – Τοποθετήσεις – Μετακινήσεις.....	343
Άρθρο 246: Μετατάξεις.....	344
Άρθρο 247: Αποσπάσεις.....	345
Άρθρο 248: Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων.....	345
Άρθρο 249: Υπηρεσιακό Συμβούλιο.....	346
Άρθρο 250: Θητεία	346
Άρθρο 251: Εκπροσώπηση των φύλων.....	347
Άρθρο 252: Παιθαρχικό Δίκαιο – Δικαιοδοσία.....	347
Άρθρο 253: Ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικα	347
Άρθρο 254: Κατάταξη προσωπικού συνεννοούμενων Δήμων και Κοινοτήτων σε νεοσύστατους Δήμους	347
Άρθρο 255: Μεταφορά προσωπικού Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων στις Περιφέρειες.....	348
Άρθρο 256: Μετάταξη προσωπικού σε Περιφέρειες.....	348
Άρθρο 257: Μετάταξη προσωπικού σε Δήμους.....	349
Άρθρο 258: Μετάταξη προσωπικού Τμημάτων Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κοινοτήτων των Περιφερειών στο Δήμο της έδρας του Νομού.....	350
ΜΕΡΟΣ Η΄ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ.....	351
Άρθρο 259: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι Δήμων.....	351
Άρθρο 260: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι Περιφερειών	352
Άρθρο 261: Φορολογική Δημοσιονομική Αποκέντρωση.....	353
Άρθρο 262: Ειδικό Πρόγραμμα Εξυγίανσης.....	353
Άρθρο 263: Λογαριασμός Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης.....	355
Άρθρο 264: Πιστοληπτική Πολιτική - Διαδικασία συνομολόγησης δανείου από Δήμους και Περιφέρειες	355
Άρθρο 265: Προϋποθέσεις και όροι δανεισμού	356
Άρθρο 266: Προγραμματισμός, προϋπολογισμός και θέματα οικονομικής διαχείρισης των νέων δήμων.....	356
Άρθρο 267: Μεταβατικές διατάξεις οικονομικής διαχείρισης δήμων.....	357
Άρθρο 268: Προγραμματισμός, προϋπολογισμός – λογιστικό σύστημα περιφερειών	358
Άρθρο 269: Μεταβατικές Διατάξεις Οικονομικής Διαχείρισης Περιφερειών	359
Άρθρο 270: Κόστος Μεταφοράς αρμοδιοτήτων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση.....	360
Άρθρο 271: Περιουσία των δήμων	360
Άρθρο 272: Μεταβατική Διάταξη	360
Άρθρο 273: Περιουσία περιφερειών.....	360
Άρθρο 274: Μεταβατική διάταξη.....	361

Άρθρο 275: Προληπτικός Έλεγχος Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	361
Άρθρο 276: Κατασταλτικός Έλεγχος Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	361
Άρθρο 277: Έλεγχος Είσπραξης Εσόδων.....	362
Άρθρο 278: Προληπτικός Έλεγχος Συμβάσεων	362
Άρθρο 279: Αίτηση Ανάκλησης.....	362
ΜΕΡΟΣ Θ΄: ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	362
Άρθρο 280: Αρμοδιότητες Αποκεντρωμένης Διοίκησης	362
ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ».....	366
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.».	366
Άρθρο 281: Πρόγραμμα Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.»	366
ΜΕΡΟΣ ΙΑ΄: Μεταβατικές - Τελικές - Ρυθμίσεις ειδικών θεμάτων-Καταργητικές Διατάξεις - Έναρξη ισχύος ..	367
Άρθρο 282: Γενικές Μεταβατικές διατάξεις.....	367
Άρθρο 283: Τελικές Ρυθμίσεις.....	370
Άρθρο 284: Ρυθμίσεις ειδικών θεμάτων	373
Άρθρο 285: Καταργούμενες διατάξεις	375
Άρθρο 286: Έναρξη ισχύος	375

Πίνακας συντομεύσεων-ακρωνύμια

Σ	Σύνταγμα
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΚΑΠ	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΑΕΙ	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Πρόλογος

Στόχος του βιβλίου αυτού είναι να αποτελέσει ένα εύληπτο, σύγχρονο και επίκαιρο εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου και διοικητικής οργάνωσης του κράτους. Τα πέντε κεφάλαιά του περιλαμβάνουν ζητήματα που αφορούν το διοικητικό δίκαιο και ειδικότερα, τις θεμελιώδεις αρχές της διοικητικής δράσης, τη δομή και οργάνωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Διοικητικής Αποκέντρωσης μετά την εισαγωγή του «Καλλικράτη» (Ν. 3852/2010), ζητήματα που αφορούν την αρμοδιότητα, τη λειτουργία, τον έλεγχο και την αστική ευθύνη των οργάνων της δημόσιας διοίκησης, τις διακρίσεις των πράξεων της δημόσιας διοίκησης, καθώς και τη δικαστική προστασία του διοικούμενου έναντι των διοικητικών αρχών. Το βιβλίο περιέχει παράρτημα με χρήσιμη νομοθεσία, καθώς και ερωτήματα και τεστ αυτοαξιολόγησης για την πρακτική εμβάθυνση του αναγνώστη.

Είναι θερμές οι ευχαριστίες μας προς την κα. Τριανταφυλλιά (Λίνα) Παπαδοπούλου, Αναπλ. Καθηγήτρια ΑΠΘ για τη συμβολή της ως κριτικής αναγνώστριας, την κα. Ευαγγελία Μπάλτα, Δρ. Δημοσίου Δικαίου για τη συμβολή της στη γλωσσική επιμέλεια του κειμένου και τον κ. Αντώνη Κοκολάκη, M.Sc. Χημικό για την ηλεκτρονική μορφοποίηση, επιμέλεια και παρουσίαση του βιβλίου.

Οι συγγραφείς

Εισαγωγή

Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου αναλύεται το αντικείμενο του διοικητικού δικαίου ως επιστημονικού κλάδου, καθώς και η σχέση του με τους άλλους κλάδους του δικαίου και οι θεμελιώδεις αρχές που το διέπουν. Ειδικότερα, εξετάζεται η θέση του διοικητικού δικαίου στο δημόσιο δίκαιο και ιδίως η σχέση του με το συνταγματικό δίκαιο, καθώς και η διάκριση ανάμεσα στο γενικό και ειδικό μέρος του διοικητικού δικαίου. Επίσης, η σχέση του διοικητικού δικαίου με το ιδιωτικό δίκαιο και το δίκαιο του ανταγωνισμού, καθώς και η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο εθνικό διοικητικό δίκαιο. Περαιτέρω, αναλύονται οι θεμελιώδεις αρχές που διέπουν το διοικητικό δίκαιο και ειδικότερα: α) η αρχή της νομιμότητας της δράσης της δημόσιας διοίκησης, β) η αρχή της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, γ) η αρχή της ισότητας, δ) η αρχή της αναλογικότητας, ε) η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, στ) η αρχή της χρηστής διοίκησης. Τέλος, αναλύονται οι πηγές του διοικητικού δικαίου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου αυτού αναλύεται η δομή της εκτελεστικής εξουσίας και της δημόσιας διοίκησης και η διοικητική οργάνωση του ελληνικού κράτους. Στο πλαίσιο αυτό, θα παρουσιαστούν τα κυριότερα συστήματα διοικητικής οργάνωσης (συγκεντρωτικό σύστημα, αποκεντρωτικό σύστημα, σύστημα καθ' ύλην και κατά τόπο αυτοδιοίκησης). Παράλληλα, θα εξεταστεί το νομικό καθεστώς των συνταγματικά κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών, δηλαδή του Συνηγόρου του Πολίτη, της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού, της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών και του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζονται ζητήματα σχετικά με τα διοικητικά όργανα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του δημοσίου υπαλλήλου, το ζήτημα της αστικής ευθύνης του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του έναντι των διοικουμένων, καθώς και το ζήτημα του ελέγχου της δημόσιας διοίκησης. Ειδικότερα, θα αναλυθούν μεταξύ άλλων: α) η έννοια και οι διακρίσεις των διοικητικών οργάνων, β) η σύσταση και η παύση λειτουργίας των διοικητικών οργάνων, γ) η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων, δ) η λειτουργία των διοικητικών οργάνων και οι ειδικότεροι κανόνες λειτουργίας των συλλογικών διοικητικών οργάνων, ε) τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του δημοσίου υπαλλήλου, στ) η αστική ευθύνη του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του έναντι των διοικουμένων και ζ) ο έλεγχος της δημόσιας διοίκησης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα εξεταστούν τα μέσα νομικής δράσης της δημόσιας διοίκησης, δηλαδή οι διοικητικές πράξεις και οι διοικητικές συμβάσεις. Ειδικότερα, θα αναλυθούν: α) η έννοια της διοικητικής πράξης, β) οι διακρίσεις των διοικητικών πράξεων, γ) τα χαρακτηριστικά της διοικητικής πράξης, δ) η ανάκληση των διοικητικών πράξεων, ε) η δημοσίευση των διοικητικών πράξεων, στ) το ζήτημα της αναδρομικότητας των διοικητικών πράξεων, ζ) οι ελαττωματικές διοικητικές πράξεις, η) οι τύποι των διοικητικών πράξεων και θ) το νομικό καθεστώς των διοικητικών συμβάσεων.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο θα εξεταστεί το σύστημα απονομής διοικητικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα, καθώς και οι γενικές αρχές της δικαστικής προστασίας του διοικούμενου, ενώπιον των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ειδικότερα, θα εξεταστεί ο ρόλος του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου αλλά και των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, καθώς και το περιεχόμενο των κύριων ένδικων βοηθημάτων και μέσων για την προστασία του διοικούμενου έναντι των πράξεων και παραλείψεων της ελληνικής δημόσιας διοίκησης (αίτηση ακυρώσεως, προσφυγή ουσίας, έφεση και αναίρεση).

Κάθε κεφάλαιο ακολουθούν ερωτήματα αξιολόγησης ή τεστ αξιολόγησης με ερωτήματα πολλαπλής επιλογής, για την πρακτική εμβάθυνση στα θεωρητικά ζητήματα που αναπτύσσονται στα επιμέρους κεφάλαια. Το βιβλίο περιέχει παράρτημα με επαναληπτικά ερωτήματα, τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, καθώς και τον Ν. 3582/2010 (Πρόγραμμα Καλλικράτης).

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή στο αντικείμενο και στις θεμελιώδεις αρχές του Διοικητικού Δικαίου

Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται το αντικείμενο του διοικητικού δικαίου ως επιστημονικού κλάδου, καθώς και η σχέση του με τους άλλους κλάδους του δικαίου και οι θεμελιώδεις αρχές που το διέπουν. Ειδικότερα, εξετάζεται η θέση του διοικητικού δικαίου στο δημόσιο δίκαιο και ιδίως η σχέση του με το συνταγματικό δίκαιο, καθώς και η διάκριση ανάμεσα στο γενικό και ειδικό μέρος του διοικητικού δικαίου. Επίσης, η σχέση του διοικητικού δικαίου με το ιδιωτικό δίκαιο και το δίκαιο του ανταγωνισμού, καθώς και η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο εθνικό διοικητικό δίκαιο. Περαιτέρω, αναλύονται οι θεμελιώδεις αρχές που διέπουν το διοικητικό δίκαιο και ειδικότερα: α) η αρχή της νομιμότητας της δράσης της δημόσιας διοίκησης, β) η αρχή της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, γ) η αρχή της ισότητας, δ) η αρχή της αναλογικότητας, ε) η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, στ) η αρχή της χρηστής διοίκησης. Τέλος, αναλύονται οι πηγές του διοικητικού δικαίου.

Προαπαιτούμενη γνώση

Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.1. Δημόσιο και ιδιωτικό δίκαιο

Η ανθρώπινη κοινωνική συμβίωση ρυθμίζεται από κανόνες που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά των δρώντων υποκειμένων, φυσικών και νομικών προσώπων. Στο πλαίσιο αυτό, δίκαιο ονομάζουμε το σύνολο εκείνο των κανόνων και αρχών που συγκροτούν σε μια ιεραρχική ενότητα την έννομη τάξη, με στόχο τη ρύθμιση με τρόπο καταναγκαστικό της ανθρώπινης κοινωνικής συμβίωσης. Με τον όρο έννομη τάξη αποκαλούμε ένα σύστημα δικαϊκών κανόνων και αρχών ιεραρχικά δομημένο το οποίο χαρακτηρίζεται από ενότητα και πληρότητα. Περαιτέρω, το δίκαιο και η έννομη τάξη αποβλέπουν: α) στη ρύθμιση της ανθρώπινης κοινωνικής συμβίωσης και β) στην καταναγκαστική εφαρμογή των κανόνων δικαίου στο πλαίσιο της κοινωνικής συμβίωσης. Ειδικότερα, η καταναγκαστικότητα του δικαίου, οδηγεί στην υποχρεωτική εφαρμογή των κανόνων του, η οποία συνδέεται με την επιβολή κυρώσεων στις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης προς τις προβλέψεις του.

Η ύπατη διάκριση (*summa divisio*) του εσωτερικού δικαίου ενός κράτους είναι αυτή μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Το ιδιωτικό δίκαιο διέπει τις σχέσεις ίσων, τυπικά τουλάχιστον προσώπων, ενώ το δημόσιο δίκαιο διέπει τις σχέσεις δημόσιας εξουσίας μεταξύ του Κράτους και των διοικουμένων του. Έτσι, το δημόσιο δίκαιο το διακρίνουμε από το ιδιωτικό, στο βαθμό που συνδέεται με κανόνες που ρυθμίζουν τη σχέση κράτους πολίτη, δηλαδή με κανόνες που αφορούν τη σχέση της δημόσιας διοίκησης με τους διοικούμενους, καθώς και την οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης. Αντίθετα, οι κανόνες του ιδιωτικού δικαίου δεσμεύουν τους ιδιώτες μεταξύ τους, στις μεταξύ τους σχέσεις. Οι κανόνες του δημοσίου δικαίου σε αντίθεση με τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου έχουν δεσμευτικό, καταναγκαστικό χαρακτήρα και όχι ενδοτικό, δεν μπορούν δηλαδή να γίνουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο της συμβατικής ελευθερίας, όπως συμβαίνει στις ιδιωτικές σχέσεις και γι' αυτό πρόκειται για κανόνες επιτακτικούς, οι οποίοι ονομάζονται και κανόνες δημόσιας τάξης.

Το ιδιωτικό δίκαιο απαρτίζεται από διάφορους κλάδους του δικαίου, όπως το αστικό δίκαιο (ενοχικό και ειδικό ενοχικό δίκαιο, εμπράγματο δίκαιο, οικογενειακό και κληρονομικό δίκαιο), το εμπορικό δίκαιο (γενικό εμπορικό δίκαιο, δίκαιο εμπορικών εταιριών, δίκαιο ανταγωνισμού, δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας, πτωχευτικό δίκαιο), το εργατικό δίκαιο και το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Το δημόσιο δίκαιο απαρτίζεται από διάφορους κλάδους δικαίου, όπως το συνταγματικό δίκαιο, το διοικητικό δίκαιο, το φορολογικό δίκαιο, το δημοσιονομικό δίκαιο, το ποινικό δίκαιο, το δημοσιονομικό δίκαιο, το δίκαιο περιβάλλοντος, το δίκαιο παιδείας, το δίκαιο πολεοδομίας και χωροταξίας. Ωστόσο, η παραπάνω διάκριση δεν είναι απόλυτα στεγανή. Οι διακρίσεις αυτές παρά τη γνωστική χρησιμότητά τους δεν αίρουν την ενότητα του δικαίου ως αντικειμένου. Περαιτέρω, η ίδια η σχέση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου αναπροσδιορίζεται, αφού

στις μέρες μας εκδηλώνονται δύο φαινομενικά αντίρροπες τάσεις: η ολοένα αυξανόμενη ιδιωτικοποίηση του κράτους και του δημόσιου δικαίου και η εξελισσόμενη δημοσιοποίηση του ιδιωτικού δικαίου.

1.1.1. Το αντικείμενο του διοικητικού δικαίου: Γενικό και ειδικό διοικητικό δίκαιο

Διοικητικό δίκαιο αποκαλούμε το σύστημα των κανόνων δικαίου που αντικείμενό του είναι η ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των διοικούμενων και της δημόσιας διοίκησης, των διοικητικών οργάνων και αρχών, καθώς και η ρύθμιση της οργάνωσης και της δράσης της δημόσιας διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, οι κανόνες του διοικητικού δικαίου αποσκοπούν στην προστασία του γενικού και δημοσίου συμφέροντος, ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ δημόσιας διοίκησης και διοικούμενων στη βάση της υπεροχής και της κυριαρχικής βούλησης του Δημοσίου, που δρα ως φορέας δημόσιας εξουσίας, ενώ ρυθμίζουν τόσο την οργάνωση όσο και τη δράση της δημόσιας διοίκησης η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο που αυτοί θέτουν.

Το διοικητικό δίκαιο αναπτύχθηκε στην Ελλάδα, ιδίως μετά τη λειτουργία από το 1929 και έπειτα του Συμβουλίου της Επικρατείας το οποίο έχει παίξει με τη νομολογία του, όπως και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, καθοριστικό ρόλο στην ερμηνεία του διοικητικού δικαίου και στη διάπλαση των θεμελιωδών αρχών του. Τα κυριότερα γνωρίσματα του διοικητικού δικαίου οφείλονται στον πολυπληθή χαρακτήρα των πηγών του διοικητικού δικαίου και στην έλλειψη κωδικοποίησής του, η οποία καθιστά δύσβατη την προσέγγισή του, τον πολυεπίπεδο χαρακτήρα της διοικητικής νομοθεσίας, η οποία καλύπτει ένα μεγάλο εύρος από τομείς οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας και τέλος την σύμπτωση της ιδιότητας του νομοθέτη (κανονιστική δράση της διοίκησης) και του εφαρμοστή των κανόνων δικαίου.

Περαιτέρω, το διοικητικό δίκαιο είναι δυνατόν να διακριθεί στο γενικό και στο ειδικό διοικητικό δίκαιο. Στο γενικό διοικητικό δίκαιο περιλαμβάνονται οι θεμελιώδεις αρχές της δημόσιας διοίκησης, οι πηγές του διοικητικού δικαίου, η λειτουργία, η αρμοδιότητα και η ευθύνη των διοικητικών οργάνων, τα συστήματα διοικητικής οργάνωσης και οι βασικές αρχές τους (αποκέντρωση και αυτοδιοίκηση) καθώς και οι πράξεις της δημόσιας διοίκησης (ατομικές, κανονιστικές, ατομικές γενικής εφαρμογής και κυβερνητικές πράξεις). Το ειδικό διοικητικό δίκαιο μελετά την ειδική διοικητική νομοθεσία σε επιμέρους κλάδους του διοικητικού δικαίου, όπως το φορολογικό δίκαιο, το δημοσιονομικό δίκαιο, το δημοσιονομικό δίκαιο, το δημοσιονομικό δίκαιο, το δίκαιο παιδείας, το δίκαιο περιβάλλοντος, το δίκαιο περιβάλλοντος και χωροταξίας. Οι διακρίσεις αυτές επιτρέπουν την περαιτέρω εμβάθυνση σε ειδικότερους τομείς του διοικητικού δικαίου.

1.1.2. Διοικητικό και συνταγματικό δίκαιο

Όπως προαναφέρθηκε, το συνταγματικό δίκαιο, όπως και το διοικητικό δίκαιο, αποτελεί κλάδο του δημοσίου δικαίου. Στο συνταγματικό δίκαιο ανήκουν οι κανόνες εκείνοι που ρυθμίζουν σχέσεις στις οποίες μετέχει το κράτος και τα όργανά του ως φορείς δημόσιας εξουσίας. Η προφανής συγγενική σχέση μεταξύ συνταγματικού και διοικητικού δικαίου δεν δικαιολογεί την απόλυτη ταύτισή τους, εξαιτίας του διαφορετικού αντικειμένου τους. Έτσι, μολονότι και οι δύο αυτοί κλάδοι έχουν ως αντικείμενό τους την οργάνωση, με την ευρεία έννοια, του κράτους, διακρίνονται στο ότι το μεν συνταγματικό δίκαιο είναι το δίκαιο της εξουσίας του Κράτους, ενώ από την άλλη το διοικητικό δίκαιο αποτελεί το δίκαιο των μηχανισμών του Κράτους. Έτσι, ενώ το συνταγματικό δίκαιο μελετά τους κανόνες που ρυθμίζουν πρωτίτως την αρμοδιότητα των άμεσων οργάνων του κράτους (Βουλής, Προέδρου της Δημοκρατίας και Κυβέρνησης), καθώς και τις σχέσεις κράτους και πολιτών, το διοικητικό δίκαιο μελετά τους κανόνες που έχουν ως αντικείμενό τους την αρμοδιότητα των εμμέσων οργάνων του Κράτους, τους κανόνες δηλαδή που διέπουν τη δράση της δημόσιας διοίκησης. Και οι δυο κλάδοι, πάντως, περιέχουν κανόνες που συνθέτουν το δίκαιο του Κράτους, που είναι ταγμένο στην εξυπηρέτηση της προστασίας των δικαιωμάτων του πολίτη και της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος.

Έτσι, οι προβλέψεις του Συντάγματος αναφορικά με τη λειτουργία των οργάνων της εκτελεστικής λειτουργίας, την Κυβέρνηση και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τη λειτουργία των πέντε συνταγματικά κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών, το status του δημοσίου υπαλλήλου, τη λειτουργία της αποκέντρωσης και της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και της προστασίας του δικαιώματος αναφοράς προς τις αρχές και του

δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του διοικούμενου, είναι θεμελιώδους σημασίας για την ερμηνεία και εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας του διοικητικού δικαίου που τις εξειδικεύει.

1.1.3. Η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο ελληνικό διοικητικό δίκαιο

Από την είσοδο της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μέχρι σήμερα, παρατηρείται όλο και περισσότερο η αυξανόμενη επιρροή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο εθνικό διοικητικό δίκαιο, ένα φαινόμενο που στη θεωρία αποκαλείται «εξευρωπαϊσμός του διοικητικού δικαίου». Παράλληλα, όλο και περισσότερο στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρατηρείται η ανάπτυξη κανόνων του διοικητικού δικαίου που σήμερα συναποτελούν αυτό που ονομάζεται «ευρωπαϊκό διοικητικό δίκαιο». Ως «ευρωπαϊκό διοικητικό δίκαιο» εννοείται το σύνολο των κανόνων δικαίου του πρωτογενούς και του παράγωγου δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ρυθμίζουν άμεσα τη διοικητική διαδικασία, τη διοικητική οργάνωση και τις διοικητικές πράξεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε υπερεθνικό ή εθνικό επίπεδο. Έτσι για παράδειγμα, οι αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας, όταν ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και κρατών-μελών συνιστούν θεμελιώδεις αρχές του «ευρωπαϊκού διοικητικού δικαίου», όπως αντίστοιχα, στον κλάδο αυτό ανήκει το δικαϊκό πλαίσιο λειτουργίας του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή, του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και της Επιτροπής των Περιφερειών (Γέροντας, 2009).

Παράλληλα, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρωτογενές και παράγωγο, πέρα από τους κανόνες του «ευρωπαϊκού διοικητικού δικαίου» ασκεί τις τελευταίες δεκαετίες μια έντονη επιρροή στην ερμηνεία και την εφαρμογή του εθνικού διοικητικού δικαίου. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που, όπως προαναφέρθηκε, καλείται «εξευρωπαϊσμός του εθνικού διοικητικού δικαίου». Ο «εξευρωπαϊσμός του εθνικού διοικητικού δικαίου» συνίσταται ειδικότερα στην εναρμόνιση, μεταβολή, ερμηνευτική αναθεώρηση ή διέγερση των κανόνων του εθνικού διοικητικού δικαίου υπό το φως του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη διαδικασία αυτή, η οποία ενοποιεί διαλεκτικά το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το εθνικό διοικητικό δίκαιο, το εθνικό δίκαιο παραμένει τυπικά η βάση της διοικητικής δράσης αλλά εμπλουτίζεται, μεταβάλλεται ή ερμηνεύεται εκ νέου, με άξονα τις ρυθμίσεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χαρακτηριστική είναι έτσι η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ζητήματα των διοικητικών συμβάσεων, των δημοσίων επιχειρήσεων και του ανταγωνισμού, των κρατικών ενισχύσεων αλλά και της ευθύνης του κράτους από παράβαση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, πολύ σημαντική είναι η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο διοικητικό οικονομικό δίκαιο και ιδίως στο δίκαιο των διοικητικών συμβάσεων και του ελεύθερου ανταγωνισμού με στόχο την προστασία της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών και υπηρεσιών.

1.1.4. Το παγκόσμιο διοικητικό δίκαιο (Global Administrative Law)

Η παγκοσμιοποίηση και η δημιουργία διεθνών διοικητικών θεσμών (Global Administrative Space) αλλά και η επίδρασή τους στο εθνικό διοικητικό δίκαιο, έχουν οδηγήσει σταδιακά στην παραγωγή ενός νέου κλάδου διοικητικού δικαίου, του λεγόμενου παγκόσμιου διοικητικού δικαίου (Global Administrative Law). Πράγματι, στις μέρες μας, ένας μεγάλος αριθμός από διεθνείς οργανισμούς και φορείς επιφορτίζονται με διοικητικές και ρυθμιστικές αρμοδιότητες διεθνούς χαρακτήρα, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα, το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η Διεθνής Οργάνωση Επιτροπών Εποπτείας Χρηματιστηρίων (Casese/ Torchia, 2014). Οι διεθνείς αυτοί οργανισμοί στο σύνολό τους δραστηριοποιούνται στη θέσπιση κανόνων υπερεθνικού χαρακτήρα που στοχεύουν στην προστασία δημόσιων αγαθών, σε διεθνές επίπεδο, όπως για παράδειγμα η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη κλπ. Οι οργανισμοί αυτοί παράγουν συστάσεις, κώδικες συμπεριφοράς ή Μνημόνια Συνεννόησης, όπως αυτά που έχει υιοθετήσει τα τελευταία έτη η χώρα μας, τα οποία περιέχουν διεθνείς κανόνες δικαίου με εφαρμογή και σε εθνικό επίπεδο. Πρόκειται για κανόνες δικαίου, η δεσμευτικότητα των οποίων εξαρτάται από την εφαρμογή τους στο πλαίσιο κάθε εθνικής δημόσιας διοίκησης, ενώ μαρτυρούν τον πολυεπίπεδο, υπερεθνικό, εθνικό και περιφερειακό χαρακτήρα που έχει προσλάβει στις μέρες μας, η εφαρμογή του διοικητικού δικαίου. Παράλληλα, στο πλαίσιο της δημιουργίας του «παγκόσμιου διοικητικού χώρου» (Global Administrative

Space) αναπτύσσεται όλο και περισσότερο η πολυεπίπεδη συνεργασία μεταξύ διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών (κεντρικών και περιφερειακών) διοικητικών αρχών, διαπλέκοντας σαν μια ενιαία λειτουργική ενότητα το παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό διοικητικό δίκαιο.

1.2. Οι θεμελιώδεις αρχές της Δημόσιας Διοίκησης

Η δημόσια διοίκηση βασίζεται σε μια σειρά από αρχές οι οποίες διέπουν και νομιμοποιούν την δράση της οι οποίες καλούνται θεμελιώδεις αρχές του διοικητικού δικαίου. Οι περισσότερες από τις αρχές αυτές έχουν διαμορφωθεί στο πλαίσιο της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας αλλά και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, ενώ στο σύνολό τους διαθέτουν συνταγματικό έρεισμα (Γέροντας, Λύτρας και λοιποί, 2010). Η σημασία τους είναι καθοριστική για την ερμηνεία των κανόνων του διοικητικού δικαίου και την ενότητα της εφαρμογής τους. Ειδικότερα, οι κυριότερες από αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Η αρχή της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης.
- Η αρχή της υπεροχής και της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος.
- Η αρχή της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου.
- Η αρχή της αναλογικότητας.
- Η αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης.
- Η αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας
- Η αρχή της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης.

1.2.1. Η αρχή της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης

Η αρχή της νομιμότητας απορρέει από την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών (άρθρο 26 Σ) και συνιστά θεμελιακό πυλώνα της εφαρμογής της αρχής του κράτους δικαίου (άρθρο 25 §1 Σ). Η αρχή της νομιμότητας εγγυάται την υποχρέωση της δημόσιας διοίκησης να σέβεται τις επιταγές, απαγορεύσεις και ρυθμίσεις που θεσπίζει ο νομοθέτης, ενώ διασφαλίζει τον έλεγχο των πράξεων των διοικητικών οργάνων από τα δικαστήρια, ιδίως τα διοικητικά. Η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει στις διοικητικές αρχές να ενεργούν στο πλαίσιο του νόμου και να μην διασφαλίζουν την εφαρμογή του. Παράλληλα, δεν επιτρέπει στη δημόσια διοίκηση, να περιορίσει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες, καθώς και την ιδιοκτησία των πολιτών παρά μόνο βάσει επιφύλαξης του νόμου. Με την υπαγωγή της δημόσιας διοίκησης στους κανόνες δικαίου που ψηφίζονται από το όργανο που διαθέτει τη νομοθετική αρμοδιότητα, τη Βουλή, επιτυγχάνεται με έμμεσο τρόπο η υποταγή της δημόσιας διοίκησης στη βούληση του εκλογικού σώματος, στο λαό με τη στενή έννοια, ως φορέα της λαϊκής κυριαρχίας (Γέροντας, 2014).

Η αρχή της νομιμότητας εμφανίζει κάποιες εξαιρέσεις. Έτσι, η εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας υποχωρεί σε κάποιες περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση των κυβερνητικών πράξεων και των μέτρων εσωτερικής τάξης. Η υποχώρηση της αρχής της νομιμότητας δικαιολογείται στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου να εξυπηρετηθούν άλλοι σκοποί της δράσης της δημόσιας διοίκησης, όπως η προστασία του δημοσίου συμφέροντος και η αποτελεσματική δράση της δημόσιας διοίκησης (Παπαρηγορίου, 2010).

Έτσι, οι κυβερνητικές πράξεις, που θα εξεταστούν κατωτέρω, συνιστούν πράξεις, που ενώ διαθέτουν όλα τα στοιχεία της διοικητικής πράξης, δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο με υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως, διότι ρυθμίζουν θέματα σχετικά με τη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας. Η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει χαρακτηρίσει για παράδειγμα ως κυβερνητικές, τις πράξεις που σχετίζονται με τη ρύθμιση των σχέσεων εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας, όπως η σύγκληση, η αναστολή των εργασιών και η διάλυση της Βουλής, η κήρυξη επιστράτευσης και η απονομή χάρης.

Τα μέτρα εσωτερικής τάξης, σχετίζονται με την κυριαρχική σχέση που υφίσταται όχι μόνο μεταξύ κράτους και διοικούμενου εν γένει αλλά μεταξύ κράτους και ειδικών κατηγοριών διοικουμένων. Τέτοιες σχέσεις, που στο δημόσιο δίκαιο αποκαλούνται και ειδικές σχέσεις εξουσίας, αναπτύσσονται σε περίπτωση διοικουμένων που εκτίουν ποινές φυλάκισης, εκπληρώνουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, έχουν την ιδιότητα του μαθητή ή του δημοσίου υπαλλήλου. Αυτές οι κατηγορίες πολιτών είναι δυνατό να υφίστανται κάποιους περιορισμούς ως προς την απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως για παράδειγμα η στέρηση της ελευθερίας κίνησης στην περίπτωση των φυλακισμένων. Ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, η

αρχή της νομιμότητας, μολονότι κάμπτεται, τυγχάνει στενότερης εφαρμογής, αφού πάντως δεν επιτρέπεται η επιβολή περιορισμών στα θεμελιώδη δικαιώματα των διοικουμένων που τελούν σε ειδικές σχέσεις εξουσίας παρά μόνο στη βάση νόμου.

1.2.2. Η αρχή προστασίας του δημοσίου συμφέροντος

Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος και της προστασίας του, συνιστά κεντρική και θεμελιακή αρχή για την οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης. Στην πράξη, το δημόσιο συμφέρον κατευθύνει τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων υπηρεσιών. Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος αναγνωρίζεται συνταγματικά, είτε ως δημόσιο συμφέρον (άρθρο 24 §1 Σ) είτε ως δημόσια ωφέλεια (άρθρο 17 §2 Σ) είτε σε ειδικότερες πτυχές του, όπως η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της εθνικής οικονομίας (άρθρο 106 §2 Σ) και ως εθνικό συμφέρον (άρθρο 4 §3 Σ και 28 §2).

Το δημόσιο συμφέρον είναι μια αόριστη νομική έννοια που συγκεκριμενοποιείται από το Σύνταγμα, το νόμο και τη δημόσια διοίκηση μέσα από την έκδοση κανονιστικών πράξεων στο πλαίσιο νομοθετικής εξουσιοδότησης ή με την έκδοση ατομικών πράξεων. Κατά συνέπεια, η δημόσια διοίκηση δεν δύναται μέσα από την επίκληση της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος να θεμελιώσει την απαλλαγή της από την αρχή της νομιμότητας. Ειδικότερα, τέλος, ως αρχή της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος θεωρείται η υποχρέωση που υπέχουν τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, μεταξύ της επιλογής περισσότερων, εξίσου νομίμων λύσεων, όταν δηλαδή η δημόσια διοίκηση ασκεί τη διακριτική της ευχέρεια, να επιλέξει εκείνη, που κατά την κρίση της εξυπηρετεί καλύτερα το δημόσιο συμφέρον (Δαγτόγλου, 2004).

1.2.3. Η αρχή της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου

Η αρχή της χρηστής διοίκησης υποχρεώνει τα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους με βάση το εν γένει περί δικαίου αίσθημα, με αναλογικότητα και επιείκεια και στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας, ούτως ώστε να αποφεύγονται άδικες για το διοικούμενο λύσεις. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η δημόσια διοίκηση οφείλει να διευκολύνει τους διοικούμενους να προστατεύουν τα συμφέροντά τους και να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Στο πλαίσιο της αρχής της χρηστής διοίκησης, τα διοικητικά όργανα οφείλουν να ασκούν έγκαιρα και αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους, να λειτουργούν με διαφάνεια, να ενημερώνουν τον διοικούμενο για τα δικαιώματά του και να διασφαλίζουν την απόλαυση ποιοτικών υπηρεσιών από τους πολίτες (Ευστρατίου 2014).

Από τη συνταγματική προστασία της προσωπικότητας (άρθρο 5 §1 Σ), την αρχή του κράτους δικαίου και την αρχή της ασφάλειας του δικαίου απορρέει η δικαιολογημένη (ή προστατευόμενη) εμπιστοσύνη του διοικούμενου. Στο πλαίσιο της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του, ο διοικούμενος αναμένει εύλογα τη διατήρηση της σταθερότητας και προβλεψιμότητας των πραγματικών και νομικών καταστάσεων που έχουν διαμορφωθεί από το νομοθέτη, ούτως ώστε να αξιώνει την μη αιφνίδια και απρόβλεπτη μεταβολή τους. Ωστόσο, επειδή η απόλυτη προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου θα οδηγούσε τη δράση της δημόσιας διοίκησης σε αγκυλώσεις και θα περιόριζε την ανάγκη προσαρμογής της δράσης της στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, γίνεται δεκτό ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου είναι δυνατόν να καμφθεί, εφόσον τηρούνται μια σειρά από αναγκαίες εγγυήσεις. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι από την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου απορρέει η ανάγκη σαφήνειας, εξειδίκευσης και προβλεψιμότητας της νομοθετικής ρύθμισης που ανατρέπει κεκτημένα δικαιώματα των διοικουμένων. Περαιτέρω, η ανατροπή μιας σταθερής και προβλέψιμης από το διοικούμενο πραγματικής ή νομικής κατάστασης θα πρέπει να δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, η ανατροπή της προβλέπεται για το μέλλον και δεν αντιφάσκει κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας προς το προγενέστερο πραγματικό ή νομοθετικό καθεστώς (Σπηλιωτόπουλος, 2011).

1.2.4. Η αρχή της αναλογικότητας

Η αρχή της αναλογικότητας απορρέει από την αρχή του κράτους δικαίου και εισήχθη νομολογιακά από το Συμβούλιο της Επικρατείας (γενέθλια απόφαση 2112/1984), στη δεκαετία του '80, υπό την επιρροή της γερμανικής θεωρίας και νομολογίας. Σήμερα, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 αναγνωρίζεται ρητά στο Σύνταγμα, στο άρθρο 25 §1, δ'. Η αρχή της αναλογικότητας διακρίνεται σε τρεις επιμέρους αρχές: α) την αρχή της αναγκαιότητας, β) την αρχή της καταλληλότητας και γ) την αρχή της αναλογικότητας εν στενή έννοια (Ευστρατίου, 2013).

Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας προκειμένου να κριθούν ως ανεκτοί οι επιβαλλόμενοι σε ένα θεμελιώδες δικαίωμα περιορισμοί, θα πρέπει: α) να ανταποκρίνονται στους δηλωμένους σκοπούς της νομοθετικής ή διοικητικής ρύθμισης και πάντως σε σκοπούς γενικότερου δημοσίου συμφέροντος, β) το περιοριστικό μέτρο το οποίο επιβάλλεται στην άσκηση ενός δικαιώματος να είναι αναγκαίο για την εξυπηρέτησή τους και το λιγότερο επαχθές ή ηπιότερο δυνατό, γ) το μέτρο που επιλέγεται να είναι κατάλληλο και πρόσφορο για την εξυπηρέτηση των τιθέμενων σκοπών και να συνάπτεται προς αυτούς και δ) η ανάγκη εξυπηρέτησης του τιθέμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος, να μην αποβαίνει προδήλως ασύμμετρη ή δυσανάλογη προς την ανάγκη προστασίας του προσβαλλόμενου δικαιώματος (αναλογικότητα εν στενή έννοια). Στο πλαίσιο αυτό, η αρχή της αναλογικότητας επιβάλει με δυο λόγια την εξεύρεση του αναγκαίου μέτρου κατά την επιβολή περιορισμών στα θεμελιώδη δικαιώματα των διοικουμένων, για να μην όπως πολύ γλαφυρά έχει ειπωθεί, «πυροβολεί η αστυνομία τα σπουργίτια με κανόνια» (Παπαχατζής, 1991).

1.2.5. Η αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης

Η αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης αποτελεί ειδικότερη έκφραση της αρχής του κράτους δικαίου επιβάλει στη δημόσια διοίκηση κατά την ενάσκηση της εξουσίας της να είναι λειτουργεί ως χρηστή διοίκηση, βάσει στόχων που καθορίζονται από την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, χωρίς εμπάθεια και προκατάληψη έναντι του διοικούμενου (Κοιμτζόγλου, 1999). Η αρχή της αμεροληψίας εμφανίζεται σε αρκετά χαρακτηριστικά παραδείγματα της δράσης της δημόσιας διοίκησης. Έτσι, με την αρχή της αμεροληψίας της δημόσιας διοίκησης συνάδουν για παράδειγμα: α) τα λεγόμενα ασυμβίβαστα, η απαγόρευση δηλαδή άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (άρθρο 30 §2 Σ) και τους υπουργούς (άρθρο 81 §3 Σ), β) τα κωλύματα διενέργειας πράξεων ή συμμετοχής στα συλλογικά όργανα της δημόσιας διοίκησης. Έτσι, ο Υπαλληλικός Κώδικας (άρθρο 36 §3) απαγορεύει σε υπαλλήλους συγγενείς μέχρι τρίτου βαθμού, να μετέχουν στην ίδια συνεδρίαση συλλογικού οργάνου, ενώ βάση του άρθρου 7 §2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, τα μονομελή ή συλλογικά όργανα της δημόσιας διοίκησης είναι υποχρεωμένα να απέχουν και οφείλουν να ζητούν την εξαίρεσή τους από «...κάθε ενέργεια ή διαδικασία που συνιστά συμμετοχή σε λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης εφόσον: α) η ικανοποίηση προσωπικού συμφέροντός τους συνδέεται με την έκβαση της υπόθεσης, ή β) είναι σύζυγοι ή συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, κατ' ευθεία μεν γραμμή απεριορίστως, εκ πλαγίου δε έως και τέταρτου βαθμού, με κάποιον από τους ενδιαφερομένους, ή γ) έχουν ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τους ενδιαφερομένους». Τέλος, στο πλαίσιο της αρχής της αμεροληψίας το άρθρο 29 §3 Σ καθιερώνει τον κανόνα της πολιτικής ουδετερότητας των δημοσίων υπαλλήλων, απαγορεύοντας «...τις οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, στους υπαλλήλους του Δημοσίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου...».

1.2.6. Η αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας

Η αρχή της ισότητας καθιερώνεται στο άρθρο 4 §1 Σ το οποίο ορίζει ότι, «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου». Η ισότητα αυτή ωστόσο γίνεται κατανοητή τόσο ως ισότητα εντός του νόμου και ως ισότητα έναντι του νόμου. Η ισότητα εντός του νόμου δεσμεύει το νομοθέτη, ο οποίος κατά τη θέσπιση νομοθετικών ρυθμίσεων πρέπει να θεσπίζει κανόνες, οι οποίοι δεν παραβιάζουν την αρχή της ισότητας, ενώ η ισότητα έναντι του νόμου δεσμεύει τη διοίκηση και τα δικαστήρια τα οποία υποχρεούνται να εφαρμόζουν τον νόμο

προστατεύοντας την ισότητα ανάμεσα στους πολίτες. Κατά το άρθρο 4 §1 Σ, η ισότητα δεν γίνεται κατανοητή, ως τυπική και αριθμητική, όπως η ισότητα της ψήφου η οποία απορρέει από την αντιπροσωπευτική αρχή (άρθρο 51 § 2 Σ) αλλά ως ουσιαστική ή αναλογική. Έτσι, ενώ η τυπική ή αριθμητική ισότητα επιβάλλει την όμοια ρύθμιση ανόμοιων καταστάσεων (όλοι απολαμβάνουν το δικαίωμα μιας ψήφου, ασχέτως των κοινωνικών ή κοινωνικών τους διαφορών), η αναλογική ή ουσιαστική ισότητα επιβάλλει την όμοια μεταχείριση των όμοιων και την διαφοροποιημένη μεταχείριση των ανόμοιων περιπτώσεων. Στο πλαίσιο αυτό, είναι για παράδειγμα ανεκτή συνταγματικά και σε κάποιες περιπτώσεις επιβεβλημένη, η προνομιακή μεταχείριση ειδικών ευπαθών κοινωνικά ομάδων, όπως για παράδειγμα οι πολύτεκνοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή ηλικιωμένοι (άρθρο 21 §2 Σ), ή ομάδων που απολαμβάνουν λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους ειδικής προστασίας, όπως για παράδειγμα τα παιδιά (Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, 2013).

Ειδική έκφανση της αρχής της ισότητας συνιστά η ισότητα αμοιβής για εργασία ίσης αξίας που αναγνωρίζεται στο άρθρο 22 §1, εδ. β' και η οποία περαιτέρω αναγνωρίζεται και από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως ισότητα των δυο φύλων στην πρόσβασή τους στην απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και τις συνθήκες εργασίας (Οδηγία 76/207/ΕΟΚ). Περαιτέρω, ειδική έκφανση της αρχής της ισότητας συνιστά και η θετική ισότητα, η οποία επιβάλλει την λήψη θετικών μέτρων δράσης για την άρση εγκατεστημένων ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 116 §2 Σ. Ως αναλογική, η ισότητα μπορεί να λειτουργήσει και επεκτατικά ή αλλιώς δημιουργικά. Πρόκειται για τη δικαστική επέκταση της ισότητας, σε περιπτώσεις οι οποίες εμφανίζουν μεν όμοια χαρακτηριστικά, έχουν όμως διαρρυθμιστεί με τρόπο αδικαιολόγητα ανόμοιο από τον νομοθέτη. Έτσι, είναι για παράδειγμα δυνατή, η έκδοση δικαστικής απόφασης υπέρ της επέκτασης μιας παροχής η οποία έχει παρασχεθεί σε μια ομάδα ατόμων, και σε άλλες που εμφανίζουν όμοια ή παρόμοια χαρακτηριστικά.

Φορείς του δικαιώματος της ισότητας, με βάση το Σύνταγμα είναι οι Έλληνες πολίτες και οι πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την εξαίρεση της πρόσβασής τους σε δημόσιες θέσεις που συνεπάγονται την άσκηση δημόσιας εξουσίας. Οι αλλοδαποί, κατά το άρθρο 5 §2 Σ προστατεύονται από διακρίσεις που σχετίζονται με την εθνικότητα, φυλή, γλώσσα και θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις αλλά δεν απολαμβάνουν χωρίς εξαιρέσεις το δικαίωμα της ισότητας, αντίστοιχα όπως οι Έλληνες πολίτες.

Η αρχή της ισότητας δεν μπορεί να λειτουργήσει ως εξαίρεση από την εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας. Έτσι, γίνεται δεκτό ότι «η ισότητα δεν ισχύει στην παρανομία». Δηλαδή, η μη εφαρμογή του νόμου ή η παράνομη δράση των διοικητικών οργάνων σε μια συγκεκριμένη περίπτωση δεν δικαιολογεί την παρανομία της σε όμοιες περιπτώσεις, ούτε όμως και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο επίκλησης από τους διοικούμενους. Η επέκταση της παρανομίας θα ανέτρεπε, με την έννοια αυτή, το ίδιο το περιεχόμενο της αρχής της ισότητας, λειτουργώντας ως ανισότητα. Η τήρηση της αρχής της ισότητας, όπως και η πιστή εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας έχουν ιδιαίτερα μεγάλη σημασία κατά την ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης, δηλαδή όταν η δημόσια διοίκηση καλείται να επιλέξει μια μεταξύ περισσοτέρων εξίσου νόμιμων λύσεων. Στις περιπτώσεις αυτές, τα όργανα της δημόσιας διοίκησης οφείλουν να ασκούν τη διακριτική τους ευχέρεια στο πλαίσιο που τάσσουν οι αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας (Κόρσος, 2013).

Η αρχή της αξιοκρατίας απορρέει από το άρθρο 5 § Σ που κατοχυρώνει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και συνδέεται με την αρχή του κράτους δικαίου και την αρχή της ισότητας. Η αρχή της αξιοκρατίας επιτάσσει η πρόσβαση σε δημόσιες θέσεις και αξιώματα να λαμβάνει χώρα με κριτήρια που συνάπτονται με την προσωπική αξία και ικανότητα των ενδιαφερομένων για την κατάληψή τους. Την αρχή της αξιοκρατίας επιβεβαιώνει η συνταγματική αναγνώριση του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού, άρθρο 103 §7, όπου και ορίζεται ότι: «Η πρόσληψη υπαλλήλων στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, πλην των περιπτώσεων της παραγράφου 5, γίνεται είτε με διαγωνισμό είτε με επιλογή σύμφωνα με προκαθορισμένα και αντικειμενικά κριτήρια και υπάγεται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής, όπως νόμος ορίζει. Νόμος μπορεί να προβλέπει ειδικές διαδικασίες επιλογής που περιβάλλονται με αυξημένες εγγυήσεις διαφάνειας και αξιοκρατίας ή ειδικές διαδικασίες επιλογής προσωπικού για θέσεις το αντικείμενο των οποίων περιβάλλεται από ειδικές συνταγματικές εγγυήσεις ή προσιδιάζει σε σχέση εντολής».

1.2.7. Η αρχή της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης

Η αρχή της διαφάνειας ή της φανεράς δράσης της δημόσιας διοίκησης απορρέει από το άρθρο 5Α Σ με το οποίο κατοχυρώνεται το δικαίωμα των πολιτών στην πληροφόρηση. Η διαφάνεια και η δημοσιότητα

αποτελούν βασικές συνιστώσες της δημοκρατικής αρχής, στο βαθμό που επιτρέπουν τον έλεγχο της δράσης των κρατικών οργάνων και αρχών από τους πολίτες. Η φανερή δράση και η διαφάνεια της διοικητικής δράσης συμβάλει στην καταπολέμηση της διαφθοράς και της διαπλοκής της δημόσιας διοίκησης, εγγυάται τον έλεγχο της και συμβάλει στην επαύξηση της αποτελεσματικής της λειτουργίας αλλά και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων. Το πρόγραμμα Δι@ύγεια (Ν. 3861/2010) επιβάλλει τη δημοσίευση όλων των αποφάσεων των διοικητικών οργάνων και αρχών που διαθέτουν οικονομικό περιεχόμενο, προκειμένου οι διοικούμενοι να διαθέτουν ανοιχτή πρόσβαση προς αυτές. Στο ίδιο πλαίσιο, επιβάλλεται η δημοσίευση των κανονιστικών πράξεων της δημόσιας διοίκησης, ενώ σύμφωνα με το νόμο, οι αποφάσεις των Ανεξάρτητων Αρχών με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις σε βάρος των πολιτών εκδίδονται ύστερα από δημόσια συνεδρίαση, στην οποία η είσοδος του κοινού είναι ελεύθερη (ΣτΕ 3319/2010).

Η αρχή της αποτελεσματικότητας της δράσης της δημόσιας διοίκησης συνδέεται με την αρχή της χρηστής διοίκησης και με την ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των διοικουμένων. Η αρχή της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης συνίσταται στην οικονομία χρόνου και μέσων, στην ευελιξία και την ταχύτητα, κατά την πραγμάτωση των δημόσιων πολιτικών και της δημόσιας αποστολής των οργάνων της δημόσιας διοίκησης. Προς την κατεύθυνση της αρχής της αποτελεσματικότητας, το άρθρο 10 §3 Σ ορίζει ότι: «Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παρόδου άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν των άλλων τυχόν κυρώσεων και έννομων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στον αιτούντα, όπως νόμος ορίζει». Προς την πραγμάτωση της αρχής της αποτελεσματικότητας της δράσης της δημόσιας διοίκησης κατευθύνονται και οι πολιτικές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, μέσα από την εφαρμογή τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας στις δημόσιες υπηρεσίες. Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στην ελληνική δημόσια διοίκηση ενισχύει τη διαφάνεια και την φανερή δράση της, ενώ διευκολύνει την πρόσβαση του πολίτη στις αρμόδιες υπηρεσίες, με αποτέλεσμα την ταχύτερη και ουσιαστικότερη πραγμάτωση των δικαιωμάτων του.

1.3. Οι πηγές του διοικητικού δικαίου

Με τον όρο πηγές του δημοσίου δικαίου αναφερόμαστε στις δικαϊκές εκείνες πράξεις οι οποίες αφορούν την οργάνωση της δημόσιας διοίκησης, καθώς και τις σχέσεις της με τον πολίτη. Οι πηγές αυτές εκκινώντας από το τυπικό Σύνταγμα και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο σύνολό τους, συντάσσουν μια πυραμίδα δικαίου στην οποία η κάθε μια διαθέτει την δική της ιεραρχημένη θέση. Η ιεραρχία αυτή είναι απαραίτητη, τόσο για να αποφεύγουμε τις συγκρούσεις μεταξύ των κανόνων δικαίου, όσο και για να διαπιστώνουμε τη νομιμότητά τους, αφού κάθε πηγή του δικαίου οφείλει να τελεί σε αρμονία με τις ιεραρχικά ανώτερές της. Σχηματικά την πυραμίδα αποτελούν:

- Το Σύνταγμα
- Το Διεθνές δίκαιο και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ιεραρχική τοποθέτηση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθορίζεται ωστόσο, από την αυτονομία και την υπεροχή του, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ο τυπικός νόμος
- Ο ουσιαστικός νόμος –οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης
- Οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου

Η νομολογία των δικαστηρίων, ιδίως των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας, παρά τη μεγάλη της σημασία για την ερμηνεία και την εφαρμογή του διοικητικού δικαίου δεν αποτελεί πηγή του δικαίου. Μόνη εξαίρεση αποτελεί η ειδική αρμοδιότητα του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 100 § 1, εδ. ε' Σ, το οποίο έχει την δυνατότητα, όταν διαπιστώνει αντίθεση στις αποφάσεις δύο εκ των ανώτατων δικαστηρίων της χώρας (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο και Άρειος Πάγος) επί της συνταγματικότητας διάταξης τυπικού νόμου, να την κηρύσσει, εφόσον επιβεβαιώσει την αντισυνταγματικότητά της, ανίσχυρη.

1.3.1. Το Σύνταγμα

Το Σύνταγμα αποτελεί το θεμελιώδη νόμο ενός κράτους. Πρόκειται για έναν νόμο ιδιότυπο, με πανηγυρικό και ελλειπτικό χαρακτήρα αλλά δεσμευτικό και υποχρεωτικό ως προς το περιεχόμενό του. Μέσω του Συντάγματος ρυθμίζεται αφενός η οργάνωση του κράτους, η άσκηση δηλαδή της κρατικής εξουσίας και των αρμοδιοτήτων των οργάνων του κράτους αλλά και γενικότερα η κοινωνική συμβίωση των πολιτών, μέσα από τις θεμελιώδεις αρχές οι οποίες απορρέουν από την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους. Η αυξημένη τυπική ισχύς του, πηγάζει από την δυσκολία μεταβολής του, η οποία διαφοροποιείται από τη μεταβολή των κοινών νόμων και η οποία του εξασφαλίζει την ανώτερη θέση στην πυραμίδα των πηγών του δικαίου. Τον όρο Σύνταγμα εισήγαγε στην ελληνική γλώσσα και στην ελληνική νομική ορολογία ο λόγιος Αδαμάντιος Κοραής, αποδίδοντας τον λατινικής προέλευσης όρο Constitution. Η λέξη αυτή εντοπίζεται επίσης σε ρωμαϊκά αλλά και αρχαία ελληνικά κείμενα του Αριστοτέλη και του Ισοκράτη. Η λέξη Σύνταγμα αποδίδει με απλότητα, τις δυο στιγμές ενός πολιτεύματος. Της σύνταξης του μέσα από ένα συνταγματικό κείμενο και στη συνέχεια στη βάση αυτού, της συντεταγμένης λειτουργίας του.

Το Σύνταγμα αναπτύσσει μια σειρά από λειτουργίες, με τις οποίες καθίσταται ευχερέστερη η κρατικά οργανωμένη κοινωνική συμβίωση. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι: α) η οργανωτική, β) η εγγυητική, γ) η νομιμοποιητική και δ) η συμβολική ή ενοποιητική λειτουργία του. Ειδικότερα, η οργανωτική λειτουργία επιτελείται διότι το Σύνταγμα καταρχύν οργανώνει και επιμερίζει την κρατική εξουσία, προβλέπει δηλαδή τα όργανα που εκφράζουν τη βούλησή της (πχ. Βουλή, Υπουργικό Συμβούλιο), τις διαδικασίες συγκρότησης και λειτουργίας τους (πχ. διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας), καθώς και τις μεταξύ τους σχέσεις. Με τον τρόπο αυτό, θεσμοποιεί και εξορθολογίζει την εξουσία, σταθεροποιώντας την άσκηση της. Η εγγυητική λειτουργία του Συντάγματος είναι εξίσου σημαντική με την οργανωτική και αναφέρεται στην κατοχύρωση των συνταγματικών δικαιωμάτων, τα οποία εγγυώνται την προστασία του πολίτη έναντι της κρατικής εξουσίας αλλά και έναντι των ιδιωτών, στις μεταξύ τους σχέσεις.

Η νομιμοποιητική λειτουργία του Συντάγματος συμπληρώνει τις δύο προηγούμενες λειτουργίες, διευκολύνοντας την αποδοχή από τους εξουσιαζόμενους της συνταγματικά οργανωμένης εξουσίας των συνταγματικών οργάνων. Έτσι για παράδειγμα, ακόμη και όσοι διαφωνούν με το περιεχόμενο ενός νόμου ο οποίος ψηφίζεται από τη Βουλή αισθάνονται υποχρεωμένοι να συμμορφωθούν με τις επιταγές του, επειδή ακριβώς ο νόμος αυτός ψηφίστηκε από τη Βουλή με τη συνταγματικά προβλεπόμενη διαδικασία. Επιπλέον, παρέχονται από το Σύνταγμα δυνατότητες ειρηνικής επίλυσης των ενδεχόμενων κοινωνικών αντιδράσεων απέναντι στο νόμο αυτό, μέσω για παράδειγμα του ελέγχου της συνταγματικότητάς του, ενώπιον των δικαστηρίων. Η νομιμοποιητική λειτουργία του Συντάγματος, στην ουσία εξασφαλίζει τη νομιμοποίηση του τρόπου με τον οποίο η εξουσία ασκεί τα καθήκοντά της και την ειρηνική επίλυση των διαφορών που αναπτύσσονται ανάμεσα σε αυτήν και τους πολίτες (Βενιζέλος, 2002).

Η συμβολική ή ενοποιητική λειτουργία του Συντάγματος παραπέμπει στο γεγονός ότι το γραπτό και τυπικό Σύνταγμα, μεταξύ άλλων αποτελεί ένα από τα σύμβολα της έννομης τάξης (όπως για παράδειγμα η σημαία, ή ο εθνικός ύμνος) και της ενότητάς της. Δεν είναι τυχαίο ότι στις μέρες μας δεν υπάρχει κράτος που να μην διαθέτει Σύνταγμα, ακόμη κι αν το πολίτευμα του δεν είναι δημοκρατικό, ενώ πάντως, ένα κράτος για να ανακηρύξει διεθνώς την ανεξαρτησία του υιοθετεί οπωσδήποτε ένα συνταγματικής περιωπής κείμενο. Περαιτέρω, το Σύνταγμα επιτελεί μια ενοποιητική λειτουργία, στο βαθμό που συμπυκνώνει όλες τις θεμελιακές αξίες που γίνονται κοινά αποδεκτές από το σύνολο μιας κοινωνίας, αποτυπώνοντας την πολιτική της ενότητα.

Με κριτήριο τη μορφή του, διακρίνουμε το Σύνταγμα σε γραπτό και άγραφο. Γραπτό ονομάζουμε το Σύνταγμα που κατοχυρώνεται ως σύστημα θεμελιωδών κανόνων δικαίου, στο πλαίσιο ενός ενιαίου κωδικοποιημένου κειμένου. Τα γραπτά Συντάγματα αποτελούν αποτέλεσμα της ανόδου της αστικής τάξης και αποτέλεσαν αρχικά τη διαρρύθμιση των δικαιωμάτων της απέναντι στον μονάρχη. Στη σημερινή εποχή, δεν νοείται κράτος χωρίς γραπτό Σύνταγμα. Βασικό χαρακτηριστικό των γραπτών Συνταγμάτων είναι ο τυπικός και αυστηρός τους χαρακτήρας, που συνεπάγεται την υπεροχή τους έναντι των κοινών νόμων (Σπυρόπουλος, 2006).

Αντίστοιχα, το γραπτό Σύνταγμα διακρίνεται από το άγραφο ως προς το ότι δεν βρίσκεται ρητά κατοχυρωμένο και κωδικοποιημένο σε ένα ενιαίο κείμενο αλλά προκύπτει μέσα από αρχές, οι οποίες έχουν κατοχυρωθεί από το συνταγματικό έθιμο ή τη συνταγματική πρακτική. Τα άγραφα Συντάγματα είναι συνήθως ευέλικτα και ευπροσάρμοστα στις κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές. Βασικά τους χαρακτηριστικά είναι ο ουσιαστικός και ήπιος χαρακτήρας τους, ο οποίος επιτρέπει την τροποποίησή τους ακόμη και με κοινό νόμο,

εκθέτοντάς τα συχνά στις ευκαιριακές επιδιώξεις των εκάστοτε κοινοβουλευτικών πλειοψηφιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα άγραφου Συντάγματος αποτελεί αυτό της Μεγάλης Βρετανίας.

Με κριτήριο τον τρόπο αναθεώρησης τους, και ειδικότερα την ευκολία ή δυσκολία του, τα Συντάγματα τα διακρίνουμε σε ήπια και αυστηρά. Έτσι, ήπιο ονομάζουμε το Σύνταγμα του οποίου οι κανόνες τροποποιούνται με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία παραγωγής νόμων. Ήπια ή ελαστικά Συντάγματα είναι κυρίως τα άγραφα ή εθιμικά και βασικό τους χαρακτηριστικό είναι ότι διαθέτουν τυπική ισχύ, ισοδύναμη των κοινών νόμων. Τα Συντάγματα αυτά ως εκ τούτου, μπορούν να καταργηθούν ρητά ή και σιωπηρά από απλό νόμο. Ένα από τα βασικότερα προσόντα τους είναι η ελαστικότητα που διαθέτουν απέναντι στις κοινωνικοπολιτικές μεταβολές. Ωστόσο, η ελαστικότητα αυτή, συχνά τα αφήνει έκθετα απέναντι στις διαθέσεις της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήπιου Συντάγματος είναι αυτό της Βαϊμάρης, του οποίου οι διαρκείς τροποποιήσεις, είχαν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή κατάλυση της δημοκρατίας και την άνοδο του ναζισμού στη Γερμανία.

Αντίθετα, αυστηρό αποκαλείται το Σύνταγμα του οποίου η διαδικασία μεταβολής είναι διαφορετική από αυτήν με την οποία μεταβάλλονται οι κοινοί νόμοι και το οποίο μεταβάλλεται μόνον από ειδικό όργανο και με ειδική διαδικασία, την οποία προβλέπει το ίδιο. Συνήθως, σε κάποια από τις διατάξεις του, όπως στη διάταξη του άρθρου 110, επιβάλλει κάποια συγκεκριμένα όρια και προϋποθέσεις για τη μεταβολή του. Τα όρια αυτά μπορεί να είναι: α) ουσιαστικά, όταν απαγορεύουν την μεταβολή συγκεκριμένων διατάξεων του, β) χρονικά, όταν απαγορεύουν την τροποποίησή του πριν από την παρέλευση κάποιου χρονικού διαστήματος, γ) διαδικαστικά, μέσα από την υιοθέτηση ειδικών διαδικασιών πχ. αυξημένων πλειοψηφιών και ειδικού οργάνου πχ. αναθεωρητική Βουλή για την αναθεώρησή του. Τα δυο βασικά χαρακτηριστικά του αυστηρού Συντάγματος είναι ότι διαθέτει τυπική ισχύ ανώτερη των κοινών νόμων και ότι η αυστηρότητά τους έχει ως συνέπεια τη διενέργεια του ελέγχου της συνταγματικότητας της κοινής νομοθεσίας. Αυστηρά είναι συνήθως τα τυπικά και γραπτά Συντάγματα.

Το ελληνικό Σύνταγμα διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά του γραπτού και τυπικού Συντάγματος. Ειδικότερα, πρόκειται για σύνολο κανόνων δικαίου, συστηματοποιημένων σε ένα ενιαίο κείμενο 120 διατάξεων, το οποίο τροποποιείται σύμφωνα με το άρθρο 110 με ειδική διαδικασία από ειδικό όργανο, την αναθεωρητική βουλή και διαθέτει αυξημένη τυπική ισχύ έναντι των κοινών νόμων.

Το ελληνικό Σύνταγμα είναι αυστηρό με την έννοια ότι αναθεωρείται από ειδική διαδικασία και ειδικό όργανο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 110 Σ. Είναι με την έννοια αυτή, σχετικά αυστηρό στο βαθμό που επιτρέπει την αναθεώρησή του. Παράλληλα όμως, είναι και απολύτως αυστηρό, αφού απαγορεύει την οποιαδήποτε αναθεώρηση μιας σειράς διατάξεών του. Ειδικότερα, σύμφωνα με την §1 του άρθρου 110 Σ απαγορεύει την αναθεώρηση:

- Της μορφής και της βάσης του πολιτεύματός ως Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.
- Του άρθρου 2 §1 Σ που καθιερώνει την προστασία της αξίας του ανθρώπου.
- Του άρθρου 4 §§ 1, 4, 7 Σ, που προστατεύει την αρχή της ισότητας και απαγορεύει την κατοχή τίτλων ευγενείας.
- Του άρθρου 5 §§ 1 και 3 Σ, όπου κατοχυρώνεται η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου.
- Του άρθρου 13 §1 Σ, όπου κατοχυρώνεται η προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας.
- Του άρθρου 26, όπου κατοχυρώνεται η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών.

Οι διατάξεις αυτές συνιστούν τα ουσιαστικά όρια της αναθεώρησης του ελληνικού Συντάγματος. Πρόκειται για έναν σκληρό, μη αναθεωρήσιμο πυρήνα μιας σειράς συνταγματικών διατάξεων που δεν υπόκεινται σε αναθεώρηση. Η απόλυτη προστασία που προβλέπεται για τις διατάξεις αυτές δεν συνεπάγεται, αφενός κάποια άτυπη ιεράρχησή τους προς τις υπόλοιπες συνταγματικές διατάξεις, οι οποίες θεωρούνται μεταξύ τους ισότιμες, ούτε αποκλείει ολωσδιόλου την αναθεώρησή του συνταγματικού κειμένου, αρκεί αυτή να βελτιώνει και να μην απομειώνει το περιεχόμενό τους.

Η αναθεώρηση του Συντάγματος συνιστά αποκλειστική αρμοδιότητα της Βουλής, ενώ κανένα από τα υπόλοιπα κρατικά όργανα δεν έχει την αρμοδιότητα να συμμετέχει σε αυτήν. Η αναθεωρητική διαδικασία ολοκληρώνεται με τη συνεργασία δύο Βουλών, αυτής που προτείνει την αναθεώρηση του Συντάγματος, η οποία καλείται προτείνουσα, και αυτής που αποφασίζει την αναθεώρηση του Συντάγματος η οποία καλείται αναθεωρητική και προκύπτει από τις ακριβώς επόμενες εκλογές. Ανάμεσα στις δυο βουλές παρεμβάλλεται

εκλογική διαδικασία, όχι όμως στο πλαίσιο της διαδικασίας αναθεώρησης αλλά ανεξάρτητα από αυτήν. Με την έννοια αυτή, η υποβολή μιας πρότασης αναθεώρησης δεν αποτελεί λόγο διάλυσης της Βουλής, η οποία θα συνεχίσει κανονικά την θητεία της μέχρις ότου τη συμπληρώσει ή μέχρις ότου διαλυθεί για ανεξάρτητους από τη διαδικασία της αναθεώρησης λόγους, πχ. την επίκληση θέματος εθνικής σημασίας, την έκφραση δυσπιστίας, την αποτυχία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας κλπ.

Η πρώτη φάση της διαδικασίας αναθεώρησης του Συντάγματος ταυτίζεται με την απόφαση της προτείνουσας Βουλής, σχετικά με τη διαπίστωση αναγκαιότητας συνταγματικής αναθεώρησης. Η προτείνουσα Βουλή αποφασίζει την αναγκαιότητα συνταγματικής αναθεώρησης, μετά από πρόταση πενήντα τουλάχιστον βουλευτών, σε δυο ψηφοφορίες οι οποίες απέχουν μεταξύ τους τουλάχιστον έναν μήνα. Με την απόφαση αυτή καθορίζονται ειδικά οι διατάξεις που προτείνεται να αναθεωρηθούν. Η απόφαση αυτή είναι δεσμευτική για την επόμενη, αναθεωρητική Βουλή η οποία μολονότι δεν δεσμεύεται απολύτως ως προς το περιεχόμενο που θα προσδώσει σε αυτές, δεσμεύεται ως προς την επιλογή τους από την προτείνουσα Βουλή. Θα μπορούσαμε σχηματικά να πούμε ότι ενώ η προτείνουσα Βουλή είναι υπεύθυνη για το ποιες και πόσες συνταγματικές διατάξεις θα αναθεωρηθούν, η αναθεωρητική είναι αρμόδια για το πώς, για το περιεχόμενο δηλαδή και τη διατύπωση που αυτές θα προσλάβουν.

Στη διαδικασία της αναθεώρησης, η συνεργασία των δυο Βουλών, προτείνουσας και αναθεωρητικής επιτυγχάνεται μεταξύ άλλων με την αντιστροφή των πλειοψηφιών που απαιτούνται για την πρόταση και για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Έτσι, αν η προτείνουσα Βουλή διαπιστώσει την αναγκαιότητα αναθεώρησης του Συντάγματος με πλειοψηφία τριών πέμπτων (3/5), η αναθεωρητική Βουλή αρκεί προκειμένου να λάβει την απόφαση αναθεώρησης, να συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της. Αν αντίθετα, η προτείνουσα Βουλή οδηγηθεί στην πρόταση της αναθεώρησης του Συντάγματος με απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας των μελών της, η αναθεωρητική Βουλή θα πρέπει να συγκεντρώσει πλειοψηφία τριών πέμπτων (3/5) για να λάβει την απόφασή της. Με τον τρόπο αυτό, ο συντακτικός νομοθέτης απέβλεψε στη συγκέντρωση της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης γύρω από τα αναθεωρητικό διάβημα, τόσο δηλαδή με την πρόβλεψη της συνεργασίας δυο Βουλών, όσο και την κατοχύρωση ισοτιμίας ανάμεσά τους.

Σύμφωνα με την ακροτελεύτια διάταξη του άρθρου 110 §6 Σ, η αναθεώρηση του Συντάγματος απαγορεύεται απολύτως πριν από την παρέλευση μιας πενταετίας από την περάτωση της προηγούμενης. Η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος πρέπει να λάβει χώρα στην πρώτη σύνοδο της αναθεωρητικής Βουλής, ενώ ολοκληρώνεται με την έκδοση και δημοσίευση ειδικού ψηφίσματος της Βουλής, το οποίο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Το ψήφισμα αυτό υπογράφεται από τον Πρόεδρο της Βουλής αφού η αναθεώρηση αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του Κοινοβουλίου. Μετά τη θέση σε ισχύ του ψηφίσματος, η αναθεωρητική βουλή συνεχίζει τις εργασίες της ως απλή Βουλή.

1.3.2. Το διεθνές δίκαιο και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 28 §1 Σ: «Οι γενικά παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου». Σύμφωνα με το Σύνταγμα λοιπόν, αναγνωρίζεται η υπερίσχυση του διεθνούς δικαίου έναντι του κοινού νόμου, γεγονός το οποίο τοποθετεί αυτή την πηγή δικαίου στη δεύτερη θέση της πυραμίδας, κάτω ακριβώς από το τυπικό Σύνταγμα.

Ως διεθνές δίκαιο, δεν αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα, μόνο το γραπτό, συμβατικό διεθνές δίκαιο, οι διεθνείς δηλαδή συμβάσεις που συνάπτονται στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών (πχ. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών) ή μεταξύ κρατών (πχ. διακρατικές εμπορικές ή οικονομικές συμφωνίες) αλλά και το άγραφο, διεθνές δίκαιο, το διεθνές εθιμικό δίκαιο και οι αναγνωρισμένες αρχές του διεθνούς δικαίου. Αυτό συμβαίνει διότι από πλευράς διεθνούς δικαίου, το άγραφο δίκαιο κατέχει μια πολύ σημαντική θέση, αφού δεν είναι εύκολη αλλά ούτε και συχνά δυνατή, η σύναψη και η έγκαιρη καταγραφή του, στο βαθμό που αυτό απαιτεί τη συνεργασία πολλών εμπλεκόμενων κρατών. Τις αμφισβητήσεις για τις αναγνωρισμένες αρχές του διεθνούς δικαίου έχει τη δυνατότητα να αίρει το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 100 §1, εδ. στ' Σ. Όσον αφορά το συμβατικό διεθνές δίκαιο, σύμφωνα με το ελληνικό σύστημα, το οποίο καλείται δυαδικό, καμία διεθνής σύμβαση, όπως ορίζει και το άρθρο 28 §1 Σ, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ισχύει αν δεν κυρωθεί από τη Βουλή, αν δεν πάρει δηλαδή τη μορφή νόμου.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην ελληνική έννομη τάξη ανήκει στα δυαδικά νομικά συστήματα, το οποίο σημαίνει ότι εξαρτά την υιοθέτηση του διεθνούς συμβατικού δικαίου, από την κύρωση του με νόμο προερχόμενο από τη Βουλή, γεγονός που συχνά καθυστερούσε αλλά και μέχρι τις μέρες μας καθυστερεί την υιοθέτηση και υλοποίηση των διεθνών της συμβατικών υποχρεώσεων. Τα δυαδικά συστήματα σε αντίθεση με τα μονιστικά (πχ. Καναδάς), τα οποία αποδέχονται τη συνύπαρξη εθνικών και διεθνών κανόνων δικαίου ως τμήμα ενός ενιαίου νομικού συστήματος, διακρίνουν μεταξύ εθνικών κανόνων και κανόνων που προέρχονται από τη διεθνή έννομη τάξη. Ενώ στο πλαίσιο των μονιστικών συστημάτων, οι διεθνείς κανόνες γίνονται δεκτοί με την υπογραφή τους από τα όργανα που έχουν αρμοδιότητα διεθνούς εκπροσώπησης (συνήθως τον αρχηγό του κράτους ή την Κυβέρνηση), στα δυαδικά συστήματα απαιτείται η μετατροπή τους σε εθνικούς κανόνες, προκειμένου αυτοί να γίνουν αποδεκτοί. Στην Ελλάδα, η κύρωση από το Κοινοβούλιο συνιστά τη διαδικασία αυτή, με την οποία οι διεθνείς συνθήκες λαμβάνουν τη μορφή τυπικού νόμου.

Με τη συμμετοχή στη χώρα μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση σημαντική θέση κατέχει στις πηγές του διοικητικού δικαίου, το δίκαιο που προέρχεται από τα όργανά της. Το δίκαιο αυτό το διακρίνουμε στο πρωτογενές και στο δευτερογενές ή παράγωγο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πρώτο, περιλαμβάνονται οι συνθήκες με τις οποίες ιδρύθηκαν οι τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, Κοινότητα άνθρακα και Χάλυβα, Ατομικής Ενέργειας και Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΣΕΚΑΧ, ΣΕΚΑΕ και ΣΕΟΚ), και όλες οι συνθήκες, οι οποίες τις αναθεώρησαν και τις τροποποίησαν (πχ. Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, Συνθήκη του Μάαστριχτ, Συνθήκη του Άμστερνταμ, Συνθήκη της Λισαβόνας), όπως επίσης και όλες τις συνθήκες προσχώρησης των κρατών μελών της ΕΕ, (πχ. συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας το 1981). Σήμερα, συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είκοσι οχτώ (28) κράτη μέλη: Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία, Πολωνία, Ηνωμένο Βασίλειο, Σλοβενία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσέχικη Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ισπανία, Κροατία, Ελλάδα, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Φινλανδία και Σουηδία.

Στο δευτερογενές ή παράγωγο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντάσσονται οι πράξεις εκείνες που παράγονται από όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, βάσει των αρμοδιοτήτων τους που προβλέπονται στο πρωτογενές δίκαιο. Θα μπορούσαμε μάλιστα να παρομοιάσουμε την σχέση μεταξύ παράγωγου ή δευτερογενούς και πρωτογενούς δικαίου, με τη σχέση μεταξύ Συντάγματος και κοινού νόμου. Στο παράγωγο δίκαιο περιλαμβάνονται:

α) Ο Κανονισμός, ο οποίος αποτελεί και τη σημαντικότερη πηγή δικαίου στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χαρακτηρίζεται από τη γενική του ισχύ (έχει γενικό και αφηρημένο χαρακτήρα και δεσμεύει το σύνολο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης), την καθολική του δεσμευτικότητα (οι κανόνες δικαίου που θέτει εφαρμόζονται υποχρεωτικά και στο σύνολό τους) και την άμεση ισχύ του (ισχύει στα κράτη μέλη της ΕΕ χωρίς την ανάγκη παρέμβασης της εθνικής έννομης τάξης). Ο Κανονισμός αρχίζει να ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β) Η Οδηγία, η οποία δεσμεύει το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή της δικαϊκής μορφής που θα λάβει στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Η Οδηγία χαρακτηρίζεται από τη μερική της ισχύ (μπορεί να ισχύσει σε όλα αλλά και σε μερικά μόνο κράτη μέλη της ΕΕ) και τη μερική της δεσμευτικότητα (η δεσμευτικότητα της Οδηγίας περιορίζεται μόνον στον καθορισμό του επιδιωκόμενου αποτελέσματος και της προθεσμίας επίτευξής του, αφήνει όμως στις αρχές των επιμέρους κρατών μελών να επιλέξουν τον τρόπο, τα μέσα και την δικαϊκή μορφή που θα θεωρήσουν πρόσφορα για την επίτευξη του). Εφόσον τα κράτη μέλη δεσμεύονται μόνο ως προς τους στόχους που θέτουν οι Οδηγίες, έχουν μια διακριτική ευχέρεια ως προς τον τρόπο μεταφοράς τους στο εθνικό δίκαιο. Οφείλουν, όμως, να λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συνθήκη ή προκύπτουν από πράξεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 10 Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα). Οι Οδηγίες, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ωστόσο αρχίζουν να εφαρμόζονται από την ημερομηνία της κοινοποίησής τους προς τα κράτη-μέλη στα οποία απευθύνονται. Αυτά υποχρεούνται να λάβουν τα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή μιας Οδηγίας μέσα στα χρονικά περιθώρια που εκείνη ορίζει για την εφαρμογή της, διότι διαφορετικά παραβιάζουν το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παράλειψη μεταφοράς της Οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο γεννά ευθύνη του ελληνικού Δημοσίου σε αποζημίωση, ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων. Πρόκειται για το άμεσο αποτέλεσμα της Οδηγίας το οποίο συντρέχει εφόσον: α) έχει παρέλθει η προβλεπόμενη προθεσμία, β) το επιδιωκόμενο από την Οδηγία αποτέλεσμα περιλαμβάνει την χορήγηση δικαιωμάτων προς ιδιώτες και γ) το περιεχόμενο των δικαιωμάτων αυτών προκύπτει από σαφές κείμενο της Οδηγίας, δηλαδή είναι δυνατόν να προσδιοριστεί με τρόπο συγκεκριμένο.

γ) Η απόφαση, η οποία είναι δεσμευτική ως προς όλα της τα μέρη για τους αποδέκτες που ορίζει. Οι αποφάσεις είναι ειδικές πράξεις με συγκεκριμένο περιεχόμενο και μπορούν να απευθύνονται και σε συγκεκριμένα κράτη-μέλη και σε ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Η απόφαση είναι υποχρεωτική προς όλα τα στοιχεία της στους παραλήπτες που υποδεικνύει, ενώ η εφαρμογή της δεν εξαρτάται από την δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά από την κοινοποίησή της προς τους αποδέκτες τους οποίους ορίζει. Η απόφαση δημιουργεί άμεσα αποτελέσματα, δημιουργώντας δικαιώματα για τους ιδιώτες, τα οποία πρέπει να διασφαλίζονται από τα εθνικά δικαστήρια.

Το δίκαιο της ΕΕ λειτουργεί ως ένα αυτόνομο από τα κράτη δικαϊκό σύστημα, το οποίο επιβάλλει υποχρεώσεις και θεσπίζει δικαιώματα, τόσο για τους ιδιώτες, όσο και για τα κράτη-μέλη και περιορίζει την κυριαρχία των τελευταίων. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περίφημη υπόθεση Costa/Enel (1964), με την οποία κατοχυρώθηκε ουσιαστικά η υπεροχή και αυτονομία του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αρχή της υπεροχής και της αυτονομίας του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεμελιώνεται σε δύο θεσμικά χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής ενοποίησης: α) στη δημιουργία μίας υπερεθνικής έννομης τάξης, η οποία διαθέτει τις δικές της αρμοδιότητες που εκχωρούνται οριστικά σε αυτήν από τα κράτη-μέλη και β) στη χρησιμότητα των πεδίων κοινωνικής δραστηριότητας που υπόκεινται στις νομοπαραγωγικές εξουσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις οποίες άμεσα ασκεί η ίδια επί των πολιτών των κρατών-μελών, χωρίς τη διαμεσολάβηση των εθνικών οργάνων τους.

Σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής και της αυτονομίας του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο ευρωπαϊκός κανόνας δικαίου δεν υπόκειται σε οποιαδήποτε διαδικασία μετατροπής, προκειμένου να δημοσιευθεί και εν τέλει να εφαρμοστεί από τα αρμόδια εθνικά όργανα. Επομένως, δεν ενσωματώνεται τυπικά στην ιεραρχία των εθνικών κανόνων δικαίου, με την έννοια των κανόνων του διεθνούς δικαίου που εμπίπτουν σε διαδικασίες κύρωσής τους προκειμένου να εφαρμοστούν στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Σε περίπτωση που υφίσταται σύγκρουση μεταξύ ευρωπαϊκού και εθνικού δικαίου, επιβάλλεται στον εθνικό νομοθέτη να παρακάμψει τον αντίθετο εθνικό κανόνα, τον οποίο πρέπει οι αρμόδιες αρχές του κράτους να καταργήσουν. Τέλος, αναγνωρίζεται το δικαίωμα των θιγόμενων ιδιωτών να ζητήσουν αποζημίωση από το κράτος-μέλος, ενώπιον των εθνικών τους δικαστηρίων, για τη ζημία που υπέστησαν από τη συμπεριφορά των κρατικών οργάνων που τελεί σε αντίθεση με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης, κύριο στοιχείο του δικαϊκού αυτού συστήματος είναι η άμεση ισχύς του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ευρωπαϊκός κανόνας δεν αρκεί να υπερισχύει έναντι του αντίθετου εθνικού, αλλά θα πρέπει να διαθέτει το χαρακτηριστικό της αμεσότητας προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική η υπεροχή την οποία καταρχήν διαθέτει. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθέτησε για πρώτη φορά την αρχή του άμεσου αποτελέσματος στην υπόθεση Van Gend and Loos (1963), καθιερώνοντας έτσι ότι οι ευρωπαϊκοί κανόνες αφορούν το διοικούμενο ως οικονομικό δρώμενο, συνεπώς μπορεί ο ίδιος να τους επικαλείται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, έστω και εν αυτοί απευθύνονται τυπικά προς κράτη-μέλη.

1.3.3. Ο νόμος

Ως νόμο ορίζουμε το σύνολο εκείνων των κανόνων δικαίου που διαθέτουν γενικό και αφηρημένο χαρακτήρα. Η γενικότητα του νόμου σημαίνει ότι οι ρυθμίσεις που θέτει δεν πρέπει να αναφέρονται σε έναν εξ αρχής προσδιορισμένο αριθμό ατόμων, διότι μόνο έτσι μπορεί να υπηρετηθεί η αρχή της ισότητας και να αποφευχθούν οι διακρίσεις ως προς συγκεκριμένες ομάδες προσώπων (Σπυριδάκης, 2012). Ο αφηρημένος χαρακτήρας του νόμου συνεπάγεται ότι οι ρυθμίσεις που αυτός εμπεριέχει, θα πρέπει να είναι με τέτοιο τρόπο διατυπωμένες, ώστε να υπάγονται σε αυτές, όχι συγκεκριμένες και εξειδικευμένες περιπτώσεις αλλά ομάδες περιπτώσεων οι οποίες θα διαθέτουν κοινά χαρακτηριστικά.

α) Ουσιαστικός και τυπικός νόμος. Το νόμο τον διακρίνουμε στον ουσιαστικό νόμο και στον τυπικό νόμο. Ουσιαστικό νόμο αποκαλούμε κάθε δικαϊκή πράξη της πολιτείας, η οποία εμπεριέχει κανόνες δικαίου, άσχετα από το όργανο που την εξέδωσε και τη διαδικασία μέσα από την οποία προήλθε. Ο ουσιαστικός νόμος διαθέτει πάντως τα δύο χαρακτηριστικά στα οποία αναφερθήκαμε, δηλαδή οι κανόνες που θέτει, διαθέτουν γενικό και αφηρημένο χαρακτήρα. Αντίστοιχα τυπικό ονομάζουμε το νόμο, άσχετα με το αν περιέχει κανόνες δικαίου, ο οποίος εκδίδεται από τα όργανα που έχουν την νομοθετική αρμοδιότητα στο πολίτευμα μας, δηλαδή τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (άρθρο 26 §1 Σ) σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο

Σύνταγμα νομοπαραγωγική διαδικασία. Κριτήριο επομένως προσδιορισμού του τυπικού νόμου είναι το κατά πόσον εκδίδεται ή όχι από τη Βουλή. Έτσι, ως τυπικοί χαρακτηρίζονται και κάποιοι νόμοι, οι οποίοι δεν περιέχουν κατ' ακριβολογία ουσιαστικούς κανόνες δικαίου, όπως για παράδειγμα ο νόμος που αφορά τον κρατικό προϋπολογισμό (άρθρο 79 Σ), ο οποίος περιέχει μόνο αριθμητικά δεδομένα, αλλά και οι δύο νόμοι που προβλέπει το άρθρο 27 §§ 1, 2 για την χορήγηση δυνατότητας διέλευσης ξένης δύναμης ή μεταβολής τμήματος της ελληνικής επικράτειας.

β) Η διαδικασία παραγωγής νόμου. Οι νόμοι παράγονται με την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας, την οποία την διακρίνουμε σε τακτική και σε εξαιρετική. Τακτική ονομάζουμε τη διαδικασία έκδοσης κανόνων δικαίου από τη Βουλή που διαθέτουν τη μορφή τυπικού νόμου, ενώ εξαιρετική την έκδοση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου, του περίφημου δικαίου της ανάγκης, που εκδίδονται σε έκτακτες και επείγουσες περιπτώσεις από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 44 §1 Σ.

Η νομοθετική διαδικασία εκκινεί με τη νομοθετική πρωτοβουλία την οποία διαθέτουν η Βουλή και η Κυβέρνηση. Όταν τη νομοθετική πρωτοβουλία διαθέτει η Βουλή, αναφερόμαστε σε πρόταση νόμου, ενώ όταν τη διαθέτει η Κυβέρνηση, αναφερόμαστε σε σχέδιο νόμου. Η πρόταση νόμου ή το σχέδιο νόμου πρέπει να συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση, στην οποία και εκτίθενται οι λόγοι και οι στόχοι της σκοπούμενης νομοθετικής ρύθμισης, καθώς επίσης να συνοδεύεται από έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους στην οποία να καθορίζεται η σχετική δαπάνη (άρθρο 75 §1 Σ). Περαιτέρω, υπάρχει η δυνατότητα, η πρόταση νόμου ή το σχέδιο νόμου να κατατεθεί στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για περαιτέρω επεξεργασία ή και να γνωμοδοτήσει επ' αυτής η Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής. Ειδικά για τα νομοσχέδια που αφορούν απονομή συντάξεων, απαιτείται σύμφωνα με το Σύνταγμα η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 73 §2 Σ).

Μετά την κατάθεση στην Βουλή, η πρόταση ή το σχέδιο νόμου παραπέμπεται στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή για επεξεργασία. Ακολουθεί η συζήτηση στην Ολομέλεια ή σε Τμήμα της Βουλής και η ψηφοφορία, η οποία ρυθμίζεται στον Κανονισμό της Βουλής. Μετά την ψήφισή του, ο Πρόεδρος της Βουλής αποστέλλει το κείμενο του νόμου στον αρμόδιο υπουργό, για να το υποβάλει με την σειρά του στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας προς έκδοση και δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μέσα από την διαδικασία έκδοσης του νόμου, βεβαιώνει ότι ο νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή κατά τη συνταγματικά προβλεπόμενη διαδικασία και πιστοποιεί τη γνησιότητα του κειμένου. Το κείμενο του νόμου φέρει την υπογραφή του Προέδρου της Δημοκρατίας, την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού, καθώς επίσης και τη μεγάλη του Κράτους Σφραγίδα που θέτει ο Υπουργός της Δικαιοσύνης. Μετά την έκδοση του νόμου διατάσσεται η δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στο αντίστοιχο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Με τη δημοσίευσή του, ο νόμος αποκτά και την υπόστασή του.

γ) Υπόσταση και ισχύς του νόμου. Αποκτώντας την υπόστασή του, ο νόμος αποκτά και την τυπική του ισχύ. Η τυπική ισχύς του νόμου αρχίζει με την δημοσίευσή του στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Η ημερομηνία μάλιστα που αναφέρεται στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως τεκμαίρεται ως η ισχύουσα ακόμη κι αν αυτή είναι εσφαλμένη, γεγονός που δεσμεύει τόσο την διοίκηση όσο και τους πολίτες. Η ουσιαστική ισχύς του νόμου, η ουσιαστική υποχρέωση δηλαδή συμμόρφωσης στις διατάξεις του, αρχίζει δέκα μέρες μετά τη δημοσίευσή του στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως ή αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά, από την ημερομηνία που ο ίδιος ορίζει. Η ισχύς του νόμου παύει, είτε αν παρέλθει το χρονικό διάστημα για το οποίο είχε εκδοθεί και ίσχυε, είτε με την κατάργησή του εξ αιτίας της έκδοσης νεότερου ή ειδικότερου νόμου, ο οποίος να τον καταργεί ρητά (να δηλώνει δηλαδή ότι εκδίδεται σε κατάργησή του) αλλά και σιωπηρά (να μεταβάλλει δηλαδή κατ' ουσία τις διατάξεις του).

Γίνεται δεκτό στην θεωρία του συνταγματικού δικαίου ότι ο νόμος είναι δυνατόν να μην ρυθμίζει μόνον για το μέλλον αλλά και για το παρελθόν, να έχει δηλαδή και αναδρομική ισχύ. Πράγματι, παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 του Αστικού Κώδικα, η αναδρομικότητα των νόμων απαγορεύεται, υποστηρίζεται ότι το Σύνταγμα επιτρέπει την αναδρομική ενέργεια των νόμων. Το σκεπτικό είναι ότι έχοντας τη δυνατότητα ο νομοθέτης να ανατρέχει στο παρελθόν, δύναται να διορθώσει λάθη ή αβλεψίες και να αντιμετωπίσει κοινωνικές καταστάσεις με τρόπο πιο αποτελεσματικό. Κατά την άποψη αυτή, από το Σύνταγμα προκύπτει εξ αντιδιαστολής ότι εκτός από τις τρεις περιπτώσεις στις οποίες η αναδρομικότητα του νόμου απαγορεύεται ρητά, είναι στην πραγματικότητα επιτρεπτή σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις (Χρυσανθάκης, 2015).

Ειδικότερα δεν είναι επιτρεπτή: α) η αναδρομικότητα των ποινικών νόμων σύμφωνα και με την αρχή *nullum poena nullum crimen sine lege* (=δεν υπάρχει έγκλημα, δεν υπάρχει ποινή χωρίς νόμο), εκτός αν οι νόμοι αυτοί είναι ευνοϊκοί, καταργούν δηλαδή ποινές ή παραγράφουν ποινικά αδικήματα (άρθρο 7 §1 Σ), β)

οι φορολογικοί νόμοι οι οποίοι μπορούν να είναι αναδρομικοί μέχρι ένα έτος πριν από την έκδοσή τους (άρθρο 78 Σ), στο βαθμό που η φορολογία πάντα αναφέρεται στο προηγούμενο του τρέχοντος φορολογικό έτος και γ) οι ψευδο-ερμηνευτικοί νόμοι, οι οποίοι απαγορεύεται να προσλάβουν αναδρομική ισχύ, αφού σύμφωνα με το άρθρο 77 Σ: «Νόμος που δεν είναι πράγματι ερμηνευτικός ισχύει από την δημοσίευσή του. Οι ψευδο-ερμηνευτικοί νόμοι, είναι νόμοι που εκδίδονται από τη Βουλή, προκειμένου να ερμηνεύσουν άλλους προγενέστερους νόμους. Ακριβώς επειδή ανατρέχουν σε προγενέστερους νόμους, αποκτούν αναδρομική ισχύ, ισχύουν δηλαδή παρά το γεγονός ότι εκδίδονται εκ των υστέρων, από την προγενέστερη ημερομηνία στην οποία εκδόθηκε ο νόμος που καλούνται να ερμηνεύσουν. Η ευχέρεια αυτή, μπορεί να χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά από τον νομοθέτη, ο οποίος επικαλούμενος ότι ένας νόμος είναι ερμηνευτικός χωρίς πραγματικά να είναι, θα έχει τη δυνατότητα να του προσδώσει αναδρομική ισχύ. Το Σύνταγμα περιορίζει τέτοιες πρακτικές, ορίζοντας ότι στην περίπτωση αυτή ο ψευδο-ερμηνευτικός νόμος θα ορίζει μόνο για το μέλλον και όχι για το παρελθόν.

Η δυνατότητα πρόσδωσης αναδρομικής ισχύς σε έναν νόμο συναντά ως όριο της σύμφωνα με τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, την προστασία της ιδιοκτησίας, τα συνταγματικά δικαιώματα του πολίτη και ιδίως την δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου που απορρέει από το συνταγματικό δικαίωμα στην προσωπικότητα (άρθρο 5 §1 Σ) και παρέχει στον διοικούμενο την δυνατότητα να προβλέπει και να οργανώνει με ασφάλεια και σε ένα βάθος χρόνου τις έννομες του σχέσεις (Τάχος, 2008).

1.3.4. Τα είδη του νόμου

Εκτός από τις βασικές κατηγορίες του νόμου, τον ουσιαστικό και τον τυπικό, στις οποίες αναφερθήκαμε, υπάρχουν και ειδικότερες κατηγορίες: Οι νόμοι-μέτρα, οι ατομικοί νόμοι, οι νόμοι αυξημένης τυπικής ισχύος, εφ' άπαξ νόμοι, οι εκτελεστικοί νόμοι, οι οργανικοί νόμοι και οι νόμοι πλαίσιο.

- Οι νόμοι μέτρα είναι νόμοι που εκδίδονται για να ρυθμιστεί ένα συγκεκριμένο και επείγον κοινωνικό πρόβλημα ή ζήτημα. Εισάγουν ρύθμιση με χρονικά ή γεωγραφικά περιορισμένο χαρακτήρα (πχ. νόμοι για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών σε κάποια περιοχή). Πρόκειται δηλαδή για νόμους των οποίων η έκδοση επιβάλλεται από την ξαφνική διαφοροποίηση κοινωνικών ή οικονομικών αναγκών και δεδομένων.
- Ατομικοί νόμοι είναι εκείνοι που ρυθμίζουν ειδικές και συγκεκριμένες περιπτώσεις, εκ των προτέρων γνωστές. Οι νόμοι αυτοί είναι αντίθετοι καταρχήν στην αρχή της ισότητας, εκτός αν αφορούν εφαρμογή των αρχών της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 §4 Σ) όπως για παράδειγμα η τιμητική απονομή συντάξεων σε αυτούς που αγωνίστηκαν στον πόλεμο.
- Νόμοι με αυξημένη τυπική ισχύ είναι τα νομοθετήματα τα οποία σύμφωνα με ρητή συνταγματική διάταξη αποκτούν τυπική δύναμη, υπέρτερη σε σχέση με τους άλλους τυπικούς νόμους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να τροποποιηθούν ή να καταργηθούν με την κοινή νομοθετική διαδικασία. Τέτοιοι είναι οι νόμοι που έχουν ως αντικείμενο την προστασία κεφαλαίων που εισάγονται από το εξωτερικό, σύμφωνα με το άρθρο 107 Σ.
- Εφ' άπαξ νόμοι είναι οι τυπικοί νόμοι που εκδίδονται μόνο μια φορά, σε τακτή προθεσμία από τη θέση σε ισχύ του Συντάγματος, με βάση ρητή διάταξή του, όπως και οι προηγούμενοι.
- Εκτελεστικοί του Συντάγματος νόμοι είναι τυπικοί νόμοι, η έκδοση των οποίων προβλέπεται ρητά από κατ' ιδίαν συνταγματικές διατάξεις, προκειμένου να εξειδικευτεί ή να συμπληρωθεί το κανονιστικό τους περιεχόμενο (πχ. οι νόμοι που ρυθμίζουν την άσκηση των συνταγματικών ελευθεριών). Οι εκτελεστικοί νόμοι μπορούν να μην εκδοθούν ή να καταργηθούν χωρίς να αντικατασταθούν και στην περίπτωση αυτή γίνεται δεκτό ότι εφαρμόζεται άμεσα η σχετική συνταγματική επιταγή.
- Οργανικοί ή οργανωτικοί νόμοι είναι αυτοί που η έκδοση τους προβλέπεται από συνταγματικές διατάξεις, προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα ζητήματα που αφορούν στη συγκρότηση και λειτουργία των άμεσων οργάνων του κράτους (πχ. ο εκλογικός νόμος (άρθρο 54 §1 Σ), ο νόμος περί ευθύνης υπουργών (άρθρο 86 Σ)). Ένας οργανικός νόμος δεν μπορεί να καταργηθεί αν δεν αντικατασταθεί από νέο νόμο διότι διαφορετικά δεν μπορεί να συγκροτηθεί και να λειτουργήσει το όργανο του κράτους στο οποίο αναφέρεται.

- Νόμοι πλαίσιο είναι οι νόμοι των οποίων η έκδοση προβλέπεται στο άρθρο 43 §4 Σ. Οι νόμοι αυτοί ψηφίζονται πάντοτε από την Ολομέλεια της Βουλής, δίνουν γενικές κατευθύνσεις και χαράσσουν γενικές ρυθμίσεις, ενώ παρέχουν εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων γενικής εξουσιοδότησης για την ρύθμιση των επιμέρους θεμάτων.

1.3.5. Τα Προεδρικά Διατάγματα και οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης

Τα Προεδρικά Διατάγματα και οι κανονιστικές πράξεις της διοίκησης αποτελούν ουσιαστικούς νόμους, δηλαδή κανόνες δικαίου που εμπεριέχουν ρυθμίσεις γενικές και αφηρημένες. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που ονομάζονται κανονιστικές, διότι εμπεριέχουν γενικούς και αφηρημένους κανόνες δικαίου. Πρόκειται στην ουσία για πράξεις της εκτελεστικής εξουσίας (Κυβέρνηση, Πρόεδρος της Δημοκρατίας, υπουργοί και κατώτερα όργανα της δημόσιας διοίκησης), κατά παρέκκλιση της αρχής της διάκρισης των λειτουργιών που αναθέτει τη νομοθετική αρμοδιότητα στη Βουλή.

Οι μορφές που μπορεί να λάβει η κανονιστική δραστηριότητα της εκτελεστικής λειτουργίας διακρίνονται στην έκδοση προεδρικών διαταγμάτων, διαδικασία στην οποία συμμετέχει και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται από άλλα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, χωρίς τη συμμετοχή του Προέδρου της Δημοκρατίας.

- Αυτοτελή εκτελεστικά διατάγματα. Τα αυτοτελή εκτελεστικά προεδρικά διατάγματα προβλέπονται στο άρθρο 43 §1Σ και είναι αναγκαία για την εκτέλεση των νόμων. Τα διατάγματα αυτά, σύμφωνα με το Σύνταγμα δεν μπορούν ούτε να αναστείλουν την εφαρμογή των νόμων ούτε και να εξαιρέσουν κανέναν από την εφαρμογή τους. Πρόκειται για διατάγματα, των οποίων η έκδοση προβλέπεται απευθείας από το Σύνταγμα, γι' αυτό και ανήκουν στην αυτόνομη νομοθετική αρμοδιότητα του Προέδρου. Δεν ονομάζονται κανονιστικά, διότι δεν περιέχουν κανόνες δικαίου, έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα, και συνοδεύουν πάντοτε την έκδοση ενός νόμου.
- Κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα ειδικής νομοθετικής εξουσιοδότησης. Πρόκειται για ουσιαστικούς νόμους, όπως άλλωστε υποδηλώνει ο όρος κανονιστικά, που εκδίδονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με την συνυπογραφή του αρμόδιου Υπουργού (ανάλογα με το ζήτημα που ρυθμίζει το Προεδρικό Διάταγμα), ο οποίος αναλαμβάνει και την ευθύνη για την έκδοσή τους. Πριν την έκδοσή τους προηγείται πάντα η επεξεργασία τους στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η έκδοσή τους προϋποθέτει την προηγούμενη έκδοση τυπικού νόμου από τη Βουλή, ο οποίος σε διάταξή του να χορηγεί ειδική εξουσιοδότηση για την έκδοσή τους. Η ειδική αυτή εξουσιοδότηση αποτελεί και το όριο της νομοθετικής αρμοδιότητας, εντός του οποίου οφείλει να κινηθεί η εκτελεστική λειτουργία. Η έκδοσή τους προβλέπεται στο άρθρο 43 §2 εδ. α' Σ.
- Κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα γενικής νομοθετικής εξουσιοδότησης. Σύμφωνα με το άρθρο 43 §4 Σ, με νόμους πλαίσιο οι οποίοι ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής είναι δυνατόν να παρέχεται εξουσιοδότηση έκδοσης κανονιστικών διαταγμάτων για ζητήματα που ρυθμίζονται σε αυτούς σε γενικό πλαίσιο. Οι νόμοι αυτοί χαράσσουν τις γενικές αρχές και τις κατευθύνσεις της ρύθμισης που πρέπει να ακολουθηθεί, ενώ θέτουν χρονικά όρια στην χρήση της σχετικής εξουσιοδότησης. Πρόκειται και εδώ για ουσιαστικούς νόμους, που εκδίδονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με την συνυπογραφή του αρμόδιου Υπουργού. Πριν την έκδοσή τους προηγείται πάντα η επεξεργασία τους στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η έκδοσή τους προϋποθέτει την προηγούμενη έκδοση τυπικού νόμου, μόνο που εδώ ο νόμος αυτός, είναι νόμος-πλαίσιο. Η γενική εξουσιοδότηση, η οποία παρέχεται για την έκδοσή τους είναι ευρύτερη σε σχέση με την ειδική που είδαμε παραπάνω και εξισορροπείται από την υποχρέωση ψήφισης του νόμου από την Ολομέλεια της Βουλής.
- Κανονιστικές πράξεις της διοίκησης. Οι πράξεις αυτές εκδίδονται από άλλα όργανα της διοίκησης, χωρίς τη συμμετοχή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Για παράδειγμα, οι πράξεις αυτές μπορεί να εκδίδονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, τον Περιφερειάρχη, ενώ παίρνουν την ονομασία τους από το όργανο το οποίο τις εκδίδει (για παράδειγμα, Υπουργική Απόφαση, Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, Απόφαση Περιφερειάρχη). Η έκδοσή τους

γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 43 §2 εδ. β' Σ, και αφορούν ειδικότερη (ακόμη δηλαδή πιο στενή νομοθετική αρμοδιότητα σε σχέση με την ειδική και γενική που είδαμε παραπάνω) αρμοδιότητα, για τη ρύθμιση από τη διοίκηση, ειδικότερων θεμάτων με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό ή με τοπικό μόνον ενδιαφέρον.

1.3.6. Οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου

Οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου ανήκουν στην εξαιρετική και όχι τακτική νομοθετική διαδικασία, διότι εκδίδονται σε έκτακτες και επείγουσες περιπτώσεις. Αυτός είναι και ο λόγος που συχνά στην θεωρία αποκαλούνται 'εξαιρετικό δίκαιο' ή 'δίκαιο της ανάγκης'. Η έκδοση των πράξεων νομοθετικού περιεχομένου προβλέπεται στο Σύνταγμα, στο άρθρο 44 §1 Σ. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, σε περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και έκτακτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, είναι δυνατόν να εκδώσει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές πρέπει να υποβληθούν στην Βουλή για κύρωση, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία σαράντα (40) ημερών από την έκδοσή τους ή αν η Βουλή δεν βρίσκεται σε σύνοδο μέσα σε σαράντα ημέρες από την σύγκλησή της σε σύνοδο. Εάν οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου δεν υποβληθούν στην Βουλή για κύρωση, μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα ή αν δεν κυρωθούν από το Κοινοβούλιο εντός τριών (3) μηνών, τότε παύουν να ισχύουν, όμως μόνο για το μέλλον.

Η έκδοση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου είναι δυνατή και σύμφωνα με το άρθρο 48 §5 Σ, στην περίπτωση εφαρμογής του νόμου για την κατάσταση πολιορκίας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δύναται και τότε να εκδώσει Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, για την αποκατάσταση της λειτουργίας των συνταγματικών θεσμών, οι οποίες θα πρέπει να υποβληθούν και να εγκριθούν μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες.

Οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, παρέχουν τη δυνατότητα στην εκτελεστική εξουσία, να εκδίδει κανονιστικές πράξεις, χωρίς την προηγούμενη έκδοση τυπικού νόμου, ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει με ταχύτητα και ευελιξία έκτακτες καταστάσεις. Οι πράξεις αυτές έχουν κανονιστικό χαρακτήρα και αν κυρωθούν εκ των υστέρων από την Βουλή, αποκτούν μορφή τυπικού νόμου, ενώ η ισχύς τους επεκτείνεται χρονικά. Ωστόσο, αν δεν κυρωθούν ισχύουν ως ουσιαστικοί νόμοι, προσωρινής ισχύος (από σαράντα μέρες, αν δεν υποβληθούν στη Βουλή, έως τρεις μήνες αν υποβληθούν χωρίς τελικά να κυρωθούν). Η διάγνωση του κατά πόσον υφίσταται ή όχι έκτακτη και επείγουσα ανάγκη, η οποία να επιβάλει την έκδοσή τους, εναπόκειται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της εκτελεστικής λειτουργίας, δηλαδή του Υπουργικού Συμβουλίου και δεν μπορεί να ελεγχθεί ούτε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ούτε και από τα Δικαστήρια.

1.3.7. Η ατομική διοικητική πράξη και η εγκύκλιος

Οι ατομικές διοικητικές πράξεις, απευθύνονται σε έναν ή περισσότερους διοικούμενους (ατομικές πράξεις γενικές εφαρμογής) και διαθέτουν συγκεκριμένο περιεχόμενο, δηλαδή συγκεκριμενοποιούν και εξειδικεύουν συνήθως διατάξεις οι οποίες τίθενται από κανονιστικές πράξεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης. Τέτοιες πράξεις είναι η χορήγηση μια άδειας για λειτουργία καταστήματος, η έκδοση ενός διαβατηρίου, η έκδοση ενός διπλώματος οδήγησης ή ενός δελτίου αστυνομικής ταυτότητας κλπ. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και οι επιμέρους διακρίσεις των ατομικών διοικητικών πράξεων θα αναλυθούν ειδικότερα κατωτέρω.

Κυρίαρχη τέλος θέση στο διοικητικό δίκαιο κατέχει η εγκύκλιος, η οποία εμπεριέχει ρυθμίσεις με δεσμευτικό περιεχόμενο για τα ιεραρχικά κατώτερα διοικητικά όργανα. Οι εγκύκλιοι εμπεριέχουν ερμηνεία της κείμενης νομοθεσίας, η οποία στοχεύει να εναρμονίσει και να ενοποιήσει την εφαρμογή της από τα διοικητικά όργανα, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικής δράσης της δημόσιας διοίκησης και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων. Ωστόσο, η εγκύκλιος δεν αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη έναντι των διοικουμένων, στο βαθμό που δεν τους επάγονται με τρόπο άμεσο δικαιώματα ή υποχρεώσεις από την εφαρμογή τους. Η εγκύκλιος κατατείνει ουσιαστικά στην δημιουργία ομοιόμορφων διοικητικών πρακτικών που απευθύνονται στο εσωτερικό της δημόσιας διοίκησης και στοχεύουν στην βέλτιστη οργάνωση και λειτουργία των διοικητικών αρχών.

1.3.8. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων

Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων αποτελεί τη θεμελιωδέστερη εγγύηση της καθημερινής και διαρκούς προστασίας του πολιτεύματος. Στο πολίτευμά μας, ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων ξεκίνησε μέσα από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, ενώ σήμερα κατοχυρώνεται και συνταγματικά στο άρθρο 93 §4 Σ. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας συνδέεται με την αρχή του κράτους δικαίου την οποία ολοκληρώνει και υλοποιεί. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων στηρίζει στο νομικό μας σύστημα τη νομιμοποίησή του στην ύπαρξη αυστηρού, γραπτού και τυπικού Συντάγματος, το οποίο διαθέτει αυξημένη σε σχέση με τον κοινό νόμο, τυπική ισχύ. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων διασφαλίζει την υπεροχή του Συντάγματος σε δύο επίπεδα: α) σε ένα τυπικό, το οποίο αφορά την τήρηση των διαδικαστικών κανόνων που θέτει το Σύνταγμα για την παραγωγή των κοινών νόμων, και β) σε ένα ουσιαστικό που αφορά την μη αντίθεση του περιεχομένου των νόμων αυτών, προς τις συνταγματικές διατάξεις. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να σημειωθεί ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων, αφορά πρωτίστως τους τυπικούς νόμους που εκδίδει η Βουλή, αφού οι ουσιαστικοί νόμοι υφίστανται έλεγχο νομιμότητάς και όχι κατ' ακριβολογία συνταγματικότητας τους (Γιαννακόπουλος, 2013).

Με βάση τα δύο αυτά επίπεδα συνταγματικότητας, το ουσιαστικό και το τυπικό, τη συνταγματικότητα ενός νόμου τη διακρίνουμε σε τυπική και ουσιαστική. Η τυπική συνταγματικότητα συνδέεται με την διαδικασία παραγωγής των κανόνων δικαίου, του κοινού δηλαδή νόμου και διακρίνεται περαιτέρω στην τυπική εσωτερική και στην τυπική εξωτερική συνταγματικότητα του νόμου. Η εσωτερική τυπική συνταγματικότητα δεν ελέγχεται δικαστικά και αφορά την κοινοβουλευτική διαδικασία επεξεργασίας και ψήφισης ενός νόμου. Η διαδικασία αυτή ανήκει στα *interna corporis* της Βουλής και δεν ελέγχεται συνταγματικά. Αντίθετα, η εξωτερική τυπική συνταγματικότητα αφορά την υπόσταση του νόμου, την έκδοση και την δημοσίευσή του στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και ελέγχεται από τα δικαστήρια. Η ουσιαστική συνταγματικότητα, αντίθετα, δεν επικεντρώνει στις διαδικαστικές προϋποθέσεις αλλά στο περιεχόμενο ενός νόμου, το οποίο πρέπει να τελεί σε συμφωνία με το Σύνταγμα, διότι διαφορετικά ελέγχεται από τα δικαστήρια για την έλλειψη συμφωνίας του προς το Σύνταγμα.

Ο έλεγχος της συνταγματικότητας διακρίνεται σε προληπτικό, ο οποίος διενεργείται πριν από τη δημοσίευση και θέση σε ισχύ του νόμου και σε κατασταλτικό έλεγχο, ο οποίος ακολουθεί τη δημοσίευση του νόμου. Ο προληπτικός έλεγχος ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και από τη Βουλή. Έτσι, ο Πρόεδρος, δύναται μέσα από την άσκηση του δικαιώματος αναπομπής να ελέγξει την ουσιαστική συνταγματικότητα ενός νόμου (άρθρο 42 Σ). Και η ίδια η Βουλή μπορεί, όμως, να ελέγξει την συνταγματικότητα ενός νόμου, μέσα από τη διενέργεια κοινοβουλευτικού ελέγχου. Η Βουλή μάλιστα έχει τη δυνατότητα να ελέγξει, αν τηρήθηκε όχι μόνον η ουσιαστική συνταγματικότητα αλλά και η τυπική εσωτερική συνταγματικότητα του νόμου, οι διαδικασίες εκείνες δηλαδή που αφορούν τα *interna corporis* της Βουλής και που σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας της Βουλής, ελέγχονται μόνο από το ίδιο το σώμα της.

Ο κατασταλτικός έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων ανήκει στα δικαστήρια και στο ελληνικό σύστημα διαθέτει τα ακόλουθα τρία χαρακτηριστικά. Είναι διάχυτος, παρεμπίπτων και συγκεκριμένος. Διάχυτος είναι ο έλεγχος, διότι ασκείται από όλα τα δικαστήρια κάθε δικαιοδοσίας (ποινικά, πολιτικά, διοικητικά) και βαθμού (από τα κατώτερα ως τα ανώτερα). Ο έλεγχος είναι παρεμπίπτων, δηλαδή η συνταγματικότητα δεν ελέγχεται στο πλαίσιο μιας ειδικής δίκης συνταγματικότητας, αλλά στο πλαίσιο μιας οποιασδήποτε δίκης, ανοιχτής σε οποιοδήποτε δικαστήριο και για οποιοδήποτε θέμα (πχ. μια διαφορά από υιοθεσία, μια κληρονομική διαφορά). Τέλος, ο έλεγχος είναι συγκεκριμένος, δηλαδή το δικαστήριο ελέγχει τη συνταγματικότητα μόνο εκείνης ή εκείνων των νομοθετικών διατάξεων που είναι κρίσιμοι για την επίλυση μιας συγκεκριμένης διαφοράς. Αποτέλεσμα του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων είναι ότι η διάταξη αν θεωρηθεί ως αντισυνταγματική σύμφωνα με ένα δικαστήριο, δεν εφαρμόζεται στην επίδικη περίπτωση, δηλαδή παραμερίζεται, χωρίς όμως να ακυρώνεται. Αυτό σημαίνει ότι η διάταξη ισχύει και ενδεχομένως μπορεί να εφαρμοστεί από κάποιο άλλο δικαστήριο.

Το ελληνικό σύστημα ελέγχου διαφοροποιείται από το σύστημα ελέγχου που υπάρχει στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη στο οποίο ο έλεγχος είναι συγκεντρωτικός, κύριος και αφηρημένος. Συγκεντρωτικός, διότι δεν ασκείται από όλα τα δικαστήρια αλλά μόνον από εξειδικευμένα δικαστήρια, τα γνωστά ως Συνταγματικά Δικαστήρια, κύριος, διότι ο έλεγχος της συνταγματικότητας δημιουργεί μια ειδική

δίκη, μια δίκη συνταγματικότητας και αφηρημένος διότι το δικαστήριο δεν δεσμεύεται να ελέγξει μόνον την συνταγματικότητα συγκεκριμένων διατάξεων, αλλά το σύνολο του νόμου.

Το ελληνικό σύστημα εμφανίζει δύο χαρακτηριστικά συγκεντρωτικού συστήματος. Το πρώτο χαρακτηριστικό αφορά τη δυνατότητα του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου να ελέγξει τη συνταγματικότητα μιας διάταξης νόμου, αν έχουν συγκρουστεί επί του ζητήματος της συνταγματικότητάς της, δύο εκ των ανωτάτων δικαστηρίων (Συμβούλιο της Επικρατείας, Άρειος Πάγος, Ελεγκτικό Συνέδριο). Η αρμοδιότητα αυτή προβλέπεται στο άρθρο 100 §1, εδ. ε' Σ, το οποίο ορίζει ότι: «Η άρση της αμφισβήτησης για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου αν γ' αυτές εκδόθηκαν αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Άρειου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου». Σε μια τέτοια περίπτωση ο έλεγχος καθίσταται συγκεντρωτικός, διότι εν συνεχεία, αν η διάταξη του νόμου που θα ελεγχθεί, κριθεί ως αντισυνταγματική, κκόλα τα δικαστήρια δεσμεύονται να συμμορφωθούν προς την απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου.

Σύμφωνα, τέλος, με το άρθρο 100 §5 το οποίο προστέθηκε με την αναθεώρηση του 2001, τα Τμήματα των τριών ανωτάτων δικαστηρίων, αν κατά την εκδίκαση μιας υπόθεσης διαπιστώσουν ζητήματα σχετικά με την συνταγματικότητα μιας διάταξης νόμου, υποχρεούνται να παραπέμπουν το σχετικό ζήτημα στην Ολομέλεια των δικαστηρίων τους.

Βιβλιογραφία/Αναφορές

- Βενιζέλος, Ευ. (2002). *Το αναθεωρητικό κεκτημένο*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας
- Γέροντας, Α. (2014). *Επιτομή Γενικού Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Γέροντας, Α. (2009). *Ο εξευρωπαϊσμός του εθνικού Διοικητικού και Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Γιαννακόπουλος, Κ. Θ. (2013). *Η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Γιαννακόπουλος, Κ.Θ. (2006). *Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά την εκτέλεση των διοικητικών συμβάσεων*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα
- Γέροντας, Α., Λύτρας, Σ., Παυλόπουλος, Π., Σιούτη, Γ., Φλογαίτης, Σ. (2010). *Διοικητικό δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Δαγτόγλου, Π. Δ. (2004). *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, (5η έκδοση ενημερωμένη από τον Π. –Μ. Ευστρατίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2014). *Δημοκρατική αρχή και Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2013). *Συστηματικά θεμέλια του ελληνικού Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Casese, S./ Torchia, L. (2014). *Diritto Amministrativo: Una conversazione*, Il Mulino
- Κοϊμτζόγλου, Ι. Ε. (1999). *Στοιχεία Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κόρσος Δ. (2013). *Διοικητικό Δίκαιο* (Γενικό Μέρος), Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, Α. (2013). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαχατζής, Γ. Μ. (1991). *Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα διοικητικού δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαγρηγορίου, Β. (2010). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2011). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τομ. Ι και ΙΙ, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Σπυρόπουλος, Φ. (2006). *Εισαγωγή στο Συνταγματικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα
- Σπυριδάκης, Μ. Ι. (2012). *Εισηγήσεις Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Θέμις
- Τάχος, Α. Ι. (2008). *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Χρυσανθάκης, Χ. (2015). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Κριτήρια αξιολόγησης

Ερωτήματα αυτοαξιολόγησης

1. Η επιβολή ιδιαίτερα έντονων κατασταλτικών μέτρων για τον περιορισμό μιας δημόσιας συγκέντρωσης σε ποια θεμελιώδη αρχή του διοικητικού δικαίου είναι δυνατόν να προσκρούσει;

Απάντηση: Αρχή της αναλογικότητας, ενότητα 1.2.4

2. Η αναδρομική κατάργηση του επιδόματος αδείας ενός δημοσίου υπαλλήλου σε ποια θεμελιώδη αρχή του διοικητικού δικαίου είναι δυνατόν να προσκρούσει;

Απάντηση: Αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, ενότητα 1.2.3.

3. Η καθυστέρηση της δημόσιας διοίκησης να απαντήσει σε αίτημα του διοικούμενου σε ποια θεμελιώδη αρχή της δημόσιας διοίκησης είναι δυνατόν να προσκρούσει;

Απάντηση: Αρχή της αποτελεσματικής δράσης της δημόσιας διοίκησης, ενότητα 1.2.7.

4. Οι προσλήψεις και οι προαγωγές των δημοσίων υπαλλήλων θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα σύμφωνα με ποιές θεμελιώδεις αρχές της δημόσιας διοίκησης;

Απάντηση: Αρχή της ισότητας και της αξιοκρατίας, ενότητα 1.2.6.

5. Είναι δυνατή η πρόσληψη πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέσεις δημόσιας εξουσίας;

Απάντηση: Αρχή της ισότητας, ενότητα 1.2.6

6. Είναι δυνατός ο περιορισμός ενός θεμελιώδους δικαιώματος χωρίς την προηγούμενη έκδοση νόμου;

Απάντηση: Αρχή της νομιμότητας, ενότητα 1.2.1.

7. Είναι δυνατή η εξυπηρέτηση ιδιωτικών, προσωπικών ή οικογενειακών συμφερόντων από τα διοικητικά όργανα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους;

Απάντηση: Αρχή της αμεροληψίας, ενότητα 1.2.5

8. Ποιες αρχές διέπουν την εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Απάντηση: Η αρχή της αυτονομίας, υπεροχής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αρχή του άμεσου αποτελέσματος, ενότητα 1.3.2.

9. Ποιες είναι οι πηγές του παράγωγου δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Απάντηση: Ο Κανονισμός, η Οδηγία και η Απόφαση, ενότητα 1.3.2.

10. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων στην Ελλάδα;

Απάντηση: Είναι διάχυτος, παρεμπίπτων, συγκεκριμένος και δηλωτικός, ενότητα 1.3.8.

11. Ο νόμος πλαίσιο είναι δυνατόν να παράσχει, γενική, ειδική ή ειδικότερη νομοθετική εξουσιοδότηση;

Απάντηση: Γενική εξουσιοδότηση, ενότητα 1.3.5

12. Η ειδικότερη νομοθετική εξουσιοδότηση οδηγεί στην έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων ή κανονιστικών πράξεων της δημόσιας διοίκησης;

Απάντηση: Κανονιστικών πράξεων της δημόσιας διοίκησης, ενότητα 1.3.5.

13. Σε ποιες περιπτώσεις εκδίδονται οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου;

Απάντηση: Σε περιπτώσεις επείγουσας και έκτακτης ανάγκης, ενότητα 1.3.6.

14. Ποια όργανα εκδίδουν τις πράξεις νομοθετικού περιεχομένου;

Απάντηση: Από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο, ενότητα 1.3.6

15. Ποια η διαφορά μεταξύ τυπικού και ουσιαστικού νόμου;

Απάντηση: Ο τυπικός νόμος εκδίδεται από τη Βουλή, ενότητα 1.3.3.

Κεφάλαιο 2. Η διοικητική οργάνωση του Κράτους

Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται η δομή της εκτελεστικής εξουσίας και της δημόσιας διοίκησης και η διοικητική οργάνωση του ελληνικού κράτους. Στο πλαίσιο αυτό, θα παρουσιαστούν τα κυριότερα συστήματα διοικητικής οργάνωσης (συγκεντρωτικό σύστημα, αποκεντρωτικό σύστημα, σύστημα καθ' ύλην και κατά τόπο αυτοδιοίκησης). Παράλληλα, θα εξεταστεί το νομικό καθεστώς των συνταγματικά κατοχυρωμένων Ανεξάρτητων Αρχών, δηλαδή του Συνηγόρου του Πολίτη, της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού, της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών και του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης.

Προαπαιτούμενη γνώση

Αρχή του δημοσίου συμφέροντος, αρχή της νομιμότητας, κανονιστικές πράξεις της δημόσιας διοίκησης, νομοθετική εξουσιοδότηση.

2. Έννοια και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης

Η έννοια της δημόσιας διοίκησης συνδέεται με τη φροντίδα και τη διαχείριση δημοσίων υποθέσεων, δηλαδή υποθέσεων του λαού. Η δημόσια διοίκηση πρέπει να διακρίνεται από την ιδιωτική, τόσο ως προς τα μέσα που μεταχειρίζεται, όσο και ως προς τους σκοπούς που υπηρετεί. Η ιδιωτική διοίκηση εξυπηρετεί το ιδιωτικό συμφέρον και ιδιωτικούς καθαρά σκοπούς και για να τους επιτύχει χρησιμοποιεί τη συνδιαλλαγή, δηλαδή συμβατικές μεθόδους. Αντίθετα, η δημόσια διοίκηση είναι προσανατολισμένη στην εξυπηρέτηση δημοσίων αναγκών, σκοπών δημοσίου ή γενικού συμφέροντος και εν γένει αναγκών του κοινωνικού συνόλου, ενώ για την εξυπηρέτηση των σκοπών και στόχων αυτών χρησιμοποιεί κυρίως δημόσια εξουσία και καταναγκασμό. Η δημόσια διοίκηση με την έννοια που την περιγράψαμε αποκαλείται και κυριαρχική ή εξουσιαστική διοίκηση και βασίζεται σε κανόνες δημοσίου δικαίου, ενώ αντίθετα η ιδιωτική διοίκηση αποκαλείται συναλλακτική και λειτουργεί στο πλαίσιο της ελεύθερης αγοράς και της ιδιωτικής οικονομίας στη βάση των κανόνων του ιδιωτικού δικαίου.

Η δημόσια διοίκηση διακρίνεται από τις δύο άλλες κρατικές λειτουργίες, τη νομοθετική και τη δικαστική και ονομάζεται εκτελεστική λειτουργία (άρθρο 26 Σ). Η εκτελεστική λειτουργία αναλαμβάνει την εκτέλεση των κανόνων δικαίου στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας και ασκείται από την Κυβέρνηση και από τα όργανα της δημόσιας διοίκησης. Ωστόσο, ειδικότερα τόσο η Κυβέρνηση, όσο και η δημόσια διοίκηση εκτός από την εκτέλεση των κανόνων δικαίου, έχουν και τη δυνατότητα να θέτουν κανόνες, εκδίδοντας κανονιστικές πράξεις ύστερα από γενική, ειδική ή ειδικότερη νομοθετική εξουσιοδότηση τυπικού νόμου (άρθρο 43 §2 Σ). Την Κυβέρνηση την αποτελεί το Υπουργικό Συμβούλιο (άρθρο 81 §1 Σ), ενώ τη δημόσια διοίκηση την αποτελούν οι δημόσιες υπηρεσίες και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), τα οποία προβλέπονται από τη νομοθεσία (Δαγτόγλου, 2004).

Η δημόσια διοίκηση υπάγεται ιεραρχικά στην Κυβέρνηση. Η Κυβέρνηση χρησιμοποιεί τη δημόσια διοίκηση για να εφαρμόζει τις πολιτικές της, καθώς και για να υλοποιήσει τις αποφάσεις τις οποίες λαμβάνει. Τα μέλη της Κυβέρνησης θέτουν τους σκοπούς της διοικητικής δράσης με βάση πολιτικούς σκοπούς και πολιτικές αξιολογήσεις, ενώ από τη δική τους πλευρά τα μέλη της δημόσιας διοίκησης υποχρεούνται να ασκούν τα καθήκοντά τους αμερόληπτα, με την αμεροληψία που συνεπάγεται η συνταγματική υποχρέωση της πολιτικής τους ουδετερότητας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (άρθρο 29 §3 Σ), προκειμένου να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση των πολιτών (Γέροντας, Λύτρας και λοιποί, 2010).

Τη δημόσια διοίκηση τη διακρίνουμε σε διοίκηση κατά το οργανικό και κατά το λειτουργικό κριτήριο. Τη δημόσια διοίκηση σύμφωνα με το οργανικό κριτήριο αποτελούν όλοι οι φορείς άσκησης δημόσιας διοίκησης που διαθέτουν τη νομική μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Αντίθετα, τη δημόσια διοίκηση κατά το λειτουργικό κριτήριο αποτελούν όλα τα νομικά πρόσωπα που επιτελούν δημόσια υπηρεσία ή εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον ανεξάρτητα από το αν αυτά διαθέτουν τη μορφή Νομικών Προσώπων του Δημοσίου ή του ιδιωτικού δικαίου. Δημόσια διοίκηση κατά το οργανικό κριτήριο ασκούν οι δήμοι, οι περιφερειακές αυτοδιοικήσεις και τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, ενώ αντίθετα διοίκηση κατά

το λειτουργικό κριτήριο αποτελούν τα Ελληνικά Πετρέλαια (ΕΛΠΕ), η ΤΡΑΙΝΟΣΕ που διαθέτουν την μορφή ανωνύμων εταιριών του ιδιωτικού δικαίου.

Περαιτέρω, τη δημόσια διοίκηση την αποκαλούμε κυριαρχική δημόσια διοίκηση και την διακρίνουμε σε: α) περιοριστική, β) παροχική και γ) ρυθμιστική. Η περιοριστική διοίκηση είναι η παραδοσιακή κυριαρχική διοίκηση η οποία δρα μέσω του διοικητικού καταναγκασμού και της οποίας έργο είναι η τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας των πολιτών, καθώς και η συλλογή των φόρων. Η παροχική διοίκηση εστιάζει στην παροχή προς τους διοικούμενους παροχών κοινωνικής σημασίας, όπως για παράδειγμα υγεία, κοινωνική πρόνοια, ενώ ρυθμιστική είναι η διοίκηση που θέτει προγράμματα και στόχους και ασκείται από την Κυβέρνηση. Περαιτέρω, συναλλακτική αποκαλούμε τη διοίκηση όταν αποσκοπεί στον προσπορισμός κέρδους υπέρ της εξυπηρέτησης σκοπών δημοσίου συμφέροντος. Στην περίπτωση αυτή, αυτή δρα σύμφωνα με το ιδιωτικό δίκαιο και νομικά είναι ισότιμη με τους ιδιώτες (Ευστρατίου, 2014).

Τέλος η Δημόσια Διοίκηση οργανώνεται κάθετα και οριζόντια. Ειδικότερα:

α) Κάθετα οργανώνεται η Δημόσια Διοίκηση όταν κάθε επιμέρους κλάδος της συντάσσεται με τρόπο ιεραρχικό μεταξύ των οργάνων που τον αποτελούν, έτσι ώστε στην κορυφή της πυραμίδας να βρίσκεται το όργανο το οποίο αποφασίζει, ενώ όσο προχωρούμε προς τη βάση της, να διευρύνεται μεν ο αριθμός των διοικητικών οργάνων, να μειώνεται όμως η αποφασιστική τους αρμοδιότητα. Η κάθετη οργάνωση της δημόσιας διοίκησης συντελεί στη διευθέτηση των διοικητικών υποθέσεων με τρόπο ενιαίο και λειτουργικό.

β) Οριζόντια οργανώνεται η Δημόσια Διοίκηση, όταν η διοικητική εξουσία μεταβιβάζεται κατά ειδικότητες, οι οποίες αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες ανάγκες. Πρόκειται για καθ' ύλην, κατά αντικείμενο δηλαδή καταμερισμό των διοικητικών έργων, π.χ. Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Υπουργείο Εξωτερικών, Υπουργείο Παιδείας, έρευνας και θρησκευμάτων κλπ. Αυτό το σύστημα διοικητικής οργάνωσης βασίζεται στην ειδίκευση κατά αντικείμενο ή έργο.

2.1. Συστήματα διοικητικής οργάνωσης

Διεθνώς, τέσσερα είναι τα συστήματα μέσα από τα οποία είναι δυνατόν να οργανωθεί η δημόσια διοίκηση: α) το αποσυγκεντρωτικό, β) το συγκεντρωτικό, γ) το αποκεντρωτικό και γ) το σύστημα της αυτοδιοίκησης (Μπαμπαλιούτας, 2013).

Το αποσυγκεντρωτικό σύστημα (decentralization) εμφανίζεται στα ομοσπονδιακά κράτη, όπως οι ΗΠΑ ή η Γερμανία. Αντίθετα το συγκεντρωτικό, αποκεντρωτικό, καθώς και το σύστημα της αυτοδιοίκησης εφαρμόζονται σε ενιαία κράτη, όπως η Ελλάδα. Στο αποσυγκεντρωτικό σύστημα, η ομοσπονδιακή δημόσια διοίκηση εμφανίζεται ως πλήρως ανεπτυγμένη στον ανώτερο βαθμό (κεντρική διοίκηση) αλλά ασθενώς παρούσα στο μέσο και κατώτερο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (ομοσπονδιακή πολιτεία ή κρατίδιο). Οι ομοσπονδιακές πολιτείες ή κρατίδια διαθέτουν εξουσία η οποία διαχωρίζεται από την ομοσπονδιακή κεντρική διοίκηση, ενώ τα κράτη μέλη διαθέτουν πρωτογενή εξουσία τόσο νομοθετική, όσο και εκτελεστική και δικαστική αλλά πάντως υπόκεινται σε τελικό επίπεδο στην κεντρική κρατική εξουσία.

Συγκεντρωτικό (centralization) είναι το σύστημα στο οποίο τα όργανα του κράτους ασκούν αποφασιστικές αρμοδιότητες σε όλη την κρατική επικράτεια. Βέβαια και με το σύστημα αυτό λειτουργούν περιφερειακές ή τοπικές διοικητικές υπηρεσίες, οι οποίες, όμως, τόσο σχετικά με τη συγκρότησή τους όσο και σχετικά με τις αρμοδιότητές τους, εξαρτώνται από τα κεντρικά διοικητικά όργανα και ενεργούν υπό την εποπτεία ή την οικονομική εξάρτηση της κεντρικής διοίκησης. Ουσιαστικά πρόκειται για αποσυμφόρηση των υπηρεσιών του κέντρου και τη διασπορά τους στην περιφέρεια, χωρίς να συνοδεύονται και από το ανάλογο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που απαντάται στο αποσυγκεντρωτικό σύστημα διοικητικής οργάνωσης.

Αποκεντρωτικό (decentration) είναι το σύστημα το οποίο προβλέπει την ύπαρξη μη κεντρικών, δηλαδή περιφερειακών οργάνων τα οποία μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις από τις οποίες προκύπτουν έννομα αποτελέσματα, χωρίς να χρειάζονται την έγκριση ή την επικύρωση των οργάνων της κεντρικής δημόσιας διοίκησης. Ωστόσο, τα περιφερειακά όργανα ανήκουν στις κρατικές υπηρεσίες και διορίζονται από την κεντρική κρατική εξουσία, η οποία έχει τη δυνατότητα να τα κατευθύνει και να τα συντονίζει αλλά και να προσδιορίζει τις ασκούμενες από αυτά δημόσιες πολιτικές.

Η ελληνική επικράτεια οργανώνεται με βάση το αποκεντρωτικό σύστημα, αφού σύμφωνα με το άρθρο 101 §1 Σ, ορίζεται ότι: «Η διοίκηση του Κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό

σύστημα», κατά την § 2 ότι: «Η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες», ενώ σύμφωνα με την § 3: «Τα περιφερειακά όργανα του κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις τα περιφέρειας τους. Τα κεντρικά όργανα του κράτους εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν την γενική κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων, όπως νόμος ορίζει».

Στην τελευταία συνταγματική αναθεώρηση του 2008, το σχετικό άρθρο τροποποιήθηκε. Για την ακρίβεια καταργήθηκε η ερμηνευτική δήλωση που όριζε ότι: «Ο κοινός νομοθέτης και η διοίκηση όταν δρα κανονιστικά έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών περιοχών», η οποία και αντικαταστάθηκε από την προσθήκη της νέας § 4 η οποία ορίζει ότι: «Ο κοινός νομοθέτης και η Διοίκηση, όταν δρουν κανονιστικά, υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών και ορεινών περιοχών μεριμνώντας για την ανάπτυξη τους».

Αντίθετα προς τα παραπάνω, το διοικητικό σύστημα της αυτοδιοίκησης (self governance) συνεπάγεται την άσκηση διοικητικής φύσης αρμοδιοτήτων από οργανισμούς, οι οποίοι είναι οργανωμένοι ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, χωρίς όμως αυτά να ανήκουν στις κρατικές υπηρεσίες. Αυτό σημαίνει ότι οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί διαθέτουν δική τους νομική προσωπικότητα, διακριτή από εκείνη του κράτους. Οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί είναι δυνατόν να αποτελούν και φορείς δικαιωμάτων (όπως για παράδειγμα της ιδιοκτησίας) αλλά και υποχρεώσεων, έναντι των διοικουμένων. Επιπλέον, τα όργανά τους συνήθως εκλέγονται από τους πολίτες, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τα όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, τους δήμους και τις περιφερειακές αυτοδιοικήσεις (αν και δεν συμβαίνει αντίστοιχα στα όργανα της καθ' ύλην αυτοδιοίκησης, πχ. Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα). Οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί ασκούν δημόσια εξουσία, όχι όμως κρατική εξουσία, ενώ οι πράξεις οι οποίες εκδίδουν αποτελούν διοικητικές πράξεις, κανονιστικού ή ατομικού περιεχομένου (Κόρσος, 2013).

Η οργάνωση της αυτοδιοίκησης σε νομικά πρόσωπα, διακριτά από το κράτος, δεν συνεπάγεται και την κανονιστική αυτονομία τους. Αυτό σημαίνει ότι οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί δεν μπορούν να εκδίδουν αυτοτελώς κανονιστικές πράξεις, εκτός αν διαθέτουν νομοθετική εξουσιοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 43 §2, εδ. β' Σ. Θα πρέπει μάλιστα η νομοθετική εξουσιοδότηση που τους παρέχεται να έχει ειδικότερο χαρακτήρα και να αφορά στη ρύθμιση θεμάτων με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό (Ευστρατίου, 2013).

Οι αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί, περαιτέρω, διαθέτουν δημοσιονομική και διοικητική αυτοτέλεια. Η δημοσιονομική τους αυτοτέλεια συνεπάγεται τη δυνατότητα των αυτοδιοικουμένων οργανισμών να διαθέτουν δική τους περιουσία την οποία και να διαχειρίζονται αυτοβούλως, αλλά και τη δυνατότητά τους να καταρτίζουν το δικό τους προϋπολογισμό, ισολογισμό και απολογισμό. Η διοικητική αυτοτέλεια των αυτοδιοικουμένων οργανισμών βασίζεται στη διάκριση μεταξύ των αυτοδιοικουμένων οργανισμών και των κεντρικών υπηρεσιών του κράτους, χάρη στην διακριτή νομική προσωπικότητα που τα πρώτα διαθέτουν (Παπαχατζής, 1991).

Την αυτοδιοίκηση τη διακρίνουμε σε καθ' ύλην και σε κατά τόπο αυτοδιοίκηση. Κατά τόπο αυτοδιοικούμενοι είναι οι οργανισμοί που περιορίζουν τη δραστηριότητα τους σε μια περιοχή, όπως για παράδειγμα οι δήμοι και οι περιφερειακές αυτοδιοικήσεις. Σε αυτούς, το χωρικό στοιχείο αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό τους. Καθ' ύλην αυτοδιοικούμενοι είναι οι οργανισμοί στους οποίους ανατίθεται μια καθορισμένη ενότητα, ειδικών διοικητικών δραστηριοτήτων, ή άσκησης δημόσιας υπηρεσίας όπως για παράδειγμα τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ή η Εκκλησία της Ελλάδος.

Την εξουσία προς αυτοδιοίκηση την παρέχει το Σύνταγμα ή ο κοινός νομοθέτης. Έτσι, στο Σύνταγμα αναγνωρίζεται η τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού (δήμοι και περιφερειακές αυτοδιοικήσεις) στο άρθρο 102 §1 Σ, η αυτοδιοίκηση του Αγίου Όρους, στο άρθρο 105 §1 Σ, η αυτοδιοίκηση της Εκκλησίας της Ελλάδος (άρθρο 3 Σ), καθώς και η αυτοδιοίκηση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων στο άρθρο 16 §5 Σ. Νομοθετικά αναγνωρίζονται για παράδειγμα ως αυτοδιοικούμενα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, οι κατά τόπους Δικηγορικοί Σύλλογοι, ή οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης, όπως για παράδειγμα το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Βάση του Συντάγματος του 1975 προβλέφθηκε η ύπαρξη πρώτου βαθμού αυτοδιοίκησης ο οποίος αποτελούνταν από τους Δήμους και τις Κοινότητες, ενώ το σύστημα της αποκέντρωσης βασιζόταν στην λειτουργία των νομών (Λύτρας, 1993). Το 1994, με το Ν. 2218/1994 ιδρύθηκε η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και εγκαθιδρύθηκε η εκλογή αιρετών Νομαρχών, με αποτέλεσμα να λειτουργήσει στην Ελλάδα και αυτοδιοίκηση δεύτερου βαθμού. Εν συνεχεία, με το Ν. 2539/1997 «Περί Συγκροτήσεως της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» («Καποδίστριας») συστάθηκαν κατά νομό νέοι δήμοι ή κοινότητες που προέκυψαν από τη συνένωση υφιστάμενων δήμων και κοινοτήτων, οι οποίες καταργήθηκαν (Μακρυδημήτρης, Σπηλιωτόπουλος, 2001). Έτσι, από τις 5318 Κοινότητες και τους 457 Δήμους που λειτουργούσαν έως τις 31-

12-98 με την εφαρμογή του προγράμματος Καποδίστριας μειώθηκαν στους 910 Δήμους και 124 Κοινότητες, ενώ λειτουργούσαν 50 Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (στις οποίες περιλαμβάνονταν τρεις υπερνομαρχίες, Αθηνών-Πειραιώς, Καβάλας-Ξάνθης-Δράμας και Ροδόπης-Εβρου), καθώς και 19 Επαρχεία, ενώ λειτουργούσαν σε επίπεδο αποκεντρωμένης διοίκησης 13 Περιφέρειες.

Με το Ν. 3582/2010 με τον τίτλο «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης» συστήθηκαν τριακόσιοι είκοσι πέντε (325) Δήμοι, δεκατρείς (13) Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις ως νομικά πρόσωπα της κατά τόπον αυτοδιοίκησης του πρώτου και δεύτερου βαθμού, ενώ η αποκέντρωση λειτουργεί δια των επτά (7) Αποκεντρωμένων Διοικήσεων (Βατάλης, 2011).

2.2. Η κεντρική δημόσια διοίκηση

Στα όργανα της κεντρικής διοίκησης περιλαμβάνονται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Κυβέρνηση που αποτελείται από τον Πρωθυπουργό και από τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου, ενώ στα κεντρικά όργανα της δημόσιας διοίκησης και στο μέτρο που ασκούν διοικητικές αρμοδιότητες εντάσσονται, το Συμβούλιο της Επικρατείας, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και το Ελεγκτικό Συνέδριο.

2.2.1. Η κυβέρνηση

Σύμφωνα με την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 26 Σ, η Κυβέρνηση μαζί με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας είναι επικεφαλής στην άσκηση της εκτελεστικής λειτουργίας. Σύμφωνα με το Σύνταγμα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ανεύθυνος και γι' αυτό ο ρόλος του στην άσκηση της είναι συμβολικός, ενώ αντίθετα η Κυβέρνηση είναι το όργανο που αναλαμβάνει την πολιτική, ποινική και αστική ευθύνη για όλες τις πράξεις που αφορούν τη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας (Κοϊμτζόγλου, 1999). Σύμφωνα με το άρθρο 82 § 1 Σ, η Κυβέρνηση είναι το όργανο με την αποφασιστική λειτουργία στην άσκηση της γενικής πολιτικής της χώρας, ενώ διαθέτει δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας (υποβολή σχεδίων νόμου κατά το άρθρο 73 §1 Σ) αλλά και συμμετοχής στην έκδοση κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων και κανονιστικών πράξεων, στο πλαίσιο νομοθετικής εξουσιοδότησης (άρθρο 43 §2 Σ).

Η Κυβέρνηση ή αλλιώς το υπουργικό συμβούλιο, αποτελεί άμεσο και συλλογικό όργανο του κράτους, με τη σημαντικότερη θέση και αρμοδιότητες στο πολίτευμα (Μακρυδημήτρης, 2013). Στο επίκεντρο της Κυβέρνησης τίθεται ο Πρωθυπουργός, ο οποίος εκτός από το ότι διασφαλίζει την ενότητα και τον συντονισμό της (άρθρο 82 §2 Σ) είναι αυτός που επιλέγει τα μέλη της και προτείνει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας το διορισμό ή την παύση τους από τα καθήκοντά τους, σύμφωνα με το άρθρο 37 §1 Σ. Από το πρόσωπο του Πρωθυπουργού εξαρτώνται όλες οι μεταβολές που υφίσταται μία Κυβέρνηση. Έτσι, η ατομική του παραίτηση συμπαρασύρει και όλο του υπουργικό συμβούλιο, ενώ η αλλαγή στο πρόσωπο του Πρωθυπουργού οδηγεί στο σχηματισμό νέας κυβέρνησης, ακόμη κι αν όλοι οι υπουργοί παραμείνουν στις θέσεις τους. Ωστόσο, τα υπόλοιπα μέλη της Κυβέρνησης, ακόμη και τα κατώτερα, όπως για παράδειγμα οι υφυπουργοί, δεν εντάσσονται σε μια ιεραρχική δομή, στο βαθμό που καθένα διαθέτει τις δικές του διακριτές αρμοδιότητες και λειτουργεί αυτοτελώς. Η ανάδειξη, οργάνωση και λειτουργία της Κυβέρνησης, καθώς και η αλλαγή από τα καθήκοντά της, ρυθμίζεται στα άρθρα 37, 38, 41 §2, 81-86 Σ, αλλά και σε διάσπαρτες άλλες συνταγματικές διατάξεις. Την οργάνωση και λειτουργία της Κυβέρνησης ρυθμίζει και ο οργανωτικός του συντάγματος νόμος, «περί λειτουργίας του Υπουργικού Συμβουλίου» (Ν. 1558/1985). Ως μέλη του υπουργικού συμβουλίου προβλέπονται οι αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης, οι υπουργοί, οι αναπληρωτές υπουργοί, οι υπουργοί επικρατείας, οι υπουργοί άνευ χαρτοφυλακίου και οι υφυπουργοί.

2.2.2. Οι αρμοδιότητες του Υπουργικού Συμβουλίου

Το υπουργικό συμβούλιο ειδικότερα κατευθύνει και καθορίζει τη γενική πολιτική της χώρας (άρθρο 82 §1 Σ), προτείνει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας την έκδοση Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου (άρθρο 44 §1 Σ) σε περιπτώσεις έκτακτης και επείγουσας ανάγκης, ασκεί την πολιτική εποπτεία της δημόσιας διοίκησης και

των ενόπλων δυνάμεων, ενώ εκδίδει τις Πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου, κατόπιν ειδικότερης εξουσιοδότησης τυπικού νόμου (άρθρο 43 §2, εδ. β' Σ). Επίσης, προτείνει την προκήρυξη δημοψηφίσματος για εθνικό θέμα σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 Σ. Το υπουργικό συμβούλιο αναπληρώνει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας εφόσον δεν υπάρχει Πρόεδρος Βουλής και ο Πρόεδρος της προηγούμενης αρνείται να τον αναπληρώσει (άρθρο 34 §1 Σ). Επιπλέον, εφόσον διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής, δύναται να προτείνει τη διάλυση της για ανανέωση της λαϊκής εντολής, προκειμένου να αντιμετωπιστεί εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας (πρόωρη διάλυση της Βουλής), σύμφωνα με το άρθρο 41 §2 Σ. Το Υπουργικό Συμβούλιο διαθέτει συλλογική πολιτική ευθύνη πέρα από την ατομική πολιτική ευθύνη των μελών του, σύμφωνα με το άρθρο 85 Σ, ενώ η υπερψηφίση πρότασης δυσπιστίας ή μομφής (με πλειοψηφία 151 ψήφων στο σύνολο των βουλευτών) έχει ως συνέπεια τη συλλογική παραίτησή του (άρθρο 84 §6 Σ).

Το υπουργικό συμβούλιο είναι συνήθως ένα όργανο πολυπληθές και για λόγους ταχύτητας, αποτελεσματικότητας και ευελιξίας οργανώνεται και λειτουργεί και υπό μικρότερες συνθέσεις (Μουζέλης, 1991). Οι σημαντικότερες από αυτές είναι:

- Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ): Το όργανο αυτό διαθέτει αποφασιστική αρμοδιότητα σε ζητήματα: α) εξωτερικής πολιτικής και άμυνας, β) μεγάλων εξοπλιστικών και ερευνητικών προγραμμάτων, γ) επιλογής των αρχηγών των σωμάτων των ενόπλων δυνάμεων και δ) διαθέτει την αρμοδιότητα για κήρυξη ή άρση πολεμικής ετοιμότητας.
- Η Κυβερνητική Επιτροπή: Η βασικότερη αρμοδιότητά της είναι να εξειδικεύει αποφάσεις και πολιτικές κατευθύνσεις που δίνουν ο Πρωθυπουργός ή συλλογικά το υπουργικό συμβούλιο.
- Επιτροπή για τους θεσμούς και την Κοινωνία των Πολιτών: Βασική αρμοδιότητα της επιτροπής αυτής είναι ο συντονισμός κυβερνητικού έργου στο πεδίο του θεσμικού εκσυγχρονισμού, των μέτρων για την κοινωνία της πληροφορίας και της τοπική αυτοδιοίκησης.
- Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή: Δημιουργήθηκε με την αναθεώρηση του 2001, με αποστολή τη διεξαγωγή κοινωνικού διαλόγου για τη γενική πολιτική της χώρας και ιδίως για τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς και της διατύπωσης γνώμης επί των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων που παραπέμπονται σε αυτήν (άρθρο 82 §3 Σ).
- Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής: Δημιουργήθηκε με την αναθεώρηση του 2001 και συνίσταται στη συμμετοχή εκπροσώπων των κομμάτων της Βουλής και προσώπων με ειδικές γνώσεις ή εμπειρία (άρθρο 82 §4 Σ).
- Άλλες επιτροπές όπως: Η Επιτροπή Μεγάλων Έργων και Υποδομών, το Κυβερνητικό Συμβούλιο (ΚΥΣΥΜ), το Ανώτατο Συμβούλιο Οικονομική Πολιτικής (ΑΣΟΠ), η Επιτροπή Τιμών και Εισοδημάτων, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Πληροφορικής (ΚΥΣΥΠ).

2.2.3. Οι αρμοδιότητες των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου και του Πρωθυπουργού

Τόσο ο Πρωθυπουργός όσο και τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου, μολονότι δεν απαιτείται σύμφωνα με το Σύνταγμα να διαθέτουν τη βουλευτική ιδιότητα (άρθρο 84 §7 Σ) πρέπει να συγκεντρώνουν τα προσόντα που το άρθρο 55 Σ απαιτεί για τους βουλευτές (άρθρο 81 2 Σ). Συγκεκριμένα πρέπει να διαθέτουν, την ελληνική ιθαγένεια, τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν και να έχουν συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους. Επιπλέον, η ιδιότητά τους είναι ασυμβίβαστη με κάθε επαγγελματική δραστηριότητα, ενώ θα πρέπει να δώσουν όρκο για την ανάληψη των καθηκόντων ανάλογα με το θρήσκευμα τους ή και μη θρησκευτικό, πολιτικό όρκο.

Ειδικότερα, ο Πρωθυπουργός διαθέτει τις εξής αρμοδιότητες: α) προτείνει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον διορισμό και την παύση των υπουργών (άρθρο 37 §1 Σ), β) προσυπογράφει το προεδρικό διάταγμα για την απαλλαγή της κυβέρνησης από τα καθήκοντά της (άρθρο 35 §1 Σ), γ) προεδρεύει του υπουργικού συμβουλίου, του οποίου κατευθύνει και συντονίζει τις ενέργειες και ελέγχει τις δημόσιες υπηρεσίες (άρθρο 82 §2 Σ), δ) προσυπογράφει τα διαγγέλματα του Προέδρου της Δημοκρατίας (άρθρο 44 §3 Σ), ε) προσυπογράφει τα προεδρικά διατάγματα για την προκήρυξη εκλογών σε περιπτώσεις λήξης της

θητείας της Βουλής (άρθρο 53 §1 Σ) και αδυναμίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας (άρθρο 32 §4 Σ).

Ο Πρωθυπουργός, όταν αδυνατεί προσωρινά να ασκήσει τα καθήκοντά του αναπληρώνεται προσωρινά από τον Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης (εφόσον αυτός έχει διοριστεί), διαφορετικά από τον πρώτο κατά σειρά Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης, εφόσον έχουν διοριστεί περισσότεροι του ενός, άλλως από τον υπουργό που έχει αναδείξει ως αναπληρωτή του ή από τον πρώτο τη τάξει υπουργό αν δεν έχει οριστεί κανείς από τους προηγούμενους (άρθρα 38 §2, παρ. γ', 81 §5 Σ).

Το άρθρο 38 §2 Σ εμπεριέχει ειδική πρόβλεψη για την περίπτωση που ο Πρωθυπουργός παραιτηθεί ατομικά, εκλείπει, ή αδυνατεί να ασκήσει τα καθήκοντά. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η υφιστάμενη Κυβέρνηση απαλλάσσεται από τα καθήκοντά της, χωρίς όμως αυτό να έχει ως συνέπεια τη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη βουλευτικών εκλογών. Αντίθετα, η κοινοβουλευτική ομάδα της πλειοψηφίας έχει τη δυνατότητα μέσα σε τρεις ημέρες να προτείνει ένα νέο πρόσωπο, το οποίο και διορίζεται ως Πρωθυπουργός. Αν δεν υφίσταται εντός της Βουλής, κοινοβουλευτική ομάδα που να διαθέτει την πλειοψηφία και να προτίθεται να χορηγήσει εμπιστοσύνη σε Κυβέρνηση με νέο Πρωθυπουργό, ακολουθείται η διαδικασία των διερευνητικών εντολών που προβλέπει το άρθρο 37 §2 Σ.

Ειδικό θέμα αποτελεί και η διαπίστωση της αδυναμίας του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του. Η αδυναμία του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του διαπιστώνεται από τη Βουλή με ειδική απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, ύστερα από πρόταση που υποβάλει η κοινοβουλευτική ομάδα της κυβερνώσας πλειοψηφίας ή διαφορετικά τα 2/5 του όλου αριθμού των βουλευτών (άρθρο 38 §2 Σ).

Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου αποτελούν και οι αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης, οι οποίοι διορίζονται κατά τη βούληση του Πρωθυπουργού, σύμφωνα με το άρθρο 81 §1 Σ. Οι Αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης διορίζονται και παύονται από τον Πρωθυπουργό και δύνανται τον αναπληρώνουν προσωρινά στα καθήκοντά του, με τον τρόπο που εκτέθηκε ανωτέρω. Περαιτέρω, διαθέτουν όσες αρμοδιότητες τους ορίζει ο Πρωθυπουργός και όσες προβλέπονται από τον νόμο.

Οι υπουργοί διαθέτουν όσες αρμοδιότητες προβλέπονται από το Σύνταγμα, το νόμο περί Υπουργικού Συμβουλίου και από διατάξεις που αφορούν τη λειτουργία των υπουργείων. Ειδικότερα: α) ασκούν την ανώτατη διεύθυνση υπηρεσιών υπουργείου, β) υποβάλουν και προσυπογράφουν τα σχέδια νόμου και τα κανονιστικά διατάγματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του υπουργείου τους (άρθρο 43 §2 Σ) και γ) εποπτεύουν τους δημόσιους οργανισμούς και τα ΝΠΔΔ που υπάγονται στο υπουργείο τους. Οι αναπληρωτές υπουργοί και οι υπουργοί επικρατείας διορίζονται και ασκούν τις αρμοδιότητές τους με πρόταση του Πρωθυπουργού. Οι υφυπουργοί διορίζονται με πρόταση πρωθυπουργού και ασκούν όσες αρμοδιότητες τους αναθέτουν με κοινή απόφαση ο Πρωθυπουργός και ο οικείος υπουργός. Οι υφυπουργοί δεν είναι υφιστάμενοι των υπουργών, από τους οποίους διαθέτουν διακριτές αρμοδιότητες, οι τελευταίοι, όμως, δύνανται να εποπτεύουν το έργο τους. Οι υφυπουργοί δεν αποτελούν καταρχήν μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, σύμφωνα με το Σύνταγμα, παρά το γεγονός ότι και αυτοί διαθέτουν όπως και τα υπόλοιπα μέλη της Κυβέρνησης συλλογική και ατομική, πολιτική καθώς και ποινική και αστική ευθύνη (άρθρο 81 §1 Σ). Επίσης, είναι δυνατόν να συμμετέχουν με άδεια του πρωθυπουργού στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου.

2.2.4. Η ανάδειξη της Κυβέρνησης, η διαδικασία των διερευνητικών εντολών και χορήγησης εμπιστοσύνης υπό το ισχύον Σύνταγμα (άρθρα 37 και 84)

Η ανάδειξη της Κυβέρνησης στηρίζεται στην αρχή της δεδηλωμένης και στην κοινοβουλευτική αρχή, ενώ διαρρυθμίζεται στο άρθρο 37 Σ. Στο άρθρο 37 § 2 Σ αποτυπώνεται συνταγματικά η αρχή της δεδηλωμένης σύμφωνα με την οποία: «Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος το οποίο διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών». Πρόκειται για έναν κανόνα ο οποίος υποχρεώνει τον αρχηγό του κράτους να διορίσει ως Πρωθυπουργό, εκείνον ο οποίος διαθέτει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας του κοινοβουλίου. Μολονότι, το Σύνταγμα αναφέρεται σε 'αρχηγό κόμματος', ο Πρωθυπουργός δεν είναι υποχρεωτικό να διαθέτει την ιδιότητα του αρχηγού του κόμματος, μπορεί μάλιστα να είναι και τρίτο εντελώς εξωκοινοβουλευτικό πρόσωπο, αφού δεν είναι απαραίτητο να διαθέτει ούτε την βουλευτική ιδιότητα. Τέτοια παραδείγματα είχαμε στο παρελθόν, όταν την πρωθυπουργία ανέλαβε ο Ξενοφών Ζολώτας, επιφανής οικονομολόγος, σε οικουμενική κυβέρνηση στην οποία συμμετείχαν όλα τα κόμματα της Βουλής αλλά και

στην περίπτωση του Κωνσταντίνου Σημίτη, ο οποίος αντικατέστησε τον Ανδρέα Παπανδρέου στην πρωθυπουργία, χωρίς να διαθέτει την ιδιότητα του αρχηγού κόμματος.

Το Σύνταγμα, στη ρύθμιση αυτή, φαίνεται να αποδέχεται καταρχήν της σημασία του κομματικού φαινομένου για τη λειτουργία της Κυβέρνησης και του κοινοβουλευτισμού, ενώ επιβεβαιώνεται και από τη σύγχρονη πραγματικότητα, αφού στη σύγχρονη εποχή συνήθως ο αρχηγός του κόμματος είναι και αυτός που διορίζεται Πρωθυπουργός. Σε περίπτωση όμως διαφωνίας μεταξύ κόμματος και κοινοβουλευτικής ομάδας, ως προς το διορισμό του αρχηγού του κόμματος ή άλλου προσώπου θα πρέπει να δεχθούμε την υπερίσχυση της άποψης της κοινοβουλευτικής ομάδας, αφού από την εμπιστοσύνη της τελικά θα εξαρτάται ο μέλλον Πρωθυπουργός. Μια τέτοια αντίθεση δεν είναι απίθανη, δεδομένου ότι το κόμμα είναι ένας ευρύτατος, πολυσύνθετος και εξωκοινοβουλευτικός σχηματισμός που περιέχει συνήθως πολλά μέλη, ενώ η κοινοβουλευτική ομάδα ενός κόμματος περιορίζεται σε ένα συγκεκριμένο αριθμό βουλευτών. Συμπερασματικά, κρίσιμο στοιχείο για την εφαρμογή της δεδηλωμένης, δεν είναι το κατά πόσον το πρόσωπο που διορίζεται Πρωθυπουργός είναι ή όχι ο αρχηγός του πλειοψηφούντος κόμματος, αλλά το κατά πόσον διαθέτει ή όχι την εμπιστοσύνη της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Με την έννοια αυτή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεσμεύεται να διορίσει τον αρχηγό του κόμματος που πλειοψήφησε στις εκλογές, εφόσον αυτός διαθέτει και την εμπιστοσύνη της κοινοβουλευτικής του ομάδας.

Η αρχή της δεδηλωμένης λειτουργεί υπέρ της Βουλής και κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος δεν διαθέτει καμία διακριτική ευχέρεια, ως προς την επιλογή του προσώπου του Πρωθυπουργού. Στο νόμο προβλέπεται ότι ο Πρόεδρος θα πρέπει να ενημερωθεί από τον Πρόεδρο της Βουλής για το σχετικό αποτέλεσμα με βάση τα αποτελέσματα της Ανώτατης Εφορευτικής Επιτροπής, στην πράξη όμως η εντολή σχηματισμού κυβέρνησης δίνεται με βάση το εκλογικό αποτέλεσμα, αρκετά πριν από τη συγκρότηση σε σώμα της Βουλής και της εκλογή Προέδρου και προεδρείου.

Το επόμενο βήμα στην ανάδειξη της κυβέρνησης, διαγράφεται στο άρθρο 37 § 1 Σ, σύμφωνα με το οποίο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τον Πρωθυπουργό ο οποίος τεκμαίρεται ότι διαθέτει την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου και εν συνεχεία με πρότασή τους τα υπόλοιπα μέλη του υπουργικού συμβουλίου. Ο διορισμός του Πρωθυπουργού γίνεται με ρυθμιστικό προεδρικό διάταγμα που ανήκει στις ρυθμιστικές αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας, το οποίο υπογράφει ο ίδιος ο Πρόεδρος, ενώ το αντίστοιχο ρυθμιστικό προεδρικό διάταγμα διορισμού των μελών της Κυβέρνησης προσυπογράφεται από τον ίδιο τον Πρωθυπουργό.

Η επόμενη φάση στην ανάδειξη της Κυβέρνησης απαιτεί σύμφωνα με το Σύνταγμα την εφαρμογή της κοινοβουλευτικής αρχής. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 84 §1 Σ, δεκαπέντε μέρες μετά το διορισμό του Πρωθυπουργού, η Κυβέρνηση υποχρεούται να εμφανίζεται ενώπιον της Βουλής και να ζητά ψήφο εμπιστοσύνης. Με τον τρόπο αυτό, επαληθεύεται το τεκμήριο που συνάγεται από την αρχή της δεδηλωμένης (αφού διορίζεται η Κυβέρνηση που 'τεκμαίρεται' ότι διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής), ότι δηλαδή η Κυβέρνηση πράγματι στην πράξη διαθέτει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας του Κοινοβουλίου.

Στην περίπτωση που δεν καταστεί δυνατή η ανάδειξη μιας Κυβέρνησης, η οποία και να διαθέτει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της Βουλής, το Σύνταγμα, στο άρθρο 37 §3 Σ προβλέπει μια ειδική διαδικασία ανάδειξης μέσω της διαδικασίας ανάθεσης «διερευνητικών εντολών». Η διαδικασία αυτή είναι δυνατόν να οδηγήσει όχι σε αυτοδύναμη Κυβέρνηση αλλά σε Κυβέρνηση συνασπισμού, η οποία να διαθέτει την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου. Ειδικότερα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναθέτει διερευνητικές εντολές, οι οποίες διαρκούν τρεις ημέρες, στα τρία πρώτα κόμματα, με τη σειρά που πλειοψήφησαν στις βουλευτικές εκλογές, ούτως ώστε να διαπιστώσουν αν μπορούν σε συνεργασία με κάποιο άλλο κόμμα να συστήσουν Κυβέρνηση που να διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Οι διερευνητικές εντολές μπορεί να δοθούν συνολικά σε τέσσερα κόμματα εφόσον τα δυο τελευταία ισοψηφούν, ενώ σύμφωνα με την ερμηνευτική δήλωση του άρθρου 37, αν δυο κόμματα ταυτίζονται σε αριθμό εδρών προηγείται εκείνο που συγκέντρωσε περισσότερες ψήφους και αν ταυτίζονται και στις ψήφους, προηγείται εκείνο που είναι παλαιότερο. Η διαδικασία των διερευνητικών εντολών παύεται αμέσως μόλις δημιουργηθεί Κυβέρνηση που διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής, ακόμη κι αν απομένει χρόνος στο κόμμα που έχει αναλάβει τη διερευνητική εντολή, για την παράδοσή της, αφού αυτό απαιτεί η εφαρμογή της κοινοβουλευτικής αρχής. Πρωθυπουργός σε μια τέτοια κυβέρνηση που θα είναι κυβέρνηση συμμαχική ή αλλιώς συνασπισμού θα είναι το πρόσωπο που από κοινού επιλέγουν τα κόμματα που συμμετέχουν σε αυτόν. Διαφορετική είναι η περίπτωση συνασπισμού ο οποίος σχηματίζεται προεκλογικά ο οποίος γίνεται αντιληπτός, όσον αφορά την διαδικασία ανάδειξης Κυβέρνησης, ως ενιαίο κόμμα.

Εφόσον η διαδικασία των διερευνητικών εντολών δεν τελεσφορήσει, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συγκαλεί σε διαβούλευση τους αρχηγούς των κομμάτων που συμμετέχουν στη Βουλή για να διερευνηθεί η

δυνατότητα σχηματισμού οικουμενικής κυβέρνησης, η οποία να αναλάβει και τη διακυβέρνηση της χώρας. Αν τα κόμματα αρνηθούν ο Πρόεδρος επιδιώκει την δημιουργία οικουμενικής εκλογικής κυβέρνησης, με αποκλειστική της αρμοδιότητα τη διενέργεια εκλογών εντός τριάντα ημερών.

Εάν και αυτή η προσπάθεια αποτύχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναθέτει σε έναν από τους τρεις Προέδρους των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας, του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Αρείου Πάγου, την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης, η οποία μέσα σε ένα μήνα θα διενεργήσει εκλογές. Πρόκειται για εξαίρεση από το άρθρο 89 §4 Σ, που απαγορεύει την συμμετοχή των δικαστικών στην Κυβέρνηση. Η Κυβέρνηση αυτή χαρακτηρίζεται υπηρεσιακή, αφού δεν αποτελείται μόνον από πολιτικούς, ενώ αποτελεί το ύστατο καταφύγιο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η επιλογή του ποιός από τους τρεις Προέδρους των Ανωτάτων Δικαστηρίων θα επιτελέσει καθήκοντα Πρωθυπουργού δεν ανήκει στον ίδιο, αφού στην απόφασή αυτή αλλά και στην όλη σύνθεση της Κυβέρνησης αυτής, θα πρέπει να συναινέσουν όλες οι κοινοβουλευτικές ομάδες των κομμάτων. Στην πρόσφατη κυβερνητική πρακτική έχουν δημιουργηθεί δύο υπηρεσιακές κυβερνήσεις με πρόεδρους, τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας (Κυβέρνηση Π. Πικραμμένου, η οποία διενήργησε τις εκλογές της 17.6.2012) και την Πρόεδρο του Αρείου Πάγου (Κυβέρνηση Β. Θάνου, η οποία διενήργησε τις εκλογές της 20.9.2015), αντίστοιχα.

Όπως παρατηρούμε, η διαδικασία των διερευνητικών εντολών είναι αυστηρά τυποποιημένη, ούτως ώστε να μην επιτρέπει την ενάσκηση της οποιασδήποτε διακριτικής ευχέρειας από πλευράς του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά τη διαδικασία ανάδειξης της Κυβέρνησης. Η αυστηρή αυτή τυποποίηση έλαβε χώρα κατά την αναθεώρηση του 1986, η οποία εξορθολόγησε και περιόρισε τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Η διαδικασία των διερευνητικών εντολών εφαρμόζεται και μετά από την συλλογική παραίτηση των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου, η οποία μπορεί να είναι, είτε εθελούσια, είτε αποτέλεσμα κατανήφισης πρότασης εμπιστοσύνης ή υπερψήφισης πρότασης δυσπιστίας σύμφωνα με το άρθρο 38 §1 Σ. Επίσης, εφαρμόζεται και ως αποτέλεσμα της ατομικής παραίτησης του Πρωθυπουργού, εφόσον όμως η κοινοβουλευτική του ομάδα δεν διαθέτει την πλειοψηφία στη Βουλή, ούτως ώστε να μπορεί να προτείνει αντικαταστάτη του εντός τριών ημερών κατά τη σχετική συνταγματική πρόβλεψη (άρθρο 38 § 2 Σ) και σε περίπτωση που κατά τη διάλυση της Βουλής, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 41 §§1, 2 Σ, δεν υπάρχει Κυβέρνηση που να διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

Σύμφωνα τέλος, με την πρόβλεψη του άρθρου 37 §4 Σ: «Στις περιπτώσεις στις οποίες ανατίθεται, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους εντολή σχηματισμού Κυβέρνησης ή διερευνητική εντολή σε αρχηγό κόμματος, αν το κόμμα δεν έχει αρχηγό ή εκπρόσωπο ή ο εκπρόσωπός του δεν έχει εκλεγεί βουλευτής, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δίνει εντολή σε αυτόν που προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος». Και από αυτήν τη διάταξη συνάγεται ότι απαραίτητη είναι πρωτίστως η εμπιστοσύνη της κοινοβουλευτικής ομάδας στο πρόσωπο του Πρωθυπουργού, σε σχέση και με την ιδιότητά του ως αρχηγού κόμματος. Το Σύνταγμα στη διάταξη αυτή θεωρεί απλώς ότι εφόσον ο αρχηγός του κόμματος έχει θέσει υποψηφιότητα ως βουλευτής, χωρίς να εκλεγεί, δηλαδή έχει αποδοκιμαστεί από το λαό, υπάρχει η σοβαρή πιθανότητα, η κοινοβουλευτική του ομάδα να μην επιθυμεί να τον υποστηρίξει στην πρωθυπουργία.

Η εφαρμογή της κοινοβουλευτικής αρχής, ως σχέσης εξάρτησης της Κυβέρνησης από τη Βουλή αποτυπώνεται στο άρθρο 84 Σ, μέσα από την κατοχύρωση της ψήφου εμπιστοσύνης και δυσπιστίας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 84 §1 Σ, η Κυβέρνηση οφείλει μέσα σε δεκαπέντε ημέρες μετά την ορκωμοσία της να παρουσιαστεί ενώπιον της Βουλής και να ζητήσει την εμπιστοσύνη της. Εν συνεχεία, την ψήφο εμπιστοσύνης δύναται να τη ζητά η Κυβέρνηση οποτεδήποτε, δηλαδή χωρίς χρονικούς περιορισμούς, ενώ για να γίνει δεκτή πρέπει να ψηφιστεί από την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων βουλευτών, που δεν μπορεί να είναι λιγότεροι από εκατόν είκοσι (120), σύμφωνα με το άρθρο 84 §6 Σ. Πρόκειται για μια ελαστική πλειοψηφία, η οποία παρέχει τη δυνατότητα να λειτουργούν με την εμπιστοσύνη της Βουλής κυβερνήσεις «ανοχής», δηλαδή κυβερνήσεις που δεν διαθέτουν εναντίον τους εκατόν πενήντα ένα (151) εκφρασμένες αρνητικές ψήφους, αλλά δεν διαθέτουν και εκατόν πενήντα ένα (151) θετικά εκφρασμένες ψήφους, αφού κάποια μέλη της Βουλής, ή δεν παρίστανται στην ψηφοφορία ή δεν ψηφίζουν, ούτως ώστε να επιτρέψουν στην Κυβέρνηση να συνεχίσει το έργο της με την ανοχή τους. Οι κυβερνήσεις «ανοχής» είναι συνήθως κυβερνήσεις συνασπισμού, όπου κάποια από τα κόμματα που συμμετέχουν, επιθυμούν να διατηρήσουν τις επιφυλάξεις τους απέναντι στην κυβερνητική πολιτική ή και να πιέσουν ώστε να γίνουν αποδεκτές κάποιες προτάσεις ή θέσεις τους.

Η ελαστική πλειοψηφία που απαιτείται για την ψήφο εμπιστοσύνης είναι πολύ σημαντική, διότι επιτρέπει στην Κυβέρνηση να συνεχίζει το έργο της, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα και τη μακροβιότητά της. Με ψήφο εμπιστοσύνης εξομοιώνεται κατά την συνταγματική πρακτική και η ψήφιση του ετήσιου κρατικού

προϋπολογισμού. Η ψήφος εμπιστοσύνης έχει μεγάλη σημασία για την Κυβέρνηση, διότι έχει τη δυνατότητα να επιδείξει μέσα από αυτήν την επιδοκιμασία και τη νομιμοποίηση που απολαμβάνει από τη Βουλή. Μια μερίδα της συνταγματικής θεωρίας υποστηρίζει ότι η ελαστική πλειοψηφία των τουλάχιστον «εκατόν είκοσι ψήφων» που προβλέπεται για την ψήφο εμπιστοσύνης, δεν θα πρέπει να αφορά την πρώτη ψήφο εμπιστοσύνης που χορηγείται στην Κυβέρνηση αμέσως μετά την ορκωμοσία της, οπότε και η Κυβέρνηση θα πρέπει να διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 37 Σ.

Για την πρόταση δυσπιστίας ή μομφής ισχύουν διαφορετικές ρυθμίσεις σύμφωνα με το άρθρο 84 Σ. Συγκεκριμένα, η πρόταση μομφής αποτελεί δικαίωμα της αντιπολίτευσης, ασκείται όχι οποτεδήποτε, όπως η πρόταση εμπιστοσύνης αλλά ανά εξάμηνο, μετά από πρόταση πενήντα βουλευτών, ενώ για να γίνει δεκτή απαιτούνται εκατόν πενήντα μία (151) αρνητικά εκφρασμένες ψήφοι. Περαιτέρω, η πρόταση δυσπιστίας κατατίθεται για συγκεκριμένο λόγο, διαθέτει δηλαδή συγκεκριμένο θέμα. Σύμφωνα με το Σύνταγμα: «Κατ' εξαίρεση μπορεί να υποβληθεί πρόταση δυσπιστίας και πριν από την πάροδο εξαμήνου, αν είναι υπογεγραμμένη από την πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών» (άρθρο 84 §3). Η πρόταση δυσπιστίας μπορεί να είναι ατομική ή συλλογική, δηλαδή μπορεί να κατευθύνεται προς την Κυβέρνηση στο σύνολό της ή και σε ένα μόνο μέλος της. Με την πρόταση δυσπιστίας εξετάζεται όχι μόνο το κατά πόσον η Κυβέρνηση διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής αλλά και η πολιτική της ευθύνη πάνω σε ένα συγκεκριμένο πολιτικό θέμα. Αποτελεί δηλαδή μέσο πολιτικού ελέγχου της Κυβέρνησης και έχει ως στόχο να στρέψει τη δημοσιότητα επί μιας συγκεκριμένης πολιτικής κριτικής της αντιπολίτευσης προς την Κυβέρνηση.

Η συζήτηση της πρότασης δυσπιστίας λαμβάνει χώρα με ειδική διαδικασία που προβλέπεται τόσο στο Σύνταγμα, όσο και στον Κανονισμό της Βουλής. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις §§ 4 και 5 του άρθρου 84: «[§4]. Η συζήτηση για την πρόταση εμπιστοσύνης ή δυσπιστίας αρχίζει μετά δύο ημέρες από την υποβολή της σχετικής πρότασης, εκτός αν η Κυβέρνηση, σε περίπτωση πρότασης δυσπιστίας, ζητήσει να αρχίσει αμέσως η συζήτηση, η οποία δεν μπορεί να παραταθεί πέρα από τρεις ημέρες από την έναρξή της. [§5]. Η ψηφοφορία για την πρόταση εμπιστοσύνης ή δυσπιστίας διεξάγεται αμέσως μόλις τελειώσει η συζήτηση, μπορεί όμως να αναβληθεί για σαράντα οκτώ ώρες αν το ζητήσει η Κυβέρνηση».

Η πρόταση δυσπιστίας επιβάλλει προκειμένου να γίνει δεκτή, δυσκολότερες προϋποθέσεις από την πρόταση εμπιστοσύνης, τόσο διαδικαστικές όσο και χρονικές, ενώ είναι κατά πολύ μεγαλύτερη η πλειοψηφία που απαιτείται για την υπερψήφισή της. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το Σύνταγμα, εμφανώς, δεν επιθυμεί η πρόταση δυσπιστίας να γίνεται με τρόπο αποσταθεροποιητικό για την εκάστοτε Κυβέρνηση.

Εκτός από μέσο έντονου πολιτικού ελέγχου, η πρόταση δυσπιστίας επιφέρει και συγκεκριμένες συνέπειες, εφόσον γίνει δεκτή. Οδηγεί στη συλλογική παραίτηση της Κυβέρνησης, εφόσον έχει ασκηθεί συλλογικά ή στην παραίτηση Υπουργού ή άλλου μέλους της, εφόσον έχει ασκηθεί ατομικά. Η συλλογική παραίτηση της Κυβέρνησης δεν οδηγεί σε εκλογές αλλά στη διαδικασία των διερευνητικών εντολών του άρθρου 37 §3 Σ, σύμφωνα με το άρθρο 38 §1 Σ. Αν η ατομική πρόταση δυσπιστίας αφορά τον ίδιο τον Πρωθυπουργό, τότε η αποδοχή της έχει ως συνέπεια την ατομική του παραίτηση (η οποία βέβαια θα συμπαρασύρει και τα υπόλοιπα μέλη της Κυβέρνησής του), οπότε και εφόσον η κοινοβουλευτική του ομάδα έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής θα οδηγηθούμε σε αντικατάστασή του εντός του τριμήνου που προβλέπει το άρθρο 38 §3 Σ. Οι ίδιες συνέπειες εφαρμόζονται και στην περίπτωση καταψήφισής πρότασης εμπιστοσύνης, μόνο που στην περίπτωση αυτή θα μιλάμε αποκλειστικά για συλλογική παραίτηση της Κυβέρνησης.

2.2.5. Η απαλλαγή της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της

Η Κυβέρνηση είναι ένα όργανο που λειτουργεί χωρίς ορισμένη θητεία στο πολίτευμα μας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η θητεία της Κυβέρνησης εξαρτάται από την εμπιστοσύνη της Βουλής. Εφόσον αυτή χαθεί, η Κυβέρνηση ακόμη και μεσούσης της τετραετούς βουλευτικής περιόδου υποχρεούται να παραιτηθεί. Θα πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι η απαλλαγή της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της δεν οδηγεί σε εκλογές, αφού, εφόσον η πλειοψηφία της Βουλής επιθυμεί να μεταφέρει την εμπιστοσύνη της σε νέα Κυβέρνηση, έχει τη δυνατότητα να το πράξει.

Η Κυβέρνηση απαλλάσσεται από τα καθήκοντά της στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαλλάσσει την Κυβέρνηση από τα καθήκοντά της αν αυτή παραιτηθεί, εθελούσια ή αν η Βουλή αποσύρει την εμπιστοσύνη της, υπερψηφίζοντας πρόταση δυσπιστίας ή καταψηφίζοντας πρόταση εμπιστοσύνης (άρθρο 38 §1 Σ).
- Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαλλάσσει την Κυβέρνηση από τα καθήκοντά της αν ο Πρωθυπουργός παραιτηθεί, εκλείψει ή αδυνατεί για λόγους υγείας να ασκήσει τα καθήκοντα του (άρθρο 38 §2 Σ).

Στην πρώτη περίπτωση, την παραίτηση της Κυβέρνησης ακολουθούν διερευνητικές εντολές, ενώ αν δεν καταστεί δυνατή η ανάδειξη νέας Κυβέρνησης, προκηρύσσονται εκλογές με εκλογική Κυβέρνηση είτε την οικουμενική που προβλέπεται συνταγματικά, και αν όχι την υπηρεσιακή που προβλέπει το άρθρο 37 §3 Σ. Στη δεύτερη περίπτωση, αντικαθίσταται μόνο ο Πρωθυπουργός, εφόσον η κοινοβουλευτική ομάδα του απερχόμενου Πρωθυπουργού διαθέτει την πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο. Διαφορετικά ακολουθείται και στην περίπτωση αυτή, η προηγούμενη διαδικασία.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί ότι και στις δυο ανωτέρω περιπτώσεις, το προεδρικό διάταγμα απαλλαγής της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της, ακόμη κι αν δεν προσυπογραφεί από τον Πρωθυπουργό, το υπογράφεται μόνο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το άρθρο 35 §1 Σ, ούτως ώστε ενδεχόμενη ολιγοψυχία του Πρωθυπουργού να μην παρεμποδίσει την υλοποίηση της κοινοβουλευτικής αρχής στην προκειμένη περίπτωση.

2.2.6. Η ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης και το Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο του άρθρου 86 Σ

Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου αλλά και οι Υφυπουργοί υπέχουν κατά το Σύνταγμα ευθύνη για τις πράξεις ή παραλείψεις τους κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Η ευθύνη αυτή μπορεί να είναι:

α) Ατομική ή συλλογική σύμφωνα με το άρθρο 85 Σ. Ατομική αναφορικά με πράξεις ή παραλείψεις που αφορούν την επιμέρους αρμοδιότητά τους ως μελών του Υπουργικού Συμβουλίου και συλλογική για τις αποφάσεις που έχει λάβει συλλογικά το Υπουργικό Συμβούλιο.

β) Πολιτική ευθύνη, αφού η Κυβέρνηση αλλά και τα μέλη της κατευθύνουν τη γενική πολιτική της χώρας. Η ευθύνη αυτή αναλαμβάνεται από τα μέλη της Κυβέρνησης ατομικά και συλλογικά, για τις πολιτικές τους επιλογές και πρακτικές που έχουν υιοθετήσει ως συλλογικό όργανο. Η πολιτική ευθύνη της Κυβέρνησης εξετάζεται με τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου που διαθέτει η Βουλή (πχ. ερωτήσεις, επερωτήσεις, αναφορές, η ώρα του πρωθυπουργού, προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση) και τα οποία προβλέπονται στον Κανονισμό της Βουλής. Περαιτέρω, εξετάζεται μέσα από την υποβολή ατομικής ή συλλογικής πρότασης δυσπιστίας, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην ατομική παραίτηση μέλους της Κυβέρνησης ή σε συλλογική παραίτηση ολόκληρου του Υπουργικού Συμβουλίου. Μέσο πολιτικού ελέγχου της ευθύνης των μελών της Κυβέρνησης είναι και η σύσταση εξεταστικών επιτροπών της Βουλής σύμφωνα με το άρθρο 68 §2 Σ. Οι εξεταστικές επιτροπές αποτελούν δικαίωμα της μειοψηφίας, συστήνονται με πρόταση εξήντα (60) βουλευτών και απόφαση εκατόν είκοσι βουλευτών (120) εκτός από τις περιπτώσεις εξεταστικών επιτροπών που αφορούν την εξωτερική πολιτική ή την άμυνα της χώρας, οπότε και απαιτείται πλειοψηφία εκατόν πενήντα ένα (151) βουλευτών. Οι επιτροπές αυτές συστήνονται κατ' αναλογία της δύναμης των κομμάτων στη Βουλή και έχουν ως στόχο να εξετάσουν σε βάθος ένα πολιτικό ζήτημα, ούτως ώστε να ασκήσουν έλεγχο στην ασκούμενη κυβερνητική πολιτική.

γ) Η ποινική ευθύνη των υπουργών διαμορφώθηκε κατά το στάδιο ιστορικής ανάπτυξης της κοινοβουλευτικής αρχής στο Ηνωμένο Βασίλειο και την ανάδειξη του ανεύθυνου χαρακτήρα του αρχηγού του κράτους («the King can do no wrong»). Διατάξεις για την ποινική ευθύνη της Κυβέρνησης εμπεριέχουν όλα τα ελληνικά Συντάγματα, ενώ το Σύνταγμα του 1975 εμπεριέχει το άρθρο 86 Σ το οποίο και τροποποιήθηκε κατά τη διαδικασία αναθεώρησης του 2001.

Η ποινική ευθύνη αφορά μέλη της Κυβέρνησης (υπουργούς, τον Πρωθυπουργό, αναπληρωτές ή υφυπουργούς επικρατείας) αλλά και υφυπουργούς, για πράξεις ή παραλείψεις που διέτελεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους που συνιστούν ποινικά αδικήματα. Τέτοια ποινικά αδικήματα είναι η παραβίαση του Συντάγματος και των νόμων, η εκ προθέσεως βλάβη του κράτους, η παράνομη προσυπογραφή διαταγμάτων ή πράξεων του Υπουργικού Συμβουλίου, η ανακοίνωση ή δημοσιοποίηση εγγράφου με πρόθεση βλάβης των

συμφερόντων του κράτους, η παραβίαση ποινικών νόμων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Απαγορεύεται σύμφωνα με το άρθρο 86 §1 Σ η θέσπιση ιδιώνυμων υπουργικών αδικημάτων.

Τη διαδικασία για την αναζήτηση της ποινικής ευθύνης των υπουργών μπορούμε να την διακρίνουμε σε κοινοβουλευτική προδικασία και δικαστηριακή διαδικασία. Η κοινοβουλευτική προδικασία περιλαμβάνει:

- Την πρόταση για άσκηση δίωξης για ποινική ευθύνη μελών της Κυβέρνησης από τριάντα (30) βουλευτές.
- Τη συγκρότηση ειδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής με απόφαση εκατόν πενήντα ένα βουλευτών, η οποία θα εξετάσει την κατηγορία και θα εκδώσει πόρισμα το οποίο θα κατατεθεί ενώπιον της Βουλής. Διαφορετικά η πρόταση άσκησης δίωξης απορρίπτεται, ως προδήλως αβάσιμη.
- Δημοσιοποίηση στη Βουλή του πορίσματος της προκαταρκτικής εξέτασης και ψηφοφορία στην Ολομέλεια για να ληφθεί η απόφαση άσκησης ή μη κατηγορίας, ενός ή περισσότερων μελών του υπουργικού συμβουλίου, για ποινική ευθύνη, με πλειοψηφία εκατόν πενήντα ένα (151) βουλευτών.

Αν η Βουλή αποφασίσει σύμφωνα με τα παραπάνω να ασκήσει κατηγορίες για ποινική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης, ακολουθεί η δικαστηριακή διαδικασία μέσα από τη σύσταση του Ειδικού Ποινικού Δικαστηρίου του άρθρου 86 Σ ή αλλιώς Υπουργοδικείου.

Το Ειδικό Δικαστήριο είναι ανώτατο δικαστήριο και συγκροτείται για κάθε υπόθεση από έξι μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και επτά μέλη του Αρείου Πάγου. Τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη του Ειδικού Ποινικού Δικαστηρίου κληρώνονται μετά από την άσκηση δίωξης κατηγορίας, από τον Πρόεδρο της Βουλής, σε δημόσια συνεδρίαση. Στην κληρωτίδα περιλαμβάνονται όλα τα μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Αρείου Πάγου που έχουν διορισθεί ή προαχθεί πριν από την υποβολή της άσκησης δίωξης. Πρόεδρος του Ειδικού Ποινικού Δικαστηρίου είναι ο ανώτερος σε βαθμό από τα μέλη του Αρείου Πάγου που κληρώθηκαν. Μεταξύ ομοιόβαθμων προεδρεύει ο αρχαιότερος. Ειδική καινοτομία αποτελεί η πρόβλεψη για τη διεξαγωγή τακτικής ανάκρισης από μέλος του Αρείου Πάγου, η οποία λήγει με την έκδοση βουλεύματος από πενταμελές Δικαστικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από τρία μέλη του Αρείου Πάγου και δύο μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας, τα οποία επίσης κληρώνονται. Το βούλευμα μπορεί να είναι απαλλακτικό ή και παραπεμπτικό.

Την εισαγγελική έδρα τόσο στο Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο όσο και στο Δικαστικό Συμβούλιο την κατέχει μέλος της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, το οποίο και κληρώνεται μαζί με τον αναπληρωτή του. Η Βουλή μπορεί να ασκήσει τη δίωξη κατά όσων διετέλεσαν στο παρελθόν ή και διατελούν μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου ή υφυπουργοί, μέχρι και το πέρας της δεύτερης τακτικής συνόδου της κοινοβουλευτικής περιόδου που αρχίζει μετά την τέλεση του αδικήματος. Πρόκειται εδώ στην ουσία για μια σύντομη παραγραφή των σχετικών ποινικών αδικημάτων. Στο Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο συμπαραπέμπονται και οι τυχόν συμμέτοχοι του κατηγορουμένου, διατελούντος ή διατελέσαντος υπουργού ή υφυπουργού. Με τη ρύθμιση αυτή, το Σύνταγμα στοχεύει στην αποφυγή της έκδοσης συγκρουόμενων αποφάσεων μεταξύ Ειδικού Ποινικού Δικαστηρίου και τακτικών ποινικών δικαστηρίων.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και σε περίπτωση παραγραφής των εγκλημάτων, κατά την οποία η διαδικασία δεν θα ολοκληρωθεί, η Βουλή μπορεί να συστήσει ειδική επιτροπή της για τον έλεγχο της κατηγορίας. Στην επιτροπή αυτή δύνανται να συμμετέχουν και ανώτατοι δικαστικοί. Η απόφαση της Βουλής για τη σύσταση ειδικής επιτροπής για τον έλεγχο της κατηγορίας προκαλείται από αίτηση του ενδιαφερόμενου, διατελούντος ή διατελέσαντος υπουργού ή άλλου μέλους της Κυβέρνησης ή και υφυπουργού ή από τους κληρονόμους του, ούτως ώστε να έχουν την ευκαιρία να ξεκαθαρίσουν τις υπόνοιες περί ποινικής ευθύνης των ιδίων ή μελών της οικογένειάς τους.

δ) Η αστική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης. Η αστική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης συνίσταται στην αποκατάσταση των ζημιών που η ποινική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί προκάλεσε, ή της ζημιάς που προκαλείται από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η αστική ευθύνη εξετάζεται με αγωγή κατά του ελληνικού δημοσίου σύμφωνα με τα άρθρα 105/106 ΕισΝΑΚ, από τα διοικητικά δικαστήρια, ενώ υπαίτιο εις ολόκληρον είναι και το μέλος της Κυβέρνησης που προκάλεσε την ζημία. Ο υπουργός δεν απαλλάσσεται δηλαδή από την άμεση υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης όπως ισχύει για τους δημοσίους υπαλλήλους σύμφωνα με τον ισχύοντα Υπαλληλικό

Κώδικα, όπως θα εκτεθεί περαιτέρω στο επόμενο κεφάλαιο, ενώ η δική του προσωπική ευθύνη εξετάζεται στα πολιτικά δικαστήρια και συνιστά ιδιωτική διαφορά.

2.2.7. Η συγκρότηση της Κυβέρνησης μετά τις εκλογές της 20 Σεπτεμβρίου 2015

Μετά τις εκλογές της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2015 η Κυβέρνηση απαρτίζεται από δεκατέσσερα (14) συνολικά Υπουργεία: Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Υπουργείο Εθνικής Αμυνας, Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Υπουργείο Εξωτερικών, Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Υπουργείο Ναυτιλίας και νησιωτικής πολιτικής, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

2.3. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αποτελεί το άμεσο και μονοπρόσωπο όργανο του Κράτους, το οποίο λειτουργεί σύμφωνα με το άρθρο 30 Σ ως «ρυθμιστής» του πολιτεύματος. Πρόκειται για ένα όργανο με ρόλο ουδέτερο, συμβολικό, υπερκομματικό και ανεύθυνο πολιτικά, αφού την ευθύνη για τις πράξεις του, την αναλαμβάνει η υπεύθυνη Κυβέρνηση. Εκλέγεται έμμεσα, από τη Βουλή. Ο ρόλος του και οι αρμοδιότητες του προσδιορίζονται στα άρθρα 30-50 Σ αλλά και στο άρθρο 26 Σ, την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, όπου και κατοχυρώνεται η συμμετοχή του στην εκτελεστική και νομοθετική λειτουργία. Ειδικότερα:

2.3.1. Προσόντα και διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας

Τα απαραίτητα για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας προσόντα αναφέρονται στο άρθρο 31 Σ. Έτσι για να εκλεγεί κανείς Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να είναι έλληνας πολίτης, τουλάχιστον από μια πενταετία, να διαθέτει ελληνική καταγωγή από ελληνίδα μητέρα ή έλληνα πατέρα, να είναι τουλάχιστον σαράντα ετών (40) και να διαθέτει τα εκλογικά του δικαιώματα. Ο Πρόεδρος εκλέγεται για πενταετή θητεία, την οποία μπορεί να ανανεώσει μόνο μια φορά (να διατελέσει δηλαδή συνολικά δύο) κατά το άρθρο 30 §5 Σ. Η θητεία αυτή παρατείνεται, όπως και η θητεία της Βουλής, σε περίπτωση πολέμου σύμφωνα με το άρθρο 30 §4 Σ αλλά και στην περίπτωση που δεν έχει περατωθεί η διαδικασία εκλογής νέου Προέδρου, οπότε ο προηγούμενος συνεχίζει να ασκεί τα καθήκοντα του, μέχρι ο επόμενος να αναδειχθεί σύμφωνα με το άρθρο 32 §6 Σ. Επιπλέον, η ιδιότητά του είναι ασυμβίβαστη με την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος (άρθρο 30 § 2 Σ).

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε περίπτωση που απουσιάζει στο εξωτερικό για περισσότερες από δέκα ημέρες στο εξωτερικό, αν πεθάνει, αν εκπέσει από το αξίωμα, αν παραιτηθεί ή αν αδυνατεί για πάνω από τριάντα μέρες να ασκήσει τα καθήκοντά του, αναπληρώνεται με τη σειρά από τον Πρόεδρο της Βουλής, ή αν αυτή δεν υπάρχει (επειδή θα έχει διαλυθεί λόγω εκλογών) από τον Πρόεδρο της τελευταίας Βουλής. Αν ο τελευταίος αρνείται ή δεν δύναται, ο Πρόεδρος αναπληρώνεται συλλογικά από το Υπουργικό Συμβούλιο. Ο αναπληρωτής Πρόεδρος της Δημοκρατίας ασκεί τις αρμοδιότητες του Προέδρου, εκτός από εκείνες που αφορούν την προκήρυξη δημοψηφίσματος σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 Σ, τη διάλυση της Βουλής και προκήρυξη εκλογών στην περίπτωση που έχει λήξει η θητεία της (άρθρο 53 §1 Σ), καθώς και την περίπτωση που υπάρχει αδυναμία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας με την Τρίτη κατά σειρά ψηφοφορία (άρθρο 32 §4 Σ).

Η απώλεια του προεδρικού αξιώματος προκύπτει σε περίπτωση παραίτησης ή θανάτου του Προέδρου (άρθρο 34 §1 Σ), εξ αιτίας της έκπτωσης του μετά από καταδίκη του Ειδικού Ποινικού Δικαστηρίου του άρθρου 86 (κατά το άρθρο 49 Σ) και σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας άσκησης των καθηκόντων του την οποία και διαπιστώνει η Βουλή με ειδική απόφασή της (άρθρο 34 §2 Σ)

Η διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας περιγράφεται αναλυτικά στο άρθρο 32 Σ. Η διαδικασία εκλογής νέου Προέδρου της Δημοκρατίας εκκινεί έναν τουλάχιστον μήνα πριν από τη λήξη της θητείας του απερχόμενου Προέδρου, σε ειδική συνεδρίαση που συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Βουλής. Η εκλογή γίνεται με ονομαστική, φανερή δηλαδή και όχι μυστική ψηφοφορία από την Ολομέλεια του Κοινοβουλίου. Τους υποψηφίους, που μπορεί να είναι ένας ή και περισσότεροι τους προτείνουν οι κοινοβουλευτικές ομάδες των κομμάτων που συμμετέχουν στη Βουλή, καθώς και η ομάδα των ανεξάρτητων βουλευτών, αν υφίστανται στη Βουλή ανεξάρτητοι βουλευτές.

Οι ψηφοφορίες που προβλέπονται από το Σύνταγμα για τη διαδικασία ανάδειξης του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι συνολικά έξι, ενώ αν η διαδικασία δεν έχει ολοκληρωθεί έως την τρίτη ψηφοφορία, η Βουλή διαλύεται υποχρεωτικά και προκηρύσσονται εκλογές μέσα σε ένα μήνα σύμφωνα με το άρθρο 32 §4 Σ. Η συνθετότητα της διαδικασίας και το υψηλό ποσοστό ψήφων που απαιτείται για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, απαιτεί τη συγκέντρωση της μεγαλύτερης δυνατής συναίνεσής γύρω από το πρόσωπό του, ούτως ώστε να μην αποτελεί μια καθαρά κυβερνητική ή κομματική επιλογή, αλλά να διαθέτει τα χαρακτηριστικά εκείνα της υπερκομματικότητας που θα του εξασφαλίζουν τη δυνατότητα να ασκήσει αποτελεσματικότερα τον ουδέτερο και συμβολικό του ρόλο. Ειδικότερα:

- Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται όποιος με την πρώτη ψηφοφορία συγκεντρώσει ποσοστό 2/3 του συνόλου των βουλευτών, δηλαδή διακόσιες (200) ψήφους.
- Αν δεν συγκεντρωθεί η απαιτούμενη πλειοψηφία μετά από πέντε μέρες η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ύστερα από πέντε μέρες, οπότε και απαιτείται ξανά ποσοστό 2/3, δηλαδή διακόσιες ψήφοι, για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας.
- Αν και πάλι δεν συγκεντρωθεί η απαιτούμενη πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ύστερα από πέντε μέρες, οπότε και απαιτείται ποσοστό 3/5 δηλαδή εκατόν ογδόντα (180) ψήφων για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας. Στην περίπτωση που αυτή η πλειοψηφία δεν συγκεντρωθεί, η Βουλή διαλύεται υποχρεωτικά και προκηρύσσονται βουλευτικές εκλογές.
- Αφού διενεργηθούν εκλογές και συγκροτηθεί το Κοινοβούλιο σε σώμα, εκλέγει και πάλι Πρόεδρο της Δημοκρατίας, με τέταρτη ονομαστική ψηφοφορία, σε ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου, εφόσον συγκεντρώσει ποσοστό 3/5 δηλαδή εκατόν ογδόντα (180) συνολικά ψήφων.
- Αν και στην περίπτωση αυτή δεν συγκεντρωθεί το αναγκαίο ποσοστό ψήφων, διενεργείται και πέμπτη ψηφοφορία, στην οποία απαιτείται η συγκέντρωση της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των βουλευτών δηλαδή συνολικά εκατόν πενήντα ένα ψήφων (151).
- Αν και πάλι δεν συμπληρωθεί ο απαιτούμενος αριθμός ψήφων επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία που είναι και η τελευταία, στην οποία εκλέγεται ο υποψήφιος που συγκεντρώνει την σχετική πλειοψηφία του Κοινοβουλίου, δηλαδή απλά τις περισσότερες σε σχέση με τους υπόλοιπους υποψηφίους ψήφους.

2.3.2. Οι αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας

Σύμφωνα με το άρθρο 50 Σ, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαθέτει το αρνητικό τεκμήριο αρμοδιότητας, δηλαδή διαθέτει μόνον όσες αρμοδιότητες ρητά του αναθέτουν το Σύνταγμα και οι νόμοι. Σύμφωνα με το άρθρο 26, ο Πρόεδρος διαθέτει νομοθετικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες τις οποίες ασκεί με την Κυβέρνηση και τη Βουλή, ενώ διαθέτει παράλληλα και δικαστικές αλλά και ρυθμιστικές αρμοδιότητες, οι οποίες απορρέουν από την ιδιότητα του ρυθμιστή του πολιτεύματος. Ειδικότερα, διαθέτει νομοθετικές αρμοδιότητες που συνίστανται στο ότι:

- Εκδίδει και δημοσιεύει τους νόμους (άρθρο 42 §1 Σ).
- Εκδίδει τα εκτελεστικά Προεδρικά Διατάγματα (άρθρο 43 §1 Σ). Ωστόσο, η αρμοδιότητα αυτή διαθέτει πέρα από νομοθετικό και εκτελεστικό χαρακτήρα.
- Εκδίδει τα Κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα (άρθρο 43 §§ 2, 4 Σ).
- Δημοσιεύει την απόφαση της Βουλής και εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, όταν η χώρα κηρυχθεί σε κατάσταση πολιορκίας σύμφωνα με το άρθρο 48 Σ.

- Έχει τη δυνατότητα να αναπέμψει νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου ψηφισμένη από τη Βουλή, μέσα σε ένα μήνα από την ψήφισή τους (άρθρο 42 §2 Σ). Η αναπομπή επιβάλλει στην Βουλή την επιψήφιση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου με μια ειδική διαδικασία, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 76 §2 Σ και αφορά ζητήματα τυπικής συνταγματικότητας, δηλαδή ζητήματα που άπτονται της διαδικασίας ψήφισης ενός νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου και όχι του περιεχομένου τους (ουσιαστική συνταγματικότητα). Ειδικότερα: «Ψηφισμένο νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που αναπέμπεται κατά το άρθρο 42 συζητιέται και ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής, δύο φορές και σε δύο διαφορετικές συνεδριάσεις που απέχουν μεταξύ τους δύο τουλάχιστον ημέρες, στην πρώτη συζήτηση κατ' αρχήν και κατ' άρθρο και στη δεύτερη κατ' άρθρο και στο σύνολο». Η αναπομπή σημαίνει άρνηση της έκδοσης του νόμου, έχει όμως καθαρά χαρακτήρα αναβλητικό, αφού εφόσον το νομοσχέδιο ή η πρόταση νόμου επιψηφιστεί με την προβλεπόμενη πλειοψηφία και διαδικασία ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας υποχρεούται να το εκδώσει και να το δημοσιεύσει. Πρόκειται επομένως για αρνησικυρία με χαρακτήρα αναβλητικό.
- Προκηρύσσει δημοψήφισμα σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 Σ, για κρίσιμο εθνικό θέμα ή για ψηφισμένο νομοσχέδιο, η συμμετοχή του στη διαδικασία αυτή όμως διαθέτει καθαρά συμβολικό χαρακτήρα, αφού αρμόδιο όργανο για την λήψη απόφασης επί του δημοψηφίσματος είναι το Κοινοβούλιο.

Περαιτέρω, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαθέτει εκτελεστικές, δηλαδή διοικητικές αρμοδιότητες οι οποίες ειδικότερα συνίστανται στο ότι:

- Είναι αρμόδιος για το διορισμό και την παύση των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 46 §1 Σ).
- Διορίζει τους Δικαστές, σύμφωνα με το άρθρο 88 §1 Σ.
- Είναι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, συμβολικά όμως αφού τη διοίκησή τους ασκεί η Κυβέρνηση (άρθρο 45 Σ).
- Απονέμει τα προβλεπόμενα από το νόμο παράσημα.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαθέτει και δικαστικές αρμοδιότητες εκτός από νομοθετικές και εκτελεστικές. Ειδικότερα:

- Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει τη δυνατότητα να απονέμει χάρη σε ποινικούς εγκληματίες, χαρίζοντας, μετατρέποντας ή και μετριάζοντας τις ποινές που τους έχουν επιβληθεί. Πρόκειται για καθαρά συμβολική του αρμοδιότητα, αφού για να δοθεί χάρη απαιτείται η πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και η προηγούμενη γνωμοδότηση του Συμβουλίου Χαρίτων, ενός Συμβουλίου που αποτελείται κυρίως από δικαστές.
- Μπορεί να χαρίζει ποινή σε Υπουργό, Υφυπουργό ή άλλο μέλος της Κυβέρνησης το οποίο καταδικάστηκε για ποινική ευθύνη σύμφωνα με το άρθρο 86 Σ. Για την απονομή χάρις σε υπουργό ή μέλος της Κυβέρνησης απαιτείται και η συγκατάθεση της Βουλής, σύμφωνα με το άρθρο 47 §2 Σ.

Τέλος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαθέτει και ρυθμιστικές αρμοδιότητες οι οποίες απορρέουν από το χαρακτηρισμό του Προέδρου ως ρυθμιστή του πολιτεύματος, σύμφωνα με το άρθρο 30 §1 Σ και αναλύονται στις νομικά τυποποιημένες και συνταγματικά καταγεγραμμένες ρυθμιστικές αρμοδιότητες του και στον άτυπο ρυθμιστικό ρόλο, που ως αρχηγός του κράτους επιτελεί στο πολίτευμα. Η ρυθμιστική αρμοδιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας κείται εκτός της διάκρισης μεταξύ νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής λειτουργίας που αναγνωρίζεται με την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών (άρθρο 26 Σ).

Οι συνταγματικά κατοχυρωμένες αρμοδιότητες ρυθμιστικού χαρακτήρα, συχνά συνδέονται και με αρμοδιότητες που ήδη έχουμε κατατάξει σε άλλες κατηγορίες. Θα μπορούσαμε γενικά να ορίσουμε τις αρμοδιότητες αυτές, ως εκείνες που αναφέρονται στις λειτουργικές σχέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας με τη Βουλή και την Κυβέρνηση, καθώς και τους χειρισμούς, όπου το Σύνταγμα διανοίγει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κάποια ευχέρεια σε σχέση με τη λειτουργία του πολιτεύματος. Έτσι, ρυθμιστικές αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας θεωρούνται:

- Οι αρμοδιότητες του που αναφέρονται στη λειτουργία της Βουλής και ειδικότερα στη σύγκλησή της (άρθρο 40 §1 Σ), στην κήρυξη της έναρξης και λήξης της βουλευτικής περιόδου (άρθρο 40 § 1 Σ), στην αναστολή των εργασιών της Βουλής (άρθρο 40 §2 Σ) και ειδικότερα στη διάλυση της Βουλής, σύμφωνα με το άρθρο 41 §1 Σ, αν παραιτηθούν ή καταψηφιστούν δύο κυβερνήσεις και η σύνθεσή της δεν εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα.
- Οι αρμοδιότητες που αναφέρονται στην Κυβέρνηση και ειδικότερα ο διορισμός του Πρωθυπουργού σύμφωνα με το άρθρο 37 § 1 Σ, ο οποίος λαμβάνει χώρα με την έκδοση σχετικού ρυθμιστικού Προεδρικού διατάγματος που υπογράφει ο ίδιος, καθώς και ο διορισμός των μελών της Κυβέρνησης, με ρυθμιστικό διάταγμα που προσυπογράφεται από τον Πρωθυπουργό. Κυρίως ρυθμιστικός είναι ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά τη διαδικασία ανάδειξης Κυβέρνησης, κατά τη χορήγηση διερευνητικών εντολών αλλά και κατά τη σύγκληση διάσκεψης υπό την προεδρία του, προκειμένου να σχηματιστεί οικουμενική κυβέρνηση και κατόπιν υπηρεσιακή κυβέρνηση, σύμφωνα με το άρθρο 37 §3 Σ.
- Η δυνατότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας να απευθύνει σε εξαιρετικές περιπτώσεις διαγγέλματα στο λαό, μετά από σύμφωνη γνώμη του Πρωθυπουργού κατά το άρθρο 44 §3 Σ. Πρόκειται για μια από τις διατάξεις που αναθεωρήθηκαν το 1986, ούτως ώστε τα διαγγέλματα του Προέδρου της Δημοκρατίας να τεθούν υπό την σύμφωνη γνώμη του πρωθυπουργού.
- Η αναπομπή κατά το άρθρο 42 ψηφισμένου από την Βουλή νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, η οποία εντάσσεται τόσο στις νομοθετικές, όσο και στις ρυθμιστικές αρμοδιότητες του Προέδρου. Η αρμοδιότητα αυτή, δεν έχει ασκηθεί στην πράξη ποτέ από το 1975 και μέχρι σήμερα.

Παράλληλα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαθέτει και έναν άτυπο ρυθμιστικό ρόλο, ο οποίος απορρέει από το δημόσιο λόγο και την δημόσια συμπεριφορά του. Έτσι, ο Πρόεδρος ως όργανο της Πολιτείας έχει την υποχρέωση να λειτουργεί υπερκομματικά και ουδέτερα και να εγγυάται την ανάδειξη όλων των τάσεων που αναπτύσσονται στην κοινωνία, προσπαθώντας να τις εναρμονίσει. Έχει δηλαδή έναν ρόλο εγγυητικό, στοχεύοντας στην εξεύρεση των τρόπων και των διαύλων εκείνων επικοινωνίας που θα εξασφαλίζουν τη συναίνεση και την εξισορρόπηση των αντίρροπων δυνάμεων του πολιτεύματος. Θα πρέπει να τηρεί ίσες αποστάσεις και να δρα με τρόπο ενωτικό και συνεκτικό, επιχειρώντας να συγκεράσει τις συγκρούσεις και τις αντιθέσεις που αναπτύσσονται στην πολιτεία, με τρόπο διαλεκτικό. Πρόκειται φυσικά για έναν ρόλο ο οποίος συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την ίδια την προσωπικότητα του και πάντως θα πρέπει να αποτελεί και κριτήριο της επιλογής του για το αξίωμα αυτό.

2.3.3. Η νομική θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας στο πολίτευμα

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θεωρείται ανεύθυνος, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 49 Σ η ευθύνη του περιορίζεται μόνο για εσχάτη προδοσία και εκ προθέσεως παραβίαση του Συντάγματος. Ειδικότερα: «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει διενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, παρά μόνο για εσχάτη προδοσία και εκ προθέσεως παραβίαση του Συντάγματος. Η ευθύνη αυτή αναζητείται στο Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο του άρθρου 86, εφόσον η Βουλή καταθέσει πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας η οποία υποβάλλεται από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων [και όχι απόλυτη όπως στην περίπτωση των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου] των μελών του Κοινοβουλίου».

Ειδικότερα, το ανεύθυνο του Προέδρου της Δημοκρατίας αναδεικνύεται στο Σύνταγμα μέσα από την καθιέρωση του θεσμού της προσυπογραφής των πράξεων του Προέδρου της Δημοκρατίας από τον αρμόδιο Υπουργό ο οποίος αναλαμβάνει και τη σχετική ευθύνη. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 35 §1 Σ: «Καμία πράξη του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν ισχύει ούτε εκτελείται χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου Υπουργού, ο οποίος με μόνη την υπογραφή του γίνεται υπεύθυνος». Μάλιστα, σύμφωνα με το Σύνταγμα, καμία εντολή του Προέδρου προς τους Υπουργούς έγγραφη ή προφορική δεν απαλλάσσει τους Υπουργούς από την πολιτική τους ευθύνη που αναλαμβάνεται με την προσυπογραφή (άρθρο 85 Σ). Το ανεύθυνο του

Προέδρου της Δημοκρατίας συνάγεται και από την αποκλειστική εξάρτηση της Κυβέρνησης από τη Βουλή αλλά και από τον έμμεσο χαρακτήρα της εκλογής του, ο οποίος δεν του προσδίδει γενικότερη πολιτική νομιμοποίηση. Το άρθρο 35 Σ περιέχει μία σειρά από πράξεις, οι οποίες εκφεύγουν από τον κανόνα της προσυπογραφής και οι οποίες τυποποιήθηκαν με αυστηρότητα κατά την συνταγματική αναθεώρηση του 1986. Ειδικότερα:

- Σε περίπτωση που η Κυβέρνηση παραιτηθεί εξ αιτίας της απώλειας της εμπιστοσύνης της Βουλής, είτε επειδή καταψηφίστηκε πρόταση εμπιστοσύνης που είχε υποβάλει, είτε διότι υπερψηφίστηκε πρόταση μομφής, ο Πρόεδρος μπορεί να εκδώσει το διάταγμα απαλλαγής της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της, ακόμη κι αν δεν το προσυπογράψει ο Πρωθυπουργός (άρθρο 38 §1 Σ).
- Δεν απαιτείται προσυπογραφή για το διορισμό του Πρωθυπουργού, σύμφωνα με το άρθρο 37 §1 Σ.
- Δεν απαιτείται προσυπογραφή για την ανάθεση διερευνητικών εντολών, σύμφωνα με το άρθρο 37 § 2, 3 Σ.
- Δεν απαιτείται προσυπογραφή από τον Πρωθυπουργό στις περιπτώσεις διάλυσης της Βουλής, εξ αιτίας αδυναμίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά την τρίτη ψηφοφορία (άρθρο 32 §4 Σ) και διάλυσης της Βουλής, επειδή έχουν καταψηφιστεί η παραιτηθεί δύο Κυβερνήσεις και η σύνθεσή της δεν εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα (άρθρο 41 §1 Σ). Επίσης, δεν χρειάζεται προσυπογραφή η διάλυση του Κοινοβουλίου σε περίπτωση περάτωσης της θητείας του (άρθρο 53 §1 Σ).
- Δεν απαιτείται προσυπογραφή για την αναπομπή ψηφισμένου νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, σύμφωνα με το άρθρο 42 §1 Σ.
- Δεν απαιτείται προσυπογραφή για το διορισμό του προσωπικού των υπηρεσιών της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η προκήρυξη δημοψηφίσματος για ψηφισμένο νομοσχέδιο που ρυθμίζει σοβαρό κοινωνικό ζήτημα (άρθρο 44 §2 Σ) προσυπογράφεται από τον Πρόεδρο της Βουλής (ενώ για εθνικό από το Υπουργικό Συμβούλιο) σύμφωνα με το άρθρο 35 § 3 Σ.

2.4. Τα Συμβούλια της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης

Ως συμβούλια της κεντρικής δημόσιας διοίκησης λειτουργούν το Συμβούλιο της Επικρατείας, το Ελεγκτικό Συνέδριο και το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Το Συμβούλιο της Επικρατείας (άρθρο 95 Σ) εδρεύει στην Αθήνα και εκτός από Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο θεωρείται και συμβούλιο της κεντρικής δημόσιας διοίκησης. Ως δικαστήριο εκδικάζει διαφορές που αναφέρονται μεταξύ των διοικουμένων και της δημόσιας διοίκησης, όπως για παράδειγμα την ακύρωση ενός σχεδίου πόλεως μετά από σχετική αίτηση πολιτών. Ως συμβούλιο της κεντρικής δημόσιας διοίκησης διαθέτει γνωμοδοτική αρμοδιότητα για την εξέταση και προηγούμενη επεξεργασία των κανονιστικών Προεδρικών Διαταγμάτων, που εκδίδονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον αρμόδιο υπουργό (Παπαργηγόριου, 2010). Η επεξεργασία αυτή, συνιστά έλεγχο νομιμότητας και συνταγματικότητας, ο οποίος δεσμεύει τα μέλη της Κυβέρνησης ως ουσιαστικής τύπος της διαδικασίας, χωρίς όμως να επιβάλει και περαιτέρω την ουσιαστική τους συμμόρφωση. Διοικητική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι και ο έλεγχος της συμμόρφωσης των διοικητικών οργάνων στις αποφάσεις του, καθώς και στις αποφάσεις των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων, καθώς και η δημοσίευση της ετήσιας έκθεσης των πεπραγμένων του (Σπηλιωτόπουλος, 2011).

Το Ελεγκτικό Συνέδριο (άρθρο 98 Σ) εδρεύει στην Αθήνα και αποτελεί δικαστήριο με αρκετές διοικητικές αρμοδιότητες, όπως ο δημοσιονομικός έλεγχος των δαπανών του κράτους, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, ο έλεγχος των συμβάσεων που συνάπτουν τα κρατικά όργανα και ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και διατακτών. Γνωμοδοτεί στην κρατική εξουσία για τη νομοθεσία που αφορά τις συντάξεις ή την αναγνώριση υπηρεσίας για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης (Σπυριδάκης, 2012).

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους κατοχυρώθηκε συνταγματικά με την αναθεώρηση του 2001 στο άρθρο 100Α. Ειδικότερα: «Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και λειτουργία του Νομικού

Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτό. Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Στο κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 88 παράγραφοι 2 και 5 και 90 παράγραφος 5».

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους είναι καθαρά διοικητικό όργανο. Στην ουσία αποτελεί το νομικό σύμβουλο και δικηγόρο του κράτους, με την έννοια ότι παρέχει νομικές γνωμοδοτήσεις στην διοίκηση και υπερασπίζεται δικαστικά τα συμφέροντα του δημοσίου (Χρυσανθάκης, 2015). Είναι δημόσια υπηρεσία, ενιαία ανώτατη αρχή του Κράτους, η οποία υπάγεται απευθείας στην αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών (άρθρο 1 Ν. 3086/2002), τα μέλη της όμως απολαμβάνουν τις εγγυήσεις της προσωπικής και λειτουργικής δικαστικής ανεξαρτησίας (Τάχος, 2008). Ειδικότερα στην αρμοδιότητά του υπάγονται:

- Η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Κράτους και γενικότερα η νομική υποστήριξή του.
- Η υποστήριξη των υποθέσεων της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- Η υποστήριξη των δημοσίων υπηρεσιών σε θέματα Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η καθοδήγηση των ενεργειών της Δημόσιας Διοίκησης με γνωμοδοτήσεις.
- Η επεξεργασία σχεδίων νόμου και κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων, καθώς και υπουργικών αποφάσεων.
- Η υπεράσπιση των δημοσίων υπαλλήλων ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων.
- Η δικαστική υπεράσπιση Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Περαιτέρω, κάθε σύγχρονη δημόσια διοίκηση περιλαμβάνει στο μηχανισμό της μια σειρά από κέντρα μελέτης ή κέντρα εκπαίδευσης. Τέτοια κέντρα είναι το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης (ΕΚΔΔΑ), το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) κλπ.

2.5. Η διοικητική αποκέντρωση: Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση

Όπως αναφέραμε στο άρθρο 101 Σ, ορίζεται ότι η διοίκηση του κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα. Ακόμη, η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται σύμφωνα με τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες. Τα περιφερειακά όργανα του Κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους, ενώ τα κεντρικά όργανα περιορίζονται στην παροχή γενικών κατευθύνσεων, στο συντονισμό και στην άσκηση ελέγχου νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων. Στο αποκεντρωτικό σύστημα, τα περιφερειακά όργανα ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους και διαθέτουν αποφασιστικές αρμοδιότητες κρατικού χαρακτήρα σε περιφερειακό επίπεδο. Ωστόσο, τα περιφερειακά όργανα εξακολουθούν να τελούν υπό τον έλεγχο (νομιμότητας) της κεντρικής δημόσιας διοίκησης. Αντίστοιχα, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού υπάγονται σε έλεγχο νομιμότητας και εποπτείας από το Κράτος, ο οποίος ασκείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας που εδρεύει στις επτά Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της χώρας (Μακρυνήμητρη, Πραβίτα, 2012).

Στην ελληνική επικράτεια η αποκέντρωση υλοποιείται μέσα από την γεωγραφική διαίρεση της χώρας σε επτά (7) Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, οι οποίες αποτελούν τη βασική μονάδα διοικητικής αποκέντρωσης και ειδικότερα είναι οι ακόλουθες: 1) Αττικής, με έδρα την Αθήνα, 2) Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λάρισα, 3) Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας, με έδρα τα Ιωάννινα, 4) Πελοποννήσου-Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, με έδρα την Πάτρα, 5) Αιγαίου, με έδρα τον Πειραιά, 6) Κρήτης, με έδρα το Ηράκλειο, 7) Μακεδονίας-Θράκης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

Η διοικητική οργάνωση της χώρας σε Αποκεντρωμένες Διοικήσεις διαθέτει αρκετά πλεονεκτήματα. Έτσι, τα κεντρικά όργανα του Κράτους ασκούν καλύτερα τον επιτελικό και συντονιστικό τους ρόλο, καθώς αποσυμφορούνται από υποθέσεις περιφερειακού ενδιαφέροντος. Ταυτόχρονα, ενισχύεται τόσο η

αποτελεσματικότητα όσο και η αποδοτικότητα των οργάνων της αποκέντρωσης, τα οποία και «βιώνουν» τις υποθέσεις και τις ανάγκες της περιφέρειας, γεγονός που οδηγεί στην ορθολογικότερη λήψη των αποφάσεων που λαμβάνονται σε επίπεδο Αποκεντρωμένης Διοίκησης, διευκολύνοντας τους πολίτες να συμμετάσχουν με ενεργητικότερο τρόπο στις υποθέσεις που τον αφορούν. Το βασικότερο μειονέκτημα της διοικητικής αποκέντρωσης σε Αποκεντρωμένες Διοικήσεις είναι ότι αυτές δεν διαθέτουν τη δημοκρατική νομιμοποίηση που εξασφαλίζει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η εκλογή τους από το λαό.

Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση διαθέτει δημοσιονομική και διοικητική αυτοτέλεια. Η δημοσιονομική της αυτοτέλεια βασίζεται στο γεγονός ότι διαθέτει δικό της προϋπολογισμό, ο οποίος προέρχεται από ειδικές πιστώσεις του γενικού προϋπολογισμού. Παράλληλα, αντλεί και έσοδα από ευρωπαϊκά προγράμματα, από επιχορηγήσεις από τις μελέτες που εκπονεί, από δωρεές, από τέλη και εισφορές που εισπράττει. Η διοικητική της αυτοτέλεια προκύπτει από το γεγονός ότι κάθε Αποκεντρωμένη Διοίκηση διευθύνεται από το Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ο οποίος διαθέτει και την αποφασιστική αρμοδιότητα για την οργάνωση και την λειτουργία της, αλλά και στο γεγονός ότι οργανώνεται με βάση δικό της προσωπικό και λειτουργεί ανεξάρτητα από τα κεντρικά όργανα της κεντρικής κρατικής διοίκησης.

Τα βασικά όργανα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης είναι ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, το Συμβούλιο Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ενώ γενικό συντονιστικό έργο ασκούν το Συμβούλιο Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και το Ειδικό Συντονιστικό Συμβούλιο.

Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης προΐσταται της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και είναι μετακλητός δημόσιος υπάλληλος, ο οποίος διορίζεται και παύεται με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά από πρόταση του υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Ως βασική αρμοδιότητα και ευθύνη του, ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης έχει την εφαρμογή και εξειδίκευση της κυβερνητικής πολιτικής σε ζητήματα που αφορούν την Αποκεντρωμένη Διοίκηση επί της οποίας προΐσταται. Κατά των πράξεων του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης μπορεί να ασκηθεί προσφυγή, ενώπιον του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού, ο οποίος προβαίνει σε έλεγχο νομιμότητας (και όχι σκοπιμότητας) των σχετικών πράξεων, τις οποίες έχει τη δυνατότητα να ακυρώσει ακόμη και για λόγους που δεν αναφέρονται στην υποβαλλόμενη προσφυγή. Η πράξη του αρμόδιου υπουργού, με την οποία γίνεται δεκτή μια προσφυγή, είναι υποχρεωτική για το Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, δεδομένου ότι είναι ιεραρχικά υφιστάμενος των Υπουργών, στον έλεγχο των οποίων υπάγεται.

Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αποτελεί τον εκπρόσωπο της Κυβέρνησης σε επίπεδο Αποκεντρωμένης Διοίκησης και είναι αρμόδιος για την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής στα ζητήματα που αφορούν την Αποκεντρωμένη Διοίκησης. Επίσης, συντονίζει κατευθύνει και ελέγχει την δράση όλων των υπηρεσιών και των υπαλλήλων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, προΐσταται των αποκεντρωμένων αστυνομικών, πυροσβεστικών και λιμενικών αρχών, ασκεί εποπτεία επί των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου της Αποκεντρωμένης Διοίκησής του, όπως για παράδειγμα επί των Δήμων και των Περιφερειακών Αυτοδιοικήσεων, ασκεί κάθε αρμοδιότητα που του παρέχει ο νόμος, ενώ τέλος είναι ο κύριος διατάκτης του προϋπολογισμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Στην έδρα κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης συστήνεται μια αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, επικεφαλής της οποίας τίθεται Ελεγκτής Νομιμότητας, επί πενταετή θητεία.

Το Συμβούλιο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης είναι όργανο συλλογικό, αρμόδιο για το συντονισμό της δράσης των δημοσίων φορέων, ιδίως των Δήμων και των Περιφερειών που είναι ενταγμένοι στην γεωγραφική περιφέρεια, όπου ασκούνται οι αρμοδιότητές του. Σε αυτό μετέχουν: Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, οι αιρετοί Περιφερειάρχες που προΐστανται των Περιφερειών που είναι εντάσσονται στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση, καθώς και οι Πρόεδροι των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων.

Το Συμβούλιο Αποκεντρωμένων Διοικήσεων είναι συντονιστικό όργανο που έχει συσταθεί, με σκοπό τη στήριξη της περιφερειακής διοίκησης και την εναρμόνιση των επιμέρους περιφερειακών πολιτικών. Το Συμβούλιο Αποκεντρωμένων Διοικήσεων αποτελείται από τον υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, ως πρόεδρο και από τους Γενικούς Γραμματείς των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

Τέλος, η σύσταση Ειδικών Συντονιστικών Συμβουλίων προβλέφθηκε για τις διοικητικές περιφέρειες που ενέπιπταν στο πεδίο αρμοδιότητας των πρώην Υπουργείων Μακεδονίας-Θράκης και Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, με στόχο το συντονισμό των δραστηριοτήτων των αντίστοιχων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και την ανάπτυξη κοινών μεταξύ τους δράσεων.

2.6. Κατά τόπον αυτοδιοίκηση: Οι Δήμοι και οι Αυτοδιοικητικές Περιφέρειες

2.6.1. Οι σκοποί και η λειτουργία της κατά τόπον αυτοδιοίκησης

Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει, κατά το Σύνταγμα στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Η βασική διαφορά ανάμεσα στο σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης και της αποκέντρωσης είναι ότι η αυτοδιοίκηση δεν υπάγεται στην ιεραρχική εξάρτηση της κεντρικής διοίκησης αλλά στη διοικητική της εποπτεία. Η διοικητική εποπτεία πραγματοποιείται με την άσκηση μόνο ελέγχου νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ο οποίος έχει αποκλειστικά κατασταλτικό χαρακτήρα. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 102 §4 Σ, ο έλεγχος νομιμότητας που ασκείται από το κράτος στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δεν επιτρέπεται να παρεμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Με τον τρόπο αυτό, αναγνωρίζεται η διοικητική αυτοτέλεια, τόσο των υποθέσεων, όσο και των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης έναντι της κρατικής κεντρικής διοίκησης, προϋπόθεση απαραίτητη για την εύρυθμη λειτουργία και την πραγμάτωση των σκοπών της αυτοδιοίκησης. Περαιτέρω, το σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης θεμελιώνεται στην διοίκηση των τοπικών υποθέσεων από αιρετά, τοπικά όργανα, τα οποία στο πλαίσιο αυτό απολαμβάνουν ευρύτερη νομιμοποίηση από τα όργανα της αποκέντρωσης (Μπεσίλα-Βήκα, 2011).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπλήρωση των σκοπών της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί και η δημοσιονομική της αυτοτέλεια τους, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 102 §5 Σ, όπου και ορίζεται ότι το Κράτος λαμβάνει τα απαραίτητα δημοσιονομικά, νομοθετικά και κανονιστικά μέτρα, για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαίοι για την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Πρόκειται για την αρχή της αναλογίας μεταξύ μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων και μεταφερόμενων πόρων προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Έτσι, κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από το Κράτος προς τους Οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να συνοδεύεται από την αντίστοιχη μεταφορά πόρων, ενώ σύμφωνα με πρόβλεψη που προστέθηκε με την συνταγματική αναθεώρηση του 2001, η είσπραξη των τοπικών εσόδων δύναται να λαμβάνει χώρα, πλέον, βάσει νόμου, απευθείας από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης χωρίς την παρεμβολή των οργάνων της κεντρικής δημόσιας διοίκησης.

Τα στοιχεία της διοικητικής και δημοσιονομικής αυτοτέλειας απορρέουν από τη νομική προσωπικότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, διακριτά από την κεντρική διοίκηση. Περαιτέρω, από το Σύνταγμα και ειδικότερα από το άρθρο 102 § 1, α' Σ, ορίζεται ότι στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανήκει η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Αναγνωρίζεται επομένως το τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ των Οργανισμών επί των τοπικών υποθέσεων, οι οποίες αποτελούν και τις κύριες αρμοδιότητές τους. Εκτός από τις αρμοδιότητες αυτές, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης απολαμβάνουν και δοτές αρμοδιότητες, οι οποίες συνιστούν αποστολή του κράτους, το οποίο και τους τις παραχωρεί.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 102 § 2, εδ. β' Σ, οι αρχές των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία. Δεν κατοχυρώνεται, συνταγματικά η αμεσότητα της ψηφοφορίας, η οποία όμως ισχύει νομοθετικά και επιπλέον δεσμεύει την Ελλάδα στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών της υποχρεώσεων, αφού κατοχυρώνεται από τον Ευρωπαϊκό Χάρτη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (EXTA). Οι εκλογές των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν μια από τις θεμελιακότερες αρμοδιότητες του εκλογικού σώματος, θεσμό άμεσης δημοκρατίας, διενεργούνται κάθε πέντε έτη, ταυτόχρονα με τις ευρωεκλογές, ενώ ενισχύουν την δημοκρατική νομιμοποίηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και διασφαλίζουν την αυτοτέλεια και την ανεξαρτησία των οργάνων τους.

Το άρθρο 102 του Συντάγματος προσδιορίζει ειδικότερα τα συνταγματικά θεμέλια της τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι προβλέπεται ότι:

1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επιμέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους.

2. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει.

3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που διοικούνται από αιρετά όργανα.

4. Το κράτος ασκεί στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης εποπτεία που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται, όπως νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές, όπως νόμος ορίζει.

5. Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιότητας από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την τοπική αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης».

Για τη διακρίβωση της αρμοδιότητας μεταξύ κεντρικής κρατικής εξουσίας και οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πέρα από το κριτήριο των τοπικών υποθέσεων κρίσιμη είναι η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, που επιτάσσει την ανάμειξη της κεντρικής εξουσίας σε υποθέσεις που είναι δυνατόν να θεωρηθούν τοπικές μόνο όταν αυτό είναι αναγκαίο και μόνον εφόσον δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν επαρκώς και αποτελεσματικά από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

2.6.2. Οι ΟΤΑ πρώτου βαθμού: οι Δήμοι

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού είναι οι Δήμοι και οι Κοινότητες. Σήμερα στην ελληνική επικράτεια υφίστανται 325 Δήμοι, ως αυτοδιοικούμενα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Την οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, διέπει ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (Ν. 3463/2006), ακόμη και μετά την κατάργηση των Κοινοτήτων με το Ν. 3582/2010. Όλοι οι Δήμοι αποτελούν μεταξύ τους ισόβαθμες μονάδες και υποδιαιρούνται εσωτερικά σε επιμέρους δημοτικές ή τοπικές κοινότητες. Δημοτικές κοινότητες αποτελούν τα πρώην δημοτικά διαμερίσματα των δήμων με πληθυσμό άνω των 100.000 κατοίκων, καθώς και τα τοπικά διαμερίσματα με πληθυσμό μεγαλύτερο των 2000 κατοίκων (Ν. 3463/2006). Τοπικές κοινότητες αποτελούν τα τοπικά διαμερίσματα, που απαρτίζονται από τους Δήμους ή Κοινότητες που ανήκαν στο προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς και διέθεταν πληθυσμό λιγότερο από 2000 κατοίκους.

Οι Δήμοι διαθέτουν ως μονομελή όργανα τον Δήμαρχο και τους Αντιδημάρχους, ενώ ως συλλογικά το Δημοτικό Συμβούλιο, την Οικονομική Επιτροπή, την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής και την Εκτελεστική Επιτροπή, ενώ στο πλαίσιο τους λειτουργούν ο Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης, το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών, το Συμβούλιο Δημοτικής Κοινότητας και αν υφίσταται και το Συμβούλιο Τοπικής Κοινότητας.

Δήμαρχος εκλέγεται ο υποψήφιος που συγκέντρωσε το 50% του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων κατά τις δημοτικές εκλογές, ενώ αν κανείς υποψήφιος δεν συγκεντρώσει το απαιτούμενο ποσοστό, διεξάγεται επαναληπτική ψηφοφορία μεταξύ των δυο υποψηφίων που συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά κατά την πρώτη ψηφοφορία και τελικά Δήμαρχος εκλέγεται αυτός που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων.

Σύμφωνα με τον Ν. 3582/2010 μπορεί να εκλεγεί Δήμαρχος, Δημοτικός Σύμβουλος ή Σύμβουλος Δημοτικής ή Τοπικής Κοινότητας, ο δημότης που έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 21^ο έτος της ηλικίας του για την εκλογή τους ως Δημάρχου και το 18^ο έτος της ηλικίας του για την εκλογή του, σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις. Οι δικαστικοί λειτουργοί, αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και θρησκευτικοί λειτουργοί των γνωστών θρησκειών δεν μπορούν να εκλεγούν ή να

είναι Δήμαρχοι, Δημοτικοί Σύμβουλοι και Σύμβουλοι Δημοτικής ή Τοπικής Κοινότητας, όπως αντίστοιχα και οι υπάλληλοι των Ο.Τ.Α., στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπου υπηρετούν. Τέλος, σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας αιρετού οργάνου στον πρώτο και στον δεύτερο βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποκλείεται.

Ο Δήμαρχος είναι τα αρμόδια όργανο για την εκτέλεση των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, προΐσταται των υπηρεσιών του Δήμου και εκπροσωπεί τον Δήμο στα δικαστήρια και σε κάθε αρμόδια δημόσια αρχή. Περαιτέρω, ο Δήμαρχος είναι ο προϊστάμενος όλου του προσωπικού του Δήμου, αποφασίζει για το διορισμό των υπαλλήλων του και εκδίδει τις σχετικές πράξεις διορισμού, οι οποίες προβλέπονται από τον νόμο, ενώ είναι αρμόδιος για τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και για την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου. Διατάζει την είσπραξη των δημοτικών εσόδων και εκδίδει, δηλαδή υπογράφει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής σε βάρος των πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί στον προϋπολογισμό ή έχουν εγγραφεί σε αυτόν ύστερα από μεταβολή και έχουν διατεθεί, δηλαδή επιψηφιστεί με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει ο Δήμος, εκδίδει πιστοποιητικά προσωπικής και οικογενειακής κατάστασης των δημοτών του και ασκεί τις αρμοδιότητες οι οποίες του ανατίθενται από ειδικές διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα αλλά και της γενικότερης νομοθεσίας.

Όσον αφορά την ευθύνη του Δημάρχου, αυτή διακρίνεται σε πειθαρχική, για παράβαση καθήκοντος ή υπέρβαση αρμοδιότητας, σε ποινική και αστική, για κάθε θετική ζημία την οποία προκάλεσε με τις πράξεις ή παραλείψεις του στην περιουσία του Δήμου, από δόλο ή από βαριά αμέλεια. Οι πειθαρχικές ποινές επιβάλλονται με αιτιολογημένη απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας (άρθρο 234, Ν. 3582/2010) με τη σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές (άρθρο 102 §4 Σ). Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις που έφερε ο Ν. 3852/2010 επιβάλλεται για τους δημάρχους η αναστολή οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας (σε δήμους άνω των 10.000 κατοίκων) και η αποκλειστική ενασχόληση με τα καθήκοντά τους, κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Το έργο του Δημάρχου το επικουρούν οι Αντιδήμαρχοι, οι οποίοι είναι σύμβουλοι της πλειοψηφίας και ορίζονται με απόφασή του προκειμένου να ασκούν αρμοδιότητες καθ' ύλην ή κατά τόπο οριοθετημένες. Η θητεία τους δεν μπορεί να είναι μικρότερη των δύομισι ετών, εκτός αν ο Δήμαρχος τους αντικαταστήσει με αιτιολογημένη απόφασή του.

Τα Δημοτικά Συμβούλια, αποτελούνται ανάλογα με τον πληθυσμό του Δήμου από δεκατρία (13) έως σαράντα εννέα (49) μέλη. Οι δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται με σταυρό προτίμησης για πενταετή θητεία. Το Δημοτικό Συμβούλιο, διαθέτει τη γενική αρμοδιότητα (το τεκμήριο της αρμοδιότητας), αποφασίζει δηλαδή για όλα τα θέματα του Δήμου, εκτός από εκείνα τα οποία ανήκουν στην αρμοδιότητα του Δημάρχου. Οι αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου είναι από την έκδοσή τους εκτελεστές, δημοσιεύονται στον πίνακα ανακοινώσεων του δημοτικού καταστήματος και αποστέλλονται στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που εδρεύει στην οικεία Αποκεντρωμένη διοίκηση για να ασκηθεί ο κατασταλτικός έλεγχος της νομιμότητας, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 102 § 4 Σ. Ο έλεγχος αυτός είναι έλεγχος εποπτείας, δηλαδή νομιμότητας και ασκείται με τον ακόλουθο τρόπο: Όλες οι πράξεις των συλλογικών οργάνων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των νομικών της προσώπων (για παράδειγμα επιχειρήσεις ή ιδρύματα που ιδρύει), αποστέλλονται στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την συνεδρίαση του οργάνου που τις εξέδωσε.

Έλεγχος νομιμότητας των πράξεων αυτών μπορεί να ασκήσει και οποιοσδήποτε δημότης, ή όποιος έχει έννομο συμφέρον, με προσφυγή. Η προσφυγή αυτή είναι ειδική διοικητική προσφυγή νομιμότητας, ασκείται εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών (15), ενώπιον της προαναφερόμενης Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία εκδίδει σε αποκλειστική προθεσμία σαράντα ημερών (40) ειδική πράξη. Οι αποφάσεις της τριμελούς επιτροπής μπορεί να προσβληθούν ενώπιον του αρμόδιου υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2010).

Ο έλεγχος εποπτείας ασκείται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, σύμφωνα με το Σύνταγμα και κατά τους ορισμούς του άρθρου 102 §4: «το Κράτος ασκεί στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης εποπτεία που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους...». Η κρατική εποπτεία επί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να διέπεται από ορισμένες βασικές αρχές που είναι οι εξής:

α) Ο έλεγχος εποπτείας πρέπει να έχει κατασταλτικό και όχι προληπτικό χαρακτήρα.

β) Ο έλεγχος εποπτείας πρέπει να περιλαμβάνει μόνο στη νομιμότητα και όχι στη σκοπιμότητα των πράξεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

γ) Η εποπτική αρχή δεν μπορεί να μεταρρυθμίζει τις πράξεις των Οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

δ) Η εποπτική αρχή δεν μπορεί να υποκαθίσταται στην αρμοδιότητα των Οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Συλλογικό όργανο των Δήμων αποτελεί και η Οικονομική Επιτροπή, η οποία συγκροτείται από τον Δήμαρχο, ή τον Αντιδήμαρχο ο οποίος ορίζεται στην θέση αυτή, ως Πρόεδρο και από έξι έως δέκα μέλη, ανάλογα με το συνολικό αριθμό μελών του Δημοτικού Συμβουλίου. Τα μέλη της Οικονομικής Επιτροπής είναι μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και εκλέγονται από αυτό με μυστική ψηφοφορία, ενώ υπάρχει σαφής πρόβλεψη στο νόμο για την εκπροσώπηση σε αυτήν μελών που προέρχονται από τις δημοτικές παρατάξεις της μειοψηφίας (άρθρο 74, Ν. 3852/2010). Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιτροπής είναι η σύνταξη και ο έλεγχος του δημοτικού προϋπολογισμού, καθώς και η διεξαγωγή όλων των δημοπρασιών του Δήμου. Επίσης, διαχειρίζεται τις πιστώσεις που είναι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό, υποβάλλει εισηγήσεις και αποφασίζει για την αποδοχή κληρονομιών, κληροδοτημάτων, και δωρεών, μελετά την ανάγκη σύναψης δανείων. Εισηγείται στο Δημοτικό Συμβούλιο μέτρα για τη διαχείριση και αξιοποίηση της περιουσίας του Δήμου, ενώ αποφασίζει για ζητήματα διαφάνειας και ηλεκτρονικής διοίκησης. Τέλος εισηγείται για κάθε θέμα νομικής υφής που απασχολεί τον Δήμο και που αφορούν την άσκηση προσφυγών, ενδίκων βοηθημάτων και μέσων. Παράλληλα, σε όλους τους Δήμους που διαθέτουν περισσότερους του ενός αντιδημάρχους συνιστάται Εκτελεστική Επιτροπή, στην οποία μετέχουν ο δήμαρχος και οι αντιδήμαρχοι. Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελεί συλλογικό συντονιστικό και εκτελεστικό όργανο του Δήμου, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημοτικής διακυβέρνησης.

Σε Δήμους με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους συστήνεται και λειτουργεί η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής με αποφασιστικές και γνωμοδοτικές αρμοδιότητες σε θέματα ποιότητας ζωής των δημοτών. Ο Συμπαράστατης του δημότη και της επιχείρησης συνιστά νέο θεσμό διαμεσολάβησης μεταξύ Διοίκησης και πολιτών (άρθρο 77, Ν. 3852/2010). Ο δημοτικός συμπαράστατης δέχεται καταγγελίες για ζητήματα κακοδιοίκησης των δημοτικών υπηρεσιών από θιγόμενους πολίτες ή επιχειρήσεις τις οποίες και διερευνά με τρόπο ανεξάρτητο και αντικειμενικό. Επιπρόσθετα, σε κάθε Δήμο της χώρας συγκροτείται ένα Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών (άρθρο 78, Ν. 3852), ως γνωμοδοτικό όργανο για την παρακολούθηση και βελτίωση των διαδικασιών ένταξης των μεταναστών στην τοπική κοινωνία. Κεντρικό έργο των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών είναι η καταγραφή και η αποτύπωση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα μέλη των μεταναστευτικών κοινοτήτων και η ευαισθητοποίηση των δημοτών σε ζητήματα ένταξης και κοινωνικής αλληλεγγύης όσον αφορά τους μετανάστες.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 102 §3 Σ: «Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που διοικούνται από αιρετά όργανα». Σύμφωνα με την πρόβλεψη αυτή, δύο ή περισσότεροι δήμοι, καθώς και η περιφέρεια στην οποία αυτοί έχουν την έδρα τους, μπορούν να συστήσουν σύνδεσμο με ειδικό σκοπό την εκτέλεση και συντήρηση έργων, την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών ή την άσκηση των επιμέρους αρμοδιοτήτων τους. Οι Σύνδεσμοι, συνιστούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου τα οποία είναι διακριτά από τους Οργανισμούς που μετέχουν σε αυτά.

Με βάση το Σύνταγμα (άρθρο 102 §1Σ), υπέρ των δήμων συντρέχει το τεκμήριο της αρμοδιότητας διοίκησης των τοπικών υποθέσεων. Η τοπική υπόθεση μια έννοια ρευστή, η οποία όμως περιλαμβάνει κυρίως δραστηριότητες που αφορούν την προαγωγή των συμφερόντων και των αναγκών του τοπικού πληθυσμού. Δεν περιλαμβάνει, αντίθετα, υποθέσεις που αφορούν το γενικότερο συμφέρον της χώρας ή υποθέσεις που η ορθολογική τους αντιμετώπιση επιβάλλει την ένταξη τους σε ένα ευρύτερο πλαίσιο.

Ειδικότερα ενδεικτικές αρμοδιότητες των Δήμων είναι οι ακόλουθες:

- Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία ύδρευσης αποχέτευσης, οδοποιίας, χώρων πράσινου άθλησης και αναψυχής κτλ.
- Η ίδρυση και λειτουργία πνευματικών και πολιτιστικών ιδρυμάτων.
- Η ρύθμιση της κυκλοφορίας (πεζόδρομοι, στάθμευση κτλ).
- Ο έλεγχος των κανόνων υγιεινής, κοινής ησυχίας, κυκλοφορίας κτλ.
- Η έκδοση αδειών λειτουργίας καταστημάτων.
- Η ονοματοδοσία οδών, πλατειών κτλ.

- Η συγκρότηση δημοτικής αστυνομίας.
- Η παραχώρηση δημοτικής υπηρεσίας (στο κράτος ή σε ιδιώτες).
- Η λειτουργία τους ως φορέων νομοθετικής εξουσιοδότησης, για την έκδοση κανονιστικών πράξεων τοπικού χαρακτήρα (π.χ. ύδρευση, καθαριότητα κτλ.).
- Η κανονιστική αρμοδιότητα τους για τον καθορισμό ανταποδοτικών τελών κτλ.
- Γνωμοδοτική αρμοδιότητα τους (προς τις κεντρικές υπηρεσίες του κράτους) για χωροταξικά, πολεοδομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα.
- Η υποβολή προτάσεων για αναπτυξιακά προγράμματα τοπικού ενδιαφέροντος.

Η δημοσιονομική αυτοτέλεια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελεί ίσως την βασικότερη προϋπόθεση για την εκπλήρωση της αποστολής τους. Τα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης διακρίνονται σε τακτικά, που προέρχονται από: α) θεσμοθετημένους υπέρ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πόρους, β) από εισοδήματα της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους, γ) από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα, δ) από φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές, ε) από τοπικά δυνητικά τέλη και εισφορές, και σε έκτακτα που προέρχονται από δάνεια, δωρεές, κληρονομίες, από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων και από κάθε άλλη πηγή. Παράλληλα, η νομοθεσία (Ν. 3852/2010) προσδιορίζει μια κατηγορία εσόδων για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα οποία ονομάζονται «κεντρικοί αυτοτελείς πόροι, ΚΑΠ» και προέρχονται από πηγές εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού και ειδικότερα: α) από τον επιβαλλόμενο φόρο εισοδήματος σε ποσοστό 20% των συνολικά εισπραχθέντων, β) από τον επιβαλλόμενο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) σε ποσοστό 12% των συνολικά εισπραχθέντων και γ) από τον επιβαλλόμενο φόρο ακίνητης περιουσίας σε ποσοστό 50% των συνολικά εισπραχθέντων.

Οι Δήμοι συντάσσουν κάθε έτος τον προϋπολογισμό τους. Η ταμειακή τους διαχείριση γίνεται από τις αρμόδιες Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΔΟΥ) και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή από δική τους ταμειακή υπηρεσία, εφόσον τη διαθέτουν. Ο οικονομικός έλεγχος του προϋπολογισμού των Δήμων γίνεται με την τακτική διαδικασία, με την οποία ελέγχονται όλες οι πράξεις των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Περαιτέρω, ο απολογισμός των Δήμου ελέγχεται κατασταλτικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Τέλος, οι συμβάσεις που συνάπτουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης που υπερβαίνουν τις 100.000 ευρώ ελέγχονται προληπτικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού έχουν τη δυνατότητα συγκρότησης Νομικών Προσώπων διαφόρων σκοπών. Απαιτείται για την ίδρυσή τους, σχετική απόφαση από το οικείο Δημοτικό Συμβούλιο αλλά και έκδοση προεδρικού διατάγματος από Υπουργό Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, καθώς και το συναρμόδιο υπουργό, στις περιπτώσεις σύστασης ιδρυμάτων. Περαιτέρω, οι Δήμοι έχουν τη δυνατότητα ίδρυσης αμιγώς δημοτικών και διαδημοτικών επιχειρήσεων ή μεικτών επιχειρήσεων με ιδιώτες (ανώνυμες εταιρίες ή συνεταιρισμοί) για την εξυπηρέτηση κοινωφελών, πολιτιστικών ή επιχειρηματικών σκοπών. Για την ίδρυση τέτοιων επιχειρήσεων απαιτείται η λήψη σχετικής απόφασης από το οικείο Δημοτικό Συμβούλιο και η έκδοση κανονιστικής πράξης του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Σύμφωνα με το άρθρο 107, Ν. 3852/2010 και στο πλαίσιο του εξορθολογισμού του συνολικού αριθμού κοινωφελών επιχειρήσεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που άγγιζε της 6000 σε όλη την Ελλάδα, προβλέφθηκε ότι κάθε Δήμος δύναται να διαθέτει μια κοινωφελή επιχείρηση, μια δημοτική επιχείρηση ύδρευσης και αποχέτευσης, μια επιχείρηση με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού, καθώς και μια επιπλέον Ανώνυμη Εταιρία, εφόσον υφίστατο σε Δήμο, ο οποίος συνενώθηκε.

2.6.3 Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού: Η Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση

Δεύτερη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελούν μετά το Ν. 3582/2010, οι δεκατρείς (13) Αυτοδιοικητικές Περιφέρειες. Ειδικότερα, αυτές είναι οι ακόλουθες: 1) Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, 2) Κεντρικής Μακεδονίας, 3) Δυτικής Μακεδονίας, 4) Ηπείρου, 5) Θεσσαλίας, 6) Ιόνιων Νήσων, 7) Δυτικής Ελλάδας, 8) Στερεάς Ελλάδας, 9) Αττικής, 10) Πελοποννήσου, 11) Βορείου Αιγαίου, 12) Νοτίου Αιγαίου και 13) Κρήτης. Οι Αυτοδιοικητικές Περιφέρειες παρέμειναν όπως είχαν προσδιοριστεί αρχικά με το ΠΔ 51/1987 με το οποίο είχαν συσταθεί ως μονάδες διοικητικής αποκέντρωσης. Ο λόγος που οδήγησε αρχικά στην εισαγωγή των

Περιφερειών, στο πλαίσιο της αποκέντρωσης ήταν η ένταξή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και η ανάγκη διαμόρφωσης περιφερειακών δομών που θα ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις συνεκτικών και μακροχρόνιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, με αξιοποίηση πόρων προερχόμενων από την τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Γενική αρμοδιότητα των περιφερειακών αυτοδιοικήσεων συνιστά ο αναπτυξιακός προγραμματισμός της περιφέρειας, μέσα από την αποτελεσματική κατάρτιση και εκτέλεση αναπτυξιακών προγραμμάτων. Όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο 3, Ν. 3852/2010: «Οι Περιφέρειες σχεδιάζουν, προγραμματίζουν και υλοποιούν πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις αρχές της αιεφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές». Περαιτέρω, οι βασικοί τομείς των αρμοδιοτήτων των Περιφερειών είναι οι ακόλουθοι: α) προγραμματισμός και ανάπτυξη, μέσα από την προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, την καλύτερη διαχείριση των δημοσίων έργων και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κάθε Περιφέρειας, β) γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία ως τομείς της πρωτογενούς ανάπτυξης της χώρας, γ) φυσικοί πόροι, ενέργεια και βιομηχανία όπου ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στο ρόλο των περιφερειακών οργάνων όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, δ) απασχόληση, εμπόριο και τουρισμός όπου υιοθετούνται δράσεις για την προώθηση της απασχόλησης, ενώ υιοθετούνται δράσεις εμπορικής ανάπτυξης και τουριστικής προβολής, ε) μεταφορές και επικοινωνίες, στις οποίες περιλαμβάνονται αρμοδιότητες σχετικά με την αδειοδότηση οχημάτων, την λειτουργία πρατηρίων υγρών καυσίμων κλπ., στ) δημόσια έργα, χωροταξία και περιβάλλον μέσα από την υιοθέτηση δράσεων για την κατασκευή συγκοινωνιακών, αντιπλημμυρικών και λιμενικών έργων, την εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών και την αντιμετώπιση θεμάτων οδικής κυκλοφορίας, ζ) υγεία και πρόνοια, με αρμοδιότητες σχετικά με την χορήγηση αδειών λειτουργίας ιατρικών και διαγνωστικών κέντρων και την εφαρμογή προγραμμάτων δημόσιας υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής εργασίας, η) παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός, όπου και δραστηριοποιούνται σε δημόσιες πολιτικές σχετικές με την κατάρτιση και εφαρμογή εξειδικευμένων προγραμμάτων δια βίου μάθησης, θ) πολιτική προστασία και διοικητική μέριμνα, όπου και περιλαμβάνονται αρμοδιότητες σχετικά με το συντονισμό πολιτικών αντιμετώπισης και πρόληψης καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Ένα από τα σημαντικότερα και πιο κρίσιμα ζητήματα στη σχέση μεταξύ αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού είναι αυτό που αφορά την διάκριση μεταξύ τοπικών υποθέσεων που ανήκουν στην αρμοδιότητα των Δήμων και τοπικών υποθέσεων που ανήκουν στην αρμοδιότητα των Περιφερειών, ούτως ώστε να αποφεύγονται οι σχετικές αλληλεπικαλύψεις. Τα κριτήρια με τα οποία διακρίνεται η ακριβέστερη οριοθέτηση του πεδίου άσκησης των αρμοδιοτήτων περιφερειακής αυτοδιοίκησης και δήμων είναι στο πλαίσιο αυτό, τα ακόλουθα: α) η αρχή της εγγύτητας, η οποία επιτάσσει μια αρμοδιότητα να ασκείται πιο αποτελεσματικά στο πλησιέστερο προς τους πολίτες επίπεδο διοίκησης, β) η αρχή της πληρότητας και της αποκλειστικότητας, σύμφωνα με την οποία η αρμοδιότητα που ανατίθεται σε ορισμένο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να ασκείται κατά τρόπο πλήρη και αποκλειστικό σε αυτό, γ) η αρχή της επάρκειας και της καταλληλότητας που επιτάσσει την ύπαρξη των αναγκαίων λειτουργικών και οικονομικών μέσων για την επίτευξη ενός σκοπού από έναν φορέα τοπικής αυτοδιοίκησης και δ) η αρχή της συνεργασίας και του συντονισμού, σύμφωνα με την οποία οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους προκειμένου να προωθήσουν την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Τα κυριότερα όργανα της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας είναι ο Περιφερειάρχης, οι Αντιπεριφερειάρχες, το Περιφερειακό Συμβούλιο, η Οικονομική και η Εκτελεστική Επιτροπή. Οι Περιφερειάρχες, οι Αντιπεριφερειάρχες και τα μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου εκλέγονται κάθε πέντε έτη, σε εκλογές που λαμβάνουν χώρα ταυτόχρονα με τις ευρωεκλογές και τις δημοτικές εκλογές, με άμεση (η οποία ωστόσο δεν προβλέπεται συνταγματικά), μυστική και καθολική ψηφοφορία. Για την εκλογή Περιφερειάρχη είναι αναγκαία η συμπλήρωση ποσοστού 50% επί του συνόλου των ψήφων στην πρώτη ή στην δεύτερη εκλογική αναμέτρηση μεταξύ των υποψηφίων. Οι Αντιπεριφερειάρχες επικουρούν τον Περιφερειάρχη και εκλέγονται κατ' αντιστοιχία προς τον αριθμό των Περιφερειακών Ενοτήτων (Νομών) από τους οποίους απαρτίζεται η Περιφέρεια. Οι Αντιπεριφερειάρχες δεν καταλαμβάνουν θέση μέλους του Περιφερειακού Συμβουλίου, η σύνθεση του οποίου κυμαίνεται μεταξύ των σαράντα ένα (41) έως εκατόν ένα (101) μελών.

Ο Περιφερειάρχης είναι μονομελής όργανο διοίκησης της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας με ειδικότερες αρμοδιότητες (άρθρο 159, Ν. 3852/2010): α) την έκδοση όλων των πράξεων μη κανονιστικού χαρακτήρα, β) την εκτέλεση όλων των αποφάσεων του Περιφερειακού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής και Οικονομικής Επιτροπής, γ) την εκπροσώπηση της περιφέρειας δικαστικώς και εξωδίκως, δ) προΐσταται όλου

του προσωπικού και των υπηρεσιών της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας, ε) διατάσσει την είσπραξη των εσόδων της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας, αποφασίζει για τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού της και για τις συμβάσεις που συνάπτει, ενώ στ) συγκροτεί συλλογικά όργανα και συνιστά ομάδες εργασίας για την επεξεργασία των πολιτικών και των θεμάτων της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας. Ο Περιφερειάρχης, τέλος, προσέρχεται κάθε έτος στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, όπου παρουσιάζει τον απολογισμό και τον προϋπολογισμό των πεπραγμένων της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας, καθώς και τις εκθέσεις που κάθε έτος συντάσσουν ο Περιφερειακός Συμπαραστάτης και ο Ελεγκτής Νομιμότητας για τα πεπραγμένα της Περιφέρειας. Τον Περιφερειάρχη επικουρούν οι Αντιπεριφερειάρχες που διακρίνονται ανάμεσα στους αιρετούς οι οποίοι εκλέγονται στις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες (Νομούς) και τρεις επιπλέον που διορίζονται με απόφαση του Περιφερειάρχη σε τομείς επιμέρους αρμοδιοτήτων.

Το Περιφερειακό Συμβούλιο είναι το συλλογικό όργανο διοίκησης της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας και διαθέτει το τεκμήριο της γενικής αρμοδιότητας για όλα τα ζητήματα, εκτός από εκείνα που έχουν κατά το νόμο ανατεθεί στον Περιφερειάρχη ή σε άλλα όργανα της Περιφέρειας. Ειδικότερα, στις αρμοδιότητές του ανήκει: α) η έγκριση και η παρακολούθηση του επιχειρησιακού προγράμματος, καθώς και των αναπτυξιακών προγραμμάτων της Περιφέρειας, β) η έγκριση του απολογισμού και του προϋπολογισμού της Περιφέρειας, γ) η επιβολή φόρων, τελών και δικαιωμάτων, δ) η εκποίηση, ανταλλαγή, δωρεά και απαλλοτρίωση ακινήτων, καθώς και η σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων, ε) ο κανονισμός των εργασιών του, της Οικονομικής Επιτροπής, καθώς και του Οργανισμού των υπηρεσιών της Περιφέρειας, στ) η πλήρωση των κενών, οργανικών θέσεων της Περιφέρειας και ζ) η έγκριση και παρακολούθηση των εκτελεστέων έργων και συμβάσεων προμηθειών της Περιφέρειας.

Ειδικότερα, η Εκτελεστική Επιτροπή λειτουργεί ως γνωμοδοτικό όργανο το οποίο αποτελείται από τον Περιφερειάρχη ως Πρόεδρο και τους Αντιπεριφερειάρχες ως μέλη. Ως συλλογικό όργανο έχει την ευθύνη για την παρακολούθηση της εφαρμογής της περιφερειακής πολιτικής και του προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης της Περιφέρειας, σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων της. Η Οικονομική Επιτροπή είναι το αρμόδιο όργανο για την άσκηση του οικονομικού και δημοσιονομικού ελέγχου της δράσης της Περιφέρειας, ενώ παρακολουθεί την εκτέλεση του προϋπολογισμού της. Απαρτίζεται από τον αρμόδιο Αντιπεριφερειάρχη, ως Πρόεδρο, ενώ περιλαμβάνει από έξι (6) έως δέκα (10) μέλη ανάλογα με τον πληθυσμό της Περιφέρειας μεταξύ των οποίων υπάρχει αναλογική εκπροσώπηση και από τις παρατάξεις της μειοψηφίας. Περαιτέρω, εντός της Περιφέρειας δραστηριοποιείται η Περιφερειακή Επιτροπή Διαβούλευσης η οποία συστήνεται από τον Περιφερειάρχη και αποτελείται από εκπροσώπους της Ένωσης Δήμων της Περιφέρειας, των τοπικών οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων, των Επιμελητηρίων, συνεταιριστικών οργανώσεων, επιστημονικών οργανώσεων, των κρατικών υπηρεσιών που εδρεύουν στην Περιφέρεια και οργανώσεων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών. Κατ' αναλογία προς το θεσμό του Δημοτικού Συμπαραστάτη προβλέπεται η σύσταση σε κάθε Περιφέρεια, του Συμπαραστάτη του Πολίτη και της Επιχείρησης, ο οποίος εξετάζει καταγγελίες πολιτών ή επιχειρήσεων για περιστατικά κακοδιοίκησης, ως ανεξάρτητο όργανο.

Η Αυτοδιοικητική Περιφέρεια διαθέτει τακτικά και έκτακτα έσοδα τα οποία προέρχονται ειδικότερα, τα μεν τακτικά: α) από φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές, β) εισοδήματα από εκμετάλλευση της κινητής και ακίνητης περιουσίας της Περιφέρειας, γ) ειδική ετήσια επιχορήγηση από τον τακτικό προϋπολογισμό, αναφορικά με τις αρμοδιότητες που έχουν μεταβιβασθεί από την κεντρική διοίκηση, στην Περιφέρεια, δ) κεντρικούς αυτοτελείς πόρους (4% των συνολικών εισπράξεων του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και 2,40% των ετησίων εισπράξεων από το φόρο εισοδήματος), ε) πιστώσεις του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, καθώς και στ) τέλη, δικαιώματα και εισφορές ανταποδοτικού χαρακτήρα. Τα έκτακτα έσοδα της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας προέρχονται από: α) τέλη για χρήση έργων που χρηματοδοτούνται με δανεισμό, β) δάνεια, δωρεές, κληροδοσίες και κληρονομίες, γ) επιχορηγήσεις φορέων του δημοσίου τομέα, δ) εκποίηση περιουσιακών στοιχείων, ε) χρηματοδοτήσεις προερχόμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή άλλους διεθνείς οργανισμούς και στ) από κάθε άλλη πηγή.

Τέλος, επί των πράξεων των οργάνων της Αυτοδιοικητικής Περιφέρειας είναι δυνατή η άσκηση ελέγχου νομιμότητας, μετά από αυτεπάγγελτο έλεγχο του Ελεγκτή Νομιμότητας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας της Γενικής Διοίκησης ή κατόπιν ασκήσεως προσφυγής όποιου διαθέτει έννομο συμφέρον. Η επιβολή πειθαρχικών κυρώσεων στα όργανα της Περιφέρειας είναι δυνατή, εφόσον επιβληθεί με αιτιολογημένη απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας και προηγηθεί η σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές σύμφωνα με την σχετική πρόβλεψη του άρθρου 102 §4, εδ. γ' Σ.

2.6.4. Η καθ' ύλην αυτοδιοίκηση: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου

Η καθ' ύλην αυτοδιοίκηση αποκαλείται και λειτουργική αυτοδιοίκηση, ενώ στο σύνολό τους κατά τόπο και καθ' ύλην αυτοδιοίκηση μαζί αποκαλούνται διοικητική αυτοδιοίκηση. Με τον όρο καθ' ύλην ή λειτουργική αυτοδιοίκηση αναφερόμαστε στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου που εξυπηρετούν δημόσια αποστολή ή σκοπούς γενικού συμφέροντος. Τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου διακρίνονται από το γεγονός ότι υπηρετούν δημόσιους σκοπούς προάγουν το δημόσιο ή γενικό συμφέρον, σε αντίθεση με τα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου που προάγουν τα ιδιωτικά τους συμφέροντα και σκοπούς. Τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: α) ιδρύονται ή αναγνωρίζονται ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με τυπικό νόμο ή με κανονιστικό Προεδρικό Διάταγμα, β) παραχωρείται σ' αυτά η άσκηση δημόσιας υπηρεσίας, η δημόσιας λειτουργίας για τη θεραπεία του δημοσίου συμφέροντος, γ) απολαμβάνουν τα φορολογικά προνόμια του κράτους, δ) υπόκεινται σε εποπτεία και όχι σε ιεραρχικό έλεγχο από το κράτος, ε) οι πράξεις που εκδίδουν υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας, στ) μπορούν να καταργηθούν με νόμο ή κανονιστικό Προεδρικό Διάταγμα, εκτός αν αναγνωρίζονται και κατοχυρώνονται συνταγματικά, όπως τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (άρθρο 16 §5 Σ), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (άρθρο 102 §1 Σ), η Εκκλησία της Ελλάδος (άρθρο 3 Σ) και το αυτοδιοίκητο καθεστώς του Αγίου Όρους (105 Σ), ζ) οι σχέσεις που αναπτύσσουν με τους διοικούμενους είναι σχέσεις δημοσίου δικαίου, η) τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου αυτοδιοικούνται, ενώ απολαμβάνουν, όπως εκτέθηκε ανωτέρω οικονομική και δημοσιονομική αυτοτέλεια, και θ) μπορούν να εκδίδουν κανονιστικές πράξεις στο πλαίσιο ειδικότερης νομοθετικής εξουσιοδότησης (άρθρο 43 § 2, β' Σ).

Τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ανήκουν στη δημόσια διοίκηση με βάση το οργανικό κριτήριο, δηλαδή βάσει της νομικής τους μορφής και όχι με βάση το λειτουργικό το οποίο συνδέεται με την άσκηση από αυτά δημόσιας αποστολής.

Τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου διακρίνονται κατά βάση στα:

- Τοπικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου τα οποία συνδέονται με το χώρο και όπως είδαμε αποτελούν ειδικότερα την τοπική αυτοδιοίκηση, όπως οι Δήμοι και οι Περιφέρειες.
- Επαγγελματικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, τα οποία διαθέτουν καθαρά επαγγελματική φύση και αποτελούν σωματεία επαγγελματιών, όπως οι Δικηγορικοί Σύλλογοι ή οι Ιατρικοί Σύλλογοι.
- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου που ασχολούνται με την άσκηση δημόσιας υπηρεσίας, όπως τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ειδικών σκοπών, όπως η Εκκλησία της Ελλάδος.

Χαρακτηριστικό των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου είναι ότι δεν μπορούν να καθορίζουν με δική τους πρωτοβουλία την έκταση των αρμοδιοτήτων τους. Με άλλα λόγια, ο νόμος καθορίζει με αυστηρότητα το αντικείμενό τους. Αυτό το χαρακτηριστικό τους αποτελεί και την «αρχή της ειδικότητας των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου». Η ένταση της εφαρμογής της παραπάνω αρχής, ωστόσο, μπορεί να ποικίλει ανάλογα με το είδος του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Έτσι για παράδειγμα, η αρμοδιότητα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα (άρθρο 16 §5 Σ) ωστόσο, η περιγραφή τους είναι γενική και κατά συνέπεια καταλείπει ένα πεδίο ελεύθερης δράσης στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Όσον αφορά την επιλογή των διοικούντων οργάνων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου παρατηρείται ότι σε άλλα νομικά πρόσωπα, τα όργανά τους εκλέγονται από τα μέλη του ίδιου του νομικού προσώπου, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με τους ιατρικούς ή δικηγορικούς συλλόγους, ενώ σε άλλα νομικά πρόσωπα, τα όργανά τους επιλέγονται από την κεντρική διοίκηση.

2.7. Η εν ευρεία έννοια δημόσια διοίκηση: Η Δημόσια Επιχείρηση

Ο πιο χαρακτηριστικός τρόπος δράσης της Δημόσιας Διοίκησης είναι μέσα από την υιοθέτηση της μορφής των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Πράγματι, πολλές φορές για λόγους ευελιξίας,

αυτοδιοίκησης ή περιουσιακής αυτοτέλειας συστήνεται από την αρχή με νόμο ένας ειδικός οργανισμός, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, όπως για παράδειγμα τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ή οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, π.χ. το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Όπως αναλύθηκε ανωτέρω, τα ΝΠΔΔ ασκούν δημόσια εξουσία σε σπουδαίους τομείς της κυβερνητικής πολιτικής, όπως για παράδειγμα η υγεία μέσω των κρατικών νοσοκομείων, η παιδεία μέσω των κρατικών πανεπιστημίων κ.ο.κ.

Ωστόσο, πέρα από τη δημόσια διοίκηση κατά το οργανικό κριτήριο, υπάρχει και η δημόσια διοίκηση κατά το λειτουργικό κριτήριο, στην οποία ανήκουν τα Νομικά Πρόσωπα του Ιδιωτικού Δικαίου. Τα νομικά αυτά πρόσωπα συνιστούν μια νέα μορφή άσκησης δημόσιας διοίκησης, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της ανάπτυξης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που είχε ως αποτέλεσμα τις αποκρατικοποιήσεις, τη μείωση του κρατικού παρεμβατισμού αλλά και της ανάγκης εισαγωγής στοιχείων του ιδιωτικού *management* στο δημόσιο τομέα, μια μορφή διοίκησης που αποκαλείται *new public management*. Σ' αυτές τις νέες μορφές διοίκησης, ανήκουν μεταξύ άλλων και οι επιχειρήσεις δημοσίου συμφέροντος, οι λεγόμενες δημόσιες επιχειρήσεις. Συνήθως πρόκειται για επιχειρήσεις με τη μορφή Ανώνυμης Εταιρίας που το κεφάλαιο τους ανήκει εξ ολοκλήρου, ή κυρίως στο Κράτος ή σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (οπότε και αποκαλούνται δημοτικές ή περιφερειακές επιχειρήσεις). Οι εν λόγω επιχειρήσεις αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου και ιδρύονται από το Κράτος ή από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, διέπονται από κανόνες του δημοσίου αλλά και του ιδιωτικού δικαίου και λειτουργούν σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, ενώ παράλληλα στοχεύουν στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας για την εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος. Περαιτέρω, τελούν σε σχέση αυτοτέλειας και ελέγχου προς το Κράτος, αλλά και ήπιας κρατικής εποπτείας.

Στην πράξη οι Δημόσιες Επιχειρήσεις αποτελούν δημόσιες υπηρεσίες, παρά την μορφή τους ως Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου. Το νομικό καθεστώς τους διέπεται, όπως αναφέρθηκε, τόσο από το δημόσιο, όσο και από το ιδιωτικό δίκαιο. Ειδικότερα, η Δημόσια Επιχείρηση ιδρύεται, μετατρέπεται και διαλύεται με νόμο τυπικό ή ουσιαστικό. Παράλληλα, η καταστατική οργάνωσή της, η ανάδειξη των οργάνων της αλλά και ο έλεγχος εποπτείας της, ο οποίος της ασκείται από το κράτος διέπεται εξ ολοκλήρου από κανόνες του δημοσίου δικαίου. Τα όργανά της υπόκεινται σε διατάξεις δημοσίου δικαίου, ενώ η υπηρεσιακή τους κατάσταση εξομοιώνεται με εκείνη των δημοσίων υπαλλήλων, ιδίως όσον αφορά τα όργανα που διαθέτουν αποφασιστική αρμοδιότητα. Οι νομικές σχέσεις της Δημόσιας Επιχείρησης με το προσωπικό της, πλην των οργάνων που διαθέτουν αποφασιστική αρμοδιότητα, αλλά και οι νομικές της σχέσεις με τους διοικουμένους διέπονται από κανόνες του ιδιωτικού δικαίου. Τέλος, την οικονομική της διαχείριση διέπουν οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού.

Εκτός όμως από τις παραπάνω επιχειρήσεις, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας σε ιδιώτες μέσω σύναψης διοικητικών συμβάσεων. Πρόκειται για κατασκευές έργων και επιχειρηματικές δραστηριότητες κοινής ωφέλειας, τις οποίες το Κράτος παραχωρεί για κάποιο χρονικό διάστημα σε ιδιώτη (εταιρία ή κοινοπραξία εταιριών), λόγω κυρίως του μεγάλου οικονομικού κόστους και της υψηλής τεχνολογίας που απαιτείται για την κατασκευή και λειτουργία των εν λόγω έργων. Η εταιρία που αναλαμβάνει το εν λόγω έργο αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, αλλά στην περίπτωση αυτή λειτουργεί προς την εξυπηρέτηση ενός δημοσίου σκοπού, χάριν της εξυπηρέτησης του γενικότερου συμφέροντος (πχ. διενεργεί συγκοινωνίες ή μεταφορές) και εποπτεύεται από το Κράτος. Παραδείγματα τέτοιων δημοσίων έργων τα οποία παραχωρήθηκαν σε ιδιωτικούς οργανισμούς, αποτελούν το Αττικό Μετρό, η Εγνατία Οδός και το αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος. Τέλος, διακριτή κατηγορία νομικών προσώπων αποτελούν τα νομικά πρόσωπα με διφυή χαρακτήρα. Αυτά αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, ιδρύονται με νόμο, αλλά ενεργούν παράλληλα και ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου τα οποία προορίζονται για την εξυπηρέτηση δημοσίων σκοπών, ασκώντας αρμοδιότητες τις οποίες ασκούσε πριν το κράτος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Τράπεζα της Ελλάδος.

2.8. Ο δημόσιος τομέας και η δημόσια υπηρεσία

Ο όρος δημόσιος τομέας αντιπαραβάλλεται με τον όρο ιδιωτικός τομέας. Με βάση το Ν. 1256/1986, «...στο δημόσιο τομέα περιλαμβάνονται όλοι κρατικοί φορείς ανεξάρτητα από το καθεστώς δημοσίου ή ιδιωτικού ή

μικτού δικαίου που τους διέπει». Σε αυτό το πλαίσιο, στην έννοια του δημόσιου τομέα περιλαμβάνεται η δημόσια διοίκηση κατά το οργανικό και κατά το λειτουργικό κριτήριο. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται:

- α) Οι κρατικές ή δημόσιες υπηρεσίες όταν εκπροσωπούνται από το νομικό πρόσωπο του δημοσίου.
- β) Οι κρατικοί ή δημόσιοι οργανισμοί ως κρατικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.
- γ) Οι κρατικές, δημόσιες και παραχωρηθείσες επιχειρήσεις, όπως η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού και ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος.
- δ) Τα κοινωφελή ιδρύματα του Αστικού Κώδικα που περιήλθαν στο Δημόσιο ή χρηματοδοτούνται από αυτό.
- ε) Οι τραπεζικές και άλλες ανώνυμες εταιρίες στις οποίες κρατικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου διαθέτουν το σύνολο ή την πλειοψηφία των μετοχών του εταιρικού κεφαλαίου, όπως η Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Τράπεζα, κλπ.
- στ) Τα κρατικά νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν χαρακτηριστεί από το νόμο ή τα δικαστήρια ως Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, όπως ο Οργανισμός Συγκοινωνιών Ελλάδος και τα οποία χρηματοδοτούνται από οποιοδήποτε κρατικό Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.
- ζ) Οι θυγατρικές Ανώνυμες Εταιρίες των ανωτέρω νομικών προσώπων.

Τη δημόσια υπηρεσία μπορούμε να τη διακρίνουμε υπό τη λειτουργική και οργανική έννοια της. Υπό τη λειτουργική έννοια, πρόκειται για υπηρεσίες που διαχειρίζονται ορισμένη κατηγορία διοικητικών υποθέσεων (υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο, σύμφωνα με το άρθρο 106 §3 Σ, προκειμένου να εξυπηρετήσουν κάποιες δημόσιες ανάγκες και οι οποίες μπορεί να έχουν την μορφή είτε Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου είτε να είναι φορείς του ιδιωτικού δικαίου. Υπό την οργανική έννοια, πρόκειται για την ανάθεση κοινωφελών και δημοσίου συμφέροντος σκοπών σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Διαφορετική από τη δημόσια υπηρεσία είναι η δημόσια Αρχή ή διοικητική Αρχή. Αρχές δηλαδή όργανα μονοπρόσωπα ή συλλογικά του Κράτους ή των Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, αποκαλούμε όσα ασκούν αρμοδιότητα έκδοσης εκτελεστών διοικητικών πράξεων, ασκούν δηλαδή αποφασιστική δημόσια εξουσία, εκδηλώνοντας με υλικές και νομικές ενέργειες τη διοικητική τους δράση με τρόπο κυριαρχικό. Σήμερα, όλο και περισσότερο οι δημόσιες υπηρεσίες αποκρατικοποιούνται ή ιδιωτικοποιούνται. Πράγματι, ενώ μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, παρατηρήθηκε διεθνώς αλλά και στην Ελλάδα, μια τάση διόγκωσης του δημόσιου τομέα, στις μέρες μας παρατηρούμε το ακριβώς αντίστροφο φαινόμενο. Μια απαίτηση για «όλο και λιγότερο κράτος», η οποία εμφανίζεται μέσα από την παραχώρηση και ιδιωτικοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών βρίσκεται στο προσκήνιο του δημόσιου διαλόγου. Λέγοντας «ιδιωτικοποίηση» εννοούμε την πλήρη ή κατά πλειοψηφία πώληση των μετοχών μιας δημόσιας επιχείρησης, π.χ. των ναυπηγείων της Σύρου. Με τον όρο «αποκρατικοποίηση», εννοούμε τη μεταβίβαση ενός μεγάλου ποσοστού μετοχών μιας δημόσιας υπηρεσίας σε ιδιώτες, παρά το γεγονός ότι το Δημόσιο συνεχίζει να διατηρεί τον έλεγχο της, π.χ. η περίπτωση του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος. Η παραχώρηση, με τους όρους αυτούς, μιας δημόσιας υπηρεσίας συντελείται είτε με σύμβαση που δημοσιεύεται στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης, είτε με νόμο ο οποίος την επικυρώνει. Η παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας συνεπάγεται την παραχώρηση διοικητικής αρμοδιότητας, την οποία ο ιδιώτης αναδέχεται στη θέση του κράτους.

2.9. Οι Ανεξάρτητες Αρχές

Η εισαγωγή των Ανεξάρτητων Αρχών στην Ελλάδα αποτελεί μια πρόσφατη σχετική εξέλιξη των τελευταίων δεκαετιών. Η δημιουργία των ανεξάρτητων αρχών αποσκοπεί στην συμπλήρωση και την ενίσχυση του ελέγχου της δημόσιας διοίκησης, της αποτελεσματικότερης προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών αλλά και της ενίσχυσης της διοικητικής δράσης από διοικητικά όργανα τα οποία λειτουργούν υπό συνθήκες ανεξαρτησίας, πολιτικής ουδετερότητας αλλά και υψηλής επαγγελματικής και επιστημονικής εξειδίκευσης (τεχνοκρατία). Οι Ανεξάρτητες Αρχές έχουν τα εξής κύρια χαρακτηριστικά:

- Αποτελούν κρατικά όργανα, που εκφεύγουν, όμως, του ιεραρχικού ελέγχου ή της εποπτείας της κεντρικής διοίκησης και υπόκεινται μόνο σε δικαστικό έλεγχο νομιμότητας. Έτσι, δεν υπέχουν υποχρέωση υπακοής έναντι των οργάνων της εκτελεστικής λειτουργίας.

- Τα μέλη τους διαθέτουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία αντίστοιχη με αυτή των δικαστών. Η προσωπική τους ανεξαρτησία συνεπάγεται ότι δεν λαμβάνουν εντολές στο πλαίσιο της ιεραρχίας και δεσμεύονται μόνον από το Σύνταγμα και το νόμο, ενώ η λειτουργική ότι τα άλλα όργανα του κράτους, ιδίως η εκτελεστική λειτουργία δεν μπορούν να παρέμβουν στον τρόπο με τον οποίο ασκούν τα καθήκοντά τους.
- Διαθέτουν ευρείες αποφασιστικές αρμοδιότητες (ιδίως κανονιστικές, ρυθμιστικές και κυρωτικές) με αντικείμενο τη ρύθμιση ζωτικών και ευαίσθητων τομέων της πολιτικής, οικονομικής και γενικά κοινωνικής ζωής. Επιπλέον, οι αποφάσεις τους λειτουργούν δεσμευτικά για τα υπόλοιπα κρατικά όργανα.

Με το άρθρο 101Α Σ κατοχυρώθηκε η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών και η διαδικασία εκλογής των μελών τους (Τζέμος, 2013). Ωστόσο η πρόβλεψη αυτή αναφέρεται μόνο στις πέντε συνταγματικά κατοχυρωμένες Ανεξάρτητες Αρχές, οι οποίες αναγνωρίστηκαν με την αναθεώρηση του 2001. Οι αρχές αυτές είναι: α) η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (άρθρο 9Α Σ), β) το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (άρθρο 15 §2 Σ), γ) η Αρχή Προστασίας του Απορρήτου των Τηλεπικοινωνιών (άρθρο 19 §2 Σ), δ) Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (άρθρο 103 §7 Σ) και ε) ο Συνήγορος του Πολίτη (άρθρο 103 §9 Σ).

Σύμφωνα με το Σύνταγμα τα μέλη των Ανεξάρτητων Αρχών διορίζονται με συγκεκριμένη θητεία και απολαμβάνουν εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Η επιλογή των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών γίνεται από την Διάσκεψη των Προέδρων, θεσμό που προβλέπεται στον Κανονισμό της Βουλής και διαθέτει διακομματική σύνθεση (Βενιζέλος, 2002). Η απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων για την εκλογή των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών λαμβάνεται, είτε ομόφωνα, είτε με την ειδική αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της. Εκτός από το δικαστικό έλεγχο των πράξεων και αποφάσεων που εκδίδουν, ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπει τον τρόπο άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου για τη δράση των Ανεξάρτητων Αρχών. Έτσι, υφίστανται δύο μορφές ελέγχου, δικαστικό και κοινοβουλευτικό. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος των Ανεξάρτητων Αρχών λαμβάνει χώρα ενώπιον της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, στην οποία διαβιβάζεται η έκθεση που υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής, κάθε Ανεξάρτητη Αρχή σχετικά με το έργο της μέχρι τις 31 Μαρτίου κάθε έτους (Φραγκάκης, 2008).

Εκτός από τις πέντε συνταγματικά προβλεπόμενες Ανεξάρτητες Αρχές, ένας μεγάλος αριθμός τους προβλέπεται και νομοθετικά. Οι κυριότερες από αυτές είναι: η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών ή Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) η οποία επιβλέπει και ρυθμίζει την τηλεπικοινωνιακή αγορά και την αγορά των ταχυδρομικών υπηρεσιών, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και ο Συνήγορος του Καταναλωτή (Τζέμος, 2012). Ειδικότερα:

2.9.1. Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ)

Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού συνιστά Ανεξάρτητη Αρχή, μη υποκείμενη σε κυβερνητικό ή άλλο έλεγχο, και προβλέπεται από το Σύνταγμα (άρθρο 103 §7 Σ). Συστάθηκε με το Ν. 2190/1994 ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα (Ν. 3839/2010). Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού επιφορτίζεται με τις αποκλειστικές αρμοδιότητες την επιλογή του μόνιμου προσωπικού του Δημόσιου Τομέα, τον έλεγχο των φορέων του δημοσίου κατά την επιλογή προσωπικού, τις διεξαγωγές διαγωνισμών κλπ. Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού αποτελείται από έναν Πρόεδρο, τρεις Αντιπροέδρους και είκοσι τέσσερις (24) Συμβούλους που αποτελούν ανώτατους κρατικούς λειτουργούς, πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, οι οποίοι απολαμβάνουν πλήρη προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία. Η δράση του έγκειται στην προστασία της διαφάνειας, της δημοσιότητας και της αξιοκρατίας στη στελέχωση των δημοσίων υπηρεσιών. Ειδικότερα, το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού είναι αρμόδιο να προκηρύσσει την πλήρωση θέσεων ή την πρόσληψη τακτικού προσωπικού ή προσωπικού με σύμβαση εργασίας αορίστου ή ορισμένου χρόνου και να προβαίνει σε κάθε αναγκαία ενέργεια για την ολοκλήρωση των διαδικασιών επιλογής ή διαγωνισμών, καθώς και για τον προσδιορισμό των διοριστέων είτε πρόκειται για μόνιμους υπαλλήλους είτε για συμβασιούχους ορισμένης ή αόριστης διάρκειας.

2.9.2. Ο Συνήγορος του Πολίτη

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι Ανεξάρτητη Αρχή, που ιδρύθηκε με το Ν. 2477/1997 και έλκει την καταγωγή του από τον σκανδιναβικής προέλευσης Ombudsman. Η πολύ μεγάλη επιτυχία του θεσμού είχε ως αποτέλεσμα τη διάχυσή του στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με τη μορφή του Ευρωπαϊκού Διαμεσολαβητή. Προβλέπεται συνταγματικά στο άρθρο 103 §9 Σ, ενώ το νομοθετικό πλαίσιο της λειτουργίας του ρυθμίζεται από τις διατάξεις του Ν. 3094/03. Παρέχει τις υπηρεσίες του δωρεάν και κατά την πρώτη πενταετία λειτουργίας (1998-2002) είχε δεχθεί 41.865 αναφορές πολιτών. Βασικές του αρμοδιότητες είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημόσιων υπηρεσιών με σκοπό την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την τήρηση της αρχής της νομιμότητας. Ο Συνήγορος του Πολίτη δομείται σε έξι κύκλους, τους οποίους συντονίζουν έξι Βοηθοί Συνήγοροι του Πολίτη. Οι έξι θεματικοί κύκλοι της Ανεξάρτητης Αρχής είναι ειδικότερα: α) ο κύκλος των δικαιωμάτων του ανθρώπου, β) ο κύκλος κοινωνικής προστασίας, γ) ο κύκλος της ποιότητας ζωής, δ) ο κύκλος σχέσεων κράτους-πολίτη, ε) ο κύκλος των δικαιωμάτων του παιδιού και στ) ο κύκλος της ισότητας των φύλων.

2.9.3. Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ)

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης αποτελεί Ανεξάρτητη Αρχή η οποία ιδρύθηκε με τον Ν. 1866/1989 που θέσπισε τη λειτουργία ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών. Η λειτουργία του διέπεται σήμερα καταρχήν από τους νόμους 2863/2000 και 3052/2002 και, δευτερευόντως, από τους νόμους 2328/1995, 2644/1998 και 3021/2002 και τα προεδρικά διατάγματα 310/1996 και 100/2000, όπου ορίζονται οι βασικότερες αρμοδιότητές του. Προβλέπεται συνταγματικά στο άρθρο 15 §2 Σ, όπου ορίζεται ότι: «Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους που λαμβάνει και τη μορφή της προηγούμενης άδειας έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».

Στις αρμοδιότητες του ελέγχου της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης της νομοθεσίας «υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ». Καθιερώνεται έτσι ένα τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ του ΕΣΡ για κάθε θέμα που αφορά τη λειτουργία των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών. Το ΕΣΡ είναι επταμελές όργανο. Το απαρτίζουν ο Πρόεδρος του, ο Αντιπρόεδρος και πέντε μέλη.

2.9.4. Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)

Ανεξάρτητη Αρχή η οποία ιδρύθηκε με το νόμο 2472/1997, ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την ευρωπαϊκή Οδηγία 95/46/EK η οποία θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικά αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η ΑΠΔΠΧ εφαρμόζει το Ν. 3471, που ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την Ευρωπαϊκή Οδηγία 58/2002. Οι αρμοδιότητές της αφορούν θέματα που σχετίζονται με την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ή ευαίσθητα δεδομένα), τα οποία περιλαμβάνονται σε αρχείο, πχ. η Αρχή αποφασίζει αν πρέπει να χορηγήσει ένας σύλλογος (ιατρικός, δικηγορικός) στοιχεία από τον προσωπικό φάκελο ενός μέλους του σε ένα πολίτη, προκειμένου αυτός να τα χρησιμοποιήσει σε δικαστήριο. Αποτελείται από τον Πρόεδρο της, ο οποίος είναι ανώτερος Δικαστικός και έχει συνολικά έξι (6) μέλη.

2.9.5. Η Αρχή Διασφάλισης του απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ)

Με το άρθρο 1 του νόμου 3135/2003 συστάθηκε, κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 19 του Συντάγματος, η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών με σκοπό την προστασία του απορρήτου των επιστολών, της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο καθώς και την ασφάλεια των δικτύων και πληροφοριών. Στην έννοια της προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών περιλαμβάνεται και ο έλεγχος της τήρησης των όρων και της διαδικασίας άρσης του απορρήτου, όπως αυτός προβλέπεται από το νόμο.

Η ΑΔΑΕ είναι Ανεξάρτητη Αρχή που απολαμβάνει διοικητικής αυτοτέλειας. Έδρα της ΑΔΑΕ είναι η Αθήνα, μπορεί όμως με απόφασή της να εγκαθιστά και να λειτουργεί γραφεία και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Οι αποφάσεις της ΑΔΑΕ κοινοποιούνται με μέριμνά της στον Υπουργό Δικαιοσύνης, ενώ στο τέλος κάθε έτους υποβάλλεται Έκθεση των πεπραγμένων της στον Πρόεδρο της Βουλής, στον Υπουργό Δικαιοσύνης και στους αρχηγούς των κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ΑΔΑΕ υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο, κατά τον τρόπο και τη διαδικασία που κάθε φορά προβλέπεται από τον Κανονισμό της Βουλής. Η ΑΔΑΕ διαθέτει Πρόεδρο και πέντε μέλη.

Βιβλιογραφία/Αναφορές

- Βατάλης, Κ. (επιμ.), (2011). *Νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης (Ν. 3582/2010)*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Βενιζέλος, Ευ. (2002). *Το αναθεωρητικό κεκτημένο*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας
- Γέροντας, Α., Λύτρας, Σ., Παυλόπουλος, Π., Σιούτη, Γ., Φλογαΐτης, Σ. (2010). *Διοικητικό δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Δαγτόγλου, Π. Δ. (2004). *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, (5η έκδοση ενημερωμένη από τον Π. –Μ. Ευστρατίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2014). *Δημοκρατική αρχή και Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2013). *Συστηματικά θεμέλια του ελληνικού Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κοϊμτζόγλου, Ι. Ε. (1999). *Στοιχεία Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κόρσος Δ. (2013). *Διοικητικό Δίκαιο* (Γενικό Μέρος), Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κτιστάκη, Σ. (2009). *Εισαγωγή στη Διοικητική Επιστήμη*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας
- Λύτρας, Α. (1993). *Η οργάνωση της Δημόσιας Διοίκησης*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας
- Μακρυδημήτρης, Α. (2013). *Προσεγγίσεις στη θεωρία των οργανώσεων*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μακρυδημήτρης, Α./ Πραβίτα, Μ.-Η. (2012). *Δημόσια Διοίκηση*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μακρυδημήτρης, Α./ Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2001). *Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας
- Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, Α. (2013). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Μπαμπαλιούτας, Λ. (2013). *Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης*, τομ. Β΄, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μπεσίλα –Μακρίδη, Ε. (2010). *Έλεγχος Διοίκησης*, τόμ. Α΄, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μπεσίλα –Βήκα, Ε. (2011). *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, τόμ. ΙΙ, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μουζέλης, Ν. Π. (2009). *Οργάνωση και γραφειοκρατία*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαχατζής, Γ. Μ. (1991). *Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα διοικητικού δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαγρηγορίου, Β. (2010). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2011). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τομ. Ι και ΙΙ, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
Σπυριδάκης, Μ. Ι. (2012). *Εισηγήσεις Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Θέμις
Τάχος, Α. Ι. (2008). *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
Τζέμος, Β. (2013). *Οργανωτικό Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
Τζέμος, Β. (2012), *Συνήγορος του Πολίτη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
Φραγκάκης, Ν. (2008). *Οι Ανεξάρτητες Αρχές στη σύγχρονη δημοκρατία*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα
Χρυσανθάκης, Χ. (2015). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Κριτήρια αξιολόγησης

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 1ο

1. Το σύστημα διοικητικής οργάνωσης στην Ελλάδα είναι:

- α. Ομοσπονδιακό
- β. Αποκεντρωτικό
- γ. Αποσυγκεντρωτικό
- δ. Πολυεπίπεδο

2. Πως ονομάζουμε τη δημόσια διοίκηση όταν μας προσφέρει ασφαλιστικές παροχές;

- α. Παροχική
- β. Συναλλακτική
- γ. Κυριαρχική
- δ. Κατασταλτική

3. Η δημόσια διοίκηση εξυπηρετεί:

- α. Το κράτος
- β. Το ατομικό συμφέρον
- γ. Το ιδιωτικό συμφέρον
- δ. Το δημόσιο συμφέρον

4. Κάθετη ιεραρχική οργάνωση ονομάζεται:

- α. Η σχέση νομιμότητας μεταξύ των διοικητικών οργάνων
- β. Η σχέση εποπτείας μεταξύ των διοικητικών οργάνων
- γ. Η ιεραρχική σχέση μεταξύ των διοικητικών οργάνων
- δ. Η υπηρεσιακή σχέση μεταξύ των διοικητικών οργάνων

5. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανήκει:

- α. Στην εκτελεστική λειτουργία
- β. Στη δικαστική λειτουργία
- γ. Στη νομοθετική λειτουργία
- δ. Στην εκτελεστική και νομοθετική λειτουργία

6. Τα υπουργεία μεταξύ τους συνιστούν:

- α. Κάθετη ιεραρχική δομή
- β. Οριζόντια οργανωτική δομή
- γ. Κανένα από τα παραπάνω
- δ. Κάθετη ιεραρχική και οριζόντια οργανωτική δομή

7. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας όταν δεν αναπληρώνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής αναπληρώνεται:

- α. Από τον Πρωθυπουργό
- β. Από τον Πρόεδρο της τελευταίας Βουλής
- γ. Από το Υπουργικό Συμβούλιο
- δ. Από τον Υπουργό Εξωτερικών

8. Ο Πρωθυπουργός αναπληρώνεται:

- α. Από τον Υπουργό Επικρατείας
- β. Από τον Πρόεδρο της τελευταίας Βουλής
- γ. Από τον πρώτο κατά σειρά αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης
- δ. Από τον Υπουργό Εξωτερικών

9. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι:

- α. Ρυθμιστής
- β. Υπεύθυνος
- γ. Ανεύθυνος
- δ. Το α και γ μαζί

10. Ποιο από τα παρακάτω συνιστά συμβουλευτικό όργανο της Κυβέρνησης;

- α. Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- β. Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
- γ. Η Βουλή
- δ. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

11. Όσον αφορά τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς:

- α. Υπάρχει επαγγελματικό ασυμβίβαστο
- β. Επιτρέπεται να ασκούν το επάγγελμά τους
- γ. Μπορούν κατ' εξαίρεση να ιδρύουν ραδιοφωνικούς σταθμούς
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

12. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι όργανο:

- α. Άμεσο
- β. Συλλογικό
- γ. Δευτερεύον
- δ. Έμμεσο

13. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι όργανο:

- α. Μονοπρόσωπο
- β. Συλλογικό
- γ. Δευτερεύον
- δ. Έμμεσο

14. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι όργανο:

- α. Αιρετό
- β. Συλλογικό
- γ. Δευτερεύον
- δ. Έμμεσο

15. Ποιά από τις παρακάτω δεν συνιστά διοικητική αρμοδιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας;

- α. Η απονομή παρασήμων
- β. Ο διορισμός των δημοσίων υπαλλήλων
- γ. Η αρχηγία των ενόπλων δυνάμεων
- δ. Η απονομή χάρης

16. Ποιά από τις παρακάτω δεν συνιστά νομοθετική αρμοδιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας;

- α. Η αναπομπή των νόμων
- β. Η διάλυση της Βουλής για την προκήρυξη εκλογών
- γ. Η έκδοση κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων
- δ. Η δημοσίευση των νόμων

17. Πόσους δήμους έχουμε στην ελληνική επικράτεια:

- α. 800
- β. 1000
- γ. 325
- δ. 933

18. Πόσες κοινότητες έχουμε στην ελληνική επικράτεια:

- α. 100
- β. 10
- γ. 300
- δ. Καμία διότι έχουν καταργηθεί

19. Πόσες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις έχουμε στην ελληνική επικράτεια:

- α. 50
- β. 60
- γ. 40
- δ. Καμία διότι έχουν καταργηθεί

20. Πότε έγιναν για πρώτη φορά εκλογές για την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση:

- α. Το 1994
- β. Το 1992
- γ. Το 1993
- δ. Το 1998

21. Ποιο είναι το αντίθετο του πρωτεύοντος οργάνου;

- α. Το έμμεσο
- β. Το άμεσο
- γ. Το διοριζόμενο
- δ. Το δευτερεύον

22. Σε πόσες περιφέρειες διαιρείται η ελληνική επικράτεια;

- α. 7
- β. 51
- γ. 13
- δ. 12

23. Ποιο είναι το απαραίτητο ποσοστό για την εκλογή ενός δημάρχου;

- α. 40%
- β. 52%
- γ. 50%
- δ. 48%

24. Πόσους βαθμούς αυτοδιοίκησης διαθέτουμε;

- α. Δύο
- β. Τρεις
- γ. Κανένα
- δ. Ένα

25. Τα πανεπιστήμια ανήκουν στην:

- α. Κατά τόπο αυτοδιοίκηση
- β. Καθ' ύλη αυτοδιοίκηση
- γ. Αποκέντρωση
- δ. Κεντρική Διοίκηση

26. Ο δικηγορικός σύλλογος Αθηνών συνιστά:

- α. Νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου
- β. Δημόσια επιχείρηση
- γ. Νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

27. Για να εκλεγεί κανείς δήμαρχος πρέπει να έχει ηλικία:

- α. 20 ετών
- β. 21 ετών
- γ. 30 ετών
- δ. 18 ετών

28. Οι δήμοι διαθέτουν ως όργανα:

- α. Δήμαρχο
- β. Δήμαρχο, δημοτικό συμβούλιο και δημαρχιακή επιτροπή
- γ. Δήμαρχο και κοινοτικό συμβούλιο
- δ. Τοπικό συμβούλιο και συνοικιακό συμβούλιο

29. Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης είναι:

- α. Μόνιμος δημόσιος υπάλληλος
- β. Μετακλητός δημόσιος υπάλληλος
- γ. Υπό θητεία δημόσιος υπάλληλος
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

30. Ο Περιφερειάρχης είναι:

- α. Μόνιμος δημόσιος υπάλληλος
- β. Μετακλητός δημόσιος υπάλληλος
- γ. Υπό θητεία δημόσιος υπάλληλος
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

31. Το κράτος μεριμνά:

- α. Για τις νησιωτικές περιοχές
- β. Για τις ορεινές περιοχές
- γ. Το α και β μαζί
- δ. Για τη Βόρεια Ελλάδα

32. Η κυβέρνηση εξαρτάται πολιτικά:

- α. Από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας
- β. Από τις δημόσιες υπηρεσίες
- γ. Από τη Βουλή
- δ. Από όλους τους παραπάνω

33. Για να γίνει κανείς πρωθυπουργός πρέπει να διαθέτει:

- α. Τη βουλευτική ιδιότητα
- β. Να είναι αρχηγός κόμματος
- γ. Να είναι 25 ετών
- δ. Να είναι πολίτης κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης

34. Ο Περιφερειάρχης:

- α. Εκλέγεται κάθε πέντε χρόνια
- β. Εκλέγεται από το Υπουργικό Συμβούλιο κάθε τέσσερα χρόνια
- γ. Διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου
- δ. Διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μετά από απόφαση του Πρωθυπουργού

35. Οι δήμοι διαθέτουν:

- α. Διοικητική αυτοτέλεια
- β. Δημοσιονομική αυτοτέλεια
- γ. Αιρετά όργανα
- δ. Όλα τα παραπάνω

36. Η δημόσια διοίκηση όταν θέτει αρχές και στόχους ονομάζεται:

- α. Κυριαρχική
- β. Συντονιστική
- γ. Οργανωτική
- δ. Ρυθμιστική

37. Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου είναι:

- α. Αιρετά
- β. Μετακλητά
- γ. Υπό θητεία
- δ. Μόνιμα

38. Οι υπάλληλοι των δήμων δέχονται εντολές από:

- α. Το Δήμαρχο ή τον Περιφερειάρχη
- β. Από τον Υπουργό Εσωτερικών
- γ. Από τον Δήμαρχο
- δ. Όλα τα παραπάνω

39. Ο νόμος «Καποδίστριας» τέθηκε σε ισχύ:

- α. Το 1996
- β. Το 1995
- γ. Το 1997
- δ. Το 1994

40. Ο νόμος «Καλλικράτης» τέθηκε σε ισχύ:

- α. Το 1996
- β. Το 1995
- γ. Το 2010
- δ. Το 1994

Απαντήσεις

1β, 2α, 3δ, 4γ, 5δ, 6β, 7β, 8γ, 9δ, 10β, 11α, 12α, 13α, 14α, 15δ, 16β, 17γ, 18δ, 19δ, 20β, 21δ, 22γ, 23γ, 24β, 25β, 26γ, 27β, 28β, 29β, 30δ, 31γ, 32γ, 33γ, 34α, 35δ, 36δ, 37α, 38γ, 39γ, 40γ.

Κεφάλαιο 3. Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ο δημόσιος υπάλληλος και η αστική ευθύνη του κράτους

Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξεταστούν ζητήματα σχετικά με τα διοικητικά όργανα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του δημοσίου υπαλλήλου, το ζήτημα της αστικής ευθύνης του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του έναντι των διοικουμένων, καθώς και το ζήτημα του ελέγχου της δημόσιας διοίκησης. Ειδικότερα, θα αναλυθούν μεταξύ άλλων: α) η έννοια και οι διακρίσεις των διοικητικών οργάνων, β) η σύσταση και η παύση λειτουργίας των διοικητικών οργάνων, γ) η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων, δ) η λειτουργία των διοικητικών οργάνων και οι ειδικότεροι κανόνες λειτουργίας των συλλογικών διοικητικών οργάνων, ε) τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του δημοσίου υπαλλήλου, στ) η αστική ευθύνη του κράτους για πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του έναντι των διοικουμένων και ζ) ο έλεγχος της δημόσιας διοίκησης.

Προαπαιτούμενη γνώση

Η αρχή της αναλογικότητας, η αρχή του δημοσίου συμφέροντος, η αρχή της νομιμότητας, η δημόσια διοίκηση.

3. Έννοια και διακρίσεις των διοικητικών οργάνων

Η διοίκηση εκδηλώνει την βούλησή της μέσα από τη δράση των διοικητικών οργάνων που την εκπροσωπούν. Τα διοικητικά όργανα ασκούν τις αρμοδιότητές τους και ανήκουν οργανικά στο νομικό πρόσωπο του κράτους (Δημόσιο) και στα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου τα οποία απαρτίζουν την ελληνική Δημόσια Διοίκηση. Με βάση την κρατούσα οργανική θεωρία, τα όργανα του κράτους πραγματοποιούν τη βούλησή του, ενεργώντας αντ' αυτού, ενώ το κράτος θεωρείται ότι αποτελεί ξεχωριστή οντότητα με δική του ιδιαίτερη βούληση, διακριτή από αυτή των οργάνων του. Ακριβώς επειδή τα όργανα του κράτους πραγματοποιούν τη βούληση του κράτους, το τελευταίο αναλαμβάνει και την ευθύνη των παράνομων πράξεων ή παραλείψεων τους (άρθρα 105-106 ΕισΝΑΚ).

Το Σύνταγμα ορίζει ότι η εκτελεστική, δηλαδή η διοικητική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση (άρθρο 26 §1 Σ), μέσω των δημοσίων υπηρεσιών (άρθρο 82 §2 Σ) αλλά και των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίοι και αποτελούν εκτελεστές της θέλησης του κράτους και υπηρετούν τον λαό (άρθρο 103 § 1Σ). Το κυριότερο χαρακτηριστικό της οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης είναι η ένταξή της σε ιεραρχική δομή. Ειδικότερα, η δημόσια διοίκηση οργανώνεται με την μορφή πυραμίδας στην κορυφή της οποίας τίθενται τα όργανα της εκτελεστικής λειτουργίας, η Κυβέρνηση και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Η ιεραρχία αποτελεί έναν τρόπο εσωτερικής οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης που έχει ως στόχο την εξασφάλιση της αδιάλειπτης συνέχειας του έργου της. Η ιεραρχία βασίζεται σε μια ειδική έννομη σχέση, η οποία δημιουργείται μεταξύ προϊσταμένου και υφιστάμενου και η οποία βασίζεται στην προσταγή και την υπακοή. Έχει ακριβώς την έννοια ότι ο προϊστάμενος έχει το δικαίωμα να διατάζει, ενώ ο υφιστάμενος έχει την υποχρέωση να υπακούει στις εντολές του. Η υποχρέωση υπακοής φτάνει μέχρι και του σημείου, να υποχρεώνεται ο υφιστάμενος να εκτελέσει και παράνομες διαταγές του προϊσταμένου του, διατηρώντας παράλληλα τη δυνατότητα να υποβάλει έγγραφη αναφορά, δηλώνοντας την αντίθεσή του. Αντίθετα, όσον αφορά τις προδήλως παράνομες διαταγές, όπως για παράδειγμα εντολές οι οποίες ενδεχομένως προσβάλουν συνταγματικά δικαιώματα των διοικουμένων, ο υφιστάμενος αφού υποβάλει έγγραφη αναφορά, υποχρεούται να τις εκτελέσει μόνο αν αυτές συνοδεύονται από ειδική αιτιολογία για τον εξυπηρετούμενο από αυτές λόγο δημοσίου συμφέροντος (Υπαλληλικός Κώδικας, άρθρο 25 § 2).

Συνέπειες της ιεραρχικής δομής και οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης είναι: α) το δικαίωμα του προϊσταμένου να απευθύνει διαταγές στον υφιστάμενό του, ο οποίος υποχρεώνεται να τις εκτελεί, β) το δικαίωμα του προϊσταμένου να μεταβιβάζει αρμοδιότητες στον υφιστάμενο, γ) το δικαίωμα του προϊσταμένου να ασκεί πειθαρχικό έλεγχο στον υφιστάμενο, δ) το δικαίωμα και παράλληλα η υποχρέωση του προϊσταμένου να προστατεύει τον υφιστάμενο κατά την άσκηση των καθηκόντων του και με αφορμή αυτή.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι σε αντίθεση με την λειτουργία των υπολοίπων οργάνων του κράτους την οποία κατ' εφαρμογή της δημοκρατικής αρχής, διέπει ο κανόνας της δημοσιότητας και της διαφάνειας, τη δράση των διοικητικών οργάνων τη διέπει η μυστικότητα.

Οι βασικότερες διακρίσεις των διοικητικών οργάνων είναι οι ακόλουθες:

α) Άμεσα και έμμεσα διοικητικά όργανα ανάλογα με το αν η βούληση τους εξαρτάται από όργανα ιεραρχικά ανώτερα από τα ίδια. Άμεσα είναι τα όργανα της δημόσιας διοίκησης που προβλέπονται στο Σύνταγμα και αποτελούν την κορυφή της διοικητικής ιεραρχίας, όπως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Κυβέρνηση, ενώ έμμεσα είναι τα όργανα που εντάσσονται στην διοικητική ιεραρχία, όπως οι δημόσιοι υπάλληλοι και ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

β) Διοριζόμενα και αιρετά διοικητικά όργανα. Διοριζόμενα είναι τα όργανα τα οποία διορίζονται, όπως για παράδειγμα οι δημόσιοι υπάλληλοι, ενώ αιρετά εκείνα τα οποία εκλέγονται από το λαό, όπως ο Δήμαρχος.

γ) Μονομελή ή μονοπρόσωπα και συλλογικά, ανάλογα με το αν περιέχουν ένα ή περισσότερα μέλη στην σύνθεσή τους. Μονοπρόσωπο όργανο είναι ο Δήμαρχος, ενώ συλλογικό το Δημοτικό Συμβούλιο.

δ) Αποφασιστικά και γνωμοδοτικά διοικητικά όργανα. Τα πρώτα διαθέτουν αποφασιστικές αρμοδιότητες όπως για παράδειγμα οι Υπουργοί. Τα γνωμοδοτικά όργανα ασκούν συμβουλευτικό έργο, όπως για παράδειγμα το Ελεγκτικό Συνέδριο, όταν γνωμοδοτεί επί συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων.

ε) Κεντρικά και περιφερειακά διοικητικά όργανα. Κεντρικά είναι τα διοικητικά όργανα εκείνα που ανήκουν στην κεντρική εξουσία, όπως για παράδειγμα η Κυβέρνηση, ενώ περιφερειακά τα όργανα τα οποία ασκούν τις αρμοδιότητες τους στην περιφέρεια, όπως για παράδειγμα ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

στ) Πρωτεύοντα και δευτερεύοντα διοικητικά όργανα. Όταν η αρμοδιότητά των διοικητικών οργάνων για τη δήλωση της βούλησής τους πηγάζει απευθείας από νομοθετικές διατάξεις αποκαλούνται πρωτεύοντα, ενώ όταν η βούληση αυτή πηγάζει από πράξη άλλου οργάνου, ονομάζονται δευτερεύοντα.

ζ) Κρατικά διοικητικά όργανα και όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή ΝΠΔΔ. Με βάση το κριτήριο αυτό, τα διοικητικά όργανα χωρίζονται σε όργανα του κράτους, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή Νομικών Προσώπων Ειδικών Σκοπών (όπως για παράδειγμα τα διοικητικά όργανα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων).

η) Δημόσιοι υπάλληλοι και δημόσιοι ή επίτιμοι λειτουργοί. Οι πρώτοι διορίζονται από το κράτος και απολαμβάνουν των δικαιωμάτων και των προνομίων των δημοσίων υπαλλήλων, όπως για παράδειγμα η μονιμότητα ή ο μισθός, ενώ οι δεύτεροι επιτελούν δημόσιο αξίωμα, είναι σε πολλές περιπτώσεις αιρετοί ή επιτελούν δημόσιο λειτούργημα και σε κάποιες περιπτώσεις δεν λαμβάνουν μισθό αλλά αποζημίωση, οπότε και καλούνται επίτιμοι λειτουργοί, όπως για παράδειγμα ο δήμαρχος και τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου. Δημόσιοι λειτουργοί εξ αιτίας της άσκησης από την πλευρά τους δημοσίου λειτουργήματος είναι οι δικαστικοί λειτουργοί, οι καθηγητές και δάσκαλοι δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι καθηγητές ΑΕΙ και ΑΤΕΙ και οι γιατροί του ΕΣΥ.

3.1. Τα συλλογικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης

Τη συγκρότηση, την σύνθεση και τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων της δημόσιας διοίκησης τη ρυθμίζουν κανόνες που αφενός αποσκοπούν στην προστασία των διοικουμένων, διότι εξασφαλίζουν την αρμοδιότητα αλλά και την αμεροληψία των οργάνων προς τα οποία απευθύνονται, ενώ ταυτόχρονα στοχεύουν στην εύρυθμη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και στην προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος. Για τη νόμιμη υπόσταση του συλλογικού οργάνου απαιτείται η προηγούμενη πράξη συγκρότησής του. Η πράξη αυτή έχει χαρακτήρα ατομικής διοικητικής πράξης και δεν χρειάζεται να δημοσιευθεί.

Όσον αφορά τη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να επισημανθεί ότι:

α) Τα συλλογικά όργανα φέρουν ονομασία που υποδηλώνει τις αρμοδιότητες τους, για παράδειγμα υπηρεσιακό συμβούλιο, πειθαρχικό συμβούλιο.

β) Ο αριθμός τους δεν μπορεί να είναι κατώτερος από τρία (3) μέλη, δεν είναι όμως υποχρεωτικό να ορίζεται περιττός αριθμός μελών, αν και κάτι τέτοιο διευκολύνει τη λήψη των αποφάσεων τους. Μπορούν επομένως να συγκροτούνται και με άρτιο αριθμό μελών.

γ) Τα συλλογικά όργανα απαρτίζονται είτε μόνον από δημοσίους υπαλλήλους είτε και από δημόσιους λειτουργούς. Έτσι, από δημοσίους υπαλλήλους απαρτίζονται τα πειθαρχικά συμβούλια, ενώ από δημόσιους λειτουργούς, τα δημοτικά συμβούλια. Ειδικότερα, τα υπηρεσιακά συμβούλια προκειμένου να συγκροτούνται νόμιμα θα πρέπει στη σύνθεσή τους να συμμετέχει μια γυναίκα.

δ) Η νόμιμη υπόσταση του συλλογικού οργάνου προϋποθέτει ότι έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία διορισμού ή εκλογής των μελών του και μάλιστα με την σύνταξη έγγραφης πράξης, ενώ ο νόμος σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να επιβάλει και τη δημοσίευση των πράξεων διορισμού των μελών του συλλογικού διοικητικού οργάνου στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Το συλλογικό όργανο συγκροτείται σε σώμα, όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία ανάδειξης σύμφωνα με το νόμο, των τακτικών μελών του, όταν ο διορισμός ή η εκλογή τους δεν πάσχει από παρανομία και όταν αυτά εκλέξουν προεδρείο. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι τυχόν παρανομίες στην συγκρότηση του συλλογικού οργάνου που αφορούν το διορισμό ή την εκλογή των μελών του, στην κύρια θέση τους (πχ. ως δημοσίων υπαλλήλων ή δημοτικών συμβούλων), δεν επηρεάζει το κύρος των πράξεων του συλλογικού οργάνου.

Όσον αφορά τη σύνθεση των συλλογικών οργάνων θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι:

α) Στις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου μετέχουν κάθε φορά όλα τα τακτικά μέλη που το συγκροτούν και μπορούν να αναπληρωθούν σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος τους από τα προβλεπόμενα αναπληρωματικά μέλη. Αποκλεισμός ενός μέλους, χωρίς νόμιμο λόγο, συνιστά παράνομη τη σύνθεση του οργάνου. Το συλλογικό διοικητικό όργανο στο οποίο μετέχουν όργανα τα οποία εκλέγονται ή υποδεικνύονται από τρίτους, θεωρείται ότι έχει νόμιμα συγκροτηθεί και μπορεί να λειτουργήσει, όταν μερικά από τα μέλη του, τακτικά ή αναπληρωματικά, δεν έχουν εκλεγεί ή υποδειχθεί αν και έχει ζητηθεί η εκλογή ή η υπόδειξή τους.

β) Για τη νόμιμη σύνθεση και τη λήψη έγκυρης απόφασης του συλλογικού διοικητικού οργάνου θα πρέπει κατά την συνεδρίαση του να υπάρχει απαρτία των μελών του. Ειδικότερα, όταν το συλλογικό διοικητικό όργανο απαρτίζεται από τρία μέλη, για να υπάρχει απαρτία θα πρέπει να είναι παρόντα και τα τρία, ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση υπάρχει απαρτία όταν παρίστανται το ένα δεύτερο του αριθμού των τακτικών μελών του συλλογικού διοικητικού οργάνου. Η απαρτία πρέπει να υπάρχει και κατά τη λήψη των αποφάσεων και όχι μόνον στην αρχή της συνεδρίασης του συλλογικού διοικητικού οργάνου. Θα πρέπει δηλαδή να υφίσταται κατ' όλο το χρονικό διάστημα της λειτουργίας του.

γ) Για τη νόμιμη σύνθεση του συλλογικού διοικητικού οργάνου απαιτείται η έγκαιρη πρόσκληση προς συνεδρίαση όλων των τακτικών και αναπληρωματικών μελών, τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ώρες πριν από τη διενέργειά της. Πρόσκληση δεν απαιτείται όταν οι συνεδριάσεις γίνονται σε τακτές ημέρες και ώρες που έχουν οριστεί εκ των προτέρων, με ρητή πράξη του συλλογικού οργάνου. Εξάλλου, η πρόσκληση των μελών η οποία καθορίζει την ώρα, την ημέρα και τον τόπο της συνεδρίασης, είναι έγγραφη και θα πρέπει να παραλαμβάνεται αποδεδειγμένα από τα μέλη του συλλογικού οργάνου πριν από τη συνεδρίαση. Πρόσκληση τηλεφωνική, με τηλεγράφημα ή τηλεομοιοτυπία είναι δυνατή μόνον εφόσον υπάρχει εγγραφή της σε ειδικό βιβλίο.

δ) Στο σώμα της έγγραφης πρόσκλησης πρέπει να αναγράφονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, σε περιπτώσεις όμως επείγουσας ανάγκης, ή εφόσον η πλειοψηφία ή το σύνολο των μελών του συλλογικού οργάνου συναινέσει είναι δυνατό να ληφθεί απόφαση και για θέμα το οποίο δεν περιλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη.

ε) Τα συλλογικά όργανα συνεδριάζουν στο χώρο (πχ. Υπηρεσία) που ορίζει ο νόμος ή προκύπτει από τη φύση του συλλογικού διοικητικού οργάνου.

Τα συλλογικά διοικητικά όργανα δεν μπορούν να συνεδριάσουν νόμιμα εάν συντρέχουν περιπτώσεις εξάρσεως κάποιου μέλους τους, κατ' εφαρμογή της αρχής της αμεροληψίας. Συνεπώς, τα πρόσωπα που αποτελούν τα μέλη του συλλογικού διοικητικού οργάνου οφείλουν να απέχουν από κάθε ενέργεια ή διαδικασία που συνιστά συμμετοχή σε λήψη απόφασης, ή διατύπωσης γνώμης ή πρότασης εφόσον: α) η έκβαση των υποθέσεων αυτών συνδέεται με την ικανοποίηση προσωπικών τους συμφερόντων, β) είναι σύζυγοι ή συγγενείς εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας, σε ευθεία γραμμή απεριόριστα και σε πλάγια μέχρι και τον τέταρτο βαθμό συγγένειας με κάποιον από τους ενδιαφερόμενους και γ) έχουν κάποιο ιδιαίτερο δεσμό ή

ιδιάζουσα σχέση έχθρας ή φιλίας με κάποιον από τους ενδιαφερόμενους. Στις περιπτώσεις αυτές, ο νόμος δημιουργεί τεκμήριο επηρεασμού της βούλησής τους και επιβάλλει την εξαίρεσή τους από το συλλογικό όργανο. Η εξαίρεση αυτή είναι δυνατόν να λάβει χώρα, είτε με αυτοεξαίρεση του οργάνου, είτε με αίτηση του ενδιαφερομένου διοικούμενου, είτε με εξαίρεση που διατάσσεται αυτεπαγγέλτως από την προϊσταμένη αρχή.

Τα μέλη του συλλογικού οργάνου αναπληρώνονται στην άσκηση των καθηκόντων τους, εξ αιτίας φυσικού (πχ. ασθένεια) ή νομικού (πχ. αυτοεξαίρεση) κωλύματος από τα αναπληρωματικά μέλη, τα οποία και μπορούν να συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου μόνο σε περίπτωση κωλύματος των τακτικών μελών.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μεταβολή στη σύνθεση του συλλογικού οργάνου σε διαδοχικές συνεδριάσεις δεν επηρεάζει τη νομιμότητα των πράξεών του. Το ίδιο και η συμμετοχή σε αυτά οργάνου που συντρέχει κάποια παρανομία ή ακυρότητα στην εκλογή ή το διορισμό του. Επίσης, οι πράξεις του συλλογικού οργάνου δεν καθίστανται παράνομες εξ αιτίας της συμμετοχής προσώπου σε δευτεροβάθμιο συλλογικό όργανο που είχε εκφέρει γνώμη για το θέμα που συζητείται. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί, ότι το διοικητικό όργανο κατά τη συμμετοχή του ως μέλος συλλογικού οργάνου δεν δεσμεύεται από την ιεραρχία, ενώ οι γνώμες που εκφέρει ή η ψήφος του, δεν είναι συνέπεια εντολών ή οδηγιών που λαμβάνει από τον προϊστάμενο του.

Όσον αφορά τη λειτουργία και τη λήψη αποφάσεων από τα συλλογικά όργανα θα πρέπει να επισημανθεί ότι:

Τα συλλογικά όργανα λειτουργούν κατά κανόνα μυστικά, ενώ η αρχή της δημοσιότητας εφαρμόζεται στις συνεδριάσεις τους μόνο κατ' εξαίρεση. Οι αποφάσεις τους λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών τους. Ο πρόεδρος διευθύνει την συζήτηση. Μετά το πέρας της συζήτησης αρχίζει η ψηφοφορία, η οποία είναι φανερή μεταξύ των μελών του συλλογικού οργάνου ή μυστική. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερνικά η ψήφος του προέδρου. Σε περίπτωση που διατυπώνονται περισσότερες από μια γνώμες, η ασθενέστερη μερίδα οφείλει να συνταχθεί με μια από τις επικρατέστερες. Η πλειοψηφία εκφράζει νόμιμα τη βούληση του συλλογικού οργάνου, ενώ η άποψη της μειοψηφίας καταχωρείται υποχρεωτικά στα πρακτικά, τα οποία τηρούνται από τον γραμματέα του συλλογικού οργάνου και θεωρούνται δημόσια έγγραφα.

3.2. De facto και ανυπόστατα διοικητικά όργανα

Τα μονομελή διοικητικά όργανα για διαθέτουν την αρμοδιότητα έκδοσης διοικητικών πράξεων και άσκησης δημόσιας εξουσίας, θα πρέπει να διαθέτουν νόμιμη υπόσταση, δηλαδή θα πρέπει να έχουν τηρηθεί όλες οι προϋποθέσεις με τις οποίες αποκτάται η ιδιότητα ενός διοικητικού οργάνου, οι οποίες προβλέπονται από την νομοθεσία. Έτσι, συνήθως, για να αποκτήσει τη νόμιμη υπόστασή του το διοικητικό όργανο, θα πρέπει να έχει μεσολαβήσει μια ειδική πράξη, δηλαδή είτε η εκλογή, είτε ο διορισμός του.

Το όργανο δεν διαθέτει νόμιμη υπόσταση εάν είτε δεν υπάρχει τέτοια πράξη ή εάν η πράξη αυτή είναι ανυπόστατη, διότι έπρεπε να δημοσιευθεί και δεν δημοσιεύθηκε ή εκδόθηκε κατ' υπέρβαση καθηκόντων ή κατά παράβαση του κλάδου της αρμοδιότητας, όπως για παράδειγμα ο διορισμός του Περιφερειάρχη από τον Υπουργό Εξωτερικών και όχι η εκλογή του από το εκλογικό σώμα της Περιφέρειάς του, σύμφωνα με τις προβλέψεις του νόμου και του άρθρου 102 Σ που επιτάσσουν την εκλογή των μελών του δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Οι πράξεις του προσώπου που εμφανίστηκε ως διοικητικό όργανο, χωρίς να διαθέτει νόμιμη υπόσταση, δεν έχουν χαρακτήρα διοικητικής πράξης και είναι ανυπόστατες ή ανυπόστατες από την άποψη του διοικητικού δικαίου. Η ενέργεια του προσώπου που εκδίδει πράξεις υπό την ιδιότητα του διοικητικού οργάνου, την οποία όμως ποτέ σύμφωνα με τον νόμο δεν απέκτησε, ονομάζεται «νόσφιση εξουσίας» ή «αντιποίηση αρχής» και συνιστά και ποινικό αδίκημα. Η νόμιμη υπόσταση ενός διοικητικού οργάνου, διαρκεί μέχρι τη λήξη, σύμφωνα με το νόμο, της ιδιότητάς του (πχ. απόλυσης ή παραίτησης). Οι πράξεις που εκδίδει στη συνέχεια θεωρούνται άκυρες, όπως και οι πράξεις των οργάνων που προσωρινά στερούνται την ιδιότητά τους, εξ αιτίας διαθεσιμότητας ή παύσης τους από την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Εάν η πράξη του διορισμού ή της εκλογής του μονομελούς διοικητικού οργάνου, δεν είναι κατά τα προαναφερόμενα ανυπόστατη αλλά απλώς παράνομη και συνεπώς άσχει από ακυρότητα, δεν επιδρά στο κύρος των διοικητικών πράξεων που έχει εκδώσει. Στην περίπτωση αυτή, το διοικητικό όργανο ασκεί εν τοις πράγμασι την αρμοδιότητά του και αποκαλείται de facto διοικητικό όργανο. Για να θεωρήσουμε ένα όργανο

ως de facto, θα πρέπει να υπάρχει μια πράξη διορισμού του, η οποία θα είναι μεν παράνομη, εξωτερικά όμως θα δημιουργεί μια επίφαση νομιμότητας. Αυτό θα συμβεί στις περιπτώσεις που το όργανο, το οποίο είχε εκλεγεί ή διοριστεί παράνομα, δημιουργεί εύλογα την εντύπωση στον καλόπιστο διοικούμενο, ότι ασκεί νόμιμα τις αρμοδιότητες του. Τέτοια επίφαση νομιμότητας, δεν υφίσταται σε καμία περίπτωση αν η πράξη της εκλογής είναι ανυπόστατη και όχι παράνομη. Έτσι, για παράδειγμα, ένας Δήμαρχος, του οποίου η εκλογή ακυρώνεται τελικά από τα δικαστήρια ως παράνομη, λόγω εσφαλμένης καταμέτρησης των ψήφων θεωρείται de facto διοικητικό όργανο για το διάστημα που έχει εν τοις πράγμασι ασκήσει τα καθήκοντά του, σε αντίθεση με το δημόσιο υπάλληλο, του οποίου ποτέ δεν έχει δημοσιευθεί ο διορισμός με Προεδρικό Διάταγμα στο Φύλλο Εφημερίδας της κυβερνήσεως, ο οποίος δεν διαθέτει νόμιμη υπόσταση διοικητικού οργάνου (Τζέμος, 2010).

Ένα de facto διοικητικό όργανο παύει να υφίσταται, μόνο όταν ακυρωθεί ή ανακληθεί η πράξη του διορισμού ή της επικύρωσης της εκλογής του προσώπου που το στελεχώνει. Οι πράξεις του de facto διοικητικού οργάνου θεωρούνται έγκυρες, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια δικαίου των καλόπιστων διοικουμένων οι οποίοι συναλλάχθηκαν με τέτοιου είδους όργανα, χωρίς να γνωρίζουν την ακυρότητα από την οποία έπασχε ο διορισμός ή η εκλογή τους. Έτσι, για παράδειγμα, θα ήταν άδικο οι πολιτικοί γάμοι που έχει τελέσει ένας δήμαρχος του οποίου η εκλογή πάσχει από ακυρότητα να θεωρούνταν άκυροι.

Ο κανόνας αυτός ανάγεται στο ρωμαϊκό δίκαιο και ειδικότερα με την Lex Barbarius Philippus, με την οποία αναγνωρίστηκε το κύρος των πράξεων που είχε εκδώσει ο δούλος, Philippus, ο οποίος είχε αναδειχτεί παράνομα πραίτορας και ως ότου αποκαλυφθεί η παρανομία αυτή, οι πολίτες θεωρούσαν ότι νόμιμα είχε αναδειχτεί και είχε ασκήσει τα καθήκοντα του, εκδίδοντας έναν μεγάλο αριθμό αποφάσεων οι οποίες ρύθμιζαν τις ιδιωτικές τους διαφορές.

3.3. Γενικές διακρίσεις περί της αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων

Αρμοδιότητα του διοικητικού οργάνου είναι η ικανότητά του, η οποία προβλέπεται από κανόνες της έννομης τάξης, είτε να θεσπίζει με πράξεις του κανόνες δικαίου μονομερώς (ατομικές ή κανονιστικές πράξεις) ή με διοικητικές συμβάσεις, είτε να συμβάλει στην έκδοση τέτοιων κανόνων ή να προβαίνει σε υλικές ενέργειες. Ειδικότερα, όσον αφορά την έκδοση διοικητικών πράξεων, αρμοδιότητα είναι η ικανότητα του διοικητικού οργάνου, που προβλέπεται από οποιαδήποτε πηγή του διοικητικού δικαίου, να εκδίδει διοικητικές πράξεις ή να συμβάλει με γνωμοδοτήσεις ή προτάσεις στην έκδοσή τους (Γέροντας, 2009).

Η άσκηση της αρμοδιότητας δεν αποτελεί μόνον δικαίωμα αλλά και υποχρέωση του διοικητικού οργάνου, το οποίο δεν μπορεί ούτε να την στερηθεί, ούτε όμως και να παραιτηθεί αυτήν, παρά μόνο αν το επιτρέπει ο νόμος. Η μη άσκηση της αρμοδιότητας από το διοικητικό όργανο συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Η διοικητική πράξη που εκδίδεται από όργανο που στερείται αρμοδιότητας θεωρείται ανυπόστατη. Αναρμοδιότητα και μάλιστα απόλυτη υπάρχει, όταν ένα όργανο εκδίδει πράξεις χωρίς να ανήκει καν στην διοικητική λειτουργία ή έχει νοσφιστεί διοικητική λειτουργία, ενώ σχετική αναρμοδιότητα υφίσταται στις περιπτώσεις που μια πράξη εκδίδεται από όργανο που δεν ανήκει στον κλάδο εκείνο της δημόσιας διοίκησης του οποίου το έργο επιτελεί (Γέροντας, 2014).

Η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων διακρίνεται σε:

α) Καθ' ύλη αρμοδιότητα. Η αρμοδιότητα αυτή συνίσταται στον καθορισμό της αρμοδιότητας του διοικητικού οργάνου, δηλαδή των θεμάτων, τα οποία είτε μπορούν ή πρέπει να ρυθμιστούν με τις διοικητικές πράξεις που εκδίδει, είτε στη ρύθμιση των οποίων μπορεί ή πρέπει να συμβάλει. Καθ' ύλη είναι ο διαχωρισμός της αρμοδιότητας μεταξύ των Υπουργείων (πχ. Υπουργείο Εξωτερικών, Εσωτερικών κλπ.). Με την έννοια αυτή, η καθ' ύλη αρμοδιότητα ονομάζεται και κατά κλάδο αρμοδιότητα όταν ασκείται από μια ευρεία οργανωτική μονάδα, όπως τα Υπουργεία.

β) Κατά τόπο αρμοδιότητα. Η κατά τόπο αρμοδιότητα συνίσταται στον καθορισμό μιας εδαφικής περιοχής, μέσα στην οποία το διοικητικό όργανο ασκεί την καθ' ύλην αρμοδιότητά του. Κατά τόπο είναι η αρμοδιότητα των Δήμων, των Περιφερειακών Αυτοδιοικήσεων και των Γενικών Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

γ) Αποφασιστική αρμοδιότητα. Η αποφασιστική αρμοδιότητα παρέχει στο όργανο την ικανότητα να εκδώσει μόνο του, ή σε σύμπραξη με άλλα όργανα μια διοικητική πράξη. Αποφασιστική είναι η αρμοδιότητα

του Υπουργού, όταν συμπράττει με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για την έκδοση κανονιστικού Προεδρικού Διατάγματος αλλά και όταν μόνο του εκδίδει κανονιστικές πράξεις (Υπουργικές Αποφάσεις) στο πλαίσιο ειδικότερης εξουσιοδότησης τυπικού νόμου.

δ) Γνωμοδοτική ή συμβουλευτική αρμοδιότητα. Η αρμοδιότητα ενός διοικητικού οργάνου διαθέτει αυτό το χαρακτήρα, όταν το διοικητικό όργανο διατυπώνει, είτε γνωμοδοτήσεις, είτε γνώμες, είτε προτάσεις που μπορεί να είναι θετικές ή αρνητικές για διοικητικές (ατομικές ή κανονιστικές) πράξεις τις οποίες θα εκδώσει το όργανο που διαθέτει την αποφασιστική αρμοδιότητα. Πρόκειται για προπαρασκευαστικές της τελικής, πράξεις. Ειδικότερα, η γνωμοδότηση ή γνώμη διατυπώνεται ύστερα από ερώτημα του οργάνου που διαθέτει αποφασιστική αρμοδιότητα και διακρίνεται: α) σε απλή όταν το όργανο που έχει αποφασιστική αρμοδιότητα δεν δεσμεύεται από αυτήν αλλά μπορεί να αποφασίσει και διαφορετικά και β) σε σύμφωνη, όταν δεσμεύει το όργανο το οποίο αποφασίζει, το οποίο μπορεί ή να εκδώσει την πράξη σύμφωνα με την γνωμοδότηση ή εφόσον δεν την αποδέχεται, να μην την εκδώσει, αιτιολογώντας όμως την άρνησή του. Ένα διοικητικό όργανο διαθέτει τη δυνατότητα αυτή, μόνο εφόσον ο νόμος του παρέχει τη διακριτική ευχέρεια μη έκδοσης της πράξης. Ειδική περίπτωση αποτελεί η αρνητική σύμφωνη γνώμη, η οποία διαθέτει εκτελεστό χαρακτήρα, αφού εμποδίζει το όργανο που διαθέτει αποφασιστική αρμοδιότητα να εκδώσει θετική πράξη ή το υποχρεώνει να εκδώσει αρνητική πράξη. Ειδικότερες περιπτώσεις αποτελούν η πρόταση και η γνώμη, εκ των οποίων η πρώτη υποβάλλεται με πρωτοβουλία του γνωμοδοτικού οργάνου, ενώ η δεύτερη ύστερα από ερώτημα του οργάνου που διαθέτει αποφασιστική αρμοδιότητα. Διαφορετική από τις παραπάνω είναι τέλος, η υποχρεωτική γνωμοδότηση, η οποία αποτελεί αυτοτελή και εκτελεστή διοικητική πράξη. Η υποχρεωτική γνωμοδότηση εκδίδεται από όργανο που διαθέτει αποφασιστική αρμοδιότητα και υποχρεώνει το συμβουλευόμενο όργανο να εκδώσει στην συνέχεια διακριτή διοικητική πράξη, του ίδιου όμως περιεχομένου.

ε) Κατά χρόνο αρμοδιότητα. Η κατά χρόνο αρμοδιότητα είναι δυνατόν να προσδιορίζεται εντός της χρονικής διάρκειας στην οποία θα πρέπει να ασκηθεί. Η χρονική αρμοδιότητα μπορεί να έχει ενδεικτικό χαρακτήρα, οπότε και το διοικητικό όργανο μπορεί έγκαιρα να ενεργήσει και μετά την πάροδό της, ή να είναι αποκλειστική ή ανατρεπτική, οπότε μετά την πάροδό της το διοικητικό όργανο να στερείται την δυνατότητα άσκησης της αρμοδιότητάς του. Η υπέρβαση ανατρεπτικής προθεσμίας δικαιολογείται μόνο από λόγους ανώτερης βίας ή αντικειμενικούς λόγους ή λόγους που αφορούν την συμμόρφωση της διοίκησης προς δικαστική απόφαση.

στ) Αποκλειστική, συντρέχουσα και συλλογική αρμοδιότητα. Η αρμοδιότητα είναι αποκλειστική ή συντρέχουσα ανάλογα με το αν ασκείται από ένα μόνο όργανο ή αν τυχόν επιτρέπεται να επιληφθεί για την ίδια υπόθεση και άλλο όργανο. Παράδειγμα αποκλειστικής αρμοδιότητας είναι η αρμοδιότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης επί των τοπικών υποθέσεων (άρθρο 102 § 1Σ), ενώ συντρέχουσας η μεταβίβαση της αρμοδιότητας του υπογράφειν, που ασκείται και από αυτόν που την μεταβίβασε και από αυτόν προς τον οποίο μεταβιβάστηκε. Συλλογική είναι η αρμοδιότητα, όταν οι διατάξεις προβλέπουν ότι για την έκδοση μιας πράξης απαιτείται η δήλωση βούλησης περισσότερων διοικητικών οργάνων που διαθέτουν αποφασιστική αρμοδιότητα. Παράδειγμα συλλογικής αρμοδιότητας είναι η έκδοση μια κοινής υπουργικής απόφασης στην οποία συμμετέχουν περισσότεροι Υπουργοί. Η δήλωση της βούλησης των περισσότερων οργάνων μπορεί να ασκείται ταυτόχρονα, οπότε και χρησιμοποιείται ο όρος «συναρμοδιότητα» ή και διαδοχικά.

3.4. Αρμοδιότητα δέσμια και κατά διακριτική ευχέρεια

Η καθ' ύλη αρμοδιότητα του διοικητικού οργάνου για την έκδοση διοικητικών πράξεων και τη ρύθμιση των θεμάτων που υπάγονται σε αυτήν, μπορεί να διακριθεί σε: α) δέσμια αρμοδιότητα και β) σε αρμοδιότητα διακριτικής ευχέρειας, ή διακριτικής εξουσίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης (Γέροντας, Λύτρας και λοιποί, 2010).

Δέσμια αρμοδιότητα υφίσταται, όταν το διοικητικό όργανο, εφόσον διαπιστώσει ότι συντρέχουν οι προβλεπόμενες από τους κανόνες δικαίου πραγματικές ή νομικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή τους, είναι υποχρεωμένο να εκδώσει μια ατομική πράξη, την έκδοση της οποίας οι κανόνες αυτοί προκαθορίζουν (Δαγτόγλου, 2004). Έτσι, εφόσον ο διοικούμενος διαθέτει τα προβλεπόμενα από το νόμο δικαιολογητικά για την έκδοση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου, η αρμοδιότητα της διοίκησης είναι δέσμια για την έκδοσή του.

Διακριτική ευχέρεια ή εξουσία υπάρχει, όταν οι κανόνες που καθορίζουν την αρμοδιότητα δεν προκαθορίζουν επακριβώς την αρμοδιότητα του διοικητικού οργάνου αλλά του καταλείπουν ελευθερία δράσης. Ειδικότερα, διακριτική ευχέρεια διαθέτει ένα διοικητικό όργανο στις εξής περιπτώσεις: α) όταν δύναται αλλά δεν είναι υποχρεωμένο να εκδώσει την πράξη, β) όταν οφείλει να εκδώσει την πράξη, δύναται, όμως, να καθορίσει το χρονικό σημείο της έκδοσής της κατά την κρίση του και γ) δύναται να επιλέξει μεταξύ περισσότερων νομοθετικών ρυθμίσεων, τις οποίες επιτρέπει η εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Διακριτική ευχέρεια διαθέτουν τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου για τη σύναψη διοικητικών συμβάσεων, καθώς και για τις υλικές ενέργειες που επιχειρούν κατά την ανάληψη παραγωγικών δραστηριοτήτων (Ευστρατίου, 2013).

Υφίσταται τεκμήριο υπέρ της διακριτικής ευχέρειας της δημόσιας διοίκησης, όταν από τις σχετικές διατάξεις δεν προβλέπεται σαφώς η επιτακτική υποχρέωση για την έκδοση πράξης συγκεκριμένου περιεχομένου. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αρμοδιότητα του διοικητικού οργάνου θεωρείται κατ' αρχήν ως διακριτικής ευχέρειας και όχι δέσμιας αρμοδιότητας (Ευστρατίου, 2014).

Η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας των διοικητικών οργάνων περιορίζεται από την πιστή τήρηση της αρχής της νομιμότητας. Έτσι, η διακριτική ευχέρεια προβλέπεται από συγκεκριμένους κανόνες δικαίου, οι οποίοι παρέχουν και τη σχετική αρμοδιότητα στο διοικητικό όργανο. Οι κανόνες μάλιστα αυτοί καθορίζουν και σε τι συνίσταται η διακριτική ευχέρεια, δηλαδή το περιεχόμενό της, καθώς και την έκτασή της. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι κανόνες αυτοί προσφέρουν και συγκεκριμένα κριτήρια για την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας. Σε κάθε περίπτωση πάντως, ο σκοπός για τον οποίο παρασχέθηκε η αρμοδιότητα διακριτικής ευχέρειας στο αρμόδιο να την ενασκήσει διοικητικό όργανο, το δημόσιο συμφέρον το οποίο εξυπηρετείται με την άσκηση της αρμοδιότητάς αυτής, η αρχή της ισότητας και της αναλογικότητας, καθώς και οι αρχές της χρηστής διοίκησης, καθορίζουν τα ακραία όρια μέσα στα οποία θα πρέπει να κινηθεί η διακριτική ευχέρεια του διοικητικού οργάνου, ενώ περαιτέρω καθιστούν εφικτό το δικαστικό έλεγχο της άσκησής της (Κοϊμτζόγλου, 1999).

Οι δικαστικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν το κατά όσον η διοίκηση άσκησε ορθά τη διακριτική της ευχέρεια, δηλαδή αν όντως διέθετε διακριτική ευχέρεια και αν την άσκησε ορθά, εντός των ορίων που προβλέπει ο νόμος και οι προαναφερόμενες γενικές συνταγματικές αρχές, της αναλογικότητας και της ισότητας, οι οποίες απορρέουν από την αρχή του κράτους δικαίου (Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, 2013).

3.5. Η μεταβίβαση της αρμοδιότητας

Η αρμοδιότητα που έχει ανατεθεί σε ορισμένο όργανο δεν μπορεί νόμιμα να ασκηθεί από άλλο όργανο, ακόμη και ανώτερο του αρμοδίου, εκτός αν υπάρχει αντίθετη νομοθετική ρύθμιση. Πράγματι, στο βαθμό που η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων ρυθμίζεται από απρόσωπους και νομοθετικούς κανόνες, η οποιαδήποτε μεταβολή της συνεπάγεται ότι οι κανόνες αυτοί, είτε θα την επιτρέπουν, είτε θα την επιβάλλουν (Παπαχατζής, 1991). Η μεταβίβαση αρμοδιότητας που δεν πληροί τις προϋποθέσεις αυτές, δεν επιτρέπεται δηλαδή βάση του νόμου που την προβλέπει, έχει ως συνέπεια ότι δεν καθιστά αρμόδιο το όργανο προς το οποίο μεταβιβάζεται, με συνέπεια και τη δυνατότητα δικαστικής ακύρωσης των πράξεων του (Παπαγρηγορίου, 2010).

Πολύ συχνά, οι διατάξεις που αφορούν την αρμοδιότητα ορισμένου οργάνου επιτρέπουν τη μεταβίβαση μέρους των αρμοδιοτήτων αυτών σε κατώτερα ή υφιστάμενα όργανα. Στις περιπτώσεις αυτές, η μεταβίβαση αρμοδιότητα είναι δυνατή μόνο από ανώτερο προς κατώτερο όργανο και όχι το αντίθετο, ενώ είναι απαραίτητο η μεταβίβαση της αρμοδιότητας να προσλαμβάνει τη μορφή κανονιστικής πράξης (Τάχος, 2008). Μετά τη μεταβίβαση, το όργανο προς το οποίο μεταβιβάστηκε η αρμοδιότητα καθίσταται αποκλειστικά αρμόδιο για την άσκηση της, ενώ το όργανο το οποίο τη μεταβίβασε αποξενώνεται από αυτήν και καθίσταται αναρμόδιο (Σπηλιωτόπουλος, 2011).

Διαφορετική από τη μεταβίβαση αρμοδιότητας είναι η παροχή εξουσιοδότησης από ένα όργανο, με ειδική πράξη του, προς κατώτερό του και υφιστάμενο όργανο που καλείται εξουσιοδότηση υπογραφής. Οι πράξεις που το κατώτερο όργανο υπογράφει, θεωρούνται ως πράξεις του οργάνου που εξουσιοδότησε την αρμοδιότητα αυτή, λειτουργεί δηλαδή αντ' αυτού (Χρυσανθάκης, 2015). Η παραχώρηση της εξουσιοδότησης για την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής πρέπει να προβλέπεται νομοθετικά, ενώ υλοποιείται επίσης με κανονιστική πράξη. Η εξουσιοδότηση υπογραφής δεν σημαίνει ότι η αρμοδιότητα ασκείται αποκλειστικά από το όργανο προς το οποίο μεταβιβάστηκε αλλά καθίσταται συντρέχουσα, μπορεί δηλαδή να συνεχίσει να

ασκείται και από το όργανο που τη μεταβίβασε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εξουσιοδότησης υπογραφής αποτελεί η εξουσιοδότηση από Υπουργό προς Υφυπουργό της υπογραφής Υπουργικών Αποφάσεων, αρμοδιότητα την οποία όμως μπορούν κατόπιν να ασκούν και οι δύο.

Περαιτέρω, διαφορετική από τη μεταβίβαση της αρμοδιότητας αλλά και από την εξουσιοδότηση υπογραφής είναι η περίπτωση της αναπλήρωσης ενός διοικητικού οργάνου, σε περίπτωση απουσίας ή νόμιμου κωλύματός του. Στην περίπτωση της αναπλήρωσης, παρά το γεγονός ότι τα πρόσωπα είναι μεταξύ τους διαφορετικά, όσον αφορά τις αρμοδιότητες γίνεται δεκτό ότι είναι το ίδιο πρόσωπο που τις ασκεί. Η αναπλήρωση απαιτεί την έκδοση πράξης, η οποία και να ορίζει τον αναπληρωτή, η οποία διαθέτει ατομικό χαρακτήρα.

3.6. Ο δημόσιος υπάλληλος

Δημόσιοι υπάλληλοι είναι τα φυσικά πρόσωπα τα οποία συνδέονται με το Κράτος ή με Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και ασκούν δημόσια εξουσία κατ' επάγγελμα και με αμοιβή. Την υπηρεσιακή κατάστασή τους κατοχυρώνουν οι διατάξεις των άρθρων 103 και 104 του Συντάγματος και συμπληρωματικά τα άρθρα 12 §4, 29 §3 και 56 Σ, ενώ νομοθετικά, την υπηρεσιακή τους κατάσταση τη διέπει ο Υπαλληλικός Κώδικας (Ν. 3528/2007). Η ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου συνιστά πολιτικό δικαίωμα, αντίστοιχο με αυτό του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι και απονέμεται καταρχήν σε όσους διαθέτουν την ελληνική ιθαγένεια με την εξαίρεση των κατοίκων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (οι οποίοι ωστόσο δεν μπορούν να καταλαμβάνουν θέσεις που συνεπάγονται την άσκηση δημόσιας εξουσίας).

Δημόσιος υπάλληλος είναι περαιτέρω το έμμεσο, έμμισθο όργανο του κράτους, το οποίο τελεί σε προαιρετική, υπηρεσιακή και πειθαρχική σχέση με το κράτος. Ο δημόσιος υπάλληλος προκειμένου να ασκεί με νόμιμο τρόπο τις αρμοδιότητές του, πρέπει να διαθέτει νόμιμη υπόσταση, δηλαδή να έχουν τηρηθεί όλες οι νόμιμες προϋποθέσεις για το διορισμό ή την εκλογή του. Διαφορετικά οι πράξεις του θεωρούνται ανυπόστατες, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω.

Ο δημόσιος υπάλληλος είναι έμμεσο όργανο του κράτους, γεγονός που σημαίνει ότι οι αρμοδιότητές του καθορίζονται με πράξεις των άμεσων οργάνων του κράτους (Κυβέρνηση και Πρόεδρος της Δημοκρατίας) με τα οποία συνδέεται με σχέση ιεραρχικής υποταγής (Σπυριδάκης, 2012). Η σχέση του δημοσίου υπαλλήλου προς το κράτος είναι προαιρετική, δηλαδή δεν είναι δυνατόν η σχέση αυτή να συνιστά αποτέλεσμα διοικητικού καταναγκασμού. Παράλληλα, η σχέση του δημοσίου υπαλλήλου είναι πειθαρχική, γεγονός που σημαίνει ότι ο δημόσιος υπάλληλος είναι υπόλογος για παραβάσεις που αφορούν τα υπηρεσιακά του καθήκοντα και αρμοδιότητες. Επιπλέον, η σχέση του δημοσίου υπαλλήλου προς το κράτος είναι υπηρεσιακή, γεγονός που σημαίνει ότι λειτουργεί ενταγμένος σε μια συγκεκριμένη ιεραρχική δομή (Μουζέλης, 1991). Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι ο δημόσιος υπάλληλος συνιστά όργανο του κράτους, το οποίο παρέχει τις υπηρεσίες του και ασκεί τα καθήκοντά του με τις αρμοδιότητες που του έχουν ανατεθεί, ενώ αποστολή του είναι η πραγμάτωση του δημοσίου συμφέροντος και της κρατικής βούλησης.

Δεν είναι δημόσιοι υπάλληλοι και διακρίνονται από αυτούς οι:

- α) Οι δικαστικοί λειτουργοί (άρθρα 87-91 Σ).
- β) Οι στρατιωτικοί, δηλαδή οι μόνιμοι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων, οι λιμενικοί καθώς και υπηρετούντες σε σώματα ασφαλείας, όπως οι αστυνομικοί.
- γ) Οι λειτουργοί της εκκλησίας.
- δ) Οι επίτιμοι λειτουργοί, οι οποίοι ασκούν τα καθήκοντά τους άμισθα, όπως για παράδειγμα ο Δήμαρχος, Ο Πρόεδρος της Κοινότητας, τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου.
- ε) Οι δημόσιοι λειτουργοί αν και υπηρετούν την πολιτεία. Στην κατηγορία των δημόσιων λειτουργών περιλαμβάνονται οι διδάσκοντες στα ΑΕΙ και ΑΤΕΙ, τα μέλη των Ανεξάρτητων Αρχών, καθώς και οι γιατροί του ΕΣΥ αλλά και όσοι ασκούν λειτουργήματα εκ της θέσεώς τους, όπως οι δάσκαλοι και οι καθηγητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του δημοσίου λειτουργού είναι το γεγονός ότι συνδέεται με χαλαρότερη σε σχέση με το δημόσιο υπάλληλο σχέση εξάρτησης προς τις προϊστάμενες αρχές του, ότι

διαθέτει ευχέρεια πρωτοβουλιών και επιλογών, καθώς και ότι στελεχώνει ανώτερες συνήθως βαθμίδες της πολιτειακής δομής (Τάχος, 2009), ενώ σε αρκετές περιπτώσεις απολαμβάνει και προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, όπως οι δικαστές και τα μέλη των Ανεξάρτητων Αρχών (Σπηλιωτόπουλος, Χρυσανθάκης, 2013).

Ειδικότερα, οι δημόσιοι υπάλληλοι, ή αλλιώς οι δημόσιοι ή πολιτικοί υπάλληλοι διακρίνονται από τους στρατιωτικούς. Έτσι, τακτικοί δημόσιοι υπάλληλοι είναι εκείνοι των οποίων η υπηρεσιακή κατάσταση διέπεται από κανόνες δημοσίου δικαίου, είναι μόνιμοι και εξελίσσονται σύμφωνα με το σύστημα της σταδιοδρομίας. Περαιτέρω, είναι έμμισθοι, διαθέτουν μονιμότητα και κατέχουν οργανική θέση. Οι υπάλληλοι αυτοί αποκαλούνται και πολιτικοί ή διοικητικοί σε αντιδιαστολή προς τους στρατιωτικούς δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι συνιστούν ειδική κατηγορία υπαλλήλων. Οι στρατιωτικοί δημόσιοι υπάλληλοι είναι όσοι υπηρετούν στο Στρατό Ξηράς, στο Ναυτικό και στην Αεροπορία. Ειδική κατηγορία μη αμιγώς πολιτικών αλλά και μη αμιγώς στρατιωτικών υπαλλήλων συνιστούν οι αστυφύλακες, υπαξιωματικοί και αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας και οι υπαξιωματικοί και αξιωματικοί της Λιμενοφυλακής.

Περαιτέρω, οι πολιτικοί ή διοικητικοί δημόσιοι υπάλληλοι διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

α) Υπάλληλοι με θητεία, των οποίων το υπηρεσιακό καθεστώς εξομοιώνεται με των τακτικών, για όσο χρονικό διάστημα διατελούν τη θητεία τους, είναι δηλαδή έμμισθοι και διαθέτουν οργανική θέση, ενώ μετά το τέλος της θητείας τους η υπηρεσιακή τους κατάσταση εξομοιώνεται με εκείνη των τακτικών υπαλλήλων.

β) Υπάλληλοι με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου σε οργανικές θέσεις ειδικού επιστημονικού, βοηθητικού ή τεχνικού προσωπικού (άρθρο 103 §3 Σ), οι οποίοι απολαμβάνουν την προσωπική εμπιστοσύνη αυτού που τους διορίζει και απολύονται οποτεδήποτε, χωρίς συγκεκριμένες εγγυήσεις ή αποζημίωση, σύμφωνα με το σύστημα της μετακλητότητας.

γ) Μετακλητοί υπάλληλοι (π.χ. Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης) οι οποίοι προσλαμβάνονται σε συγκεκριμένες οργανικές θέσεις με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου και των οποίων η υπηρεσιακή κατάσταση διέπεται εν μέρει από κανόνες δημοσίου και εν μέρει ιδιωτικού δικαίου. Οι μετακλητοί υπάλληλοι, όπως και η προηγούμενη κατηγορία υπαλλήλων, απολαμβάνουν την προσωπική εμπιστοσύνη αυτού που τους διορίζει και μπορούν να απολύονται χωρίς ειδικότερες εγγυήσεις, δεν απολαμβάνουν δηλαδή τη μονιμότητα της υπηρεσιακής τους θέσης.

δ) Υπάλληλοι με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, που προσλαμβάνονται για την αντιμετώπιση, απρόβλεπτων, επείγουσών ή παροδικών αναγκών. Είναι έμμισθοι, δε διαθέτουν μονιμότητα, ούτε και οργανική θέση, ενώ χαρακτηρίζονται ως έκτακτοι.

Ειδικότερα, για τις κατηγορίες αυτές υπαλλήλων ορίζει το Σύνταγμα στο άρθρο 103 §1 ότι: «Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρετούν το Λαό· οφείλουν πίστη στο Σύνταγμα και αφοσίωση στην Πατρίδα. Τα προσόντα και ο τρόπος διορισμού τους ορίζονται από το νόμο».

Κατά την §2 ορίζεται ότι: «Κανένας δεν μπορεί να διοριστεί δημόσιος υπάλληλος σε οργανική θέση που δεν είναι νομοθετημένη. Εξαιρέσεις μπορεί να προβλέπονται από ειδικό νόμο, για να καλυφθούν απρόβλεπτες και επείγουσες ανάγκες με προσωπικό που προσλαμβάνεται για ορισμένη χρονική περίοδο με σχέση ιδιωτικού δικαίου».

Κατά την §3 ορίζεται περαιτέρω ότι: «Οργανικές θέσεις ειδικού Επιστημονικού καθώς και τεχνικού ή βοηθητικού προσωπικού μπορούν να πληρούνται με προσωπικό που προσλαμβάνεται με σχέση ιδιωτικού δικαίου. Νόμος ορίζει τους όρους για την πρόσληψη, καθώς και τις ειδικότερες εγγυήσεις τις οποίες έχει το προσωπικό που προσλαμβάνεται».

Κατά την §4 ορίζεται ότι: «Οι δημόσιοι υπάλληλοι που κατέχουν οργανικές θέσεις είναι μόνιμοι εφόσον οι θέσεις αυτές υπάρχουν και εξελίσσονται μισθολογικά σύμφωνα με τους όρους του νόμου και, εκτός από τις περιπτώσεις που αποχωρούν λόγω ορίου ηλικίας ή παύονται με δικαστική απόφαση, δεν μπορούν να μετατεθούν χωρίς γνωμοδότηση ούτε να υποβιβαστούν ή να παυθούν χωρίς απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου, που αποτελείται τουλάχιστον κατά τα δύο τρίτα από μόνιμους δημοσίους υπαλλήλους. Κατά των αποφάσεων των συμβουλίων αυτών επιτρέπεται προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, όπως νόμος ορίζει».

Κατά την §5 ορίζεται ότι: «Με νόμο μπορεί να εξαιρούνται από τη μονιμότητα ανώτατοι διοικητικοί υπάλληλοι που κατέχουν θέσεις εκτός της υπαλληλικής ιεραρχίας, οι διοριζόμενοι απευθείας με βαθμό

πρεσβευτικό, οι υπάλληλοι της προεδρίας της Δημοκρατίας και των γραφείων του Πρωθυπουργού, των Υπουργών και Υφυπουργών».

Ενώ, τέλος, σύμφωνα με την §6: «Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων έχουν εφαρμογή και στους υπαλλήλους της Βουλής, οι οποίοι κατά τα λοιπά διέπονται εξ' ολοκλήρου από τον Κανονισμό της, καθώς και στους υπαλλήλους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου».

3.7. Μέθοδοι επιλογής και προσόντα διορισμού του δημοσίου υπαλλήλου

Όπως γίνεται δεκτό τόσο από τη θεωρία όσο και από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, την επιλογή και το διορισμό των δημοσίων υπαλλήλων θα πρέπει να διέπει η αρχή της αξιοκρατίας, μια αρχή συνταγματικής περιωπής, η οποία συνιστά εφαρμογή τόσο της δημοκρατικής αρχής (άρθρο 1 §1 Σ) όσο και της αρχής της ισότητας (άρθρο 4 §1 Σ) αλλά και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου (άρθρο 5 §1 Σ).

Σήμερα και μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001, ορίζεται στο άρθρο 103 §7 Σ ότι: «Η πρόσληψη υπαλλήλων στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, πλην των περιπτώσεων της παραγράφου 5 [μετακλητοί (σημ. των συγγραφέων)], γίνεται είτε με διαγωνισμό είτε με επιλογή σύμφωνα με προκαθορισμένα και αντικειμενικά κριτήρια και υπάγεται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής, όπως νόμος ορίζει». Η ανεξάρτητη αυτή Αρχή είναι το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, το οποίο έχει επιφορτιστεί με την αρμοδιότητα αυτή σύμφωνα με τον Ν. 2190/1994 και του οποίου οι αρμοδιότητες έχουν αναλυτικά εκτεθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Η σχέση του δημοσίου υπαλλήλου με το κράτος απορρέει από μονομερή πράξη της κρατικής εξουσίας. Η δημοσιοϋπαλληλική σχέση είναι σχέση δημοσίου δικαίου από την οποία προκύπτουν υποχρεώσεις του δημοσίου υπαλλήλου προς το κράτος, καθώς και αντίστοιχα του κράτους προς το δημόσιο υπάλληλο. Ο διορισμός του δημοσίου υπαλλήλου συνιστά μονομερή ατομική διοικητική πράξη. Για να δημιουργηθεί, όμως, δημοσιοϋπαλληλική σχέση απαιτείται η αποδοχή διορισμού από το δημόσιο υπάλληλο. Η αποδοχή αυτή εκδηλώνεται με την ορκωμοσία του από την οποία ξεκινά η ανάληψη υπηρεσίας. Οι προϋποθέσεις διορισμού των δημοσίων υπαλλήλων καθορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 103 Σ. Έτσι, α) κανείς δεν μπορεί να διοριστεί δημόσιος υπάλληλος σε θέση που δεν είναι νομοθετημένη, β) ο διοριζόμενος δημόσιος υπάλληλος πρέπει να διαθέτει τα προσόντα που ορίζει ο νόμος (άρθρο 103 § 1, γ' Σ) και γ) ο δημόσιος υπάλληλος πρέπει να διορίζεται σύμφωνα με τον νόμο.

Ειδικότερα, τα νομοθετικά προβλεπόμενα προσόντα διορισμού για το διορισμό σε θέση δημοσίου υπαλλήλου, είναι τα ακόλουθα:

α) Ελληνική ιθαγένεια: Γίνεται όμως δεκτό, ότι και οι έχοντες την ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να αποκτήσουν την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, εκτός από θέσεις οι οποίες αφορούν την άσκηση δημόσιας εξουσίας, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω.

β) Ηλικία: Το προσόν αυτό προσδιορίζεται στο νόμο, ενώ συνήθως κυμαίνεται μεταξύ δεκάτου όγδοου και τριακοστού πέμπτου έτους της ηλικίας.

γ) Υγεία: Το προσόν αυτό αναφέρεται στην φυσική κατάσταση του δημοσίου υπαλλήλου, ο οποίος πρέπει να είναι σωματικά και ψυχικά ικανός να παράσχει δημόσια υπηρεσία. Η ισχύουσα νομοθεσία, όμως, προβλέπει και την πρόσληψη αναπήρων ή ατόμων με ειδικές ανάγκες, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις για την άσκηση συγκεκριμένων καθηκόντων, κατ' εκπλήρωση και της συνταγματικής επιταγής του άρθρου 21 §2 Σ.

δ) Ειδικά τυπικά προσόντα: Πρόκειται για τα ειδικά προσόντα που απαιτεί ο νόμος για την κατάληψη ορισμένων θέσεων, όπως είναι οι τίτλοι σπουδών, οι μεταπτυχιακοί ή διδακτορικοί τίτλοι, η γνώση ξένων γλωσσών ή άλλες ειδικές γνώσεις. Ειδικά για τους έχοντες την ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτείται και η γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Εκτός από τα παραπάνω δεν είναι δυνατόν να απαιτηθεί η ύπαρξη κανενός άλλου τυπικού προσόντος, όπως φύλου, θρησκείας, ή συγκεκριμένων πολιτικών ή ιδεολογικών πεποιθήσεων, αφού κάτι τέτοιο θα συνιστούσε και παραβίαση της αρχής της ισότητας.

Αρνητικά προσόντα για το διορισμό κάποιου ως δημοσίου υπαλλήλου, τα οποία συνιστούν αντίστοιχα και κωλύματα είναι: α) η καταδίκη του για κακούργημα ή για οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα έχει ως συνέπεια την στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων, β) η κήρυξη του σε στερητική δικαστική συμπαράσταση, σε περιορισμό δηλαδή της δικαιοπρακτικής του ικανότητας με δικαστική απόφαση, γ) η απόλυσή του για πειθαρχικούς λόγους από την θέση του δημοσίου υπαλλήλου με απόφαση πειθαρχικού συμβουλίου, δ) η μη εκπλήρωση των στρατιωτικών του υποχρεώσεων και ε) η πτώχευσή του.

3.8. Υπαλληλικά δικαιώματα και υποχρεώσεις

Η ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, ως οργάνου με το οποίο εκφράζεται η βούληση της δημόσιας διοίκησης συνεπάγεται την καθιέρωση ορισμένων νομοθετικών υποχρεώσεων και περιορισμών, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι ο δημόσιος υπάλληλος στερείται των συνταγματικών δικαιωμάτων που απολαμβάνουν οι πολίτες. Μάλιστα, εκτός από αυτά, διαθέτει και μια σειρά από δικαιώματα τα οποία συνδέονται με τη δημόσιο-υπαλληλική του ιδιότητα.

Ειδικότερα, ο δημόσιος υπάλληλος απολαμβάνει τα ακόλουθα συνταγματικά δικαιώματα και υφίσταται τους ακόλουθους περιορισμούς τους:

α) Δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι: Στο δικαίωμα αυτό μπορούν να τεθούν για τους δημόσιους υπαλλήλους περιορισμοί στην απόλαυση του με νόμο, χωρίς όμως να μπορούν να θίξουν τον πυρήνα του δικαιώματος. Στην πράξη, η σχετική νομοθεσία (Ν. 1264/1982) εξομοιώνει τους δημοσίους υπαλλήλους με τους υπόλοιπους πολίτες.

β) Συνδικαλιστική ελευθερία: Κατά αντιστοιχία, μπορούν να επιβληθούν νομοθετικοί περιορισμοί στην άσκηση της συνδικαλιστικής ελευθερίας (άρθρο 21 §1 Σ) για τους δημοσίους υπαλλήλους. Στην άσκηση ειδικότερα του δικαιώματος απεργίας είναι δυνατή, η επιβολή περιορισμών που όμως δεν αναιρούν τον πυρήνα του, όπως για παράδειγμα η ύπαρξη προσωπικού ασφαλείας στο χώρο της δημόσιας υπηρεσίας κατά την άσκηση της. Επίσης, είναι δυνατή η επιβολή περιορισμών που όμως δεν αναιρούν ουσιαστικά ή δεν αναιρούν την απόλαυση του δικαιώματος και οι οποίοι συνάδουν με την γενικότερη αποστολή των δημοσίων υπαλλήλων που δεν είναι άλλη από την προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

γ) Ελευθερία της έκφρασης: Το δικαίωμα αυτό περιορίζεται για τους δημοσίους υπαλλήλους μόνο σε περίπτωση αβάσιμη ή υβριστικής κριτικής κατά των προϊσταμένων ή της υπηρεσίας τους.

δ) Οικονομική ελευθερία: Ο υπάλληλος έχει το δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του σε όλες τις εκφάνσεις της (άρθρο 5 §1 Σ). Ωστόσο, δεν επιτρέπεται να παρέχει εργασία σε άλλους δημόσιους φορείς, παρά μόνο ύστερα από άδεια της υπηρεσίας του και με ειδικές προϋποθέσεις ή περιορισμούς, ή να ασκεί εμπορική δραστηριότητα ή ελεύθερο επάγγελμα, όπως για παράδειγμα το επάγγελμα του δικηγόρου.

ε) Πολιτική Ουδετερότητα: Σύμφωνα με το άρθρο 29 §3 Σ απαγορεύονται οι οποιεσδήποτε μορφές εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος, στους δικαστικούς και στους συμμετέχοντες στα σώματα ασφαλείας. Ωστόσο, όσον αφορά τους δημοσίους υπαλλήλους, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης γίνεται δεκτό ότι η πολιτική ουδετερότητα αφορά αποκλειστικά την άσκηση των καθηκόντων τους και όχι την προσωπική τους ζωή και έχει ως στόχο την διασφάλιση της αμεροληψίας τους έναντι των διοικουμένων. Επίσης, η ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου αποτελεί κώλυμα και ασυμβίβαστο για την απόκτηση της βουλευτικής ιδιότητας. Έτσι, ο βουλευτής θα πρέπει σύμφωνα με το άρθρο 56 §1 Σ να παραιτηθεί από την δημοσιοϋπαλληλική του ιδιότητα πριν από την εκλογή τους ως βουλευτή, ενώ μετά την εκλογή του η δημοσιοϋπαλληλική του ιδιότητα συνιστά ασυμβίβαστη ιδιότητα (άρθρο 57 §3 Σ), από την οποία θα πρέπει να παραιτηθεί αν δεν επιθυμεί να εκπέσει του βουλευτικού αξιώματος. Αντίθετα, η ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου είναι συμβατή με την εκλογή του στα όργανα του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμος και περιφερειακή αυτοδιοίκηση), όχι όμως και του δεύτερου βαθμού στην περίπτωση που υπηρέτησε ως προϊστάμενος δημόσιας υπηρεσίας το έτος που προηγήθηκε της εκλογής του.

ε) Η μονιμότητα: Η κατοχή οργανική θέσης δημοσίου υπαλλήλου εξασφαλίζει στο φορέα της τη μονιμότητα. Η μονιμότητα κατοχυρώθηκε για πρώτη φορά συνταγματικά στο Σύνταγμα του 1911. Πρόκειται για συνταγματικό δικαίωμα του δημοσίου υπαλλήλου κατοχυρωμένο στο άρθρο 103 § 4, εδ. α' Σ, όπου και

ορίζεται ότι: «οι δημόσιοι υπάλληλοι που κατέχουν οργανικές θέσεις είναι μόνιμοι εφόσον αυτές οι θέσεις υπάρχουν». Η μονιμότητα προστατεύει το δημόσιο υπάλληλο, ο οποίος δεν μπορεί να απολυθεί παρά μόνο λόγω τέλεσης ποινικών αδικημάτων, ή ύστερα από απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου για σοβαρά πειθαρχικά παραπτώματα ή για ανεπάρκεια στην άσκηση των καθηκόντων του. Η μονιμότητα κατοχυρώθηκε συνταγματικά προκειμένου να μετριαστεί το φαινόμενο των πελατειακών σχέσεων που μάλιστα την σύνθεση του δημοσιοϋπαλληλικού σώματος αλλά και του διωγμού των δημοσίων υπαλλήλων ως συνέπεια των πολιτικών μεταβολών στην ηγεσία των υπουργείων και των λοιπών δημοσίων υπηρεσιών.

Τη μονιμότητα δεν την απολαμβάνουν οι μετακλητοί υπάλληλοι, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 103 §§ 5, 6 Σ, από τη μονιμότητα είναι δυνατόν να εξαιρούνται ανώτατοι διοικητικοί υπάλληλοι οι οποίοι διαθέτουν θέσεις εκτός της υπαλληλικής ιεραρχίας, υπάλληλοι της Προεδρίας της Δημοκρατίας, του Πρωθυπουργού και των Υπουργών και όσοι διορίζονται απευθείας με βαθμό πρεσβευτικό. Από τη μονιμότητα επίσης εξαιρούνται και οι στρατιωτικοί υπάλληλοι και οι εν γένει υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας. Οι έκτακτοι υπάλληλοι, οι οποίοι συνδέονται με προσωρινή σχέση εργασίας, δεν καλύπτονται από την εγγύηση της μονιμότητας, σε αντίθεση με τους υπαλλήλους που τελούν σε δοκιμαστική θητεία, οι οποίοι εξομοιώνονται με τους μόνιμους. Οι υπάλληλοι που έχουν προσληφθεί από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με συμβάσεις δημοσίου δικαίου θεωρούνται μόνιμοι για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η σύμβασή τους. Με μόνιμους δημοσίου υπαλλήλους εξομοιώνονται και οι υπάλληλοι της βουλής, οι υπάλληλοι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και οι υπάλληλοι των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Μπεσίλα-Βήκα, 2011). Ο θεσμός της μονιμότητας αποτελεί βασική συνιστώσα της θεμελιώδους αρχής του κράτους δικαίου. Χωρίς τη συνταγματική κατοχύρωση της μονιμότητας, οι υπάλληλοι θα κινδύνευαν από αυθαίρετες απολύσεις αλλά και από επηρεασμό κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η μονιμότητα τέλος των δημοσίων υπαλλήλων θα πρέπει να διακρίνεται από την ισοβιότητα των δικαστικών, η οποία κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 88 §1 Σ. Η ισοβιότητα προστατεύει τους δικαστικούς όχι δια βίου αλλά από τη νομοθετική κατάργηση της θέσης τους (Συμεωνίδης, 2014).

Υπέρ της προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων των δημοσίων υπαλλήλων αλλά και της μονιμότητας ως θεσμικής εγγύησης της λειτουργικής αποστολής τους υπέρ του δημοσίου συμφέροντος λειτουργεί στις μέρες μας, εξ αιτίας των εκτεταμένων περικοπών δαπανών στο δημόσιο, ο θεσμός της διαθεσιμότητας, ο οποίος οδηγεί στην ανυπαίτια προσωρινή αναστολή της άσκησης των καθηκόντων ενός δημοσίου υπαλλήλου. Στην περίπτωση της διαθεσιμότητας, ο υπάλληλος κατέχει μεν θέση εργασίας αλλά δεν ασκεί προσωρινά τα καθήκοντά του, εφόσον τίθεται εκτός υπηρεσίας για διάφορους λόγους (πχ. εξαιτίας περιστολής των δημοσίων δαπανών). Προκειμένου να επιβληθεί καθεστώς διαθεσιμότητας σε έναν δημόσιο υπάλληλο, επιβάλλεται η έκδοση πράξης από τον αρμόδιο Υπουργό ή τον διευθύνοντα του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου στο οποίο εργάζεται, της οποίας έχει προηγηθεί απόφαση του αρμόδιου Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Κατά την παραμονή του σε καθεστώς διαθεσιμότητας, ο δημόσιος υπάλληλος δεν εξελίσσεται βαθμολογικά, λαμβάνει ένα μέρος του μισθού του το οποίο καθορίζεται νομοθετικά, ενώ τελεί σε προτεραιότητα για την τοποθέτησή του σε κενές θέσεις του δημοσίου.

Περαιτέρω, ο δημόσιος υπάλληλος διαθέτει και μια σειρά από νομοθετικά κατοχυρωμένα δικαιώματα:

α) Μισθός: Ο υπάλληλος έχει δικαίωμα και καθήκον στην λήψη των αποδοχών του που συνίστανται στο βασικό μισθό και στα γενικά επιδόματά του (όπως εορτών ή οικογενειακών βαρών). Σύμφωνα με το άρθρο 104 § 2 Σ, οι εν γένει αποδοχές του υπαλλήλου από πρόσθετες αποδοχές ή λόγω κατοχής δεύτερης θέσης, όταν αυτή επιτρέπεται, δεν μπορούν να υπερβαίνουν το σύνολο των αποδοχών της οργανικής του θέσης.

β) Άδειες: Ο υπάλληλος δικαιούται κανονική άδεια, εκπαιδευτική άδεια, αναρρωτική άδεια, άδεια μητρότητας, συνδικαλιστική άδεια, γονική άδεια καθώς και άδειες διευκολύνσεων π.χ. λόγω τέλεσης γάμου. Άδειες χορηγούνται και για την επιμόρφωση του υπαλλήλου και ειδικότερα την υπηρεσιακή του εκπαίδευση, για επιμορφωτικούς ή επιστημονικούς λόγους, ενώ άδειες εξετάσεων προβλέπονται για όσους φοιτούν σε μεταπτυχιακά προγράμματα ή συμπληρώνουν τις προπτυχιακές τους σπουδές.

γ) Υγειονομική περίθαλψη -κοινωνική ασφάλιση: Η ελληνική νομοθεσία εξασφαλίζει στο δημόσιο υπάλληλο, τόσο την υγειονομική του περίθαλψη, όσο και την κοινωνική του ασφάλιση σε δημόσια ταμεία και σε κάποιες περιπτώσεις σε ιδιωτικούς φορείς.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι, περαιτέρω, οφείλουν να ενεργούν με άξονα τα ακόλουθα συνταγματικά και νομοθετικά καθήκοντα:

α) Να ενεργούν με πίστη στο Σύνταγμα και αφοσίωση στην πατρίδα, σύμφωνα με το άρθρο 103 §1 Σ.

β) Να εκτελούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται. Στο πλαίσιο της υποχρέωσης αυτής, οι υπάλληλοι οφείλουν να συμμορφώνονται με τις εντολές και τις οδηγίες των προϊσταμένων τους σχετικά με τα καθήκοντα που αντιστοιχούν στην αρμοδιότητά τους, εφόσον υφίσταται υπηρεσιακή ανάγκη. Ωστόσο, κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων πρέπει να ενεργούν στο πλαίσιο που θέτει η τήρηση της αρχής της νομιμότητας. Ο νομοθέτης έχει καθιερώσει ειδική διαδικασία άρσης του διλήμματος μεταξύ της επιταγής του σεβασμού της νομιμότητας και της τυχόν παράνομης προσταγής που λαμβάνει ο δημόσιος υπάλληλος από τον προϊστάμενό του. Συγκεκριμένα και όπως προαναφέρθηκε, καθιερώνεται η υποχρέωση υπακοής στις παράνομες αλλά όχι και στις προδήλως παράνομες προσταγές, εκτός αν αυτή συνοδεύεται με ειδική αιτιολογία σχετικά με τον ειδικό σκοπό δημοσίου συμφέροντος τον οποίο εξυπηρετούν (άρθρο 25 § 2 του Υπαλληλικού Κώδικα).

γ) Να ασκούν τα καθήκοντά τους κατά τρόπο αμερόληπτο και χωρίς διακρίσεις, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η προστασία των δικαιωμάτων των διοικουμένων αλλά και η εμπιστοσύνη τους προς τη διοίκηση.

δ) Να τηρούν εχεμύθεια σε σχέση με όσα πληροφορούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (άρθρο 26 Υπαλληλικού Κώδικα).

ε) Να επιδεικνύουν αξιοπρεπή συμπεριφορά κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Πολύ σημαντικός για τον τρόπο με τον οποίο διαρρυθμίζεται η άσκηση των καθηκόντων του δημοσίου υπαλλήλου, έναντι των διοικουμένων, είναι ο «Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας» (Ν. 2690/1999). Επίσης, πολύ ουσιώδης προς την κατεύθυνση αυτή είναι ο «Οδηγός Συμπεριφοράς Δημοσίων Υπαλλήλων», που συνιστά Κώδικα Δεοντολογίας των δημοσίων υπαλλήλων χωρίς νομικής δεσμευτικότητας, τον οποίο και έχει εκδώσει η ανεξάρτητη αρχή του Συνηγόρου του Πολίτη.

3.9. Η ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου: Πειθαρχική, ποινική και αστική

Ο δημόσιος υπάλληλος υπέχει ευθύνη κατά την άσκηση των καθηκόντων του, στο πλαίσιο και της ανάγκης άσκησης των αρμοδιοτήτων του εντός των ορίων που τάσσουν η αρχή της νομιμότητας, της αναλογικότητας, η ανάγκη προστασίας του δημοσίου συμφέροντος και των δικαιωμάτων των διοικουμένων. Η ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου διακρίνεται σε: α) πειθαρχική, β) ποινική και γ) αστική.

Η υπαίτια παράβαση του υπαλληλικού καθήκοντος επισύρει την πειθαρχική ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου, ο οποίος και τιμωρείται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στον Υπαλληλικό Κώδικα ποινές. Οι πειθαρχικές ποινές που μπορούν να επιβληθούν είναι οι ακόλουθες: έγγραφη επίπληξη, πρόστιμο ίσο με τρίμηνες αποδοχές, αναστολή του δικαιώματος προαγωγής από ένα (1) έως και πέντε (5) έτη, υποβιβασμός κατά ένα βαθμό, προσωρινή παύση από τρεις έως έξι μήνες με πλήρη στέρηση των αποδοχών και οριστική παύση, η οποία επιβάλλεται μόνο για τα παραπτώματα που απαριθμούνται αποκλειστικά στο άρθρο 109 ΥΚ. Η επιβολή των ποινών αυτών λαμβάνει χώρα από τα πειθαρχικά όργανα τα οποία προβλέπει ο νομοθέτης, υπόκειται στην αρχή της αναλογικότητας και συνιστά προϊόν συνεκτίμησης των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών υπό τις οποίες τελέστηκε το επίμαχο πειθαρχικό αδίκημα. Επίσης, διασφαλίζεται το δικαίωμα της προηγούμενης δικαστικής ακρόασης (άρθρο 20 §2 Σ) του δημοσίου υπαλλήλου, ο οποίος μπορεί να αιτηθεί δικαστικής προστασίας κατά των αποφάσεων των πειθαρχικών οργάνων, από τα διοικητικά δικαστήρια.

Η πειθαρχική ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου ρυθμίζεται στα άρθρα 106 και 107 του Υπαλληλικού Κώδικα. Ειδικότερα, πειθαρχικό παράπτωμα συνιστά η οποιαδήποτε παράβαση υπαλληλικού καθήκοντος που συντελείται με πράξη ή παράλειψη και μπορεί να καταλογιστεί σε έναν υπάλληλο. Στο άρθρο 107 του ΥΚ απαριθμούνται ειδικά κάποια πειθαρχικά παραπτώματα (Πανταζής, 2015). Ειδικότερα:

α) Πράξεις με τις οποίες εκδηλώνεται άρνηση αναγνώρισης του Συντάγματος ή έλλειψη αφοσίωσης στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία,

β) η παράβαση καθήκοντος κατά τον Ποινικό Κώδικα ή άλλους ειδικούς ποινικούς νόμους, γ) η παράβαση της αρχής της αμεροληψίας,

δ) η αδικαιολόγητη αποχή από την εκτέλεση των καθηκόντων,

ε) η άρνηση ή παρέκλυση εκτέλεσης υπηρεσίας,

στ) η αμέλεια, καθώς και η ατελής ή μη έγκαιρη εκπλήρωση του καθήκοντος,

ζ) η παράβαση της υποχρέωσης εχεμύθειας, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 26 του παρόντος,

η) η άσκηση κριτικής των πράξεων της προϊσταμένης αρχής που γίνεται δημοσίως, γραπτώς ή προφορικώς, με σκόπιμη χρήση εν γνώσει εκδήλως ανακριβών στοιχείων ή με χαρακτηριστικά απρεπείς εκφράσεις,

θ) η άσκηση εργασίας ή έργου με αμοιβή χωρίς προηγούμενη άδεια της υπηρεσίας,

ι) η αδικαιολόγητη άρνηση προσέλευσης για ιατρική εξέταση,

ια) η αδικαιολόγητη μη έγκαιρη σύνταξη ή η σύνταξη μεροληπτικής έκθεσης αξιολόγησης,

ιβ) η ανάρμοστη συμπεριφορά προς τους πολίτες, η αδικαιολόγητη μη εξυπηρέτησή τους και η μη έγκαιρη διεκπεραίωση των υποθέσεών τους,

ιγ) η αδικαιολόγητη μη έγκαιρη απάντηση σε αναφορές πολιτών,

ιδ) η αδικαιολόγητη προτίμηση νεότερων υποθέσεων με παραμέληση παλαιότερων,

ιε) η άμεση ή μέσω τρίτου προσώπου συμμετοχή σε δημοπρασία την οποία διενεργεί επιτροπή, μέλος της οποίας είναι ο υπάλληλος ή η αρχή στην οποία αυτός ανήκει,

ιστ) η χρησιμοποίηση της δημοσιοϋπαλληλικής ιδιότητας ή πληροφοριών που κατέχει ο υπάλληλος λόγω της υπηρεσίας ή της θέσης του, για εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων του ίδιου ή τρίτων προσώπων,

ιζ) η αποδοχή οποιασδήποτε υλικής εύνοιας ή ανταλλάγματος για το χειρισμό υπόθεσης από τον υπάλληλο κατά την άσκηση των καθηκόντων του,

ιη) η χρησιμοποίηση τρίτων προσώπων για την απόκτηση υπηρεσιακής εύνοιας ή την πρόκληση ή ματαίωση διαταγής της υπηρεσίας,

ιθ) η σύναψη στενών κοινωνικών σχέσεων με πρόσωπα των οποίων ουσιώδη συμφέροντα εξαρτώνται από τον τρόπο αντιμετώπισης θεμάτων της αρμοδιότητας του υπαλλήλου,

κ) η φθορά λόγω ασυνήθιστης χρήσης, η εγκατάλειψη ή η παράνομη χρήση πράγματος το οποίο ανήκει στην υπηρεσία,

κα) η παράλειψη δίωξης και τιμωρίας πειθαρχικού παραπτώματος, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 110 του παρόντος,

κβ) η άρνηση παροχής πληροφόρησης στους πολίτες,

κγ) η άρνηση σύμπραξης, συνεργασίας και χορήγησης στοιχείων ή εγγράφων κατά τη διεξαγωγή έρευνας, επιθεώρησης ή ελέγχου από τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και τα ιδιαίτερα Σώματα και Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου.

Η δίωξη των πειθαρχικών παραπτωμάτων αποτελεί καθήκον των πειθαρχικών οργάνων που είναι μονομελή ή συλλογικά. Όπως και στην ποινική διαδικασία, έτσι και στην πειθαρχική διαδικασία εφαρμόζεται η αρχή *ne bis in idem* η οποία σημαίνει ότι: α) δεν επιτρέπεται δεύτερη δίωξη για το ίδιο πειθαρχικό παράπτωμα και β) για κάθε πειθαρχικό παράπτωμα επιβάλλεται μόνο μια ποινή. Η πειθαρχική διαδικασία ακολουθεί διάφορα στάδια, από την άσκηση της δίωξης, την έρευνα και την ανάκριση, έως την απολογία και την εκτέλεση της ποινής έναντι του δημοσίου υπαλλήλου ο οποίος έχει καταδικαστεί.

Πέρα από την πειθαρχική ευθύνη, ο δημόσιος υπάλληλος τιμωρείται και εφόσον υποπέσει σε μια ιδιαίτερη κατηγορία αδικημάτων, τα οποία προβλέπονται από τον Ποινικό Κώδικα, και ονομάζονται «εγκλήματα περί την υπηρεσίαν». Σε κάθε περίπτωση, η τέλεση των αδικημάτων αυτών απαιτεί την ύπαρξη της δημοσιοϋπαλληλικής ιδιότητας. Χαρακτηριστικό είναι το αδίκημα της παράβασης του υπηρεσιακού καθήκοντος (άρθρο 259 ΠΚ), η τέλεση του οποίου προϋποθέτει την παράβαση υπηρεσιακού καθήκοντος, την πρόθεση του δράστη και τον σκοπό προσπορισμού παράνομου οφέλους ή διάπραξης ζημίας ή βλάβης κατά του δημοσίου συμφέροντος. Περαιτέρω, ο δημόσιος υπάλληλος έχει ποινική ευθύνη για την τέλεση οποιουδήποτε κοινού ποινικού αδικήματος. Παράλληλα, ευθύνεται και για τη διάπραξη των ιδιαίτερων αδικημάτων των άρθρων 235 επ. του ΠΚ, τα οποία αποκαλούνται έτσι διότι υποκείμενο της τέλεσής τους είναι αποκλειστικά και μόνο ο δημόσιος υπάλληλος. Τέτοια αδικήματα είναι ειδικότερα: η παθητική δωροδοκία, η κατάχρηση εξουσίας, η ψευδής βεβαίωση, η απιστία η σχετική με την υπηρεσία, η υπεξαίρεση

στην υπηρεσία, η παράβαση υπηρεσιακού απορρήτου, καθώς και η παράβαση υπηρεσιακού καθήκοντος στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω.

Τέλος, ο δημόσιος υπάλληλος, υπέχει και αστική ευθύνη για τις πράξεις ή παραλείψεις του που προκαλούν ζημία στους διοικουμένους. Πρόκειται για έμμεση όμως ευθύνη, αφού ως υπέγγυος για την καταβολή αποζημίωσης έναντι των διοικουμένων εμφανίζεται καταρχήν το Κράτος.

Ειδικότερα, η αστική ευθύνη του Κράτους ή των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου για πράξεις ή παραλείψεις τους αναγνωρίζεται στα άρθρα 105 και 106 του ΕισΝΑΚ. Το άρθρο 105, αναφέρεται στην ευθύνη του Κράτους, ενώ το άρθρο 106 στην ευθύνη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των υπόλοιπων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.

Οι προϋποθέσεις θεμελίωσης της αστικής ευθύνης του Δημοσίου είναι οι ακόλουθες:

α) Ύπαρξη οργάνου του Κράτους, ή των ΟΤΑ ή άλλων ΝΠΔΔ. Ως όργανο με την έννοια αυτή, νοείται οποιοσδήποτε τακτικός, έκτακτος ή με θητεία υπάλληλος, ο οποίος συνδέεται με το Κράτος ή με τα νομικά αυτά πρόσωπα με σχέση ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, αρκεί να ασκεί με οποιοδήποτε τρόπο δημόσια εξουσία. Στα όργανα αυτά περιλαμβάνονται και τα de facto καθώς και όσα έχουν ασκήσει νόσφιση εξουσίας.

β) Πράξη ή παράλειψη του οργάνου, δηλαδή ενέργεια νομική ή υλική, που να συνίσταται σε έκδοση εκτελεστής ή μη εκτελεστής διοικητικής πράξης, ατομικής ή κανονιστικής ή ακόμη και σε παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Όπως μάλιστα γίνεται δεκτό από τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, ακόμη και οι κυβερνητικές πράξεις, οι οποίες δεν μπορούν να θεμελιώσουν δικαστικό έλεγχο μπορούν να θεμελιώσουν αστική ευθύνη του Κράτους.

γ) Η πράξη ή η παράλειψη του διοικητικού οργάνου θα πρέπει να πάσχει από παρανομία. Δηλαδή να πρόκειται για ενέργεια η οποία αντίκειται στον νόμο ή σε οποιαδήποτε ιεραρχικά ανώτερη πηγή δικαίου σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, όπως για παράδειγμα το Σύνταγμα, το διεθνές δίκαιο ή το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

δ) Η πράξη ή η παράλειψη θα πρέπει να τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με τη ζημία η οποία προκλήθηκε στον διοικούμενο. Τέτοιος αιτιώδης σύνδεσμος υφίσταται όταν η πράξη ή παράλειψη είναι δυνατόν να επιφέρει τη ζημία που τελέστηκε και η οποία αποτελεί αναγκαία συνέπειά της.

ε) Η πράξη ή παράλειψη θεμελιώνει ευθύνη του Κράτους ή των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, μόνο εφόσον αφορά την παραβίαση διάταξης που δεν έχει τελεί για χάρη του γενικού συμφέροντος. Αυτό σημαίνει ότι η πράξη ή η παράλειψη θα πρέπει να δημιουργεί ζημία σε ιδιωτικό συμφέρον του διοικουμένου και όχι γενικά και αόριστα στο γενικότερο δημόσιο συμφέρον. Έτσι, για παράδειγμα, το Κράτος θα οφείλει αποζημίωση προς τον ζημιωθέντα αν τα αστυνομικά όργανα παρέλειψαν να παρεμποδίσουν την καταστροφή του ιδιωτικού αυτοκινήτου του από διαδηλωτές, όχι όμως και την καταστροφή αυτοκινήτου της αστυνομίας. Η νομολογία των δικαστηρίων, ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις δέχεται ότι το γενικό συμφέρον μπορεί να περικλείει και το ιδιωτικό, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της συντήρησης των δρόμων, οι οποίοι είναι κοινόχρηστοι και εξυπηρετούν το συμφέρον όλων αλλά και στην προστασία των ιδιωτών που τις χρησιμοποιούν. Με την έννοια αυτή, το ατύχημα ενός ιδιώτη, το οποίο οφείλεται στην κακή συντήρησή τους, είναι δυνατό να παραβιάσει ιδιωτικό του συμφέρον και να θεμελιώσει την αστική ευθύνη του των οργάνων του Κράτους.

στ) Η παράνομη πράξη ή παράλειψη του οργάνου θα πρέπει να έχει τελεστεί κατά την άσκηση από αυτό δημόσιας εξουσίας, κατά την άσκηση δηλαδή των καθηκόντων του και να μην αφορά την προσωπική του ζωή. Έτσι, η κλοπή την οποία διαπράττει ένα διοικητικό όργανο, μετά το πέρας της εργασίας του και άσχετα με αυτή, δεν δύναται να θεμελιώσει αστική ευθύνη του Κράτους. Αντίθετα, η υπεξαίρεση χρημάτων από τον διοικούμενο, που υποβάλει αίτηση σε μια δημόσια υπηρεσία, θεμελιώνει την αστική ευθύνη του Κράτους.

ζ) Η παράνομη πράξη ή παράλειψη θα πρέπει να αναφέρεται σε ενάσκηση δημόσιας εξουσίας, δηλαδή άσκηση κυριαρχικής διοίκησης και όχι διαχείρισης ιδιωτικών υποθέσεων του δημοσίου στις οποίες ενεργεί ως fiscus, όπως για παράδειγμα η εκμίσθωση ιδιωτικών ακινήτων του δημοσίου. Μάλιστα, η παράνομη πράξη ή παράλειψη θα πρέπει να έχει λάβει χώρα κατά την ενάσκηση δημόσιας εξουσίας, με αφορμή αυτήν ή κατά κατάχρησή της.

Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές, ο διοικούμενος, ο οποίος έχει ζημιωθεί από την παράνομη πράξη ή παράλειψη είναι δυνατόν να προσφύγει στα διοικητικά πρωτοδικεία, με το ένδικο βοήθημα της αγωγής και να αιτηθεί την αποζημίωση του. Η αποζημίωση αυτή είναι χρηματική και περιλαμβάνει τόσο τη θετική ζημία, όσο και το διαφυγόν κέρδος. Επίσης, μπορεί να περιλαμβάνει χρηματική ικανοποίηση, εξ αιτίας ζημιάς μη περιουσιακής ή εξ αιτίας ηθικής βλάβης. Για τη θεμελίωση της αστικής ευθύνης δεν είναι απαραίτητο να υφίσταται και υπαιτιότητα του οργάνου που ενήργησε την πράξη ή την παράλειψη η οποία προκάλεσε αυτή τη βλάβη ή ζημία. Ο χρόνος παραγραφής της σχετικής αξίωσης είναι τα πέντε έτη. Παράλληλα με την αγωγή, ο διοικούμενος δύναται να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως ή προσφυγή κατά της πράξης ή παράλειψης που του έχει προκαλέσει την επίμαχη ζημία ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών δικαστηρίων.

Όπως ήδη επισημάνθηκε ανωτέρω, η αστική ευθύνη των δημοσίων υπαλλήλων είναι έμμεση. Τα διοικητικά όργανα δηλαδή, ευθύνονται μόνο απέναντι στο Κράτος και όχι στους διοικούμενους, γεγονός που πρακτικά σημαίνει, ότι η αποζημίωση για τις πράξεις ή παραλείψεις των διοικητικών οργάνων δεν καταβάλλεται στους διοικούμενους από τα ίδια, αλλά από το Κράτος. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 57 του Υπαλληλικού Κώδικα, δεν υπέχουν άμεση ευθύνη για τις παράνομες πράξεις ή παραλείψεις τους, οι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι, οι υπάλληλοι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι δικαστικοί υπάλληλοι, οι στρατιωτικοί των ενόπλων δυνάμεων και οι ανήκοντες στο λιμενικό σώμα και στα σώματα ασφαλείας, καθώς και το προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η ρύθμιση αυτή συντελεί στην εξασφάλιση των απαιτήσεων των διοικουμένων, από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης. Οι απαιτήσεις αυτές εξασφαλίζονται αφού το Κράτος διαθέτει την οικονομική εκείνη ευρωστία ώστε να τις καλύψει έγκαιρα και πλήρως έναντι των καλόπιστων διοικουμένων. Το υπαίτιο όργανο, ωστόσο, ευθύνεται έναντι του Κράτους, το οποίο μπορεί να ασκήσει αναγωγή για την είσπραξη του ποσού της αποζημίωσης που έχει καταβάλει, ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με το άρθρο 98 § 1, ζ' Σ. Οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες αναπτύσσεται η ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου σε αυτές τις περιπτώσεις τίθενται στο άρθρο 85 του Υπαλληλικού Κώδικα και είναι ειδικότερα:

α) Η πρόκληση θετικής ζημιάς στο Κράτος από τον υπάλληλο.

β) Η ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου για την καταβολή αποζημίωσης από την πλευρά του Κράτους, εξ αιτίας παρανόμων πράξεων ή παραλείψεων του κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

γ) Η πρόκληση ζημιάς εξ αιτίας των πράξεων ή παραλείψεων αυτών από δόλο ή βαριά αμέλεια και όχι από ελαφρά αμέλεια. Αμέλεια υπάρχει όταν το όργανο δεν έδειξε την απαιτούμενη προσοχή που είχε την υποχρέωση να επιδείξει κατά την άσκηση των υπηρεσιακών του καθηκόντων.

Πέρα από τους παραπάνω, υπάρχουν και κατηγορίες διοικητικών οργάνων για τους οποίους δεν ισχύουν αυτές οι ευνοϊκές ρυθμίσεις. Ειδικότερα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός και τα μέλη της Κυβέρνησης, οι δημόσιοι υπόλογοι και οι δευτερεύοντες διατάκτες, όπως για παράδειγμα ο Περιφερειάρχης, ο Δήμαρχος και ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης που διαχειρίζονται προϋπολογισμούς ή άλλα δημόσια περιουσιακά στοιχεία. Κατά των προσώπων αυτών, ο διοικούμενος που έχει ζημιωθεί από παράνομη πράξη ή παράλειψη μπορεί να στραφεί απευθείας και άμεσα, με αγωγή. Ωστόσο, υπάρχει σε αυτήν την περίπτωση και εις ολόκληρον ευθύνη του Κράτους, εναντίον του οποίου επίσης μπορεί να στραφεί ο διοικούμενος. Επίσης, προσωπική ευθύνη έχουν και όσοι υπάλληλοι προσλαμβάνονται με σχέση ιδιωτικού δικαίου. Η διαφορά μεταξύ εκείνου που ζημιώθηκε και του προσωπικά υπεύθυνου οργάνου έχει χαρακτήρα ιδιωτικής διαφοράς και ασκείται ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων.

Η έμμεση ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου έναντι του κράτους η οποία συχνά καλείται και «ανεύθυνο» έχει μια πολύ σημαντική εξαίρεση. Πράγματι, τα διοικητικά όργανα υπέχουν άμεση και προσωπική ευθύνη έναντι των διοικουμένων εφόσον δεν συμμορφώνονται προς τις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας ή των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων. Το ίδιο ισχύει και για την παραβίαση των διατάξεων που αφορούν την προστασία του οικιακού ασύλου, της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, καθώς και όσων αφορούν την απόλυση όσων συλλαμβάνονται επ' αυτοφώρω ή βάσει εντάλματος.

3.10. Οι υπηρεσιακές μεταβολές και η λύση της σχέσης του δημοσίου υπαλλήλου

Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης υπηρετούν και απασχολούνται επαγγελματικά για μεγάλο διάστημα και κατά σταδιοδρομία στο πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτής της μακρόχρονης σχέσης του υφίστανται μια σειρά από υπηρεσιακές μεταβολές.

α) Τοποθέτηση: Η τοποθέτηση συνίσταται στον καθορισμό με ατομική διοικητική πράξη, της υπηρεσιακής θέσης της δημόσιας αρχής στην οποία θα υπηρετήσει ο δημόσιος υπάλληλος.

β) Μετακίνηση: Πρόκειται για υπηρεσιακή μεταβολή η οποία διενεργείται εντός της υπηρεσίας, με διοικητική πράξη του προϊσταμένου.

γ) Μετάθεση: Πρόκειται για μετακίνηση από τη μια δημόσια αρχή στην άλλη, είτε αυτεπαγγέλτως, είτε ύστερα από αίτηση του υπαλλήλου, μετά από σύμφωνη γνώμοδοτηση του υπηρεσιακού συμβουλίου και πράξη του αρμόδιου Υπουργού ή του διευθύνοντα του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου στο οποίο θα ασκήσει τα καθήκοντά του ο δημόσιος υπάλληλος και υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται κενή θέση.

δ) Απόσπαση: Πρόκειται για προσωρινή απομάκρυνση από τη θέση στην οποία υπηρετεί ο δημόσιος υπάλληλος, προκειμένου να παράσχει υπηρεσίες στο πλαίσιο άλλης υπηρεσιακής μονάδας, κατόπιν αιτήσεώς του, με πράξη του αρμόδιου Υπουργού ή του διευθύνοντα του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου στο οποίο θα ασκήσει τα καθήκοντά του ο δημόσιος υπάλληλος υπουργών, ύστερα από γνώμη του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου. Η απόσπαση δεν μπορεί να υπερβαίνει καταρχήν τα δύο έτη, ενώ είναι δυνατή για την κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών με απόφαση του οικείου Υπουργού ή του διευθύνοντα του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου στο οποίο θα ασκήσει τα καθήκοντά του ο δημόσιος υπάλληλος, με γνώμη του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου για την κάλυψη έκτακτων αναγκών υπηρεσιακού χαρακτήρα.

ε) Μετάταξη: Πρόκειται για μεταβολή της ειδικότερης ή γενικότερης κατηγορίας στην οποία ανήκει ο δημόσιος υπάλληλος, δηλαδή για μετακίνησή του σε κενή θέση άλλου κλάδου της ίδιας κατηγορίας ή κλάδου ανώτερης κατηγορίας του ίδιου ή άλλου υπουργείου ή δημόσιας υπηρεσίας στην οποία ασκεί τα καθήκοντά του, με πράξη του αρμόδιου Υπουργού, ύστερα από γνώμοδοτηση του υπηρεσιακού συμβουλίου και με την προϋπόθεση ότι ο μετατασσόμενος έχει τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα για την κατάληψη της κενής θέσης. Η μετάταξη απαγορεύεται πριν από τη συμπλήρωση δυο ετών από το διορισμό ενός δημοσίου υπαλλήλου διενεργείται είτε κατόπιν αιτήσεώς του (εθελούσια) είτε με πρωτοβουλία της υπηρεσίας (υποχρεωτική). Ο μετατασσόμενος πρέπει να κατέχει τον απαιτούμενο για τον κλάδο στον οποίο μετατάσσεται τίτλο σπουδών.

στ) Προαγωγή: Οι σχετικές προϋποθέσεις για την προαγωγή των δημοσίων υπαλλήλων τροποποιήθηκαν με τον Ν. 3839/2010 ο οποίος προέβλεψε ότι η εξέλιξη των υπαλλήλων σε ανώτερες βαθμίδες της υπαλληλικής ιεραρχίας λαμβάνει χώρα επί τη βάση συστήματος αξιολόγησης της απόδοσής τους με ειδικές εκθέσεις. Ωστόσο, οι προαγωγές λαμβάνουν χώρα και στη βάση της αρχαιότητας και του χρόνου υπηρεσίας από τους Βαθμούς Ε έως και Α. Η προαγωγή πραγματοποιείται με πράξη του οικείου υπουργού ή του διευθύνοντα Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, ύστερα από απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου. Η ρύθμιση αυτή ουσιαστικά αντανάκλα ένα μικρό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο ο υπάλληλος προάγεται έως το βαθμό Α' κατ' αρχαιότητα, ενώ στους βαθμούς του Διευθυντή και του γενικού Διευθυντή προάγεται κατ' εκλογή, ύστερα από εκτίμηση των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων του από το οικείο υπηρεσιακό συμβούλιο. Ειδικά για τους προϊσταμένους οργανικών μονάδων επιπέδου γενικής διεύθυνσης αρμόδιο είναι το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙ.Σ.Ε.Π.) μετά από κοινή απόφαση-προκήρυξη του οικείου Υπουργού και του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

ζ) Διαθεσιμότητα και αργία: Η επιβολή της διαθεσιμότητας προκαλείται από αντικειμενικούς ανυπαίτιους υπηρεσιακούς λόγους, ενώ η αργία οφείλεται σε υπαιτιότητα του δημοσίου υπαλλήλου. Στην περίπτωση της διαθεσιμότητας, ο δημόσιος υπάλληλος κατέχει τη θέση αλλά δεν ασκεί προσωρινά τα καθήκοντά του, για ανυπαίτιους ως προς την άσκηση των καθηκόντων του λόγους. Η διαθεσιμότητα προϋποθέτει την έκδοση πράξης του οικείου Υπουργού ή του διευθύνοντα του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, στο οποίο ο δημόσιος υπάλληλος ασκεί τα καθήκοντά του. Η θέση του δημοσίου υπαλλήλου σε αργία σημαίνει την παύση των καθηκόντων του εξ αιτίας υπαιτιότητάς του, είτε διότι στερήθηκε την προσωπική του ελευθερία εξ αιτίας της έκδοσης εναντίον του εντάλματος προσωρινής κράτησης είτε εξ αιτίας απόφασης πειθαρχικού συμβουλίου με την οποία του επιβλήθηκε η ποινή της οριστικής παύσης.

Η δημοσιοϋπαλληλική σχέση λύεται με τρεις τρόπους: (α) με παραίτηση, (β) αυτοδίκαια και (γ) με απόλυση.

Η υποβολή δήλωσης παραίτησης από τον δημόσιο υπάλληλο, επιφέρει τη λύση της σχέσης του με το Δημόσιο. Η δήλωση της παραίτησης πρέπει να είναι απαλλαγμένη από ελαττώματα της βούλησης, αιρέσεις, όρους ή προθεσμίες, καθώς επίσης και να μην υποβάλλεται, ενώ εκκρεμεί ποινική ή πειθαρχική δίωξη σε βάρος του παραιτούμενου ή υπάρχει υποχρέωσή του για παροχή υπηρεσίας προς το Δημόσιο. Η λύση της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσης επέρχεται δια της αποδοχής της παραίτησεως του δημοσίου υπαλλήλου, η οποία εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, εκτός αν επακολουθήσει και δεύτερη δήωση παραίτησης, εντός δεκαπενθημέρου (15), οπότε και οριστικοποιείται.

Η αυτοδίκαιη λύση της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσης επέρχεται λόγω: α) θανάτου, εξ αιτίας του προσωποπαγούς της χαρακτήρα, β) απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας, γ) διάπραξης των προβλεπόμενων στον Υπαλληλικό Κώδικα, ποινικών αδικημάτων, δ) συμπλήρωση του ορίου ηλικίας ή τριακονταετούς υπηρεσίας. Στην περίπτωση αυτή, ως όριο ηλικίας ορίζεται το εξηκοστό πέμπτο (65), εκτός αν ο ενδιαφερόμενος δεν έχει συμπληρώσει τριακονταπενταετή (35) υπηρεσία, οπότε απαιτείται η συμπλήρωση του εξηκοστού εβδόμου (67) έτους της ηλικίας. Στην περίπτωση συμπλήρωσης τριακονταπενταετούς (35) υπηρεσίας επαρκεί η συμπλήρωση του εξηκοστού (60) έτους της ηλικίας. Τέλος, την αυτοδίκαιη λύση της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσης προκαλεί η λήξη της θητείας, του επί θητεία υπαλλήλου.

Η απόλυση επέρχεται στις περιπτώσεις που ο δημόσιος υπάλληλος εμφανίζει: α) σωματική ή πνευματική ανικανότητα, β) ανυπαίτια υπηρεσιακή ανεπάρκεια, γ) διαπράττει σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα, το οποίο σύμφωνα με τον Υπαλληλικό Κώδικα, επιφέρει την ποινή της απόλυσης και δ) εξ αιτίας της κατάργησης της συνεστημένης οργανικής θέσης που κατέχει ο υπάλληλος, εκτός αν έχει τεθεί σε διαθεσιμότητα. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, για τη διενέργεια της απόλυσης απαιτείται η προηγούμενη απόφαση υπηρεσιακού συμβουλίου.

3.11. Η δικαστική προστασία των δημοσίων υπαλλήλων

Το Σύνταγμα στο άρθρο 103 §4 Σ καθιερώνει ένα ειδικό ένδικο βοήθημα για την προστασία των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο ονομάζεται υπαλληλική προσφυγή. Το ένδικο αυτό βοήθημα ασκείται κατά των πράξεων υποβιβασμού ή απόλυσης του υπαλλήλου (άρθρο 103 §4 Σ) ή και πειθαρχικών αποφάσεων, μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών επιτρέποντας το δικαστικό έλεγχο της υπόθεσης, τόσο όσον αφορά την νομιμότητα όσο και όσον αφορά την ουσία, τα πραγματικά δηλαδή περιστατικά. Περαιτέρω, η άσκηση της υπαλληλικής προσφυγής έχει περαιτέρω και ανασταλτικό αποτέλεσμα, αναστέλλοντας την εφαρμογή των σχετικών πράξεων μέχρι και την έκδοση απόφασης. Το ένδικο βοήθημα της υπαλληλικής προσφυγής το οποίο αποτελεί απόρροια της συνταγματικής θεσμικής εγγύησης της μονιμότητας του δημοσίου υπαλλήλου (άρθρο 103 §2 Σ) αναλύεται κατωτέρω.

Οι υπόλοιπες πράξεις της υπηρεσιακής κατάστασης του υπαλλήλου, όπως για παράδειγμα η μετάθεση, η απόσπαση, η προαγωγή και η μετάταξη, προσβάλλονται με το ένδικο βοήθημα της αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου, εκτός από τις χρηματικές διαφορές, που αφορούν αποζημιώσεις ή μισθούς, οι οποίες εισάγονται με τα ένδικα βοηθήματα της αγωγής ή της προσφυγής ενώπιον των αρμόδιων Διοικητικών Πρωτοδικείων ανάλογα με το ύψος του ποσού. Τέλος, σε περιπτώσεις που το Δημόσιο καταλογίζει ποσά κατά των νομίμων ή de facto δημοσίων υπολόγων, είναι δυνατή η άσκηση του ένδικου βοηθήματος της έφεσης, ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

3.12. Ο έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης

Η ανάγκη της διασφάλισης της νομιμότητας των πράξεων της διοίκησης αλλά και οι εκπλήρωση των σκοπών δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι αποτελούν θεμελιακή αποστολή της συνδέονται με τον έλεγχο των πράξεων και παραλείψεων της. Ο έλεγχος αυτός ασκείται με ποικίλες και διαφορετικές μορφές και ειδικότερα, είναι έλεγχος πολιτικός, δικαστικός, διοικητικός καθώς και εσωτερικός έλεγχος της δημόσιας διοίκησης.

3.12.1. Ο πολιτικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης

Αν οι δημόσιοι υπάλληλοι και τα κατώτερα όργανα της δημόσιας διοίκησης υπέχουν καθήκον πολιτικής ουδετερότητας, αυτό δεν ισχύει για τα ανώτερα ιεραρχικά όργανα της δημόσιας διοίκησης, τον Πρωθυπουργό και τα μέλη της Κυβέρνησης. Κατά των οργάνων αυτών, είναι δυνατόν να ασκείται πολιτικός, κοινοβουλευτικός έλεγχος από τη Βουλή, ειδικότερα με την κατάθεση πρότασης μομφής (άρθρο 84 §2 Σ), τη σύσταση εξεταστικών επιτροπών (άρθρο 68 § 2Σ) αλλά και με την άσκηση των μέσων κοινοβουλευτικού ελέγχου που προβλέπονται από τον Κανονισμό της Βουλής, όπως οι αναφορές των διοικουμένων, τις οποίες καταθέτουν βουλευτές, οι ερωτήσεις, επερωτήσεις των βουλευτών ή των κοινοβουλευτικών ομάδων της αντιπολίτευσης, καθώς και οι αιτήσεις των βουλευτών για επίδειξη εγγράφων, η ώρα του Πρωθυπουργού και η προ-ημερησίας διατάξεως συζήτηση. Μέσο πολιτικού ελέγχου της Κυβέρνησης αποτελεί και η συζήτηση και ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού, ισολογισμού και απολογισμού (άρθρο 79).

Στην κατηγορία του πολιτικού ελέγχου θα πρέπει να υπαχθεί και η δυνατότητα των διοικουμένων να καταθέσουν έγγραφες αναφορές εναντίον του ελληνικού κράτους, ενώπιον της Επιτροπής και του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή, για πράξεις ή παραλείψεις των διοικητικών οργάνων που σχετίζονται με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα με την προσβολή δικαιωμάτων ή την παρεμπόδιση απόλαυσης των δικαιωμάτων των διοικουμένων που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή έννομη τάξη (Μακρυδημήτρης, Πραβίτα, 2012).

3.12.2. Ο δικαστικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης

Ο δικαστικός έλεγχος αποτελεί και την πιο αποτελεσματική μορφή ελέγχου των πράξεων της δημόσιας διοίκησης και έχει κατεξοχήν κατασταλακτικό χαρακτήρα. Ειδικότερα, ο δικαστικός έλεγχος ασκείται από:

α) Τα τακτικά δικαστήρια, πολιτικά, ποινικά, τα οποία όμως δεν μπορούν παρά μόνο παρεμπιπτόντως να εξετάσουν τις πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης, χωρίς να έχουν την δυνατότητα να τις ακυρώσουν.

β) Τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, τα διοικητικά πρωτοδικεία και το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο, τα οποία εξετάζουν σύμφωνα με το Σύνταγμα τις διοικητικές διαφορές ουσίας (άρθρο 94 § 1 Σ) και έχουν τη δυνατότητα να εξετάζουν παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης με το ένδικο βοήθημα της προσφυγής.

γ) Το Συμβούλιο της Επικρατείας (άρθρο 95 Σ) το οποίο αποτελεί το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο με αρμοδιότητες ακύρωσης «...των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση εξουσίας ή παράβαση νόμου» (άρθρο 95 § 1, α' Σ).

δ) Το Ελεγκτικό Συνέδριο (άρθρο 98 Σ), το οποίο έχει την δυνατότητα ελέγχου διαφορών που αφορούν την απονομή σύνταξης (άρθρο 98 § 1, στ' Σ), καθώς και τον έλεγχο της ευθύνης των δημοσίων υπαλλήλων για αποζημίωση που έχει καταβάλει για παράνομη πράξη ή παράλειψή τους το Κράτος (άρθρο 98 § 1, ζ' Σ).

ε) Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε περιπτώσεις που το Κράτος παραβιάζει το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή δεν προσαρμόζεται σε Οδηγίες των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε βάρος των δικαιωμάτων των διοικουμένων.

στ) Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), το οποίο εκτελεί την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και λειτουργεί στο πλαίσιο του Οργανισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ενώπιον του Δικαστηρίου αυτού, οι διοικούμενοι μπορούν να καταθέσουν ατομική προσφυγή κατά κράτους, για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, όπως για παράδειγμα η ελευθερία της έκφρασης, το δικαίωμα στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, η θρησκευτική ελευθερία κλπ.

3.12.3. Ο διοικητικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης

Ο διοικητικός έλεγχος ασκείται προληπτικά μέσα από την επεξεργασία των κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων, η οποία ανατίθεται από το Σύνταγμα στο Συμβούλιο της Επικρατείας (άρθρο 95 § 1, δ' Σ),

καθώς και μέσα από τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών του Κράτους, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (άρθρο 98 § 1, α' Σ), καθώς και των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων (άρθρο 98 § 1, γ' Σ) από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

3.12.4. Ο εσωτερικός έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης

Η πρόβλεψη της δυνατότητας ελέγχου των οργάνων της δημόσιας διοίκησης είναι αναγκαία, τόσο για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των διοικούμενων όσο και για την τήρηση της νομιμότητας και της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος. Ο έλεγχος της Δημόσιας Διοίκησης συμβάλει τόσο στη δημοκρατική λειτουργία της όσο και στην αντιμετώπιση φαινομένων διαφθοράς, διαπλοκής και χρηματισμού των μελών της.

Μορφή εσωτερικού ελέγχου της δημόσιας διοίκησης αποτελεί η λειτουργία και η γενικότερη αποστολή μιας από τις ανεξάρτητες αρχές, του Συνηγόρου του Πολίτη (Ν. 2477/97), ο οποίος κατοχυρώνεται και συνταγματικά (άρθρο 103 § 9 Σ). Αποστολή του είναι η έρευνα, κατόπιν υποβολής αναφορών από τους διοικουμένους, διοικητικών πράξεων, παραλείψεων ή και υλικών ενεργειών των οργάνων της δημόσιας διοίκησης, οι οποίες παραβιάζουν ή προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών.

Το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ), το οποίο συστήθηκε επίσης με τον νόμο 2477/97 συμβάλει σημαντικά στον εσωτερικό έλεγχο της δημόσιας διοίκησης. Πρόκειται για όργανο το οποίο υπόκειται στο Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Τα μέλη του ασκούν τα καθήκοντά τους με προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, μολονότι το ΣΕΕΔΔ δεν αποτελεί ανεξάρτητη αρχή αλλά κατ' ακριβολογία ανεξάρτητη δημόσια υπηρεσία. Το ΣΕΕΔΔ ασκεί ελεγκτικές αρμοδιότητες στις δημόσιες υπηρεσίες, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, διασφαλίζοντας τη νομιμότητα των πράξεων τους και την εύρυθμη λειτουργία τους.

Ο εσωτερικός έλεγχος της δημόσιας διοίκησης, ή καλύτερα ο αυτοέλεγχός της, διακρίνεται καταρχήν σε ιεραρχικό έλεγχο και σε έλεγχο εποπτείας. Ο ιεραρχικός έλεγχος ασκείται από τα ανώτερα προς τα κατώτερα όργανα της δημόσιας διοίκησης και είναι έλεγχος τόσο σκοπιμότητας, όσο και νομιμότητας των πράξεων τους. Ο έλεγχος εποπτείας ασκείται από την πλευρά του Κράτους προς τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, την κατά τόπον ή τη διοικητική ή καθ' ύλην αυτοδιοίκηση. Ο έλεγχος αυτός είναι καθαρά έλεγχος νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας, ενώ χαρακτηριστικότατο παράδειγμα ελέγχου εποπτείας αποτελεί ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων των Δήμων και των Περιφερειακών Αυτοδιοικήσεων από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση (Μπεσίλα-Μακρίδη, 2010).

Ο ιεραρχικός έλεγχος στηρίζεται στην οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε κάθετη ιεραρχική δομή και διακρίνεται: α) σε έλεγχο νομιμότητας, ο οποίος αποβλέπει στην ορθή ερμηνεία και εφαρμογή της νομοθεσίας και σε β) σε έλεγχο σκοπιμότητας ή ουσιαστικό έλεγχο, με τον οποίο εξετάζεται το σκόπιμο ή μη μιας ρύθμισης η οποία θεσπίζεται με τις πράξεις ενός διοικητικού οργάνου.

Καταρχήν, αν δεν ορίζεται διαφορετικά όλες οι πράξεις των ιεραρχικά υφιστάμενων οργάνων υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας και όταν ορίζεται ειδικά, υπόκεινται και σε έλεγχο σκοπιμότητας. Ο έλεγχος αυτός διακρίνεται σε προληπτικό και κατασταλτικό και εφόσον είναι κατασταλτικός μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ακύρωση μιας πράξης. Ο προληπτικός έλεγχος ασκείται πριν από την έκδοση μιας πράξης και έχει τη μορφή οδηγίας ή υπόδειξης. Ο κατασταλτικός ασκείται μετά την έκδοση μιας πράξης, αυτεπαγγέλτως, από τον προϊστάμενο του διοικητικού οργάνου που την εξέδωσε ή μετά από σχετική ιεραρχική διοικητική προσφυγή του διοικούμενου.

Η διοικητική εποπτεία διαφέρει από τον ιεραρχικό έλεγχο και πηγάζει από την ανάγκη ενότητας της δημόσιας διοίκησης. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, εφαρμόζεται στην περίπτωση των οργανισμών Τοπικής και καθ' ύλην Αυτοδιοίκησης. Η διοικητική εποπτεία δεν τεκμαίρεται αλλά αντίθετα πρέπει να προβλέπεται ειδικά, οι δε σχετικές διατάξεις πρέπει να προβλέπουν τα μέσα και τα όρια της.

Ο εσωτερικός έλεγχος της δημόσιας διοίκησης διασφαλίζεται περαιτέρω και με την υποβολή διοικητικών προσφυγών, από τους διοικουμένους ενώπιον των διοικητικών οργάνων. Η δυνατότητα αυτή πηγάζει από το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα αναφοράς (άρθρο 10 Σ), σύμφωνα με το οποίο οι διοικούμενοι έχουν την δυνατότητα να υποβάλλουν στις διοικητικές αρχές έγγραφες αναφορές, που περιέχουν τα παράπονα και τις αιτιάσεις τους κατά υλικών ενεργειών τους ή κατά διοικητικών πράξεων που έχουν εκδώσει ή και κατά των παραλείψεων τους. Αίτημα των αναφορών αυτών είναι συνήθως η ανάκληση διοικητικών πράξεων που έχουν εκδοθεί και πάσχουν, κατά τους διοικουμένους, από ελαττώματα ή

παραινόμενες, η τροποποίηση των σχετικών διοικητικών πράξεων ή η έκδοση καταρχήν διοικητικών πράξεων σε περίπτωση που διαπιστώνεται περίπτωση παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Οι αναφορές αυτές ονομάζονται διοικητικές προσφυγές και είναι ειδικότερα:

α) Αίτηση θεραπείας και ιεραρχική προσφυγή: Η διαφορά μεταξύ αιτήσεων θεραπείας και ιεραρχικής προσφυγής είναι ότι η πρώτη ασκείται ενώπιον του οργάνου που εξέδωσε την πράξη, ενώ η δεύτερη ενώπιον του ιεραρχικά ανώτερου διοικητικού οργάνου, από αυτό που εξέδωσε αρχικά την πράξη. Με την πρώτη, ο διοικούμενος αιτείται την ανάκληση ή τροποποίηση μιας διοικητικής πράξης και με τη δεύτερη την ακύρωσή της, ενώ ασκούνται χωρίς να τάσσεται κάποια ειδική προθεσμία. Η αίτηση θεραπείας οδηγεί σε έλεγχο από πλευράς του διοικητικού οργάνου, τόσο της νομιμότητας, όσο και της ουσίας, τόσο δηλαδή των νομικών διατάξεων, όσο και των πραγματικών περιστατικών στα οποία βασίστηκε η έκδοση της πράξης, ενώ η ιεραρχική προσφυγή εστιάζει στον έλεγχο νομιμότητας μιας πράξης.

β) Ειδική διοικητική προσφυγή νομιμότητας: Οι ειδικές διοικητικές προσφυγές προβλέπονται στο νόμο, όπου και προσδιορίζεται το διοικητικό όργανο ή η διοικητική αρχή ενώπιον της οποίας ασκούνται αλλά και η προθεσμία εντός της οποίας μπορούν να ασκηθούν. Η ειδική διοικητική προσφυγή επιτρέπει μόνο τον έλεγχο της νομιμότητας μιας διοικητικής πράξης ή παράλειψης και όχι τον έλεγχο της ουσίας, τον έλεγχο δηλαδή των πραγματικών περιστατικών επί των οποίων θεμελιώνεται. Με αυτήν ζητείται η ακύρωση ή η τροποποίηση μιας διοικητικής πράξης.

γ) Ενδικοφανής προσφυγή: Η ενδικοφανής προσφυγή προβλέπεται στον νόμο, όπου και προσδιορίζεται το διοικητικό όργανο ενώπιον του οποίου ασκείται, ενώ τάσσεται και συγκεκριμένη προθεσμία για την άσκηση της. Με την ενδικοφανή προσφυγή είναι δυνατός τόσο ο έλεγχος νομιμότητας, όσο και ο ουσιαστικός έλεγχος μια πράξης ή παράλειψης ενός οργάνου της Δημόσιας Διοίκησης. Είναι δυνατός δηλαδή και σε αντίθεση με την ειδική προσφυγή νομιμότητας ο έλεγχος και των πραγματικών περιστατικών. Με αυτήν ζητείται, η εν όλω ή εν μέρει ακύρωση μιας διοικητικής πράξης. Εφόσον στον νόμο προβλέπεται η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής, η άσκηση της εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, είναι απαραίτητη για την άσκηση κατόπιν του ενδίκου βοηθήματος της αιτήσεως ακυρώσεως, ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αντίθετα, η μη άσκηση της, εφόσον προβλέπονταν, καθιστά απαράδεκτη την αίτηση ακυρώσεως της διοικητικής πράξης ή παράλειψης. Η αίτηση ακυρώσεως ασκείται στις περιπτώσεις αυτές κατά της πράξεως που εκδίδει το αρμόδιο διοικητικό όργανο επί της ενδικοφανούς προσφυγής, και αν δεν εκδώσει σχετική πράξη, κατά της παράλειψής του να εκδώσει απόφαση επί της ενδικοφανούς προσφυγής. Στην περίπτωση παράλειψής του, θα πρέπει να περάσει, είτε η προθεσμία που τάσσεται στο νόμο και εντός της οποίας όφειλε να απαντήσει το διοικητικό όργανο ή αλλιώς ένα τρίμηνο, ώστε να είναι δυνατή στη συνέχεια η άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως (Κύβελος, 2013).

Βιβλιογραφία/Αναφορές

- Γέροντας, Α. (2014). *Επιτομή Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γέροντας, Α. (2009). *Ο εξευρωπαϊσμός του εθνικού Διοικητικού και Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γέροντας, Α., Λύτρας, Σ., Παυλόπουλος, Π., Σιούτη, Γ., Φλογαΐτης, Σ. (2010). *Διοικητικό δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2014). *Δημοκρατική αρχή και Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2013). *Συστηματικά θεμέλια του ελληνικού Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Δαγτόγλου, Π. Δ. (2004). *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, (5η έκδοση ενημερωμένη από τον Π. –Μ. Ευστρατίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κοϊμτζόγλου, Ι. Ε. (1999). *Στοιχεία Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κόρσος Δ. (2013). *Διοικητικό Δίκαιο* (Γενικό Μέρος), Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κυβέλος, Σ. (2013). *Η ενδικοφανής προσφυγή*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

- Μακρυδημήτρης, Α., Πραβίτα, Μ.-Η. (2012). *Δημόσια Διοίκηση*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μακρυδημήτρης, Α., Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2001). *Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας
- Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, Α. (2013). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Μπαμπαλιούτας, Λ. (2013). *Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης*, τομ. Β΄, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μπεσίλα –Μακρίδη, Ε. (2010). *Έλεγχος Διοίκησης*, τόμ. Α΄, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μπεσίλα –Βήκα, Ε. (2011). *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, τόμ. ΙΙ, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Μουζέλης, Ν. Π. (2009). *Οργάνωση και γραφειοκρατία*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Πανταζής, Ν. (2015). *Πειθαρχικό δίκαιο δημοσίων υπαλλήλων*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Παπαχατζής, Γ. Μ. (1991). *Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα διοικητικού δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαγρηγορίου, Β. (2010). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2011). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τομ. Ι και ΙΙ, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Σπηλιωτόπουλος, Ε., Χρυσανθάκης, Χ. (2013). *Βασικοί θεσμοί δημοσιονομικού δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Συμεωνίδης, Ι. (2014). *Η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων την εποχή των μνημονίων*, Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε.
- Σπυριδάκης, Μ. Ι. (2012). *Εισηγήσεις Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Θέμις
- Τάχος, Α. Ι. (2008). *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Τάχος, Α. Ι. (2009). *Δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Τζέμος, Β. (2010). *Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999)*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Χρυσανθάκης, Χ. (2015). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Κριτήρια αξιολόγησης

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 2ο

1. Το αντίθετο της δέσμιας αρμοδιότητας ενός διοικητικού οργάνου είναι:

- α. Η καθ' ύλη αρμοδιότητα
- β. Η κατά τόπο αρμοδιότητα
- γ. Η αρμοδιότητα κατά διακριτική ευχέρεια
- δ. Η υλική ενέργεια των οργάνων της δημόσιας διοίκησης

2. Τα ακραία όρια της διακριτικής ευχέρειας ενός διοικητικού οργάνου είναι:

- α. Η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου
- β. Η αναλογικότητα
- γ. Η ισότητα
- δ. Το β και γ μαζί

3. Οι δημοτικοί υπάλληλοι είναι:

- α. Αιρετοί
- β. Μετακλητοί
- γ. Υπό θητεία
- δ. Μόνιμοι

4. Το αντίθετο ενός άμεσου οργάνου είναι το:

- α. Πρωτεύον
- β. Αποφασιστικό
- γ. Γνωμοδοτικό
- δ. Έμμεσο

5. Ο δήμαρχος είναι:

- α. Δημόσιος υπάλληλος
- β. Σύνθετο διοικητικό όργανο
- γ. Δημόσιος λειτουργός
- δ. Μετακλητός υπάλληλος

6. Ο Περιφερειάρχης είναι:

- α. Δημόσιος υπάλληλος
- β. Σύνθετο διοικητικό όργανο
- γ. Δημόσιος λειτουργός
- δ. Μετακλητός υπάλληλος

7. Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης είναι:

- α. Δημόσιος υπάλληλος
- β. Σύνθετο διοικητικό όργανο
- γ. Δημόσιος λειτουργός
- δ. Μετακλητός υπάλληλος

8. Τα συλλογικά διοικητικά όργανα διαθέτουν απαρτία όταν συμμετέχουν:

- α. Όλα τους τα μέλη
- β. Το ένα δεύτερο των μελών τους
- γ. Τα δύο τρίτα των μελών τους
- δ. Τα τρία πέμπτα των μελών τους

9. Τα υπηρεσιακά συμβούλια δεν είναι δυνατόν να συγκροτηθούν νόμιμα αν δεν συμμετέχει στη σύνθεσή τους:

- α. Ένας εισαγγελέας
- β. Ένας εκπρόσωπος της κατά τόπον αρμόδιας δικαστικής αρχής
- γ. Μια γυναίκα
- δ. Ένας εκπρόσωπος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

10. Η συζήτηση ενός θέματος ενώπιον ενός συλλογικού οργάνου χωρίς αυτό να αναφέρεται στην ημερήσια διάταξη του είναι δυνατή:

- α. Σε κάθε περίπτωση
- β. Εφόσον το ζητήσει ένα από τα μέλη του
- γ. Εφόσον συμφωνεί η πλειοψηφία των μελών του συλλογικού διοικητικού οργάνου ή ληφθεί ομόφωνη απόφαση
- δ. Σε καμία περίπτωση

11. Η εξαίρεση ενός μέλους συλλογικού διοικητικού οργάνου επιβάλλεται από την:

- α. Αρχή της αναλογικότητας
- β. Αρχή της αμεροληψίας
- γ. Αρχή της ισότητας
- δ. Αρχή της νομιμότητας

12. Η υποχρέωση υπακοής επιβάλλει στο υφιστάμενο διοικητικό όργανο:

- α. Να υπακούει σε όλες τις παράνομες και νόμιμες εντολές του προϊσταμένου του
- β. Να υπακούει μόνο στις νόμιμες εντολές του προϊσταμένου του

- γ. Να υπακούει σε όλες τις παράνομες και νόμιμες εντολές του προϊσταμένου του, ασκώντας παράλληλα το δικαίωμα αναφοράς εφόσον έχει αντίθετη γνώμη
- δ. Να υπηρετεί κάθε διαταγή του προϊσταμένου του

13. Οι πράξεις που εκδίδονται κατά νόσφιση εξουσίας είναι:

- α. Άκυρες
- β. Παράνομες
- γ. Έγκυρες
- δ. Ανυπόστατες

14. Οι πράξεις που εκδίδονται από de facto διοικητικό όργανο είναι:

- α. Άκυρες
- β. Παράνομες
- γ. Έγκυρες
- δ. Ανυπόστατες

15. De facto ονομάζεται το διοικητικό όργανο που:

- α. Ο τρόπος διορισμού ή εκλογής του πάσχει από ελάττωμα
- β. Είναι αναρμόδιο
- γ. Έχει παυθεί
- δ. Τελεί σε διαθεσιμότητα

16. Η απλή γνώμη:

- α. Δεσμεύει το διοικητικό όργανο προς το οποίο απευθύνεται
- β. Δεν δεσμεύει το διοικητικό όργανο προς το οποίο απευθύνεται
- γ. Είναι εκτελεστική διοικητική πράξη
- δ. Συνιστά κανονιστική πράξη της δημόσιας διοίκησης

17. Η σύμφωνη γνώμη:

- α. Δεν δεσμεύει το διοικητικό όργανο προς το οποίο απευθύνεται
- β. Απευθύνεται στο ανώτατο ιεραρχικά όργανο από αυτό που εκδίδει την πράξη
- γ. Είναι εκτελεστική διοικητική πράξη
- δ. Συνιστά κανονιστική πράξη της δημόσιας διοίκησης

18. Η μεταβίβαση της αρμοδιότητας:

- α. Λαμβάνει χώρα από ανώτερο προς κατώτερο διοικητικό όργανο
- β. Λαμβάνει χώρα από κατώτερο προς ανώτερο διοικητικό όργανο
- γ. Οδηγεί στην άσκηση της αρμοδιότητας από κοινού από το όργανο το οποίο τη μεταβίβασε και από αυτό προς το οποίο μεταβιβάστηκε
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

19. Δημόσιος υπάλληλος είναι δυνατόν να γίνει:

- α. Κάθε κάτοικος της χώρας
- β. Αλλοδαποί και έλληνες πολίτες
- γ. Μόνον έλληνες πολίτες
- δ. Έλληνες πολίτες και πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

20. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- α. Ψηφίζουν στις βουλευτικές εκλογές
- β. Μπορούν να διοριστούν ως δημόσιοι υπάλληλοι σε κάθε θέση
- γ. Μπορούν να διοριστούν ως δημόσιοι υπάλληλοι με την εξαίρεση θέσεων που συνδέονται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας
- δ. Διαθέτουν την ελληνική ιθαγένεια

21. Το αντίθετο της συντρέχουσας αρμοδιότητας είναι:

- α. Η αποκλειστική
- β. Η καθ' ύλην
- γ. Η κατά τόπο
- δ. Η απλή

22. Η πολιτική ουδετερότητα έχει απόλυτη εφαρμογή στις περιπτώσεις των:

- α. Δημοσίων υπαλλήλων
- β. Δικαστικών λειτουργών
- γ. Διοικητικών Υπαλλήλων
- δ. Υπαλλήλων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

23. Η διαθεσιμότητα συνιστά:

- α. Υπαίτια μεταβολή του εργασιακού καθεστώτος του δημοσίου υπαλλήλου
- β. Ανυπαίτια μεταβολή του εργασιακού καθεστώτος του δημοσίου υπαλλήλου
- γ. Μορφή οριστικής παύσης του εργασιακού καθεστώτος του δημοσίου υπαλλήλου
- δ. Μορφή απόλυσης

24. Η πειθαρχική ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου είναι:

- α. Ανεξάρτητη από την ποινική ευθύνη του δημοσίου υπαλλήλου
- β. Προϋπόθεση της ποινικής ευθύνης του δημοσίου υπαλλήλου
- γ. Προϋπόθεση της αστικής ευθύνης του δημοσίου υπαλλήλου
- δ. Κατοχυρωμένη στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα

25. Η πτώχευση συνιστά:

- α. Κώλυμα για την κατάληψη δημόσιας θέσης
- β. Κώλυμα για την κατάληψη θέσης στον ιδιωτικό τομέα
- γ. Αναγκαία προϋπόθεση για το διορισμό στο δημόσιο
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

26. Η ενδικοφανής προσφυγή συνιστά:

- α. Αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως
- β. Αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση κύριας παρέμβασης
- γ. Αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση αγωγής
- δ. Ένδικο μέσο

27. Η απόσπαση συνιστά:

- α. Τοποθέτηση του δημοσίου υπαλλήλου στην οργανική του θέση
- β. Προσωρινή μετακίνηση του δημοσίου υπαλλήλου από την οργανική του θέση
- γ. Οριστική μετακίνηση του δημοσίου υπαλλήλου από την οργανική του θέση
- δ. Προσωρινή παύση του δημοσίου υπαλλήλου

28. Η μετάθεση συνιστά:

- α. Τοποθέτηση του δημοσίου υπαλλήλου στην οργανική του θέση
- β. Προσωρινή μετακίνηση του δημοσίου υπαλλήλου από την οργανική του θέση
- γ. Οριστική μετακίνηση του δημοσίου υπαλλήλου από την οργανική του θέση
- δ. Προσωρινή παύση του δημοσίου υπαλλήλου

29. Η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων καθιερώθηκε στην Ελλάδα:

- α. Με το Σύνταγμα του 1975
- β. Με το Σύνταγμα του 1844
- γ. Με το Σύνταγμα του 1911
- δ. Με το άρθρο 106 ΕισΝΑΚ

30. Η απόσπαση του δημοσίου υπαλλήλου δεν μπορεί να υπερβαίνει κανονικά:

- α. Τα δύο έτη
- β. Τα τρία έτη
- γ. Τα τέσσερα έτη
- δ. Τα πέντε έτη

31. Η μεταβίβαση αρμοδιότητας διοικητικού οργάνου λαμβάνει χώρα με πράξη:

- α. Ατομική
- β. Ατομική γενικής εφαρμογής
- γ. Κανονιστική
- δ. Κυβερνητική

32. Στις αποφάσεις των συλλογικών οργάνων:

- α. Η γνώμη της μειοψηφίας δεν δημοσιεύεται
- β. Η γνώμη της μειοψηφίας δημοσιεύεται
- γ. Είναι αναγκαία η υπογραφή όλων των μελών
- δ. Είναι αναγκαία η υπογραφή τόσο των τακτικών όσο και των αναπληρωματικών μελών

33. Η μετακίνηση του δημοσίου υπαλλήλου συνιστά:

- α. Ενδοϋπηρεσιακή μεταβολή
- β. Οριστική απώλεια της οργανικής θέσης του δημοσίου υπαλλήλου
- γ. Παύση του δημοσίου υπαλλήλου από τα καθήκοντά του
- δ. Επιβολή πειθαρχικής ποινής

34. Η αστική ευθύνη του δημοσίου αφορά:

- α. Πράξεις ή παραλείψεις μόνιμων δημοσίων υπαλλήλων
- β. Πράξεις ή παραλείψεις αστυνομικών αρχών
- γ. Πράξεις ή παραλείψεις οργάνων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- δ. Πράξεις ή παραλείψεις οργάνων του δημοσίου που ασκούν δημόσια εξουσία εν γένει

35. Η συνταξιοδότηση ενός δημοσίου υπαλλήλου επέρχεται με:

- α. Την απόλυση του δημοσίου υπαλλήλου
- β. Την οριστική παύση του δημοσίου υπαλλήλου
- γ. Την αργία του δημοσίου υπαλλήλου
- δ. Την παραίτηση του δημοσίου υπαλλήλου

36. Η κατά τόπον αρμοδιότητα των διοικητικών αρχών αντιπαραβάλλεται προς:

- α. Την καθ' ύλην αρμοδιότητα των διοικητικών αρχών
- β. Την αποκλειστική αρμοδιότητα των διοικητικών αρχών
- γ. Την συντρέχουσα αρμοδιότητα των διοικητικών αρχών
- δ. Την κατά χρόνο αρμοδιότητα των διοικητικών αρχών

37. Η διακριτική ευχέρεια της δημόσιας διοίκησης περιορίζεται:

- α. Από την αρχή της ισότητας
- β. Από την αρχή της αναλογικότητας
- γ. Από την αρχή της αμεροληψίας
- δ. Από το α και β μαζί

38. Ο πολιτικός έλεγχος της δημόσιας διοίκησης διενεργείται από:

- α. Τα πολιτικά δικαστήρια
- β. Το Συνήγορο του Πολίτη
- γ. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- δ. Τη Βουλή

39. Ο έλεγχος εποπτείας είναι:

- α. Έλεγχος πραγματικών περιστατικών
- β. Έλεγχος ουσίας
- γ. Έλεγχος σκοπιμότητας
- δ. Έλεγχος νομιμότητας

40. Ο Οδηγός Συμπεριφοράς Δημοσίων Υπαλλήλων:

- α. Περιέχει δεσμευτικούς κανόνες δικαίου
- β. Συνιστά Κώδικα Δεοντολογίας
- γ. Έχει υιοθετηθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας
- δ. Έχει υιοθετηθεί από το Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης

Απαντήσεις

1γ, 2δ, 3δ, 4δ, 5γ, 6γ, 7δ, 8β, 9γ, 10γ, 11β, 12γ, 13δ, 14γ, 15α, 16β, 17γ, 18α, 19δ, 20γ, 21α, 22β, 23β, 24α, 25α, 26α, 27β, 28γ, 29γ, 30α, 31γ, 32β, 33α, 34δ, 35δ, 36α, 37δ, 38δ, 39δ, 40β.

Κεφάλαιο 4. Τα μέσα της νομικής δράσης της Δημόσιας Διοίκησης: Διοικητικές πράξεις και διοικητικές συμβάσεις

Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξεταστούν τα μέσα νομικής δράσης της δημόσιας διοίκησης, δηλαδή οι διοικητικές πράξεις και οι διοικητικές συμβάσεις. Ειδικότερα, θα αναλυθούν: α) η έννοια της διοικητικής πράξης, β) οι διακρίσεις των διοικητικών πράξεων, γ) τα χαρακτηριστικά της διοικητικής πράξης, δ) η ανάκληση των διοικητικών πράξεων, ε) η δημοσίευση των διοικητικών πράξεων, στ) το ζήτημα της αναδρομικότητας των διοικητικών πράξεων, ζ) οι ελαττωματικές διοικητικές πράξεις, η) οι τύποι των διοικητικών πράξεων και θ) το νομικό καθεστώς των διοικητικών συμβάσεων.

Προαπαιτούμενη γνώση

Αρχή της αναλογικότητας, αρχή του δημοσίου συμφέροντος, αρχή της νομιμότητας, δημόσια διοίκηση, διοικητικό όργανο.

4.1. Έννοια, νομική φύση και χαρακτηριστικά των διοικητικών πράξεων

Τη δράση της δημόσιας διοίκησης μπορούμε να τη διακρίνουμε στις νομικές ενέργειές της που συνίστανται κυρίως στην έκδοση διοικητικών, ατομικών και κανονιστικών πράξεων, αλλά και στις υλικές ενέργειές της οι οποίες συνδέονται με τον διοικητικό καταναγκασμό, μέσω του οποίου εφαρμόζεται ο νόμος και εκτελούνται οι διοικητικές πράξεις. Τη δράση της δημόσιας διοίκησης διέπουν οι αρχές της νομιμότητας, της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος αλλά και της προστασίας των διοικουμένων. Η αρχή της νομιμότητας δεσμεύει τα διοικητικά όργανα, υποχρεώνοντάς τα να συμμορφώνονται προς τους ανώτερους κανόνες δικαίου, το Σύνταγμα και το νόμο και να εκδίδουν πράξεις οι οποίες τελούν σε αρμονία με αυτούς. Περαιτέρω, η προώθηση του δημοσίου συμφέροντος αποτελεί τον πρωταρχικό σκοπό της διοικητικής δράσης, η οποία οφείλει να θεραπεύει το δημόσιο και όχι ιδιωτικό συμφέρον και να εξυπηρετεί το γενικό καλό. Με την έννοια αυτή, η προστασία των δικαιωμάτων του διοικούμενου συνιστά περιεχόμενο αλλά και ταυτόχρονα το όριο της διοικητικής δράσης, η οποία δεν μπορεί να τα προσβάλει παρά μόνο εντός των πλαισίων που επιβάλλει η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της επιείκειας, οι οποίες απορρέουν από την αρχή του κράτους δικαίου.

Η νομική πτυχή της διοικητικής δράσης εκδηλώνεται με την έκδοση της διοικητικής πράξης, ατομικής ή κανονιστικής. Ειδικότερα, διοικητική πράξη χαρακτηρίζεται η δήλωση βούλησής του διοικητικού οργάνου, που γίνεται σύμφωνα με ορισμένη διαδικασία ή και χωρίς διαδικασία, με την οποία θεσπίζεται μονομερώς κανόνας δικαίου, δηλαδή θεσπίζεται μια νομική ρύθμιση με μόνη τη βούληση του διοικητικού οργάνου. Κατά συνέπεια, η διοικητική πράξη είναι το νομικό μέσο με το οποίο τα διοικητικά όργανα ασκούν δημόσια εξουσία. Για να έχει χαρακτήρα διοικητικής πράξης, η μονομερής δήλωση βούλησης πρέπει να λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο εννόμων σχέσεων, οι οποίες διέπονται από κανόνες του διοικητικού δικαίου.

Όπως επισημάνθηκε, με την έκδοση της διοικητικής πράξης θεσπίζονται κανόνες δικαίου, μονομερώς, δηλαδή αποκλειστικά με τη βούληση του διοικητικού οργάνου που τις εκδίδει. Έτσι, το διοικητικό όργανο προβαίνει στην έκδοση της διοικητικής πράξης αυτεπαγγέλτως, όταν αυτό προβλέπεται από τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις. Εφόσον έχει υποβληθεί σχετική αίτηση από την πλευρά του διοικουμένου, η αίτηση αυτή δεν συνιστά συμμετοχή στην έκδοση της διοικητικής πράξης αλλά απλή παρακίνηση προς το αρμόδιο όργανο για την έκδοσή της. Στις περιπτώσεις αυτές, μόνον φαινομενικά είναι διμερής η διοικητική πράξη που εκδίδεται και η σύμπραξη του διοικούμενου απλά συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοσή της. Τέτοια είναι για παράδειγμα η περίπτωση του διορισμού ενός δημοσίου υπαλλήλου. Στην περίπτωση αυτή, η σύμπραξη του διοικούμενου δε μεταβάλλει τον μονομερή χαρακτήρα της διοικητικής πράξης, ενώ αποτελεί μόνον απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοσή της.

Η διοικητική πράξη πρέπει να είναι έγγραφη και συνταγμένη στην ελληνική γλώσσα. Ο έγγραφος τύπος εξασφαλίζει τη σταθερότητα και τη σαφήνεια του περιεχομένου της, ενώ περαιτέρω καθιστά εφικτό το δικαστικό της έλεγχο. Κατ' εξαίρεση, η διοικητική πράξη μπορεί να είναι προφορική, εφόσον όμως πραγματικά αποδεικνύεται ότι έλαβε χώρα δήλωση βούλησης του διοικητικού οργάνου και είναι αναγκαία για

την επίτευξη του επιδιωκόμενου από αυτήν σκοπού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι αστυνομικές διαταγές, η ρύθμιση της τροχαίας κίνησης με νεύματα ή με σήματα, όπως και η πρόσκληση των αστυνομικών αρχών σε συγκεντρωμένο πλήθος για να διαλυθεί. Το έγγραφο της διοικητικής πράξης πρέπει να έχει χρονολογία και την υπογραφή του οργάνου διαφορετικά η πράξη θεωρείται ανύπαρκτη, δηλαδή ανυπόστατη.

4.2. Η νομιμότητα και η εκτελεστότητα των διοικητικών πράξεων

Τα δύο σημαντικά χαρακτηριστικά της διοικητικής πράξης είναι το τεκμήριο της νομιμότητάς της και η εκτελεστότητά της. Το τεκμήριο της νομιμότητας καλύπτει μόνον τις ατομικές διοικητικές πράξεις και όχι τις κανονιστικές διοικητικές πράξεις, των οποίων ο παρεμπόμπων έλεγχος νομιμότητας είναι δυνατός. Σύμφωνα όμως με γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, η ατομική διοικητική πράξη, από την έναρξη της ισχύος της και για όσο διάστημα ισχύει, έως ότου ακυρωθεί δικαστικά ή ανακληθεί, παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της, ανεξάρτητα από τυχόν νομικές πλημμέλειες. Αυτό ισχύει και αν ακόμη η πράξη πάσχει από παρανομία και την καλύπτει έως ότου αυτή ακυρωθεί δικαστικά. Το τεκμήριο της νομιμότητας δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση των ανυπόστατων πράξεων.

Η εκτελεστότητα των διοικητικών πράξεων αφορά τόσο τις κανονιστικές όσο και τις ατομικές διοικητικές πράξεις και συνίσταται στο ότι η συμπεριφορά που καθορίζει (η ενέργεια ή η παράλειψη που επιτάσσει) και γενικότερα η ρύθμιση την οποία θεσπίζει, είναι το χωρίς άλλο υποχρεωτική, δηλαδή εκτελείται χωρίς να χρειάζεται άλλη διαδικασία και ειδικότερα χωρίς να απαιτείται η έκδοση προηγούμενης δικαστικής απόφασης. Πρόκειται για προνόμιο της δημόσιας διοίκησης που συνίσταται στη δυνατότητα της να ενεργεί αυτεπαγγέλτως. Το χαρακτηριστικό αυτό της διοικητικής πράξης αποτελεί συνέπεια του ότι με αυτή θεσπίζεται μονομερώς ένας κανόνας δικαίου, ενώ η εκτελεστότητα αφορά τόσο τη Δημόσια Διοίκηση και τα όργανά της όσο και τους διοικουμένους. Η εκτελεστότητα των ατομικών πράξεων, είναι δυνατόν να ανασταλεί, εφόσον αυτές έχουν προσβληθεί δικαστικά ως παράνομες. Η αναστολή μπορεί να χορηγηθεί, είτε από την διοικητική αρχή η οποία έχει εκδώσει την πράξη, είτε από την Επιτροπή Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας είτε από τα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια (άρθρο 210 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, Ν. 2717/1999). Πρόκειται στην ουσία για προσωρινή προστασία, η οποία παρέχεται στον διοικούμενο, όταν από την εκτέλεση της πράξης υπάρχει ο κίνδυνος, να απολέσει στην ουσία την δικαστική προστασία του έναντι της διοίκησης που εξέδωσε την πράξη. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γκρέμισμα ενός αυθαίρετου κτιρίου, η πράξη κατεδάφισης του οποίου αν εκτελεστεί άμεσα, καθιστά άνευ νοήματος τη δικαστική προστασία που θα αιτηθεί έχει ζητήσει ο διοικούμενος, και αν τελικά αυτός δικαιωθεί, δεν θα μπορεί να εφαρμοστεί το θετικό γι' αυτόν αποτέλεσμα της. Δεν είναι δυνατή η αναστολή των κανονιστικών πράξεων. Θα πρέπει να σημειωθεί, όπως θα εκτεθεί αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο, ότι ειδικά η άσκηση της υπαλληλικής προσφυγής στο Συμβούλιο της Επικρατείας, αναστέλλει την εκτελεστότητα των σχετικών πράξεων πειθαρχικών και υπηρεσιακών συμβουλίων που έχουν εκδοθεί (παύσης ή υποβιβασμού δημοσίου υπαλλήλου).

Η αναστολή της διοικητικής πράξης, η οποία ονομάζεται και προσωρινή δικαστική προστασία εξασφαλίζει προσωρινά μια δικαστική απαίτηση του διοικούμενου, γι' αυτό και πάντα συμπληρώνει ένα κύριο ένδικο βοήθημα του, ήτοι την αίτηση ακυρώσεως ή την προσφυγή που έχει υποβάλει ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ή των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Κατατίθεται με ξεχωριστό δικόγραφο, το οποίο αποκαλείται αίτηση αναστολής και στρέφεται μόνο κατά ατομικής διοικητικής και όχι κανονιστικής πράξης. Κατ' εξαίρεση δεν είναι δυνατή η προσβολή αρνητικών ατομικών πράξεων από την πλευρά του διοικούμενου (διότι στην περίπτωση αυτή στην ουσία η αναστολή εξαναγκάζει τη διοίκηση να ενεργήσει θετικά). Έτσι για παράδειγμα, δεν είναι δυνατόν να ζητήσουμε την αναστολή μιας αρνητικής απορριπτικής πράξης της διοίκησης, δηλαδή της άρνησης της να εκδώσει μια άδεια φαρμακείου. Η αίτηση αναστολής στην ουσία παρέχει στο διοικούμενο μια προσωρινή προστασία του επίδικού του, έως ότου εκδικαστεί το κύριο ένδικο μέσο που έχει υποβάλει.

Η εκτελεστή διοικητική πράξη είναι δυνατόν να επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της μόνον μέσω της συμμόρφωσης του διοικούμενου. Επειδή, όμως, η συμμόρφωση βασίζεται στην σύμπραξη του διοικούμενου, στην πράξη, η διοίκηση προκειμένου να επιτύχει την εκτέλεση των πράξεών της, χρησιμοποιεί τη μέθοδο του διοικητικού καταναγκασμού. Ο διοικητικός καταναγκασμός παρέχει στα διοικητικά όργανα τη δυνατότητα, σε περίπτωση άρνησης ή παράλειψης του διοικούμενου να συμμορφωθεί προς τη συμπεριφορά που επιβάλλει η διοικητική πράξη, να προβούν με υλικές, εκτελεστικές, μονομερείς ενέργειες, στον

εξαναγκασμό του διοικουμένου με τη βία ή να προβούν στην άρση μιας πραγματικής κατάστασης που έχει δημιουργηθεί με τα δικά τους μέσα. Ωστόσο, η εκτελεστότητα της διοικητικής πράξης δεν θα πρέπει να συγχέεται με την έννοια του διοικητικού καταναγκασμού. Η εκτελεστότητα συνδέεται με την υπόσταση και τη φύση των διοικητικών πράξεων και αποτελεί προϋπόθεση του διοικητικού καταναγκασμού. Αντίθετα, ο διοικητικός καταναγκασμός συνίσταται σε υλικές ενέργειες και αποτελεί έναν από τους τρόπους συμμόρφωσης του διοικουμένου προς τις διοικητικές πράξεις που εκδίδουν τα όργανα της δημόσιας διοίκησης.

Δεδομένου, όμως, ότι ο διοικητικός καταναγκασμός συνίσταται σε υλικές ενέργειες της διοίκησης, ενέχει σοβαρούς κινδύνους αυθαιρεσίας σε βάρος των διοικουμένων και για το λόγο αυτό, θα πρέπει καταρχάς να ασκείται μόνον στην περίπτωση που υπάρχει πραγματική άρνηση του διοικουμένου να συμμορφωθεί και εφόσον προβλέπεται από τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις ή υπάρχει επείγουσα ανάγκη εκτέλεσης μια διοικητικής πράξης. Επιπλέον, η άσκηση του διοικητικού καταναγκασμού δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο που επιτάσσει η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας. Μάλιστα, η τυχόν παράνομη άσκηση του διοικητικού καταναγκασμού από την πλευρά της διοίκησης, μπορεί να δημιουργήσει αστική και ποινική ευθύνη των διοικητικών οργάνων.

Το διοικητικό καταναγκασμό μπορούμε να τον διακρίνουμε σε αυτόν που αφορά την εκτέλεση μιας διοικητικής πράξης και τον αποκαλούμε διοικητική εκτέλεση, και σε αυτόν που ενεργείται χωρίς την προηγούμενη έκδοση διοικητικής πράξης, ονομάζεται άμεσος καταναγκασμός, και διενεργείται συνήθως για την τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας των πολιτών, όπως για παράδειγμα τα περιοριστικά μέτρα τα οποία λαμβάνουν οι αστυνομικές αρχές κατά τη διάρκεια μιας διαδήλωσης. Ο καταναγκασμός αυτός έχει άμεσο χαρακτήρα, δεν προϋποθέτει την έκδοση διοικητικής πράξης, αφού υλοποιείται υλικά.

Η διοικητική εκτέλεση, εμφανίζεται είτε με την μορφή εκτέλεσης προκειμένου να καταβληθεί μια χρηματική οφειλή, όπως για παράδειγμα η εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων του διοικουμένου, είτε με τη μορφή διοικητικής κύρωσης, δηλαδή την επιβολή μιας διοικητικής ποινής, για παράδειγμα με την επιβολή προστίμου ή την αφαίρεση διπλώματος οδήγησης στην περίπτωση τροχαίων παραβάσεων, ώστε να εξαναγκαστεί ο διοικούμενος να συμμορφωθεί στη διοικητική πράξη που έχει εκδοθεί. Μια ειδική περίπτωση διοικητικής κύρωσης είναι και οι υπηρεσιακές κυρώσεις, οι πειθαρχικές δηλαδή ποινές που επιβάλλονται στους δημοσίους υπαλλήλους, όταν παραβιάζουν τα καθήκοντά τους, όπως για παράδειγμα η επιβολή της πειθαρχικής ποινής του υποβιβασμού ή της παύσης. Η διοικητική εκτέλεση, και στις δυο εκδοχές της, έχει συνήθως δυσμενή χαρακτήρα για τον διοικούμενο και γι' αυτό η άσκηση της προϋποθέτει την προηγούμενη ακρόαση του διοικουμένου, την ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία της επιβολής της σχετικής κύρωσης και την πιστή τήρηση της αρχής της αναλογικότητας.

Ειδική περίπτωση διοικητικής εκτέλεσης αποτελεί η αναπληρωτική εκτέλεση. Στην περίπτωση της αναπληρωτικής εκτέλεσης, το κράτος εκτελεί τις πράξεις εκείνες που όφειλε να εκτελέσει ο διοικούμενος, επιβαρύνοντάς τον στην συνέχεια με την εκπλήρωση της χρηματικής οφειλής, των εξόδων δηλαδή στα οποία υποβλήθηκε το Δημόσιο, υποκαθιστώντας τον στην υποχρέωση συμμόρφωσης που υπείχε. Τέτοιο παράδειγμα είναι η διάνοιξη οδών για την πυρασφάλεια, εντός δασικών περιοχών, όπου υφίσταται ιδιωτική ιδιοκτησία στις οποίες προβαίνουν οι κρατικές αρχές παρά το ότι η σχετικές ενέργειες συνιστούν υποχρέωση των διοικουμένων ιδιοκτητών εκτάσεων. Οι δαπάνες για τη διάνοιξη αυτή στη συνέχεια αναζητούνται από τους υπόχρεους βάση του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ).

4.2. Διακρίσεις των διοικητικών πράξεων

Η θεωρία του διοικητικού δικαίου και η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας διακρίνουν σε διάφορες κατηγορίες τις διοικητικές πράξεις που εκδίδουν τα όργανα της Δημόσιας Διοίκησης. Η κεντρικότερη διάκριση τους είναι αυτή που τις διαχωρίζει σε κανονιστικές και ατομικές πράξεις. Οι κανονιστικές πράξεις αποτελούν ουσιαστικούς νόμους και διαθέτουν γενικό και αφηρημένο περιεχόμενο, ενώ αντίθετα οι ατομικές αφορούν ένα ή περισσότερα πρόσωπα (οπότε και καλούνται ατομικές πράξεις γενικής εφαρμογής), εξειδικεύοντας κάποιον κανόνα δικαίου στην περίπτωση ενός ή περισσότερων διοικουμένων, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με την έκδοση ενός δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, ή με τον διορισμό ενός διοικουμένου σε μια δημόσια υπηρεσία.

4.2.1. Οι κανονιστικές και ατομικές διοικητικές πράξεις

Η έκδοση κανονιστικών πράξεων προβλέπεται στο άρθρο 43 § 2 και 4 Σ, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα έκδοσης με ειδική και γενική εξουσιοδότηση κανονιστικών Προεδρικών Διαταγμάτων, ενώ και με ειδικότερη εξουσιοδότηση τυπικού νόμου, της έκδοσης κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης, εκτός του Προέδρου της Δημοκρατίας και του αρμόδιου Υπουργού, για τη ρύθμιση ζητημάτων με τεχνικό και λεπτομερειακό χαρακτήρα (όπως για παράδειγμα Υπουργικές Αποφάσεις, Αποφάσεις Δημοτικού Συμβουλίου κ.α.). Η διάκριση μεταξύ κανονιστικών Προεδρικών Διαταγμάτων και κανονιστικών πράξεων της δημόσιας διοίκησης είναι σημαντική, διότι μια κανονιστική πράξη, μόνον όταν φέρει την μορφή κανονιστικού προεδρικού διατάγματος, υπόκειται σε επεξεργασία από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Οι υπόλοιπες κανονιστικές πράξεις της Διοίκησης υφίστανται μόνον κατασταλατικό δικαστικό έλεγχο.

Η έκδοση μιας κανονιστικής πράξης πρέπει να πληροί κάποιες προϋποθέσεις σε σχέση με τον εξουσιοδοτικό νόμο, ο οποίος προβλέπει την έκδοσή της. Ειδικότερα:

α) Ο εξουσιοδοτικός νόμος, όταν παρέχει ειδική ή ειδικότερη εξουσιοδότηση είναι ανίσχυρος αν είναι αόριστος και γενικός. Κατά συνέπεια, η εξουσιοδότηση που παρέχει οφείλει να διαθέτει ειδικό ή ειδικότερο περιεχόμενο σύμφωνα με το άρθρο 43 § 2 Σ. Δεν ισχύει βέβαια αυτό για τη γενική εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικού Προεδρικού Διατάγματος βάση νόμου-πλαισίου κατά το άρθρο 43 § 4 Σ.

β) Οι κανονιστικές πράξεις πάσχουν από παρανομία, όταν δεν στηρίζονται σε εξουσιοδοτικό νόμο και δεν είναι δυνατό να περιέχουν κανόνες αντίθετους προς τον εξουσιοδοτικό νόμο.

γ) Η κανονιστική πράξη είναι δυνατόν, εφόσον αυτό προβλέπεται από τον εξουσιοδοτικό νόμο, να καταργεί κανόνες ή διατάξεις του εξουσιοδοτικού νόμου ή και άλλων τυπικών νόμων.

δ) Οι κανονιστικές πράξεις που προβλέπονται από τον εξουσιοδοτικό νόμο, είναι δυνατό να εκδίδονται για όσο χρονικό διάστημα αυτός ισχύει.

ε) Δεν είναι δυνατή η νομοθετική εξουσιοδότηση, η περαιτέρω δηλαδή μεταβίβαση της αρμοδιότητας που παρέχεται με τον εξουσιοδοτικό νόμο, σε άλλο διοικητικό όργανο.

Η ισχύς των κανονιστικών πράξεων προϋποθέτει τη δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης ή τη δημοσίευσή τους με άλλο τρόπο (πχ. τοιχοκόλληση σε δημοτικό κατάστημα ή δημοσιοποίησή τους σε εφημερίδα καθημερινής κυκλοφορίας), ώστε να είναι δυνατόν οι διοικούμενοι να λαμβάνουν γνώση τους και να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχός τους. Στην πράξη, στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης δημοσιεύονται τα κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα, ενώ οι υπόλοιπες κανονιστικές πράξεις δημοσιεύονται στον τύπο ή με άλλους τρόπους και μέσα.

Οι κανονιστικές πράξεις δεν απαιτούν αιτιολογία, εξ αιτίας του νομοθετικού τους χαρακτήρα και του γεγονότος ότι θέτουν αντικειμενικούς, γενικούς και απρόσωπους κανόνες δικαίου. Επίσης, δεν μπορούν να δημιουργήσουν για τον ίδιο λόγο αστική ευθύνη του δημοσίου. Ακόμη, δεν μπορεί να ασκηθεί το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης των διοικουμένων (άρθρο 20 § 2 Σ) στην περίπτωση των κανονιστικών πράξεων, ούτε και όμως και η άσκηση διοικητικής προσφυγής κατά κανονιστικών πράξεων από τους διοικούμενους είναι δυνατή.

Η δημόσια διοίκηση δεν είναι υποχρεωμένη να εκδώσει μια κανονιστική διοικητική πράξη, διότι η σκοπιμότητα και ο χρόνος έκδοσής της ανήκουν στην ανέλεγκτη κρίση της. Δικαστικά είναι δυνατός μόνο ο έλεγχος της νομιμότητας και όχι της σκοπιμότητας των κανονιστικών πράξεων της διοίκησης. Ο δικαστικός τους έλεγχος γίνεται με την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και εξετάζεται με αυτόν η νομιμότητα της κανονιστικής πράξης, δηλαδή το κατά πόσον τελεί σε αρμονία με τον εξουσιοδοτικό τυπικό νόμο, αλλά και με τους ιεραρχικά ανώτερους της κανόνες δικαίου, όπως το Σύνταγμα και το διεθνές δίκαιο ή το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νομιμότητα αυτή ελέγχεται κυρίως αλλά και παρεμπιπτόντως. Είναι δυνατόν, δηλαδή, ο διοικούμενος ο οποίος έχει έννομο συμφέρον, να ζητήσει απευθείας τον έλεγχο της νομιμότητας μιας κανονιστικής πράξης. Το ίδιο όμως μπορεί να κάνει και επ' ευκαιρία του ελέγχου μιας ατομικής πράξης, η οποία βασίστηκε σε αυτήν. Η διαφορά είναι ότι, ενώ στην πρώτη περίπτωση, η διοικητική πράξη αν κριθεί ως παράνομη θα ακυρωθεί, στη δεύτερη περίπτωση, η παρανομία της κανονιστικής πράξης ελέγχεται και μπορεί να οδηγήσει στην ακύρωση της ατομικής, όχι όμως και της ίδιας της παράνομης κανονιστικής πράξης.

Ειδικότερα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το τεκμήριο της νομιμότητας, το οποίο όπως αναφέραμε ισχύει για τις ατομικές διοικητικές πράξεις, δεν έχει πλήρη εφαρμογή στις κανονιστικές διοικητικές πράξεις. Πράγματι, σε όλη τη διάρκεια της ισχύος των πράξεων αυτών και μετά την πάροδο της προθεσμίας προσβολής τους με αίτηση ακυρώσεως επιτρέπεται η παρεμπιπτούσα έρευνα της νομιμότητας και του κύρους τους από οποιοδήποτε δικαστήριο, ενώ επιβάλλεται η μη εφαρμογή τους, αν κριθεί ότι δεν είναι νόμιμες.

Οι ατομικές διοικητικές πράξεις, απευθύνονται, όπως είπαμε, σε έναν ή περισσότερους διοικούμενους και έχουν συγκεκριμένο περιεχόμενο, δηλαδή συγκεκριμενοποιούν και εξειδικεύουν συνήθως διατάξεις οι οποίες τίθενται από κανονιστικές πράξεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης. Τέτοιες πράξεις είναι η χορήγηση μια άδειας για λειτουργία καταστήματος, η έκδοση ενός διαβατηρίου, η έκδοση ενός διπλώματος οδήγησης ή ενός δελτίου αστυνομικής ταυτότητας κλπ. Σε αντίθεση με τις κανονιστικές πράξεις που έχουν την μορφή κανονιστικού Προεδρικού Διατάγματος και υφίστανται προηγούμενη επεξεργασία από το Συμβούλιο της Επικρατείας, οι ατομικές πράξεις υφίστανται μόνο κατασταλατικό δικαστικό έλεγχο. Αιτιολογούνται, ιδίως όταν αφορούν ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης ή όταν έχουν δυσμενές περιεχόμενο για το διοικούμενο, σε αντίθεση με τις κανονιστικές, οι οποίες ως ουσιαστικοί νόμοι δεν αιτιολογούνται. Μπορούν να ελεγχθούν δικαστικά μόνον κυρίως και ποτέ παρεμπιπτόντως, επ' ευκαιρία του ελέγχου μιας κανονιστικής πράξης, όπως αναλύθηκε παραπάνω. Αντίθετα, οι κανονιστικές πράξεις είναι δυνατό να προσβληθούν τόσο κυρίως όσο και παρεμπιπτόντως. Κατά των ατομικών διοικητικών πράξεων είναι δυνατή η άσκηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του διοικούμενου, ιδίως στην περίπτωση που η ατομική πράξη θίγει ή περιορίζει τα δικαιώματα του, είναι επαχθής και έχει δυσμενές γι' αυτόν περιεχόμενο, σε αντίθεση με τις κανονιστικές πράξεις, όπου η άσκηση ενός τέτοιου δικαιώματος δεν είναι δυνατή. Επίσης, είναι δυνατή η άσκηση διοικητικών προσφυγών με αίτημα την ανάκληση των ατομικών διοικητικών πράξεων σε αντίθεση με τις κανονιστικές, που ούτε υπόκεινται στην άσκηση του δικαιώματος αναφοράς, ούτε όμως και ανακαλούνται αλλά καταργούνται από νεότερο ή ειδικότερο νόμο.

Πίνακας 4.1. Διαφορές μεταξύ ατομικής και κανονιστικής πράξης

Ατομική διοικητική πράξη	Κανονιστική διοικητική πράξη
1. Εξατομικευμένος κανόνας	1. Γενικοί και απρόσωποι κανόνες
2. Ένας ή περισσότεροι προσδιορισμένοι αποδέκτες	2. Αόριστο πλήθος αποδεκτών
3. Κοινοποίηση	3. Δημοσίευση
4. Αιτιολογία	4. Δεν αιτιολογούνται
5. Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης	5. Δεν ασκείται δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης
6. Δικαίωμα αναφοράς	6. Δεν ασκείται δικαίωμα αναφοράς
7. Ανάκληση	7. Καταργούνται
8. Κύρια δικαστική προστασία	8. Μπορούν να προσβληθούν κυρίως και παρεμπιπτόντως

4.2.2. Οι ατομικές πράξεις γενικής εφαρμογής

Οι ατομικές πράξεις γενικής εφαρμογής είναι διοικητικές πράξεις που αφορούν περισσότερα πρόσωπα τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με ταυτότητα απόλαυσης δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, προκύπτουν δηλαδή από τη συσσώρευση, στην ίδια πράξη, περισσότερων περιπτώσεων, οι οποίες όμως δεν συγχωνεύονται αλλά αναλύονται σε τόσες ατομικές πράξεις όσα και τα πρόσωπα ή περιπτώσεις στις οποίες αναφέρονται. Παραδείγματα τέτοιων πράξεων είναι αυτές που αφορούν την έγκριση γενικών πολεοδομικών σχεδίων και των σχεδίων πόλεων, πράξεων που επιβάλλουν υποχρεωτικό αναδασμό αλλά και της διαταγής με την οποία καλούνται οι στρατευσιμοι σε κατάταξη. Οι πράξεις αυτές, ωστόσο, δεν κοινοποιούνται στους διοικούμενους αλλά δημοσιεύονται στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης, όπως οι κανονιστικές πράξεις.

4.2.3. Οι κυβερνητικές πράξεις

Ορισμένες πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας ή της Κυβέρνησης, αν και έχουν τα χαρακτηριστικά διοικητικής πράξης, αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία, αποκαλούνται κυβερνητικές πράξεις και δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο. Οι πράξεις αυτές εκδίδονται στη βάση αρμοδιότητας που παρέχεται από το Σύνταγμα ή από νομοθετικές πράξεις που ρυθμίζουν ζητήματα σχετικά με την λεγόμενη πολιτική και κυβερνητική λειτουργία. Δεν υπάρχει σταθερό κριτήριο για την αναγνώριση των κυβερνητικών πράξεων, οι οποίες στην πράξη απαριθμούνται από την υπάρχουσα νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σύμφωνα με τη νομολογία του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου, χαρακτηρά κυβερνητικών πράξεων έχουν όσες ρυθμίζουν τις διεθνείς σχέσεις της χώρας, καθώς και τις σχέσεις νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, όπως για παράδειγμα, η κήρυξη επιστράτευσης, απονομή χάρης, ο διορισμός της κυβέρνησης κλπ.

4.2.4. Απλές και σύνθετες πράξεις

Οι απλές πράξεις εκδίδονται από ένα μόνο διοικητικό όργανο και περιλαμβάνουν την έκδοση μιας μόνον εκτελεστής διοικητικής πράξης. Αντίθετα, οι σύνθετες διοικητικές πράξεις ή σύνθετες διοικητικές ενέργειες προϋποθέτουν υποχρεωτικά την έκδοση τουλάχιστον δυο διοικητικών πράξεων. Η αρχική πράξη στη συνέχεια ενσωματώνεται στην τελική, η οποία είναι και η μόνη που διαθέτει εκτελεστό χαρακτήρα. Σε δικαστικό έλεγχο υπόκειται μόνο η τελική πράξη, αφού η αρχική στερείται εκτελεστότητας και ελέγχεται μόνο παρεμπιπτόντως. Η σύνθετη διοικητική πράξη είναι απόρροια μιας σύνθετης διοικητικής ενέργειας, δηλαδή της διαδοχικής σύμπραξης περισσότερων διοικητικών οργάνων σε μια ενιαία διοικητική διαδικασία. Παραδείγματα σύνθετων διοικητικών πράξεων αποτελούν οι υπηρεσιακές μεταβολές των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίες λαμβάνουν χώρα με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού και προηγούμενη γνώμη υπηρεσιακού συμβουλίου. Στη σύνθετη διοικητική πράξη, οι πράξεις που τη συνθέτουν, εκδίδονται με ιδιαίτερη διαδικασία ενώ ισχύουν οι ακόλουθοι κανόνες:

- α) Το κύρος κάθε πράξης επηρεάζει μόνο το κύρος των πράξεων που την ακολουθούν.
- β) Κάθε πράξη μπορεί να προσβληθεί πριν από την ενσωμάτωσή της στην τελική.
- γ) Μαζί με την τελική πράξη συμπροβάλλονται και όσες έχουν προηγηθεί.
- δ) Σε περίπτωση ανάκλησης ή ακύρωσης μιας ενδιάμεσης πράξης, η ενέργεια επαναλαμβάνεται όχι στο σύνολό της, αλλά από το σημείο της πράξης η οποία ακυρώθηκε ή ανακλήθηκε.

4.2.5. Εκτελεστές και μη εκτελεστές πράξεις

Εκτελεστές είναι οι ατομικές διοικητικές πράξεις, οι οποίες έχουν άμεση επίδραση στη νομική κατάσταση των διοικουμένων, θέτουν κανόνες δικαίου, απρόσωπους ή ατομικούς, ιδρύοντας γι' αυτούς δικαιώματα ή υποχρεώσεις. Αντίθετα, μη εκτελεστές είναι οι πράξεις που δεν θεσπίζουν κανόνες δικαίου, δεν δημιουργούν έννομες καταστάσεις για τους διοικουμένους και ως επί το πλείστον αφορούν εσωτερικές ενέργειες της διοίκησης (Σπυριδάκης, 2012). Οι μη εκτελεστές διοικητικές πράξεις δεν μπορούν να ελεγχθούν δικαστικά από τα διοικητικά δικαστήρια ή το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Ειδικότερα μη εκτελεστό χαρακτήρα έχουν οι ακόλουθες πράξεις:

- α) Ενέργειες που έχουν εσωτερικό χαρακτήρα, όπως διαβιβαστικά έγγραφα, συστάσεις και υποδείξεις από τις προϊστάμενες προς τις υφιστάμενες διοικητικές αρχές και εγκύκλιοι, μέσω των οποίων παρέχονται υποδείξεις προς τα διοικητικά όργανα για την εφαρμογή του νόμου ή την τήρηση μιας καλής διοικητικής πρακτικής.
- β) Απλές γνώμες που παρέχονται από το γνωμοδοτικό προς το αποφασίζον όργανο και οι οποίες διαθέτουν έχουν συμβουλευτικό και μη δεσμευτικό χαρακτήρα.
- γ) Οι πράξεις που εκδίδονται στο πλαίσιο μιας σύνθετης διοικητικής ενέργειας, εκτός από την τελική, η οποία διαθέτει εκτελεστό χαρακτήρα.

δ) Όσες διαθέτουν τον χαρακτήρα ανακοινώσεων, οδηγιών ή απλής παροχής πληροφοριών.

ε) Όσες διαθέτουν προπαρασκευαστικό χαρακτήρα, συνιστώντας γνωμοδοτήσεις, γνώμες ή προτάσεις και όσες απαιτείται να υποβληθούν στον τύπο της έγκρισης ή κύρωσής τους προκειμένου να παράγουν τις έννομες συνέπειές τους.

στ) Μη εκτελεστό χαρακτήρα έχουν οι βεβαιωτικές πράξεις, οι οποίες επαναλαμβάνουν το νομικό περιεχόμενο προγενέστερης πράξης, χωρίς να έχει προηγηθεί νέα έρευνα από την πλευρά της διοίκησης και έχουν την ίδια ακριβώς πραγματική και νομική βάση με την αρχική πράξη. Στις περιπτώσεις αυτές, εκτελεστό χαρακτήρα διαθέτει η προγενέστερη πράξη και μόνον αυτή μπορεί να ελεγχθεί δικαστικά.

ζ) Στερούνται τέλος εκτελεστού χαρακτήρα τα μέτρα εσωτερικής τάξης. Τα μέτρα εσωτερικής τάξης εμφανίζονται σε χώρους όπου υφίστανται ειδικές σχέσεις εξουσίας, όπως για παράδειγμα ο στρατός ή τα σχολεία και συνίστανται στην τήρηση της εσωτερικής τάξης και πειθαρχίας. Τέτοιου είδους μέτρα είναι για παράδειγμα οι σχολικές αποβολές.

Ωστόσο, κατ' εξαίρεση με όσα εκτέθηκαν παραπάνω είναι δυνατός ο δικαστικός έλεγχος των εξής πράξεων:

α) Εγκυκλίων, οι οποίες μέσα από την εσωτερική εφαρμογή τους προκάλεσαν άμεσες νομικές συνέπειες στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των διοικουμένων.

β) Της σύμφωνης αρνητικής γνώμης, την οποία το αποφασίζουν όργανο υποχρεούται να υιοθετήσει.

γ) Των μέτρων εσωτερικής τάξης, όταν παραβιάζουν υπέρμετρα και κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας ή της ισότητας τα δικαιώματα των διοικουμένων, όπως για παράδειγμα η οριστική αποβολή από όλα τα σχολεία της επικράτειας ενός μαθητή.

δ) Της ρητής αρνητικής βεβαιωτικής πράξης, η οποία ακολουθεί σιωπηρή αρνητική πράξη που είχε την μορφή παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Στην περίπτωση αυτή, η ρητή αυτή πράξη ελέγχεται δικαστικά, ακόμη και αφού έχει προσβληθεί στα δικαστήρια η σιωπηρή παράλειψη της οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας (Τάχος, 2008).

4.2.6. Επαχθείς και επωφελείς πράξεις

Με την επαχθή ή αλλιώς δυσμενή διοικητική πράξη (οι οποίες επίσης αποκαλούνται ευμενείς και δυσμενείς), θεσπίζονται κανόνες δικαίου με τους οποίους επιβάλλονται υποχρεώσεις για θετική ενέργεια ή καταργούνται δικαιώματα του διοικουμένου. Έτσι, επαχθής είναι η επιβολή με ατομική πράξη προστίμου για φορολογική παράβαση σε έναν διοικούμενο.

Αντίθετα, επωφελείς είναι οι πράξεις με τις οποίες δημιουργούνται δικαιώματα υπέρ του διοικουμένου και αντίστοιχα υποχρεώσεις για ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο, ή επιτρέπεται η δημιουργία μιας νομικής κατάστασης από την οποία ο διοικούμενος αντλεί δικαιώματα ή συμφέροντα. Παράδειγμα τέτοιας πράξης είναι ο διορισμός του διοικουμένου στο δημόσιο, ή η πράξη επιστροφής φόρου.

4.2.7. Συστατικές και διαπιστωτικές πράξεις

Συστατικές είναι οι ατομικές πράξεις με τις οποίες η δήλωση βούλησης του διοικητικού οργάνου θεσπίζει απευθείας ατομικό κανόνα δικαίου, μεταβάλλοντας τη νομική κατάσταση του διοικουμένου προς τον οποίο ή των διοικουμένων προς τους οποίους, ο κανόνας αυτός απευθύνεται, μέσα από την ίδρυση, αλλοίωση, ή κατάργηση δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων τους. Στην πράξη, με τη συστατική πράξη εξατομικεύεται ένας γενικός και απρόσωπος κανόνας δικαίου και εφαρμόζεται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, δημιουργώντας δικαιώματα και υποχρεώσεις στον διοικούμενο προς τον οποίο απευθύνεται. Παραδείγματα συστατικών πράξεων είναι η έκδοση άδειας οδήγησης, δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, ο διορισμός ενός δημοσίου υπαλλήλου.

Διαπιστωτικές είναι οι πράξεις με τις οποίες διαπιστώνεται η υπαγωγή ορισμένου διοικουμένου σε έναν ή περισσότερους κανόνες δικαίου, υπαγωγή που ήδη αυτοδικαίως έχει συντελεσθεί ή θα συντελεστεί στο άμεσο μέλλον λόγω της επέλευσης συγκεκριμένου γεγονότος. Η έκδοση της διαπιστωτικής πράξης είναι κατά κανόνα υποχρεωτική για το διοικητικό όργανο και αναγκαία για την εν συνεχεία επέλευση των αναγκαίων

νομικών συνεπειών. Για παράδειγμα για να απολυθεί ένας δημόσιος υπάλληλος, επειδή συμπλήρωσε τριακονταπενταετία (35) στην άσκηση δημόσιας υπηρεσίας, έχοντας συμπληρώσει και το αναγκαίο όριο ηλικίας και προκειμένου να παύσει να ασκεί τα καθήκοντά του, απαιτείται η έκδοση διαπιστωτικής πράξης. Πριν από την έκδοση και την κοινοποίηση της πράξης ο ενδιαφερόμενος πρέπει να συνεχίσει την άσκηση των καθηκόντων του, παρά το γεγονός ότι τα απαιτούμενα έτη εργασίας μπορεί να έχουν ήδη συμπληρωθεί.

Οι διαπιστωτικές πράξεις συνιστούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις και δεν θα πρέπει να συγχέονται με τις βεβαιωτικές πράξεις, οι οποίες είναι μη εκτελεστές διοικητικές πράξεις. Οι βεβαιωτικές πράξεις εκδίδονται συνήθως μετά από αίτηση του διοικούμενου και επαναλαμβάνουν προηγούμενες πράξεις της διοίκησης, χωρίς να έχει μεσολαβήσει νέα ουσιαστική έρευνα από την πλευρά των διοικητικών οργάνων και αρχών. Οι πράξεις αυτές στερούνται εκτελεστότητας, με αποτέλεσμα ο διοικούμενος να μην μπορεί να τις προσβάλει δικαστικά, αφού εκτελεστή είναι μόνον η αρχική πράξη επί της οποίας βασίστηκαν. Έτσι για παράδειγμα, ένας διοικούμενος ο οποίος ασκεί αίτηση για την ανάκληση πράξης, η οποία απέρριψε τον διορισμό του σε δημόσια υπηρεσία, και λαμβάνει ως απάντηση για δεύτερη φορά την αρχική απορριπτική πράξη, μπορεί να προστατευτεί δικαστικά μόνο κατά της αρχικής, αφού η δεύτερη, στο βαθμό που δεν συμπεριέλαβε νέα ουσιαστική έρευνα από την πλευρά της διοίκησης, στερείται εκτελεστότητας (Σπηλιωτόπουλος, 2011).

4.2.8. Θετικές και αρνητικές διοικητικές πράξεις

Θετική είναι η συστατική ή διαπιστωτική ατομική πράξη που εκδίδεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεων του διοικουμένου και δημιουργεί ένα δικαίωμα ή δέχεται την αίτηση ή εγκρίνει την πράξη ενός οργάνου του ίδιου ή άλλου νομικού προσώπου της διοίκησης. Έτσι θετική είναι η πράξη με την οποία χορηγείται η άδεια ίδρυσης φαρμακείου ή η άδεια οδήγησης σε έναν διοικούμενο. Αντίστοιχα, αρνητική πράξη είναι η συστατική ή διαπιστωτική πράξη που συνίσταται στην απόρριψη του αιτήματος για την έκδοση μιας θετικής πράξης (περίπτωση στην οποία είναι επιπλέον και επαχθής για το διοικούμενο) ή στη μη έγκρισή της. Έτσι, αρνητική είναι η πράξη με την οποία απορρίπτεται το αίτημα για έκδοση άδειας φαρμακείου (Παπαχατζής, 1991).

Τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές διοικητικές δύνανται να είναι ρητές ή σιωπηρές. Οι σιωπηρές αρνητικές πράξεις προκύπτουν από την παράλειψη του διοικητικού οργάνου να εκδώσει μια διοικητική πράξη μέσα στην καθοριζόμενη από τον νόμο προθεσμία. Η σιωπή αυτή μπορεί να λειτουργεί ως θετικό ή αρνητικό τεκμήριο έκδοσης της πράξης ανάλογα με τους ορισμούς του νόμου. Έτσι, αν για παράδειγμα το Νομαρχιακό Συμβούλιο δεν εκδώσει απόφαση για αίτηση άδειας ίδρύσεως υπεραγοράς μέσα σε δύο μήνες από την υποβολή της, η αίτηση αυτή κατά το νόμο θεωρείται ότι έγινε αποδεκτή και κατά συνέπεια οδηγεί στην έκδοση μιας σιωπηρής θετικής πράξης. Αντίθετα, αν ο αρμόδιος Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης δεν αποφανθεί μέσα σε εξήντα μέρες από την άσκηση ενώπιον του ειδικής διοικητικής προσφυγής, θεωρείται βάσει των ορισμών του νόμου ότι την έχει απορρίψει. Κατά συνέπεια η παράλειψή του οδηγεί στην περίπτωση αυτή στην έκδοση αρνητικής σιωπηρής πράξης.

4.2.9. Διοικητικές πράξεις –άδειες

Οι άδειες είναι διοικητικές πράξεις με τις οποίες επιτρέπεται στους διοικουμένους η άσκηση ορισμένης δραστηριότητας, μολοντί υφίσταται γενική απαγόρευση για τους υπόλοιπους. Με την έννοια αυτή, οι άδειες συνιστούν μια μορφή άρσης, ορισμένης στο νόμο γενικής απαγόρευσης τέλεσης μιας δραστηριότητας αν δεν πληρούνται κάποιες αναγκαίες και συγκεκριμένες προϋποθέσεις (Παπαγρηγορίου, 2010). Οι δραστηριότητες που εξαρτώνται από την ύπαρξη άδειας, προκειμένου να ασκηθούν από το διοικούμενο περιορίζονται χάριν του δημοσίου συμφέροντος. Οι διοικητικές άδειες διακρίνονται στις προσωποπαγείς, όπως για παράδειγμα η άδεια οδήγησης αυτοκινήτου και στις πραγματοπαγείς, όπως για παράδειγμα η άδεια κυκλοφορίας αυτοκινήτου.

4.2.10. Παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας

Ειδική περίπτωση σιωπηρής αρνητικής διοικητικής πράξης αποτελεί η παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, η οποία θεμελιώνεται όταν υφίστανται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Το διοικητικό όργανο σύμφωνα με τον νόμο, έχει υποχρέωση να προβεί σε έκδοση διοικητικής πράξης ή να χορηγήσει πιστοποιητικά, πληροφορίες ή βεβαιώσεις. Η αρμοδιότητά του δηλαδή είναι δέσμια όσον αφορά την έκδοση της πράξης.

(β) Ο διοικούμενος έχει υποβάλει αίτηση στο αρμόδιο διοικητικό όργανο για την έκδοση της διοικητικής πράξης και νομιμοποιείται να αιτηθεί την έκδοσή της.

(γ) Έχει περάσει άπρακτη η προθεσμία που καθορίζεται από τις σχετικές διατάξεις για την έκδοση της πράξης ή αν δεν υφίστανται τέτοιες διατάξεις έχει παρέλθει άπρακτο διάστημα τριών μηνών.

Έτσι για παράδειγμα, παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας έχουμε όταν ο διοικούμενος καταθέσει όλα τα αναγκαία δικαιολογητικά για την έκδοση αστυνομικού δελτίου ταυτότητας, βάσει των οποίων κατά δέσμια αρμοδιότητα η δημόσια διοίκηση οφείλει να εκδώσει το δελτίο. Η επί τριμήνου παράλειψή της να προβεί στην έκδοση του αστυνομικού δελτίου ταυτότητας συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας και είναι δυνατόν να προσβληθεί δικαστικά από τον διοικούμενο. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή ο διοικούμενος μπορεί να ζητήσει την δικαστική ακύρωση της παράλειψης, η οποία στην προκειμένη περίπτωση συνίσταται στην έκδοση της σχετικής διοικητικής πράξης (την έκδοση δηλαδή του αστυνομικού δελτίου ταυτότητας).

4.3. Η ανάκληση των διοικητικών πράξεων

Οι διοικητικές πράξεις καταργούνται ή ανακαλούνται. Η κατάργηση μπορεί να αφορά τόσο την ατομική όσο και την κανονιστική διοικητική πράξη και ενεργεί μόνο για το μέλλον, ενώ η ανάκληση αφορά μόνο τις ατομικές πράξεις και ενεργεί σε κάποιες περιπτώσεις αναδρομικά και σε άλλες όχι. Ειδικότερα, η κατάργηση προϋποθέτει την έκδοση νέας αντίθετης, ως προς το περιεχόμενό της, ατομικής ή κανονιστικής διοικητικής πράξης, η οποία καταργεί ρητά ή σιωπηρά την προγενέστερη. Οι κανονιστικές πράξεις μπορούν και να τροποποιηθούν, όταν νεότερη κανονιστική πράξη καταργεί το σύνολο ή ένα μέρος του περιεχομένου τους. Η κατάργηση ενεργεί για το μέλλον, εκτός αν ο εξουσιοδοτικός νόμος στον οποίο βασίστηκε η έκδοση μιας κανονιστικής πράξης προέβλεπε ρητά την δυνατότητα αναδρομικής κατάργησης της (Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, 2013).

Σε ανάκληση υπόκεινται μόνο οι ατομικές διοικητικές και όχι οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις. Η ανάκληση είναι επιτρεπτή: α) εφόσον ο νόμος την επιτρέπει ή πάντως δεν την απαγορεύει, β) εφόσον δεν παρήλθε εύλογος χρόνος από την έκδοση της πράξης και γ) εφόσον δεν δημιουργήθηκε κατάσταση, η οποία να παρεμποδίζει την ανάκλησή της, όπως για παράδειγμα περιουσιακές, ιδιοκτησιακές ή άλλες έννομες σχέσεις του διοικούμενου.

Η ανάκληση γίνεται βάσει της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης, η οποία δεν υποχρεούται καταρχάς να προβεί στην ανάκληση της ατομικής διοικητικής πράξης. Η ανάκληση ενεργείται είτε αυτεπαγγέλτως από το διοικητικό όργανο που έχει εκδώσει την πράξη είτε μετά από αίτηση του διοικούμενου. Μάλιστα, στην τελευταία περίπτωση, παρά το γεγονός ότι η διοίκηση δεν είναι υποχρεωμένη να ανακαλέσει την πράξη, είναι υποχρεωμένη να απαντήσει στην έγγραφη αίτηση του διοικούμενου με ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία. Σε κάποιες περιπτώσεις, η ανάκληση για τη διοίκηση είναι υποχρεωτική και η μη διενέργειά της συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Τέτοια περίπτωση προβλέπεται για την αυτοδίκαιη ανάκληση της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, εφόσον δεν έχει καταβληθεί αποζημίωση στο διοικούμενο (άρθρο 17 §4, γ' Σ). Η ανάκληση ενεργείται από το διοικητικό όργανο που έχει εκδώσει την πράξη ή από τον προϊστάμενό του, εκτός αν η αρμοδιότητα έκδοσης της ατομικής διοικητικής πράξης έχει μεταβιβαστεί σε άλλο διοικητικό όργανο, οπότε αυτό καθίσταται αρμόδιο και για την ανάκλησή της.

Οι παράνομες πράξεις, ανακαλούνται ελεύθερα, ούτως ώστε να μην παραβιάζεται η αρχή της νομιμότητας. Εντούτοις, η ανάκλησή τους πρέπει να λαμβάνει χώρα εντός εύλογου χρόνου, ο οποίος κατά τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων προσδιορίζεται στην πενταετία. Ωστόσο, και μετά το χρονικό αυτό διάστημα είναι δυνατή η ανάκληση παράνομης διοικητικής πράξης, εφόσον αυτή απαιτείται προκειμένου η δημόσια διοίκηση να συμμορφωθεί προς δικαστική απόφαση ή για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αν η

πράξη είχε χαρακτήρα δυσμενή για τον διοικούμενο ή αν αυτός συνέπραξε με δόλια ενέργειά του στην έκδοσή της. Στην τελευταία περίπτωση, η δόλια ενέργεια του διοικούμενου δεν μπορεί να έχει συνέπειες στους καλόπιστους διοικούμενους, οι οποίοι χωρίς να την γνωρίζουν απέκτησαν δικαιώματα από την πράξη αυτή. Κατά συνέπεια, όσον αφορά σε αυτούς, η ανάκληση καθ' υπέρβαση του εύλογου χρόνου δεν είναι δυνατή.

Σε αντίθεση με τις παράνομες πράξεις, των οποίων η ανάκληση συνιστά επαναφορά της δημόσιας διοίκησης στην τήρηση της αρχής της νομιμότητας, οι νόμιμες διοικητικές πράξεις καταρχήν δεν ανακαλούνται. Κατ' εξαίρεση είναι δυνατή η ανάκληση των νόμιμων διοικητικών πράξεων στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Έτσι για παράδειγμα, η χορήγηση άδειας για την κυκλοφορία ενός φαρμάκου, που εκ των υστέρων αποδεικνύεται επικίνδυνο για την υγεία, συνιστά λόγο ανάκλησης της σχετικής άδειας.

β) Εξ αιτίας μεταγενέστερης διαφορετικής εκτίμησης από τη δημόσια διοίκηση των πραγματικών περιστατικών στις οποίες θεμελιώθηκε η έκδοση της ατομικής διοικητικής πράξης. Έτσι, για παράδειγμα, είναι δυνατή η ανάκληση άδειας λειτουργίας νυχτερινού κέντρου, όταν διαπιστώνεται ότι λείπει μια από τις τυπικές προϋποθέσεις νόμιμης λειτουργίας του.

γ) Εξ αιτίας μεταβολής των πραγματικών συνθηκών έκδοσης μιας πράξης, όπως για παράδειγμα η ανάκληση άδειας οδήγησης εξ αιτίας απώλειας της όρασης ενός οδηγού.

δ) Εξ αιτίας επιφύλαξης ανάκλησης. Σε κάποιες περιπτώσεις, μια ατομική διοικητική πράξη εκδίδεται υπό την επιφύλαξη ανάκλησής της. Η επιφύλαξη αυτή συνδέεται με υποχρεώσεις που θα έπρεπε να ασκεί και παραλείπει ο διοικούμενος. Έτσι, για παράδειγμα, η άδεια λειτουργίας βιομηχανικής εγκατάστασης μπορεί να εξαρτηθεί από τη χρήση ειδικών φίλτρων, ούτως ώστε να μην μολύνεται ο αέρας από την καύση και χρήση ενεργειακών υλικών, πχ. άνθρακα, λιγνίτη. Βάσει της επιφύλαξης, η μη πλήρωση της προϋπόθεσης αυτής οδηγεί σε ανάκληση της πράξης.

ε) Εξ αιτίας μεταβολής των νομικών συνθηκών. Η μεταβολή των νομικών συνθηκών έχει ως συνέπεια την ανάκληση μιας ατομικής διοικητικής πράξης προκειμένου αυτή να εναρμονιστεί σε νέες νομοθετικές διατάξεις, ιδίως όταν ο νόμος ενεργεί αναδρομικά.

στ) Εξ αιτίας μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του διοικητικού δικαίου από το διοικούμενο, υπό την προϋπόθεση των οποίων τελούσε η ισχύς της ατομικής διοικητικής πράξης η οποία είχε εκδοθεί. Έτσι, το δίπλωμα οδήγησης ενός οδηγού μεταφορικού αυτοκινήτου ανακαλείται αν έχει παραβιάσει το χρονικό όριο, κυκλοφορίας με τέτοιο αυτοκίνητο ή έχει βρεθεί να κάνει χρήση αλκοόλ ενώ οδηγεί κ.λπ.

Η ανάκληση των νόμιμων ατομικών διοικητικών πράξεων ενεργεί για το μέλλον, ενώ αντίθετα η ανάκληση των παράνομων ατομικών διοικητικών πράξεων, λειτουργεί αναδρομικά, εξαφανίζοντάς τις από την αρχή. Η ανάκληση λαμβάνει χώρα από το διοικητικό όργανο που εξέδωσε την πράξη, τον προϊστάμενο του ή το όργανο στο οποίο μεταβιβάστηκε η αρμοδιότητα του και ακολουθεί την διαδικασία έκδοσης της, εκτός από τις περιπτώσεις των παράνομων πράξεων για τις οποίες δεν είναι απαραίτητο να ακολουθηθεί η ίδια διαδικασία (πχ. να δοθεί γνωμοδότηση από το αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο). Η ανακλητική πράξη έχει εκτελεστό χαρακτήρα. Η ανάκληση της ανάκλησης είναι δυνατή, μόνο που οδηγεί στην έκδοση νέας πράξης (Κοϊμτζόγλου, 1999).

4.4. Προϋποθέσεις του κύρους των διοικητικών πράξεων

Η διαδικασία και οι τύποι της έκδοσης των διοικητικών πράξεων αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για το κύρος τους, τη νομιμότητα την υπόστασή και την εγκυρότητά τους. Οι τύποι αυτοί, οι οποίοι παρακολουθούν την διαδικασία, διασφαλίζουν δικαιώματα του διοικούμενου, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα ακρόασης του διοικούμενου (άρθρο 20 §2 Σ) και καθιστούν δυνατό τον έλεγχο των πράξεων της δημόσιας διοίκησης, τόσο από τα δικαστήρια όσο και από τους διοικούμενους (Κόρσος, 2013).

Η παράλειψη των τύπων της διαδικασίας έκδοσης μιας διοικητικής πράξης έχει συνέπειες για την νομιμότητα της. Ελαττώματα σχετικά με τους τύπους της διαδικασίας παραγωγής των διοικητικών πράξεων είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε ακύρωσή τους, μετά από αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για «παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας», όπως θα εκτεθεί αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο.

Περαιτέρω, τις διοικητικές πράξεις θα πρέπει να τις διακρίνουμε στις α) ανυπόστατες και β) στις άκυρες ή παράνομες.

Ανυπόστατες είναι πράξεις οι οποίες είναι ανύπαρκτες διότι εκδόθηκαν από διοικητικό όργανο κατά νόσφιση εξουσίας ή αντιποίηση αρχής, ή από διοικητικό όργανο άλλου κλάδου, καθ' υπέρβαση εξουσίας ή καθήκόντων (όπως για παράδειγμα όταν μια πράξη εκδίδεται από τις δικαστικές αρχές, ενώ θα έπρεπε να έχει εκδοθεί από τις διοικητικές αρχές). Αντίθετα, όταν μια πράξη εκδίδεται από αναρμόδιο όργανο, επειδή για παράδειγμα δεν εφαρμόστηκαν οι κανόνες της κατά τόπο και καθ' ύλη αρμοδιότητας (πχ. η κεντρική εξουσία άσκησε αρμοδιότητα που κανονικά ανήκει στους δήμους και τις κοινότητες), ή δεν εφαρμόστηκαν ορθά οι κανόνες που αφορούν την μεταβίβαση της αρμοδιότητας (πχ. το όργανο που μεταβίβασε μια αρμοδιότητα συνέχισε να την ασκεί) τότε οι πράξεις που εκδίδονται θεωρούνται άκυρες, παράνομες και μπορούν να ακυρωθούν με αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας για αναρμοδιότητα του οργάνου που τις εξέδωσε. Άκυρες ή παράνομες θεωρούνται και οι πράξεις οι οποίες έχουν εκδοθεί κατά παράβαση κατ' ουσίαν διάταξης νόμου, κατά παραβίαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης ή εξ αιτίας κατάχρησης εξουσίας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης.

Ανυπόστατες επίσης θεωρούνται και οι διοικητικές πράξεις, όταν δεν έχουν νόμιμα τελειωθεί, δηλαδή δεν έχουν στην ουσία εκδοθεί. Έτσι, είναι ανυπόστατη η κανονιστική πράξη αν αυτή δεν έχει δημοσιευθεί και η ατομική διοικητική πράξη αν δεν έχει χρονολογηθεί και υπογραφεί. Σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις, τα νομικά ελαττώματα μιας πράξης οδηγούν σε ακυρότητα η οποία θα πρέπει όμως δικαστικά να αποδειχθεί στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια ή στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

4.4.1. Οι τύποι των διοικητικών πράξεων

Οι τύποι των διοικητικών πράξεων αναφέρονται στα ειδικότερα στάδια της διοικητικής διαδικασίας που προβλέπονται από το νόμο για την έκδοσή τους. Οι τύποι εγγυώνται τόσο τη νομιμότητα των διοικητικών πράξεων όσο και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των διοικουμένων κατά την έκδοσή τους (Ευστρατίου, 2014). Τύποι των διοικητικών πράξεων είναι η δημοσίευση, η κοινοποίηση, η αιτιολογία, η άσκηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης. Οι τύποι των διοικητικών πράξεων διαφέρουν ανάλογα με το αν αυτές είναι ατομικές ή κανονιστικές. Ειδικότερα έχουμε τύπους:

α) Εσωτερικούς και εξωτερικούς. Έτσι, εσωτερικός είναι ο τύπος που εμπεριέχεται στην πράξη, όπως για παράδειγμα η αιτιολογία, ενώ εξωτερικός είναι ο τύπος που συνδέεται αυτοτελώς με την πράξη, όπως για παράδειγμα μια γνωμοδότηση ενός γνωμοδοτικού οργάνου, η οποία τη συνοδεύει.

β) Προηγούμενους και επόμενους: Προηγούμενοι είναι οι τύποι που προηγούνται της έκδοσης μιας πράξης, όπως για παράδειγμα η προηγούμενη επεξεργασία των κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων, ενώ επόμενοι αυτοί που την ακολουθούν, όπως για παράδειγμα η δημοσίευση των κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

γ) Ουσιώδεις και επουσιώδεις: Ουσιώδεις είναι οι τύποι, όταν αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη νομιμότητα των διοικητικών πράξεων. Η παράλειψη τέτοιων τύπων αποτελεί παρανομία η οποία μπορεί να οδηγήσει στη δικαστική τους ακύρωση. Ουσιώδεις τύποι είναι αυτοί που αφορούν την σύνθεση και την λειτουργία των συλλογικών οργάνων, την αιτιολογία και την άσκηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης στην περίπτωση των ατομικών διοικητικών πράξεων. Αντίθετα, οι επουσιώδεις τύποι δεν επηρεάζουν το περιεχόμενο της πράξης.

Η νομιμότητα των τύπων της πράξης κρίνεται με βάση την νομοθεσία που ίσχυε κατά τον χρόνο της έκδοσής της. Περαιτέρω, σε περίπτωση αμφιβολίας ένας τύπος θεωρείται πάντα ως ουσιώδης. Η τήρηση των τύπων πρέπει να είναι επίκαιρη, δηλαδή να λαμβάνει χώρα εντός των νομίμων προθεσμιών ή πάντως μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα. Η μη τήρηση του τύπου μπορεί να καλυφθεί σε περιπτώσεις επείγοντος, ή προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, ενώ το ελάττωμα που προκαλεί η έλλειψη του μπορεί να θεραπευθεί και εκ των υστέρων, εφόσον ο νόμος το επιτρέπει. Οι διοικητικές πράξεις είναι έγγραφες, γραμμένες στα ελληνικά, φέρουν την ημερομηνία έκδοσής τους και την υπογραφή των οργάνων που τις εκδίδουν, ενώ δημοσιεύονται αν είναι κανονιστικές ή κοινοποιούνται στην περίπτωση των ατομικών διοικητικών πράξεων.

Ουσιώδη τύπο που συνδέεται με το υποστατό των κανονιστικών πράξεων συνιστά η δημοσίευσή τους. Η δημοσίευση των κανονιστικών πράξεων είναι υποχρεωτική. Ωστόσο, δημοσιεύονται υποχρεωτικά στο

Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης μόνον τα κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα, ενώ για τις υπόλοιπες κανονιστικές πράξεις της δημόσιας διοίκησης είναι δυνατόν να προβλέπεται διαφορετικός τρόπος δημοσίευσης (πχ. σε εφημερίδες καθημερινής και ευρείας κυκλοφορίας). Επίσης, δημοσιεύονται οι ατομικές πράξεις γενικής εφαρμογής, ενώ στο νόμο μπορεί να προβλέπεται και η δημοσίευση ατομικών πράξεων (ιδίως όσων τριτενεργούν, δηλαδή επιδρούν και στα συμφέροντα τρίτων, πχ. ο διορισμός ενός διοικούμενου σε θέση δημοσίου υπαλλήλου). Τα νομοθετικά όργανα δεν έχουν τη δυνατότητα να αποκλείσουν μια ορισμένη κατηγορία διοικητικών πράξεων από τη δημοσίευσή τους. Κατ' εξαίρεση είναι δυνατή η μη δημοσίευση κανονιστικών πράξεων που αφορούν την άμυνα και την ασφάλεια της χώρας, όπως εκείνες που προβλέπουν τη διάρθρωση, τη σύνθεση και τον εξοπλισμό των ενόπλων δυνάμεων για λόγους που αφορούν την προστασία της εθνικής ασφάλειας.

Όσον αφορά τη δημοσίευση στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, προβλέπεται ένα νόμιμο τεκμήριο. Έτσι, θεωρείται ως ημερομηνία δημοσίευσης μιας κανονιστικής πράξης εκείνη που αναγράφεται στο σχετικό φύλλο, εφόσον κατά την ημερομηνία αυτή είναι δυνατή η χορήγηση σε κάθε ενδιαφερόμενο αντιτύπου του φύλλου. Το τεκμήριο όμως αυτό δεν θα πρέπει να ισχύει στην περίπτωση δυσμενών πράξεων, ιδίως όταν για την έκδοση τους υφίσταται αποκλειστική προθεσμία (Δαγτόγλου, 2004).

Η δημοσίευση όταν επιβάλλεται από το νόμο, όπως στην περίπτωση των κανονιστικών πράξεων ή προβλέπεται ειδικά, όπως στην περίπτωση συγκεκριμένων ατομικών διοικητικών πράξεων, αποτελεί προϋπόθεση του υποστατού τους και η παράλειψή της καθιστά τις σχετικές πράξεις ανυπόστατες. Αντίθετα, η έλλειψη άλλων τύπων όπως η αιτιολογία και η προηγούμενη ακρόαση του διοικούμενου που θα εξεταστούν παρακάτω καθιστούν τις διοικητικές πράξεις άκυρες και παράνομες. Οι πράξεις αυτές είναι δυνατόν να ακυρωθούν εφόσον οι διοικούμενοι τις προσβάλλουν δικαστικά με την υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως, όπως θα αναλύσουμε στο επόμενο κεφάλαιο.

4.4.2. Η αιτιολογία και η προηγούμενη ακρόαση του διοικούμενου

Η ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία και η τήρηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του διοικούμενου (άρθρο 20 §2 Σ) συνιστούν ουσιώδεις τύπους για την έκδοση μια πράξης. Αυτό σημαίνει ότι η πιστή εφαρμογή του τους επιβάλλεται για την τήρηση της αρχής της νομιμότητας από την πλευρά της δημόσιας διοίκησης και των οργάνων της.

Ειδικότερα, η αιτιολογία αποτελεί ουσιώδη τύπο της διοικητικής δράσης, κατ' εφαρμογή της αμεροληψίας και της φανερής δράσης των διοικητικών οργάνων και συντείνει στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των διοικουμένων κατά τη διοικητική διαδικασία (Γώγος, 2012). Οι κανονιστικές πράξεις δεν χρειάζονται αιτιολογία, διότι αποτελούν ουσιαστικούς νόμους, ούτε όμως και οι κυβερνητικές. Αντίθετα, η αιτιολογία συνδέεται με την έκδοση των ατομικών διοικητικών πράξεων. Οι ατομικές διοικητικές πράξεις για να εκδίδονται νόμιμα πρέπει να αιτιολογούνται ειδικά και εμπεριστατωμένα, ιδίως, όταν εκδίδονται κατά διακριτική ευχέρεια της διοίκησης και όταν έχουν επαχθές για τον διοικούμενο περιεχόμενο. Και οι επωφελείς πράξεις όμως, στο βαθμό που δημιουργούν συγκεκριμένα δικαιώματα για τον διοικούμενο θα πρέπει να αιτιολογούνται στο βαθμό που συνιστούν εξαίρεση από την αρχή της ισότητας, ενώ αντίθετα οι πράξεις που αφορούν δέσμια αρμοδιότητα της διοίκησης δεν χρειάζονται αιτιολογία. Ωστόσο, ακόμη και οι πράξεις που κανονικά δεν χρήζουν αιτιολογίας είναι δυνατόν να αιτιολογούνται οικειοθελώς από αρμόδια διοικητικά όργανα (Ευστρατίου, 2014).

Η αιτιολογία πρέπει να περιέχεται στο σώμα της πράξης ή πάντως να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ή να συνδέεται μαζί τους. Επιπλέον, η αιτιολογία πρέπει να είναι επίκαιρη. Κατ' εξαίρεση είναι δυνατή η αιτιολόγηση πράξης και μετά την προσβολή της ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων δικαστηρίου, εφόσον, όμως, αφορά στοιχεία που προϋπάρχουν της πράξης τα οποία είναι ήδη γνωστά στην διοίκηση. Η πλήρης παράλειψη της αιτιολογίας οδηγεί στην έκδοση παράνομης ατομικής διοικητικής πράξης και αποτελεί λόγο ακυρώσεως της για παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, όπως θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο. Αντίθετα, η εσφαλμένη ή ελλιπής αιτιολογία οδηγεί σε παρανομία της πράξης λόγω παράβασης κατ' ουσία διάταξης νόμου. Με βάση τον Κώδικα διοικητικής διαδικασίας όλες ανεξαιρέτως οι ατομικές πράξεις, είτε είναι ευμενείς είτε δυσμενείς, θα πρέπει να διαθέτουν αιτιολογία.

Η αιτιολογία είναι νόμιμη, δηλαδή σύμφωνη με την διάταξη ή την γενική αρχή του δικαίου που την επιβάλλει, όταν έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

α) Είναι ειδική και όχι γενική και αόριστη, δηλαδή σχετίζεται και συνδέεται με την προσβαλλόμενη πράξη, με την έννοια ότι όλα τα στοιχεία της αναφέρονται στη συγκεκριμένη περίπτωση που ρυθμίζεται από την εκδοθείσα ατομική διοικητική πράξη.

β) Είναι πλήρης και επαρκής και όχι ανεπαρκής και ελλιπής, και περιέχει τόσο τη νομική βάση, δηλαδή τους εφαρμοστέους στη συγκεκριμένη περίπτωση κανόνες δικαίου, όσο και την πραγματική βάση, δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίστηκε η έκδοσή της, καθώς επίσης και το σκοπό, δηλαδή το αποτέλεσμα που η πράξη επιδιώκει.

Ουσιώδη τύπο για την έκδοση των ατομικών διοικητικών πράξεων αποτελεί και η προηγούμενη άσκηση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος ακρόασης (άρθρο 20 §2 Σ), ενώπιον των διοικητικών αρχών (Γέροντας, 2009). Το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτό δικαίωμα προστατεύει τον διοικούμενο, κάθε φορά που πρόκειται να ληφθεί από τη δημόσια διοίκηση κάποιο μέτρο περιοριστικό για τα δικαιώματα ή τα συμφέροντά του ή σε κάθε περίπτωση που η δημόσια διοίκηση του επιβάλλει με τις πράξεις της, συγκεκριμένες υποχρεώσεις (Γέροντας, 2014). Η μη άσκηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης σε περιπτώσεις δυσμενών ή επαχθών για τον διοικούμενο πράξεων (πχ. η απόλυση ή ο υποβιβασμός ενός δημοσίου υπαλλήλου) συνιστά παρανομία και μπορεί να οδηγήσει στη δικαστική ακύρωση της σχετικής πράξης, λόγω παραβίασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας. Η ακρόαση πρέπει να προηγείται της έκδοσης της πράξης και να είναι έγκαιρη σε σχέση με την έκδοσή της, ενώ προϋποθέτει την προηγούμενη πλήρη ενημέρωση του διοικούμενου, ούτως ώστε να έχει την δυνατότητα να προετοιμαστεί και να ενημερώσει την διοίκηση για τις δικές του απόψεις και θέσεις.

Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις που η προηγούμενη ακρόαση του διοικούμενου δεν απαιτείται και στις οποίες αν δεν έχει ασκηθεί η παρανομία στην έκδοση της ατομικής διοικητικής πράξης είναι δυνατόν να αρθεί. Ειδικότερα, δεν απαιτείται η άσκηση του δικαιώματος ακρόασης

α) Κατά την έκδοση κανονιστικών διοικητικών πράξεων.

β) Όταν συντρέχουν λόγοι επείγοντος ή προστασίας του δημοσίου συμφέροντος.

γ) Όταν έχει προηγηθεί ισοδύναμη ενημέρωση του ενδιαφερόμενου και της διοικητικής αρχής. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που ο διοικούμενος έχει καταθέσει με δική του πρωτοβουλία κάποιο υπόμνημα με τις θέσεις του ή έχει λάβει με δική του πρωτοβουλία από τη διοίκηση τις σχετικές πληροφορίες.

δ) Όταν ανακαλείται παράνομη διοικητική πράξη, η οποία ήταν ευνοϊκή για τον διοικούμενο κατά την αρχική έκδοσή της.

ε) Όταν διενεργείται διοικητικός έλεγχος, ή όταν επιβάλλεται μέτρο διοικητικής εκτέλεσης (πχ. εκτέλεση για την είσπραξη των φορολογικών υποχρεώσεων του διοικούμενου).

στ) Όταν πρόκειται για διοικητική ενέργεια που αφορά δέσμια αρμοδιότητα της δημόσιας διοίκησης.

4.4.3. Η χρονική ισχύς των διοικητικών πράξεων

Η έκδοση της διοικητικής πράξης συντελείται με τη διατύπωση της βούλησης του οργάνου που την εκδίδει και ειδικότερα με την υπογραφή και την χρονολόγηση της πράξης. Ειδικά για τις κανονιστικές πράξεις, η έκδοση τους συνοδεύεται υποχρεωτικά από τη δημοσίευσή τους. Η έκδοση των διοικητικών πράξεων συνδέεται με την τυπική ισχύ τους, η οποία για τις μεν ατομικές συμπίπτει με την έκδοσή τους (υπογραφή και χρονολόγηση), ενώ για τις κανονιστικές με την έκδοση και δημοσίευσή τους. Η δημοσίευση είναι απαραίτητο στοιχείο του υποστατού των κανονιστικών διοικητικών πράξεων που αλλιώς θεωρούνται ανυπόστατες.

Η κοινοποίηση νοείται στις ατομικές πράξεις μετά την έκδοσή τους. Η κοινοποίηση είναι αναγκαία είτε όταν προβλέπεται ρητά από τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις είτε όταν επιβάλλεται με αυτή στο διοικούμενο ένα δυσμενές μέτρο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η κοινοποίηση αποτελεί μέσο γνωστοποίησης και δημοσιοποίησης της πράξης. Η παράλειψη της κοινοποίησης ή και τα τυχόν ελαττώματά της δεν θίγουν το κύρος ή το υποστατό της πράξης. Με την κοινοποίηση εξομοιώνεται και η γνώση της διοικητικής πράξης, η οποία μπορεί να επιτευχθεί και με πρωτοβουλία του διοικούμενου, κάτι συνηθισμένο, αφού συνήθως οι διοικούμενοι έχουν ενδιαφέρον για την παραλαβή των ατομικών διοικητικών πράξεων που τους αφορούν. Από το γεγονός της κοινοποίησης ή της γνώσης της πράξης αρχίζουν οι προθεσμίες για την άσκηση ένδικων βοηθημάτων και ένδικων μέσων στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Η ουσιαστική ισχύς της κανονιστικής πράξης αρχίζει, όπως και του τυπικού νόμου, δέκα ημέρες από την δημοσίευσή της ή αλλιώς όποτε αυτός ορίζει ειδικότερα. Η ουσιαστική ισχύς της ατομικής διοικητικής πράξης αρχίζει για τον ενδιαφερόμενο από την κοινοποίησή της ή από τη στιγμή που λαμβάνει γνώση της και όσον αφορά τους τρίτους από τη δημοσίευσή της.

Κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, τόσο οι κανονιστικές όσο και οι ατομικές διοικητικές πράξεις δεν διαθέτουν αναδρομική ισχύ, γεγονός που σημαίνει ότι τα αποτελέσματά τους δεν είναι δυνατόν να ανατρέξουν σε χρόνο προγενέστερο της έκδοσης, κοινοποίησης ή δημοσίευσής τους. Κατ' εξαίρεση, η αναδρομικότητά τους είναι δυνατή στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Στην περίπτωση ανάκλησης παράνομης διοικητικής πράξης.

β) Εάν ρητά επιτρέπεται από τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις, όπως για παράδειγμα από τον εξουσιοδοτικό νόμο, στην περίπτωση των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται βάση νομοθετικής εξουσιοδότησης.

γ) Όταν πρόκειται για ατομικές διοικητικές πράξεις που εκδίδει η δημόσια διοίκηση, προκειμένου να συμμορφωθεί σε ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ή των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων.

δ) Όταν πρόκειται για πράξη που εκδόθηκε σε εφαρμογή αναδρομικού νόμου.

ε) Σε περίπτωση που, μετά την ακύρωση μιας ατομικής διοικητικής πράξης για λόγους τυπικούς, εκδίδεται μέσα σε εύλογο χρόνο, νέα ατομική πράξη που έχει το ίδιο περιεχόμενο με εκείνη που ακυρώθηκε.

Περαιτέρω, η ισχύς των διοικητικών πράξεων λήγει στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Εφόσον παρέλθει η χρονική προθεσμία ισχύος τους στην περίπτωση τόσο των κανονιστικών όσο και των ατομικών διοικητικών πράξεων.

β) Αν εκλείψει το αντικείμενο μιας ατομικής διοικητικής πράξης λόγω θανάτου του προσώπου που αφορά η πράξη, όταν αυτή έχει προσωποπαγή χαρακτήρα (πχ. διορισμός, άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, δίπλωμα οδήγησης).

γ) Αν μια κανονιστική ή ατομική διοικητική πράξη καταργηθεί εν όλω ή εν μέρει με νομοθετική διάταξη ή με νεότερη πράξη αντίθετου ή διαφορετικού περιεχομένου.

δ) Στις περιπτώσεις που ανακαλείται νόμιμη ατομική διοικητική πράξη και η ανάκληση ισχύει για το μέλλον.

ε) Αν ο διοικούμενος παραιτηθεί από μια ατομική διοικητική πράξη στις περιπτώσεις που η παραίτηση είναι επιτρεπτή, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τις προσωποπαγείς πράξεις (διορισμός).

στ) Η αχρησία, δηλαδή η μη εφαρμογή της ατομικής διοικητικής πράξης για μεγάλο χρονικό διάστημα από τη δημόσια διοίκηση ή από τον διοικούμενο, όταν η πράξη δεν παρέχει συγκεκριμένη προθεσμία για την εφαρμογή της, δεν έχει ως συνέπεια την λήξη της ισχύος της. Κατ' εξαίρεση όμως, μπορεί μετά τη μακροχρόνια μη χρήση από τον διοικούμενο μιας διοικητικής άδειας (πχ. για την λειτουργία καταστήματος) να συναχθεί παραίτησή του από αυτήν, με συνέπεια τη σιωπηρή κατάργηση της σχετικής ατομικής διοικητικής πράξης.

4.5. Οι διοικητικές συμβάσεις

Οι διοικητικές συμβάσεις αποτελούν αμοτεροβαρείς δικαιοπραξίες του δημοσίου δικαίου, οι οποίες κατευθύνονται προς την άμεση ή έμμεση ικανοποίηση σκοπών δημοσίου συμφέροντος και συνάπτονται μεταξύ του Δημοσίου και άλλων δημόσιων νομικών προσώπων και ιδιωτών (φυσικών ή νομικών προσώπων). Για να προσδιοριστεί μια σύμβαση ως διοικητική πρέπει να διαθέτει τα ακόλουθα τέσσερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

α) Τουλάχιστον ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι δημόσιο νομικό πρόσωπο, και ειδικότερα το Δημόσιο ή Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλο δημόσιο νομικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί δημόσια εξουσία. Δεν αποτελεί με την έννοια αυτή διοικητική σύμβαση εκείνη η οποία συνάπτεται με νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που εξυπηρετούν δημόσιους σκοπούς.

β) Το αντικείμενο της σύμβασης να συνδέεται με την εξυπηρέτηση δημόσιας υπηρεσίας ή να εξυπηρετεί δημόσιο σκοπό. Έτσι, συμβάσεις που έχουν μόνο ταμειευτικό σκοπό για το δημόσιο,

χαρακτηρίζονται ως συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου (πχ. ενοικίαση ακινήτων). Στο ίδιο πλαίσιο, αντίστοιχη είναι και η πρόσληψη του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Οδηγίες 92/50 και 93/37) που εντάσσει στον όρο «δημόσια σύμβαση» συμβάσεις τόσο διοικητικού όσο και ιδιωτικού δικαίου (Τροβά, Σκουρή, 2009), εφόσον αυτές εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον (Ράϊκος, 2014).

γ) Η κατάρτιση και η εκτέλεση της σύμβασης να διέπονται τουλάχιστον μερικά από κανόνες δημοσίου δικαίου, ή πάντως η σύμβαση να επιτρέπει στο συμβαλλόμενο δημόσιο νομικό πρόσωπο δυνατότητες μονομερούς παρέμβασης στην συμβατική σχέση (πχ. κατάπτωση ποινικών ρητρών), δημιουργώντας ένα εξαιρετικό συμβατικό καθεστώς. Η έννομη σχέση της διοικητικής σύμβασης μπορεί να ρυθμίζεται -συμπληρωματικά μόνον- και από κανόνες του ιδιωτικού δικαίου (πχ. του Αστικού Κώδικα).

δ) Η σύμβαση θα πρέπει να περιλαμβάνει και υποχρεώσεις για το Δημόσιο ή για το δημόσιο νομικό πρόσωπο το οποίο συμβάλλεται, διαφορετικά η σύναψή της είναι παράνομη και άκυρη, αφού δεν θα διαθέτει αμοτεροβαρή χαρακτήρα και θα περιορίζει καταχρηστικά τον διοικούμενο που θα συμμετέχει σε αυτήν.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις διοικητικών συμβάσεων αποτελούν αυτές με τις οποίες ανατίθεται σε ιδιώτη η άσκηση δημόσιας υπηρεσίας ή η παραχώρηση αποκλειστικής χρήσης δημοσίων πραγμάτων για την εξυπηρέτηση δημοσίων σκοπών. Άλλοι τύποι διοικητικών συμβάσεων είναι η σύμβαση κρατικών προμηθειών (πχ. προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων), η εκτέλεση έργων για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (πχ. εξωραϊσμός πλατειών). Ειδική κατηγορία διοικητικής σύμβασης αποτελεί η αναπτυξιακή σύμβαση που δεν έχει αντικείμενο σχετικό με την λειτουργία μιας δημόσιας υπηρεσίας αλλά που στοχεύει στην παροχή σε ιδιώτη ενός ευνοϊκού νομικού καθεστώτος για την διενέργεια επενδύσεων.

Η διοικητική σύμβαση διέπεται από κανόνες που αφορούν: α) το προσυμβατικό στάδιο και β) το στάδιο σύναψης και εκτέλεσης της διοικητικής σύμβασης. Ειδικότερα, το προσυμβατικό στάδιο περιλαμβάνει την επιλογή του αντισυμβαλλόμενου μέσα από διαγωνισμό (ο οποίος καλείται και δημοπρασία) ή απευθείας επιλογή (η οποία καλείται και απευθείας ανάθεση). Η απευθείας επιλογή διενεργείται με την έκδοση ατομικής πράξης, η οποία θα πρέπει να αιτιολογείται ειδικά, εξυπηρετεί συνήθως λόγους επείγοντος δημοσίου συμφέροντος και πρέπει να διενεργείται στο πλαίσιο που επιβάλλει η τήρηση της αρχής της νομιμότητας, ενώ ο διαγωνισμός έχει ως σκοπό την επίτευξη των καλύτερων δυνατών όρων για το δημόσιο νομικό πρόσωπο που συνάπτει την σύμβαση.

Ο διαγωνισμός εκκινεί με την διακήρυξή του που αποτελεί κανονιστική πράξη και διακρίνεται σε δημόσιο ανοιχτό και δημόσιο κλειστό διαγωνισμό. Στον πρώτο, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί, εφόσον έχει τα νόμιμα προσόντα να υποβάλει γραπτή κλειστή προσφορά, ενώ στον δεύτερο καλούνται συγκεκριμένοι και προεπιλεγμένοι ενδιαφερόμενοι για να υποβάλουν τις έγγραφες προσφορές τους. Εκτός από αυτούς, υπάρχει και ο πρόχειρος (ή συνοπτικός) διαγωνισμός ο οποίος διενεργείται με λήψη ανοιχτών γραπτών προσφορών, τις οποίες αξιολογεί το δημόσιο νομικό πρόσωπο. Ο διαγωνισμός διακρίνεται σε μειοδοτικό, όταν έχει ως αντικείμενο την προμήθεια κινητών πραγμάτων ή την αγορά ακινήτων ή τη μίσθωση πραγμάτων ή την εκτέλεση έργων και εργασιών, και σε πλειοδοτικό όταν αντικείμενό του είναι η εκποίηση ή εκμίσθωση πραγμάτων του δημοσίου.

Η διαδικασία του διαγωνισμού ολοκληρώνεται με την κατακύρωση στο αντισυμβαλλόμενο που τελικά επιλέγεται ή με την ανάθεση σε περίπτωση απευθείας επιλογής αντισυμβαλλομένου. Η ανάθεση και η κατακύρωση αποτελούν ατομικές διοικητικές πράξεις. Η επιλογή δεν γίνεται μόνο με βάση την ανώτερη ή κατώτερη οικονομική προσφορά, ανάλογα με το αν ο διαγωνισμός είναι πλειοδοτικός ή μειοδοτικός αλλά και με άλλα κριτήρια, όπως η ποιότητα, ο χρόνος παράδοσης, η φήμη και η αξιοπιστία του αντισυμβαλλόμενου. Με την κατακύρωση ολοκληρώνεται η σύνθετη διοικητική ενέργεια του διαγωνισμού, ενώ η πράξη αυτή και όσες προηγήθηκαν αυτής προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως, ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι πράξεις αυτές, παρά το γεγονός ότι εντάσσονται σε μια σύνθετη διοικητική ενέργεια, ονομάζονται αποσπαστές και μπορούν να προσβληθούν ως διακριτές πράξεις στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η σύμβαση καταρτίζεται έγγραφα και σε ορισμένες περιπτώσεις μετά από την υπογραφή της κυρώνεται με νομοθετική πράξη. Νόμιμος εκπρόσωπος από την πλευρά του δημοσίου και των δημοσίων νομικών προσώπων είναι ο αρμόδιος Υπουργός, ενώ από την πλευρά του αντισυμβαλλόμενου ο ιδιώτης ο οποίος διαθέτει δικαιοπρακτική ικανότητα, ή εκπροσωπεί νόμιμα ένα νομικό πρόσωπο.

Η εκτέλεση της σύμβασης διέπεται από εξαιρετικό νομικό καθεστώς το οποίο διέπεται από διατάξεις του διοικητικού δικαίου και συμπληρωματικά από διατάξεις και αρχές του ιδιωτικού δικαίου. Το δημόσιο απολαμβάνει ιδιαίτερες εξουσίες μονομερούς παρέμβασης στη συμβατική σχέση κατά το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης. Ειδικότερα, απολαμβάνει τη δυνατότητα: α) επιβολής ποινών σε περίπτωση αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεων, β) κατάπτωσης ποινικών ρητρών σε περίπτωση κακής εκτέλεσης της σύμβασης και γ) λύση της σύμβασης, όταν αυτή έχει καταστεί ασύμφορη ή αδύνατη. Αντίστοιχα, ο ιδιώτης

αντισυμβαλλόμενος έχει τη δυνατότητα να ζητήσει τη λύση της σύμβασης ή αποζημίωση, εξ αιτίας της συμπεριφοράς της διοίκησης ή και αντικειμενικών λόγων ανώτερης βίας, όπως για παράδειγμα μια ξαφνική υποτίμηση του νομίματος που ανατρέπει εκτάκτως το δικαιοπρακτικό θεμέλιο της σύμβασης, ή η αιφνίδια αύξηση των πρώτων υλών που καθιστά ασύμφορη την εκτέλεση της σύμβασης με το συμφωνημένο αντάλλαγμα κλπ. Οι διαφορές που προκύπτουν στο στάδιο της εκτέλεσης των διοικητικών συμβάσεων ανήκουν στην δικαιοδοσία του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου του τόπου στον οποίο καταρτίστηκε η σύμβαση και αποτελούν διαφορές ουσίας.

4.6. Ο κώδικας διοικητικής διαδικασίας

Ο κώδικας διοικητικής διαδικασίας (Ν. 2690/1999) περιλαμβάνει τις περισσότερες από τις αρχές που αναλύθηκαν παραπάνω. Συμπληρώνει το Σύνταγμα, ενώ αναφέρεται στη Δημόσια Διοίκηση κατά το οργανικό και όχι κατά το λειτουργικό κριτήριο. Στα τριάντα τρία άρθρα περιλαμβάνονται συνοπτικά οι αρχές που διέπουν την παραγωγή των διοικητικών πράξεων, τη λειτουργία των διοικητικών οργάνων, την άσκηση των διοικητικών προσφυγών κλπ. Το νομοθέτημα αυτό το οποίο αποτελείται και το μόνο συστηματικό νομοθετικό κείμενο διοικητικής διαδικασίας εκτίθεται στο παράρτημα του βιβλίου αυτού. Στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας συμπυκνώνονται αρχές και κανόνες που αφορούν τη διοικητική διαδικασία οι οποίες έχουν διαπλαστεί από τη θεωρία του διοικητικού δικαίου αλλά και τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (Τζέμος, 2010).

Ειδικότερα, ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας ρυθμίζει την αυτεπάγγελτη ενέργεια της δημόσιας διοίκησης και των οργάνων της (άρθρο 2) ως προϋπόθεση της ταχείας και αποτελεσματικής της δράσης. Περαιτέρω, ρυθμίζει με τρόπο αναλυτικό τον τρόπο και την υποβολή αιτήσεων από τους διοικουμένους προς τις διοικητικές αρχές (άρθρο 3), την πρόσβασή τους στα έγγραφα της δημόσιας διοίκησης (άρθρο 5) αλλά και τις υποχρεώσεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης για την διεκπεραίωση των υποθέσεων των διοικουμένων. Με τον τρόπο αυτό, το νομοθέτημα εγγυάται την διαφάνεια και την νομιμότητα των σχετικών διοικητικών διαδικασιών αλλά και την ισότητα μεταχείρισης μεταξύ των πολιτών. Ο Κώδικας Διαδικασίας κατοχυρώνει ειδικά το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης του διοικουμένου (άρθρο 6) αλλά και την αρχή της αμεροληψίας των διοικητικών οργάνων (άρθρο 7), ενισχύοντας περαιτέρω την προστασία τους. Τέλος, στο κείμενο του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας κατοχυρώνονται ειδικά οι αναγκαίοι και ουσιώδεις τύποι έκδοσης των διοικητικών πράξεων (άρθρα 16-21) αλλά και η δυνατότητα ελέγχου της δημόσιας διοίκησης μέσω της αιτήσεως θεραπείας, ιεραρχικής προσφυγής, ειδικής και ενδικοφανούς προσφυγής κατά τα άρθρα 24-27 (Κύβελος, 2013). Συνολικά, μέσα από τις επιμέρους διατάξεις του, ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας συνιστά ως νομοθέτημα μια ουσιαστική συμβολή στην προστασία του κράτους δικαίου, των δικαιωμάτων των διοικουμένων στην διοικητική διαδικασία και της ασφάλειας δικαίου.

Βιβλιογραφία/Αναφορές

- Γέροντας, Α. (2014). *Επιτομή Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γέροντας, Α. (2009). *Ο εξευρωπαϊσμός του εθνικού Διοικητικού και Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γέροντας, Α., Λύτρας, Σ., Παυλόπουλος, Π., Σιούτη, Γ., Φλογαΐτης, Σ. (2010). *Διοικητικό δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γώγος, Κ. (2012). *Η αιτιολογία των διοικητικών πράξεων*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Δαγτόγλου, Π. Δ. (2004). *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, (5η έκδοση ενημερωμένη από τον Π. –Μ. Ευστρατίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2014). *Δημοκρατική αρχή και Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ευστρατίου, Π. Μ. (2013). *Συστηματικά θεμέλια του ελληνικού Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κοϊμτζόγλου, Ι. Ε. (1999). *Στοιχεία Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

- Κόρσος Δ. (2013). *Διοικητικό Δίκαιο* (Γενικό Μέρος), Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κόρσος Δ. (2013). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κυβέλος, Σ. (2013). *Η ενδικοφανής προσφυγή*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, Α. (2013). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαχατζής, Γ. Μ. (1991). *Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα διοικητικού δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαρηγορίου, Β. (2010). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ράϊκος, Δ. (2014). *Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2011). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τομ. Ι και ΙΙ, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Σπυριδάκης, Μ. Ι. (2012). *Εισηγήσεις Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Θέμις
- Τροβά, Ε., Σκουρής, Π. (2009). *Το κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Τάχος, Α. Ι. (2008). *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Τζέμος, Β. (2010). *Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999)*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Χρυσανθάκης, Χ. (2015). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Κριτήρια αξιολόγησης

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 3ο

1. Τα στοιχεία της ταυτότητάς μας αποδεικνύονται:

- α. Από το διαβατήριό μας
- β. Από την ταυτότητά μας
- γ. Από τη ληξιαρχική μας πράξη γεννήσεως
- δ. Από το α και β μαζί

2. Αν ο διοικούμενος δηλώσει ότι δεν μπορεί να γράψει ο αρμόδιος υπάλληλος είναι υποχρεωμένος:

- α. Να παραπέμψει τη σύνταξη της αίτησης του σε ένα δικηγόρο
- β. Να παραπέμψει τη σύνταξη της αίτησης του σε έναν αστυνομικό
- γ. Να συντάξει ο ίδιος την αίτησή του
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

3. Η κλήση για την προηγούμενη ακρόαση πρέπει να κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο διοικούμενο:

- α. Πέντε μέρες πριν
- β. Δέκα μέρες πριν
- γ. Τρεις μέρες πριν
- δ. Τέσσερις μέρες πριν

4. Η αναστολή μιας κανονιστικής πράξης είναι:

- α. Πάντα δυνατή
- β. Μόνο έμμεσα δυνατή αν ανασταλεί ατομική πράξη που έχει εκδοθεί σύμφωνα με αυτήν
- γ. Μόνον εφόσον εκδίδεται σύμφωνα με τυπικό νόμο
- δ. Ποτέ

5. Η αναστολή μιας ατομικής πράξης μπορεί να γίνει:

- α. Ενώπιον της Τριμελούς Επιτροπής Εποπτείας της Περιφέρειας
- β. Ενώπιον του Συνηγόρου του Πολίτη
- γ. Ενώπιον της αρμόδιας διοικητικής αρχής
- δ. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις

6. Η αναστολή μιας αρνητικής ατομικής πράξης είναι:

- α. Πάντα δυνατή
- β. Μόνο έμμεσα δυνατή αν ανασταλεί ατομική πράξη που έχει εκδοθεί σύμφωνα με αυτήν
- γ. Μόνον εφόσον εκδίδεται σύμφωνα με τυπικό νόμο
- δ. Ποτέ

7. Ο διοικητικός καταναγκασμός διακρίνεται:

- α. Στον άμεσο και σχετικό διοικητικό καταναγκασμό
- β. Στον άμεσο και έμμεσο καταναγκασμό
- γ. Στον άμεσο καταναγκασμό και τη διοικητική εκτέλεση
- δ. Στον άμεσο καταναγκασμό και την αναπληρωτική εκτέλεση

8. Ο άμεσος καταναγκασμός έχει ως όριο του:

- α. Το δικαίωμα ακρόασης του διοικουμένου
- β. Το δικαίωμα αναφοράς προς τις αρχές
- γ. Την αρχή της επικουρικότητας
- δ. Την αρχή της αναλογικότητας

9. Ο εμβολιασμός σε σχολείο συνιστά περίπτωση:

- α. Άμεσου καταναγκασμού
- β. Διοικητικής εκτέλεσης
- γ. Αναπληρωτικής εκτέλεσης
- δ. Μέτρου εσωτερικής τάξης

10. Δεν μπορεί κατά κανονιστικής πράξης:

- α. Να ασκηθεί ενδικοφανής προσφυγή
- β. Να ασκηθεί αίτηση θεραπείας
- γ. Να ζητηθεί αιτιολογία
- δ. Όλα τα παραπάνω

11. Εκτελεστή διοικητική πράξη δεν είναι:

- α. Μια οδηγία του Πρωθυπουργού προς τις δημόσιες υπηρεσίες
- β. Ο διορισμός ενός δημοσίου υπαλλήλου
- γ. Μια πράξη απόλυσης δημοσίου υπαλλήλου
- δ. Μια πράξη επιβολής φόρου

12. Οι υπηρεσιακές κυρώσεις διακρίνονται από τις διοικητικές διότι:

- α. Επιβάλλονται μόνο σε διοικούμενους
- β. Επιβάλλονται μόνο σε στρατιωτικούς
- γ. Επιβάλλονται σε όργανα της δημόσιας διοίκησης
- δ. Επιβάλλονται μόνο σε όργανα ΝΠΙΔ

13. Οι διοικητικές πράξεις δύνανται:

- α. Να είναι προφορικές
- β. Να είναι έγγραφες
- γ. Να είναι συμβολικές
- δ. Το β και γ

14. Οι διοικητικές πράξεις πρέπει:

- α. Να είναι συνταγμένες στα ελληνικά
- β. Να είναι συνταγμένες στα αγγλικά
- γ. Να είναι συνταγμένες σε οποιαδήποτε γλώσσα
- δ. Το β και γ

15. Οι κυβερνητικές πράξεις δεν χρειάζονται:

- α. Έκδοση
- β. Αιτιολογία
- γ. Δικαστικό έλεγχο
- δ. Το α και γ μαζί

16. Δεν είναι δυνατόν να μην αιτιολογηθεί πράξη:

- α. Θετική
- β. Αρνητική
- γ. Δυσμενής
- δ. Το γ και δ

17. Για τους τρίτους η έναρξη ισχύος μιας ατομικής διοικητικής πράξης εκκινεί από:

- α. Την κοινοποίηση
- β. Τη λήψη γνώσης
- γ. Τη δημοσίευση
- δ. Τη γνωστοποίηση

18. Οι διοικητικές πράξεις διαθέτουν αναδρομικότητα όταν:

- α. Το επιτρέπει ο νόμος
- β. Όταν εκδίδονται σε εφαρμογή αναδρομικού νόμου
- γ. Όταν πρόκειται για πράξεις συμμόρφωσης σε ακυρωτική απόφαση του ΣτΕ
- δ. Όλα τα παραπάνω

19. Προϋποθέσεις παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας είναι οι ακόλουθες:

- α. Σιωπή της διοίκησης για εξήντα μέρες
- β. Σιωπή της διοίκησης για τρεις μήνες
- γ. Ύπαρξη δέσμιας αρμοδιότητας του διοικητικού οργάνου που είναι αρμόδιο για την έκδοση της πράξης
- δ. Το α, β και γ μαζί

20. Η πειθαρχική ποινή σε δημόσιο υπάλληλο προσωρινής αργίας συνιστά:

- α. Διοικητική εκτέλεση
- β. Διοικητικό καταναγκασμό
- γ. Αναπληρωτική εκτέλεση
- δ. Διοικητική υπηρεσιακή κύρωση

21. Η πράξη απαλλοτρίωσης είναι πράξη που συνιστά:

- α. Στέρηση θρησκευτικής ελευθερίας
- β. Στέρηση προσωπικής ελευθερίας
- γ. Στέρηση ιδιοκτησίας
- δ. Στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων

22. Η αποζημίωση σε περίπτωση απαλλοτρίωσης χορηγείται από:

- α. Ποινικά δικαστήρια
- β. Πολιτικά δικαστήρια
- γ. Διοικητικά δικαστήρια
- δ. Δικαστήρια απαλλοτριώσεων

23. Μια πράξη η οποία δημιουργεί υποχρεώσεις στο διοικούμενο είναι πράξη:

- α. Δυσμενής
- β. Ευμενής
- γ. Αρνητική
- δ. Θετική

24. Οι θετικές και αρνητικές πράξεις μπορούν να είναι:

- α. Εκτελεστές
- β. Μη εκτελεστές
- γ. Ρητές
- δ. Ρητές ή σιωπηρές

25. Σε περίπτωση υποχρεωτικής γνωμοδότησης, η πράξη της γνωμοδότησης είναι:

- α. Εκτελεστική
- β. Μη εκτελεστική
- γ. Σύνθετη
- δ. Απλή

26. Η ανάκληση μιας ατομικής διοικητικής πράξης διενεργείται:

- α. Από τις δικαστικές αρχές
- β. Από το διοικητικό όργανο που την έχει εκδώσει
- γ. Από τον προϊστάμενο του διοικητικού οργάνου που την έχει εκδώσει
- δ. Από όλους τους παραπάνω

27. Σε περίπτωση διαπίστωσης ότι ένα τρόφιμο είναι επικίνδυνο για τη δημόσια υγεία είναι δυνατή η ανάκληση της άδειας εμπορίας του για λόγους:

- α. Δημοσίου συμφέροντος
- β. Μεταβολής των πραγματικών συνθηκών
- γ. Μεταβολής των νομικών συνθηκών
- δ. Μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων του διοικητικού δικαίου

28. Η ανάκληση της ανάκλησης μιας ατομικής διοικητικής πράξης:

- α. Επιτρέπεται
- β. Δεν επιτρέπεται
- γ. Επιτρέπεται στις δυσμενείς πράξεις
- δ. Δεν επιτρέπεται και όταν λαμβάνει χώρα συνιστά την έκδοση νέας πράξης

29. Η ανάκληση παράνομης ατομικής διοικητικής πράξης ενεργεί:

- α. Για το παρόν
- β. Από την έκδοση της παράνομης ατομικής διοικητικής πράξης
- γ. Για το μέλλον
- δ. Έχει αναδρομικότητα ενός έτους

30. Η ανάκληση μιας ατομικής διοικητικής πράξης είναι δυνατή εφόσον:

- α. Την επιτρέπει ο νόμος
- β. Δεν την απαγορεύει ο νόμος
- γ. Σε κάθε περίπτωση
- δ. Το α και β

31. Η ισχύς μιας ατομικής διοικητικής πράξης λήγει:

- α. Με αχρησία
- β. Με το θάνατό του διοικούμενου τον οποίο αφορά
- γ. Με την πάροδο ορισμένης προθεσμίας
- δ. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις

32. Η αιτιολογία συνιστά:

- α. Επουσιώδη τύπο έκδοσης μιας πράξης
- β. Ουσιώδη τύπο έκδοσης μιας πράξης
- γ. Εσωτερικό τύπο
- δ. Το β και γ μαζί

33. Η μη τήρηση ενός τύπου είναι δυνατή:

- α. Ποτέ
- β. Πάντοτε
- γ. Σε περιπτώσεις ανώτερης βίας
- δ. Σε ευμενείς για το διοικούμενο πράξεις

34. Μεταγενέστερη αιτιολογία:

- α. Είναι πάντα δυνατή
- β. Δεν επιτρέπεται
- γ. Είναι δυνατή εφόσον αναφέρεται σε προγενέστερα στοιχεία της πράξης
- δ. Είναι δυνατή εφόσον αναφέρεται σε μεταγενέστερα στοιχεία της πράξης

35. Μειοδοτικός είναι ο διαγωνισμός για την σύναψη διοικητικής σύμβασης με:

- α. Το χαμηλότερο τίμημα
- β. Μηδενικό τίμημα
- γ. Χαριστικό τίμημα
- δ. Το υψηλότερο τίμημα

36. Η πράξη η οποία δημιουργεί οφέλη στο διοικούμενο αποκαλείται:

- α. Δυσμενής
- β. Απλή
- γ. Σύνθετη
- δ. Επωφελής

37. Ο ουσιώδης τύπος αντιδιαστέλλεται με:

- α. Τον επουσιώδη
- β. Τον εξωτερικό
- γ. Τον εσωτερικό
- δ. Τον εξωγενή

38. Η μη άσκηση δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης είναι δυνατή για λόγους:

- α. Που αφορούν προσωπικά το διοικητικό όργανο
- β. Ανώτερης βίας
- γ. Που αφορούν προσωπικά το διοικούμενο
- δ. Ποτέ

39. Η ελλιπής ή ελαττωματική αιτιολογία καθιστά την πράξη:

- α. Ανυπόστατη
- β. Παράνομη
- γ. Ανενεργή
- δ. Αρνητική

40. Η αιτιολογία πρέπει να περιλαμβάνει:

- α. Νομική βάση και πραγματική βάση
- β. Νομική βάση
- γ. Νομική βάση, πραγματική βάση και να αναφέρεται στον επιδιωκόμενο με αυτή σκοπό
- δ. Πρέπει να αναφέρεται στον επιδιωκόμενο με αυτή σκοπό

Απαντήσεις

1δ, 2γ, 3α, 4δ, 5γ, 6δ, 7γ, 8δ, 9α, 10δ, 11α, 12γ, 13δ, 14α, 15γ, 16γ, 17γ, 18δ, 19δ, 20δ, 21γ, 22β, 23α, 24δ, 25β, 26β, 27α, 28δ, 29β, 30δ, 31δ, 32δ, 33γ, 34γ, 35α, 36δ, 37α, 38β, 39β, 40γ.

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 4ο

1. Ποιά από τις παρακάτω είναι μη εκτελεστή πράξη;

- α. Μια μηνιαία σχολική αποβολή
- β. Μια ημερήσια σχολική αποβολή
- γ. Μια πράξη επιβολής φόρου
- δ. Μια εγκύκλιος η οποία επιβάλλει νομικές υποχρεώσεις σε διοικούμενους

2. Ποιά από τις παρακάτω συνιστά προφορική διοικητική πράξη;

- α. Ο διορισμός ενός δημοσίου υπαλλήλου
- β. Η εκκαθαριστική πράξη φόρου
- γ. Μια άδεια λειτουργίας καταστήματος
- δ. Η ρύθμιση της τροχαίας κίνησης με νεύματα από τον τροχονόμο

3. Ποιά από τις παρακάτω συνιστά προφορική διοικητική πράξη;

- α. Η πρόσκληση σε συγκεντρωμένο πλήθος να διαλυθεί
- β. Ο χαιρετισμός του διοικούμενου από έναν δημόσιο υπάλληλο
- γ. Μια πράξη αποβολής από σχολείο
- δ. Η επιβολή πειθαρχικής ποινής σε δημόσιο υπάλληλο

4. Εφόσον μια πράξη εκδίδεται από συλλογικό όργανο:

- α. Πρέπει να υπογράφεται από όλα τα μέλη του
- β. Πρέπει να υπογράφεται από τον Πρόεδρο του
- γ. Αρκεί η υπογραφή των μισών μελών του
- δ. Πρέπει να υπογράφεται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα

5. Η δημοσίευση στο ΦΕΚ είναι υποχρεωτική:

- α. Για τις ατομικές πράξεις
- β. Για τις ατομικές πράξεις γενικής εφαρμογής
- γ. Μόνο για τα κανονιστικά προεδρικά διατάγματα
- δ. Μόνο για τα κανονιστικά προεδρικά διατάγματα αφού οι ατομικές πράξεις γενικής εφαρμογής και οι απλές κανονιστικές πράξεις μπορούν να δημοσιεύονται και αλλού ή να τοιχοκολλούνται

6. Εφόσον έχει γίνει λάθος στην ημερομηνία του φύλλου της εφημερίδας της Κυβέρνησης:

- α. Ισχύει η σωστή ημερομηνία
- β. Εκδίδεται διορθωτικό φύλλο
- γ. Κανένα από τα παραπάνω
- δ. Η εσφαλμένη ημερομηνία κατά τεκμήριο ισχύει

7. Σε ποια περίπτωση η αιτιολογία μιας διοικητικής πράξης μπορεί να αναφέρεται πέρα από τη νομιμότητα και στην ουσία της έκδοσής της;

- α. Σε περίπτωση πράξης δέσμιας αρμοδιότητας
- β. Σε περίπτωση πράξης διακριτικής ευχέρειας
- γ. Σε περίπτωση κανονιστικής πράξης
- δ. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις

8. Μια κανονιστική πράξη ελέγχεται:

- α. Ως προς την αιτιολογία της
- β. Ως προς την τήρηση των προϋποθέσεων και των όρων που θέτουν οι εξουσιοδοτικοί νόμοι βάσει των οποίων εκδίδονται
- γ. Ως προς το αν έχει ασκήσει ο διοικούμενος προηγούμενο δικαίωμα ακρόασης
- δ. Ως προς τη σκοπιμότητά της

9. Η ανάκληση μιας κανονιστικής διοικητικής πράξης γίνεται:

- α. Αν είναι νόμιμη μέσα σε μια πενταετία
- β. Αν είναι παράνομη μέσα σε μια πενταετία
- γ. Μόνο με απόφαση διοικητικού δικαστηρίου
- δ. Οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις δεν ανακαλούνται αλλά καταργούνται

10. Η πράξη κατακύρωσης ενός διαγωνισμού για τη σύναψη διοικητικής σύμβασης με τη δημόσια διοίκηση είναι πράξη:

- α. Ατομική
- β. Χαριστική
- γ. Ατομική-επωφελής
- δ. Μη εκτελεστή

11. Η αρχή της αναλογικότητας επιβάλλει στη διοίκηση:

- α. Μεταξύ του λαμβανόμενου διοικητικού μέτρου και του επιδιωκόμενου σκοπού δημοσίου συμφέροντος να υπάρχει εύλογη σχέση
- β. Το λαμβανόμενο διοικητικό μέτρο να είναι ανάλογο προς τις οικονομικές δυνάμεις του διοικούμενου
- γ. Το λαμβανόμενο διοικητικό μέτρο να είναι ανάλογο προς όμοια μέτρα τα οποία λαμβάνονται από τα υπόλοιπα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- δ. Το λαμβανόμενο μέτρο να είναι ανάλογο προς άλλα που έχουν ληφθεί σε παρόμοιες περιπτώσεις

12. Οι διοικητικές πράξεις που εκδίδονται από de facto διοικητικά όργανα:

- α. Είναι απολύτως και σε κάθε περίπτωση άκυρες
- β. Είναι σε κάθε περίπτωση απολύτως έγκυρες
- γ. Υπό προϋποθέσεις είναι δυνατόν να είναι έγκυρες
- δ. Είναι άκυρες εφόσον ακυρωθούν

13. Οι διοικητικές πράξεις που εκδίδονται από νοσφιστές διοικητικής εξουσίας:

- α. Είναι απολύτως και σε κάθε περίπτωση άκυρες
- β. Είναι σε κάθε περίπτωση απολύτως έγκυρες
- γ. Είναι ανυπόστατες
- δ. Είναι άκυρες εφόσον ακυρωθούν

14. Ποιά από τις παρακάτω διοικητικές πράξεις δεν μπορεί να προσβληθεί δικαστικά;

- α. Μια διοικητική κύρωση
- β. Μια διοικητική άδεια
- γ. Ένα υπηρεσιακό έγγραφο
- δ. Μια διαπιστωτική πράξη

15. Ποιά από τις παρακάτω διοικητικές πράξεις δεν μπορεί να προσβληθεί δικαστικά;

- α. Μια διοικητική κύρωση
- β. Μια διοικητική άδεια
- γ. Οι προηγούμενες της τελικής σε μια σύνθετη διοικητική πράξη
- δ. Μια διαπιστωτική πράξη

16. Η απόφαση επιστράτευσης συνιστά πράξη:

- α. Ατομική
- β. Ατομική γενικής εφαρμογής
- γ. Απλή πράξη
- δ. Κυβερνητική πράξη

17. Ποιός από τους παρακάτω δεν αποτελεί λόγο ανάκλησης μια νόμιμης διοικητικής πράξης;

- α. Η μεταβολή των πραγματικών συνθηκών
- β. Η μεταβολή των νομικών συνθηκών
- γ. Η προσβολή του δημοσίου συμφέροντος

δ. Η μεταβολή του ιδιωτικού συμφέροντος του διοικητικού οργάνου

18. Η παραβίαση περιβαλλοντικών όρων από μια επιχείρηση συνιστά λόγο ανάκλησης της άδειάς της εξαιτίας:

- α. Μεταβολής των πραγματικών συνθηκών
- β. Μεταβολής των νομικών συνθηκών
- γ. Προσβολής του δημοσίου συμφέροντος
- δ. Παραβίασης υποχρέωσης του διοικητικού δικαίου

19. Διοικητική πράξη που εκδόθηκε από όργανο άλλου κλάδου αρμοδιότητας είναι:

- α. Παράνομη και άκυρη
- β. Νόμιμη
- γ. Ανυπόστατη
- δ. Ελαττωματική

20. Ατομική διοικητική πράξη η οποία δεν έχει χρονολογηθεί είναι:

- α. Παράνομη και άκυρη
- β. Νόμιμη
- γ. Ανυπόστατη
- δ. Ελαττωματική

21. Ατομική διοικητική πράξη η οποία δεν έχει υπογραφεί είναι:

- α. Παράνομη και άκυρη
- β. Νόμιμη
- γ. Ανυπόστατη
- δ. Ελαττωματική

22. Στην αρμοδιότητα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων δεν υπάγονται:

- α. Οι φορολογικές διαφορές
- β. Οι διαφορές από την νομοθεσία ΑΕΙ
- γ. Οι διαφορές από διοικητική σύμβαση
- δ. Οι διαφορές που προκύπτουν από τις αρχαιρεσίες ΟΤΑ

23. Η προκήρυξη ενός διαγωνισμού για το δημόσιο γίνεται με πράξη:

- α. Ατομική*
- β. Κανονιστική*
- γ. Ατομική –γενικής εφαρμογής*
- δ. Ατομική –βεβαιωτική*

24. Ένα χωροταξικό σχέδιο μιας πόλεως αποτελεί πράξη:

- α. Ατομική
- β. Κανονιστική
- γ. Ατομική –γενικής εφαρμογής
- δ. Ατομική –βεβαιωτική

25. Εύλογο χρόνο για την ανάκληση μιας παράνομης διοικητικής πράξης συνιστά:

- α. Το έτος
- β. Η διετία
- γ. Η τριετία
- δ. Η πενταετία

26. Η απλή διοικητική πράξη αντιδιαστέλλεται προς την:

- α. Σύνθετη
- β. Χαριστική

- γ. Ατομική
- δ. Μονομερή

27. Η ανάκληση μιας ατομικής διοικητικής πράξης:

- α. Είναι υποχρεωτική για τη δημόσια διοίκηση
- β. Είναι άμεσα εκτελεστή για τη δημόσια διοίκηση
- γ. Ανήκει στη διακριτική ευχέρεια της δημόσιας διοίκησης
- δ. Είναι υποχρεωτική μόνο εφόσον έχει ασκηθεί ενδικοφανής προσφυγή

28. Η μεταβίβαση αρμοδιότητας είναι δυνατόν να γίνει μόνο:

- α. Από κατώτερο προς ανώτερο όργανο
- β. Από όργανο της διοικητικής λειτουργίας προς ιδιώτη
- γ. Μόνον μεταξύ οργάνων ΝΠΔΔ
- δ. Από ανώτερο σε κατώτερο όργανο της δημόσιας διοίκησης

29. Η εξουσιοδότηση υπογραφής είναι δυνατόν να γίνει μόνο:

- α. Από κατώτερο προς ανώτερο όργανο
- β. Από όργανο της διοικητικής λειτουργίας προς ιδιώτη
- γ. Μόνον μεταξύ οργάνων ΝΠΔΔ
- δ. Από ανώτερο σε κατώτερο όργανο της δημόσιας διοίκησης

30. Ο διορισμός της Κυβέρνησης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αποτελεί πράξη:

- α. Ατομική
- β. Κανονιστική
- γ. Ατομική γενικής εφαρμογής
- δ. Κυβερνητική

31. Η πράξη η οποία επαναλαμβάνει μια προγενέστερη της δημόσιας διοίκησης χωρίς νέο ουσιαστικό έλεγχο αποκαλείται:

- α. Ατομική
- β. Κανονιστική
- γ. Ατομική γενικής εφαρμογής
- δ. Βεβαιωτική

32. Ο πίνακας στρατεύσιμων σε κατάταξη συνιστά πράξη:

- α. Ατομική
- β. Κανονιστική
- γ. Ατομική γενικής εφαρμογής
- δ. Ατομική βεβαιωτική

33. Τις κυβερνητικές πράξεις τις απარიθμεί η νομολογία του:

- α. Συμβουλίου της Επικρατείας
- β. Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου
- γ. Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου
- δ. Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας

34. Ποια από τις παρακάτω πράξεις είναι εκτελεστή;

- α. Μια πράξη κλήση τροχαίας παράβασης
- β. Μια απλή γνωμοδότηση διοικητικού οργάνου
- γ. Μια εγκύκλιος
- δ. Ένα υπηρεσιακό έγγραφο

35. Η πράξη της δημόσιας διοίκησης με την οποία απορρίπτεται ένα αίτημα του διοικούμενου αποκαλείται:

- α. Θετική

- β. Αρνητική
- γ. Ευμενής
- δ. Δυσμενής

36. Για την παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας απαιτείται η παρέλευση:

- α. Ενενήντα ημερών
- β. Εξήντα ημερών
- γ. Τριών μηνών
- δ. Δύο μηνών

37. Ποιά από τις παρακάτω πράξεις είναι πράξη ατομική γενικής εφαρμογής;

- α. Μια εγκύκλιος
- β. Μια πράξη διορισμού στο δημόσιο
- γ. Ένα πιστοποιητικό γεννήσεως
- δ. Ένα ρυμοτομικό σχέδιο πόλεως

38. Δικαστικές διαφορές που αφορούν συντάξεις δημοσίων υπαλλήλων εκδικάζονται από το:

- α. Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Ελεγκτικό Συνέδριο
- γ. Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- δ. Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

39. Δικαστικές διαφορές που αφορούν την εκτέλεση διοικητικών συμβάσεων εκδικάζονται από το:

- α. Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Ελεγκτικό Συνέδριο
- γ. Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- δ. Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

40. Μια πράξη βεβαιωτική είναι:

- α. Εκτελεστή
- β. Μη εκτελεστή
- γ. Συστατική
- δ. Επαχθή

Απαντήσεις

1β, 2δ, 3α, 4δ, 5δ, 6δ, 7β, 8β, 9δ, 10α, 11α, 12β, 13γ, 14γ, 15γ, 16δ, 17δ, 18δ, 19γ, 20γ, 21γ, 22β, 23β, 24γ, 25δ, 26α, 27γ, 28δ, 29δ, 30δ, 31δ, 32γ, 33α, 34α, 35β, 36γ, 37δ, 38β, 39,γ 40β.

Κεφάλαιο 5. Τα διοικητικά δικαστήρια και η δικαστική προστασία του διοικούμενου

Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξεταστεί το σύστημα απονομής διοικητικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα, καθώς και οι γενικές αρχές της δικαστικής προστασίας του διοικούμενου ενώπιον των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ειδικότερα, θα εξεταστεί ο ρόλος του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου αλλά και των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, καθώς και το περιεχόμενο των κύριων ένδικων βοηθημάτων και μέσων για την προστασία του διοικούμενου έναντι των πράξεων και παραλείψεων της ελληνικής δημόσιας διοίκησης (αίτηση ακυρώσεως, προσφυγή ουσίας, έφεση και αναίρεση).

Προαπαιτούμενη γνώση

Αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων, ατομικές διοικητικές πράξεις, κανονιστικές διοικητικές πράξεις, αστική ευθύνη του δημοσίου.

5.1. Η δικαστική λειτουργία κατά το ελληνικό Σύνταγμα

Θεμέλιο της δικαστικής λειτουργίας κατά το Σύνταγμα 1975/86/01/08 αποτελεί η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, η οποία στο άρθρο 26 §3 Σ ορίζει ότι: «η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια· οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του ελληνικού λαού». Η δικαστική λειτουργία, σε αντίθεση με την εκτελεστική και τη νομοθετική, δεν συνιστά πολιτική λειτουργία και για το λόγο αυτό δεν διαθέτει τη λαϊκή νομιμοποίηση που απορρέει από τις συνταγματικά προβλεπόμενες διαδικασίες, στις οποίες συμπράττει άμεσα το εκλογικό σώμα. Η νομιμοποίηση της δικαστικής λειτουργίας στηρίζεται στην πλασματική περί δικαίου συνείδηση του λαού, κατά τον Δημήτρη Τσάτσο και για το λόγο αυτό, οι αποφάσεις της σύμφωνα με το Σύνταγμα «εκτελούνται στο όνομά του» (Τσάτσος, 1993). Στο πλαίσιο αυτό, τη διάταξη της § 3 του άρθρου 26, συμπληρώνει το άρθρο 87 § 1 Σ, το οποίο επίσης αποτελεί θεμέλιο για την άσκηση της δικαστικής λειτουργίας και το οποίο ορίζει ότι: «η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία».

Η δικαστική λειτουργία είναι προσανατολισμένη στην ερμηνεία και εφαρμογή των κανόνων που νομοθετική λειτουργία θέτει, στοχεύει δηλαδή στην πραγμάτωση των κανόνων δικαίου που τίθενται από το νομοθέτη, χωρίς να δύναται να παρεμβαίνει στους πολιτικούς σκοπούς, στόχους και τις επιλογές που αυτοί οι κανόνες υπηρετούν. Διαφοροποιείται ως εκ τούτου από τη νομοθετική λειτουργία που θέτει κανόνες δικαίου, οι οποίοι καθίστανται δεσμευτικοί τόσο για την δικαστική όσο και για την εκτελεστική λειτουργία. Περαιτέρω, η δικαστική λειτουργία διαφοροποιείται και σε σχέση με την εκτελεστική λειτουργία, αφού η μεν πρώτη θεμελιώνεται στην ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργών, ενώ η δεύτερη στην ιεραρχία, την εποπτεία και τον έλεγχο των διοικητικών οργάνων που την απαρτίζουν. Ακόμη, η εκτελεστική λειτουργία έχει πολιτική ευθύνη για τις πράξεις ή παραλείψεις της και ελέγχεται γι' αυτήν στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου, ενώ σε αντίθεση με τη δικαστική λειτουργία, είναι υπόλογη και έναντι του εκλογικού σώματος. Η ανεξαρτησία της δικαστικής λειτουργίας και η έλλειψη ελέγχου της εγείρει το ερώτημα του «ποιος φυλάει τους φύλακες», δηλαδή του πώς εν τέλει ελέγχεται η λειτουργία εκείνη η οποία αναλαμβάνει στο πολίτευμα την υπέρτατη ευθύνη του ελέγχου των πράξεων και παραλείψεων της νομοθετικής και εκτελεστικής λειτουργίας.

Πέρα από τα Δικαστήρια, δικαστικές αρμοδιότητες διαθέτουν στο ελληνικό πολίτευμα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αλλά και η Βουλή. Έτσι, η Βουλή αποφασίζει για την ποινική δίωξη του Προέδρου της Δημοκρατίας (άρθρο 49 §2 Σ) ή μέλους της Κυβέρνησης ή Υφυπουργού (άρθρο 86 Σ), ενώ συμπράττει με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην απονομή χάρις σε Υπουργό που καταδικάστηκε με βάση την διαδικασία του άρθρου 86 Σ και έχει την δυνατότητα να ψηφίσει νόμο με τον οποίο παρέχεται αμνηστία σε πολιτικά εγκλήματα. Παράλληλα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μετά από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και γνώμη Δικαστικού Συμβουλίου, να χαρίζει, μετατρέπει ή μετριάξει τις ποινές που επιβάλλουν τα Δικαστήρια (άρθρο 49 §1 Σ). Δικαστικής φύσεως αρμοδιότητες, όμως, ανατίθενται και σε επιμέρους διοικητικές αρχές.

Έτσι, για παράδειγμα, τα αστυνομικά όργανα επιβάλλουν πρόστιμα σε περίπτωση αστυνομικών παραβάσεων και η αγρονομία σε περίπτωση αγροτικών παραβάσεων (άρθρο 96 § 2 Σ). Περαιτέρω, δικαστικής φύσης είναι και η εκδίκαση υποθέσεων από τα διαιτητικά δικαστήρια, ενώ είναι δυνατή και η μεταβίβαση δικαστικών αρμοδιοτήτων σε υπερεθνικά δικαστήρια (Γέροντας, 2009), όπως για παράδειγμα το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΚ), καθώς και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

Σε κάποιες περιπτώσεις, αντίθετα, τα Δικαστήρια είναι δυνατόν να μην ασκούν αμιγώς δικαστικά καθήκοντα και να αναλαμβάνουν διοικητικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, όπως για παράδειγμα το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο επεξεργάζεται προληπτικά όλα τα Κανονιστικά Προεδρικά Διατάγματα (άρθρο 95 §1, δ' Σ), το Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο διαθέτει αρμοδιότητα γνωμοδότησης των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων (άρθρο 98 § 1, δ' Σ) αλλά και διοικητικές αρμοδιότητες αναφορικά με τον έλεγχο των δαπανών του κράτους, των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων καθώς και τη σύνταξη έκθεσης για τον κρατικό προϋπολογισμό (άρθρο 98 § 1, α'-γ' Σ). Τέλος, νομοθετικού χαρακτήρα είναι η αρμοδιότητα που ασκεί το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, όταν κηρύσσει αντισυνταγματική διάταξη νόμου, πάνω στην συνταγματικότητα της οποίας έχουν συγκρουστεί με αποφάσεις τους δύο εκ των ανωτάτων δικαστηρίων, για παράδειγμα ο Άρειος Πάγος, με το Συμβούλιο της Επικρατείας ή το Ελεγκτικό Συνέδριο (άρθρο 100 § 1, εδ. ε' Σ).

5.1.1 Οι συνταγματικές αρχές απονομής της δικαιοσύνης

Το ελληνικό Σύνταγμα αναγνωρίζει τρεις αρχές θεμελιώδους σημασίας για την απονομή της δικαιοσύνης: α) την αρχή της δημοσιότητας της δικαστικής διαδικασίας, β) την αρχή της αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων και γ) την αρχή της υποχρεωτικής δημοσίευσης της γνώμης της μειοψηφίας, εφόσον αυτή υφίσταται (Γέροντας, 2014). Οι τρεις αυτές αρχές συντείνουν στη διαφάνεια της δικαστικής διαδικασίας, ενισχύουν τη δυνατότητα άσκησης δημόσιας κριτικής και ελέγχου της και κατοχυρώνονται και οι τρεις στο άρθρο 93 Σ. Η σημασία της κατοχύρωσής τους είναι ιδιαίτερη, διότι ενισχύουν την συνειδησιακή πέρα από τη θεσμική αφοσίωση και συνέπεια που ο δικαστής οφείλει να επιδεικνύει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

Η αρχή της δημοσιότητας αφορά τόσο τη δημοσιότητα των συνεδριάσεων των δικαστηρίων, όσο και τη δημοσίευση των δικαστικών αποφάσεων, εγγυάται δηλαδή το σύνολο της δικαστικής διαδικασίας. Η αρχή της δημοσιότητας πραγματώνει την δημοκρατική αρχή, αφού επιτρέπει στο λαό να ελέγχει και να παρακολουθεί την άσκηση των καθηκόντων της δικαστικής λειτουργίας. Η αρχή της δημοσιότητας κατοχυρώνεται στο άρθρο 93 § 2 και 3, εδ. α' Σ, όπου και ορίζεται ότι: «οι συνεδριάσεις κάθε δικαστηρίου είναι δημόσιες, εκτός αν το δικαστήριο κρίνει με απόφασή του ότι η δημοσιότητα πρόκειται να είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής του διαδίκου». Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 93 § 3, εδ. α' Σ, «κάθε δικαστική απόφαση απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση». Έτσι, στην πρώτη περίπτωση το Σύνταγμα εγγυάται τη δημοσιότητα της δικαστικής διαδικασίας, ενώ στη δεύτερη τη δημοσιότητα της απαγγελίας της δικαστικής απόφασης. Όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, η διεξαγωγή μη δημόσιας δίκης, δηλαδή δίκης κεκλεισμένων των θυρών είναι δυνατή μόνο στις περιπτώσεις εκείνες που καθίσταται αναγκαία η προστασία συγκεκριμένων συνταγματικά προστατευομένων αγαθών, όπως η ιδιωτική και η οικογενειακή ζωή. Στις περιπτώσεις αυτές, είναι δυνατή η παρουσία στο δικαστήριο, των διαδίκων, των μαρτύρων και των νόμιμων αντιπροσώπων τους. Η αρχή της δημοσιότητας των δικαστηρίων συμβαδίζει και με τη δημοσιότητα των συνεδριάσεων της Βουλής (άρθρο 66 Σ), καθώς και με τη δημοσιότητα του νόμου, από την οποία αποκτά και την υπόστασή του, ενώ έρχεται σε αντίθεση με τη μυστικότητα που κατά κανόνα διέπει τη δράση των οργάνων της εκτελεστικής λειτουργίας.

Η δεύτερη αρχή συνταγματικής περιωπής η οποία δεσμεύει τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η δικαστική λειτουργία, είναι η αρχή της αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων. Η αρχή της αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων κατοχυρώνεται στο άρθρο 93 § 3, εδ. α' Σ, στην οποία ορίζεται ότι «κάθε απόφαση πρέπει να είναι ειδικά εμπεριστατωμένη». Η υποχρέωση αιτιολογίας των αποφάσεων των δικαστικών οργάνων έχει ιδιαίτερη σημασία διότι νομιμοποιεί και εξορθολογίζει την δικαστική κρίση, περιορίζει τον κίνδυνο υποκειμενικών και αυθαίρετων δικαστικών κρίσεων, ενώ παρέχει τη δυνατότητα ελέγχου των δικαστικών αποφάσεων από τα ανώτερα και ανώτατα δικαστήρια. Στο πλαίσιο αυτό, ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένα καλείται μια δικαστική απόφαση, όταν αναφέρεται πλήρως στους κανόνες

δικαίου που είναι εφαρμοστέοι σε μια συγκεκριμένη περίπτωση (η μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού), όταν εκθέτει πλήρως τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν την εφαρμογή τους, και τέλος, όταν εμπεριέχει την ορθή υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών στους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου (η ελάσσονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού), καθώς και την αναγκαία αιτιολογία περί της ανάγκης εφαρμογής τους στην συγκεκριμένη περίπτωση. Η πλήρης, ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία των δικαστικών αποφάσεων συντείνει στη λογική διάρθρωση του δικανικού συλλογισμού αλλά και στην αυτοδέσμευση του ίδιου του δικαστή κατά την άσκηση των καθηκόντων του (Γέροντας, Λύτρας και λοιποί, 2010).

Η τρίτη συνταγματικά προβλεπόμενη αρχή αφορά την υποχρεωτική δημοσίευση της γνώμης της μειοψηφίας στις δικαστικές αποφάσεις, εφόσον αυτή υφίσταται. Η αρχή αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 93 § 3, εδ. γ' Σ το οποίο ορίζει ότι: «η γνώμη της μειοψηφίας δημοσιεύεται υποχρεωτικά. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την καταχώριση στα πρακτικά ενδεχόμενης μειοψηφίας, καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις της δημοσιότητάς της». Η διατύπωση μειοψηφίας αποτελεί συχνό φαινόμενο κατά την διατύπωση της κρίσης από τα πολυμελή δικαστήρια τα οποία αποφασίζουν κατά πλειοψηφία, ενισχύει την ενσυνείδητη άσκηση των καθηκόντων των δικαστών, τον αμοιβαίο έλεγχο τους, την αμεροληψία τους, αλλά και την αναγκαιότητα έκδοσης πλήρως αιτιολογημένων αποφάσεων, ενώ διευκολύνει τον διάδικο στην εκ νέου υποστήριξη των θέσεων και επιχειρημάτων του σε ανώτερο ή ανώτατο δικαστήριο μέσα από την άσκηση ένδικων μέσων.

5.2.1. Οι διακρίσεις και οι κλάδοι των δικαστηρίων

Τα Δικαστήρια, κατά το άρθρο 26 §3 Σ, είναι τα κρατικά εκείνα όργανα στα οποία ανατίθεται η άσκηση της δικαστικής λειτουργίας. Τα Δικαστήρια συνιστούν άμεσα όργανα του Κράτους, διότι η οργάνωση, η λειτουργία τους και η δικαιοδοσία τους ρυθμίζονται απευθείας από το Σύνταγμα. Επίσης, λειτουργούν ως απλά όργανα, διότι δεν συμπράττουν με κανένα άλλο όργανο του κράτους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 93 § 1 Σ, «τα δικαστήρια διακρίνονται σε διοικητικά, πολιτικά και ποινικά». Πρόκειται για διάκριση η οποία λαμβάνει χώρα βάση τον κλάδο του δικαίου στον οποίο αντίστοιχα ανήκει η κάθε επίδικη διαφορά.

Στο πλαίσιο αυτό, διοικητικά καλούνται τα δικαστήρια τα οποία επιλύουν τις διοικητικές διαφορές οι οποίες δημιουργούνται μεταξύ του κράτους και των πολιτών, πχ. φορολογικές διαφορές, διαφορές που αφορούν την κοινωνική ασφάλεια και διαφορές που αφορούν την αστική ευθύνη του δημοσίου. Τα διοικητικά δικαστήρια διακρίνονται σε κατώτερα διοικητικά δικαστήρια ή διοικητικά δικαστήρια ουσίας και σε ανώτατα δικαστήρια (άρθρο 94 Σ). Κατώτερα δικαστήρια είναι το Μονομελές και Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο και το Τριμελές Εφετείο. Ανώτατο δικαστήριο είναι το Συμβούλιο της Επικρατείας το οποίο ονομάζεται και ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο, διότι εξετάζει κατά πρώτο λόγο αιτήσεις ακυρώσεως (άρθρο 94 § 1, α' Σ), και το Ελεγκτικό Συνέδριο το οποίο έχει δικαστικές αρμοδιότητες που αφορούν την απονομή σύνταξης και την αστική ευθύνη των οργάνων του κράτους (άρθρο 98 § 1, στ', ζ' Σ). Τα δυο αυτά δικαστήρια διαθέτουν ειδικές και διακριτές αρμοδιότητες, μολοντί ανήκουν στον ίδιο κλάδο δικαιοδοσίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 94 § 2 Σ, στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται όλες οι ιδιωτικές διαφορές, καθώς και οι υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας που τους ανατίθενται με νόμο. Πρόκειται ειδικότερα για διαφορές που δημιουργούνται μεταξύ ιδιωτών, πχ. διαζύγια, υιοθεσίες, πωλήσεις, μισθώσεις, κληρονομικές διαφορές, αδικοπραξίες και συμβάσεις. Τα τακτικά πολιτικά δικαστήρια απαρτίζονται από τα Ειρηνοδικεία, τα Μονομελή και Πολυμελή Πρωτοδικεία, τα Εφετεία, ενώ ανώτατο δικαστήριο του κλάδου αυτού δικαιοδοσίας είναι ο Άρειος Πάγος, ο οποίος εκδικάζει αναιρέσεις κατά των αποφάσεων κατά των κατώτερων πολιτικών δικαστηρίων.

Η εκδίκαση των ποινικών υποθέσεων ανήκει στα τακτικά ποινικά δικαστήρια κατά το άρθρο 96 § 1 Σ. Στα δικαστήρια αυτά εκδικάζονται αξιόποινες πράξεις με βάση τον Ποινικό Κώδικα και τους ειδικούς ποινικούς νόμους, όπως για παράδειγμα, ανθρωποκτονίες, κλοπές, ληστείες, πλαστογραφίες ή υπεξαιρέσεις. Τακτικά ποινικά δικαστήρια είναι τα Πταισματοδικεία, τα Μονομελή και Πολυμελή Πλημμελειοδικεία, τα Εφετεία και το Μικτό Ορκωτό Κακουργιοδικείο, στη σύνθεση του οποίου πέρα από δικαστές μετέχουν και ένορκοι, απλοί δηλαδή πολίτες (άρθρο 97 § 1 Σ).

Το Σύνταγμα διακρίνει μεταξύ των τακτικών δικαστηρίων τα οποία είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα (άρθρο 93 § 1 Σ) και στα έκτακτα δικαστήρια τα οποία ρητά απαγορεύονται. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 8 εδ. β' Σ: «δικαστικές επιτροπές και έκτακτα δικαστήρια με οποιοδήποτε όνομα δεν

επιτρέπεται να συσταθούν». Τα τακτικά δικαστήρια είναι δικαστήρια τα οποία προβλέπονται από τον νόμο και προϋπάρχουν της εκδίκασης μιας συγκεκριμένης υπόθεσης, ανήκουν δε σε συγκεκριμένο κλάδο της δικαιοσύνης και δικάζουν κατηγορίες υποθέσεων, οι οποίες προβλέπονται εκ των προτέρων και γενικά στο νόμο. Αντίθετα, τα έκτακτα δικαστήρια, είναι δικαστήρια τα οποία συστήνονται εν όψει της εκδίκασης μιας συγκεκριμένης υπόθεσης και των οποίων η σύσταση και η λειτουργία απαγορεύεται από το Σύνταγμα.

Εκτός από τα τακτικά δικαστήρια, υφίστανται και τα Ειδικά και Εξαιρετικά Δικαστήρια. Ειδικά Δικαστήρια είναι τα δικαστήρια που διαθέτουν ειδική αρμοδιότητα, όπως πχ. τα δικαστήρια ανηλίκων, τα στρατοδικεία, τα δικαστήρια πολεμικών λειών (άρθρο 96 § 4 Σ) και το δικαστήριο αγωγών κακοδικίας στο οποίο εκδικάζονται αγωγές κατά δικαστικών λειτουργών που ευθύνονται για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (άρθρο 99 Σ). Ειδικά δικαστήρια είναι και το Ειδικό Ποινικό Δικαστήριο το οποίο συνίσταται *ad hoc* για τον έλεγχο της ποινικής ευθύνης των Υπουργών και των Υφυπουργών (άρθρο 86 Σ) αλλά και το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (άρθρο 100 Σ), το οποίο χωρίς να αποτελεί το ανώτατο στην επικράτεια δικαστήριο, διαθέτει καθαρά ειδικές αρμοδιότητες που αφορούν το κύρος των εκλογών, τον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων και την άρση συγκρούσεων δικαιοδοσίας μεταξύ των ανώτατων δικαστηρίων (Αρείος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο).

Τέλος, εξαιρετικά, καλούνται τα δικαστήρια που προβλέπονται από το άρθρο 48 §1 Σ κατά την διαδικασία κήρυξης της χώρας σε κατάσταση πολιορκίας. Τα δικαστήρια αυτά είναι στρατοδικεία, ναυτοδικεία και αεροδικεία τα οποία μολονότι χαρακτηρίζονται ως έκτακτα είναι στην πραγματικότητα εξαιρετικά, αφού η σύσταση εκτάκτων δικαστηρίων απαγορεύεται από το Σύνταγμα σύμφωνα με το άρθρο 8 εδ. β' Σ και ασκούν τα καθήκοντά τους υπό τις εξαιρετικές και έκτακτες συνθήκες που περιγράφονται στο άρθρο 48 §1 Σ. Τα δικαστήρια αυτά είναι αρμόδια για την εκδίκαση των εγκλημάτων που στρέφονται κατά της ασφάλειας του κράτους, του πολιτεύματος και της δημόσιας τάξης, όποια και αν είναι η ιδιότητα των αυτουργών ή συμμετεχόντων, ακόμη δηλαδή και αν δεν έχουν στρατιωτική ιδιότητα αλλά είναι απλοί πολίτες. Τα δικαστήρια του άρθρου 48 §1 Σ αυτά δεν θεωρούνται έκτακτα διότι η λειτουργία τους προβλέπεται εκ του Συντάγματος και διότι επιλαμβάνονται συγκεκριμένων κατηγοριών υποθέσεων, οι οποίες ορίζονται γενικά και αφηρημένα από το νομοθέτη. Καλούνται δε εξαιρετικά διότι συνίστανται σε καταστάσεις εξαιρετικές, έκτακτης ανάγκης για την ασφάλεια του κράτους.

5.3.1. Η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργών

Σύμφωνα με το άρθρο 87 §1 Σ τα Δικαστήρια αποτελούνται από τακτικούς δικαστές που απολαμβάνουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία. Οι δικαστές ως εκ τούτου διαφοροποιούνται από τους δημοσίους υπαλλήλους και διαθέτουν την ιδιότητα των δημοσίων λειτουργών (Κοϊμτζόγλου, 1999). Οι τακτικοί δικαστές είναι και οι «νόμιμοι» ή «φυσικοί» δικαστές σύμφωνα με το άρθρο 8 Σ, αυτοί δηλαδή στους οποίους ανατίθεται από το νόμο η εκδίκαση μια συγκεκριμένης κατηγορίας υποθέσεων κατά κλάδο δικαιοδοσίας και αρμοδιότητα. Οι τακτικοί δικαστές είναι δημόσιοι λειτουργοί και ως πρόσωπα ασκούν κατ' επάγγελμα την δικαστική λειτουργία συνδεδεμένοι με το κράτος με πάγια αμειβόμενη σχέση εργασίας. Τα Δικαστήρια συνίστανται από τακτικούς δικαστές με την εξαίρεση των στρατοδικείων, στα οποία συμμετέχουν δικαστικοί των Ενόπλων Δυνάμεων, του Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας (άρθρο 99 § 1Σ) και του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου στα οποία συμμετέχουν και καθηγητές των Νομικών Σχολών (άρθρο 100 §2 Σ), αλλά και των Μικτών Ορκωτών Κακουργοδικείων στη σύνθεση των οποίων, όπως προαναφέρθηκε συμμετέχουν και πολίτες, ως ένορκοι εκτός από τους δικαστές (άρθρο 97 §1 Σ).

Το Σύνταγμα, στα άρθρα 88-91 Σ, αναφέρεται στους δικαστές ως δικαστικούς λειτουργούς. Οι δικαστικοί λειτουργοί διακρίνονται από τους δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι τελούν σε στενή ιεραρχική και πειθαρχική σχέση προς την κρατική εξουσία. Αντίθετα, οι δικαστές, ως δημόσιοι λειτουργοί χαρακτηρίζονται από λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία. Παράλληλα, αποτελούν άμεσα όργανα του κράτους, σε αντίθεση με τους δημοσίους υπαλλήλους που αποτελούν έμμεσα όργανα του κράτους. Δημόσιοι υπάλληλοι είναι οι υπάλληλοι των δικαστηρίων (άρθρο 92 Σ), ενώ δικαστικός λειτουργός θεωρείται πέρα από το δικαστή και ο εισαγγελέας, ο οποίος διαθέτει καθήκοντα σχετικά με τη δίωξη των αξιόποινων πράξεων και την προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

Η λειτουργική ανεξαρτησία του δικαστή εξειδικεύεται στο άρθρο 87 §2 Σ, το οποίο ορίζει ότι: «οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά κατάλυση του

Συντάγματος». Η λειτουργική ανεξαρτησία, προστατεύει τη δικαστική λειτουργία από τις παρεμβάσεις των δύο άλλων συνταγματικά προβλεπόμενων λειτουργιών, της νομοθετικής και της εκτελεστικής λειτουργίας, επιτρέποντας στο δικαστή να διατηρεί την αμεροληψία του και να παραμένει ανεπηρέαστος από εξωτερικές πιέσεις ή παρεμβάσεις. Οι εγγυήσεις της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των δικαστών συνιστούν θεσμικές εγγυήσεις, αφού δεν στοχεύουν στην προστασία του συγκεκριμένου υποκειμένου και φορέα τους, του δικαστή αλλά του θεσμού τον οποίο υπηρετεί, της δικαστικής δηλαδή λειτουργίας εν γένει.

Η προσωπική ανεξαρτησία του δικαστή αφορά το διορισμό και την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση του δικαστή και συνίσταται στην απεξάρτηση των ζητημάτων αυτών από την κρατική παρέμβαση. Κατά συνέπεια, η προσωπική ανεξαρτησία προστατεύεται στο Σύνταγμα με μια σειρά από εγγυήσεις που προφυλάσσουν τον δικαστή από δυσμενείς παρεμβάσεις του νομοθέτη, της εκτελεστικής λειτουργίας ή ακόμη και της ίδιας της δικαστικής λειτουργίας που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον επηρεασμό των καθηκόντων του και να διακυβέυσουν την προσωπική κρίση και αμεροληψία του κατά την εκδίκαση των υποθέσεων που από το νόμο του έχουν ανατεθεί.

Έτσι, καταρχήν, ο δικαστής απολαμβάνει την εγγύηση της ισοβιότητας (άρθρο 88 §1 Σ). Η ισοβιότητα είναι μια ειδική εγγύηση που περιβάλλει τους δικαστικούς λειτουργούς και η οποία διακρίνεται από το θεσμό της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 103 §2 Σ). Η ισοβιότητα των δικαστών συνεπάγεται ότι ακόμη και η νομοθετική κατάργηση της θέσης του δικαστή δεν οδηγεί στην απώλεια της δικαστικής του ιδιότητας, εκτός αν αυτός παυθεί από τα καθήκοντά του με απόφαση δικαστηρίου. Η ισοβιότητα διαρκεί μέχρι την οριστική αποχώρηση του δικαστή από την υπηρεσία. Η ισοβιότητα διακρίνεται από τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων, η οποία εξαρτάται από την ύπαρξη οργανικής θέσης (άρθρο 103 §4 Σ). Την μονιμότητα απολαμβάνουν ως δημόσιοι υπάλληλοι, οι δικαστικοί υπάλληλοι (άρθρο 92 §1 Σ).

Το Σύνταγμα θεσπίζει και περαιτέρω εγγυήσεις για τους δικαστές. Έτσι, οι αποδοχές τους είναι ανάλογες με το λειτουργήμα τους (άρθρο 88 §2 Σ), ούτως ώστε να διασφαλίζεται το αμερόληπτο της άσκησης των καθηκόντων τους. Οι υπηρεσιακές μεταβολές των δικαστικών λειτουργών, δηλαδή οι προαγωγές, μεταθέσεις, μετατάξεις, αποσπάσεις τους διενεργούνται με προεδρικά διατάγματα τα οποία προϋποθέτουν την σύμφωνη γνώμη Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου (άρθρο 90 §1 Σ). Οι μεταβολές δηλαδή που αφορούν την προσωπική υπηρεσιακή κατάσταση του δικαστή, λαμβάνουν χώρα από όργανα που ανήκουν στη δικαστική λειτουργία, ώστε να αποφευχθούν οι συναλλαγές με όργανα της νομοθετικής και ιδίως της εκτελεστικής λειτουργίας που θα ήταν δυνατόν να επηρεάσουν την δικαστική προσωπική ανεξαρτησία ή να οδηγήσουν σε παρέμβαση στο ανεξάρτητο έργο τους. Ωστόσο, κατ' εξαίρεση μετά την αναθεώρηση του 2001 καθορίστηκε στο άρθρο 90 §5 Σ, ότι οι προαγωγές στις θέσεις του Προέδρου και Αντιπροέδρου των τριών ανωτάτων δικαστηρίων Αρείου Πάγου, Ελεγκτικού Συνεδρίου και Συμβουλίου της Επικρατείας, διενεργούνται με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο επιλέγει μεταξύ των μελών του κάθε ανώτατου δικαστηρίου.

Η δικαστική ιδιότητα λήγει είτε με υποχρεωτική αποχώρηση του δικαστικού λειτουργού από την υπηρεσία του είτε με την επιβολή με δικαστική απόφαση της ποινής οριστικής παύσης. Η οριστική αποχώρηση από την υπηρεσία συντελείται, όταν ο δικαστικός λειτουργός συμπληρώσει το εξηκοστό πέμπτο (65) έτος της ηλικίας του, εκτός από τους δικαστικούς που διαθέτουν βαθμό ανώτερο από του εφέτη ή του αντεισαγγελέα εφετών οι οποίοι και αποχωρούν με την συμπλήρωση του εξηκοστού έβδομου (67) έτους της ηλικίας τους (άρθρο 88 § 5Σ). Η οριστική παύση οδηγεί στην πρόωρη αποχώρηση του δικαστικού λειτουργού από την υπηρεσία του, ενώ διενεργείται μόνον με δικαστική απόφαση και για λόγους που αφορούν την ποινική καταδίκη του, βαρύ πειθαρχικό του παράπτωμα (πχ. αρνησιδικία), ασθένεια, αναπηρία ή υπηρεσιακή ανεπάρκειά του. Η πειθαρχική ευθύνη των δικαστών αναζητείται σύμφωνα με το άρθρο 91 Σ από ειδικά δικαστικά όργανα. Ειδικότερα, για τους ανώτερους λειτουργούς (Αρεοπαγίτες, Συμβούλους της Επικρατείας, Αντεισαγγελείς του Αρείου Πάγου κ.α.) στο Σύνταγμα ορίζεται η λειτουργία Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου (άρθρο 91 §2 Σ) το οποίο είναι και αρμόδιο για την επιβολή πειθαρχικών ποινών. Αντίστοιχα, για τους υπόλοιπους δικαστικούς λειτουργούς αρμόδια για την αναζήτηση πειθαρχικών ευθυνών είναι συμβούλια τα οποία συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές που επιλέγονται με κλήρωση (άρθρο 91 §3 Σ).

Το δικαστικό λειτουργήμα είναι ασυμβίβαστο με την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος (άρθρο 89 §1 Σ) εκτός από αυτό του καθηγητή πανεπιστημίου, ενώ οι δικαστές επιτρέπεται να εκλέγονται μέλη της Ακαδημίας Αθηνών, να συμμετέχουν σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και να συμμετέχουν σε πειθαρχικά, ελεγκτικά ή δικαιοδοτικά συμβούλια (άρθρο 89 §2 Σ). Επιπλέον, απαγορεύεται στους δικαστικούς η άσκηση διοικητικών καθηκόντων (άρθρο 89 §3 Σ) και η συμμετοχή τους στην Κυβέρνηση (άρθρο 89 §4) με την εξαίρεση του άρθρου 37 §3 Σ, που επιτρέπει στους Προέδρους του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Αρείου Πάγου και

Συμβουλίου της Επικρατείας να διατελέσουν Πρωθυπουργοί στην υπηρεσιακή εκλογική κυβέρνηση που προβλέπεται συνταγματικά.

Το Σύνταγμα, μολονότι, επιτρέπει στους δικαστικούς λειτουργούς τη δυνατότητα συγκρότησης ενώσεων δικαστικών λειτουργών (άρθρο 89 §2 Σ), απαγορεύει απόλυτα την οποιαδήποτε μορφής απεργία. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 23 §2 Σ: «απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς λειτουργούς και σε αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας». Επίσης, το Σύνταγμα επιβάλλει στους δικαστικούς λειτουργούς καθήκον απόλυτης πολιτικής ουδετερότητας, απαγορεύοντας τις οποιεσδήποτε εκδηλώσεις τους υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 29 §3 Σ: «απαγορεύονται απολύτως οι οποιεσδήποτε εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος στους δικαστικούς λειτουργούς και σε όσους υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας».

5.4.1. Τα συνταγματικά προβλεπόμενα δικαστήρια

Από το Σύνταγμα προβλέπεται η οργάνωση λειτουργία και αρμοδιότητες τεσσάρων δικαστηρίων: α) του δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας (άρθρο 99 §1 Σ), β) του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου (άρθρο 100 Σ), γ) του Συμβουλίου της Επικρατείας, ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου (άρθρο 95 Σ), δ) του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου (άρθρο 98 Σ). Με το Συμβούλιο της Επικρατείας θα ασχοληθούμε παρακάτω, όταν θα αναπτύσσουμε ζητήματα διοικητικής δικονομίας. Στο σημείο αυτό, θα αναφερθούμε συνοπτικά στα κατά το Σύνταγμα προβλεπόμενα σχετικά με το Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας, Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο και Ελεγκτικό Συνέδριο.

5.4.1.1. Το Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας

Το Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας είναι ειδικό δικαστήριο και είναι αρμόδιο για την εκδίκαση αγωγών κακοδικίας κατά δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι ευθύνονται για πράξεις ή παραλείψεις στις οποίες υπέπεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Το Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας αποτελείται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, που λειτουργεί και ως Πρόεδρος του δικαστηρίου, έναν αρεοπαγίτη, έναν σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, δύο τακτικούς καθηγητές νομικών μαθημάτων προερχόμενων από τις νομικές σχολές της επικράτειας και από δύο δικηγόρους που είναι μέλη του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου των δικηγόρων, οι οποίοι ορίζονται με κλήρωση (άρθρο 99 §1 Σ). Τα μέλη του δικαστηρίου διαθέτουν μονοετή θητεία και με την εξαίρεση του Προέδρου του επιλέγονται με κλήρωση, η οποία διενεργείται από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας σε δημόσια συνεδρίαση. Το Δικαστήριο Αγωγών Κακοδικίας συνεδριάζει με επταμελή σύνθεση, ενώ κατά των αποφάσεων του δεν χωρούν ένδικα μέσα ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου. Οι αγωγές κακοδικίας αφορούν την αστική ευθύνη δικαστών για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Από τα μέλη του δικαστηρίου εξαιρείται στη σύνθεσή του κάθε φορά, το μέλος εκείνο το οποίο ανήκει στον κλάδο της δικαιοσύνης, στον οποίο ανήκει και ο δικαστικός λειτουργός ο οποίος δικάζεται με αγωγή αστικής ευθύνης. Εφόσον μάλιστα πρόκειται για αγωγή κατά μέλους του Συμβουλίου της Επικρατείας, την προεδρία του δικαστηρίου την αναλαμβάνει κατ' εξαίρεση ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου (άρθρο 99 §2 Σ). Αγωγή κακοδικίας δεν χωρεί: α) κατά των μελών του Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας για αποφάσεις που εκδίδει επί κακοδικίας, β) κατά των μελών του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, γ) κατά δικαστικών λειτουργών που μετέχουν σε δικαστικά συμβούλια σχετικά με υπηρεσιακή κατάσταση δικαστικών λειτουργών αλλά και δικαστικών υπαλλήλων, καθώς και δ) κατά των μελών των δικαστηρίων που είναι αρμόδια να κρίνουν το κύρος των κοινοτικών, δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών.

Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (ΑΕΔ) είναι ένα ειδικό, μόνιμο δικαστήριο το οποίο δεν εντάσσεται σε κανέναν από τους τρεις κλάδους των δικαστηρίων. Πρόκειται για νέο σχετικά δικαστήριο το οποίο και ιδρύθηκε με το Σύνταγμα του 1975. Σύμφωνα με το άρθρο 100 του ελληνικού Συντάγματος στο δικαστήριο αυτό ανατίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

(α) Η εκδίκαση ενστάσεων κατά το άρθρο 58 εκ μέρους των υποψηφίων. Πρόκειται ειδικότερα για ενστάσεις που αναφέρονται, είτε σε εκλογικές παραβάσεις σχετικές με την διενέργεια των βουλευτικών εκλογών, είτε σε έλλειψη νόμιμων προσόντων από την πλευρά των υποψηφίων.

(β) Ο έλεγχος του κύρους και των αποτελεσμάτων των δημοψηφισμάτων που διενεργούνται σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 Σ, για κρίσιμο εθνικό θέμα και για ψηφισμένο νομοσχέδιο, το οποίο ρυθμίζει σοβαρό κοινωνικό ζήτημα.

(γ) Η κρίση για τα ασυμβίβαστα ή για την έκπτωση βουλευτή σύμφωνα με τα άρθρα 55 §2 Σ και 57 Σ.

(δ) Η άρση των συγκρούσεων μεταξύ δικαστηρίων και των διοικητικών αρχών ή μεταξύ του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων αφενός, και των αστικών και ποινικών δικαστηρίων αφετέρου, ή τέλος μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των υπόλοιπων δικαστηρίων. Σύγκρουση καθηκόντων υπάρχει μεταξύ διοίκησης και δικαστηρίων, είτε όταν η διοίκηση θεωρεί ότι μια υπόθεση υπάγεται στην αρμοδιότητα της και γι' αυτήν δεν έχει αρμοδιότητα κανένα δικαστήριο (καταφατική σύγκρουση), είτε όταν τόσο η διοίκηση όσο και τα δικαστήρια θεωρούν ότι δεν έχουν δικαιοδοσία για την επίλυση μιας υποθέσεως (αποφατική σύγκρουση). Σύγκρουση καθηκόντων ενδέχεται να δημιουργηθεί, όταν η ίδια υπόθεση έχει ταυτόχρονα εισαχθεί σε δύο δικαστήρια που ανήκουν σε διαφορετικούς κλάδους της δικαιοσύνης με ανώτατα δικαστήρια το ένα τον Άρειο Πάγο και το άλλο το Συμβούλιο της Επικρατείας ή το Ελεγκτικό Συνέδριο. Στην περίπτωση αυτή, αν και τα δύο δικαστήρια είτε θεωρούν ότι το καθένα από αυτά είναι αποκλειστικά αρμόδιο να επιλύσει την συγκεκριμένη υπόθεση, ή αν αρνούνται και τα δύο ότι διαθέτουν αρμοδιότητα στην συγκεκριμένη υπόθεση, είναι αρμοδιότητα του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου να άρει την μεταξύ τους σύγκρουση καθηκόντων.

(ε) Η άρση της αμφισβήτησης για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου, αν εκδόθηκαν γι' αυτές αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο δύναται εκτός από την ουσιαστική συνταγματικότητα των νόμων να ελέγξει και την εξωτερική τυπική τους συνταγματικότητα, δηλαδή τη συνταγματικά ορθή τήρηση της νομοπαραγωγικής διαδικασίας. Ωστόσο, το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο δεν δύναται να εξετάσει την εσωτερική τυπική συνταγματικότητα, η οποία αφορά την διαδικασία έκδοσης του νόμου από την Βουλή και ανήκει στα *interna corporis* του κοινοβουλευτικού σώματος τα οποία προστατεύονται από την αυτονομία της Βουλής και δεν ελέγχονται δικαστικά. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι διατάξεις τυπικών νόμων που κηρύσσονται αντισυνταγματικές με απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, δεν καταργούνται τυπικά, αλλά κηρύσσονται ανίσχυρες *erga omnes*, ενώ οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονταν με αυτές εκβάλλονται οριστικά από την έννομη τάξη. Το αποτέλεσμα αυτό είναι δεσμευτικό για όλα τα δικαστήρια και επέρχεται με τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, εκτός αν αυτό με ειδικά αιτιολογημένη σκέψη προσδώσει στην απόφασή του αναδρομική ισχύ.

(στ) Η άρση της αμφισβήτησης για τον χαρακτηρισμό των κανόνων του διεθνούς δικαίου ως γενικά παραδεδεγμένων κατά την § 1 του άρθρου 28 Σ.

Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο αποτελείται από έντεκα (11) τακτικούς δικαστές. Τρεις θέσεις μελών καταλαμβάνουν οι εκάστοτε Πρόεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας, Αρείου Πάγου και Ελεγκτικού Συνεδρίου (Παπαρηγορίου, 2010). Τα υπόλοιπα μέλη ορίζονται με κλήρωση και υπέχουν διετή θητεία. Για την εκδίκαση των υποθέσεων που αφορούν τον έλεγχο της συνταγματικότητας (υπό ε), και την άρση της σύγκρουσης δικαιοδοσίας μεταξύ των ανώτατων δικαστηρίων (υπό δ), στη σύνθεση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου συμμετέχουν και δύο τακτικοί καθηγητές νομικών μαθημάτων των νομικών σχολών των πανεπιστημίων της χώρας, οι οποίοι επιλέγονται με κλήρωση. Η κλήρωση των μελών του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου γίνεται κάθε δύο έτη στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας σε δημόσια συνεδρίαση, βάσει καταλόγων που αποστέλλει στον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας ο Υπουργός Δικαιοσύνης (Γιαννακόπουλος, 2013).

Ειδικότερα, όπως ορίζεται στο άρθρο 100 §2 Σ: «το δικαστήριο της προηγούμενης παραγράφου συγκροτείται από τους Προέδρους του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, από τέσσερις Συμβούλους της Επικρατείας και από τέσσερις αρεοπαγίτες, που ορίζονται ως μέλη με κλήρωση κάθε δύο χρόνια. Στο δικαστήριο αυτό προεδρεύει ο αρχαιότερος από τους Προέδρους του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου. Στις περιπτώσεις δ' και ε' της προηγούμενης παραγράφου μετέχουν στη σύνθεση του δικαστηρίου και δύο τακτικοί καθηγητές νομικών μαθημάτων των νομικών σχολών των πανεπιστημίων της Χώρας, οι οποίοι ορίζονται με κλήρωση».

Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο επιλαμβάνεται των υποθέσεων που ανήκουν στην αρμοδιότητα του ή μετά από άσκηση ενδίκου βοηθήματος από το αρμόδιο διοικητικό όργανο ή από το πρόσωπο που διαθέτει έννομο συμφέρον, ή μετά από παραπεμπτική απόφαση άλλου δικαστηρίου (Καράκωστας, 2013). Οι αποφάσεις του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου είναι αμετάκλητες, δεν προσβάλλονται δηλαδή με κανένα

τακτικό ή έκτακτο ένδικο μέσο και από την δημοσίευση τους αποκτούν ισχύ έναντι όλων. Εξαιρετικά, ισχύουν μόνον μεταξύ των διαδικών οι απορριπτικές αποφάσεις, οι οποίες εκδίδονται επί ενστάσεων κατά του κύρους των βουλευτικών εκλογών. Τέλος, οι αποφάσεις των τακτικών δικαστηρίων και των τριών κλάδων της δικαιοσύνης (ποινικά, πολιτικά, διοικητικά) οι οποίες τελούν σε αντίθεση με τις αποφάσεις του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, υπόκεινται σε αίτηση επανάληψης διαδικασίας. Την αίτηση μπορεί να υποβάλει κάθε διάδικος της δίκης στην οποία εκδόθηκε απόφαση, εφόσον αυτή τελεί σε αντίθεση με τις αποφάσεις του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου.

5.4.1.2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Το Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΣ) ιδρύθηκε και λειτουργεί ήδη από το 1833. Προβλέπεται στο άρθρο 98 Σ και αποτελείται από τακτικούς δικαστές (Παπαχατζής, 1991). Έχει διττό χαρακτήρα. Από τη μια συνιστά Ανώτατο Ειδικό Διοικητικό δικαστήριο και από την άλλη αποτελεί διοικητικό όργανο το οποίο διαθέτει ελεγκτικές και γνωμοδοτικές αρμοδιότητες για δημοσιονομικά και συνταξιοδοτικά ζητήματα. Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελείται από τον Πρόεδρο, οχτώ (8) Αντιπροέδρους, τριάντα (30) Συμβούλους, σαράντα τέσσερις (44) Παρέδρους και τριάντα έξι (46) Εισηγητές και δόκιμους Εισηγητές. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο λειτουργεί και εισαγγελική αρχή αρμόδια για την εκπροσώπηση του δημοσίου συμφέροντος, η Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της οποίας προΐσταται ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο οποίος επικουρείται από έναν Επίτροπο της Επικρατείας, τρεις (3) Αντεπιτρόπους Επικρατείας, δύο (2) Παρέδρους και τρεις (3) Εισηγητές. Ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι του Ελεγκτικού Συνεδρίου διορίζονται με Προεδρικό Διάταγμα ύστερα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 90 §5 Σ. Η προαγωγή στη θέση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας διενεργείται με τον ίδιο τρόπο, με επιλογή μεταξύ των μελών της Γενικής Επιτροπείας και των Παρέδρων. Η θητεία τόσο του Προέδρου, του Αντιπροέδρου αλλά και του Γενικού Επιτρόπου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τέσσερα έτη (Μηλιώνης, 2012).

Το Ελεγκτικό Συνέδριο λειτουργεί σε Ολομέλεια και σε επτά Τμήματα τα οποία ασκούν επίσης δικαιοδοτικές αρμοδιότητες. Οι δικαστικές αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι οι ακόλουθες (άρθρο 98 § 1, ε' και στ' Σ):

(α) Η εκδίκαση ενδίκων μέσων για διαφορές σχετικές με την απονομή συντάξεων καθώς και γενικότερα με τον έλεγχο λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στον έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

(β) Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημοσίων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, για κάθε ζημιά που από δόλο ή αμέλεια προξενήθηκε στο κράτος ή στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή σε άλλα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Περαιτέρω, στο Ελεγκτικό Συνέδριο ανατίθενται και οι ακόλουθες διοικητικές αρμοδιότητες (άρθρο 98 §1 α'-δ' Σ):

(α) Ο έλεγχος των δαπανών του κράτους κι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, που υπάγονται στον έλεγχο του με ειδικούς για κάθε περίπτωση νόμους.

(β) Η έκθεση προς την Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του κράτους.

(γ) Η γνωμοδότηση για τους νόμους που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για παροχή δικαιώματος σύνταξης κατά το άρθρο 78 §2 Σ, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος.

(δ) Ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το δημόσιο, σύμφωνα με νομοθετικές προβλέψεις.

(ε) Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, των οποίων οι δαπάνες τίθενται στον έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με το άρθρο 98 §1, α' Σ.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, όταν δικάζει σε Ολομέλεια, έχει χαρακτήρα ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου, διότι οι αποφάσεις του είναι ανέκκλητες, δεν υπόκεινται δηλαδή σε κανένα ένδικο μέσο εκτός

από την αίτηση για επανάληψη της διαδικασίας. Περαιτέρω, οι δικαστικοί σχηματισμοί του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποτελούν ιδιαίτερο κλάδο δικαιοδοτικών οργάνων, το οποίο κείται εκτός της οργάνωσης των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, ανώτατο δικαστήριο της οποίας αποτελεί το Συμβούλιο της Επικρατείας. Πρόκειται επομένως για ανώτατο και ταυτόχρονα ειδικό διοικητικό δικαστήριο. Τα εισαγωγικά βοηθήματα της δίκης ενώπιον του Ελεγκτικού συνεδρίου είναι η έφεση και η αίτηση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας. Ο έλεγχος επί της εφέσεως είναι έλεγχος νομιμότητας αλλά και ουσίας. Τα Τμήματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου εκδίδουν επίσης αποφάσεις επί εφέσεων, κατά των οποίων ασκείται αίτηση αναθεώρησης τους, για περιοριστικά αναφερόμενους στο νόμο λόγους.

Κατά των αποφάσεων των Τμημάτων στις αποφάσεις των οποίων δεν ασκήθηκε αίτηση αναθεώρησης, ή εκδόθηκαν μετά την άσκησή της, είναι δυνατή η άσκηση αναίρεσης ενώπιον της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου για λόγους που αφορούν: α) τη νομιμότητα της σύνθεσης του Τμήματος και β) της διαδικασίας που ακολουθήθηκε στο δικαστήριο, καθώς και γ) της ερμηνείας και της εφαρμογής του νόμου στην συγκεκριμένη υπόθεση. Αν η αναίρεση γίνει δεκτή για λόγους εσφαλμένης ερμηνείας ή πλημμελούς εφαρμογής του νόμου, η Ολομέλεια κρατά την υπόθεση και αποφασίζει επ' αυτής. Στην περίπτωση που η αναίρεση αφορά την νομιμότητα της σύνθεσης και της διαδικασίας, αυτή παραπέμπεται στο αρμόδιο Τμήμα που την εξέδωσε για να επανεξεταστεί.

5.2. Διοικητική Δικαιοσύνη και διοικητικές διαφορές

Η διοικητική δικαιοσύνη αναφέρεται στο δικαιοδοτικό εκείνο σύστημα το οποίο στοχεύει στον έλεγχο των πράξεων και παραλείψεων της δημόσιας διοίκησης με στόχο την παροχή αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στους διοικούμενους, πραγματώνοντας τις αρχές του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου. Η διοικητική δικαιοσύνη υφίσταται στην Ελλάδα από τη σύσταση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ν. 3713/1928). Αρχικά, ο έλεγχος της δημόσιας διοίκησης ανήκε στα πολιτικά δικαστήρια, μέσα από την εφαρμογή συστήματος ενιαίας δικαιοδοσίας. Ωστόσο, με το Σύνταγμα του 1952 προβλέφθηκε για πρώτη φορά η δημιουργία συστήματος γενικής δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων, ενώ παράλληλα διατηρήθηκε προσωρινά το σύστημα της ενιαίας δικαιοδοσίας (Σκουρής, 1996). Την περίοδο αυτή ιδρύθηκαν μόνο τα φορολογικά δικαστήρια ειδικής δικαιοδοσίας (Ν. 4125/1960). Με το νόμο 1406/1983 προβλέφθηκε για πρώτη φορά ένα ολοκληρωμένο σύστημα διοικητικής δικαιοσύνης. Έτσι, προβλέφθηκε η πλήρης υπαγωγή όλων των διοικητικών διαφορών στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Στο πλαίσιο αυτό, σήμερα τα διοικητικά δικαστήρια έχουν εκ του Συντάγματος την γενική δικαιοδοσία για την εκδίκαση των διοικητικών διαφορών. Όπως ορίζεται στο άρθρο 94 §1 Σ: «στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές, όπως νόμος ορίζει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου». Ειδικότερα, διοικητική διαφορά ονομάζουμε την διατάραξη μιας έννομης σχέσης που διέπεται από κανόνες του διοικητικού δικαίου, η οποία προκαλείται από πράξη ή παράλειψη που καταλογίζεται σε ένα διοικητικό όργανο ή δημόσιο νομικό πρόσωπο.

Οι διοικητικές διαφορές διακρίνονται σε ακυρωτικές διαφορές και σε διαφορές ουσίας. Οι ακυρωτικές διαφορές ανατίθενται εκ του Συντάγματος και του νόμου στο Συμβούλιο της Επικρατείας και σε κάποιες περιπτώσεις στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο. Αντίστοιχα, οι διαφορές ουσίας ανατίθενται στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια και ειδικότερα στα Διοικητικά Πρωτοδικεία και στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο. Ωστόσο, και στο Συμβούλιο της Επικρατείας είναι δυνατό να ανατίθενται διαφορές ουσίας, ενώ στην πράξη το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο εξετάζει διαφορές ουσίας, τις λεγόμενες υπαλληλικές διαφορές, οι οποίες ανακύπτουν από παύση, απόλυση και υποβιβασμό δημοσίου υπαλλήλου και εισάγονται με το βοήθημα της υπαλληλικής προσφυγής (άρθρο 103 §4 Σ).

Η διάκριση μεταξύ ακυρωτικών διαφορών και διαφορών ουσίας αφορά, τόσο την εξουσία του δικαστικού ελέγχου και την έκταση των στοιχείων που έχει την αρμοδιότητα να εξετάσει ο δικαστής, όσο και τις συνέπειες των αποφάσεων που εκδίδονται στις περιπτώσεις αυτές. Διαφορετικά είναι και τα ένδικα βοηθήματα που χρησιμοποιούνται και οι προϋποθέσεις και οι λόγοι θεμελίωσής τους. Έτσι, το ένδικο βοήθημα των ακυρωτικών διαφορών είναι η αίτηση ακυρώσεως, ενώ των διαφορών ουσίας είναι η προσφυγή.

Ειδικότερα ακυρωτική διαφορά έχουμε όταν το αρμόδιο δικαστήριο:

- α) Καλείται να ελέγξει τη νομιμότητα μιας διοικητικής πράξης ή της παράλειψης έκδοσής της.

β) Διαπιστώνει παράβαση των κανόνων που διέπουν την έκδοση μιας διοικητικής πράξης ή της παράλειψης έκδοσής της, ελέγχει δηλαδή την νομιμότητα της χωρίς να προχωρά στην ουσία, δηλαδή στον έλεγχο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης.

γ) Ακυρώνει την πράξη.

Οι ακυρωτικές διαφορές εισάγονται στο Συμβούλιο της Επικρατείας το οποίο και διαθέτει την γενική ακυρωτική αρμοδιότητα με το ένδικο βοήθημα της αιτήσεως ακυρώσεως. Αίτημα του ασκούμενου βοηθήματος είναι η ακύρωση της πράξης ή παράλειψης για λόγους που αφορούν την εξωτερική ή εσωτερική της νομιμότητα (Λαζαράτος, 2013). Σύμφωνα με το Σύνταγμα, ορισμένες κατηγορίες ακυρωτικών διαφορών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας, μπορούν να υπαχθούν με ειδικό νόμο στην αρμοδιότητα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (άρθρο 95 §3 Σ). Ειδικότερα τέτοιες αρμοδιότητες διαθέτει το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο, τις οποίες θα εξετάσουμε παρακάτω κατά την εξέταση των επιμέρους αρμοδιοτήτων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων (Σπηλιωτόπουλος, Χρυσανθάκης, 2013). Περαιτέρω, ειδικότερα διοικητικές διαφορές ουσίας ανακύπτουν όταν το δικαστήριο εξετάζοντας τα πραγματικά περιστατικά της εκδοθείσας πράξης ή της παράλειψης:

α) Αναγνωρίζει την ύπαρξη δικαιώματος του αιτούντος στην δικαστική προστασία ή την έλλειψη συγκεκριμένης υποχρέωσης του.

β) Διαπιστώνει εάν το δικαίωμα υπέστη βλάβη ή εάν η υποχρέωση που ιδρύθηκε, επιβλήθηκε με παράνομη πράξη ή παράλειψη της δημόσιας διοίκησης.

γ) Προσδιορίζει την έκταση της βλάβης που προκλήθηκε.

δ) Καθορίζει τον τρόπο αποκατάστασης της βλάβης του αιτούντα (πχ. ακύρωση ή τροποποίηση της πράξης, καταβολή της σχετικής αποζημίωσης στο διοικούμενο).

Οι διοικητικές διαφορές ουσίας εισάγονται με ένδικο βοήθημα την προσφυγή η οποία ασκείται στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια, τα Διοικητικά Πρωτοδικεία και το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο. Αίτημα της προσφυγής αποτελεί η ακύρωση, η τροποποίηση της πράξης ή της παράλειψης των διοικητικών οργάνων, είτε η καταδίκη τους στην καταβολή χρηματικής αποζημίωσης. Οι κύριες διαφορές της προσφυγής προς την αίτηση ακύρωσης είναι, ότι εκτός από τη νομιμότητα της πράξης ή παράλειψης ενός διοικητικού οργάνου ή δημοσίου νομικού προσώπου, ο δικαστής έχει την δυνατότητα να εξετάσει και την ουσία της υπόθεσης αλλά και ότι εκτός από την ακύρωση μιας πράξης ή παράλειψης είναι δυνατή και η τροποποίησή της. Χαρακτηριστικές διαφορές ουσίας είναι οι φορολογικές διαφορές και αυτές που προκαλούνται από την αστική ευθύνη των οργάνων της δημόσιας διοίκησης. Χαρακτήρα διαφορών ουσίας έχουν και αυτές που προκύπτουν από την εκτέλεση διοικητικών συμβάσεων. Διαφορές ουσίας εξετάζει και το Συμβούλιο της Επικρατείας με την υπαλληλική προσφυγή (άρθρο 103 §4 Σ). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι είναι δυνατή η νομοθετική μεταβολή των ακυρωτικών διαφορών σε διαφορές ουσίας, αφού μια τέτοια μεταβολή οδηγεί και στην επέκταση του δικαστικού ελέγχου των πράξεων ή παραλείψεων της δημόσιας διοίκησης. Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν να λαμβάνει χώρα σε βαθμό ή έκταση τέτοια που να ανατρέπει την ακυρωτική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας καθώς και τη δυνατότητά του να εξετάζει σε δεύτερο βαθμό τις αποφάσεις των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων (άρθρο 95 §3 Σ).

Τη δικονομία των διοικητικών δικαστηρίων την διέπουν μια σειρά από αρχές όπως:

α) Η τήρηση των αρχών της καλής πίστης, των χρηστών ηθών και του καθήκοντος αλήθειας, από τις οποίες απορρέει η υποχρέωση για την ευπρεπή διατύπωση των δικογράφων και των άλλων εγγράφων από τους διαδίκους.

β) Η αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων για την τήρηση της διαδικασίας, σύμφωνα με την οποία ανήκει στη βούληση εκείνου που έχει ανάγκη από δικαστική προστασία να προκαλέσει τη σχετική διαδικασία με την κατάθεση ένδικων βοηθημάτων και μέσων.

γ) Η αρχή της πρωτοβουλίας του δικαστηρίου για την πρόοδο της δίκης σύμφωνα με την οποία μετά την έναρξη της διαδικασίας, το δικαστήριο φροντίζει για την πρόοδο της δίκης, μετά την έναρξη της διαδικασίας.

δ) Η αρχή της συγκέντρωσης η οποία επιτρέπει στον δικαστή να λάβει υπόψη του στοιχεία τα οποία προσκομίζουν οι διάδικοι ή συγκεντρώνει ο ίδιος σε όλα τα στάδια της δίκης, μέχρι και τη διάσκεψη πριν την έκδοση δικαστικής απόφασης.

ε) Η δημοσιότητα της συζήτησης η οποία προβλέπεται στο άρθρο 93 §2 Σ με την εξαίρεση λόγων που αφορούν την προστασία της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων.

στ) Η αρχή της ισότητας των διαδίκων, κατά την οποία οι διάδικοι είναι ίσοι ενώπιον του δικαστηρίου και έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

ζ) Η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, η οποία επιβάλλει να καλούνται έγκαιρα να παραστούν στη συζήτηση οι διάδικοι, καθώς και να τους παρέχεται η δυνατότητα να λαμβάνουν γνώση των στοιχείων της υπόθεσης αλλά και των ισχυρισμών του αντιδίκου.

η) Η προφορικότητα της συζήτησης η οποία διασφαλίζει και εγγυάται την δημοσιότητα της διοικητικής δίκης.

θ) Η ειδική αιτιολογία των αποφάσεων όπως προβλέπεται συνταγματικά στο άρθρο 93 §3 Σ αλλά και όπως προκύπτει από το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη κατά το άρθρο 6 §1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

ι) Η απαγγελία των αποφάσεων σε δημόσια συνεδρίαση ως ειδικότερος κανόνας της αρχής της δημοσιότητας (ανωτέρω υπό ε).

Τέλος, παρατηρείται ότι η ερημοδικία δηλαδή ή μη παράσταση των διαδίκων δεν επηρεάζει την πρόοδο της δίκης στη διοικητική δίκη αλλά και ότι στις διοικητικές διαφορές εφαρμόζεται το ανακριτικό σύστημα, σύμφωνα με το οποίο το δικαστήριο ελέγχει αυτεπαγγέλτως τη συνδρομή όλων των διαδικαστικών προϋποθέσεων και εξετάζει τα πραγματικά στοιχεία μιας διαφοράς μέσα στα όρια των αιτημάτων των διαδίκων, ανεξάρτητα από τις δικές τους προτάσεις ή ισχυρισμούς, ενώ εκτιμά ελεύθερα τα αποδεικτικά μέσα. Υπάρχει δε τεκμήριο συννομολόγησης των ισχυρισμών του διοικούμενου εφόσον η Διοίκηση δεν αποστέλλει τον φάκελο μιας υπόθεσης ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών δικαστηρίων.

5.2.1. Το Συμβούλιο της Επικρατείας

Το Συμβούλιο της Επικρατείας αποτελεί το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο και ιδρύθηκε με το Ν. 3713/1928 ενώ λειτουργεί ήδη από το 1935. Οι αρμοδιότητες του προσδιορίζονται στο άρθρο 95 Σ και στο προεδρικό διάταγμα 18/89 (το προεδρικό διάταγμα 18/89 κωδικοποιεί την υπάρχουσα για το Συμβούλιο της Επικρατείας νομοθεσία μέχρι και το 1986 και έχουν εν συνεχεία εκδοθεί οι Ν. 1968/1991, 2298/1995, 2479/1977, 2721/1999, 2944/2001, 3659/2008, 3719/2008, 3772/2009 και 3900/2010), ενώ έχει ως πρότυπό του το γαλλικό Conseil d'Etat. Το δικαστήριο συγκροτείται από τακτικούς δικαστές που απολαμβάνουν λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας, ενώ απολαμβάνει, όσες αρμοδιότητες απαριθμούνται ενδεικτικά στο Σύνταγμα και όσες του ανατίθενται με νόμο (Τάχος, 2008). Το Συμβούλιο της Επικρατείας διαθέτει τη γενική ακυρωτική αρμοδιότητα και δέχεται αιτήσεις ακυρώσεως, ενώ ως Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο δικάζει τις αναίρεσεις κατά των αποφάσεων των Διοικητικών Πρωτοδικείων και του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου (Σπηλιωτόπουλος, 2011).

5.2.1.1. Οργάνωση και αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας

Το Συμβούλιο της Επικρατείας αποτελείται από τον Πρόεδρο και δέκα (10) Αντιπροέδρους, πενήντα τρεις (53) Συμβούλους, πενήντα έξι (55) Παρέδρους και πενήντα (50) Εισηγητές και δόκιμους εισηγητές, καθώς και από το προσωπικό της γραμματείας. Το Συμβούλιο της Επικρατείας ασκεί τις αρμοδιότητες του σε Ολομέλεια και σε έξι Τμήματα (Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ') στα οποία ανατίθενται ειδικές αρμοδιότητες, όπως για παράδειγμα το Ε' Τμήμα που είναι αρμόδιο για την επεξεργασία των Κανονιστικών Προεδρικών Διαταγμάτων. Η Ολομέλεια, όταν συνεδριάζει, αποτελείται από τον Πρόεδρο ή αναπληρωτή του, δέκα τουλάχιστον Συμβούλους, δύο Παρέδρους και έναν γραμματέα. Τα Τμήματα συνεδριάζουν σε πενταμελείς και επταμελείς συνθέσεις. Ρητά ορίζεται η ειδική αρμοδιότητα της Ολομέλειας σε τρεις περιπτώσεις:

α) Για υποθέσεις που εισάγονται σε αυτή με πράξη του Προέδρου λόγω της σπουδαιότητάς τους.

β) Για υποθέσεις που παραπέμπονται σε αυτήν για τον ίδιο λόγο με απόφαση κάποιου από τα Τμήματα.

γ) Για την επίλυση διαφωνιών σχετικών με την αρμοδιότητα των Τμημάτων.

δ) Για υποθέσεις που υπάγονται στην §5 του άρθρου 100 Σ που ορίζει ότι: «Όταν τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίνει διάταξη τυπικού νόμου αντισυνταγματική παραπέμπει υποχρεωτικά το ζήτημα στην οικεία ολομέλεια, εκτός αν αυτό έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της ολομέλειας ή του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου αυτού. Η ολομέλεια συγκροτείται σε δικαστικό σχηματισμό και αποφαινεται οριστικά, όπως νόμος ορίζει. Η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως και κατά την επεξεργασία κανονιστικών διαταγμάτων από το Συμβούλιο της Επικρατείας» (Γιαννακόπουλος, 2013).

ε) Με το άρθρο 1 του Ν. 3900/2010 καθιερώθηκε ο θεσμός της πρότυπης δίκης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με αίτημα του ενδιαφερόμενου διαδίκου, κάθε ένδικο βοήθημα ή μέσο, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος το οποίο επέχει ουσιώδεις συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, δύναται να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας με πράξη Τριμελούς Επιτροπής αποτελούμενης από τον Πρόεδρο, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος του ανώτατου δικαστηρίου. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται σε δυο ημερήσιες εφημερίδες Αθηνών, ενώ έχει ως συνέπεια την αναστολή των εκκρεμών ομοίων υποθέσεων. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας έχει τη δυνατότητα να παρέμβει κάθε διάδικος σε όμοια εκκρεμή δίκη, ενώ η σχετική απόφαση του ανώτατου δικαστηρίου δεσμεύει μόνο τους διαδίκους της διοικητικής διαδικασίας που λαμβάνει χώρα ενώπιόν του. Περαιτέρω, κάθε Δικαστήριο δύναται για παρόμοιας φύσεως υποθέσεις να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η απόφαση του οποίου καθίσταται υποχρεωτική για την κρίση του Δικαστηρίου που υπέβαλε το σχετικό ερώτημα. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί να συμβάλει τόσο στην ενότητα της νομολογίας των διοικητικών δικαστηρίων σε ζητήματα μεγάλης σπουδαιότητας όσο και στην ταχύτερη απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης.

Ειδικές αρμοδιότητες που τους ανατίθενται με νόμο έχουν και τα τμήματα, με την εξαίρεση του Δ' Τμήματος το οποίο διαθέτει γενική αρμοδιότητα εκδίκασης κάθε υπόθεσης που δεν έχει υπαχθεί στην Ολομέλεια ή τα Τμήματα του Συμβουλίου της Επικρατείας. Περαιτέρω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το Σύνταγμα είναι δυνατή η ανάθεση στο Συμβούλιο της Επικρατείας και άλλων αρμοδιοτήτων διοικητικής φύσης (άρθρο 94 §4 Σ).

Το Συμβούλιο της Επικρατείας, εκτός από δικαστικές αρμοδιότητες διαθέτει και διοικητικές αρμοδιότητες που είναι ειδικότερα οι ακόλουθες:

α) Η επεξεργασία των Προεδρικών Διαταγμάτων με κανονιστικό χαρακτήρα. Πρόκειται για ουσιώδη τύπο της διαδικασίας έκδοσής τους και η παραπομπή τους είναι υποχρεωτική για τον αρμόδιο Υπουργό, ο οποίος μπορεί να θέσει και προθεσμία για την γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, αν η έκδοση του κανονιστικού Προεδρικού Διατάγματος έχει κατεπείγοντα χαρακτήρα. Μολονότι, η γνώμη του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει χαρακτήρα συμβουλευτικό και δεν δεσμεύει την διοίκηση, η έλλειψη της γνωμοδότησης συνεπάγεται ακυρότητα του κανονιστικού Προεδρικού Διατάγματος, λόγω παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας.

β) Η κατάρτιση ετήσιας έκθεσης των δραστηριοτήτων του Συμβουλίου της Επικρατείας.

γ) Η παρακολούθηση της συμμόρφωσης των διοικητικών αρχών στις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (άρθρο 95 §5 Σ).

Οι συνταγματικά ανατεθειμένες στο Συμβούλιο της Επικρατείας δικαστικές αρμοδιότητες (άρθρο 95 §1 Σ) είναι οι ακόλουθες:

α) Οι αιτήσεις ακύρωσης κατά εκτελεστών διοικητικών πράξεων που εκδόθηκαν καθ' υπέρβαση εξουσίας ή κατά παράβαση του νόμου.

β) Οι αιτήσεις αναίρεσης κατά τελεσίδικων αποφάσεων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων.

γ) Οι διοικητικές διαφορές ουσίας που από το Σύνταγμα ή τους νόμους υπάγονται στην αρμοδιότητα του (π.χ. προσφυγές δημοσίων υπαλλήλων κατά αποφάσεων υποβιβασμού ή παύσης των υπηρεσιακών συμβουλίων σύμφωνα με το άρθρο 103 §4 Σ).

Η βασικότερη συνέπεια της συνταγματικής κατοχύρωσης των ενδεικτικών αυτών αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου της Επικρατείας, είναι ότι αυτές δεν μπορούν να τροποποιηθούν με νόμο και άρα κάθε νομοθετική διάταξη που τις περιορίζει ή τις καταργεί είναι αντισυνταγματική.

Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Επικρατείας λειτουργεί και η Επιτροπή Αναστολών, η οποία έχει την αρμοδιότητα να διατάζει την αναστολή των πράξεων της διοίκησης, κατά των οποίων έχει ασκηθεί αίτηση ακύρωσης. Η αρμοδιότητα αυτή έχει δικαστικό χαρακτήρα, εντούτοις οδηγεί στην έκδοση δικαστικής πράξης προσωρινής προστασίας και όχι σε οριστική απόφαση επί της κρινόμενης διαφοράς. Ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ασκούνται ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα. Τα ένδικα βοηθήματα ασκούνται στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας και στρέφονται κατά πράξεων ή παραλείψεων της δημόσιας διοίκησης, ενώ τα ένδικα μέσα στρέφονται κατά δικαστικών αποφάσεων και εισάγονται στο δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας. Τα ένδικα βοηθήματα που ασκούνται στο Συμβούλιο της Επικρατείας είναι: α) η αίτηση ακυρώσεως, β) η υπαλληλική προσφυγή, γ) η παρέμβαση και δ) η τριτανακοπή, ενώ τα ένδικα μέσα είναι: α) η αίτηση αναιρέσεως και β) η έφεση.

Τα ένδικα βοηθήματα και τα ένδικα μέσα ασκούνται στο Συμβούλιο της Επικρατείας και σε οποιαδήποτε διοικητική αρχή η οποία καθίσταται αρμόδια για τη διαβίβασή τους. Παραίτηση από το δικόγραφο είναι δυνατή μέχρι και την συζήτηση της υπόθεσης, ενώ δεν επιτρέπεται ούτε η παραίτηση υπό όρους ή αιρέσεις, ούτε όμως και η ανάκληση της παραίτησης. Η δημόσια διοίκηση είναι υποχρεωμένη να ενημερώσει για τις απόψεις της το Δικαστήριο, ενώ εκπροσωπείται στη δικαστική διαδικασία από δικηγόρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Οι διοικούμενοι εκπροσωπούνται από δικηγόρους σε όλα τα ένδικα βοηθήματα και μέσα, εκτός από την υπαλληλική προσφυγή στην οποία μπορούν να παρίστανται αυτοπροσώπως. Ειδικότερα, όσον αφορά τα ένδικα βοηθήματα και τα ένδικα μέσα ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας:

5.2.1.2. Η αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας

Η αίτηση ακυρώσεως κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 95 § 1, α' Σ. Η αίτηση ακυρώσεως συνιστά ένδικο βοήθημα που ασκείται από τον θιγόμενο πολίτη (έλληνα ή αλλοδαπό, φυσικό ή και νομικό πρόσωπο) ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου με το οποίο επιδιώκεται η ακύρωση μιας διοικητικής πράξης για λόγους που αφορούν την εξωτερική (πχ. τύπος, διαδικασία έκδοσης) ή την εσωτερική (πχ. κανόνες δικαίου που θέτει) νομιμότητα της.

Για την άσκηση της αίτησης ακύρωσης πρέπει να πληρούνται οι εξής υποκειμενικές προϋποθέσεις:

α) Ικανότητα διαδίκου: Η ικανότητα διαδίκου αντιστοιχεί στην ικανότητα κάθε προσώπου, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που θέτει το αστικό δίκαιο να αποτελεί υποκείμενο δικαίου και φορέα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Στο πλαίσιο αυτό, αίτηση ακυρώσεως δύνανται να ασκήσουν όλοι όσοι διαθέτουν ικανότητα δικαίου, δηλαδή όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα αλλά ακόμα και ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα. Πρόκειται για γενική υποκειμενική προϋπόθεση ασκήσεως της αιτήσεως ακυρώσεως.

β) Ικανότητα δικαστικής παράστασης: Η ικανότητα αυτή αντιστοιχεί προς την δικαιοπρακτική ικανότητα, όπως αυτή προβλέπεται στο ιδιωτικό δίκαιο. Νομικά ή φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν δικαιοπρακτική ικανότητα απολαμβάνουν και ικανότητα δικαστικής παράστασης. Πρόκειται για γενική υποκειμενική προϋπόθεση ασκήσεως της αιτήσεως ακυρώσεως.

γ) Έννομο συμφέρον: Σε αντίθεση με τις δυο προηγούμενες προϋποθέσεις που αποτελούν γενικές υποκειμενικές προϋποθέσεις για την άσκηση οποιουδήποτε ένδικου βοηθήματος, για την άσκηση της αίτησης ακυρώσεως ειδική προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη έννομου συμφέροντος του αιτούντα. Έτσι καταρχήν, η προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη θα πρέπει να προκαλεί υλική ή ηθική βλάβη στον αιτούντα. Το έννομο συμφέρον θα πρέπει να είναι: προσωπικό (η προσβαλλόμενη πράξη να βλάπτει προσωπικά και ειδικά τον αιτούντα), άμεσο (η προσβαλλόμενη πράξη να βλάπτει απευθείας τον αιτούντα και όχι κάποιο πρόσωπο με το οποίο αυτός συνδέεται με ορισμένη σχέση) και ενεστώς (να υφίσταται δηλαδή κατά την έκδοση της πράξης, κατά την άσκηση και την συζήτηση της αιτήσεως ακυρώσεως). Έτσι, δεν είναι παραδεκτή η άσκηση αίτησης ακύρωσης όταν αφορά έννομο συμφέρον του προσφεύγοντα το οποίο είτε προϋπήρξε της προσβαλλόμενης πράξεως είτε προσδοκάται στο μέλλον. Ούτε όμως υφίσταται έννομο συμφέρον ικανό να θεμελιώσει αίτηση ακυρώσεως, αν η προσβαλλόμενη πράξη έχει ανακληθεί, ή ο διοικούμενος έχει με άλλο τρόπο ικανοποιηθεί από την δημόσια διοίκηση.

δ) Τήρηση ορισμένης προθεσμίας: Ειδική υποκειμενική προϋπόθεση για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως είναι η τήρηση ειδικής προθεσμίας. Ειδικότερα, η αίτηση ακυρώσεως θα πρέπει να ασκηθεί μέσα

σε εξήντα ημέρες (από τη δημοσίευση, την κοινοποίηση ή τη γνώση της διοικητικής πράξης ή παράλειψης) αν αυτός που την ασκεί κατοικεί στο εσωτερικό ή ενενήντα αν κατοικεί στο εξωτερικό. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, η άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως είναι απαράδεκτη. Η έναρξη της προθεσμίας ποικίλει ανάλογα με τη φύση της προσβαλλόμενης πράξης και τον τύπο δημοσιότητας που τάσσει ο νόμος. Έτσι, για τις κανονιστικές πράξεις, η απαιτούμενη προθεσμία αρχίζει από τη δημοσίευση τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ενώ για τις ατομικές πράξεις η προθεσμία αρχίζει από την κοινοποίηση τους στον ενδιαφερόμενο (όταν αυτή προβλέπεται από το νόμο) ή από τη στιγμή που ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση της πράξης (γεγονός που πρέπει να προκύπτει από το φάκελο της υπόθεσης).

Η προθεσμία δύναται: α) να ανασταλεί για λόγους ανωτέρας βίας που εμφανίζονται πριν τη λήξη της προθεσμίας και διαρκούν μετά από αυτήν ή εξαιτίας των καλοκαιρινών διακοπών μεταξύ 1 Ιουλίου και 15 Σεπτεμβρίου κάθε έτους, και β) να διακοπεί εάν πριν την λήξη της ο ενδιαφερόμενος υπέβαλε απλή (αίτηση θεραπείας, ιεραρχική προσφυγή) ή ειδική προσφυγή. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η απαιτούμενη προθεσμία εκκινεί εκ νέου με την κοινοποίηση της απόφασης της διοίκησης επί της προσφυγής.

ε) Η ενδικοφανής προσφυγή: Όταν ο νόμος προβλέπει ρητά την προηγούμενη άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής, η άσκησή της αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεσή του παραδεκτού της αιτήσεως ακυρώσεως. Η ενδικοφανής προσφυγή παρέχει τη δυνατότητα εξέτασης κατ' ουσία της πράξης ή παράλειψης της δημόσιας διοίκησης η οποία εν συνεχεία προσβάλλεται με αίτηση ακυρώσεως. Στις περιπτώσεις αυτές, η αίτηση ακυρώσεως ασκείται κατά της απόφασης που η δημόσια διοίκηση εκδίδει επί της υποβαλλόμενης ενδικοφανούς προσφυγής. Ωστόσο, αν η δημόσια διοίκηση δεν εκδώσει απόφαση επί της ενδικοφανούς προσφυγής, προσβάλλεται δικαστικά η παράλειψή της, και αν η απόφαση επ' αυτής εκδοθεί αφού ασκηθεί η αίτηση ακύρωσης, αυτή συμπροσβάλλεται μαζί με την αρχική πράξη (Κύβελος, 2013).

Πέρα από τις γενικές και ειδικές υποκειμενικές προϋποθέσεις, για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως θα πρέπει να πληρούνται και οι ακόλουθες δύο αντικειμενικές προϋποθέσεις.

α) Η φύση της προσβαλλόμενης πράξης: Ειδική αντικειμενική προϋπόθεση για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως συνιστά η φύση της προσβαλλόμενης πράξης. Ειδικότερα, με αίτηση ακύρωσης προσβάλλονται μόνο οι εκτελεστές πράξεις των διοικητικών αρχών και των δημόσιων νομικών προσώπων. Έτσι, προσβάλλονται παραδεκτά οι πράξεις των οργάνων: α) της κεντρικής διοίκησης του κράτους, β) των αποκεντρωμένων και αυτοδιοικούμενων ΝΠΔΔ, γ) των Δημόσιων Νομικών προσώπων που διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο στις περιπτώσεις που ασκούν δημόσια ρυθμιστική αρμοδιότητα (δρουν ασκώντας δημόσια εξουσία) και δ) των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων, όταν οι πράξεις ή παραλείψεις τους δεν αφορούν την εφαρμογή ιερών κανόνων. Αντίθετα, δεν είναι παραδεκτή η προσβολή των πράξεων των οργάνων: α) της νομοθετικής λειτουργίας (τυπικοί νόμοι), β) της δικαστικής λειτουργίας, γ) της δημόσιας διοίκησης στις περιπτώσεις που αφορούν την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων, δ) των δημόσιων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, όταν δεν αφορούν κρατική ρυθμιστική τους αρμοδιότητα και ε) των ιδιωτών.

Περαιτέρω, η προσβαλλόμενη με αίτηση ακυρώσεως πράξη θα πρέπει να διαθέτει εκτελεστό χαρακτήρα (Δαγτόγλου, 2004). Έτσι, προσβάλλονται παραδεκτά οι πράξεις που εισάγουν ατομικούς ή γενικούς κανόνες δικαίου (ατομικές ή κανονιστικές πράξεις) και οι οποίες διαθέτουν εκτελεστό χαρακτήρα, δημιουργούν δηλαδή δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους διοικούμενους (Κόρσος, 2013). Εκτελεστό χαρακτήρα έχουν και οι διαπιστωτικές πράξεις των οργάνων της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων νομικών προσώπων. Αντίθετα δεν προσβάλλονται παραδεκτά:

i) Πράξεις που υπόκεινται σε προηγούμενη έγκριση. Σε αυτή την περίπτωση προσβάλλεται η τελική πράξη.

ii) Ενέργειες που αφορούν την εσωτερική λειτουργία της διοίκησης (π.χ. ερμηνευτικές εγκύκλιοι, διαβιβαστικά έγγραφα, οδηγίες κλπ.).

iii) Απλές γνώμες που διατυπώνει η διοίκηση χωρίς να δημιουργεί υποχρεώσεις ή δικαιώματα έναντι των διοικουμένων.

iv) Έγγραφα προς τους διοικούμενους ή άλλη διοικητική αρχή, τα οποία περιέχουν πληροφορίες ή ανακοινώσεις.

v) Προπαρασκευαστικές μιας διοικητικής πράξεως ενέργειες (π.χ. παραπεμπτικά έγγραφα, απλές γνωμοδοτήσεις κλπ.).

vi) Βεβαιωτικές πράξεις που επιβεβαιώνουν προηγούμενη διοικητική πράξη, χωρίς να τροποποιούν ή να αλλοιώνουν το αρχικό περιεχόμενο και τη ρύθμιση της.

vii) Εκτελεστές πράξεις που ενσωματώθηκαν σε μεταγενέστερη διοικητική πράξη και ως εκ τούτου έχασαν την αυτοτέλεια τους (πχ. σε περίπτωση σύνθετων διοικητικών πράξεων).

β) Έλλειψη παράλληλης προσφυγής: Προκειμένου να ασκηθεί παραδεκτά η αίτηση ακυρώσεως, δεν θα πρέπει προηγουμένως να έχει ασκηθεί κάποιο άλλο ένδικο βοήθημα που παρέχει δικαστική προστασία με ισοδύναμα αποτελέσματα. Ειδικότερα, ως παράλληλη προσφυγή θεωρούνται:

i) Οι υπαλληλικές προσφυγές που ασκούνται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας από δημόσιους και δημοτικούς υπαλλήλους, κατά αποφάσεων υπηρεσιακών συμβουλίων σε περιπτώσεις υποβιβασμού ή παύσης από τα καθήκοντά τους (άρθρο 103 §4 Σ).

ii) Εφέσεις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνέδριου, κατά πράξεων που αφορούν συντάξεις και πράξεις καταλογισμού σε δημόσιους υπολόγους.

iii) Η προσφυγή στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια, διοικητικά Πρωτοδικεία ή ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου.

iv) Η προσφυγή στα προβλεπόμενα από τον νόμο διοικητικά όργανα.

Μια διοικητική πράξη ή παράλειψη είναι δυνατόν να ακυρωθεί για τέσσερις προβλεπόμενους λόγους νομιμότητας. Εξ αιτίας της αναρμοδιότητας του οργάνου που την εξέδωσε, λόγω παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, εξ αιτίας παραβίασης κατ' ουσία διάταξης νόμου ή κατάχρησης εξουσίας. Ειδικότερα:

α) Αναρμοδιότητα του οργάνου: Λόγο ακυρώσεως μιας πράξης αποτελεί η έλλειψη αρμοδιότητας του οργάνου που την εξέδωσε η οποία και συνεπάγεται την έλλειψη της νόμιμης ικανότητάς του να εκδώσει την πράξη. Η αναρμοδιότητα μπορεί να γίνει κατανοητή με δυο έννοιες: είτε για την έκδοση μιας πράξης αρμόδιο είναι άλλο διοικητικό όργανο από εκείνο που εξέδωσε την πράξη είτε κανένα διοικητικό όργανο δεν διέθετε την αρμοδιότητα έκδοσης της προσβαλλόμενης με αίτηση ακυρώσεως πράξης. Στην πρώτη περίπτωση, η θεμελίωση λόγου ακυρώσεως απαιτεί την παραβίαση των κανόνων που αφορούν την καθ' ύλην, κατά τόπο, κατά χρόνο αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων αλλά και των κανόνων μεταβίβασης της αρμοδιότητας, εξουσιοδότησης υπογραφής και αναπλήρωσης. Στη δεύτερη περίπτωση, συντρέχει ζήτημα «υπερβάσεως εξουσίας», οπότε κατ' ακριβολογία η προσβαλλόμενη πράξη δεν διαθέτει εκτελεστό χαρακτήρα διότι στερήθηκε εξ υπαρχής το νόμιμο έρεισμά της.

β) Παράβαση ουσιώδους τύπου: Παράβαση ουσιώδους τύπου συνιστά η παραβίαση των διαδικαστικών προϋποθέσεων που τάσσει ο νόμος για την έκδοση μιας διοικητικής πράξης. Σε περίπτωση αμφιβολίας, οι τύποι που προβλέπονται ως αναγκαίοι για την έκδοση μιας πράξης θεωρούνται ουσιώδεις. Ειδικότερα, ουσιώδη τύπο για την έκδοση μιας διοικητικής πράξης αποτελούν:

i) Οι κανόνες που αφορούν την σύνθεση και λειτουργία των συλλογικών διοικητικών οργάνων.

ii) Οι κανόνες που προβλέπουν τη διατύπωση προηγούμενης γνώμης εκ μέρους συλλογικού οργάνου της δημόσιας διοίκησης ή τη διενέργεια ορισμένων προπαρασκευαστικών ενεργειών (πχ. απλή και σύμφωνη γνώμη, γνωμοδότηση).

iii) Η τήρηση προθεσμιών που τάχθηκαν προκειμένου να διενεργηθούν ορισμένες πράξεις από την πλευρά του διοικουμένου.

iv) Η άσκηση του δικαιώματος ακροάσεως πριν από την έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης, ιδίως όταν είναι δυσμενής για το διοικούμενο ή εκδίδεται κατ' ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειας της δημόσιας διοίκησης.

v) Η αιτιολογία των ατομικών διοικητικών πράξεων (Γώγος, 2012).

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μη τήρηση ενός ουσιώδους τύπου είναι δυνατόν να καλυφθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης, όχι όμως μετά την έκδοσή της (πχ. η αυτοπρόσωπη απολογία του διοικουμένου παρά την παράλειψη της δημόσιας διοίκησης να το καλέσει προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα του στην προηγούμενη ακρόαση ενώπιον των διοικητικών αρχών).

γ) Η παράβαση νόμου: Η παράβαση νόμου αφορά την εσωτερική νομιμότητα της προσβαλλόμενης με αίτηση ακυρώσεως διοικητικής πράξης, δηλαδή τη νομιμότητα του περιεχομένου της και αφορά την εσφαλμένη εφαρμογή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου ο οποίος συνιστά νόμιμο έρεισμά της, ενώ ειδική περίπτωση παράβασης νόμου αποτελεί η μη συμμόρφωση της δημόσιας διοίκησης στις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Όσον αφορά τις κανονιστικές πράξεις, ελέγχεται ειδικότερα το κατά πόσον αυτές τελούν σε αρμονία με υπέρτερες πηγές του δικαίου. Όσον αφορά τις ατομικές και ειδικότερα όσες εκδίδονται βάσει διακριτικής ευχέρειας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης, ως παράβαση νόμου θεωρείται η υπέρβαση των ακραίων ορίων της διακριτικής ευχέρειας των διοικητικών οργάνων. Ειδικότερα, υπέρβαση

των ακραίων ορίων της διακριτικής ευχέρειας έχουμε όταν: i) η επιλογή του εφαρμοστέου κανόνα έρχεται σε αντίθεση με την κοινή πείρα ή δεν εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και ii) παραβιάζεται η αρχή της αναλογικής ισότητας και της χρηστής διοίκησης. Παράβαση νόμου συνιστά και η διατύπωση πλημμελούς αιτιολογίας. Η αιτιολογία μιας ατομικής διοικητικής πράξεως είναι νόμιμη όταν είναι ειδική και όχι γενική ή αόριστη, και όλα της τα στοιχεία να αναφέρονται στη συγκεκριμένη περίπτωση που συνιστά και το αντικείμενο ρύθμισης της πράξης, και όταν είναι πλήρης ή επαρκής και όχι ελλιπής, δηλαδή αναφέρεται σε όλα τα ουσιώδη περιστατικά που δικαιολογούν τη συγκεκριμένη απόφαση και δεν καταλείπει κενά ως προς την κρίση του αρμόδιου, για την έκδοσή της, διοικητικού οργάνου (Μαρκαντωνάτου- Σκαλτσά, 2013). Θα πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι κατά την εξέταση της παράβασης κατ' ουσία διάταξης νόμου, της εσωτερικής δηλαδή νομιμότητας μιας διοικητικής πράξης, δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί η ουσιαστική κρίση της διοίκησης (για παράδειγμα επιστημονικές ή τεχνικές εκτιμήσεις της).

δ) Κατάχρηση εξουσίας: Κατάχρηση εξουσίας, ως λόγος αιτήσεως ακυρώσεως, υφίσταται όταν η προσβαλλόμενη πράξη φέρει όλα τα τυπικά στοιχεία της νομιμότητας, δεν ανταποκρίνεται όμως στους σκοπούς που εξυπηρετεί ο κανόνας δικαίου που εφαρμόστηκε και ειδικότερα δεν εξυπηρετεί το γενικό συμφέρον, αλλά αλλότριο συμφέρον ή ιδιωτικό συμφέρον του οργάνου που εξέδωσε την πράξη. Η κατάχρηση εξουσίας δεν αφορά κανονιστικές πράξεις ή ατομικές πράξεις που εκδίδονται με ενάσκηση δέσμιας αρμοδιότητας των οργάνων της δημόσιας διοίκησης αλλά μόνον ατομικές πράξεις που εκδίδονται κατ' ενάσκηση της διακριτικής ευχέρεια των διοικητικών οργάνων.

Η άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως, δεν αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης. Η αναστολή της πράξης είναι δυνατή μόνο με την υποβολή αιτήσεως αναστολής ενώπιον της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας (Πρεβεδούρου, 2012). Είναι επίσης δυνατή η άσκηση παρέμβασης στην ακυρωτική δίκη υπέρ της ισχύος της πράξεως. Η ακυρωτική απόφαση καταργεί την πράξη ή την παράλειψη έναντι όλων και ενεργεί από το παρελθόν, δηλαδή αναδρομικά. Η ακυρωτική απόφαση είναι αμετάκλητη και εναντίον της δεν χωρεί κανένα ένδικο μέσο. Τέλος, η διοίκηση έχει την υποχρέωση να συμμορφωθεί (άρθρο 95 § 5, β' Σ) με τις ακυρωτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώ οι πράξεις της που παραβιάζουν τις αποφάσεις του ή δεν συμμορφώνονται σε αυτές, παραβιάζουν το Σύνταγμα και είναι ακυρωτές. Η υποχρέωση της διοίκησης σε συμμόρφωση συνίσταται ειδικότερα: i) στη νομική αποκατάσταση της νομικής και πραγματικής κατάστασης που θα υπήρχε αν η παράνομη πράξη ή παράλειψη δεν είχε εκδοθεί, και ii) στη δημιουργία νέας νομικής και πραγματικής κατάστασης σύμφωνα με τους κανόνες δικαίου, των οποίων η παράβαση δημιούργησε την παράνομη πράξη ή παράλειψη.

5.2.1.4. Η υπαλληλική προσφυγή, η τριτανακοπή και τα ένδικα μέσα ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας

Η άσκηση της υπαλληλικής προσφυγής στο Συμβούλιο της Επικρατείας αποτελεί ένδικο βοήθημα, το οποίο προβλέπεται στο Σύνταγμα στις περιπτώσεις που τα υπηρεσιακά συμβούλια επιβάλλουν ποινή υποβιβασμού ή παύσης (άρθρο 103 § 4, β'). Σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις υπηρεσιακών αποφάσεων, η άσκηση υπαλληλικής προσφυγής είναι δυνατή ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου. Η υπαλληλική προσφυγή είναι ειδικό ένδικο βοήθημα, διότι ασκείται από συγκεκριμένα μόνον υποκείμενα, ενώ αποτελεί διαφορά ουσίας, δίνει δηλαδή την δυνατότητα στο δικαστήριο να εξετάσει τόσο την νομιμότητα όσο και την ουσία των εν λόγω διαφορών. Έννομο συμφέρον για την άσκηση υπαλληλικής προσφυγής έχουν:

α) Οι μόνιμοι δημόσιοι διοικητικοί υπάλληλοι, οι μόνιμοι υπάλληλοι των ΟΤΑ, των ΝΠΔΔ και της Βουλής.

β) Οι υπάλληλοι που διαθέτουν οργανική θέση με θητεία.

γ) Οι υπάλληλοι που έχουν διοριστεί σε θέση υπαλλήλου και διανύουν τη δοκιμαστική τους θητεία κατά των αποφάσεων που τους απολύουν ή δεν τους μονιμοποιούν στο τέλος της θητείας τους.

δ) Οι υποψήφιοι σε διαγωνισμό πρόσληψης μόνιμων υπαλλήλων για την προσβολή απόφασης της εξεταστικής επιτροπής, η οποία τους απολύει λόγω ήθους.

Αντίθετα, δεν μπορούν να ασκήσουν υπαλληλική προσφυγή όσοι εργάζονται στο Δημόσιο με σχέση ιδιωτικού δικαίου, οι στρατιωτικοί και οι μετακλητοί δημόσιοι υπάλληλοι. Με την υπαλληλική προσφυγή είναι δυνατόν να προσβληθούν αποφάσεις υπηρεσιακών ή πειθαρχικών συμβουλίων οι οποίες συνεπάγονται:

i) απόλυση μόνιμου υπαλλήλου επειδή διαπιστώθηκε σωματική ή πνευματική ανικανότητά του, ii) απόλυση ή υποβιβασμό μόνιμου υπαλλήλου λόγω ακαταλληλότητας, iii) απόλυση μόνιμου υπαλλήλου επειδή διαπιστώθηκε σωματική ή πνευματική ανικανότητα, iv) απόλυση μόνιμου υπαλλήλου λόγω κατάργησης ομοιόβαθμων θέσεων του ίδιου κλάδου και v) απόφαση πειθαρχικού συμβουλίου που επιβάλλει την ποινή του υποβιβασμού ή της παύσης. Η προθεσμία για την άσκηση της υπαλληλικής προσφυγής είναι εξήντα (60) ημερών και παρεκτείνεται κατά τριάντα (30) μέρες για όσους διαμένουν στην αλλοδαπή. Γεγονός της έναρξης της προθεσμίας είναι αποκλειστικά και μόνον η έγκυρη κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο υπάλληλο της πράξης που υπόκειται σε προσφυγή και όχι η κατά οποιοδήποτε άλλο τρόπο γνώση της. Η προηγούμενη άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής δεν συνιστά προϋπόθεση του παραδεκτού της υπαλληλικής προσφυγής. Η προθεσμία και η άσκηση της υπαλληλικής προσφυγής έχουν ως αποτέλεσμα την αναστολή εκτέλεσης των πράξεων υποβιβασμού ή παύσης. Το Συμβούλιο της Επικρατείας, όταν δικάζει την υπαλληλική προσφυγή, επανεξετάζει την υπόθεση στο σύνολό της και κατά το νόμο και κατά την ουσία, εκτιμά δηλαδή και τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Συνεπώς, η υπόθεση κρίνεται από την αρχή σε δεύτερο βαθμό, ο δε προσφεύγων έχει τη δυνατότητα να προβάλει τόσο νομικούς όσο και πραγματικούς ισχυρισμούς. Τέλος, σημειώνεται ότι όταν με την υπαλληλική προσφυγή προσβάλλονται οι αποφάσεις υποβιβασμού ή παύσης, συμπροσβάλλονται και οι διοικητικές πράξεις που εκδίδονται για την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών, των οποίων η προσβολή είναι δυνατή μόνο με αίτηση ακυρώσεως. Γίνεται δεκτό στην περίπτωση αυτή ότι παραδεκτά, με το ίδιο δικόγραφο, ασκούνται η υπαλληλική προσφυγή και η αίτηση ακυρώσεως.

Η αναίρεση αποτελεί ένδικο μέσο και ασκείται από τον διάδικο που έχει συμμετάσχει σε δίκη, ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων ουσίας, και έχει ηττηθεί εν όλων ή εν μέρει και γι' αυτό διαθέτει έννομο συμφέρον για την άσκηση της. Η προθεσμία της είναι εξήντα (60) ημερών και αρχίζει από την κοινοποίηση της δικαστικής απόφασης στο διάδικο. Με το ένδικο μέσο της αναίρεσης προσβάλλονται τελεσίδικες αποφάσεις, δηλαδή αποφάσεις στις οποίες είτε δεν χωρούσε έφεση, είτε έχει ασκηθεί. Λόγοι αναίρεσης είναι: α) η υπέρβαση των καθηκόντων ή της καθ' ύλην αρμοδιότητας του διοικητικού δικαστηρίου, β) η μη νόμιμη συγκρότηση ή σύνθεσή του, γ) η παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, γ) η εσφαλμένη ερμηνεία ή πλημμελής εφαρμογή του νόμου και δ) η υπαρξη δύο ή περισσότερων αποφάσεων που είναι αντιφατικές μεταξύ τους στην ίδια υπόθεση και με τους ίδιους διαδίκους. Η άσκηση αναίρεσης δεν διαθέτει ανασταλτικό αποτέλεσμα, ενώ η αναίρεση της απόφασης επαναφέρει τους διαδίκους στην πρότερη έννομη κατάστασή τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε αντίθεση με τον ακυρωτικό έλεγχο, ο αναιρετικός έλεγχος αφορά αποκλειστικά και μόνον τις νομικές πλημμέλειες μιας απόφασης και όχι την κρίση για τους κανόνες που αφορούν τη διοικητική διαδικασία, την εφαρμογή των κανόνων δικαίου από τα όργανα της δημόσιας διοίκησης ή την από μέρους τους κακή χρήση της διακριτικής τους ευχέρειας.

Η έφεση αποτελεί ένδικο μέσο ασκούμενο ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά των αποφάσεων που εκδίδονται επί των αιτήσεων ακυρώσεως που ανήκουν στην αρμοδιότητά του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου. Η πρόβλεψη αυτή υφίσταται στο Σύνταγμα και αφορά την άσκηση δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας από το Συμβούλιο της Επικρατείας, όσον αφορά τις αποφάσεις των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων (άρθρο 95 §3 Σ). Έννομο συμφέρον για την άσκηση έφεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας έχουν οι διάδικοι που έχουν υποβάλει αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου επί των αποφάσεών του, ενώ η προθεσμία είναι εξηνταήμερη (60) και εκκινεί από την κοινοποίηση της απόφασης επί της αιτήσεως ακυρώσεως, ενώ παρεκτείνεται κατά τριάντα (30) ημέρες για όσους κατοικούν στην αλλοδαπή. Ο έλεγχος που λαμβάνει χώρα από το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι έλεγχος νομιμότητας και αναφέρεται αποκλειστικά σε σφάλματα της πρωτόδικης απόφασης. Αν το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνει βάσιμη την άσκηση της έφεσης, επανεκδικάζει την αίτηση ακύρωσης. Η άσκηση της έφεσης δεν αναστέλλει την προσβαλλόμενη διοικητική πράξη και γι' αυτό θα πρέπει να κατατεθεί από τον ενδιαφερόμενο διοικούμενο και αίτηση αναστολής στην Επιτροπή Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας, προκειμένου να ανασταλεί η εκτέλεσή της.

Η τριτανακοπή είναι το ένδικο βοήθημα το οποίο ασκείται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας με το οποίο επιδιώκεται η εξαφάνιση μιας ακυρωτικής του απόφασης. Η τριτανακοπή είναι ένδικο βοήθημα το οποίο συνιστά συνέπεια της ισχύος κατά παντός τρίτου του ακυρωτικού αποτελέσματος και της ακυρωτικής δίκης και η ανάγκη πρόβλεψής της απορρέει από το γεγονός ότι το ακυρωτικό δεδικασμένο δεσμεύει μόνον τους διαδίκους και τους καθολικούς ή οιονεί καθολικούς διαδόχους του. Η έλλειψη δυνατότητας τριτανακοπής θα άφηνε εκείνον που ενδεχομένως βλάπτεται από την ακυρωτική απόφαση και δεν συμμετείχε στην σχετική δίκη, χωρίς ένδικο βοήθημα. Το χαρακτηριστικό της τριτανακοπής που την κάνει να ομοιάζει με ένδικο μέσο παρά το ότι ουσιαστικά αποτελεί ένδικο βοήθημα, είναι ότι τυπικά ασκείται κατά δικαστικής απόφασης. Η τριτανακοπή ασκείται από τρίτο στον οποίο δεν είχε κοινοποιηθεί αντίγραφο

της αίτησης ακυρώσεως και έτσι δεν είχε συμμετάσχει στην εκδίκασή της μολονότι είχε έννομο συμφέρον ειδικό γι' αυτό. Η προθεσμία για την άσκηση της τριτανακοπής είναι εξηνταήμερη (60) και ξεκινά από την κοινοποίηση στον τρίτο της ακυρωτικής απόφασης ή από την ημερομηνία που αυτός αποδεικνύει ότι έλαβε γνώση, ενώ η προθεσμία παρεκτείνεται για τριάντα (30) ημέρες σε περιπτώσεις κατοίκων της αλλοδαπής. Ειδικές προϋποθέσεις της τριτανακοπής είναι η ιδιότητα του τριτανακόπτοντος ως τρίτου, καθώς και η ύπαρξη ειδικού έννομου συμφέροντος στο πρόσωπό του που συνίσταται στην υλική ή ηθική βλάβη την οποία υφίσταται ο τριτανακόπτων από την ακύρωση της διοικητικής πράξης ή παράλειψης. Η τριτανακοπή προσβάλλει την ακυρωτική απόφαση κατά το διατακτικό της, στοχεύει στην εξαφάνιση της ακυρωτικής απόφασης και έχει ως σκοπό την αναβίωση της διοικητικής πράξης. Ο τριτανακόπτων μπορεί να προβάλει κάθε πραγματικό ή νομικό ισχυρισμό που θα προέβλεπε αν είχε υποβάλει παρέμβαση στην αρχική ακυρωτική δίκη για την απόκρουση των λόγων ακυρώσεως και υπέρ της διατήρησης της ισχύος και του κύρους της επίμαχης πράξης.

5.2.2. Τα Διοικητικά Δικαστήρια

Η ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος διοικητικής δικαιοσύνης, η οποία εξειδικεύεται στον έλεγχο της διοικητικής δράσης παρέχει μεγάλη προστασία στα δικαιώματα των διοικουμένων, εγγυάται την προστασία του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου. Σύμφωνα με το Σύνταγμα οι κάθε είδους διοικητικές διαφορές υπάγονται στην δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων (άρθρο 94 §1 Σ). Οι διαφορές αυτές κατανέμονται, όπως παρατηρήσαμε, σε ακυρωτικές διαφορές, οι οποίες εξετάζονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας και σε διαφορές ουσίας οι οποίες ελέγχονται ενώπιον των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων με το ένδικο βοήθημα της προσφυγής. Με τον Ν. 1406/1983 ολοκληρώθηκε η δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων με την υπαγωγή σε αυτά όλων των διοικητικών διαφορών ουσίας που δεν υπάγονται στην ειδική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς και στην δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Σήμερα, η οργάνωση και λειτουργία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων διέπεται κυρίως από τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Ν. 2717/1999).

Τα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια συγκροτούνται από τακτικούς διοικητικούς δικαστές που διαθέτουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία. Ειδικότερα διακρίνονται σε: α) Μονομελή και Τριμελή Διοικητικά Πρωτοδικεία και β) στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο. Περαιτέρω, οι βαθμοί των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων είναι: Πρόεδρος Εφετών, Εφέτης, Πρόεδρος Πρωτοδικών, Πρωτοδίκης και Πάρεδρος παρά Πρωτοδίκες.

5.2.2.1. Οι αρμοδιότητες των Διοικητικών Δικαστηρίων

Οι αρμοδιότητες των διοικητικών δικαστηρίων προσδιορίζονται με τους Ν. 702/77 και Ν. 1406/83 και ειδικότερα σε διαφορές που αφορούν:

- α) Ζητήματα φορολογικής φύσεως.
- β) Ζητήματα χρηματικών διαφορών που αφορούν αξίωση αποζημίωσης από το Δημόσιο, τους ΟΤΑ και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι οποίες πηγάζουν από σχέσεις δημοσίου δικαίου.
- γ) Εισφορές, παροχές, δικαιώματα που προβλέπονται από τη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης και παροχής κοινωνικής προστασίας.
- δ) Τον καθορισμό των ορίων των περιφερειών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το κύρος των κοινοτικών, δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών, και την αστική ευθύνη των κοινοτικών, δημοτικών και νομαρχιακών αρχών.
- ε) Το κύρος των αρχαιρεσιών των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου σωματειακής μορφής, όπως για παράδειγμα εμπορικών επιμελητηρίων ή ιατρικών και δικηγορικών συλλόγων.
- στ) Την ερμηνεία, την εκτέλεση και τη λύση διοικητικών συμβάσεων.
- ζ) Τη χορήγηση ή ανάκληση αδειών ίδρυσης και λειτουργία καταστημάτων και αδειών κυκλοφορίας οχημάτων, καθώς και την επιβολή κυρώσεων
- η) Την εφαρμογή του ΚΕΔΕ με πράξεις σχετικές με την είσπραξη απαιτήσεων του δημόσιου.
- θ) Την επιβολή διοικητικών κυρώσεων ή ποινών.

ι) Την αποζημίωση για αστική ευθύνη του δημοσίου βάσει των άρθρων 10 και 106 ΕισΝΑΚ.

ια) Την εφαρμογή της νομοθεσίας για τα μεταλλεία και τα ορυχεία.

ιβ) Την εφαρμογή της νομοθεσίας για τα σήματα.

ιγ) Την επιβολή πειθαρχικών ποινών σε μέλη επαγγελματικών ενώσεων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, όπως ιατρικοί ή δικηγορικοί σύλλογοι.

ιδ) Τη χορήγηση ή την ανάκληση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας και την επιβολή κυρώσεων κατά τη λειτουργία καταστημάτων και εργαστηρίων υγειονομικού ενδιαφέροντος, την χορήγηση, ανάκληση ή αφαίρεση άδειας κυκλοφορίας οχημάτων και την επιβολή συναφών κυρώσεων και την παραχώρηση δικαιώματος και τον καθορισμό των όρων εκμετάλλευσης αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης.

Αρμοδιότητα κατ' εξαίρεση της γενικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας για την εκδίκαση αιτήσεων ακυρώσεως διαθέτει το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο, σε περιπτώσεις που αφορούν:

α) Το διορισμό και την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων.

β) Την εισαγωγή και εν γένει την κατάσταση των μαθητών παραγωγικών σχολών.

γ) Την πρόσληψη και κατάσταση του προσωπικού του Δημοσίου, ΟΤΑ και ΝΠΔΔ.

δ) Την εφαρμογή της εκπαιδευτικής νομοθεσίας για τους μαθητές.

ε) Την ανάκληση συντελεσμένων ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων.

στ) Την τακτοποίηση, προσκύρωση και αναλογισμό της αποζημίωσης ακινήτων.

ζ) Το χαρακτηρισμό κτισμάτων ως αυθαίρετων και την εξαίρεσή τους από την κατεδάφιση.

η) Την έκδοση οικοδομικών αδειών και αδειών για την κοπή δέντρων και την σύνδεση οικοδομών.

Η αρμοδιότητα των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων διακρίνεται σε καθ' ύλη και κατά τόπο. Η καθ' ύλη με κριτήριο τον βαθμό της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων και η κατά τόπο με κριτήριο τον δεσμό μιας υπόθεσης με μια τοπική περιφέρεια. Στην περίπτωση των διαφορών ουσίας αρμόδια καθ' ύλη στον πρώτο βαθμό είναι τα διοικητικά πρωτοδικεία με την εξαίρεση τις διαφορές από διοικητικές συμβάσεις οι οποίες ανήκουν στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου. Έτσι, υπάγονται στην αρμοδιότητα των Μονομελών Διοικητικών Πρωτοδικείων, οι χρηματικές διαφορές των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει τις 60,000 ευρώ, όπως και η εκδίκαση των φορολογικών και τελωνειακών διαφορών, το αντικείμενο των οποίων δεν υπερβαίνει τις 150,000 ευρώ. Το Μονομελές Πρωτοδικείο είναι επίσης αρμόδιο, ανεξάρτητα από το ποσό, για την εκδίκαση της ανακοπής κατά των πράξεων διοικητικής εκτέλεσης, των αμφισβητήσεων σχετικά με την μεσεγγύηση ή φύλαξη κινητών ή ακινήτων και για την εκδίκαση προσφυγής κατά πρωτοκόλλου επιβολής αποζημίωσης λόγω ανοικοδόμησης εντός δασών ή αναδασωτέων εκτάσεων. Τα Τριμελή Διοικητικά Πρωτοδικεία είναι αρμόδια για την εκδίκαση όλων των υπόλοιπων διαφορών ουσίας που το Σύνταγμα ή ο νόμος δεν έχει αναθέσει σε άλλο δικαστήριο (γενική αρμοδιότητα), ενώ εκδικάζουν και τις εφέσεις κατά των αποφάσεων των Μονομελών Διοικητικών Πρωτοδικείων. Αντίστοιχα, τα Τριμελή Διοικητικά Εφετεία εκδικάζουν εφέσεις κατά των αποφάσεων των Τριμελών Διοικητικών Πρωτοδικείων, διαφορές από διοικητικές συμβάσεις και τις αιτήσεις ακυρώσεως που τους ανατίθενται βάσει του νόμου.

Η κατά τόπο αρμοδιότητα των διοικητικών δικαστηρίων προσδιορίζεται από την έδρα στην οποία βρίσκεται η διοικητική αρχή που έχει προβεί στην προσβαλλόμενη ενέργεια, πράξη ή παράλειψη. Στα δικαστήρια της πρωτεύουσας του κράτους εκδικάζονται οι αιτήσεις που αφορούν πράξεις ή ενέργειες των διοικητικών αρχών, όταν αυτές τελέστηκαν εκτός Ελλάδος, στην αλλοδαπή.

5.2.2.2. Ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων

Τα ένδικα βοηθήματα που ασκούνται ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων είναι κατά κύριο λόγο η προσφυγή, η αγωγή και η αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου, ενώ δευτερεύουσα σημασία έχουν η ένσταση που ασκείται κατά του κύρους των κοινοτικών, δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών, και η ανακοπή κατά διαφορών που αφορούν την είσπραξη δημοσίων εσόδων σύμφωνα με τον Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ). Ειδικότερα, όσον αφορά την αίτηση ακυρώσεως στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο, ισχύουν όσα προαναφέραμε για την άσκηση αίτησης ακυρώσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Κατά των αποφάσεων αυτών ασκείται, όπως επισημάνθηκε, έφεση στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Ειδικότερα, όσον αφορά την προσφυγή και την αγωγή:

α) Η προσφυγή. Για την άσκηση της προσφυγής είναι αναγκαία η πλήρωση των ιδίων υποκειμενικών προϋποθέσεων που ισχύουν και στην περίπτωση της αιτήσεως ακυρώσεως, με τη διαφορά ότι το έννομο συμφέρον του αιτούντα είναι στενότερο στην περίπτωση της προσφυγής από ότι στην περίπτωση της αιτήσεως ακυρώσεως. Έτσι, έχει έννομο συμφέρον εκείνος του οποίου: α) από την προσβαλλόμενη με την προσφυγή πράξη ή παράλειψη έχει προσβληθεί συγκεκριμένο δημόσιο δικαίωμα το οποίο παρέχεται από την νομοθεσία, και έχει ως περιεχόμενο την υποχρέωση της Διοίκησης σε παροχή (πχ. επιστροφής φόρου) και β) όταν η προσβαλλόμενη με την προσφυγή πράξη ή παράλειψη έχει επιβάλει στο διοικούμενο συγκεκριμένη υποχρέωση (πχ. καταβολής φόρου). Η στενότητα του έννομου συμφέροντος σημαίνει ότι οι διοικητικές πράξεις που προσβάλλονται με προσφυγή έχουν κυρίως ατομικό χαρακτήρα. Κατά τα άλλα, για την υποβολή της προσφυγής απαιτείται η τήρηση προθεσμίας εξήντα (60) ημερών η οποία παρεκτείνεται επιπλέον τριάντα (30) ημέρες στις περιπτώσεις κατοίκων της αλλοδαπής, η άσκηση εφόσον απαιτείται ενδικοφανούς προσφυγής, η έλλειψη παράλληλης προσφυγής, ενώ, τέλος, η προσβαλλόμενη με την προσφυγή πράξη θα πρέπει να διαθέτει εκτελεστό χαρακτήρα, όπως ακριβώς ισχύει και για την αίτηση ακυρώσεως. Το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα εκτός από τη νομιμότητα μιας πράξης να εξετάσει και την ουσία, δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά μιας πράξης, ενώ η προσφυγή μπορεί να οδηγήσει όχι μόνον στην ακύρωση αλλά και στην τροποποίηση της πράξης (πχ. τροποποίηση του ποσού που οφείλει ο διοικούμενος από φορολογική του υποχρέωση). Η εξέταση της ουσίας, δηλαδή των πραγματικών περιστατικών και η δυνατότητα τροποποίησης, πέρα από την ακύρωση, της προσβαλλόμενης πράξης, αποτελούν και τις κυριότερες διαφορές μεταξύ της προσφυγής και της αιτήσεως ακυρώσεως.

β) Η αγωγή. Για την αγωγή απαιτείται ειδικό έννομο συμφέρον το οποίο υπάρχει στις περιπτώσεις που ο διοικούμενος: α) προβάλει αξίωση σύμφωνα με τα άρθρα 105 και 106 ΕισΝΑΚ από παράνομη πράξη ή παράλειψη διοικητικού οργάνου, η οποία του προκάλεσε ζημία υλική ή ηθική, β) προβάλει αξίωση αποζημίωσης από αντισυμβατική ενέργεια του Δημοσίου ή Δημοσίου Νομικού Προσώπου, με το οποίο έχει συμβληθεί με διοικητική σύμβαση, και γ) προβάλει αξίωση αποζημίωσης από νόμιμη διοικητική πράξη, που εκδόθηκε βάση διατάξεων που προβλέπουν αποζημίωση. Η αγωγή μπορεί να ασκηθεί παράλληλα με αίτηση ακύρωσης ή προσφυγή, χωρίς να αποτελεί παράλληλη προσφυγή, στην πράξη όμως η εκδίκασή της συνήθως αναστέλλεται, ούτως ώστε να εκδικαστούν ως κύρια, τα ένδικα βοηθήματα της αιτήσεως ακυρώσεως και της προσφυγής. Προθεσμία για την άσκηση της αγωγής δεν ορίζεται, απλώς η αγωγή θα πρέπει να εγερθεί μέσα στον χρόνο παραγραφής της επίδικης αξίωσης, αλλιώς απορρίπτεται ως αβάσιμη. Επειδή η αγωγή έχει κατανηφιστικό χαρακτήρα, δηλαδή εμπεριέχει αίτημα ικανοποίησης χρηματικής απαίτησης, θα πρέπει να καταβάλλεται δικαστικό ένσημο (Σοϊλεντάκης, Ατσαλάκη, 2015).

Κατά την εκδίκαση των ενδίκων βοηθημάτων στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια είναι δυνατόν να υποβληθούν πρόσθετοι λόγοι ή να ασκηθεί παρέμβαση. Ειδικότερα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την προδικασία και πριν εκδικαστούν τα ένδικα βοηθήματα στο δικαστήριο είναι δυνατή η υποβολή πρόσθετων λόγων, με δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου, τουλάχιστον δεκαπέντε πλήρεις μέρες πριν από την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο. Περαιτέρω, στη διαδικασία ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων είναι δυνατόν να παρέμβει τρίτος που διαθέτει έννομο συμφέρον. Ειδικότερα, σε δίκη που αφορά προσφυγή ή αγωγή, πρόσθετη παρέμβαση μπορεί να ασκήσει οποιοσδήποτε τρίτος για την υποστήριξη του διαδίκου υπέρ του οποίου έχει έννομο συμφέρον να αποβεί η δίκη. Αντίστοιχα, στις δίκες που αφορούν αγωγές, κύρια παρέμβαση μπορεί να κάνει εκείνος ο οποίος προβάλλει τον ισχυρισμό ότι αυτός είναι δικαιούχος της χρηματικής απαίτησης ζητώντας να του επιδικαστεί. Η παρέμβαση αν είναι κύρια ασκείται μόνο στον πρώτο βαθμό της διαδικασίας, ενώ αν είναι πρόσθετη και στον δεύτερο, στην κατ' έφεση δίκη. Διενεργείται με δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου και κοινοποιείται στους διαδίκους τουλάχιστον τριάντα μέρες πριν από τη συζήτηση στο ακροατήριο.

Τα προβλεπόμενα ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων ένδικα μέσα είναι τα ακόλουθα:

α) Η Έφεση. Σε έφεση υπόκεινται οριστικές αποφάσεις των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, ενώπιον των δευτεροβάθμιων δικαστηρίων. Ειδικότερα, οι αποφάσεις του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου προσβάλλονται στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο και του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο. Έννομο συμφέρον στην άσκηση έφεσης έχει ο διάδικος που ηττήθηκε στην πρωτόδικη δίκη καθώς και ο καθολικός διάδοχός του ή και ο ειδικός διάδοχός του σε περίπτωση αγωγής. Η έφεση όταν ασκείται σε αποφάσεις επί αγωγών έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, ενώ όταν ασκείται κατά αποφάσεων επί προσφυγών όχι και για το λόγο αυτό θα πρέπει να κατατεθεί και αίτηση αναστολής ενώπιον

του δικαστηρίου που εκδικάζει την έφεση. Ειδικά στην περίπτωση αποφάσεων που έχουν εκδοθεί σε αγωγές, η έφεση έχει και επικοινωντικό αποτέλεσμα, το οποίο σημαίνει ότι ο εφεσίβλητος δικαιούται να ασκήσει αντέφεση κατά της απόφασης που προσβάλλεται με έφεση μέσα όμως στα όρια των κεφαλαίων της απόφασης που έχουν προσβληθεί από το διάδικο του. Η έφεση διαθέτει μεταβιβαστικό αποτέλεσμα, που σημαίνει ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να εξετάσει μόνον τα κεφάλαια της απόφασης που έχει προσβάλει ο διάδικος. Αυτεπαγγέλτως εξετάζεται η αναρμοδιότητα του οργάνου που εξέδωσε την πράξη και η νόμιμη βάση της. Εφόσον μια διαφορά δεν ξεπερνά το ποσό των 5,000 ευρώ δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί έφεση και η σχετική απόφαση θεωρείται ανέκκλητη. Εξαιρούνται οι απαιτήσεις προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και απαιτήσεις από αποδοχές έναντι του δημοσίου ή Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τις οποίες το ότι τίθεται στα 3,000 ευρώ.

β) Η ανακοπή ερημοδικίας: Η ανακοπή ερημοδικίας ασκείται ενώπιον του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση από τον ηττηθέντα διάδικο που δεν κλητεύθηκε νόμιμα στη διαδικασία ή δεν παρέστη για λόγους ανωτέρας βίας. Η ανακοπή ερημοδικίας στοχεύει στην παροχή δικαστικής προστασίας για την θεραπεία πλημμελειών που αφορούν τη δικαστική διαδικασία. Σε ανακοπή υπόκεινται οι αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν ερήμην στον πρώτο βαθμό από Μονομελή και Τριμελή Διοικητικά Πρωτοδικεία ή στον δεύτερο βαθμό από Τριμελή Διοικητικά Πρωτοδικεία ή από το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο.

γ) Η αίτηση αναθεώρησης: Η αίτηση αναθεώρησης ασκείται: α) από τον ηττηθέντα διάδικο ενώπιον του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση κατά πρωτόδικων οριστικών αποφάσεων που δεν υπόκεινται σε έφεση ή ανακοπή ή παρήλθε ή σχετική προθεσμία για την άσκηση τους και β) από τον ηττηθέντα διάδικο κατά αποφάσεων δευτεροβάθμιου δικαστηρίου που δεν υπόκεινται σε ανακοπή ή παρήλθε η σχετική προθεσμία άσκήσεώς της. Οι λόγοι της αναθεώρησης αφορούν την θεμελίωση της απόφασης σε δολίως εξαχθέντα μέσα, όπως για παράδειγμα πλαστά έγγραφα ή ψευδομαρτυρία.

δ) Η τριτανακοπή: Αποτελεί ένδικο βοήθημα μολονότι ασκείται κατά δικαστικής απόφασης. Κατατίθεται ενώπιον του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, από τρίτο πρόσωπο που επηρεάζεται από το διατακτικό της απόφασης και δεν κλητεύθηκε στη διαδικασία. Για την τριτανακοπή ισχύουν όσα αναφέραμε παραπάνω για τη διαδικασία στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Βιβλιογραφία/Αναφορές

- Αρναούτογλου, Φ. (2012). *Η «πρότυπη» η «πιλοτική» δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Γέροντας, Α. (2014). *Επιτομή Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γέροντας, Α. (2014). *Επιτομή Γενικού Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γέροντας, Α. (2009). *Ο εξευρωπαϊσμός του εθνικού Διοικητικού και Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γέροντας, Α., Λύτρας, Σ., Παυλόπουλος, Π., Σιούτη, Γ., Φλογαίτης, Σ. (2010). *Διοικητικό δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γιαννακόπουλος, Κ.Θ. (2013). *Η επίδραση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Γώγος, Κ. (2012). *Η αιτιολογία των διοικητικών πράξεων*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Δαγτόγλου, Π. Δ. (2004). *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, (5η έκδοση ενημερωμένη από τον Π. –Μ. Ευστρατίου), Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Δαγτόγλου, Π. Δ. (2004). *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, (3η έκδοση, επιμελημένη και συμπληρωμένη από τον Π. Κ. Λαζαράτο και Θ. Δ. Παπαγεωργίου), Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Καράκωστας, Β. (2013). *Τα ένδικα μέσα στη διοικητική δίκη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Κοϊμτζόγλου, Ι. Ε. (1999). *Στοιχεία Δημοσίου Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κόρσος Δ. (2013). *Διοικητικό Δίκαιο* (Γενικό Μέρος), Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.

- Κόρσος Δ. (2013). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Κυβέλος, Σ. (2013). *Η ενδικοφανής προσφυγή*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, Α. (2013). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Μηλιώνης, Ν. (2012). *Το Ελεγκτικό Συνέδριο*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Παπαχατζής, Γ. Μ. (1991). *Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα διοικητικού δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Παπαρηγορίου, Β. (2010). *Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Πρεβεδούρου, Ε. (2012). *Η επιρροή του Ευρωπαϊκού Δικαίου στη δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Λαζαράτος, Π. (2013). *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Ρέμελης, Κ. (2009). *Σύνταγμα και διοικητικοί δικονομικοί νόμοι*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Σοϊλεντάκης, Ν. Ατσαλάκη, Α. (2015). *Αστική ευθύνη του δημοσίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Σκουρής, Β. Ι. (1996). *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο Ι*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. Χρυσανθάκης, Χ. (2013). *Βασικοί θεσμοί δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Σπηλιωτόπουλος, Ε. (2011). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τομ. Ι και ΙΙ, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Τάχος, Α. Ι. (2008). *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε.
- Τσάτσος, Δ. (1993). *Συνταγματικό Δίκαιο. Οργάνωση και Λειτουργία της Πολιτείας*, β' τομ., Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας

Κριτήρια αξιολόγησης

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 5ο

1. Για τη διεκδίκηση χρηματικής αποζημίωσης από το δημόσιο θα ασκήσουμε το ένδικο βοήθημα της:

- α. Αίτησης ακύρωσης
- β. Προσφυγής
- γ. Αγωγής
- δ. Έφεσης

2. Η τριτανακοπή είναι:

- α. Ένδικο μέσο
- β. Μορφή αγωγής
- γ. Μορφή παρέμβασης τρίτου σε μια δίκη
- δ. Ένδικο βοήθημα

3. Η έφεση κατά ακυρωτικής αποφάσεως του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου, ασκείται στο:

- α. Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Ελεγκτικό Συνέδριο
- γ. Πενταμελές Διοικητικό Εφετείο
- δ. Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

4. Η προσφυγή σε αντίθεση με την αίτηση ακύρωσης εξετάζει:

- α. Τη νομιμότητα μιας διοικητικής πράξης
- β. Την κατάχρηση εξουσίας του διοικητικού οργάνου
- γ. Την αναρμοδιότητα του διοικητικού οργάνου

δ. Την ουσία μιας διοικητικής διαφοράς

5. Η προσφυγή σε αντίθεση με την αίτηση ακύρωσης μπορεί:

- α. Να ακυρώσει μια πράξη
- β. Να επιδικάσει χρηματική αποζημίωση
- γ. Να τροποποιήσει μια πράξη
- δ. Το α και γ μαζί

6. Κατά την εξέταση της νομιμότητας μιας πράξης, στην αίτηση ακύρωσης δεν εξετάζεται:

- α. Η αναρμοδιότητα
- β. Η παράβαση ουσιώδους τύπου
- γ. Η ουσιαστική κρίση της διοίκησης
- δ. Η παράβαση κατ' ουσία διάταξης νόμου

7. Οι φορολογικές διαφορές εκδικάζονται:

- α. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο
- β. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- γ. Στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια
- δ. Στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

8. Οι διαφορές από εκλογές των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης εκδικάζονται:

- α. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο
- β. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- γ. Στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια
- δ. Στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

9. Οι διαφορές από εκπαιδευτική νομοθεσία εκδικάζονται:

- α. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο
- β. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- γ. Στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο
- δ. Στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο

10. Η αγωγή μπορεί να ασκηθεί:

- α. Εντός εξήντα ημερών από την κοινοποίηση της διοικητικής πράξης
- β. Μόνον αν δεν έχει ασκηθεί αίτηση ακύρωσης
- γ. Μόνο αν δεν έχει ασκηθεί προσφυγή
- δ. Παράλληλα με την άσκηση αίτησης ακύρωσης ή προσφυγής

11. Η εκδίκαση της προσφυγής ουσίας μπορεί να οδηγήσει:

- α. Σε ακύρωση μιας διοικητικής πράξης
- β. Σε ανάκληση μιας διοικητικής πράξης
- γ. Σε τροποποίηση μιας διοικητικής πράξης
- δ. Το α και γ μαζί

12. Με την άσκηση αναίρεσης προσβάλλεται:

- α. Διοικητική πράξη, ατομική ή κανονιστική
- β. Διοικητική παράλειψη
- γ. Διοικητική ενέργεια
- δ. Δικαστική απόφαση

13. Η υπαλληλική προσφυγή ανήκει στις:

- α. Διαφορές ουσίας
- β. Ακυρωτικές διαφορές
- γ. Εργατικές διαφορές
- δ. Ιδιωτικές διαφορές

14. Το ένδικο βοήθημα στο Ελεγκτικό Συνέδριο ονομάζεται:

- α. Αίτηση ακύρωσης
- β. Μήνυση
- γ. Έφεση
- δ. Προσφυγή

15. Σε αίτηση ακύρωσης υπόκεινται

- α. Οι βεβαιωτικές πράξεις
- β. Οι ερμηνευτικές εγκύκλιοι
- γ. Οι σύμφωνες γνωμοδοτήσεις
- δ. Οι εκτελεστές πράξεις

16. Ποιό Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από τις διοικητικές συμβάσεις;

- α. Το Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- γ. Το Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο
- δ. Το Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο

17. Το ένδικο βοήθημα για την επίλυση των διοικητικών διαφορών ουσίας αποκαλείται:

- α. Αίτηση ακύρωσης
- β. Προσφυγή ουσίας
- γ. Αίτηση αναίρεσης
- δ. Ανακοπή

18. Το έννομο συμφέρον για την άσκηση της αίτησης ακύρωσης πρέπει να υπάρχει:

- α. Κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης
- β. Κατά την άσκηση της αίτησης ακύρωσης
- γ. Κατά τη συζήτηση της αίτησης ακύρωσης
- δ. Σε όλες τις παραπάνω χρονικές στιγμές

19. Λόγο ακύρωσης της προσβαλλόμενης με αίτηση ακύρωσης πράξης δεν συνιστά:

- α. Η αναρμοδιότητα του οργάνου που εξέδωσε την πράξη
- β. Η έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης κατά παράβαση νόμου
- γ. Η έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης κατά παράβαση ουσιαστικού τύπου
- δ. Το γεγονός ότι δεν προβλέπεται στην πράξη η δυνατότητα του διοικουμένου να ασκήσει ενδικοφανή διοικητική προσφυγή

20. Παράβαση νόμου, ως λόγος ακύρωσης μιας διοικητικής πράξης νοείται ως η παράβαση:

- α. Κάθε κανόνα δικαίου που ίσχυε κατά την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης
- β. Μόνο τυπικού νόμου που ψηφίζεται από τη βουλή
- γ. Κανόνα τόσο ουσιαστικού όσο και τυπικού νόμου
- δ. Κανόνων τυπικού νόμου και προεδρικών διαταγμάτων

21. Η αγωγή ασκείται:

- α. Μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης
- β. Μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης
- γ. Μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από τη δημοσίευση, κοινοποίηση ή γνώση της πράξης
- δ. Μέσα στον χρόνο παραγραφής της επίδικης αξίωσης

22. Η αίτηση ακύρωσης ασκείται:

- α. Μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης
- β. Μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης
- γ. Μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από τη δημοσίευση, κοινοποίηση ή γνώση της πράξης

δ. Μέσα στο χρόνο παραγραφής της επίδικης αξίωσης

23. Οι αποφάσεις των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων α' βαθμού:

- α. Είναι ανέκκλητες
- β. Προσβάλλονται με το ένδικο μέσο της έφεσης
- γ. Προσβάλλονται με το ένδικο μέσο της αναίρεσης
- δ. Το β και γ μαζί

24. Τι από τα παρακάτω δεν ισχύει όσον αφορά την άσκηση της υπαλληλικής προσφυγής:

- α. Ο αιτών πρέπει να έχει έννομο συμφέρον
- β. Η προσφυγή να στρέφεται κατά πράξης που επιβάλλει απόλυση, παύση ή υποβιβασμό δημοσίου υπαλλήλου
- γ. Η προθεσμία που πρέπει να ασκηθεί είναι εξήντα ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης
- δ. Η προθεσμία για την άσκησή της και η άσκησή της δεν αναστέλλουν κατά κανόνα την εκτέλεσή της

25. Αιτήσεις ακύρωσης υποβάλλονται:

- α. Αποκλειστικά ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας
- β. Ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου
- γ. Ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας
- δ. Ενώπιον κάθε Διοικητικού Δικαστηρίου

26. Ποιό από τα παρακάτω είναι ένδικο βοήθημα;

- α. Αίτηση αναίρεσης
- β. Προσφυγή
- γ. Τριτανακοπή
- δ. Το β και γ μαζί

27. Ποιό από τα παρακάτω αποτελεί ένδικο μέσο;

- α. Η αίτηση ακύρωσης
- β. Η προσφυγή
- γ. Η αγωγή
- δ. Η έφεση

28. Ο διοικούμενος ασκεί αγωγή κατά της αστικής ευθύνης του δημοσίου:

- α. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Στον Άρειο Πάγο
- γ. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο
- δ. Στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια

29. Η Δημόσια Διοίκηση ασκεί αναγωγή κατά δημοσίου υπαλλήλου για αστική του ευθύνη:

- α. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Στον Άρειο Πάγο
- γ. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο
- δ. Στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια

30. Η ενδικοφανής προσφυγή ασκείται:

- α. Ενώπιον του δικαστηρίου
- β. Χωρίς προθεσμία
- γ. Μέσα σε προθεσμία που τάσσεται από τον νόμο
- δ. Ενώπιον διοικητικής αρχής ή δικαστηρίου

31. Η κατάχρηση εξουσίας από διοικητικό όργανο αποτελεί λόγο ακύρωσης:

- α. Μιας μη εκτελεστής πράξης
- β. Μιας κανονιστικής πράξης

- γ. Μιας ατομικής πράξης
- δ. Μιας βεβαιωτικής πράξης

32. Ποιός από τους παρακάτω δεν μπορεί να ασκήσει υπαλληλική προσφυγή;

- α. Ένας μόνιμος δημόσιος υπάλληλος
- β. Ένας έκτακτος δημόσιος υπάλληλος
- γ. Ένας μετακλητός δημόσιος υπάλληλος
- δ. Το β και γ μαζί

33. Ποιό από τα παρακάτω βοηθήματα και μέσα αναστέλλει την εκτέλεση μιας διοικητικής πράξης;

- α. Η αίτηση ακυρώσεως
- β. Η προσφυγή ουσίας
- γ. Η υπαλληλική προσφυγή
- ε. Η αγωγή

34. Αρμοδιότητα για εκδίκαση υποθέσεως σχετική με το διορισμό δημοσίου υπαλλήλου έχει:

- α. Το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- β. Το Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο
- γ. Τα πολιτικά Δικαστήρια
- δ. Το Συμβούλιο της Επικρατείας

35. Διαφορά σχετική με μεταλλεία εκδικάζεται:

- α. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Αποκλειστικά στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας
- γ. Στα κατώτερα διοικητικά δικαστήρια
- δ. Στον Άρειο Πάγο

36. Ποιό από τα παρακάτω ένδικα βοηθήματα στα διοικητικά δικαστήρια έχει προθεσμία άσκησης μεγαλύτερη από εξήντα μέρες;

- α. Η έφεση
- β. Η αναίρεση
- γ. Η προσφυγή ουσίας
- δ. Η αγωγή

37. Αναστολή διοικητικής πράξης δεν είναι δυνατόν να ζητηθεί:

- α. Κατά ατομικής διοικητικής πράξης
- β. Κατά κανονιστικής διοικητικής πράξης
- γ. Κατά αρνητικής διοικητικής πράξης
- δ. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις

38. Η άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής:

- α. Διακόπτει την προθεσμία αίτησης ακύρωσης
- β. Αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της αίτησης ακύρωσης
- γ. Οδηγεί δυνάμει στην ανάκληση της πράξης
- δ. Όλα τα παραπάνω

39. Η προθεσμία της αιτήσεως ακυρώσεως αναστέλλεται:

- α. Από 15 Ιουνίου ως 15 Ιουλίου
- β. Από 1 Ιουλίου μέχρι 15 Σεπτέμβρη
- γ. Από 20 Ιουλίου μέχρι 15 Σεπτέμβρη
- δ. Από 1 Αυγούστου μέχρι 15 Σεπτέμβρη

40. Τα νομικά πρόσωπα διαθέτουν έννομο συμφέρον:

- α. Γενικά για την άσκηση αίτησης ακυρώσεως
- β. Πάντα, εφόσον προβλέπεται από το σκοπό τους

- γ. Σε κάθε περίπτωση που θίγεται κάποιο συμφέρον τους
- δ. Το β και το γ

Απαντήσεις

1γ, 2δ, 3α, 4δ, 5δ, 6γ, 7γ, 8γ, 9δ, 10δ, 11δ, 12δ, 13α, 14γ, 15δ, 16β, 17β, 18δ, 19δ, 20α, 21δ, 22γ, 23δ, 24δ, 25γ, 26δ, 27δ, 28δ, 29γ, 30γ, 31γ, 32δ, 33γ, 34α, 35γ, 36δ, 37α, 38δ, 39β, 40δ.

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης 6ο

1. Λόγος αποδοχής μιας αίτησης αναίρεσης είναι:

- α. Η αναρμοδιότητα του οργάνου που εξέδωσε την πράξη
- β. Η κακή σύνθεση του δικαστηρίου
- γ. Η κατάχρηση εξουσίας του διοικητικού οργάνου
- δ. Η παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου από το διοικητικό όργανο

2. Οι πράξεις που αφορούν το στάδιο από τη σύναψη μέχρι την κατακύρωση μιας διοικητικής σύμβασης ονομάζονται πράξεις:

- α. Σύνθετες
- β. Διακριτές
- γ. Αποσπαστές
- δ. Ευμενείς

3. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας ισχύουν:

- α. Έναντι της δημόσιας διοίκησης
- β. Έναντι του προϊσταμένου του οργάνου που εξέδωσε την πράξη
- γ. Έναντι του διοικούμενου που ζημιώθηκε
- δ. Έναντι όλων

4. Η έλλειψη αιτιολογίας συνιστά λόγο:

- α. Απόρριψης μιας αίτησης ακύρωσης ως απαράδεκτης
- β. Απόρριψης μιας αίτησης ακύρωσης ως αβάσιμης
- γ. Ακυρώσεως εξ αιτίας αναρμοδιότητας
- δ. Ακυρώσεως λόγω κατάχρησης εξουσίας

5. Ο έλεγχος ακραίων ορίων μιας ατομικής διοικητικής πράξης αφορά τις πράξεις:

- α. Που είναι απλές
- β. Που είναι σύνθετες
- γ. Που εκδίδονται κατά δέσμια αρμοδιότητα
- δ. Που εκδίδονται κατά διακριτική ευχέρεια

6. Η ελαττωματική μεταβίβαση αρμοδιότητας διοικητικού οργάνου συνιστά:

- α. Λόγο ακυρώσεως εξ αιτίας αναρμοδιότητας
- β. Λόγο ακυρώσεως εξ αιτίας κατάχρησης εξουσίας
- γ. Λόγο ακυρώσεως εξ αιτίας παραβίασης ουσιαστικού κανόνα δικαίου
- δ. Λόγο ακυρώσεως εξ αιτίας παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας

7. Η ανάκληση μιας κανονιστικής διοικητικής πράξης γίνεται:

- α. Αν είναι νόμιμη μέσα σε μια πενταετία
- β. Αν είναι παράνομη μέσα σε μια πενταετία
- γ. Μόνο με απόφαση διοικητικού δικαστηρίου
- δ. Οι κανονιστικές πράξεις δεν ανακαλούνται αλλά καταργούνται

8. Η ενδικοφανής προσφυγή συνιστά:

- α. Απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση αίτησης ακύρωσης
- β. Απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση προσφυγής ουσίας
- γ. Απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση αγωγής ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων
- δ. Το α και β

9. Η διακριτική ευχέρεια της δημόσιας διοίκησης:

- α. Ελέγχεται δικαστικά μόνο ως προς τα ακραία όρια της κατά την άσκηση αίτησης ακύρωσης
- β. Δεν ελέγχεται σε καμία περίπτωση
- γ. Ελέγχεται μόνο σε περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας από πλευράς διοικητικού οργάνου
- δ. Ελέγχεται σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις

10. Η πράξη απευθείας ανάθεσης ενός διαγωνισμού από τη δημόσια διοίκηση είναι πράξη:

- α. Ατομική
- β. Χαριστική
- γ. Ατομική επωφελής
- δ. Μη εκτελεστή

11. Διαφορές από νομοθεσία σημμάτων κατατίθενται στο:

- α. Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Πενταμελές διοικητικό εφετείο
- γ. Πολιτικά Δικαστήρια
- δ. Στο αρμόδιο κατώτερο διοικητικό δικαστήριο

12. Το ένδικο βοήθημα με το οποίο εισάγεται μια ακυρωτική διαφορά είναι:

- α. Η αίτηση αναίρεσης
- β. Η αίτηση ακύρωσης
- γ. Η προσφυγή
- δ. Η ανακοπή

13. Η προθεσμία για την κατάθεση μιας προσφυγής ουσίας είναι:

- α. Εξήντα μέρες
- β. Ενενήντα μέρες
- γ. Δύο μήνες
- δ. Τρεις μήνες

14. Το ένδικο μέσο στο δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας της διοικητικής δικαιοσύνης ονομάζεται:

- α. Αίτηση αναίρεσης
- β. Αίτηση ακύρωσης
- γ. Έφεση
- δ. Η ανακοπή

15. Εφόσον ο διοικούμενος κατοικεί στο εξωτερικό η προθεσμία της αίτησης ακύρωσης και της προσφυγής ουσίας παρεκτείνεται για άλλες:

- α. Δέκα μέρες
- β. Είκοσι μέρες
- γ. Τριάντα μέρες
- δ. Σαράντα μέρες

16. Η κατά τόπο αρμοδιότητα των Διοικητικών Δικαστηρίων προσδιορίζεται με βάση:

- α. Την κατοικία του διοικούμενου
- β. Την κατοικία του δικηγόρου
- γ. Την έδρα της αρμόδιας διοικητικής αρχής
- δ. Το είδος του αιτήματος του διοικουμένου

17. Η διοικητική αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας συνίσταται:

- α. Στην κατανομή των αρμοδιοτήτων των τμημάτων του
- β. Στην επεξεργασία των κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων
- γ. Στον πειθαρχικό έλεγχο των διοικητικών δικαστών
- δ. Στην αναπομπή παράνομης διοικητικής πράξης στο όργανο που την εξέδωσε

18. Με αίτηση ακυρώσεως προσβάλλονται:

- α. Οι διοικητικές πράξεις
- β. Οι εκτελεστές διοικητικές πράξεις
- γ. Οι αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων
- δ. Οι τυπικοί νόμοι

19. Με αίτηση ακυρώσεως δεν προσβάλλονται:

- α. Οι ατομικές διοικητικές πράξεις
- β. Οι εκτελεστές διοικητικές πράξεις
- γ. Οι αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων
- δ. Οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις

20. Με αίτηση ακυρώσεως δεν προσβάλλονται:

- α. Οι ατομικές διοικητικές πράξεις
- β. Οι εκτελεστές διοικητικές πράξεις
- γ. Οι εγκύκλιοι
- δ. Οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις

21. Η αίτηση ακυρώσεως αποκλείεται:

- α. Αν η υπόθεση δεν διέλθει πρώτα από όλους τους δικαιοδοτικούς βαθμούς
- β. Αν προβλέπεται έχει ασκηθεί παράλληλη προσφυγή
- γ. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος ακυρώσεως
- δ. Αν το απαγορεύει η ίδια η διοικητική πράξη

22. Λόγο ακυρώσεως δεν αποτελεί:

- α. Ο ατομικός χαρακτήρας της διοικητικής πράξης
- β. Η παράλειψη ουσιώδους τύπου
- γ. Η παράβαση ουσιαστικής διατάξεως νόμου
- δ. Η κατάχρηση εξουσίας

23. Η έλλειψη άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής πριν από την αίτηση ακύρωσης συνιστά την αίτηση:

- α. Ανυπόστατη
- β. Αβάσιμη
- γ. Άκυρη
- δ. Απαράδεκτη

24. Η μη αποδοχή της παράβασης νόμου ως λόγου αίτησης ακύρωσης συνιστά την αίτηση:

- α. Ανυπόστατη
- β. Αβάσιμη
- γ. Άκυρη
- δ. Απαράδεκτη

25. Η άσκηση της αίτησης θεραπείας κατά την προθεσμία της αιτήσεως ακυρώσεως έχει ως συνέπεια:

- α. Την αναστολή της προθεσμίας
- β. Την προσωρινή αναστολή της προθεσμίας
- γ. Την παραγραφή της προθεσμίας
- δ. Τη διακοπή της προθεσμίας

26. Στο πλαίσιο μιας αίτησης ακύρωσης η ουσιαστική, επιστημονική και τεχνική κρίση της δημόσιας διοίκησης:

- α. Ελέγχεται μερικές φορές
- β. Ελέγχεται κατά τη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου
- γ. Δεν ελέγχεται
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

26. Η εσφαλμένη μεταβίβαση της αρμοδιότητας σε διοικητικό όργανο έχει ως συνέπεια:

- α. Την παράβαση ουσιαστικού κανόνα δικαίου
- β. Την κατάχρηση εξουσίας
- γ. Την αναρμοδιότητα του οργάνου
- δ. Την παράβαση ουσιαστικού τύπου της διαδικασίας

27. Την παρέμβαση υπέρ ή κατά ενός διαδίκου την ονομάζουμε:

- α. Κύρια
- β. Κυρίως πρόσθετη
- γ. Πρόσθετη
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

28. Την παρέμβαση με την οποία διεκδικείται το επίδικο δικαίωμα την αποκαλούμε:

- α. Κύρια
- β. Κυρίως πρόσθετη
- γ. Πρόσθετη
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

29. Η παραβίαση κανόνων του Συντάγματος κατά την έκδοση μιας πράξης συνιστά λόγο:

- α. Παράβασης ουσιαστικού κανόνα δικαίου
- β. Κατάχρησης εξουσίας
- γ. Αναρμοδιότητας του οργάνου που εξέδωσε την πράξη
- δ. Παράβασης ουσιαστικού τύπου της διαδικασίας

30. Η παραβίαση κανόνων του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έκδοση μιας πράξης συνιστά λόγο:

- α. Παράβασης ουσιαστικού κανόνα δικαίου
- β. Κατάχρησης εξουσίας
- γ. Αναρμοδιότητας του οργάνου που εξέδωσε την πράξη
- δ. Παράβασης ουσιαστικού τύπου της διαδικασίας

31. Η έφεση στα διοικητικά δικαστήρια δημιουργεί:

- α. Καταργητικό αποτέλεσμα
- β. Συμβιβαστικό αποτέλεσμα
- γ. Επικοινωνικό αποτέλεσμα
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

32. Η έφεση κατά των αποφάσεων του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου ασκείται:

- α. Στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- β. Στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο
- γ. Στο Πενταμελές Διοικητικό Εφετείο
- δ. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας

33. Η έφεση κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου ασκείται:

- α. Στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- β. Στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο
- γ. Στο Πενταμελές Διοικητικό Εφετείο
- δ. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας

34. Η έφεση κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Εφετείου επί αιτήσεων ακυρώσεως ασκείται:

- α. Στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- β. Στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο
- γ. Στο Πενταμελές Διοικητικό Εφετείο
- δ. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας

35. Η έφεση κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Πρωτοδικείου ασκείται:

- α. Στο Μονομελές Διοικητικό Εφετείο
- β. Στο Τριμελές Διοικητικό Εφετείο
- γ. Στο Πενταμελές Διοικητικό Εφετείο
- δ. Δεν υπάρχει αυτό το δικαστήριο

36. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει ιδρυθεί το:

- α. 1929
- β. 1932
- γ. 1832
- δ. 1939

37. Στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας οδηγούνται υποθέσεις:

- α. Που η αξία τους ξεπερνά τα 6.000 ευρώ
- β. Που αφορούν την αστική ευθύνη της Κυβέρνησης
- γ. Μεγάλης σπουδαιότητας
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

38. Στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας οδηγούνται υποθέσεις:

- α. Που η αξία τους ξεπερνά τα 6.000 ευρώ
- β. Που αφορούν την αστική ευθύνη της Κυβέρνησης
- γ. Ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων
- δ. Κανένα από τα παραπάνω

39. Ο έλεγχος της εγκυρότητας δημοψηφισμάτων γίνεται από:

- α. Το Συμβούλιο της Επικρατείας
- β. Το Ελεγκτικό Συνέδριο
- γ. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
- δ. Το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο

40. Μια από τις διοικητικές αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι:

- α. Η γνωμοδότηση για ασφαλιστικά νομοσχέδια
- β. Η γνωμοδότηση για συνταξιοδοτικά νομοσχέδια
- γ. Η γνωμοδότηση για υπαλληλικά νομοσχέδια
- δ. Ο έλεγχος συμμόρφωσης της δημόσιας διοίκησης στην αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας

Απαντήσεις

1β, 2γ, 3δ, 4β, 5δ, 6α, 7δ, 8δ, 9α, 10α, 11δ, 12β, 13α, 14γ, 15γ, 16γ, 17β, 18β, 19γ, 20γ, 21β, 22γ, 23δ, 24β, 25δ, 26δ, 27γ, 28α, 29α, 30α, 31γ, 32β, 33α, 34δ, 35β, 36α, 37γ, 38γ, 39γ, 40δ.

Κριτήρια αξιολόγησης

Επαναληπτικό τεστ με ενδεικτικές απαντήσεις (Κεφάλαια 1^ο, 2^ο, 3^ο, 4^ο και 5^ο)

1. Ως τυπικός νόμος χαρακτηρίζεται:

- α. Αυτός που ψηφίζεται από τη Βουλή, εκδίδεται και δημοσιεύεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας
- β. Αυτός που έχει αυξημένη τυπική ισχύ
- γ. Αυτός που επιλύει ζητήματα καθημερινού κοινωνικού βίου
- δ. Αυτός που εκδίδεται από άλλα νομοθετικά όργανα (Πρόεδρο της Δημοκρατίας, Κυβέρνηση), χωρίς να προηγηθεί υποχρεωτικά ψήφισή του από τη Βουλή

Απάντηση: α

Σχόλια: Νόμο ονομάζουμε ένα σύνολο κανόνων δικαίου που διαθέτουν γενικό, απρόσωπο και αφηρημένο χαρακτήρα. Διακρίνουμε το νόμο σε τυπικό και ουσιαστικό. Τυπικός είναι ο νόμος ο οποίος ψηφίζεται από τη Βουλή, ενώ ουσιαστικός είναι ο νόμος από οποιοδήποτε όργανο κι αν εκδίδεται αρκεί να περιέχει κανόνες δικαίου με γενικό, αφηρημένο και απρόσωπο χαρακτήρα. Στο ερώτημα αυτό, η σωστή απάντηση είναι η α, ενώ στη δ δίνεται ο ορισμός του ουσιαστικού νόμου.

2. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων εναπόκειται κατά κανόνα:

- α. Στο Συνταγματικό Δικαστήριο
- β. Σε κάθε δικαστήριο, ανεξαρτήτως βαθμού δικαιοδοσίας ή δικαιοδοτικού κλάδου
- γ. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας
- δ. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο

Απάντηση: β

Σχόλια: Στο ελληνικό σύστημα ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων, ο έλεγχος της συνταγματικότητας είναι διάχυτος, αυτό σημαίνει ότι ασκείται από κάθε δικαστήριο, κάθε βαθμού και κάθε δικαιοδοσίας, είτε κατώτερο είτε ανώτερο, τόσο από τα διοικητικά όσο και από τα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια. Το διάχυτο σύστημα ελέγχου της συνταγματικότητας αντιπαραβάλλεται με το λεγόμενο συγκεντρωτικό, όπου ένα μόνο δικαστήριο ελέγχει την συνταγματικότητα των νόμων, ονομάζεται Συνταγματικό Δικαστήριο και υφίσταται στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, πχ. Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία.

3. Όργανα της εκτελεστικής εξουσίας είναι:

- α. Ο Πρωθυπουργός και η Κυβέρνηση
- β. Η Βουλή και η Κυβέρνηση
- γ. Η Κυβέρνηση και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
- δ. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο Πρωθυπουργός

Απάντηση: β

Σχόλια: Τα όργανα της εκτελεστικής λειτουργίας ορίζονται στο άρθρο 26 του Συντάγματος, όπου και κατοχυρώνεται η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Σύμφωνα με το άρθρο 26 Συντάγματος, τη νομοθετική λειτουργία την ασκεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Βουλή, την εκτελεστική ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Κυβέρνηση και τη δικαστική, τα δικαστήρια τα οποία εκδίδουν τις αποφάσεις τους στο όνομα του ελληνικού λαού.

4. Ποιο από τα παραπάνω διοικητικά συστήματα εφαρμόζεται στην Ελλάδα:

- α. Το συγκεντρωτικό
- β. Το σύστημα της διοικητικής αποκέντρωσης
- γ. Το σύστημα της άμεσης συμμετοχής των πολιτών στη διοίκηση
- δ. Το ομοσπονδιακό σύστημα διοίκησης

Απάντηση: β

Σχόλια: Η Ελλάδα είναι ένα κράτος ενιαίο στο οποίο εφαρμόζεται ως σύστημα διοικητικής οργάνωσης η αποκέντρωση σύμφωνα με το άρθρο 101 του Συντάγματος. Την αποκέντρωση αποτελούν οι επτά Αποκεντρωμένες Διοικήσεις. Στο σύστημα αυτό μέρος της κεντρικής διοίκησης μεταφέρεται στην περιφέρεια, σε όργανα με διοικητική και δημοσιονομική αυτοτέλεια.

5. Αστική ευθύνη του κράτους σημαίνει:

- α. Την ευθύνη του κράτους που διέπεται από τις διατάξεις του αστικού δικαίου
- β. Τις υποχρεώσεις του κράτους από την διαχείριση της ιδιωτικής του περιουσίας
- γ. Την υποχρέωση του κράτους σε αποζημίωση για παράνομη πράξη ή παράλειψη οργάνου του
- δ. Την ευθύνη των διοικητικών οργάνων του κράτους έναντι των διοικούμενων

Απάντηση: γ

Σχόλια: Το κράτος αναλαμβάνει την ευθύνη από τις αδικοπραξίες, τις εξωσυμβατικές δηλαδή ενέργειες των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν. Η ευθύνη των οργάνων αυτών απορρέει από τα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα και αναπτύσσεται όταν από πράξεις ή παραλείψεις τους, προξενούν παράνομα ζημιά ή βλάβη στους διοικούμενους. Ωστόσο, η ευθύνη τους για την επανόρθωση της ζημιάς δεν είναι άμεση, είναι έμμεση, την αναλαμβάνει δηλαδή το κράτος, το οποίο αφού καταβάλει αποζημίωση στον διοικούμενο μπορεί να στραφεί δικαστικά κατά του υπαίτιου οργάνου οργάνων του ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να αναζητήσει τα χρήματα που κατέβαλε με αναγωγή.

6. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας:

- α. Ευθύνεται πολιτικά έναντι της Βουλής
- β. Ευθύνεται πολιτικά έναντι της Κυβερνήσεως
- γ. Είναι πολιτικά ανεύθυνος και ευθύνεται γι' αυτόν ο Υπουργός που προσυπογράφει την πράξη
- δ. Είναι πολιτικά ανεύθυνος και ευθύνεται γι' αυτόν ο Πρωθυπουργός

Απάντηση: γ

Σχόλια: Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με βάση το άρθρο 49 και 50 του Συντάγματος, είναι ανεύθυνος εκτός από περιπτώσεις εσχάτης προδοσίας και εκ προθέσεως παραβίασης του Συντάγματος, ενώ δεν διαθέτει καμία επιπλέον αρμοδιότητα πέρα από αυτές που προβλέπει ρητά το Σύνταγμα. Ωστόσο, το ανεύθυνο του Προέδρου της Δημοκρατίας απορρέει πρωτίστως από τον κανόνα της προσυπογραφής (άρθρο 35), σύμφωνα με τον οποίο καμία πράξη του δεν ισχύει χωρίς προσυπογραφή. Υπάρχουν βέβαια κάποιες εξαιρέσεις, αφού προσυπογραφή δεν απαιτείται για το διορισμό του Πρωθυπουργού, την αναπομπή των νόμων, το διορισμό του προσωπικού του Προέδρου της Δημοκρατίας κ.λπ.

7. Σκοπός της διοικητικής οργάνωσης του κράτους είναι:

- α. Η άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας
- β. Η προώθηση της κυβερνητικής πολιτικής
- γ. Η προστασία του γενικού συμφέροντος
- δ. Η προώθηση των συμφερόντων της διοίκησης

Απάντηση: γ

Σχόλια: Ο σκοπός τόσο της διοικητικής οργάνωσης του κράτους, όσο και της δημόσιας διοίκησης εν γένει είναι η προστασία του δημοσίου συμφέροντος. Η δημόσια διοίκηση είναι διοίκηση δημοσίων υποθέσεων, εξυπηρέτηση δηλαδή σκοπών δημοσίου και γενικού συμφέροντος.

8. Η αποφασιστική αρμοδιότητα ενός διοικητικού οργάνου αντιδιαστέλλεται:

- α. Από τη διαγνωστική αρμοδιότητα
- β. Από τη γνωμοδοτική αρμοδιότητα

- γ. Από τη δέσμια αρμοδιότητα
- δ. Από την υλική αρμοδιότητα

Απάντηση: β

Σχόλια: Υπάρχουν διάφορες διακρίσεις της αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων, πχ. νομική και υλική, δέσμια και διακριτική. Η αποφασιστική αρμοδιότητα αφορά εκείνα τα διοικητικά όργανα που έχουν την αρμοδιότητα λήψης της τελικής απόφασης σε μια διοικητική διαδικασία, οπότε και με τις πράξεις τους δημιουργούν εκτελεστό, δεσμευτικό για τους διοικούμενους αποτέλεσμα. Αντίθετα, γνωμοδοτική αρμοδιότητα έχουν τα όργανα που εκδίδουν πράξεις με γνωμοδοτικό, συμβουλευτικό χαρακτήρα. Ένα παράδειγμα αποτελεί το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, το οποίο πολύ συχνά γνωμοδοτεί για την Κυβέρνηση, η οποία όμως ως αποφασιστικό όργανο λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις.

9. Για τη νόμιμη συγκρότηση συλλογικού οργάνου της Διοίκησης απαιτείται:

- α. Η προφορική ανάθεση των αρμοδιοτήτων κάθε μέλους από τα υπερκείμενα όργανα της Διοίκησης
- β. Ο ορισμός με πράξη όλων των μελών (τακτικών και αναπληρωματικών) που απαιτεί ο νόμος
- γ. Η έκδοση προεδρικού διατάγματος
- δ. Η έκδοση νόμου

Απάντηση: β

Σχόλια: Με βάση τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και ειδικότερα το άρθρο 13, για τη νόμιμη συγκρότηση ενός συλλογικού οργάνου της δημόσιας διοίκησης απαιτείται πράξη με την οποία να ορίζονται όλα τα μέλη, τακτικά και αναπληρωματικά.

10. Στα κεντρικά όργανα της διοίκησης δεν συγκαταλέγεται:

- α. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
- β. Ο Πρωθυπουργός
- γ. Οι Υπουργοί
- δ. Ο Περιφερειάρχης

Απάντηση: δ

Σχόλια: Η δημόσια διοίκηση διακρίνεται στην κεντρική διοίκηση την οποία αποτελούν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και το Υπουργικό Συμβούλιο και στην περιφερειακή, όπου ανήκουν όργανα της δημόσιας διοίκησης που βρίσκονται στην περιφέρεια, όπως ο Δήμαρχος και ο Περιφερειάρχης κοκ.

11. Αιρετά κρατικά όργανα υπηρετούν:

- α. Στη νομοθετική και στη δικαστική εξουσία
- β. Στη νομοθετική και στην εκτελεστική εξουσία
- γ. Στην εκτελεστική και στη δικαστική εξουσία
- δ. Στη νομοθετική, στην εκτελεστική και στην δικαστική εξουσία

Απάντηση: β

Σχόλια: Αιρετά, σε αντίθεση με τα διοριζόμενα είναι τα όργανα τα οποία εκλέγονται. Αιρετά όργανα υπηρετούν στην εκτελεστική εξουσία, πχ. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ο οποίος εκλέγεται από τη Βουλή, αλλά και στη νομοθετική λειτουργία, πχ. η Βουλή η οποία εκλέγεται από το εκλογικό σώμα.

12. Με τον όρο κάθετη οργάνωση της διοίκησης νοείται:

- α. Η υποταγή των οργάνων της διοίκησης στο Σύνταγμα και τους νόμους
- β. Η οργάνωση που γίνεται με βάση το αντικείμενο της δραστηριότητας κάθε υπηρεσίας
- γ. Η σχέση ιεραρχίας μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων της διοίκησης
- δ. Ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ των περισσότερων οργάνων μιας υπηρεσίας

Απάντηση: γ

Σχόλια: Η δημόσια διοίκηση οργανώνεται κάθετα και οριζόντια. Η κάθετη οργάνωση της δημόσιας διοίκησης έχει τη μορφή μιας πυραμίδας που ξεκινά από την Κυβέρνηση και καταλήγει στα κατώτερα όργανα της δημόσιας διοίκησης, ενώ βασίζεται στην ιεραρχική δομή, δηλαδή στη σχέση προσταγής υπακοής μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων. Οριζόντια ονομάζουμε την διοικητική οργάνωση, όταν αυτή λαμβάνει χώρα μεταξύ ισότιμων διοικητικών οργάνων ή αρχών, οπότε η διαίρεσή τους δεν διαθέτει ιεραρχικό χαρακτήρα αλλά λαμβάνει χώρα κατ' αντικείμενο, δηλαδή με βάση την καθ' ύλην αρμοδιότητά τους.

13. Η συγχώνευση των δήμων και κοινοτήτων έγινε με νόμο που είναι γνωστός ως:

- α. «Ελευθέριος Βενιζέλος»
- β. «Όθων»
- γ. «Καποδίστριας»
- δ. «Ξενοκράτης»

Απάντηση: γ

Σχόλια: Το 1997, με νόμο ο οποίος ονομάστηκε Καποδίστριας συγχωνεύτηκαν αναγκαστικά οι δήμοι και οι κοινότητες σε πιο λειτουργικές και μεγαλύτερες μονάδες δημόσιας διοίκησης. Ο νόμος πήρε το όνομά του προς τιμή του πρώτου Κυβερνήτη του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος δολοφονήθηκε στο Ναύπλιο, επειδή επιχείρησε να εγκαταστήσει ενιαία κεντρική διοίκηση και να περιορίσει την εξουσία των κοινοτήτων, διασπώντας έτσι τα τοπικά συμφέροντα των προυχόντων και των δημογερόντων.

14. Η περιφερειακή αυτοδιοίκηση αποτελεί Οργανισμό Αυτοδιοίκησης:

- α. Πρώτου βαθμού
- β. Δεύτερου βαθμού
- γ. Τρίτου βαθμού
- δ. Ειδικής αυτοδιοίκησης

Απάντηση: β

Σχόλια: Με βάση το Σύνταγμα και ειδικότερα το άρθρο 102, έχουμε δύο βαθμούς αυτοδιοίκησης, ανεξάρτητους μεταξύ τους, τον α' στον οποίο ανήκουν οι δήμοι και τον β' στον οποίο ανήκουν οι Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις.

15. Η διοίκηση του κράτους οργανώνεται κατά το:

- α. Συγκεντρωτικό σύστημα
- β. Αποκεντρωτικό σύστημα
- γ. Ομοσπονδιακό σύστημα
- δ. Συνομοσπονδιακό σύστημα

Απάντηση: β

Σχόλια: Υπάρχουν τρία συστήματα περιφερειακής διοικητικής οργάνωσης, το συγκεντρωτικό όπου η δημόσια διοίκηση ασκείται από τα κεντρικά όργανα ενός κράτους, το αποκεντρωτικό όπου μέρος της εξουσίας ανήκει σε περιφερειακά όργανα και το οποίο κατοχυρώνεται στην Ελλάδα στο άρθρο 101 του Συντάγματος, με τη μορφή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, και το ομοσπονδιακό ή αποσυγκεντρωτικό το οποίο εμφανίζεται στα ομοσπονδιακά κράτη, όπως η ΗΠΑ ή η Γερμανία και στο οποίο μεταφέρεται ένα μεγάλο ποσοστό εξουσίας τόσο διοικητικής αλλά και νομοθετικής-δικαστικής στην περιφέρεια.

16. Η οργάνωση της κρατικής διοίκησης με ανάθεση αρμοδιοτήτων σε περιφερειακά κρατικά όργανα ονομάζεται:

- α. Διοικητική αποκέντρωση
- β. Διοικητική αυτοδιοίκηση

- γ. Διοικητική ολοκλήρωση
- δ. Διοικητική μέριμνα

Απάντηση: α

Σχόλια: Μολονότι και τα όργανα της αυτοδιοίκησης ασκούν τις αρμοδιότητές τους στην περιφέρεια, διακρίνονται από το σύστημα της αποκέντρωσης διότι τα όργανά τους είναι αιρετά και όχι κρατικά. Αντίθετα, στο σύστημα της διοικητικής αποκέντρωσης τα όργανα είναι κρατικά και διοριζόμενα, με χαρακτηριστικότερο το παράδειγμα του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ο οποίος διορίζεται με προεδρικό διάταγμα, μετά από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και πρόταση του Υπουργού Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

17. Τα συλλογικά όργανα της διοικήσεως συνεδριάζουν νομίμως, εφόσον έχουν:

- α. Πλειοψηφία
- β. Ισοψηφία
- γ. Ομοφωνία
- δ. Απαρτία

Απάντηση: δ

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 14 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας τα συλλογικά όργανα της δημόσιας διοίκησης για να συνεδριάσουν νόμιμα θα πρέπει να διαθέτουν απαρτία, δηλαδή να είναι παρόντα τουλάχιστον τα μισά από τα τακτικά τους μέλη.

18. Η σχέση μεταξύ προϊσταμένου και υφισταμένου στη Διοίκηση χαρακτηρίζεται ως:

- α. Υπηρεσιακή σχέση
- β. Ιεραρχική σχέση
- γ. Πειθαρχική σχέση
- δ. Συμβατική σχέση

Απάντηση: β

Σχόλια: Η σχέση μεταξύ προϊσταμένου και υφισταμένου στη Διοίκηση χαρακτηρίζεται ως ιεραρχική και είναι σχέση προσταγής-υπακοής. Η σχέση αυτή είναι σημαντική για την ενότητα και τη συνέχεια της δημόσιας διοίκησης και διευκολύνει την εκτέλεση των στόχων της. Επιβάλλεται στον δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα ο οποίος υποχρεώνει το υφιστάμενο όργανο σε υπακοή ακόμη και σε παράνομη ή προδήλως παράνομη διαταγή. Στην ιεραρχική δομή βασίζεται και ο ιεραρχικός έλεγχος του υφισταμένου από το προϊστάμενο διοικητικό όργανο, ο οποίος μπορεί να είναι και προληπτικός και κατασταλτικός, γίνεται τόσο με πρωτοβουλία του προϊστάμενου οργάνου, αυτεπαγγέλτως, όσο και από το διοικούμενο μέσω της λεγόμενης ιεραρχικής προσφυγής.

19. Η Διοίκηση αποτελεί όργανο της:

- α. Νομοθετικής εξουσίας
- β. Εκτελεστικής εξουσίας
- γ. Δικαστικής εξουσίας
- δ. Τέταρτης εξουσίας

Απάντηση: β

Σχόλια: Η δημόσια διοίκηση αποτελεί όργανο της εκτελεστικής εξουσίας, της οποία προΐσταται με βάση το άρθρο 82 του Συντάγματος, η Κυβέρνηση και ο Πρωθυπουργός. Εκτελεστική ονομάζεται η εξουσία διότι καθήκον της είναι να εκτελεί τους νόμους, οι οποίοι προδιαγράφουν και οριοθετούν τα καθήκοντά της. Στο πλαίσιο αυτό δεσμεύεται και από την αρχή της νομιμότητας, από το καθήκον της δηλαδή να εφαρμόζει και να δεσμεύεται από το νόμο.

20. Η αρμόδια υπηρεσία υποχρεούται να απαντά σε αίτημα για τη χορήγηση εγγράφου:

- α. Σε προθεσμία όχι μεγαλύτερη των εξήντα ημερών
- β. Σε προθεσμία όχι μεγαλύτερη των έξι μηνών
- γ. Αν και όταν το κρίνει η ίδια σκόπιμο
- δ. Οποτεδήποτε

Απάντηση: α

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 10 του Συντάγματος αλλά και το άρθρο 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας τα όργανα της δημόσιας διοίκησης υποχρεούνται να απαντούν στα αιτήματα των διοικουμένων μέσα σε προθεσμία 60 ημερών.

21. Η αυθεντική ερμηνεία των νόμων ανήκει:

- α. Στη νομοθετική λειτουργία
- β. Στον Άρειο Πάγο και το Συμβούλιο της Επικρατείας
- γ. Στην Κυβέρνηση
- δ. Στον Πρόεδρο της Βουλής

Απάντηση: α

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 77 Συντάγματος, το κοινοβούλιο είναι αυτό που αυθεντικά ερμηνεύει τους νόμους που ψηφίζει.

22. Για να γίνει κάποιος Υπουργός, πρέπει:

- α. Να έχει την ιδιότητα του βουλευτή
- β. Να έχει τα προσόντα που απαιτούνται για να εκλεγεί κανείς βουλευτής
- γ. Να υπάρχει θετική προηγούμενη απόφαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κυβερνώντος κόμματος
- δ. Να έχει διατελέσει τουλάχιστον μια φορά στο παρελθόν βουλευτής

Απάντηση: β

Σχόλια: Παρά το γεγονός ότι για να γίνει κανείς Υπουργός δεν απαιτείται να διαθέτει τη βουλευτική ιδιότητα, σύμφωνα με το άρθρο 81 απαιτείται να έχει τα προσόντα του βουλευτή. Τα προσόντα αυτά προσδιορίζονται στο άρθρο 55 Συντάγματος. Ειδικότερα, για να γίνει κανείς Υπουργός θα πρέπει να διαθέτει την ελληνική ιθαγένεια, να έχει συμπληρώσει την ηλικία των είκοσι πέντε ετών και να διαθέτει πλήρη εκλογικά δικαιώματα, να μην τα έχει δηλαδή στερηθεί συνέπεια ποινικής καταδίκης ή θέσης του σε δικαιοπρακτική ανικανότητα (δικαστική συμπαράσταση).

23. Οι Υπουργοί χωρίς χαρτοφυλάκιο:

- α. Ασκούν εν αμφιβολία όσες αρμοδιότητες δεν έχουν ανατεθεί σε άλλους Υπουργούς
- β. Έχουν όσες αρμοδιότητες τους αναθέτει ο Πρωθυπουργός με απόφασή του
- γ. Ασκούν χωρίς δικαίωμα ψήφου συμβουλευτικό έργο στο υπουργικό συμβούλιο
- δ. Εκπροσωπούν αυτοδικαίως την Κυβέρνηση ενώπιον της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Απάντηση: β

Σχόλια: Οι Υπουργοί χωρίς χαρτοφυλάκιο ανήκουν στο Υπουργικό Συμβούλιο. Πρόκειται για υπουργούς που συνεργάζονται στενά με τον Πρωθυπουργό από την εμπιστοσύνη του οποίου εξαρτώνται και αναλαμβάνουν από αυτόν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με το άρθρο 83 του Συντάγματος.

24. Διοικητική προσφυγή δεν αποτελεί:

- α. Η αίτηση θεραπείας
- β. Η αίτηση ακυρώσεως
- γ. Η ιεραρχική προσφυγή
- δ. Η ενδικοφανής προσφυγή

Απάντηση: β

Σχόλια: Στο πλαίσιο του αυτοελέγχου ή εσωτερικού ελέγχου της δημόσιας διοίκησης, οι διοικούμενοι έχουν το δικαίωμα να ασκήσουν αναφορά στις διοικητικές αρχές με βάση το άρθρο 10 Συντάγματος. Για την ακρίβεια, μπορούν να προσφύγουν στα διοικητικά όργανα προκειμένου να προβάλλουν τα παράπονά τους μέσα από τη διαδικασία των τεσσάρων διοικητικών προσφυγών, της αίτησης θεραπείας, της ιεραρχικής προσφυγής, της ενδικοφανούς προσφυγής και της ειδικής διοικητικής προσφυγής. Η υποβολή των προσφυγών αυτών συνιστά για διοικητική και όχι δικαστική διαδικασία. Αντίθετα, η αίτηση ακύρωσης που αναφέρεται στο ερώτημα αυτό, δεν συνιστά διοικητική προσφυγή αλλά δικαστικό βοήθημα το οποίο ασκείται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

25. Κανονιστικές πράξεις εκδίδονται:

- α. Από τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας
- β. Από τα όργανα της νομοθετικής εξουσίας
- γ. Από τα όργανα είτε της εκτελεστικής είτε της νομοθετικής εξουσίας
- δ. Από τα όργανα και των τριών εξουσιών, εκτελεστικής, νομοθετικής και δικαστικής

Απάντηση: α

Σχόλια: Οι κανονιστικές πράξεις είναι ουσιαστικοί νόμοι που εκδίδονται κατόπιν γενικής, ειδικής ή ειδικότερης εξουσιοδότησης τυπικού νόμου από τη Βουλή. Έχουν τη μορφή κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων που εκδίδονται από τον αρμόδιο Υπουργό και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και κανονιστικών διοικητικών πράξεων που εκδίδονται από κατώτερα όργανα της δημόσιας διοίκησης πχ. τον Περιφερειάρχη. Πρόκειται δηλαδή στο σύνολό τους για πράξεις που εκδίδονται από όργανα της εκτελεστικής λειτουργίας.

26. De facto διοικητικό όργανο ονομάζεται:

- α. Αυτό το οποίο διορίστηκε για έναν συγκεκριμένο εξ αρχής σκοπό
- β. Αυτό το οποίο διορίστηκε με πράξη διορισμού που δημιουργεί αντικειμενική επίφαση νομιμότητας
- γ. Αυτό το οποίο καταργήθηκε μετά την έκδοση της διοικητικής πράξης
- δ. Αυτό το οποίο διορίζεται παρά την έλλειψη αντίστοιχης οργανικής θέσης

Απάντηση: β

Σχόλια: Τα de facto διοικητικά όργανα συνιστούν μια ιδιαίτερη κατηγορία διοικητικών οργάνων. De facto ονομάζονται τα διοικητικά όργανα των οποίων η εκλογή ή ο διορισμός τους πάσχει από ακυρότητα, με τρόπο όμως μη εμφανή, με αποτέλεσμα να διατηρούν μια εξωτερική επίφαση νομιμότητας. Προκειμένου να προστατευθεί η καλή πίστη του διοικούμενου, ο οποίος συναλλάσσεται μαζί τους και δεν μπορεί να γνωρίζει το πρόβλημα νομιμότητας στην εκλογή ή διορισμό τους, θεωρείται ότι οι πράξεις που εκδίδουν είναι έγκυρες, εκτός αν εξ αιτίας κάποιου άλλου λόγου κριθούν ως μη νόμιμες.

27. Οι αξιώσεις του κράτους έναντι του οργάνου του για τη ζημία που το όργανο προξένησε από δόλο ή βαριά αμέλειά του εκδικάζονται από:

- α. Το Διοικητικό Εφετείο
- β. Το Συμβούλιο της Επικρατείας
- γ. Το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο
- δ. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Απάντηση: δ

Σχόλια: Η ευθύνη των διοικητικών οργάνων από πράξεις ή παραλείψεις τους που προκαλούν βλάβη ή ζημία στους διοικούμενους είναι ευθύνη έμμεση. Από επιείκεια προς το διοικούμενο την ευθύνη αυτή αναλαμβάνει καταρχάς το κράτος, το οποίο έχει την ευρωστία να παράσχει χρηματική αποζημίωση στις περιπτώσεις αυτές. Εν συνεχεία, όμως, το κράτος στρέφεται κατά του οργάνου του, στο Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με το

άρθρο 98 του Συντάγματος και αν διαπιστωθεί δόλος ή αμέλεια του διοικητικού οργάνου του επιδικάζεται η αποζημίωση που το κράτος κατέβαλε στον διοικούμενο.

28. Διοικητική πράξη είναι:

- α. Η νομική πράξη των οργάνων των δημοσίων νομικών προσώπων
- β. Η δήλωση βούλησης διοικητικού οργάνου με την οποία θεσπίζεται μονομερώς ένας κανόνας δικαίου
- γ. Οι νομικές πράξεις και οι υλικές ενέργειες που αποβλέπουν σε δημόσιο σκοπό
- δ. Κάθε νομική πράξη όπου εκφράζεται η υπερέχουσα βούληση ενός συμβαλλομένου

Απάντηση: β

Σχόλια: Με την ατομική διοικητική πράξη η διοίκηση θέτει μονομερώς και κυριαρχικά κανόνες δικαίου έναντι ενός συγκεκριμένου διοικούμενου. Ακόμη και όταν ο διοικούμενος συμπράττει, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στην περίπτωση ενός διορισμού σε δημόσια θέση, δεν αναιρείται ο μονομερής και κυριαρχικός χαρακτήρας της έκδοσης μιας ατομικής διοικητικής πράξης.

29. Η αναφορά που απευθύνεται στην αρχή που εξέδωσε την πράξη με σκοπό την ανάκληση ή την τροποποίησή της ονομάζεται:

- α. Αίτηση ανακλήσεως
- β. Αίτηση προσφυγής
- γ. Αίτηση θεραπείας
- δ. Αίτηση ακυρώσεως

Απάντηση: γ

Σχόλια: Κάθε μια από τις τέσσερις διοικητικές προσφυγές με την οποία ο διοικούμενος μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα αναφοράς του προς τις διοικητικές αρχές έχει τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, δικό της αίτημα, περιεχόμενο και συνέπειες κλπ. (άρθρα 24 και 25). Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ανάκληση ή τροποποίηση μιας πράξης είναι δυνατόν να ζητηθεί από τον διοικούμενο με την υποβολή αιτήσεως θεραπείας.

30. Μορφή διοικητικού αυτοελέγχου δεν αποτελεί:

- α. Ο ιεραρχικός έλεγχος
- β. Ο ενδικοφανής έλεγχος
- γ. Η διοικητική εποπτεία
- δ. Ο ακυρωτικός έλεγχος

Απάντηση: δ

Σχόλια: Ο διοικητικός αυτοέλεγχος είναι ο εσωτερικός έλεγχος της δημόσιας διοίκησης και διενεργείται από διοικητικά και όχι δικαστικά όργανα. Μορφή διοικητικού αυτοελέγχου είναι ο έλεγχος εποπτείας, ο οποίος είναι έλεγχος νομιμότητας και ασκείται από το Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης επί των Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ο ιεραρχικός έλεγχος, ο οποίος ασκείται από προϊστάμενο σε υφιστάμενο διοικητικό όργανο βάση της κάθετης ιεραρχικής οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης και ο ενδικοφανής έλεγχος, ο οποίος ασκείται με την ενδικοφανή προσφυγή, είναι έλεγχος νομιμότητας και ουσίας, δηλαδή έλεγχος και πραγματικών περιστατικών. Αντίθετα, δεν συνιστά μορφή διοικητικού αυτοελέγχου ο ακυρωτικός έλεγχος, ο οποίος λαμβάνει χώρα από τα διοικητικά δικαστήρια και ειδικότερα από το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Τριμελές Διοικητικό Εφετείο με την υποβολή του βοηθήματος της αιτήσεως ακυρώσεως.

31. Αν ο Πρωθυπουργός παραιτηθεί ή αδυνατεί να ασκήσει τα καθήκοντά του για λόγους υγείας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας:

- α. Διαλύει τη Βουλή και προκηρύσσει εκλογές
- β. Διορίζει τον πρόεδρο της Βουλής ως αντικαταστάτη του
- γ. Διορίζει Πρωθυπουργό τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης

δ. Διορίζει Πρωθυπουργό αυτόν που προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος στο οποίο ανήκει ο απερχόμενος Πρωθυπουργός

Απάντηση: δ

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 38 του Συντάγματος, σε περίπτωση παραίτησης, έκλειψης ή αδυναμίας του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του, η κοινοβουλευτική του ομάδα και εφόσον διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής, προτείνει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας νέο πρόσωπο για την θέση του Πρωθυπουργού.

32. Οι πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας ισχύουν και εκτελούνται:

- α. Αμέσως χωρίς άλλη διατύπωση
- β. Μετά από έγκριση του Ελεγκτικού Συνεδρίου
- γ. Μετά την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού και τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως
- δ. Μετά την κύρωσή τους με νόμο

Απάντηση: γ

Σχόλια: Στο σύνολό τους οι πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας υπόκεινται σύμφωνα με το άρθρο 37 του Συντάγματος στον κανόνα της προσυπογραφής τους από τον αρμόδιο Υπουργό, ο οποίος και αναλαμβάνει την ευθύνη, σε αντίθεση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας που είναι ανεύθυνος. Εξαιρούνται οι πράξεις διορισμού του Πρωθυπουργού, η αναπομπή των νόμων, οι διερευνητικές εντολές, οι πράξεις διορισμού των μελών της Κυβέρνησης κ.λπ.

33. ΚΥΣΥΜ σημαίνει:

- α. Κεντρικό Υπουργικό Συμβούλιο
- β. Κυβερνητικό Συμβούλιο
- γ. Κυβερνητικό Συμβούλιο Μετανάστευσης
- δ. Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Μεταθέσεων

Απάντηση: γ

Σχόλια: Το ΚΥΣΥΜ αποτελεί μια από τις επιτροπές του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως η Κυβερνητική Επιτροπή, το Ανώτατο Συμβούλιο οικονομικής πολιτικής κλπ. Οι επιτροπές αυτές διευκολύνουν οργανωτικά την λειτουργία της Κυβέρνησης.

34. Μεταβίβαση της αρμοδιότητας διοικητικού οργάνου:

- α. Δεν είναι ποτέ δυνατή
- β. Είναι δυνατή, μόνο αν συναινεί το όργανο προς το οποίο γίνεται η μεταβίβαση
- γ. Είναι δυνατή με κανονιστική πράξη του αρμόδιου οργάνου
- δ. Είναι δυνατή μετά από έγκριση του αρμόδιου υπουργού

Απάντηση: γ

Σχόλια: Η μεταβίβαση αρμοδιότητα διοικητικού οργάνου και σύμφωνα με το άρθρο 9 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας διενεργείται πάντα με κανονιστική πράξη, εφόσον το επιτρέπει ο νόμος, πάντα από ανώτερο προς κατώτερο όργανο της δημόσιας διοίκησης, ενώ μετά τη μεταβίβαση της αρμοδιότητας το όργανο που τη μεταβιβάζει αποξενώνεται από την άσκησή της και αυτή καθίσταται αποκλειστική αρμοδιότητα του οργάνου προς το οποίο μεταβιβάστηκε.

35. Η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής γίνεται:

- α. Από οποιοδήποτε διοικητική αρχή
- β. Από το Αστυνομικό Τμήμα
- γ. Από τη διοικητική αρχή στην οποία απευθύνεται το έγγραφο

δ. Από δικηγόρο ή συμβολαιογράφο

Απάντηση: α

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 11 του Κώδικα Διοικητικής διαδικασίας η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής διενεργείται από οποιαδήποτε διοικητική αρχή.

36. Τα συλλογικά όργανα της Διοίκησης, αν δεν ορίζεται διαφορετικά, συγκροτούνται από:

- α. Τρία μέλη
- β. Τέσσερα μέλη
- γ. Πέντε μέλη
- δ. Ένδεκα μέλη

Απάντηση: α

Σχόλια: Ο κατώτερος αριθμός μελών ενός συλλογικού οργάνου της δημόσιας διοίκησης είναι τα τρία μέλη. Για να διαθέτει απαρτία το όργανο αυτό θα πρέπει και τα τρία μέλη του να είναι παρόντα.

37. Η κανονιστική διοικητική πράξη τελειούται:

- α. Από την υπογραφή και τη χρονολόγησή της
- β. Από την εγγραφή της στο πρωτόκολλο εξερχομένων
- γ. Από την έγκρισή της από την προϊσταμένη αρχή
- δ. Από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

Απάντηση: δ

Σχόλια: Απαραίτητη προϋπόθεση για το υποστατό μιας κανονιστικής διοικητικής πράξης είναι η δημοσίευσή της. Εφόσον πρόκειται για Κανονιστικό Προεδρικό Διάταγμα είναι απαραίτητη η δημοσίευσή του στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, ενώ για τις κανονιστικές πράξεις των κατώτερων οργάνων της δημόσιας διοίκησης που εκδίδονται κατ' ειδικότερη εξουσιοδότηση και ρυθμίζουν θέματα με χαρακτήρα τοπικό ή λεπτομερειακό αρκεί απλώς η δημοσίευσή τους, πχ. στον τύπο ή η δημόσια τοιχοκόλληση τους (πχ. σε δημοτικό κατάστημα). Οι κανονιστικές πράξεις, είναι ουσιαστικοί νόμοι, αποκτούν την τυπική τους ισχύ με τη δημοσίευσή τους, ενώ την ουσιαστική δέκα μέρες μετά ή όποτε άλλοτε ορίζει ο νόμος. Για την ημερομηνία δημοσίευσής τους στο ΦΕΚ συντρέπει τεκμήριο, με αποτέλεσμα αυτή να ισχύει ακόμη και αν είναι εσφαλμένη.

38. Αρμόδιος για την ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης είναι:

- α. Ο καθ' ύλην αρμόδιος Υπουργός
- β. Το όργανο που εξέδωσε την πράξη
- γ. Η προϊσταμένη αρχή
- δ. Το αρμόδιο δικαστήριο

Απάντηση: β

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 21 αρμόδιο όργανο για την ανάκληση μιας ατομικής διοικητικής πράξης είναι το όργανο το οποίο την εξέδωσε. Η ανάκληση είναι μια διοικητική διαδικασία με την οποία είναι δυνατή η εξαφάνιση ατομικών διοικητικών πράξεων είτε για το παρελθόν αν αυτές είναι παράνομες, είτε για το μέλλον αν αυτές είναι νόμιμες, οπότε γίνεται και για ορισμένους περιοριστικά λόγους, πχ. δημοσίου συμφέροντος, μεταγενέστερης εκτίμησης της διοίκησης, μεταβολής των πραγματικών περιστατικών κλπ.. Η ανάκληση των ατομικών διοικητικών πράξεων λαμβάνει χώρα είτε αυτεπαγγέλτως από τη δημόσια διοίκηση είτε κατόπιν αίτησης θεραπείας του διοικούμενου.

39. Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι:

- α. Πάντοτε μόνιμοι
- β. Πάντοτε ισόβιοι

- γ. Μόνιμοι, εφόσον κατέχουν οργανική θέση
- δ. Ισόβιοι, εφόσον κατέχουν οργανική θέση

Απάντηση: γ

Σχόλια: Η μονιμότητα του δημοσίου υπαλλήλου εξαρτάται με βάση το άρθρο 103 του Συντάγματος από την ύπαρξη νομοθετημένης οργανικής θέσης, δηλαδή θέσης η οποία να εξυπηρετεί πάγιες και διαρκείς ανάγκες του δημοσίου. Η μονιμότητα εξαρτάται από την ύπαρξη της θέσης αυτής, με την έννοια ότι αν νομοθετικά καταργηθεί, καταργείται και η μονιμότητα. Ωστόσο, επειδή ο διορισμός σε νομοθετημένη οργανική θέση δημιουργεί τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου ότι η θέση του είναι μόνιμη, το γεγονός της κατάργησής της δεν οδηγεί στην απόλυσή του αλλά στη διαθεσιμότητά του με την έννοια της επαναπρόσληψής του σε άλλη δημόσια θέση. Αντίθετη, είναι η περίπτωση της ισοβιότητας των δικαστών, στην οποία ακόμη και η νομοθετική κατάργηση της θέσης τους δεν επηρεάζει την υπηρεσιακή τους κατάσταση.

40. Η πρόσληψη υπαλλήλων στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα γίνεται:

- α. Πάντοτε με διαγωνισμό
- β. Πάντοτε με επιλογή βάσει προκαθορισμένων και αντικειμενικών κριτηρίων
- γ. Με διαγωνισμό ή με επιλογή βάσει προκαθορισμένων και αντικειμενικών κριτηρίων
- δ. Όπως επιθυμεί το εκάστοτε αρμόδιο για την πρόσληψη όργανο

Απάντηση: γ

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 103, η πρόσληψη των υπαλλήλων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα γίνεται με διαγωνισμό ή με επιλογή βάσει προκαθορισμένων και αντικειμενικών κριτηρίων, υπό την εποπτεία και τον έλεγχο μιας ανεξάρτητης αρχής, η οποία δεν είναι άλλη από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού.

41. Ανεξάρτητη διοικητική αρχή αποτελεί:

- α. Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
- β. Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
- γ. Η Ακαδημία Αθηνών
- δ. Το Υπουργικό Συμβούλιο

Απάντηση: β

Σχόλια: Οι ανεξάρτητες αρχές που είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες μετά την αναθεώρηση του 2001 είναι πέντε, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (άρθρο 15 §2), η Αρχή δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (άρθρο 9Α), Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (άρθρο 103 §7), ο Συνήγορος του Πολίτη (άρθρο 103 §9) και η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (άρθρο 19). Υπάρχουν και άλλες νομοθετικά κατοχυρωμένες, όπως η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας κλπ. Τα μέλη των συνταγματικά ανεξάρτητων αρχών εκλέγονται από την Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ενώ διαθέτουν προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία σύμφωνα και με όσα ορίζονται στο άρθρο 101Α.

42. Στην κεντρική κρατική διοίκηση:

- α. Δεν περιλαμβάνεται κανένα δικαστήριο
- β. Περιλαμβάνονται όλα τα ανώτατα δικαστήρια: Άρειος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο
- γ. Περιλαμβάνονται το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Ελεγκτικό Συνέδριο
- δ. Περιλαμβάνεται το Ελεγκτικό Συνέδριο

Απάντηση: γ

Σχόλια: Στην κεντρική κρατική διοίκηση ανήκει καταρχάς ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Κυβέρνηση. Πέρα από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ως Συμβούλια της κεντρικής διοίκησης λειτουργούν και τα δύο

ανώτατα δικαστήρια, το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Ελεγκτικό Συνέδριο. Το πρώτο είναι αρμόδιο για την επεξεργασία των κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων και το δεύτερο γνωμοδοτεί για τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια και τον κρατικό προϋπολογισμό. Κυρίως βέβαια πρόκειται για ανώτατα δικαστήρια και δευτερευόντως για διοικητικά συμβουλευτικά όργανα.

43. Η διοικητική διαίρεση της Ελλάδος διαμορφώνεται με κριτήριο:

- α. Την τοπική ιστορία κάθε περιοχής
- β. Με βάση της εντολές της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- γ. Τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες
- δ. Την επιθυμία των κατοίκων της περιοχής

Απάντηση: γ

Σχόλια: Σύμφωνα με το άρθρο 101 Συντάγματος το οποίο ορίζει ως διοικητικό σύστημα της Ελλάδας το αποκεντρωτικό, η διαίρεση της Ελλάδας σε περιφέρειες ορίζεται σύμφωνα με τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες.

44. Κριτήριο χαρακτηρισμού κάποιας υπηρεσίας ως δημόσιας είναι:

- α. Η βούληση του νομοθέτη
- β. Η φύση ορισμένης ανάγκης, της οποίας επιδιώκεται η θεραπεία, ως δημόσιας
- γ. Η εφαρμογή από την υπηρεσία των κανόνων του διοικητικού δικαίου
- δ. Η εφαρμογή από την υπηρεσία των αρχών της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ισότητας και της συνέχειας

Απάντηση: β

Σχόλια: Τη δημόσια υπηρεσία μπορούμε να την ορίσουμε υπό την λειτουργική και οργανική έννοια της. Υπό τη λειτουργική έννοια, η δημόσια υπηρεσία διαχειρίζεται μια ορισμένη κατηγορία διοικητικών υποθέσεων (υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο σύμφωνα με το άρθρο 106 §3 Σ) προκειμένου να εξυπηρετηθούν κάποιες δημόσιες ανάγκες προσλαμβάνοντας είτε τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου είτε ακόμη και οργανισμού που λειτουργεί με τις αρχές του ιδιωτικού δικαίου. Υπό την οργανική έννοια, η δημόσια υπηρεσία εξυπηρετεί την ίδια δημόσια αποστολή, προσλαμβάνοντας αποκλειστικά τη μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου.

45. Οι διοικητικές πράξεις διακρίνονται σε:

- α. Κανονιστικές και ατομικές
- β. Δημοσιευόμενες και μη δημοσιευόμενες
- γ. Κοινοποιούμενες και μη κοινοποιούμενες στο διοικούμενο
- δ. Κοινοποιούμενες και μη κοινοποιούμενες στο συνήγορο του πολίτη

Απάντηση: α

Σχόλια: Οι διοικητικές πράξεις διακρίνονται σε κανονιστικές οι οποίες διαθέτουν γενικό, αφηρημένο και απρόσωπο περιεχόμενο και σε ατομικές οι οποίες εισάγουν ατομικούς κανόνες δικαίου. Οι πρώτες αναφέρονται σε αφηρημένο πλήθος διοικούμενων, ενώ οι δεύτερες σε έναν ή περισσότερους (στην περίπτωση των ατομικών πράξεων γενικής εφαρμογής) δημοσιοποιούνται. Βασική τους διαφορά είναι ότι οι κανονιστικές πράξεις δημοσιεύονται, ενώ οι ατομικές συνήθως κοινοποιούνται στους διοικούμενους.

46. Διοικητική πράξη που εκδίδεται από όργανο στερούμενο σχετικής αρμοδιότητας είναι:

- α. Παράνομη
- β. Νόμιμη
- γ. Ανυπόστατη
- δ. Ελαττωματική

Απάντηση: γ

Σχόλια: Ανυπόστατες είναι πράξεις οι οποίες είναι ανύπαρκτες διότι εκδόθηκαν από διοικητικό όργανο κατά νόσφιση εξουσίας ή αντιποίηση αρχής, ή από διοικητικό όργανο άλλου κλάδου καθ' υπέρβαση εξουσίας ή καθηκόντων. Αντίθετα όταν μια πράξη εκδίδεται από αναρμόδιο όργανο, επειδή για παράδειγμα δεν εφαρμόστηκαν οι κανόνες της κατά τόπο και καθ' ύλη αρμοδιότητας (π.χ. η κεντρική εξουσία άσκησε αρμοδιότητα που κανονικά ανήκει στους δήμους και τις κοινότητες), ή οι κανόνες που αφορούν την μεταβίβαση της αρμοδιότητας (π.χ. το όργανο που μεταβίβασε μια αρμοδιότητα συνέχισε να την ασκεί) τότε οι πράξεις που εκδίδονται θεωρούνται άκυρες, παράνομες και μπορούν να ακυρωθούν με αίτηση ακύρωσης εξ αιτίας της αναρμοδιότητας του οργάνου που τις εξέδωσε.

47. Η άσκηση της διοικητικής λειτουργίας εκδηλώνεται με:

- α. Αποφάσεις γενικών συνελεύσεων
- β. Διοικητικές ενέργειες
- γ. Προσωπικές υλικές πράξεις δημοσίων υπαλλήλων
- δ. Αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων

Απάντηση: β

Σχόλια: Η άσκηση της διοικητικής λειτουργίας εκδηλώνεται με διοικητικές ενέργειες, είτε με νομικές ενέργειες π.χ. με την έκδοση δηλαδή διοικητικών πράξεων κανονιστικών ή ατομικών είτε με υλικές ενέργειες, π.χ. τις εντολές των αστυνομικών οργάνων τους κράτους και με τις διοικητικές συμβάσεις.

48. Ο Υφυπουργός ασκεί τις αρμοδιότητες τις οποίες του:

- α. Αναθέτει το Υπουργικό Συμβούλιο με ειδική πράξη
- β. Αναθέτει ο προϊστάμενος του Υπουργός
- γ. Αναθέτει ο Πρωθυπουργός
- δ. Αναθέτουν με κοινή απόφαση ο Πρωθυπουργός και ο οικείος Υπουργός

Απάντηση: δ

Σχόλια: Οι Υφυπουργοί δεν αποτελούν καταρχάς μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, μπορούν όμως να συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις του μετά από πρόσκληση του Πρωθυπουργού. Με βάση το άρθρο 83 του Συντάγματος αναλαμβάνουν τις αρμοδιότητες τους με κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του οικείου Υπουργού, κοντά στον οποίο ασκούν τα καθήκοντά τους.

49. Αν ένας νόμος έχει περιεχόμενο αντίθετο προς το Σύνταγμα:

- α. Τα δικαστήρια υποχρεούνται να τον εφαρμόσουν
- β. Τα δικαστήρια αποφασίζουν αν θα τον εφαρμόσουν κατά την κρίση τους
- γ. Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην τον εφαρμόσουν
- δ. Τα δικαστήρια υποχρεούνται να παραπέμψουν την σχετική απόφαση στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο

Απάντηση: γ

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 93 § 4, τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν τους νόμους που τελούν σε αντίθεση με το Σύνταγμα.

50. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται:

- α. Από το σύνολο των βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος σε ειδική πανηγυρική συνεδρίαση της Βουλής
- β. Από τη Βουλή με ειδική αυξημένη πλειοψηφία
- γ. Από τη Βουλή με σχετική πλειοψηφία του συνόλου των εθνικών βουλευτών και ευρωβουλευτών
- δ. Από τη Βουλή με πλειοψηφία 2/3 των εν ενεργεία βουλευτών και των διατελεσάντων κατά τη θητεία του αποχωρούντος Προέδρου υπηρεσιακών υπουργών

Απάντηση: β

Σχόλια: Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σύμφωνα με το άρθρο 32 του Συντάγματος εκλέγεται από τη Βουλή ένα τουλάχιστον μήνα πριν από τη λήξη της θητείας του απερχόμενου Προέδρου της Δημοκρατίας, σε ειδική συνεδρίαση την οποία συγκαλεί ο Πρόεδρος της Βουλής, με ονομαστική ψηφοφορία των βουλευτών. Για την εκλογή του απαιτείται πλειοψηφία 2/3 δηλαδή διακοσίων από τους τριακόσιους βουλευτές. Την πλειοψηφία αυτή ονομάζουμε ειδική και αυξημένη, διότι ξεπερνά τη συνηθισμένη πλειοψηφία των μισών συν ένας βουλευτών, την οποία και αποκαλούμε απλή ή απόλυτη πλειοψηφία.

51. Η παροχή από τη διοίκηση άδειας σε διοικούμενο αποτελεί διοικητική πράξη με την οποία:

- α. Χορηγείται πολιτικό άσυλο
- β. Απονέμεται χάρις από καταγνωσθείσα ποινή
- γ. Παρέχεται αναστολή εκτέλεσης ποινής
- δ. Επιτρέπεται στο διοικούμενο η άσκηση ορισμένης δραστηριότητας, η οποία χωρίς την άδεια δε συγχωρείται

Απάντηση: δ

Σχόλια: Οι άδειες είναι μια ιδιαίτερη μορφή ατομικών θετικών, εκτελεστών πράξεων διά των οποίων επιτρέπεται σε έναν διοικούμενο η άσκηση μιας δραστηριότητας ή ενός δικαιώματος που αλλιώς δεν θεωρείται νόμιμη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η άδεια οδήγησης αυτοκινήτου ή η άδεια ασκήσεως επαγγέλματος.

52. Τα όργανα της νομοθετικής λειτουργίας είναι:

- α. Διορισμένα
- β. Μετακλητά
- γ. Αιρετά
- δ. Μόνιμα

Απάντηση: β

Σχόλια: Τα όργανα της νομοθετικής λειτουργίας κατά το άρθρο 26 είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η Βουλή και είναι όργανα αιρετά, δηλαδή εκλεγμένα, ο μεν Πρόεδρος από τη Βουλή και η Βουλή από το εκλογικό σώμα. Και τα δύο διαθέτουν θητεία, ο Πρόεδρος πενταετή και η Βουλή τετραετή.

53. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι:

- α. Αντιπρόσωπος του Έθνους
- β. Επικεφαλής της Κυβερνήσεως
- γ. Πολιτικώς υπεύθυνος έναντι της Κυβερνήσεως
- δ. Ρυθμιστής του πολιτεύματος

Απάντηση: δ

Σχόλια: Με βάση το άρθρο 30 του Συντάγματος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας χαρακτηρίζεται ρυθμιστής του πολιτεύματος. Ο ρυθμιστικός ρόλος του Προέδρου συνδέεται με τον ουδέτερο υπερκομματικό ρόλο του στο πολίτευμα, καθώς και με μια σειρά από αρμοδιότητες οι οποίες καλούνται ρυθμιστικές, όπως ο διορισμός του Πρωθυπουργού και η διάλυση της Βουλής.

54. Η νομοθετική λειτουργία ασκείται:

- α. Από την Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας
- β. Από τη Βουλή και την Κυβέρνηση
- γ. Από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση
- δ. Από τη Βουλή και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Απάντηση: α

Σχόλια: Σύμφωνα με το άρθρο 26 Συντάγματος, η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τη Βουλή, η εκτελεστική από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση και η δικαστική από τα Δικαστήρια τα οποία εκδίδουν τις αποφάσεις τους στο όνομα του ελληνικού λαού.

55. Τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας όταν απουσιάζει για μια εβδομάδα στο εξωτερικό:

- α. Τον αναπληρώνει στα καθήκοντά του ο Πρωθυπουργός
- β. Τον αναπληρώνει στα καθήκοντά του ο Πρόεδρος της Βουλής
- γ. Δεν τον αναπληρώνει κανείς
- δ. Τον αναπληρώνει το συμβούλιο των πολιτικών αρχηγών

Απάντηση: γ

Σχόλια: Σύμφωνα με το άρθρο 34 Συντάγματος, η διαδικασία της αναπλήρωσης του Προέδρου της Δημοκρατίας εκκινεί αν αυτός απουσιάζει περισσότερες από δέκα μέρες. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναπληρώνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής, ενώ αν αυτή δεν υπάρχει διότι έχει διαλυθεί για εκλογές από τον τελευταίο Πρόεδρο της Βουλής και αν αυτός δεν αποδέχεται το αξίωμα τότε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναπληρώνεται συλλογικά από το Υπουργικό Συμβούλιο.

56. Η αρχή ότι οι διοικητικές πράξεις παράγουν τις συνέπειές τους ως την ακύρωση ή την ανάκλησή τους, χαρακτηρίζεται ως:

- α. Δεδικασμένο
- β. Τεκμήριο νομιμότητας
- γ. Διαπλαστική ενέργεια
- δ. Μερική ακυρότητα

Απάντηση: β

Σχόλια: Οι ατομικές πράξεις καλύπτονται από το τεκμήριο της νομιμότητας, το οποίο σημαίνει ότι θεωρούνται νόμιμες μέχρι την ακύρωση ή την ανάκλησή τους. Το τεκμήριο αυτό διευκολύνει την εκτελεστότητά τους, δηλαδή την άμεση εφαρμογή τους από τη δημόσια διοίκηση. Δεν καλύπτει τις κανονιστικές πράξεις, των οποίων η νομιμότητα μπορεί να ελέγχεται παρεμπιπτόντως από τα δικαστήρια και πριν την ακύρωσή τους.

57. Σε ανάκληση υπόκεινται μόνο:

- α. Οι κανονιστικές πράξεις
- β. Οι σύνθετες διοικητικές πράξεις
- γ. Οι ατομικές διοικητικές πράξεις
- δ. Οι επαχθείς για τον διοικούμενο διοικητικές πράξεις

Απάντηση: γ

Σχόλια: Η ανάκληση είναι μια διοικητική διαδικασία, η οποία αφορά αποκλειστικά τις ατομικές πράξεις. Οι κανονιστικές πράξεις δεν ανακαλούνται αλλά καταργούνται. Η ανάκληση διενεργείται είτε από τη δημόσια διοίκηση αυτεπαγγέλτως είτε μετά από προσφυγή του διοικούμενου, στην μεν περίπτωση των παράνομων διοικητικών πράξεων ελεύθερα, ενώ στην περίπτωση των νόμιμων πράξεων για ορισμένους περιοριστικά λόγους (πχ. για λόγους δημοσίου συμφέροντος ή για λόγους που αφορούν την μεταγενέστερη εκτίμηση της διοίκησης). Η ανάκληση μιας παράνομης πράξης ενεργεί από το παρελθόν, από την έκδοσή της ενώ μιας νόμιμης από το μέλλον.

58. Η απονομή διακριτικής ευχέρειας στη διοίκηση σημαίνει ότι:

- α. Η διοίκηση μπορεί να ενεργεί με ελεύθερη επιλογή στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το νόμο
- β. Η διοίκηση μπορεί να επιλέγει από τις περισσότερες νόμιμες λύσεις εκείνη που θεωρεί ως την πλέον πρόσφορη για την εξυπηρέτηση των σκοπών της

- γ. Η διοίκηση μπορεί να επιλέγει την περισσότερο πρόσφορη λύση για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού της, έστω κι αν η προκριτέα λύση αντιβαίνει στο νόμο
- δ. Η διοίκηση οφείλει μεταξύ των περισσότερων νόμιμων λύσεων να επιλέξει εκείνη που είναι η λιγότερο επαχθής για το διοικούμενο

Απάντηση: δ

Σχόλια: Η διοίκηση ενεργεί στο πλαίσιο δέσμιας αρμοδιότητας και διακριτικής ευχέρειας. Η διοίκηση, όταν διαθέτει δέσμια αρμοδιότητα είναι υποχρεωμένη να ενεργήσει κατά έναν συγκεκριμένο τρόπο, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος. Αντίθετα, στις περιπτώσεις που η αρμοδιότητά της ασκείται κατά διακριτική ευχέρεια έχει τη δυνατότητα να επιλέξει μεταξύ των περισσότερων νόμιμων λύσεων που προσδιορίζονται στο νόμο. Εφόσον δεν ορίζεται ρητά στο νόμο, τεκμαίρεται ότι η αρμοδιότητα της δημόσιας διοίκησης να ενεργήσει, ασκείται κατά διακριτική ευχέρεια. Ωστόσο, η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας θα πρέπει να υπακούει στις αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας.

59. Η αρχηγία και η διοίκηση, αντίστοιχα, των ενόπλων δυνάμεων ανήκει:

- α. Η αρχηγία στον Υπουργό Ενόπλων Δυνάμεων και η διοίκηση στο ΓΕΕΘΑ
- β. Η αρχηγία στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και η διοίκηση στην Κυβέρνηση
- γ. Τόσο η αρχηγία όσο και η διοίκηση στην Κυβέρνηση
- δ. Τόσο η αρχηγία όσο και η διοίκηση στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας

Απάντηση: β

Σχόλια: Πρόκειται για τη διατύπωση του άρθρου 45 του Συντάγματος το οποίος ορίζει ότι η αρχηγία των ενόπλων δυνάμεων ανήκει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ενώ η διοίκησή τους ασκείται από την Κυβέρνηση. Ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας είναι καθαρά συμβολικός, ενώ η Κυβέρνηση έχει την ουσιαστική αρμοδιότητα της οργάνωσης των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στις διοικητικές αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας.

60. Οι Υπουργοί και οι Υφυπουργοί:

- α. Διορίζονται από τον Πρωθυπουργό
- β. Διορίζονται από τον Πρόεδρο της Βουλής μετά από πρόταση της Βουλής
- γ. Διορίζονται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας
- δ. Διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μετά από πρόταση του Πρωθυπουργού

Απάντηση: δ

Σχόλια: Σύμφωνα με το άρθρο 37 του Συντάγματος οι Υπουργοί και οι Υφυπουργοί διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μετά από πρόταση του Πρωθυπουργού. Στο ελληνικό πολίτευμα η Κυβέρνηση στηρίζεται στο πρόσωπο του Πρωθυπουργού, ενώ κάθε μεταβολή στο πρόσωπο του, πχ. παραίτηση, οδηγεί και σε απαλλαγή του Υπουργικού Συμβουλίου από τα καθήκοντά του. Ο ρόλος του Προέδρου είναι καθαρά συμβολικός, ενώ δεν διαθέτει την οποιαδήποτε δυνατότητα παρέμβασης στις επιλογές του Πρωθυπουργού.

Ευρετήριο Ελληνικών Όρων

A

Αίτηση ακυρώσεως, σ. 142
Αίτηση θεραπείας, σ. 96, 187
Ανάκληση, σ. 112
Αρχή της αναλογικότητας, σ. 25
Αρχή της νομιμότητας, σ. 23
Αναστολή, σ. 105
Ανεξάρτητες Αρχές, σ. 68
Αρνητική πράξη, σ. 111
Αστική ευθύνη του δημοσίου, σ. 89
Ατομική διοικητική πράξη, σ. 107
Ατομική πράξη γενικής εφαρμογής, σ. 108

B

Βεβαιωτική πράξη, Ενότητα σ. 110

Γ

Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, σ. 57

Δ

Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου, σ. 24
Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης, σ. 115
Δημόσιο συμφέρον, σ. 24
Δημόσιος λειτουργός, σ. 84
Δημόσιος υπάλληλος, σ. 84

Ε

Εκτελεστές πράξεις, σ. 109
Έλεγχος της δημόσιας διοίκησης, σ. 94
Ενδικοφανής προσφυγή, σ. 96

Ι

Ισότητα, σ. 82
Ιεραρχική προσφυγή, σ. 96

Κ

Καλλικράτης, σ. 59
Κανονιστική πράξη, σ. 107
Κυβέρνηση, σ. 44

Μ

Μεταβίβαση αρμοδιότητας, σ. 83

Ν

Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, σ. 56
Νομοθετική εξουσιοδότηση, σ. 35
Νοσφιστής εξουσίας, σ. 80

Π

Παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, σ. 112
Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις, σ. 57
Προσφυγή, σ. 147
Πρωθυπουργός, σ. 45

Σ

Συλλογικά όργανα της δημόσιας διοίκησης, σ. 78
Συμβάσεις (διοικητικές), σ. 117
Συμβούλιο της Επικρατείας, σ. 140
Σύνθετη διοικητική ενέργεια, σ. 109

Τ

Τοπική Αυτοδιοίκηση, σ. 59
Τύποι των διοικητικών πράξεων, σ. 114

Υ

Υπουργικό Συμβούλιο, σ. 44

Ευρετήριο Ξενόγλωσσων Όρων

C

Centration, σ. 57

D

Decentration, σ. 57
Decentralization, σ. 57
De facto διοικητικά όργανα, Ενότητα 3.2.

G

Global Administrative Law (GAL), σ. 22

L

Local Governance, σ. 57

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (Ν. 2690/1999)

Πρώτο Κεφάλαιο. Γενικές Διατάξεις

Άρθρο 1. Πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Κώδικα

Οι διατάξεις του Κώδικα αυτού εφαρμόζονται στο Δημόσιο, στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και στα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Άρθρο 2. Αυτεπάγγελτη ενέργεια της Διοίκησης

Τα διοικητικά όργανα οφείλουν να προβαίνουν αυτεπαγγέλτως στις προβλεπόμενες από τις ισχύουσες διατάξεις ενέργειες μέσα στις τυχόν ειδικώς οριζόμενες προθεσμίες, αλλιώς μέσα σε εύλογο χρόνο.

Άρθρο 3. Αιτήσεις προς τη Διοίκηση

1. Αίτηση του ενδιαφερόμενου, για την έκδοση διοικητικής πράξης, απαιτείται όταν το προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις.
2. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί, πριν από την έκδοση της διοικητικής πράξης να παραιτηθεί από την αίτηση του χωρίς συνέπειες, εκτός αν υπάρχει ειδική αντίθετη ρύθμιση. Ανάκληση της παραίτησης δεν μπορεί να γίνει.
3. Για τη διευκόλυνση των ενδιαφερομένων, χρησιμοποιούνται έντυπα αιτήσεων, τα οποία χορηγούν υποχρεωτικώς οι δημόσιες αρχές, για όλα τα θέματα τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Στα έντυπα αναφέρονται οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία προϋποθέσεις για την ικανοποίηση του αιτήματος, οι εφαρμοστέες διατάξεις, τα δικαιολογητικά που πρέπει να προσκομίσει ο ενδιαφερόμενος, καθώς και ο χρόνος μέσα στον οποίο θα δοθεί η απάντηση. Αν ο ενδιαφερόμενος δηλώσει ότι δεν μπορεί να γράψει, ο αρμόδιος υπάλληλος, ύστερα από προφορική έκθεση του αιτήματος του ενδιαφερομένου, οφείλει να συντάξει ο ίδιος της αίτησης.
4. Τα στοιχεία της ταυτότητας που αναφέρονται της ταυτότητας που αναφέρονται στην αίτηση, όταν πρόκειται για Έλληνες πολίτες, αποδεικνύονται από το δελτίο ταυτότητα ή τη σχετική προσωρινή βεβαίωση της αρμόδιας αρχής ή το διαβατήριο. Η ταυτότητα των αλλοδαπών αποδεικνύεται στην περίπτωση πολιτών Κράτους-Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από το δελτίο ταυτότητας ή το διαβατήριο, ενώ, στις άλλες περιπτώσεις, από το διαβατήριο, ή άλλο έγγραφο βάσει του οποίου επιτρέπεται η είσοδός τους στη Χώρα, ή τα έγγραφα που έχουν εκδώσει οι αρμόδιες ελληνικές αρχές. Η ταυτότητα των νομικών προσώπων αποδεικνύεται σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις που ισχύουν στην έδρα τους. Όταν η αίτηση δεν υποβάλλεται αυτοπροσώπως, πρέπει να συνοδεύεται από επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητας ή των αντίστοιχων.
5. Γεγονότα ή στοιχεία που δεν αποδεικνύονται από το δελτίο ταυτότητας ή από αντίστοιχα έγγραφα, αν ειδικές διατάξεις δεν ορίζουν διαφορετικά, γίνονται δεκτά βάσει υπεύθυνης δήλωσης του ενδιαφερομένου, η οποία και διατυπώνεται σε προβλεπόμενο από τις σχετικές διατάξεις έντυπο. Ίδια δήλωση υποβάλλεται και όταν τα στοιχεία του δελτίου ταυτότητας για την οικογενειακή κατάσταση, τη διεύθυνση της κατοικίας και το επάγγελμα έχουν μεταβληθεί.

Άρθρο 4. Διεκπεραίωση υποθέσεων από τη Διοίκηση

1. Οι διοικητικές αρχές, όταν υποβάλλονται αιτήσεις, οφείλουν να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις των ενδιαφερομένων και να αποφαινόμεναι για τα αιτήματά τους μέσα στην προθεσμία που τυχόν καθορίζεται από

τις σχετικές ειδικές διατάξεις, αλλιώς μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών. Η προθεσμία αρχίζει από την υποβολή της αίτησης στην αρμόδια υπηρεσία. Αν η αίτηση υποβληθεί σε αναρμόδια υπηρεσία, η υπηρεσία αυτή οφείλει, μέσα σε πέντε (5) ημέρες, να τη διαβιβάσει στην αρμόδια υπηρεσία και να γνωστοποιήσει τούτο στον ενδιαφερόμενο. Στην περίπτωση αυτή η προθεσμία αρχίζει από τότε που περιήλθε η αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία.

2. Αν κάποια υπόθεση δεν μπορεί να διεκπεραιωθεί μέσα στην προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου, η αρμόδια υπηρεσία οφείλει να γνωστοποιήσει εγγράφως στον ενδιαφερόμενο: α) τους λόγους της καθυστέρησης, β) τον υπάλληλο που έχει αναλάβει την υπόθεση και τον αριθμό τηλεφώνου του, για την παροχή πληροφοριών, γ) τα δικαιολογητικά που τυχόν λείπουν, καθώς και δ) κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία.

3. Οι υπηρεσίες απαλλάσσονται από τις κατά την παρ. 1 υποχρεώσεις, αν το αίτημα είναι προδήλως παράνομο ή επαναλαμβάνεται κατά τρόπο καταχρηστικό.

4. Οι διοικητικές αρχές οφείλουν, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, να χορηγούν αμέσως πιστοποιητικά και βεβαιώσεις. Αν η άμεση χορήγηση τούτων δεν είναι δυνατή, αυτά αποστέλλονται ταχυδρομικώς, μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών, στη διεύθυνση που έχει δηλωθεί. Η υποχρέωση αυτή δεν υφίσταται αν ο ενδιαφερόμενος, με την αίτηση του, δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ταχυδρομική αποστολή και ότι θα παραλάβει τα έγγραφα αυτά αυτοπροσώπως ή με εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο του.

Άρθρο 5. Πρόσβαση σε έγγραφα

1. Κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων. Ως διοικητικά έγγραφα νοούνται όσα συντάσσονται από τις δημόσιες υπηρεσίες, όπως εκθέσεις, μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιες οδηγίες, απαντήσεις της Διοίκησης, γνωμοδοτήσεις και αποφάσεις.

2. Όποιος έχει ειδικό έννομο συμφέρον δικαιούται, ύστερα από γραπτή αίτησή του, να λαμβάνει γνώση των ιδιωτικών εγγράφων που φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες και είναι σχετικά με υπόθεσή του η οποία εκκρεμεί σε αυτές ή έχει διεκπεραιωθεί από αυτές.

3. Το κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαίωμα δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν παραβλάπτεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις. Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος τούτου, αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιαστικά την έρευνα δικαστικών, αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών σχετικώς με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης.

4. Το δικαίωμα των παρ. 1 και 2 ασκείται: α) με μελέτη του εγγράφου στο κατάστημα της υπηρεσίας, ή β) με χορήγηση αντιγράφου, εκτός αν η αναπαραγωγή τούτου μπορεί να βλάψει το πρωτότυπο. Η σχετική δαπάνη αναπαραγωγής βαρύνει τον αιτούντα, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά. Αν πρόκειται για πληροφορίες ιατρικού χαρακτήρα, αυτές γνωστοποιούνται στον αιτούντα με τη βοήθεια γιατρού, ο οποίος ορίζεται για τον σκοπό αυτόν.

5. Η άσκηση του κατά τις παρ. 1 και 2 δικαιώματος γίνεται με την επιφύλαξη της ύπαρξης τυχόν δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

6. Η απόρριψη του κατά τις παρ. 1 και 2 αιτήματος πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να γνωστοποιείται εγγράφως στον αιτούντα το αργότερο μέσα σε έναν (1) μήνα από την υποβολή της αίτησης.

Άρθρο 6. Προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου

1. Οι διοικητικές αρχές, πριν από κάθε ενέργεια ή μέτρο σε βάρος δικαιωμάτων ή συμφερόντων συγκεκριμένου προσώπου, οφείλουν να καλούν τον ενδιαφερόμενο να εκφράσει τις απόψεις του, εγγράφως ή προφορικώς, ως προς τα σχετικά ζητήματα.

2. Η κλήση προς ακρόαση είναι έγγραφη, αναφέρει τον τόπο, την ημέρα και την ώρα της ακρόασης, προσδιορίζει δε το αντικείμενο του μέτρου ή της ενέργειας. Η κλήση κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο τουλάχιστον πέντε (5) πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα ακρόασης. Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να λάβει γνώση των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων και να προβεί σε ανταπόδειξη. Η τήρηση της

προαναφερόμενης διαδικασίας, καθώς και η λήψη υπόψη των απόψεων του ενδιαφερομένου, πρέπει να προκύπτει από την αιτιολογία της διοικητικής πράξης. Το υιοθετούμενο μέτρο πρέπει να λαμβάνεται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την ακρόαση του ενδιαφερομένου.

3. Αν η άμεση λήψη του δυσμενούς μέτρου είναι αναγκαία για την αποτροπή κινδύνου ή λόγω επιτακτικού κινδύνου ή λόγω επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος, είναι, κατ' εξαίρεση, δυνατή η, χωρίς προηγούμενη κλήση του ενδιαφερομένου, ρύθμιση. Αν η κατάσταση που ρυθμίστηκε είναι δυνατόν να μεταβληθεί, η διοικητική αρχή, μέσα σε χρονικό διάστημα δεκαπέντε (15) ημερών, καλεί τον ενδιαφερόμενο να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, οπότε και προβαίνει σε τυχόν νέα ρύθμιση. Αν η πιο πάνω προθεσμία παρέλθει άπρακτη, το μέτρο παύει αυτοδικαίως, και χωρίς άλλη ενέργεια, να ισχύει.

4. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται και όταν οι σχετικές με τη δυσμενή διοικητική πράξη διατάξεις προβλέπουν δυνατότητα άσκησης διοικητικής προσφυγής.

Άρθρο 7. Αμερόληψία των διοικητικών οργάνων

1. Τα διοικητικά όργανα μονομελή ή συλλογικά, πρέπει να παρέχουν εγγυήσεις αμερόληπτης κρίσης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

2. Τα μονομελή όργανα, καθώς και τα μέλη των συλλογικών οργάνων, οφείλουν να απέχουν από κάθε ενέργεια ή διαδικασία που συνιστά συμμετοχή σε λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης εφόσον: α) η ικανοποίηση προσωπικού συμφέροντός τους συνδέεται με την έκβαση της υπόθεσης, ή β) είναι σύζυγοι ή συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, κατ' ευθεία μεν γραμμή απεριορίστως, εκ πλαγίου δε έως και τετάρτου βαθμού, με κάποιον από τους ενδιαφερόμενους, ή γ) έχουν ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τους ενδιαφερομένους.

3. Το όργανο ή το μέλος του συλλογικού οργάνου, εφόσον κρίνει ότι συντρέχει στο πρόσωπό του λόγος που επιβάλλει την αποχή του, οφείλει να δηλώσει αμέσως στην προϊσταμένη αρχή ή στον προεδρεύοντα του συλλογικού οργάνου, αντιστοίχως, και να απέχει από οποιαδήποτε ενέργεια. Στις περιπτώσεις αυτές, η προϊσταμένη αρχή ή το συλλογικό όργανο, αποφαινεται το ταχύτερο δυνατόν.

4. Αίτηση εξαίρεσης μονομελούς οργάνου, ή μέλους συλλογικού οργάνου, μπορούν να υποβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Η αίτηση υποβάλλεται στην προϊσταμένη αρχή ή στον προεδρεύοντα του συλλογικού οργάνου, ή στο αποφασίζον όργανο, κατά περίπτωση. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή τα οριζόμενα στην τελευταία περίοδο της προηγούμενης παραγράφου.

5. Η εξαίρεση μπορεί να διατάσσεται αυτεπαγγέλτως από την προϊσταμένη αρχή ή το συλλογικό όργανο.

6. Τα οριζόμενα στις προηγούμενες παραγράφους δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση που δηλώνεται αποχή ή ζητείται η εξαίρεση τόσων μελών συλλογικού οργάνου ώστε τα αναμένοντα να μη σχηματίζουν την κατά την παρ. 1 του άρθρου 14 απαρτία.

Άρθρο 8. Αναπλήρωση των διοικητικών οργάνων

Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος, τον προϊστάμενο οργανικής μονάδας δημόσιας αρχής αναπληρώνει ο ανώτερος κατά βαθμό προϊστάμενος των υποκείμενων σε αυτόν οργανικών μονάδων. Αν δεν υπάρχουν υποκείμενες οργανικές μονάδες, τον προϊστάμενο αναπληρώνει ο κατά βαθμό ανώτερος υπάλληλος της μονάδας. Σε περίπτωση ομοιόβαθμων, αναπληρωτής είναι ο προϊστάμενος ή ο υπάλληλος που έχει τον περισσότερο χρόνο υπηρεσίας στο βαθμό. Πάντως, ο οριζόμενος αναπληρωτής πρέπει να ανήκει σε κλάδο του οποίου οι υπάλληλοι, κατά τις σχετικές διατάξεις μπορούν να προϊστανται.

Άρθρο 9. Μεταβίβαση αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων- Εξουσιοδότηση των διοικητικών οργάνων προς υπογραφή

1. Η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων ορίζεται από τις σχετικές διατάξεις.

2. Το αρμόδιο διοικητικό όργανο, αν τούτο προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις, μπορεί, με κανονιστική πράξη του, να μεταβιβάσει την αρμοδιότητά του. Στην περίπτωση αυτή, η αρμοδιότητα ασκείται αποκλειστικά από το όργανο στο οποίο μεταβιβάστηκε, εκτός αν οι σχετικές διατάξεις ορίζουν ότι, παράλληλα, μπορεί να ασκείται και από το όργανο που τη μεταβίβασε.
3. Το αρμόδιο διοικητικό όργανο, αν τούτο προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις, μπορεί επίσης, με κανονιστική πράξη του να εξουσιοδοτεί ιεραρχικά υφιστάμενό του όργανο να υπογράφει, με εντολή του, πράξεις ή άλλα έγγραφα της αρμοδιότητάς του.
4. Στο προοίμιο των διοικητικών πράξεων, για την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων, αναφέρονται οι διατάξεις που καθορίζουν την αρμοδιότητα για την έκδοση της πράξης, αν συντρέχει δε περίπτωση και η πράξη της μεταβίβασης της στο όργανο που εκδίδει την πράξη ή η πράξη της εξουσιοδότησης προς υπογραφή.

Άρθρο 10. Προθεσμίες προς ενέργεια

1. Οι προθεσμίες για την υποβολή αίτησης, αναφοράς, δήλωσης ή άλλου εγγράφου του ενδιαφερομένου, καθώς και για οποιαδήποτε άλλη ενέργειά του είναι αποκλειστικές, εκτός αν χαρακτηρίζονται ενδεικτικές από τις διατάξεις που τις προβλέπουν.
2. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί μέσα στην προβλεπόμενη προθεσμία, να υποβάλει την αίτησή του ή άλλο έγγραφο με μηχανικό μέσο, εφόσον το μέσο τούτο αφήνει αποτύπωμα που καθιστά αναμφίβολη την αναγνώριση του μηχανήματος αποστολής και παραλαβής, καθώς και της ημερομηνίας και ώρας αποστολής και παραλαβής. Στη συνέχεια, όμως, οφείλει να υποβάλει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 3 και 11, το αργότερο μέσα σε πέντε (5) ημέρες από τη λήξη της προθεσμίας, έγγραφο που φέρει την ιδιόχειρη υπογραφή του και έχει όμοιο περιεχόμενο με αυτό το οποίο παρέλαβε, με το μηχανικό μέσο, η υπηρεσία.
3. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει το έγγραφό του με αποστολή συστημένης επιστολής εφόσον δεν το αποκλείουν οι σχετικές ειδικές διατάξεις. Στις περιπτώσεις αυτές, ως ημερομηνία υποβολής θεωρείται εκείνη της κατάθεσης της επιστολής στην ταχυδρομική υπηρεσία.
4. Αν οι διατάξεις επιβάλλουν την συνυποβολή πιστοποιητικών, δικαιολογητικών ή άλλων δημόσιων εγγράφων και αυτά δεν συνυποβάλλονται για λόγους που αφορούν την αρμόδια για την έκδοσή τους διοικητική αρχή, αρκεί η εμπρόθεσμη υποβολή του εγγράφου του ενδιαφερομένου. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει στο υποβαλλόμενο από τον ενδιαφερόμενο έγγραφο να γίνεται μνεία του λόγου της μη συνυποβολής των δημοσίων εγγράφων, τα οποία, πάντως, ο ενδιαφερόμενος οφείλει να προσκομίσει, όταν εκλείψει η αιτία που κατέστησε αδύνατη τη συνυποβολή τους.
5. Οι προθεσμίες για τη Διοίκηση είναι ενδεικτικές, εκτός αν από τις διατάξεις που τις προβλέπουν προκύπτει ότι είναι αποκλειστικές. Οι προθεσμίες για την έκδοση ατομικών διοικητικών πράξεων, δυσμενών για το πρόσωπο το οποίο αφορούν αμέσως, είναι αποκλειστικές.
6. Υπέρβαση των προθεσμιών συγχωρείται σε περιπτώσεις ανώτερης βίας.
7. Για τον υπολογισμό των προθεσμιών, αν ειδικές διατάξεις δεν ορίζουν διαφορετικά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 241-246 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 11. Βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής-Επικύρωση των αντιγράφων

1. Η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του ενδιαφερομένου γίνεται από οποιαδήποτε διοικητική αρχή, βάσει του δελτίου ταυτότητας ή των αντίστοιχων εγγράφων που προβλέπονται στο άρθρο 3.
2. Την επικύρωση του αντιγράφου από το πρωτότυπο ή από το ακριβές αντίγραφο της αρχής που εξέδωσε το πρωτότυπο, μπορεί να ζητήσει ο ενδιαφερόμενος από οποιαδήποτε διοικητική αρχή, δικηγόρο ή συμβολαιογράφο. Δεν απαιτείται επικύρωση αντιγράφου ή φωτοαντιγράφου, αν τούτο συνοδεύεται από την, κατά την παρ. 5 του άρθρου 3, υπεύθυνη δήλωση, στην οποία ο ενδιαφερόμενος βεβαιώνει την ακρίβεια των στοιχείων.
3. Οι διοικητικές αρχές οφείλουν να δέχονται επικυρωμένα αντίγραφα πιστοποιητικών, βεβαιώσεων ή άλλων δικαιολογητικών στοιχείων. Τα αντίγραφα αυτά, όπως και εκείνα που συνοδεύονται από την, κατά την παρ. 5 του άρθρου 3, υπεύθυνη δήλωση, γίνονται δεκτά, όπως το πρωτότυπο.

Άρθρο 12. Τήρηση πρωτοκόλλου υπηρεσίας- Χορήγηση βεβαίωσης για την καταχώριση εγγράφου

Κάθε έγγραφο που περιέρχεται στην υπηρεσία με οποιονδήποτε τρόπο, καταχωρίζεται αυθημερόν στο βιβλίο εισερχομένων, κατ' αύξοντα αριθμό, με χαρακτηρισμό και μνεία του θέματος στο οποίο αναφέρεται και του αριθμού των στοιχείων που το συνοδεύουν. Στο ίδιο βιβλίο αναγράφονται επίσης το όργανο προς το οποίο το έγγραφο απευθύνεται, καθώς και η ημερομηνία εισόδου του. Η υπηρεσία οφείλει να χορηγεί βεβαίωση καταχώρισης του εγγράφου με όλα τα παραπάνω στοιχεία.

Δεύτερο Κεφάλαιο. Συλλογικά όργανα της Διοίκησης

Άρθρο 13. Συγκρότηση

1. Για τη νόμιμη συγκρότηση συλλογικού οργάνου απαιτείται ο ορισμός, με πράξη, όλων των μελών (τακτικών και αναπληρωματικών) που προβλέπει ο νόμος. Ο ορισμός του ίδιου προσώπου με περισσότερες από μια ιδιότητες δεν επιτρέπεται. Αν ορισμένα εκλέγονται λη υποδεικνύονται από τρίτους και τα μέλη εκλέγονται ή υποδεικνύονται από τρίτους και τα μέλη αυτά δεν έχουν ακόμη εκλεγεί ή υποδειχθεί από τα αρμόδια όργανα, η συγκρότηση είναι νόμιμη αν έχει εγκαίρως ζητηθεί εγγράφως η εκλογή ή υπόδειξή τους και τα υπόλοιπα μέλη επαρκούν ώστε να υπάρχει απαρτία.
2. Τα συλλογικά όργανα, αν στο νόμο δεν ορίζεται διαφορετικά, συγκροτούνται από τρία (3) τουλάχιστον μέλη.
3. Ο πρόεδρος και ο γραμματέας του συλλογικού οργάνου ορίζονται, μαζί με τους αναπληρωματικούς τους, με την πράξη συγκρότησής του. Αν το συλλογικό όργανο συγκροτείται αποκλειστικώς από αιρετά μέλη, ο πρόεδρος, ο γραμματέας και τα λοιπά μέλη στα οποία ανατίθεται συγκεκριμένο αξίωμα, μαζί με τους αναπληρωματικούς τους, εκλέγονται, με μυστική ψηφοφορία, από τα μέλη του συλλογικού οργάνου.
4. Η τυχόν κατά παράνομο τρόπο κτήση της ιδιότητας, υπό την οποία κάποιος ορίζεται μέλος συλλογικού οργάνου, δεν επηρεάζει τη νομιμότητα της συγκρότησης του οργάνου.
5. Το συλλογικό όργανο μπορεί να λειτουργήσει, όχι όμως πέρα από ένα τρίμηνο, αν τα μέλη του εκλείψουν ή αποχωρήσουν για οποιονδήποτε λόγο ή απωλέσουν την ιδιότητα βάσει της οποίας ορίστηκαν, εφόσον, κατά τις συνεδριάσεις του, τα λοιπά μέλη επαρκούν ώστε να υπάρχει απαρτία.
6. Όταν ο νόμος προβλέπει θητεία για τα μέλη του συλλογικού οργάνου, η αντικατάσταση μέλους πριν από τη λήξη της θητείας του είναι δυνατή μόνο για λόγο αναγόμενο στην άσκηση των καθηκόντων του, ο οποίος και πρέπει να βεβαιώνεται στη σχετική πράξη.

Άρθρο 14. Σύνθεση –Συνεδριάσεις –Λειτουργία

1. Το συλλογικό όργανο συνεδριάζει νομίμως όταν στη σύνθεσή του μετέχουν, ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη, περισσότερα από τα μισά των διορισμένων τακτικών μελών (απαρτία). Η απαρτία πρέπει να υπάρχει σε όλη τη διάρκεια της συνεδρίασης. Αν, κατά την πρώτη συνεδρίαση, διαπιστωθεί έλλειψη απαρτίας, το όργανο καλείται εκ νέου σε συνεδρίαση, η οποία πραγματοποιείται το νωρίτερο σε είκοσι τέσσερις ώρες (24) ώρες στον ίδιο τόπο και με την ίδια ημερήσια διάταξη. Κατά τη συνεδρίαση αυτή, υπάρχει απαρτία αν μετέχουν στη σύνθεση τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη που παριστούν τουλάχιστον το ένα τρίτο (1/3) του συνόλου των διορισμένων τακτικών μελών του και εν πάση περιπτώσει όχι λιγότερα των τριών (3) τακτικών ή αναπληρωματικών μελών. Στα τριμελή ή συλλογικά όργανα, για την ύπαρξη απαρτίας, απαιτείται η παρουσία και των τριών (3) τακτικών ή αναπληρωματικών μελών.
2. Ο πρόεδρος καθορίζει την ημέρα, την ώρα και τον τόπο των συνεδριάσεων και καλεί τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη να συμμετάσχουν. Η πρόσκληση, η οποία περιλαμβάνει την ημερήσια διάταξη, γνωστοποιείται από το γραμματέα, στα μέλη του συλλογικού οργάνου τουλάχιστον σαράντα οχτώ (48) ώρες πριν από τη συνεδρίαση, μπορεί δε να γίνει και με τηλεφώνημα, τηλεγράφημα, τηλεμοιοτυπία ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον το γεγονός τούτο αποδεικνύεται από σχετική σημείωση σε ειδικό βιβλίο, η οποία

πρέπει να φέρει χρονολογία και την υπογραφή του προσώπου που έκανε την πρόσκληση. Η προθεσμία αυτή μπορεί, σε περίπτωση κατεπείγοντος, να συντμηθεί, η πρόσκληση όμως, τότε, πρέπει να είναι έγγραφη και να βεβαιώνονται σε αυτήν οι λόγοι που κατέστησαν τη σύντμηση αναγκαία. Πρόσκληση των μελών του συλλογικού οργάνου δεν απαιτείται όταν οι συνεδριάσεις γίνονται σε ημερομηνίες τακτές, που ορίζονται με απόφασή του, η οποία και γνωστοποιείται στα μέλη του. Πρόσκληση δεν απαιτείται, επίσης, όταν μέλος έχει δηλώσει, πριν από τη συνεδρίαση, κώλυμα συμμετοχής του σε αυτήν, ή όταν το κώλυμα τούτο είναι γνωστό στον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου.

3. Τα αναπληρωματικά μέλη καλούνται προς αναπλήρωση απόντων ή κωλυόμενων μελών της ίδιας κατηγορίας, εκτός αν ο ορισμός τους δεν έχει γίνει κατά τέτοια αντιστοιχία.
4. Αν κατά τη συνεδρίαση απουσιάσει τακτικό μέλος το οποίο δεν είχε προσκληθεί, η συνεδρίαση είναι παράνομη. Το ίδιο ισχύει ακόμα και αν, αντ' αυτού, είχε μετάσχει το αντίστοιχο αναπληρωματικό μέλος. Αν υπήρξαν πλημμέλειες ως προς την κλήτευση μελών, το συλλογικό όργανο συνεδριάζει νομίμως αν αυτό είναι παρόν και δεν αντιλέγει για την πραγματοποίηση της συνεδρίασης.
5. Η νομιμότητα της σύνθεσης του συλλογικού οργάνου δεν επηρεάζεται από την τυχόν εναλλαγή των μετεχόντων μελών σε διαδοχικές συνεδριάσεις.
6. Μέλη συλλογικού οργάνου, τα οποία είναι σύζυγοι ή συνδέονται μεταξύ τους με συγγένεια έως και τέταρτου βαθμού εξ αίματος ή αγχιστείας, δεν επιτρέπεται να μετάσχουν στην ίδια συνεδρίαση.
7. Η σύγκληση του συλλογικού οργάνου προς συνεδρίαση είναι υποχρεωτική, αν το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνόλου των τακτικών μελών του το ζητήσει εγγράφως από τον πρόεδρο, προσδιορίζοντας και το προς συζήτηση θέμα.
8. Η ημερήσια διάταξη συντάσσεται από τον πρόεδρο, ο οποίος λαμβάνει προς τούτο υπόψη του και απόψεις που τυχόν διατυπώνονται από μέλη του συλλογικού οργάνου.
9. Αντικείμενο της συνεδρίασης είναι μόνο τα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να συζητηθούν και θέματα που δεν περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη, αν είναι παρόντα όλα τα τακτικά μέλη και συμφωνούν στη συζήτησή τους.
10. Οι συνεδριάσεις, αν στο νόμο δεν ορίζεται διαφορετικά, είναι μυστικές. Η κατά τη συζήτηση παρουσία άλλων προσώπων, πλην των μελών και του γραμματέα ή των τυχόν ειδικώς οριζόμενων στο νόμο προσώπων, δεν επιτρέπεται. Το συλλογικό όργανο, όμως, μπορεί να καλέσει, προς παροχή πληροφοριών ή προσαγωγή στοιχείων, υπηρεσιακά ή άλλα πρόσωπα, τα οποία αποχωρούν πριν από την έναρξη της συζήτησης.
11. Όταν ο νόμος προβλέπει δημόσια συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου, ανακοινώνονται εγκαίρως, και πάντως τουλάχιστον σαράντα οχτώ (48) ώρες πριν από τη συνεδρίαση ο τόπος και ο χρόνος της συνεδρίασης, με πρόσφορο τρόπο, ώστε να καθίσταται δυνατή η προσέλευση και η παρουσία των ενδιαφερομένων. Η τήρηση της δημοσιότητας πρέπει να βεβαιώνεται στο οικείο πρακτικό.
12. Ο πρόεδρος κηρύσσει την έναρξη και τη λήξη των συνεδριάσεων, διευθύνει τις εργασίες και φροντίζει για την εφαρμογή του νόμου και την εύρυθμη λειτουργία του συλλογικού οργάνου.

Άρθρο 15. Αποφάσεις

1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων, αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών. Αν δεν καθίσταται δυνατός ο σχηματισμός της πλειοψηφίας αυτής, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ωσότου σχηματιστεί απόλυτη πλειοψηφία με την υποχρεωτική προσχώρηση, κάθε φορά, εκείνου ή εκείνων που διατυπώνουν την ασθενέστερη γνώμη, σε μία από τις επικρατέστερες. Σε κάθε περίπτωση, αν υπάρξει ισοψηφία, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου, εκτός αν η ψηφοφορία είναι μυστική, οπότε αυτή επαναλαμβάνεται για μια ακόμη φορά, η τυχόν δε νέα ισοψηφία ισοδυναμεί με απόρριψη. Το μέλος που απέχει από την ψηφοφορία ή δίδει λευκή ψήφο, θεωρείται απόν.
2. Αν η συζήτηση της υπόθεσης διαρκεί περισσότερες από μία συνεδριάσεις, η απόφαση λαμβάνεται από τα μέλη που μετέχουν στην τελευταία συνεδρίαση, αφού προηγουμένως, τα μέλη που δεν μετείχαν στις προηγούμενες συνεδριάσεις, ενημερωθούν πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία των κατ' αυτές συζητήσεων. Η ενημέρωση πρέπει να προκύπτει κατά δήλωση των μελών αυτών, η οποία και καταχωρίζεται στα πρακτικά.
3. Η ψηφοφορία είναι φανερή, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το νόμο.
4. Για τις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου συντάσσεται πρακτικό, στο οποίο μνημονεύονται, ιδίως, τα ονόματα και η ιδιότητα των παρισταμένων μελών, ο τόπος και ο χρόνος της συνεδρίασης, τα θέματα που

συζητήθηκαν με συνοπτική αλλά περιεκτική αναφορά στο περιεχόμενό τους, η μορφή και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας και η αποφάσεις που λήφθηκαν.

5. Στο πρακτικό καταχωρίζονται οι γνώμες των μελών που μειοψήφησαν, σε περίπτωση δε φανεράς ψηφοφορίας και τα ονόματα τούτων.

6. Αν πρόκειται για συνεδρίαση οργάνου προς διατύπωση απλής γνώμης, στο οικείο πρακτικό καταχωρίζονται υποχρεωτικώς όλες οι επί μέρους γνώμες που διατυπώθηκαν και τέθηκαν σε ψηφοφορία.

7. Το πρακτικό συντάσσεται από το γραμματέα και επικυρώνεται από τον πρόεδρο.

8. Η υπογραφή του προέδρου ή του αναπληρωτή του αρκεί για τη νόμιμη υπόσταση κάθε πράξης του συλλογικού οργάνου.

Τρίτο Κεφάλαιο. Διοικητική Πράξη

Άρθρο 16. Περιεχόμενο και τύπος

1. Η διοικητική πράξη είναι έγγραφη, αναφέρει την εκδούσα αρχή και τις εφαρμοζόμενες διατάξεις, φέρει δε χρονολογία, καθώς και υπογραφή του αρμόδιου οργάνου. Στην ατομική διοικητική πράξη, αναφέρεται, επίσης, η τυχόν δυνατότητα άσκησης της, κατ' άρθρο 25, ειδικής διοικητικής, ή ενδικοφανούς προσφυγής, γίνεται δε μνεία του αρμόδιου για την εξέτασή της οργάνου της προθεσμίας, καθώς και των συνεπειών παράλειψης της άσκησής της. Προσφυγή που ασκείται σύμφωνα με τις προαναφερόμενες πληροφορίες της υπηρεσίας δεν μπορεί να παραγάγει συνέπειες σε βάρος του προσφεύγοντος. Η παράλειψη αναφοράς των εφαρμοζόμενων διατάξεων, καθώς και των κατά τη δεύτερη περίοδο στοιχείων δεν επάγεται ακυρότητα της πράξης.

2. Η ατομική διοικητική πράξη μπορεί, κατ' εξαίρεση, να είναι προφορική, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς επίτευξη του επιδιωκόμενου με αυτήν σκοπού. Προς τούτο, επιτρέπεται, επίσης, η χρήση συμβόλων, εφόσον οι αποδέκτες της πράξης έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν το περιεχόμενό της.

Άρθρο 17. Αιτιολογία

1. Η ατομική διοικητική πράξη πρέπει να περιέχει αιτιολογία, η οποία να περιλαμβάνει τη διαπίστωση της συνδρομής των κατά νόμο προϋποθέσεων για την έκδοσή της.

2. Η αιτιολογία πρέπει να είναι σαφής, ειδική, επαρκής και να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, εκτός αν προβλέπεται ρητώς στο νόμο ότι πρέπει να περιέχεται στο σώμα της πράξης.

3. Όταν η διοικητική πράξη εκδίδεται αυτεπαγγέλτως, τα αποδεικτικά στοιχεία συγκεντρώνονται με πρωτοβουλία του αρμόδιου για την έκδοσή της οργάνου. Όταν την έκδοση της διοικητικής πράξης ζητά ο ενδιαφερόμενος, αυτός οφείλει να υποβάλει τα δικαιολογητικά που καθορίζουν οι σχετικές διατάξεις, εκτός αν τα στοιχεία αυτά υπάρχουν στην αρμόδια για την έκδοση της πράξης διοικητική αρχή.

Άρθρο 18. Δημοσίευση

1. Η ατομική διοικητική πράξη τελειούται με την υπογραφή και τη χρονολόγησή της, ή τη δημοσίευσή της αν είναι δημοσιευτέα κατά νόμο. Η κανονιστική διοικητική πράξη τελειούται με τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν προβλέπεται ειδικός τρόπος δημοσιότητας.

2. Στην περίπτωση της δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ως ημερομηνία δημοσίευσης λαμβάνεται εκείνη την οποία φέρει το σχετικό φύλλο της Εφημερίδας, υπό την προϋπόθεση ότι, κατά την ημερομηνία αυτή, είναι δυνατή η χορήγηση, σε κάθε ενδιαφερόμενο, αντιτύπου του φύλλου ή θεωρημένου φωτοαντιγράφου του οικείου δοκιμίου.

3. Οι αρμόδιες υπηρεσίες υποχρεούνται να χορηγούν βεβαίωση για τη συνδρομή της προϋπόθεσης της προηγούμενης παραγράφου ή για την πραγματοποίηση της δημοσίευσης με άλλο νόμιμο τρόπο.

4. Αν το κείμενο που δημοσιεύτηκε έχει γραφικά ή λογιστικά σφάλματα επιτρέπεται η δημοσίευση διόρθωσής του, η οποία και περιορίζεται αποκλειστικώς στα σφάλματα αυτά.

Άρθρο 19. Κοινοποίηση

1. Η ατομική διοικητική πράξη κοινοποιείται στο πρόσωπο το οποίο αφορά.
2. Με την επιφύλαξη των τυχόν οριζομένων σε ειδικές διατάξεις, η κοινοποίηση γίνεται με κάθε πρόσφορον τρόπον.

Άρθρο 20. Γνώμη - Πρόταση

1. Όπου ο νόμος, για την έκδοση διοικητικής πράξης, προβλέπει προηγούμενη γνώμη (απλή ή σύμφωνη) ή πρόταση άλλου οργάνου, η μεν γνώμη διατυπώνεται ύστερα από ερώτημα του οργάνου που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, η δε πρόταση υποβάλλεται με πρωτοβουλία του προτείνοντος οργάνου. Η γνώμη, ή η πρόταση, πρέπει να είναι έγγραφη, αιτιολογημένη και επίκαιρη κατά το περιεχόμενό της.
2. Το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα δεν μπορεί να εκδώσει πράξη με περιεχόμενο διαφορετικό από αυτό της σύμφωνης γνώμης ή πρότασης. Η μη αποδοχή της θετικής σύμφωνης γνώμης ή της πρότασης, καθώς και η απόκλιση από την απλή γνώμη, πρέπει να αιτιολογούνται ειδικώς.
3. Το αρμόδιο για την έκδοση διοικητικής πράξης όργανο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη άλλου οργάνου οικειοθελώς. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται όσα ισχύουν για την απλή γνώμη.
4. Αν η απλή γνώμη δεν υποβληθεί μέσα στην προθεσμία που έχει τυχόν ταχθεί προς τούτο από το νόμο ή από το αποφασίζον όργανο ή, σε κάθε περίπτωση, μέσα σε εύλογο χρόνο, η διοικητική πράξη μπορεί να εκδοθεί και χωρίς αυτήν.

Άρθρο 21. Ανάκληση

1. Αρμόδιο για την ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης όργανο είναι εκείνο που την εξέδωσε ή που είναι αρμόδιο για την έκδοσή της.
2. Για την ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται για την έκδοση της πράξης, εκτός αν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη ύστερα από εκτίμηση πραγματικών περιστατικών.

Τέταρτο Κεφάλαιο. Διοικητική Σύμβαση

Άρθρο 22. Τύπος

Η διοικητική σύμβαση υποβάλλεται στον έγγραφο τύπο, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά. Για την κατάρτισή της, η πρόταση και η αποδοχή είναι δυνατόν να γίνονται με χωριστά έγγραφα.

Άρθρο 23. Κατάρτιση

Η διοικητική σύμβαση που συνάπτεται ύστερα από διαγωνισμό ή με απευθείας ανάθεση, καταρτίζεται από και με την επίδοση στον ενδιαφερόμενο της πράξης με την οποία τελειούται ο διαγωνισμός ή της πράξης ανάθεσης αντίστοιχα, εκτός αν στο νόμο ορίζεται διαφορετικά.

Άρθρο 24. Αίτηση θεραπείας –Ιεραρχική προσφυγή

1. Αν από τις σχετικές διατάξεις δεν προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης της, κατά το επόμενο άρθρο, ειδικής διοικητικής, ή ενδικοφανούς προσφυγής, ο ενδιαφερόμενος, για την αποκατάσταση υλικής ή ηθικής βλάβης των εννόμων συμφερόντων του που προκαλείται από ατομική διοικητική πράξη μπορεί, για οποιονδήποτε λόγο, με αίτησή του, να ζητήσει, είτε από τη διοικητική αρχή που εξέδωσε την πράξη, την ανάκληση ή την τροποποίησή της (αίτηση θεραπείας), είτε από την αρχή ή οποία προΐσταται εκείνης που εξέδωσε την πράξη, την ακύρωσή της (ιεραρχική προσφυγή).
2. Η διοικητική αρχή στην οποία υποβάλλεται η, κατά την προηγούμενη παράγραφο αίτηση οφείλει να γνωστοποιήσει στον ενδιαφερόμενο την απόφασή της για την αίτηση αυτή το αργότερο μέσα σε τριάντα (30) ημέρες, εκτός αν από ειδικές διατάξεις προβλέπεται διαφορετική προθεσμία.
3. Αν αρμόδια για την ανάκληση ή τροποποίηση ή την ακύρωση είναι άλλη διοικητική αρχή, εκείνη στην οποία κατατέθηκε η αίτηση θεραπείας ή η ιεραρχική προσφυγή οφείλει να διαβιβάσει στην αρμόδια αρχή το αργότερο μέσα σε πέντε (5) ημέρες. Και στην περίπτωση αυτή, η γνωστοποίηση της απόφασης της αρμόδιας αρχής, στον ενδιαφερόμενο, πρέπει να γίνεται μέσα στην κατά την προηγούμενη παράγραφο προθεσμία.
4. Αν η πράξη ακυρωθεί, η υπόθεση επανέρχεται στην αρχή που εξέδωσε την πράξη, εκτός αν οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν αρμοδιότητα της προϊσταμένης αρχής για την έκδοσή της.

Άρθρο 25. Ειδική διοικητική προσφυγή –Ενδικοφανής προσφυγή

1. Όπου προβλέπεται από ειδικές διατάξεις, ο ενδιαφερόμενος, για την αποκατάσταση υλικής ή ηθικής βλάβης των εννόμων συμφερόντων του που προκαλείται από διοικητική πράξη, μπορεί, με προσφυγή του, η οποία ασκείται ενώπιον του προβλεπόμενου από τις διατάξεις αυτές διοικητικού οργάνου και μέσα στην οριζόμενη από τις ίδιες προθεσμία, να ζητήσει, κατά περίπτωση, την ακύρωση ή την τροποποίηση της πράξης.
2. Το διοικητικό όργανο, ανάλογα με την πρόβλεψη των σχετικών διατάξεων, είτε εξετάζει μόνο τη νομιμότητα της πράξης, οπότε και μπορεί να την ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει ή να απορρίψει την προσφυγή (ειδική διοικητική προσφυγή), είτε εξετάζει τόσο τη νομιμότητα της πράξης όσο και την ουσία της υπόθεσης, οπότε μπορεί να κυρώσει εν όλω ή εν μέρει ή να τροποποιήσει την πράξη ή να απορρίψει την προσφυγή (ενδικοφανής προσφυγή). Το αρμόδιο όργανο οφείλει να γνωστοποιήσει στον προσφεύγοντα την απόφασή του μέσα στην προθεσμία που τυχόν τάσσουν οι σχετικές διατάξεις, αλλιώς, στην περίπτωση μεν της ειδικής προσφυγής, το αργότερο μέσα σε τριάντα (30) ημέρες, στην περίπτωση δε της ενδικοφανούς προσφυγής, το αργότερο μέσα σε τρεις (3) μήνες.
3. Αν αρμόδιο να αποφανθεί για την ειδική διοικητική, ή την ενδικοφανή, προσφυγή είναι άλλο διοικητικό όργανο, εκείνο στο οποίο αυτή κατατέθηκε οφείλει να τη διαβιβάσει στο αρμόδιο όργανο το αργότερο μέσα σε πέντε (5) ημέρες. Και στην περίπτωση αυτή, η γνωστοποίηση της απόφασης του αρμόδιου διοικητικού οργάνου, στον ενδιαφερόμενο, πρέπει να γίνεται μέσα στις κατά την παρ. 2 προθεσμίες.

Άρθρο 26. Κοινές διατάξεις

Όταν ασκηθεί διοικητική προσφυγή, η αρμόδια για την εξέτασή της διοικητική αρχή, μπορεί, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου ή και αυτεπαγγέλτως, να αναστείλει την εκτέλεση της διοικητικής πράξης ωσότου αποφανθεί για την προσφυγή και πάντως, όχι πέρα από την προθεσμία που ορίζεται για την έκδοση της πράξης.

Άρθρο 27. Αναφορά

Αν δεν είναι δυνατή η άσκηση, σύμφωνα με τα άρθρα 24-26, διοικητικής προσφυγής, ο ενδιαφερόμενος, για την αποκατάσταση υλικής ή ηθικής βλάβης των εννόμων συμφερόντων του που προκαλείται από ενέργεια ή παράλειψη ενέργειας διοικητικής αρχής, μπορεί με αίτησή του προς την αρχή αυτή, να ζητήσει την

επανόρθωση ή την ανατροπή της βλάβης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή, όσα ορίζονται στις §§ 1-3 του άρθρου 4.

Έκτο Κεφάλαιο. Τελικές και μεταβατικές διατάξεις

Άρθρο 28. Διάρκεια προθεσμιών

Η διάρκεια των προθεσμιών που είχαν αρχίσει πριν από την έναρξη της ισχύος του Κώδικα υπολογίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του μόνο αν η προβλεπόμενη από αυτές διάρκειά τους είναι μεγαλύτερη από εκείνη που προβλεπόταν από τις προϊσχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 29. Παράταση και αναστολή προθεσμιών

Ως προς την παράταση και την αναστολή των προθεσμιών, η οποία οφείλεται σε γεγονός που επήλθε μετά την έναρξη της ισχύος του Κώδικα, εφαρμόζονται οι διατάξεις τούτου.

Άρθρο 30. Επεξήγηση όρων

Όπου στον Κώδικα αναφέρεται ο όρος «διοικητική πράξη», νοείται η εκτελεστή διοικητική πράξη.

Άρθρο 31. Αναφορά σε διατάξεις

Όπου στον Κώδικα αναφέρεται άρθρο χωρίς μνεία σχετικού νομοθετήματος, νοείται ότι το άρθρο ανήκει στον Κώδικα αυτόν.

Άρθρο 32. Παραπομπές

Όπου στον Κώδικα αυτόν γίνεται παραπομπή σε διατάξεις άλλων νομοθετημάτων, οι παραπομπές αυτές γίνονται στις διατάξεις αυτές όπως εκάστοτε ισχύουν.

Άρθρο 33. Καταργούμενες διατάξεις

1. Από την έναρξη της ισχύος του Κώδικα, αν σε αυτόν δεν ορίζεται διαφορετικά, καταργείται κάθε γενική διάταξη η οποία αναφέρεται σε θέμα ρυθμιζόμενο από αυτόν.
2. Όπου από την κείμενη νομοθεσία γίνεται παραπομπή σε διατάξεις που καταργούνται σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, η παραπομπή θεωρείται ότι γίνεται στις αντίστοιχες διατάξεις του Κώδικα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης –Πρόγραμμα Καλλικράτης Ν. 3582/2010 (Με τις αλλαγές που επέφεραν οι Ν. 3870/2010 και Ν. 3905/2010)

Ν. 3852/10 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010) : Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΜΕΡΟΣ Α: ΣΥΣΤΑΣΗ - ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Οι δήμοι και οι περιφέρειες συγκροτούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων, όπως αυτός κατοχυρώνεται από τις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας που κυρώθηκε με το ν. 1850/1989 (ΦΕΚ 144 Α').

Οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις συγκροτούνται ως ενιαίες μονάδες για τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες του κράτους και ασκούν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα στις κρατικές υποθέσεις της περιφέρειάς τους, σύμφωνα με το άρθρο 101 του Συντάγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΣΥΣΤΑΣΗ - ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΗΜΩΝ

Άρθρο 1: Σύσταση δήμων

1. Οι δήμοι είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι πρωτοβάθμιοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης συνιστώνται ανά νομό ως εξής:

1. ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Αγρινίου με έδρα το Αγρίνιο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγρινίου β. Παραβόλας γ. Παρακαμπυλίων δ. Στράτου ε. Νεάπολης στ. Αγγελοκάστρου ζ. Παναιτωλικού η. Αρακύνθου θ. Μακρύνειας και ι. Θεστιέων, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Άκτιου - Βόνιτσας με έδρα τη Βόνιτσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανακτόριου β. Παλαίρου και γ. Μεδεώνος, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Ξηρομέρου με έδρα τον Αστακό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αστακού β. Φυτειών και γ. Αλυζίας, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Ναυπακτίας με έδρα τη Ναύπακτο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ναυπάκτου β. Αποδοτίας γ. Πυλλήνης δ. Πλατάνου ε. Αντιρρίου και στ. Χάλκειας, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Αμφιλοχίας με έδρα την Αμφιλοχία αποτελούμενος από τους δήμους α. Αμφιλοχίας β. Ινάχου και γ. Μενιδίου, οι οποίοι καταργούνται.

6. Δήμος Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου με έδρα το Μεσολόγγι αποτελούμενος από τους δήμους α. Ιεράς Πόλης Μεσολογγίου β. Οινιάδων και γ. Αιτωλικού, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Θέρμου δεν επέρχεται καμία μεταβολή. Γ. Ο Δήμος Θέρμου χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

2. ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ναυπλιέων με έδρα το Ναύπλιο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ναυπλιέων β. Νέας Τίρυνθας γ. Μιδέας και δ. Ασίνης, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Ερμιονίδας με έδρα το Κρανίδι αποτελούμενος από τους δήμους α. Ερμιόνης και β. Κρανιδίου, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Επιδαύρου με έδρα το Ασκληπιείο και ιστορική έδρα την Αρχαία Επίδαυρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ασκληπιείου και β. Επιδαύρου, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Άργους – Μυκηνών με έδρα το Άργος και ιστορική έδρα τις Μυκήνες αποτελούμενος από τους δήμους α. Άργους β. Νέας Κίου γ. Λέρνας δ. Μυκηναίων ε. Κουτσοποδίου στ. Λυρκείας και τις κοινότητες α. Αχλαδόκαμπου β. Αλέας οι οποίοι καταργούνται.

Β. Ο δήμος Επιδαύρου χαρακτηρίζεται ως ορεινός

3. ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Τρίπολης με έδρα την Τρίπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Τρίπολης β. Τεγέας γ. Σκιρίτιδας δ. Μαντινείας ε. Κορυθίου στ. Φαλάνθου ζ. Λεβιδίου και η. Βαλτετσίου, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Νότιας Κυνουρίας με έδρα το Λεωνίδιο αποτελούμενος από τους δήμους α. Λεωνιδίου β. Τυρού και την κοινότητα Κοσμά, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Γορτυνίας με έδρα τη Δημητσάνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Δημητσάνης β. Ηραίας γ. Λαγκαδίων δ. Τρικολώνων ε. Κοντοβαζαίνης στ. Τροπαίων ζ. Κλείτορος και η. Βυτίνας, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Μεγαλόπολης με έδρα τη Μεγαλόπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Μεγαλόπολης β. Γόρτυνος και γ. Φαλαισίας, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Βόρειας Κυνουρίας δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

Γ. Οι δήμοι Νότιας Κυνουρίας και Βόρειας Κυνουρίας χαρακτηρίζονται ως ορεινοί.

4. ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Αρταίων με έδρα την Άρτα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρταίων β. Αμβρακικού γ. Βλαχέρνας δ. Φιλοθέης και ε. Ξηροβουνίου, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Νικολάου Σκουφά με έδρα το Πέτα και ιστορική έδρα το Κομμένο αποτελούμενος από τους δήμους α. Πέτα β. Αράχθου γ. Κομποτίου και την κοινότητα Κομμένου, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Γεωργίου Καραϊσκάκη με έδρα την Άνω Καλεντίνη και ιστορική έδρα τις πηγές Τετραφυλίας αποτελούμενος από τους δήμους α. Ηρακλείας β. Γεωργίου Καραϊσκάκη και γ. Τετραφυλίας, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Κεντρικών Τζουμέρκων με έδρα το Βουλγαρέλι αποτελούμενος από τους δήμους α. Αθαμανίας β. Αγνάντων και τις κοινότητες α. Θεοδωριανών β. Μελισσουργών, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Οι δήμοι Γεωργίου Καραϊσκάκη και Κεντρικών Τζουμέρκων χαρακτηρίζονται ως ορεινοί.

5. ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

5.1 ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Φιλαδελφείας – Χαλκηδόνας με έδρα τη Νέα Φιλαδέλφεια αποτελούμενος από τους δήμους α. Νέας Φιλαδελφείας και β. Νέας Χαλκηδόνας, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Παπάγου - Χολαργού με έδρα το Χολαργό αποτελούμενος από τους δήμους α. Χολαργού και β. Παπάγου, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Δάφνης – Υμηττού με έδρα τη Δάφνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Δάφνης και β. Υμηττού, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Κηφισιάς με έδρα την Κηφισιά αποτελούμενος από τους δήμους α. Κηφισιάς β. Νέας Ερυθραίας και γ. Εκάλης, οι οποίοι καταργούνται.
5. Δήμος Πεντέλης με έδρα τα Μελίσσια αποτελούμενος από τους δήμους α. Μελισσίων β. Πεντέλης και γ. Νέας Πεντέλης, οι οποίοι καταργούνται.
6. Δήμος Μοσχάτου - Ταύρου με έδρα το Μοσχάτο αποτελούμενος από τους δήμους α. Μοσχάτου β. Ταύρου, οι οποίοι καταργούνται.
7. Δήμος Φιλοθέης - Ψυχικού με έδρα το Ψυχικό αποτελούμενος από τους δήμους α. Ψυχικού β. Νέου Ψυχικού και γ. Φιλοθέης, οι οποίοι καταργούνται.

8. Δήμος Λυκόβρυσης - Πεύκης με έδρα την Πεύκη αποτελούμενος από τους δήμους α. Πεύκης και β. Λυκοβρύσεως, οι οποίοι καταργούνται.
 9. Δήμος Ελληνικού - Αργυρούπολης με έδρα την Αργυρούπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Ελληνικού και β. Αργυρούπολης, οι οποίοι καταργούνται.
 10. Δήμος Αγίων Αναργύρων - Καματερού με έδρα τους Αγίους Αναργύρους αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίων Αναργύρων και β. Καματερού, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Στους δήμους α. Αθηναίων β. Βύρωνος γ. Καλλιθέας δ. Καισαριανής ε. Ηρακλείου στ. Ηλιουπόλεως ζ. Ζωγράφου η. Γαλατσίου θ. Βριλησίων ι. Αμαρουσίου ια. Αλίμου ιβ. Αιγάλεω ιγ. Ιλίου ιδ. Αγίου Δημητρίου ιε. Αγίας Παρασκευής ιστ. Αγίας Βαρβάρας ιζ. Γλυφάδας ιη. Πετρουπόλεως ιθ. Χαλανδρίου κ. Χαϊδαρίου κα. Περιστερίου κβ. Παλαιού Φαλήρου κγ. Νέας Ιωνίας κδ. Μεταμορφώσεως κε. Νέας Σμύρνης δεν επέρχεται καμία αλλαγή.

5.2 ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Κερατσινίου - Δραπετσώνας με έδρα το Κερατσίνι αποτελούμενος από τους δήμους α. Κερατσινίου και β. Δραπετσώνας, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Νίκαιας – Αγίου Ιωάννη Ρέντη με έδρα τη Νίκαια αποτελούμενος από τους δήμους α. Νικαίας και β. Αγίου Ιωάννου Ρέντη, οι οποίοι καταργούνται.
 3. Δήμος Τροιζηνίας με έδρα το Γαλατά αποτελούμενος από τους δήμους α. Τροιζήνος και β. Μεθάνων, οι οποίοι καταργούνται.
 4. Δήμος Κυθήρων με έδρα τα Κύθηρα αποτελούμενος από το δήμο Κυθήρων και την κοινότητα Αντικυθήρων, οι οποίοι καταργούνται.
 5. Δήμος Σαλαμίνας με έδρα τη Σαλαμίνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Σαλαμίνας και β. Αμπελακίων, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Η κοινότητα Αγκιστρίου αναγνωρίζεται σε δήμο, με όνομα, έδρα και εδαφική περιφέρεια αυτά της τέως κοινότητας.
- Γ. Στους δήμους α. Πειραιώς β. Περάματος γ. Κορυδαλλού δ. Αίγινας ε. Σπετσών στ. Πόρου και ζ. Ύδρας δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

5.3 ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ωρωπού με έδρα τον Ωρωπό αποτελούμενος από τους δήμους α. Ωρωπίων β. Αυλώνος γ. Καλάμου και τις κοινότητες α. Συκάμινου β. Πολυδενδρίου γ. Μαρκοπούλου Ωρωπού δ. Μαλακάσης ε. Καπανδριτίου στ. Αφιδνών, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Μαραθώνος με έδρα το Μαραθώνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Μαραθώνος β. Νέας Μάκρης και τις κοινότητες α. Γραμματικού β. Βαρνάβα, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Ραφήνας - Πικερμίου με έδρα τη Ραφήνα αποτελούμενος από το δήμο Ραφήνας και την κοινότητα Πικερμίου, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Διονύσου με έδρα τον Άγιο Στέφανο αποτελούμενος τους δήμους α. Αγίου Στεφάνου β. Δροσιάς γ. Διονύσου δ. Ανοιξέως και τις κοινότητες α. Σταμάτας β. Κρυονερίου Ροδοπόλεως, οι οποίοι καταργούνται.
5. Δήμος Αχαρνών με έδρα τις Αχαρνές αποτελούμενος από τους δήμους α. Αχαρνών και β. Θρακομακεδόνων, οι οποίοι καταργούνται.
6. Δήμος Παλλήνης με έδρα το Γέρακα αποτελούμενος από τους δήμους α. Παλλήνης β. Γέρακα και την κοινότητα Ανθούσης, οι οποίοι καταργούνται.
7. Δήμος Παιανίας με έδρα την Παιανία αποτελούμενος από τους δήμους α. Παιανίας και β. Γλυκών Νερών, οι οποίοι καταργούνται.
8. Δήμος Σπάτων - Αρτέμιδος με έδρα τα Σπάτα αποτελούμενος από τους δήμους α. Σπάτων – Λούτσας και β. Αρτέμιδος (Λούτσας), οι οποίοι καταργούνται.
9. Δήμος Λαυρεωτικής με έδρα το Λαύριο αποτελούμενος από τους δήμους α. Λαυρεωτικής β. Κερατέας και την κοινότητα Αγίου Κωνσταντίνου, οι οποίοι καταργούνται.
10. Δήμος Σαρωνικού με έδρα τα Καλύβια Θορικού αποτελούμενος από τους δήμους α. Καλυβίων Θορικού β. Αναβύσσου και τις κοινότητες α. Σαρωνίδος β. Κουβαρά γ. Παλαιάς Φώκαιας, οι οποίοι καταργούνται.
11. Δήμος Βάρης – Βούλας – Βουλιαγμένης με έδρα τη Βούλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Βούλας β. Βάρης και γ. Βουλιαγμένης, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στους δήμους α. Κρωπίας και β. Μαρκόπουλου Μεσογαίας δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

5.4 ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ελευσίνας με έδρα την Ελευσίνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ελευσίνος και β. Μαγούλας, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Μάνδρας - Ειδυλλίας με έδρα τη Μάνδρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Μάνδρας β. Βιλίων γ. Ερυθρών και την κοινότητα Οινόης, οι οποίοι καταργούνται.
 3. Δήμος Μεγαρέων με έδρα τα Μέγαρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Μεγαρέων και β. Νέας Περάμου, οι οποίοι καταργούνται.
 4. Δήμος Φυλής με έδρα τα Άνω Λιόσια αποτελούμενος τους δήμους α. Άνω Λιοσίων β. Ζεφυρίου και γ. Φυλής, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Στο δήμο Ασπροπύργου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.
6. ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ
- Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:
1. Δήμος Πατρέων με έδρα την Πάτρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Πατρέων β. Βραχναϊκών γ. Ρίου δ. Μεσσήτιδος και ε. Παραλίας, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Ερυμάνθου με έδρα τη Χαλανδρίτσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Τριταίας β. Φαρρών και τις κοινότητες α. Καλεντζίου β. Λεόντιου, οι οποίοι καταργούνται.
 3. Δήμος Δυτικής Αχαΐας με έδρα την Κάτω Αχαΐα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ωλένιας β. Μόβρης γ. Δύμης και δ. Λαρισσού, οι οποίοι καταργούνται.
 4. Δήμος Καλαβρύτων με έδρα τα Καλάβρυτα αποτελούμενος από τους δήμους α. Καλαβρύτων β. Αροανίας γ. Παΐων και δ. Κλείτορος (η λέξη Λευκασίου αντικαταστάθηκε από την λέξη Κλείτορος σύμφωνα με τον Ν.3902/2010), οι οποίοι καταργούνται.
 5. Δήμος Αιγιαλείας με έδρα το Αίγιο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αιγίου β. Συμπολιτείας γ. Ερινεού δ. Διακοπτού ε. Ακράτας και στ. Αιγείρας, οι οποίοι καταργούνται.
7. ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ
- Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:
1. Δήμος Τανάγρας με έδρα το Σχηματάρι αποτελούμενος από τους δήμους α. Σχηματαρίου β. Οινοφύτων γ. Τανάγρας και δ. Δερβενοχωρίων, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Θηβαίων με έδρα τη Θήβα αποτελούμενος από τους δήμους α. Θηβαίων β. Θίσβης γ. Βαγίων δ. Πλαταιών, οι οποίοι καταργούνται.
 3. Δήμος Αλιάρτου με έδρα την Αλιάρτο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αλιάρτου β. Θεσπιέων, οι οποίοι καταργούνται.
 4. Δήμος Ορχομενού με έδρα τον Ορχομενό αποτελούμενος από τους δήμους α. Ορχομενού β. Ακραϊφνίας, οι οποίοι καταργούνται.
 5. Δήμος Λεβαδέων με έδρα τη Λιβαδειά αποτελούμενος από τους δήμους α. Λεβαδέων β. Χαιρωνείας γ. Δαύλειας δ. Κορώνειας και την κοινότητα Κυριακίου, οι οποίοι καταργούνται.
 6. Δήμος Διστόμου - Αράχovas - Αντίκυρας με έδρα το Δίστομο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αραχόβης β. Διστόμου και την κοινότητα Αντίκυρας, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Ο δήμος Διστόμου - Αράχovas – Αντίκυρας χαρακτηρίζεται ως ορεινός.
8. ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ
- Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:
1. Δήμος Δεσκάτης με έδρα τη Δεσκάτη αποτελούμενος από τους δήμους α. Δεσκάτης και β. Χασίων, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Γρεβενών με έδρα τα Γρεβενά αποτελούμενος από τους δήμους α. Γρεβενών β. Βεντζίου γ. Ηρακλεωτών δ. Αγίου Κοσμά ε. Γόργιανης στ. Θεόδωρου Ζιάκα και τις κοινότητες α. Αβδέλλας β. Μεσολουρίου γ. Περιβολίου δ. Σαμαρίνης ε. Φιλιππαιών στ. Δότσικου ζ. Σμίξης, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Ο δήμος Δεσκάτης χαρακτηρίζεται ως ορεινός.
9. ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ
- Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:
1. Δήμος Δράμας με έδρα τη Δράμα αποτελούμενος από το δήμο Δράμας και την κοινότητα Σιδηρονέρου, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Προσοτσάνης με έδρα τη Προσοτσάνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Προσοτσάνης και β. Σιταγρών, οι οποίοι καταργούνται.
 3. Δήμος Παρανεστίου με έδρα το Παρανέστι αποτελούμενος από τους δήμους α. Παρανεστίου και β. Νικηφόρου, οι οποίοι καταργούνται.
 4. Δήμος Δοξάτου με έδρα το Καλαμπάκι αποτελούμενος από τους δήμους α. Δοξάτου και β. Καλαμπακίου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Κάτω Νευροκοπίου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

Γ. Οι δήμοι Κάτω Νευροκοπίου και Παρανεστίου χαρακτηρίζονται ως ορεινοί.

10. ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ρόδου με έδρα τη Ρόδο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ρόδου β. Νότιας Ρόδου γ. Πεταλούδων δ. Λινδίων ε. Καμείρου στ. Καλλιθέας ζ. Αφάντου η. Ιαλυσού θ. Αταβύρου και ι. Αρχαγγέλου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Κω με έδρα την Κω αποτελούμενος από τους δήμους α. Κω β. Ηρακλειδών και γ. Δικαίου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Καρπάθου με έδρα την Κάρπαθο και ιστορική έδρα τον Όλυμπο Καρπάθου αποτελούμενος από το δήμο Καρπάθου και την κοινότητα Ολύμπου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Η κοινότητα Αγαθονησίου αναγνωρίζεται σε δήμο, με όνομα, έδρα και εδαφική περιφέρεια αυτά της τέως κοινότητας.

Γ. Στους δήμους α. Νισύρου β. Πάτμου γ. Καλύμνιων δ. Λειψών ε. Λέρου στ. Κάσου ζ. Μεγίστης η. Σύμης θ. Τήλου ι. Χάλκης και ια. Αστυπάλαιας δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

11. ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Αλεξανδρούπολης με έδρα την Αλεξανδρούπολη και ιστορική έδρα τη Βήρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αλεξανδρούπολης β. Τραϊανούπολης και γ. Φερών, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Σουφλίου με έδρα το Σουφλί αποτελούμενος από τους δήμους α. Σουφλίου και β. Τυχερού γ. Ορφέα, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Διδυμοτείχου με έδρα το Διδυμότειχο αποτελούμενος από τους δήμους α. Διδυμοτείχου και β. Μεταξάδων, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Ορεστιάδας με έδρα την Ορεστιάδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ορεστιάδος β. Βύσσας γ. Κυπρίνου και δ. Τριγώνου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Σαμοθράκης δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

12. ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Χαλκιδέων με έδρα τη Χαλκίδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Χαλκιδέων β. Αηλιαντίων γ. Ανθηδώνος δ. Νέας Αρτάκης και ε. Αυλίδος, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Διρφύων - Μεσσαπίων με έδρα τα Ψαχνά αποτελούμενος από τους δήμους α. Διρφύων και β. Μεσσαπίων, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Ερέτριας με έδρα την Ερέτρια αποτελούμενος από τους δήμους α. Ερέτριας και β. Αμαρυνθίων, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Καρύστου με έδρα την Κάρυστο αποτελούμενος από τους δήμους α. Καρύστου β. Στυρέων γ. Μαρμαρίου και την κοινότητα Καφηρέως, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Ιστιαίας - Αιδηψού με έδρα την Ιστιαία αποτελούμενος από τους δήμους α. Ιστιαίας β. Αιδηψού γ. Αρτεμισίου δ. Ωρεών και την κοινότητα Λιχάδος, οι οποίοι καταργούνται.

6. Δήμος Μαντουδίου - Λίμνης - Αγίας Άννας με έδρα τη Λίμνη Ευβοίας αποτελούμενος από τους δήμους α. Νηλέως β. Ελυμνίων και γ. Κηρέως, οι οποίοι καταργούνται.

7. Δήμος Κύμης - Αλιβερίου με έδρα το Αλιβέρι και ιστορική έδρα την Κύμη αποτελούμενος από τους δήμους α. Κύμης β. Κονιστρών γ. Ταμυνέων δ. Αυλώνος και ε. Δυστίων, οι οποίοι καταργούνται. Β. Στο δήμο Σκύρου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

13. ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Καρπενησίου με έδρα το Καρπενήσι αποτελούμενος από τους δήμους α. Καρπενησίου β. Φουρνά γ. Προυσσού δ. Ποταμιάς ε. Δομνίστας και στ. Κτημενίων, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Αγράφων με έδρα το Κερασόχωρι αποτελούμενος από τους δήμους α. Φραγκίστας β. Βίνιανης γ. Ασπροποτάμου δ. Απεραντίων και ε. Αγράφων, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Ο Δήμος Αγράφων χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

14. ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Α. Συνιστάται ο κατωτέρω δήμος:

Δήμος Ζακύνθου με έδρα τη Ζάκυνθο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ζακυνθίων β. Αλυκών γ. Αρκαδίων δ. Αρτεμισίων ε. Ελατίων και στ. Λαγανά, οι οποίοι καταργούνται.

15. ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ζαχάρως με έδρα τη Ζαχάρω αποτελούμενος από τους δήμους α. Ζαχάρως και β. Φιγαλείας, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Ανδρίτσαινας - Κρεστένων με έδρα τα Κρέστενα και ιστορική έδρα την Ανδρίτσαινα αποτελούμενος από τους δήμους α. Σκιλλούντος β. Ανδριτσαίνης και γ. Αλιφείρας, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Πύργου με έδρα τον Πύργο αποτελούμενος από τους δήμους α. Πύργου β. Ωλένης γ. Ιαρδανού και δ. Βώλακος, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Ήλιδας με έδρα την Αμαλιάδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αμαλιάδας και β. Πηνειάς, οι οποίοι καταργούνται.
5. Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας με έδρα την Αρχαία Ολυμπία αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρχαίας Ολυμπίας β. Λασιώνος γ. Φολόης και δ. Λαμπείας, οι οποίοι καταργούνται.
6. Δήμος Ανδραβίδας - Κυλλήνης με έδρα τα Λεχαινά και ιστορική έδρα τη Βάρδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Λεχαινών β. Ανδραβίδας γ. Κάστρου – Κυλλήνης και δ. Βουπρασιάς, οι οποίοι καταργούνται.
7. Δήμος Πηνειού με έδρα τη Γαστούνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Γαστούνης β. Βαρθολομιού και γ. Τραγανού, οι οποίοι καταργούνται.

16. ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Βέροιας με έδρα τη Βέροια και ιστορική έδρα τη Βεργίνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Βέροιας β. Αποστόλου Παύλου γ. Δοβρά δ. Βεργίνας και ε. Μακεδονίδος, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Αλεξάνδρειας με έδρα την Αλεξάνδρεια αποτελούμενος από τους δήμους α. Αλεξανδρείας β. Πλατέος γ. Μελίκης και δ. Αντιγονιδών, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Νάουσας με έδρα τη Νάουσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Νάουσας β. Ανθεμίων και γ. Ειρηνοπόλης, οι οποίοι καταργούνται.

17. ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ηρακλείου με έδρα το Ηράκλειο και ιστορική έδρα τη Νέα Αλικαρνασσό αποτελούμενος από τους δήμους α. Ηρακλείου β. Γοργολαΐνης γ. Τεμένους δ. Παλιανής και ε. Νέας Αλικαρνασσού, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Μαλεβιζίου με έδρα το Γάζι αποτελούμενος από τους δήμους α. Γαζίου β. Κρουσώνα και γ. Τυλίσου, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Αρχανών - Αστερουσίων με έδρα τα Πεζά και ιστορικές έδρες τις Αρχάνες και τον Πύργο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρχανών β. Νίκου Καζαντζάκη και γ. Αστερουσίων, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Φαιστού με έδρα τις Μοίρες και ιστορική έδρα το Τυμπάκι αποτελούμενος από τους δήμους α. Μοιρών β. Τυμπακίου γ. Ζαρού, οι οποίοι καταργούνται.
5. Δήμος Γόρτυνας με έδρα τους Αγίους Δέκα αποτελούμενος από τους δήμους α. Κόφινα β. Αγίας Βαρβάρας γ. Γόρτυνας και δ. Ρούβα, οι οποίοι καταργούνται.
6. Δήμος Χερσονήσου με έδρα τις Γούρνες αποτελούμενος από τους δήμους α. Χερσονήσου β. Γουβών γ. Μαλλίων και δ. Επισκοπής, οι οποίοι καταργούνται.
7. Δήμος Μινώα Πεδιάδας με έδρα τον Ευαγγελισμό Καστελλίου και ιστορικές έδρες το Καστέλλι και το Αρκαλοχώρι αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρκαλοχωρίου β. Καστελλίου και γ. Θραψανού, οι οποίοι καταργούνται.

B. Στο δήμο Βιάννου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

Γ. Ο δήμος Βιάννου χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

18. ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ηγουμενίτσας με έδρα την Ηγουμενίτσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ηγουμενίτσης β. Συβότων γ. Μαργαριτίου δ. Παραποτάμου και την κοινότητα Πέρδικας, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Φιλιατών με έδρα τις Φιλιάτες αποτελούμενος από τους δήμους α. Φιλιατών και β. Σαγιάδας, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Σουλίου με έδρα την Παραμυθιά και ιστορική έδρα τη Σαμονίδα Σουλίου αποτελούμενος από τους δήμους α. Παραμυθιάς β. Αχέροντα και την κοινότητα Σουλίου, οι οποίοι καταργούνται.

B. Ο δήμος Φιλιατών χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

19. ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Θεσσαλονίκης με έδρα τη Θεσσαλονίκη αποτελούμενος από τους δήμους α. Θεσσαλονίκης και β. Τριανδρίας, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Κορδελιού - Ευόσμου με έδρα τον Ευόσμο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ελευθερίου-Κορδελιού και β. Ευόσμου, οι οποίοι καταργούνται.
 3. Δήμος Νεάπολης - Συκεών με έδρα τις Συκιές αποτελούμενος από τους δήμους α. Συκεών β. Αγίου Παύλου γ. Νεαπόλεως και δ. Πεύκων, οι οποίοι καταργούνται.
 4. Δήμος Παύλου Μελά με έδρα τη Σταυρούπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Σταυρουπόλεως β. Πολίχνης και γ. Ευκαρπίας, οι οποίοι καταργούνται.
 5. Δήμος Αμπελοκήπων - Μενεμένης με έδρα τους Αμπελόκηπους αποτελούμενος από τους δήμους α. Αμπελοκήπων και β. Μενεμένης, οι οποίοι καταργούνται.
 6. Δήμος Πυλαίας - Χορτιάτη με έδρα το Πανόραμα και ιστορική έδρα το Χορτιάτη αποτελούμενος από τους δήμους α. Πανοράματος β. Πυλαίας και γ. Χορτιάτη, οι οποίοι καταργούνται.
 7. Δήμος Χαλκηδόνος με έδρα τα Κουφάλια και ιστορική έδρα τη Γέφυρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Χαλκηδόνος β. Αγίου Αθανασίου και γ. Κουφαλίων, οι οποίοι καταργούνται.
 8. Δήμος Δέλτα με έδρα τη Σίνδο αποτελούμενος από τους δήμους α. Εχεδώρου β. Αξιού και γ. Χαλάστρας, οι οποίοι καταργούνται.
 9. Δήμος Ωραιοκάστρου με έδρα το Ωραιόκαστρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ωραιοκάστρου β. Μυγδονίας και γ. Καλλιθέας, οι οποίοι καταργούνται.
 10. Δήμος Λαγκαδά με έδρα τον Λαγκαδά και ιστορική έδρα τον Λαχανά αποτελούμενος από τους δήμους α. Λαγκαδά β. Λαχανά γ. Ασσήρου δ. Σοχού ε. Καλλινδοίων στ. Κορωνείας και ζ. Βερτίσκου, οι οποίοι καταργούνται.
 11. Δήμος Θερμαϊκού με έδρα την Περαιά αποτελούμενος από τους δήμους α. Θερμαϊκού β. Επανομής γ. Μηχανιώνας, οι οποίοι καταργούνται.
 12. Δήμος Θέρμης με έδρα τη Θέρμη αποτελούμενος από τους δήμους α. Θέρμης β. Μίκρας γ. Βασιλικών, οι οποίοι καταργούνται.
 13. Δήμος Βόλβης με έδρα το Σταυρό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίου Γεωργίου β. Μαδύτου γ. Αρεθούσας δ. Απολλωνίας ε. Ρεντίνας και στ. Εγνατίας, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Στο δήμο Καλαμαριάς δεν επέρχεται καμία μεταβολή.
20. ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
- Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:
1. Δήμος Ιωαννιτών με έδρα τα Ιωάννινα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ιωαννιτών β. Ανατολής γ. Περάματος δ. Παμβώτιδας ε. Μπιζανίου και την κοινότητα Νήσου Ιωαννίνων, οι οποίοι καταργούνται.
 2. Δήμος Ζαγορίου με έδρα τους Ασπραγγέλους αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανατολικού Ζαγορίου β. Κεντρικού Ζαγορίου γ. Τύμφης και τις κοινότητες α. Βοβούσης β. Πάπιγκου, οι οποίοι καταργούνται.
 3. Δήμος Κόνιτσας με έδρα την Κόνιτσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Κόνιτσας β. Μαστοροχωρίων και τις κοινότητες α. Διστράτου β. Αετομηλίτσης γ. Φούρκας, οι οποίοι καταργούνται.
 4. Δήμος Πωγωνίου με έδρα το Καλπάκι και ιστορική έδρα το Δελβινάκι αποτελούμενος από τους δήμους α. Καλπακίου β. Δελβινακίου γ. Άνω Πωγωνίου δ. Άνω Καλαμά και τις κοινότητες α. Πωγωνιανής β. Λάβδανης, οι οποίοι καταργούνται.
 5. Δήμος Βορείων Τζουμέρκων με έδρα τα Πράμαντα αποτελούμενος από τους δήμους α. Τζουμέρκων β. Πράμαντων γ. Κατσανοχωρίων και τις κοινότητες α. Σιράκου β. Καλαρρυτών γ. Ματσουκίου και δ. Βαθυπέδου, οι οποίοι καταργούνται.
 6. Δήμος Μετσόβου με έδρα το Μέτσοβο αποτελούμενος από τους δήμους α. Μετσόβου β. Εγνατίας και την κοινότητα Μηλέας, οι οποίοι καταργούνται.
 7. Δήμος Δωδώνης με έδρα την Αγία Κυριακή αποτελούμενος από τους δήμους α. Δωδώνης β. Λάκκας Σουλίου γ. Αγίου Δημητρίου και δ. Σελλών, οι οποίοι καταργούνται.
 8. Δήμος Ζίτσας με έδρα την Ελεούσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ζίτσας β. Πασσαρώνος γ. Μολοσσών δ. Εκάλης και ε. Ευρυμενών, οι οποίοι καταργούνται.
- Β. Οι δήμοι Κόνιτσας, Πωγωνίου, Βορείων Τζουμέρκων, Μετσόβου και Ζαγορίου χαρακτηρίζονται ως ορεινοί.
21. ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
- Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:
1. Δήμος Καβάλας με έδρα την Καβάλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Καβάλας και β. Φιλίππων, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Νέστου με έδρα τη Χρυσούπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Χρυσούπολης β. Κεραμωτής και γ. Ορεινού, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Παγγαίου με έδρα την Ελευθερούπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Ελευθερούπολης β. Πιερέων γ. Παγγαίου δ. Ελευθερών και ε. Ορφανού, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Θάσου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

22. ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Αργιθέας με έδρα το Ανηθρό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αχελώου β. Αργιθέας και την κοινότητα Ανατολικής Αργιθέας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Λίμνης Πλαστήρα με έδρα το Μορφοβούνι αποτελούμενος από τους δήμους α. Νεβρόπολης Αγράφων και β. Πλαστήρα, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Παλαμά με έδρα τον Παλαμά αποτελούμενος από τους δήμους α. Παλαμά και β. Φύλλου και γ. Σελλάνων, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Σοφάδων με έδρα τους Σοφάδες αποτελούμενος από τους δήμους α. Σοφάδων β. Άρνης γ. Ρεντίνης δ. Ταμασίου και ε. Μενελαΐδας, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Καρδίτσας με έδρα την Καρδίτσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Καρδίτσας β. Κάμπου γ. Ιτάμου δ. Μητρόπολης και ε. Καλλιφώνιου, οι οποίοι καταργούνται.

6. Δήμος Μουζακίου με έδρα το Μουζάκι αποτελούμενος από τους δήμους α. Μουζακίου β. Παμίσου και γ. Ι-θώμης, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Οι δήμοι Αργιθέας και Λίμνης Πλαστήρα χαρακτηρίζονται ως ορεινοί.

23. ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Καστοριάς με έδρα την Καστοριά αποτελούμενος από τους δήμους α. Καστοριάς β. Αγίας Τριάδος γ. Μεσοποταμίας δ. Κορεστίων ε. Αγίων Αναργύρων στ. Μακεδνών ζ. Βιτσίου και η. Κλεισούρας και την κοινότητα Καστρακίου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Ορεστίδος με έδρα το Άργος Ορεστικό αποτελούμενος από τους δήμους α. Ορεστίδος και β. Ίωνα Δραγούμη, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Νεστορίου με έδρα το Νεστόριο αποτελούμενος από τους δήμους α. Νεστορίου β. Ακριτών και τις κοινότητες α. Γράμμου β. Αρρένων, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Ο δήμος Νεστορίου χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

24. ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Κέρκυρας με έδρα την Κέρκυρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Κερκυραίων β. Μελιτειέων γ. Κορισσιών δ. Παρελίων ε. Παλιοκαστριτών στ. Λευκιμμαίων ζ. Φαιάκων η. Θιναλίου θ. Εσπερίων ι. Αχιλλείων ια. Αγίου Γεωργίου ιβ. Κασσωπαίων και τις κοινότητες α. Οθώνων β. Μαθρακίου γ. Ερεϊκούσσης, οι οποίοι καταργούνται. Β. Στο δήμο Παξών δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

25. ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Κεφαλονιάς με έδρα το Αργοστόλι αποτελούμενος από τους δήμους α. Αργοστολίου β. Σάμης γ. Πυλαρέων δ. Παλικής ε. Λειβαθούς στ. Ελειού – Προνών ζ. Ερίσου και την κοινότητα Ομαλών, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Ιθάκης δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

26. ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Κιλκίς με έδρα το Κιλκίς αποτελούμενος από τους δήμους α. Κιλκίς β. Κρουσσών γ. Χέρσου δ. Πικρολίμνης ε. Μουριών στ. Γαλλικού ζ. Δοϊράνης, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Παιονίας με έδρα το Πολύκαστρο και ιστορική έδρα τη Γουμένισσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Πολυκάστρου β. Ευρωπού γ. Αξιούπολης δ. Γουμένισσας και την κοινότητα Λιβαδίων, οι οποίοι καταργούνται.

27. ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Κοζάνης με έδρα την Κοζάνη και ιστορική έδρα την Αιανή αποτελούμενος από τους δήμους α. Κοζάνης β. Αιανής γ. Ελιμείας δ. Δημητρίου Υψηλάντη ε. Ελλησπόντου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Βοΐου με έδρα τη Σιάτιστα και ιστορική έδρα τη Νεάπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Σιάτιστας β. Νεάπολης γ. Τσοτυλίου δ. Ασκίου και την κοινότητα Πεντάλοφου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Εορδαίας με έδρα την Πτολεμαΐδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Πτολεμαΐδας β. Βερμίου γ. Μουρικίου δ. Αγίας Παρασκευής και την κοινότητα Βλάστης, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Σερβίων - Βελβεντού με έδρα τα Σέρβια αποτελούμενος από τους δήμους α. Σερβίων β. Καμβουνίων γ. Βελβεντού και την κοινότητα Λιβαδερού, οι οποίοι καταργούνται.

28. ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Κορινθίων με έδρα την Κόρινθο αποτελούμενος από τους δήμους α. Κορινθίων β. Σαρωνικού γ. Σολυγείας δ. Ασσου – Λεχαίου ε. Τενέας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Σικυνίων με έδρα το Κιάτο αποτελούμενος από τους δήμους α. Σικυνίων β. Στυμφαλίας και γ. Φενεού, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης με έδρα το Ξυλόκαστρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ευρωστίνης και β. Ξυλοκάστρου, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Βέλου – Βόχας με έδρα το Ζευγολατίο αποτελούμενος από τους δήμους α. Βέλου β. Βόχας, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Λουτρακίου - Αγίων Θεοδώρων με έδρα το Λουτράκι αποτελούμενος από τους δήμους α. Λουτρακίου - Περαχώρας β. Αγίων Θεοδώρων, οι οποίοι καταργούνται. Β. Στο δήμο Νεμέας δεν επέρχεται καμία αλλαγή Γ. Ο δήμος Νεμέας χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

29. ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Σύρου – Ερμούπολης με έδρα την Ερμούπολη και ιστορική έδρα την Άνω Σύρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ερμούπολεως β. Άνω Σύρου γ. Ποσειδωνίας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Άνδρου με έδρα την Άνδρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Άνδρου β. Υδρούσας γ. Κορθίου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων με έδρα τη Νάξο αποτελούμενος από τους δήμους α. Νάξου β. Δρυμαλίας και τις κοινότητες α. Σχοινούσσης β. Κουφονησίων γ. Ηράκλειας δ. Δονούσης, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Θήρας με έδρα τη Θήρα αποτελούμενος από το δήμο Θήρας και την κοινότητα Οίας, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Τήνου με έδρα την Τήνο και ιστορική έδρα τον Πάνορμο αποτελούμενος από τους δήμους α. Τήνου β. Εξωμβούργου και την κοινότητα Πανόρμου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Οι κοινότητες α. Κιμώλου β. Φολεγάνδρου γ. Ανάφης δ. Σικίνου και ε. Αντιπάρου αναγνωρίζονται ως δήμοι με όνομα, έδρα και εδαφική περιφέρεια αυτά των αντίστοιχων τέως κοινοτήτων.

Γ. Στους δήμους α. Μυκόνου β. Κέας γ. Σερίφου δ. Κύθνου ε. Σίφνου στ. Αμοργού ζ. Ιητών η. Μήλου θ. Πάρου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

30. ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Σπάρτης με έδρα τη Σπάρτη και ιστορική έδρα το Μυστρά αποτελούμενος από τους δήμους α. Σπάρτης β. Οινούντος γ. Μυστρά δ. Πελλάνας ε. Θεραπνών στ. Φαρίδος και την κοινότητα Καρυών, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Ανατολικής Μάνης με έδρα το Γύθειο και ιστορική έδρα την Αρεόπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Γυθείου β. Σμύνους γ. Οιτύλου και δ. Ανατολικής Μάνης, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Ευρώτα με έδρα τη Σκάλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Έλους β. Κροκεών γ. Σκάλας δ. Νιάτων και ε. Γερόνθρων, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Μονεμβασιάς με έδρα τους Μολάους αποτελούμενος από τους δήμους α. Μονεμβασιάς β. Μολάων γ. Ζάρακα δ. Ασωπού και ε. Βοιών, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Η κοινότητα Ελαφονήσου αναγνωρίζεται σε δήμο, με όνομα, έδρα και εδαφική περιφέρεια αυτά της τέως κοινότητας.

31. ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ελασσόνας με έδρα την Ελασσόνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αντιχασίων β. Ελασσόνας γ. Λιβαδίου δ. Ολύμπου ε. Ποταμιάς στ. Σαρανταπόρου και τις κοινότητες α. Βερδικούσης, β. Καρυάς γ. Τσαρίτσανης, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Φαρσάλων με έδρα τα Φάρσαλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ενιπέα β. Ναρθακίου γ. Πολυδάμαντα και δ. Φαρσάλων, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Αγιάς με έδρα την Αγιά αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγιάς β. Ευρυμενών γ. Λακέρειας και δ. Μελιβοίας, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Τεμπών με έδρα το Μακρυχώρι και ιστορική έδρα τα Αμπελάκια αποτελούμενος από τους δήμους α. Γόννων β. Κάτω Ολύμπου γ. Μακρυχωρίου δ. Νέσσωνος και την κοινότητα Αμπελακίων, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Τυρνάβου με έδρα τον Τύρναβο αποτελούμενος από τους δήμους α. Τυρνάβου και β. Αμπελώνος, οι οποίοι καταργούνται.

6. Δήμος Λαρισαίων με έδρα τη Λάρισα αποτελούμενος από τους δήμους α. Λαρισαίων β. Κοιλιάδας και γ. Γιάννουλης, οι οποίοι καταργούνται.

7. Δήμος Κιλελέρ με έδρα τη Νίκαια και ιστορική έδρα το Κιλελέρ αποτελούμενος από τους δήμους α. Πλατυκάμπου β. Κραννώνας γ. Αρμενίου δ. Κιλελέρ και ε. Νίκαιας, οι οποίοι καταργούνται.

32. ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Αγίου Νικολάου με έδρα τον Άγιο Νικόλαο και ιστορική έδρα τη Νεάπολη αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίου Νικολάου β. Νεάπολης και την κοινότητα Βραχασίου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Σητείας με έδρα τη Σητεία αποτελούμενος από τους δήμους α. Ιτάνου β. Λεύκης και Σητείας, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Ιεράπετρας με έδρα την Ιεράπετρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ιεράπετρας και β. Μακρύ Γιαλού, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Οροπέδιου Λασιθίου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

Γ. Ο δήμος Οροπέδιου Λασιθίου χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

33. ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Λέσβου με έδρα τη Μυτιλήνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγιάσου β. Αγίας Παρασκευής γ. Γέρας δ. Ερεσού – Αντίσσης ε. Ευεγέρτουλα στ. Καλλονής ζ. Λουτροπόλεως Θερμής η. Μανταμάδου θ. Μήθυμνας ι. Μυτιλήνης ια. Πέτρας ιβ. Πλωμαρίου και ιγ. Πολιχνίτου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Λήμνου με έδρα τη Μύρινα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ατσικής β. Μούδρου γ. Μύρινας και δ. Νέας Κούταλης, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Η κοινότητα Αγίου Ευστρατίου αναγνωρίζεται σε δήμο, με όνομα, έδρα και εδαφική περιφέρεια αυτά της τέως κοινότητας.

34. ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ

Α. Συνιστάται δήμος Λευκάδας με έδρα τη Λευκάδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Απολλωνίων β. Ελλομένου γ. Καρυάς δ. Λευκάδος ε. Σφακιωτών και τις κοινότητες α. Κάλαμου β. Καστού, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στον δήμο Μεγανησίου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

35. ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Βόλου με έδρα το Βόλο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγριάς β. Αισωνίας γ. Βόλου δ. Ιωλκού ε. Νέας Αγχιάλου στ. Νέας Ιωνίας ζ. Πορταριάς η. Αρτέμιδας και την κοινότητα Μακρινίτσης, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Ρήγα Φεραίου με έδρα το Βελεστίνο αποτελούμενος από τους δήμους α. Κάρλας β. Φερών και την κοινότητα Κεραμιδίου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Ζαγοράς - Μουρεσίου με έδρα τη Ζαγορά αποτελούμενος από τους δήμους α. Ζαγοράς και β. Μουρεσίου, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Αλμυρού με έδρα τον Αλμυρό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αλμυρού β. Πτελεού γ. Σούρπης και την κοινότητα Ανάβρας, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Νοτίου Πηλίου με έδρα την Αργαλαστή αποτελούμενος από τους δήμους α. Αργαλαστής β. Αφετών γ. Μηλεών δ. Σηπιάδος και την κοινότητα Τρικερίου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στους δήμους Αλοννήσου, Σκιάθου, Σκοπέλου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

Γ. Ο δήμος Ζαγοράς - Μουρεσίου χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

36. ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Καλαμάτας με έδρα την Καλαμάτα αποτελούμενος από τους δήμους α. Άριος β. Αρφαρών γ. Θουρίας και δ. Καλαμάτας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Μεσσήνης με έδρα τη Μεσσήνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Αιπείας β. Ανδρούσας γ. Αριστομένους δ. Βουφράδων ε. Ιθώμης στ. Μεσσήνης ζ. Πεταλιδίου και την κοινότητα Τρικόρφου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Πύλου – Νέστορος με έδρα την Πύλο αποτελούμενος από τους δήμους α. Κορώνης β. Μεθώνης γ. Παπαφλέσσα δ. Πύλου ε. Νέστορος και στ. Χιλιοχωρίων, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Τριφυλίας με έδρα την Κυπαρισσία αποτελούμενος από τους δήμους α. Αετού β. Αυλώνος γ. Γαργαλιάνων δ. Κυπαρισσίας ε. Φιλιατρών και την κοινότητα Τριπύλας, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Οιχαλίας με έδρα το Μελιγαλά αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανδανίας β. Δωρίου γ. Είρας δ. Μελιγαλά και ε. Οιχαλίας, οι οποίοι καταργούνται.

6. Δήμος Δυτικής Μάνης με έδρα την Καρδαμύλη αποτελούμενος από τους δήμους α. Αβίας και β. Λεύκτρου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Ο δήμος Δυτικής Μάνης χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

37. ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ξάνθης με έδρα την Ξάνθη αποτελούμενος από τους δήμους α. Ξάνθης και β. Σταυρούπολης, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Μύκης με έδρα τη Σμίνθη αποτελούμενος από το δήμο Μύκης και τις κοινότητες α. Θερμών β. Κοτύλης γ. Σατρών, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Αβδήρων με έδρα τη Γενισσέα και ιστορική έδρα τα Άβδηρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αβδήρων β. Βιστωνίδος και γ. Σελέρου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Τοπείρου δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

38. ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Έδεσσας με έδρα την Έδεσσα αποτελούμενος από τους δήμους α. Βεγορίτιδας και β. Έδεσσας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Αλμωπίας με έδρα την Αριδαία αποτελούμενος από τους δήμους α. Αριδαίας και β. Εξαπλατάνου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Σκύδρας με έδρα τη Σκύδρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Μενηίδος και β. Σκύδρας, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Πέλλας με έδρα τα Γιαννιτσά και ιστορική έδρα την Πέλλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Γιαννιτσών β. Κύρρου γ. Πέλλας δ. Κρύας Βρύσης και ε. Μεγάλου Αλεξάνδρου, οι οποίοι καταργούνται.

39. ΝΟΜΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Δίου – Ολύμπου με έδρα το Λιτόχωρο και ιστορική έδρα το Δίον αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανατολικού Ολύμπου β. Δίου και γ. Λιτοχώρου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Πύδνας – Κολινδρού με έδρα το Αιγίνιο και ιστορική έδρα τον Κολινδρό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αιγινίου β. Κολινδρού γ. Μεθώνης και δ. Πύδνας, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Κατερίνης με έδρα την Κατερίνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Ελαφίνας β. Κατερίνης γ. Κορινού δ. Παραλίας ε. Πέτρας και στ. Πιερίων, οι οποίοι καταργούνται.

40. ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ζαλόγγου και β. Λούρου και γ. Πρεβέζης, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Πάργας με έδρα το Καναλάκι και ιστορική έδρα την Πάργα αποτελούμενος από τους δήμους α. Πάργας και β. Φαναρίου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Ζηρού με έδρα τη Φιλιπιάδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανωγείου β. Θεσπρωτικού γ. Φιλιπιάδος και την κοινότητα Κρανέας, οι οποίοι καταργούνται.

41. ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Ρεθύμνης με έδρα το Ρέθυμνο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρκαδίου β. Λαππαίων γ. Νικηφόρου Φωκά και δ. Ρεθύμνης, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Μυλοποτάμου με έδρα το Πέραμα αποτελούμενος από τους δήμους α. Γεροποτάμου β. Κουλούκωνα και την κοινότητα Ζωνιανών, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Αμαρίου με έδρα την Αγία Φωτεινή και ιστορική έδρα τον Φουρφουρά αποτελούμενος από τους δήμους α. Σιβρίτου και β. Κουρητών, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Αγίου Βασιλείου με έδρα το Σπήλι αποτελούμενος από τους δήμους α. Λάμπης και β. Φοίνικα, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Ανωγείων δεν επέρχεται καμία μεταβολή. Γ. Οι δήμοι Αμαρίου, Αγίου Βασιλείου και Ανωγείων χαρακτηρίζονται ως ορεινοί.

42. ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι: 1. Δήμος Κομοτηνής με έδρα την Κομοτηνή αποτελούμενος από τους δήμους α. Αιγείρου β. Κομοτηνής και γ. Νέου Σιδηροχωρίου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Ιάσμου με έδρα τον Ίασμο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ιάσμου β. Σώστου και την κοινότητα Αμαξάδων, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Μαρωνείας-Σαπών με έδρα τις Σάπες αποτελούμενος από τους δήμους α. Μαρωνείας και β. Σαπών, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Αρριανών με έδρα τη Φιλλύρα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρριανών β. Φιλλύρας και τις κοινότητες α. Κέχρου β. Οργάνης, οι οποίοι καταργούνται.

43. ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Σάμου με έδρα τη Σάμο και ιστορική έδρα το Πυθαγόρειο αποτελούμενος από τους δήμους α. Βαθέος β. Καρλοβασίων γ. Μαραθοκάμπου και δ. Πυθαγορείου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Ικαρίας με έδρα τον Άγιο Κήρυκο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίου Κηρύκου β. Ευδήλου και γ. Ραχών, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στο δήμο Φούρνων Κορσεών δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

44. ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Σιντικής με έδρα το Σιδηρόκαστρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Κερκίνης β. Πετρισίου γ. Σιδηροκάστρου και τις κοινότητες α. Αγκίστρου β. Αχλαδοχωρίου γ. Προμαχώνας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Βισαλτίας με έδρα τη Νιγρίτα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αχινού β. Βισαλτίας γ. Νιγρίτης και δ. Τραγίλου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Εμμανουήλ Παππά με έδρα το Χρυσό αποτελούμενος από τους δήμους α. Εμμανουήλ Παππά και β. Στρυμώνα, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Αμφίπολης με έδρα το Ροδολίβος αποτελούμενος από τους δήμους α. Αμφίπολης β. Κορμίστας γ. Πρώτης και δ. Ροδολίβους, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Νέας Ζίχνης με έδρα τη Νέα Ζίχνη αποτελούμενος από τους δήμους α. Αλιστράτης και β. Νέας Ζίχνης, οι οποίοι καταργούνται.

6. Δήμος Ηρακλείας με έδρα την Ηράκλεια αποτελούμενος από τους δήμους α. Ηρακλείας β. Σκοτούσσης και γ. Στρυμωνικού, οι οποίοι καταργούνται.

7. Δήμος Σερρών με έδρα τις Σέρρες αποτελούμενος από τους δήμους α. Σερρών β. Καπετάν Μητρουσίου γ. Λευκώνα δ. Σκουτάρεως και τις κοινότητες α. Άνω Βροντούς β. Ορεινής, οι οποίοι καταργούνται.

45. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Πύλης με έδρα την Πύλη αποτελούμενος από τους δήμους α. Αιθήκων β. Γόμφων γ. Πιαλείων δ. Πύλης ε. Πινδέων και τις κοινότητες α. Μυροφύλλου β. Νεράιδας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Φαρκαδόνας με έδρα τη Φαρκαδόνα αποτελούμενος από τους δήμους α. Οιχαλίας β. Πελλιναίων και γ. Φαρκαδόνας, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Τρικκαίων με έδρα τα Τρίκαλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Εστιαιώτιδας β. Καλλιιδένδρου γ. Κόζιακα δ. Μεγάλων Καλυβίων ε. Παληοκάστρου στ. Παραληθαίων ζ. Τρικκαίων και η. Φαλωρείας, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Καλαμπάκας με έδρα την Καλαμπάκα αποτελούμενος από τους δήμους α. Βασιλικής β. Καλαμπάκας γ. Τυμφαίων δ. Καστανιάς ε. Κλεινοβού στ. Μαλακασίου ζ. Χασίων, και την κοινότητα Ασπροποτάμου, οι οποίοι καταργούνται.

46. ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Αμφίκλειας - Ελάτειας με έδρα την Κάτω Τιθορέα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αμφίκλειας β. Ελάτειας και γ. Τιθορέας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Λοκρών με έδρα την Αταλάντη αποτελούμενος από τους δήμους α. Αταλάντης β. Δαφνουσίων γ. Οπουντίων και δ. Μαλεσίνης, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Δομοκού με έδρα το Δομοκό αποτελούμενος από τους δήμους α. Δομοκού β. Θεσσαλιώτιδος και γ. Ξυνιάδος, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Μώλου - Αγίου Κωνσταντίνου με έδρα τα Καμένα Βούρλα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίου Κωνσταντίνου β. Καμένων Βούρλων και γ. Μώλου, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Στυλίδας με έδρα τη Στυλίδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Εχιναίων β. Πελασγίας και γ. Στυλίδος, οι οποίοι καταργούνται.

6. Δήμος Λαμιέων με έδρα τη Λαμία αποτελούμενος από τους δήμους α. Γοργοποτάμου β. Λαμιέων γ. Λειανοκλαδίου δ. Υπάτης και την κοινότητα Παύλιανης, οι οποίοι καταργούνται.

7. Δήμος Μακρακώμης με έδρα τη Σπερχειάδα αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίου Γεωργίου Τυμφρηστού β. Μακρακώμης γ. Σπερχειάδος και την κοινότητα Τυμφρηστού, οι οποίοι καταργούνται.

47. ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Φλώρινας με έδρα τη Φλώρινα αποτελούμενος από τους δήμους α. Κάτω Κλεινών β. Μελίτης γ. Περάσματος και δ. Φλώρινας, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Αμυνταίου με έδρα το Αμύνταιο με ιστορική έδρα το Νυμφαίο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αετού β. Αμυνταίου γ. Φιλώτα και τις κοινότητες α. Βαρικού β. Λεχόβου γ. Νυμφαίου, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Πρεσπών με έδρα το Λαιμό αποτελούμενος από το δήμο Πρεσπών και την κοινότητα Κρυσταλλοπηγής, οι οποίοι καταργούνται.

B. Ο δήμος Πρεσπών χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

48. ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΑΣ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Δελφών με έδρα την Άμφισσα και ιστορική έδρα τους Δελφούς αποτελούμενος από τους δήμους α. Άμφισσης β. Γαλαξιδίου γ. Γραβιάς δ. Δελφών ε. Δεσφίνας στ. Ιτέας ζ. Καλλιέων και η. Παρνασσού, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Δωρίδος με έδρα το Λιδωρίκι αποτελούμενος από τους δήμους α. Βαρδουσίων β. Ευπαλίου γ. Λιδωρικίου και δ. Τολοφώνος, οι οποίοι καταργούνται.

49. ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Πολυγύρου με έδρα τον Πολύγυρο αποτελούμενος από τους δήμους α. Ανθεμούντα β. Ορμυλίας γ. Ζερβοχωρίων και δ. Πολυγύρου, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Σιθωνίας με έδρα τη Νίκητη αποτελούμενος από τους δήμους α. Σιθωνίας και β. Τορώνης, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Κασσάνδρας με έδρα την Κασσάνδρεια αποτελούμενος από τους δήμους α. Κασσάνδρας και β. Παλλήνης, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Νέας Προποντίδας με έδρα τα Μουδανιά αποτελούμενος από τους δήμους α. Καλλικράτειας β. Μουδανίων και γ. Τρίγλιας, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Αριστοτέλη με έδρα την Ιερισσό και ιστορική έδρα την Αρναία αποτελούμενος από τους δήμους α. Αρναίας β. Παναγίας και γ. Σταγίων – Ακάνθου, οι οποίοι καταργούνται.

50. ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

A. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Χανίων με έδρα τα Χανιά αποτελούμενος από τους δήμους α. Χανίων β. Ελευθερίου Βενιζέλου γ. Θερίσσου δ. Νέας Κυδωνίας ε. Σούδας στ. Ακρωτηρίου και ζ. Κεραμίων, οι οποίοι καταργούνται.

2. Δήμος Αποκορώνου με έδρα τις Βρύσες Αποκορώνου και ιστορική έδρα το Βάμο αποτελούμενος από τους δήμους α. Φρε β. Βάμου γ. Γεωργιουπόλεως δ. Κρουνερίδας ε. Αρμένων και την κοινότητα Ασή Γωνιάς, οι οποίοι καταργούνται.

3. Δήμος Πλατανιά με έδρα το Γεράνι αποτελούμενος από τους δήμους α. Κολυμβαρίου β. Μουσούρων γ. Βουκολιών και δ. Πλατανιά, οι οποίοι καταργούνται.

4. Δήμος Κισσάμου με έδρα τον Κίσσαμο αποτελούμενος από τους δήμους α. Κισσάμου β. Μυθήμνης και γ. Ινναχωρίου, οι οποίοι καταργούνται.

5. Δήμος Καντάνου – Σελίνου με έδρα την Παλαιόχωρα και ιστορική έδρα την Κάντανο αποτελούμενος από τους δήμους α. Καντάνου β. Ανατολικού Σελίνου και γ. Πελεκάνου, οι οποίοι καταργούνται.

B. Η κοινότητα Γαύδου αναγνωρίζεται σε δήμο, με όνομα, έδρα και εδαφική περιφέρεια αυτά της τέως κοινότητας.

Γ. Στο δήμο Σφακίων δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

Δ. Οι δήμοι Σφακίων και Καντάνου – Σελίνου χαρακτηρίζονται ως ορεινοί.

51. ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ

Α. Συνιστάται ο κατωτέρω δήμος:

Δήμος Χίου με έδρα τη Χίο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγίου Μηνά β. Αμανής γ. Ιωνίας δ. Καμποχώρων ε. Καρδαμύλων στ. Μαστιχοχωρίων ζ. Ομηρούπολης και η. Χίου, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στους δήμους Οινουσσών και Ψαρών δεν επέρχεται καμία μεταβολή.

Άρθρο 2: Συγκρότηση δήμων

1. Η εδαφική περιφέρεια του κάθε δήμου που συνιστάται με τον παρόντα νόμο αποτελείται από τις εδαφικές περιφέρειες των συνενομένων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.). Οι εδαφικές αυτές περιφέρειες αποτελούν τις δημοτικές ενότητες του νέου δήμου και φέρουν το όνομα του πρώην δήμου ή της κοινότητας.

2. Τα τοπικά διαμερίσματα που ορίζονται στο άρθρο 2 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006 (Κ.Δ.Κ.) (ΦΕΚ 114 Α'), μετονομάζονται σε τοπικές κοινότητες, εφόσον έχουν

πληθυσμό έως και 2.000 κατοίκους και σε δημοτικές κοινότητες εφόσον έχουν πληθυσμό μεγαλύτερο από 2.000 κατοίκους. Τοπικές ή δημοτικές κοινότητες αποτελούν και οι δήμοι ή οι κοινότητες που καταργήθηκαν ύστερα από εθελούσια συνένωση σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 410/1995 (ΦΕΚ 231 Α') ή συνενώνονται με τον παρόντα νόμο και δεν αποτελούνται από τοπικά διαμερίσματα.

3. Δημοτική κοινότητα συγκροτούν τα τοπικά διαμερίσματα νησιών που έχουν πληθυσμό άνω των χιλίων (1.000) κατοίκων. Επίσης, συγκροτούν δημοτική κοινότητα ανεξαρτήτως πληθυσμού πρώην κοινότητες ή τοπικά διαμερίσματα που εκτείνονται σε όλη την περιφέρεια του νησιού και δεν αποτελούν δήμο σύμφωνα με το άρθρο 1.

4. Τα δημοτικά διαμερίσματα στα οποία διαιρούνται οι δήμοι άνω των 100.000 κατοίκων μετονομάζονται σε δημοτικές κοινότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΣΥΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Άρθρο 3: Σύσταση και συγκρότηση περιφερειών

1. Οι περιφέρειες είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι περιφέρειες σχεδιάζουν, προγραμματίζουν και υλοποιούν πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές.

3. Συνιστώνται οι εξής περιφέρειες:

α. Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Δράμας, Έβρου, Καβάλας, Ξάνθης και Ροδόπης. Έδρα της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι η Κομοτηνή. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας. Ειδικά ο Δήμος Θάσου αποτελεί ξεχωριστή περιφερειακή ενότητα.

β. Η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πιερίας, Πέλλας, Σερρών και Χαλκιδικής. Έδρα της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας είναι η Θεσσαλονίκη. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

γ. Η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας. Έδρα της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας είναι η Κοζάνη. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

δ. Η περιφέρεια Ηπείρου η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, και Πρεβέζης. Έδρα της περιφέρειας Ηπείρου είναι τα Ιωάννινα. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

ε. Η περιφέρεια Θεσσαλίας η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας και Τρικάλων. Έδρα της περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η Λάρισα. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας. Ειδικά οι Δήμοι Αλωναίου, Σκιάθου και Σκοπέλου αποτελούν την Περιφερειακή Ενότητα Σποράδων.

στ. Η περιφέρεια Ιονίων Νήσων η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Ζακύνθου, Κέρκυρας, Κεφαλληνίας και Λευκάδας. Έδρα της περιφέρειας Ιονίων νήσων είναι η Κέρκυρα. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας. Ειδικά ο δήμος Ιθάκης αποτελεί αυτοτελή περιφερειακή ενότητα.

ζ. Η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας. Έδρα της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι η Πάτρα. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

η. Η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Βοιωτίας, Ευβοίας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδος και Φωκίδος. Έδρα της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας είναι η Λαμία. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

θ. Η περιφέρεια Αττικής, η οποία περιλαμβάνει το Νομό Αττικής. Έδρα της περιφέρειας Αττικής είναι η Αθήνα. Η περιφερειακή ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών περιλαμβάνει τους δήμους Αθηναίων, Φιλαδελφείας – Χαλκηδόνας, Γαλατσίου, Ζωγράφου, Καισαριανής, Βύρωνος, Ηλιούπολης και Δάφνης – Υμηττού. Η περιφερειακή ενότητα Νοτίου Τομέα Αθηνών περιλαμβάνει τους δήμους Γλυφάδας, Ελληνικού – Αργυρούπολης, Αλίμου, Νέας Σμύρνης, Μοσχάτου – Ταύρου, Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου και Αγίου Δημητρίου. Η περιφερειακή ενότητα Βορείου Τομέα Αθηνών περιλαμβάνει τους δήμους Πεντέλης, Κηφισιάς, Μεταμορφώσεως, Πεύκης – Λυκόβρυσης, Αμαρουσίου, Ψυχικού – Φιλοθέης, Χολαργού – Παπάγου, Νέας Ιωνίας, Βριλησίων, Αγ. Παρασκευής, Χαλανδρίου και Ηρακλείου. Η περιφερειακή ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών περιλαμβάνει τους δήμους Αιγάλεω, Περιστερίου, Πετρούπολης, Χαϊδαρίου, Αγίας Βαρβάρας, Ιλίου και Αγ. Αναργύρων – Καματερού. Η περιφερειακή ενότητα Πειραιώς περιλαμβάνει τους δήμους Πειραιώς, Κορυδαλλού, Νίκαιας – Αγίου Ιωάννη Ρέντη, Κερατσινίου – Δραπετσώνας και Περάματος. Η περιφερειακή ενότητα Νήσων περιλαμβάνει τους δήμους Αίγινας, Τροιζηνίας, Κυθήρων, Αγκιστρίου, Σαλαμίνας, Σπετσών, Ύδρας και Πόρου. Η περιφερειακή ενότητα Δυτικής Αττικής περιλαμβάνει τους δήμους της νομαρχίας Δυτικής Αττικής. Η περιφερειακή ενότητα Ανατολικής Αττικής περιλαμβάνει τους δήμους της νομαρχίας Ανατολικής Αττικής.

ι. Η περιφέρεια Πελοποννήσου, η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Αργολίδος, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Έδρα της περιφέρειας Πελοποννήσου είναι η Τρίπολη. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

ια. Η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Λέσβου, Σάμου και Χίου. Έδρα της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Λέσβου που περιλαμβάνει το δήμο Λέσβου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Λήμνου που περιλαμβάνει το δήμο Λήμνου και το δήμο Αγίου Ευστρατίου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Χίου με έδρα τη Χίο που περιλαμβάνει το δήμο Χίου, το δήμο Ψαρών και το δήμο Οινουσσών. Συγκροτούνται η περιφερειακή ενότητα Σάμου που περιλαμβάνει το δήμο Σάμου και η περιφερειακή ενότητα Ικαρίας που περιλαμβάνει τους δήμους Ικαρίας και Φούρνων.

ιβ. Η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Κυκλάδων και Δωδεκανήσου. Έδρα της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι η Ερμούπολη. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Κω που περιλαμβάνει το δήμο Κω και το δήμο Νισύρου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Καρπάθου που περιλαμβάνει το δήμο Καρπάθου και το δήμο Κάσου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Καλύμνου που περιλαμβάνει το δήμο Καλυμνίων, το δήμο Αστυπάλαιας, το δήμο Λειψών, το δήμο Λέρου, το δήμο Πάτμου και το δήμο Αγαθονήσιου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Ρόδου που περιλαμβάνει το δήμο Ρόδου, το δήμο Σύμης, το δήμο Χάλκης, το δήμο Μεγίστης και το δήμο Τήλου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Σύρου που περιλαμβάνει το δήμο Σύρου – Ερμούπολης. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Κέας – Κύθνου, που περιλαμβάνει το δήμο Κέας και το δήμο Κύθνου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Μήλου που περιλαμβάνει το δήμο Μήλου, το δήμο Κιμάλου, το δήμο Σέριφου και το δήμο Σίφνου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Πάρου που περιλαμβάνει το δήμο Πάρου και το δήμο Αντιπάρου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Νάξου που περιλαμβάνει το δήμο Νάξου και μικρών Κυκλάδων και το δήμο Αμοργού. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Τήνου που περιλαμβάνει το δήμο Τήνου. Συγκροτείται η περιφερειακή

ενότητα Μυκόνου που περιλαμβάνει το δήμο Μυκόνου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα που περιλαμβάνει το δήμο Άνδρου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Θήρας που περιλαμβάνει το δήμο Θήρας, το δήμο Ιητών, το δήμο Σίκινου, το δήμο Φολέγανδρου και το δήμο Ανάφης.

ιγ. Η περιφέρεια Κρήτης η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνου και Χανίων. Έδρα της περιφέρειας Κρήτης είναι το Ηράκλειο. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

Άρθρο 4: Σχέσεις δήμων και περιφερειών

Μεταξύ των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεν υφίστανται σχέσεις ελέγχου και ιεραρχίας, αλλά συνεργασίας και συναλληλίας, οι οποίες αναπτύσσονται βάσει του νόμου, κοινών συμφωνιών, καθώς και με το συντονισμό κοινών δράσεων.

Άρθρο 5: Σφραγίδα και σήμα

1. Η σφραγίδα του δήμου αποτελείται από τρεις επάλληλους και ομόκεντρους κύκλους, από τους οποίους ο εξωτερικός έχει διάμετρο 0,04 μ.. Στον εσωτερικό κύκλο τίθεται το έμβλημα της Ελληνικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 48/1975 (ΦΕΚ 108 Α'), στο δεύτερο κύκλο αναγράφεται με κεφαλαία γράμματα το όνομα του δήμου και στον εξωτερικό οι λέξεις «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ».

2. Οι δήμοι μπορούν να κάνουν χρήση ιδιαίτερου δηλωτικού σήματος. Το σήμα καθορίζεται με απόφαση του οικείου συμβουλίου ύστερα από σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου τοπωνυμίων, αφού συνεκτιμηθούν στοιχεία, που σχετίζονται με την ιστορία, τη μυθολογία και τα ειδικότερα χαρακτηριστικά της περιοχής τους.

3. Η σφραγίδα της περιφέρειας αποτελείται από τρεις επάλληλους και ομόκεντρους κύκλους, από τους οποίους ο εξωτερικός έχει διάμετρο 0,04 μ.. Στον εσωτερικό κύκλο τίθεται το έμβλημα της Ελληνικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 48/1975 (ΦΕΚ 108 Α'), στο δεύτερο κύκλο αναγράφεται με κεφαλαία γράμματα το όνομα της περιφέρειας και στον εξωτερικό οι λέξεις «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ».

4. Οι περιφέρειες μπορούν να κάνουν χρήση ιδιαίτερου δηλωτικού σήματος. Το σήμα καθορίζεται με απόφαση του οικείου συμβουλίου ύστερα από σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου τοπωνυμίων, αφού συνεκτιμηθούν στοιχεία, που σχετίζονται με την ιστορία, τη μυθολογία και τα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ': ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Άρθρο 6: Σύσταση

1. Συνιστώνται ως ενιαίες αποκεντρωμένες μονάδες διοίκησης του κράτους οι εξής Αποκεντρωμένες Διοικήσεις:

i. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής, η οποία εκτείνεται στα όρια της περιφέρειας Αττικής με έδρα την Αθήνα.

ii. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας, η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας με έδρα τη Λάρισα.

iii. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας, η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Ηπείρου και Δυτικής Μακεδονίας με έδρα τα Ιωάννινα.

iv. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου με έδρα την Πάτρα.

v. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου, η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Βορείου Αιγαίου και Νοτίου Αιγαίου με έδρα τον Πειραιά.

vi. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, η οποία εκτείνεται στα όρια της περιφέρειας Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο.

vii. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, η οποία εκτείνεται στα όρια της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

2. Σε κάθε Αποκεντρωμένη Διοίκηση προΐσταται Γενικός Γραμματέας. Για τα θέματα που αναφέρονται στην υπηρεσιακή του κατάσταση και τα καθήκοντά του εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του ν. 2503/1997 (ΦΕΚ 107 Α').

3. Η σφραγίδα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης αποτελείται από τρεις επάλληλους και ομόκεντρους κύκλους, από τους οποίους ο εξωτερικός έχει διάμετρο 0,04 μ.. Στον εσωτερικό κύκλο τίθεται το έμβλημα της Ελληνικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 48/1975 (ΦΕΚ 108 Α'), στο δεύτερο κύκλο αναγράφεται με κεφαλαία γράμματα το όνομα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και στον εξωτερικό οι λέξεις «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ».

ΜΕΡΟΣ Β': ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ-ΔΗΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 7: Δημοτικές αρχές

1. Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο, την οικονομική επιτροπή, την επιτροπή ποιότητας ζωής, την εκτελεστική επιτροπή και τον δήμαρχο.

2. Το δημοτικό συμβούλιο αποτελείται από δεκατρία (13) μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, δεκαεπτά (17) σε δήμους με πληθυσμό από δύο χιλιάδες έναν έως πέντε χιλιάδες (2.001 – 5.000) κατοίκους, είκοσι ένα (21) σε δήμους με πληθυσμό από πέντε χιλιάδες έναν έως δέκα χιλιάδες (5.001-10.000) κατοίκους, είκοσι επτά (27) σε δήμους με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες έναν έως τριάντα χιλιάδες (10.001- 30.000) κατοίκους, τριάντα τρία (33) σε δήμους με πληθυσμό από τριάντα χιλιάδες έναν έως εξήντα χιλιάδες (30.001-60.000) κατοίκους, σαράντα ένα (41) σε δήμους με πληθυσμό από εξήντα χιλιάδες έναν έως εκατό χιλιάδες (60.001-100.000) κατοίκους, σαράντα πέντε (45) σε δήμους με πληθυσμό από εκατό χιλιάδες έναν έως εκατόν πενήντα χιλιάδες (100.001-150.000) κατοίκους, σαράντα εννέα (49) σε δήμους με πληθυσμό από εκατόν πενήντα χιλιάδες έναν (150.001) και άνω κατοίκους.

3. Σε δήμους που συνιστώνται με τη διάταξη του άρθρου 2 του παρόντος στους οποίους οι συνενοόμενοι δήμοι και κοινότητες υπερβαίνουν τους έξι (6), ο αριθμός των μελών του δημοτικού τους συμβουλίου είναι εκείνος που αντιστοιχεί στην επόμενη πληθυσμιακή κλίμακα, σε σχέση με το συνολικό τους πληθυσμό.

Άρθρο 8: Δημοτικές κοινότητες - Τοπικές κοινότητες - Όργανα

1. Τα Όργανα της δημοτικής κοινότητας είναι:

- α) Το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας.
- β) Ο πρόεδρος του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας.

2. Όργανα της τοπικής κοινότητας είναι:

- α) το συμβούλιο της τοπικής κοινότητας,
- β) ο πρόεδρος του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας,
- γ) ο εκπρόσωπος της τοπικής κοινότητας, προκειμένου για τοπικές κοινότητες μέχρι τριακόσιους (300) κατοίκους.

3. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό έως δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από πέντε (5) μέλη. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες έναν (10.001) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από έντεκα (11) μέλη. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από πενήντα χιλιάδες έναν (50.001) και άνω κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη.

4. Σε τοπικές κοινότητες με πληθυσμό έως τριακόσιους (300) κατοίκους εκλέγεται ένας (1) εκπρόσωπος τοπικής κοινότητας.

Σε τοπικές κοινότητες με πληθυσμό από τριακόσιους έναν (301) έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, το συμβούλιο τοπικής κοινότητας αποτελείται από τρία (3) μέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 9: Διάρκεια δημοτικής περιόδου

1. Ο δήμαρχος και οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και οι εκπρόσωποι της τοπικής κοινότητας εκλέγονται κάθε πέντε (5) χρόνια με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία.

2. Η εκλογή στα ανωτέρω αξιώματα γίνεται την ίδια ημέρα διενέργειας της ψηφοφορίας για την εκλογή των Ελλήνων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στα ίδια εκλογικά τμήματα, με τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές, τους ίδιους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και τους ίδιους εφόρους αντιπροσώπων.

3. Η εγκατάσταση των αρχών της παραγράφου 1 που έχουν εκλεγεί γίνεται την 1η Σεπτεμβρίου του έτους διεξαγωγής των εκλογών και η θητεία τους λήγει την 31η Αυγούστου του πέμπτου έτους. Σε κάθε περίπτωση η θητεία του συμβουλίου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας λήγει με το τέλος της θητείας του δημοτικού συμβουλίου.

4. Η εκλογή των αρχών των δήμων που συνιστώνται ή συνενώνονται έως το τέλος του μηνός Μαρτίου εντός των τεσσάρων πρώτων ετών της δημοτικής περιόδου γίνεται την πρώτη Κυριακή του μηνός Ιουνίου του έτους, κατά το οποίο έγινε η αναγνώριση. Η εγκατάστασή τους γίνεται την πρώτη (1η) Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους.

Στους δήμους που συνιστώνται ή συνενώνονται από την 1η Μαρτίου έως την 31η Αυγούστου κάθε έτους της δημοτικής περιόδου, εκτός από το τέταρτο έτος, η εκλογή των αρχών γίνεται την πρώτη Κυριακή του μηνός Ιουνίου του επόμενου έτους μετά τη σύσταση ή συνένωση και η εγκατάστασή τους την πρώτη (1η) Σεπτεμβρίου του επόμενου έτους μετά τη σύσταση ή συνένωση.

Αν η σύσταση ή συνένωση ενός νέου δήμου έγινε μετά το Μάρτιο του τέταρτου έτους της δημοτικής περιόδου και έως το τέλος Μαρτίου του πέμπτου έτους της περιόδου αυτής, τα αποτελέσματα των μεταβολών αρχίζουν από τις γενικές δημοτικές εκλογές του έτους αυτού.

5. Οι νέοι δήμοι, που συνιστώνται με το άρθρο 1 αρχίζουν να λειτουργούν από την εγκατάσταση των αρχών τους, οι οποίες θα αναδειχθούν με τις γενικές δημοτικές εκλογές της εβδόμης Νοεμβρίου 2010. Η εγκατάσταση γίνεται την πρώτη (1η) Ιανουαρίου 2011 και η θητεία λήγει την 31η Αυγούστου του έτους 2014. Η θητεία αυτή λογίζεται πλήρης για όλες τις συνέπειες.

Άρθρο 10: Εκλογικό δικαίωμα

1. Δικαίωμα να εκλέγουν τις δημοτικές αρχές έχουν όλοι οι δημότες του δήμου. Οι δημότες εκλογείς, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους των δήμων που συνενώνονται σε νέο δήμο, έχουν δικαίωμα να εκλέγουν τις αρχές του νέου δήμου που προκύπτει από τη συνένωση. Οι δημότες των δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται σύμφωνα με το άρθρο 1 του παρόντος καθίστανται αυτοδικαίως δημότες του νέου δήμου.

2. Δικαίωμα να εκλέγουν τις δημοτικές αρχές έχουν επίσης οι πολίτες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι ομογενείς και οι νομίμως διαμένοντες αλλοδαποί υπήκοοι τρίτων χωρών, σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν. 3838/ 2010 (ΦΕΚ 49 Α'), οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους.

3. Ως προς το όριο ηλικίας για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος εφαρμόζονται οι διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών, όπως κάθε φορά ισχύουν. Η πρώτη (1η) Ιανουαρίου κάθε έτους θεωρείται ημερομηνία γέννησης εκείνων που έχουν γεννηθεί κατά το έτος αυτό.

4. Οι περιπτώσεις στέρησης του εκλογικού δικαιώματος που προβλέπει η νομοθεσία για την εκλογή βουλευτών ισχύουν και για την εκλογή των δημοτικών αρχών.

5. Προκειμένου να γίνει μεταδημότευση για τις δημοτικές εκλογές, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Κ.Δ.Κ., όπως ισχύουν, για την υποβολή υποψηφιότητας στους νέους δήμους που προκύπτουν από συνένωση δήμων και κοινοτήτων, η εγγραφή γίνεται στα δημοτολόγια του δήμου που ορίζεται ως έδρα του

νέου δήμου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί από την πρώτη (1η) Απριλίου του έτους διενέργειας των εκλογών μέχρι την προηγούμενη ημέρα της επίδοσης ή της παράδοσης στον πρόεδρο του αρμόδιου πρωτοδικείου της δήλωσης κατάρτισης των συνδυασμών.

Άρθρο 11: Άσκηση του εκλογικού δικαιώματος

1. Το εκλογικό δικαίωμα ασκούν μόνον όσοι είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους και στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους του δήμου, κατά τις ειδικότερες διατάξεις της νομοθεσίας.

Δικαίωμα συμμετοχής στην ψηφοφορία για την εκλογή των μελών των συμβουλίων των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων και των εκπροσώπων των τοπικών κοινοτήτων έχουν οι εκλογείς που είναι εγγεγραμμένοι στους αντίστοιχους εκλογικούς καταλόγους.

2. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική. Κατ' εξαίρεση η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος δεν είναι υποχρεωτική για τους κατοίκους του εξωτερικού, για όσους έχουν υπερβεί το 70ό έτος της ηλικίας τους, καθώς και για όσους βρίσκονται την ημέρα της ψηφοφορίας σε απόσταση μεγαλύτερη από 200 χιλιόμετρα από το εκλογικό τμήμα όπου ψηφίζουν.

3. Στους δικαστικούς λειτουργούς και υπαλλήλους, στους δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους, στους στρατιωτικούς που υπηρετούν με οποιαδήποτε ιδιότητα στις ένοπλες δυνάμεις ή στην ελληνική αστυνομία ή στο λιμενικό σώμα, καθώς και στους υπαλλήλους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, τραπεζών, δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, οι οποίοι την ημέρα της ψηφοφορίας δεν διαμένουν στο δήμο όπου ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα, χορηγείται, εφόσον δεν παρεμποδίζεται η ομαλή λειτουργία των υπηρεσιών, ειδική άδεια για να μεταβούν στο δήμο όπου δικαιούνται να ψηφίσουν.

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται αναλόγως και για το προσωπικό των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, ύστερα από σχετική απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

Άρθρο 12: Εκλογικοί κατάλογοι

Οι εκλογικοί κατάλογοι, που ισχύουν για τις βουλευτικές εκλογές, ισχύουν και για τις εκλογές των δημοτικών αρχών, των συμβουλίων των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων και των εκπροσώπων των τοπικών κοινοτήτων. Ισχύουν επίσης οι ειδικοί εκλογικοί κατάλογοι των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 133/1997 (ΦΕΚ 121 Α'), όπως τροποποιήθηκε με το π.δ. 164/1997 (ΦΕΚ 145 Α'), το π.δ. 320/1999 (ΦΕΚ 305 Α') και το π.δ. 130/2002 (ΦΕΚ 107 Α'), καθώς και των ομογενών και των νομίμως διαμενόντων αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 του ν. 3838/2010.

Άρθρο 13: Προσόντα εκλογιμότητας

1. Δήμαρχος μπορεί να εκλεγεί ο δημότης που έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα της διενέργειας των εκλογών. Δημοτικός σύμβουλος, σύμβουλος δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή εκπρόσωπος τοπικής κοινότητας μπορεί να εκλεγεί ο δημότης που έχει την ικανότητα να εκλέγει και έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών.

2. Δημοτικός σύμβουλος, σύμβουλος της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας μπορεί να εκλεγεί και ο πολίτης κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο ομογενής και ο νομίμως διαμένων αλλοδαπός υπήκοος τρίτων χωρών, σύμφωνα με το άρθρο 17 του ν. 3838/2010 (ΦΕΚ 49 Α'), εφόσον έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών και έχει την ικανότητα να εκλέγει, σύμφωνα και με τις ειδικότερες διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας.

Άρθρο 14: Κωλύματα και ασυμβίβαστα

1. Δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή εκπρόσωποι της τοπικής κοινότητας:

α) Δικαστικοί λειτουργοί, αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και θρησκευτικοί λειτουργοί των γνωστών θρησκειών.

β) Γενικοί Γραμματείς και υπάλληλοι των δήμων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και εάν υπηρετούν, καθώς και δημοτικοί συμπαράστατες, στους δήμους όπου υπηρετούν.

γ) Πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων δημοτικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με εξαίρεση τα ιδρύματα, οι οποίοι δεν είναι αιρετοί, υπάλληλοι με οποιαδήποτε σχέση εργασίας δημοτικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και ιδρυμάτων, καθώς και διευθύνοντες και εντεταλμένοι σύμβουλοι και υπάλληλοι νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, πλην αστικών εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία έχουν συστήσει ή στα οποία συμμετέχουν οι δήμοι, στους οποίους υποβάλλουν υποψηφιότητα.

δ) Υπάλληλοι με οποιαδήποτε σχέση εργασίας των δήμων που συνενώνονται στο νέο δήμο που προκύπτει από τη συνένωση.

ε) Υπάλληλοι με οποιαδήποτε σχέση εργασίας του Δημοσίου, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, των δημοσίων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο, με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, στους δήμους στα διοικητικά όρια των οποίων άσκησαν καθήκοντα προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης, μέσα στο δεκαοκτάμηνο πριν από τη διενέργεια των δημοτικών εκλογών. Στη ρύθμιση του προηγούμενου εδαφίου δεν υπάγονται οι διευθυντές σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και οι διευθυντές τμημάτων, μονάδων, κλινικών και εργαστηρίων ιατρικής υπηρεσίας του Ε.Σ.Υ..

στ) Διοικητές, υποδιοικητές, πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων, διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, των δημοσίων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, στους δήμους, στους οποίους έχουν την έδρα τους τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα, μέσα στο δεκαοκτάμηνο πριν από τη διενέργεια των δημοτικών εκλογών.

2. Κώλυμα εκλογιμότητας συντρέχει για όσους έχουν εκπέσει από το αιρετό αξίωμά τους, κατόπιν αμετάκλητης καταδίκης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εδάφιο γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 236 του παρόντος.

Το κώλυμα αυτό ισχύει για την επόμενη της έκπτωσης δημοτική περίοδο.

3. Δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή εκπρόσωποι της τοπικής κοινότητας:

α. Όποιοι συνδέονται με το δήμο ή τα νομικά τους πρόσωπα, εκτός από τους συνδέσμους, με σύμβαση προμήθειας, εκτέλεσης δημοτικού έργου, παροχής υπηρεσιών, παραχώρησης δικαιώματος εκμετάλλευσης δημοτικού έργου ή δημοτικής υπηρεσίας με αντικείμενο αξίας πάνω από πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ ετησίως.

β. Γενικοί Διευθυντές, πρόεδροι και μέλη διοικητικών συμβουλίων, διαχειριστές, μέτοχοι και εταίροι κεφαλαιουχικών εταιρειών, που έχουν συμβληθεί με το δήμο, εφόσον το ποσοστό συμμετοχής τους στις εταιρείες υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) του συνολικού κεφαλαίου της εταιρείας, καθώς και εταίροι προσωπικών εταιρειών και κοινοπρακτούντα πρόσωπα, που έχουν συμβληθεί με το δήμο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης περίπτωσης.

Αν δήμος συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην επιχείρηση που συμβάλλεται, δεν υπάρχει ασυμβίβαστο για τους αιρετούς του δήμου που μετέχουν στη διοίκηση δημοσίων επιχειρήσεων, καθώς και δημοτικών επιχειρήσεων.

4. Η ιδιότητα και το αξίωμα του δημάρχου, του προέδρου του συμβουλίου δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας ή η κατοχή οποιουδήποτε άλλου αιρετού αξιώματος σε όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού δεν αποτελεί λόγο ασυμβίβαστου ή αναστολής άσκησης του λειτουργήματός τους, με την επιφύλαξη του άρθρου 16 για: α) τους δικηγόρους και συμβολαιογράφους, β) τα μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), τα μέλη Επιστημονικού Προσωπικού των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) και το ειδικό διδακτικό και επιστημονικό προσωπικό τους.

5. Δεν αποτελεί ασυμβίβαστο η σύναψη σύμβασης αγοράς δημοτικών ακινήτων, εφόσον η εκποίηση έχει γίνει ύστερα από πλειοδοτική δημοπρασία.

6. Δεν αποτελούν κώλυμα ή ασυμβίβαστο η ιδιότητα μέλους της διοίκησης και η ιδιότητα του υπαλλήλου δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών κοινής ωφέλειας, που συνδέονται με το δήμο με σύμβαση που είναι σχετική με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους.

7. Το κώλυμα που προβλέπεται στις περιπτώσεις α' έως και δ' της παραγράφου 1 παύει να υπάρχει, αν τα πρόσωπα στα οποία συντρέχει παραιτηθούν από τη θέση τους πριν από την ημέρα της ανακηρύξης των υποψηφίων. Η παραίτηση επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή στον πρόεδρο πρωτοδικών, ο οποίος την υποβάλλει αμέσως στην αρχή που είναι αρμόδια να την αποδεχθεί. Η παραίτηση θεωρείται ότι γίνεται δεκτή από την επίδοσή της και δεν ανακαλείται. Ειδικές διατάξεις που απαγορεύουν την υποβολή ή την αποδοχή

της παραίτησης των προσώπων που προβλέπει η παράγραφος 1 ή που περιορίζουν το δικαίωμά τους να παραιτηθούν ή την αρμοδιότητα της αρχής να αποδεχθεί την παραίτησή τους εξακολουθούν να ισχύουν. Τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 που παραιτήθηκαν πρέπει επιπροσθέτως να μην έχουν υπηρετήσει στα διοικητικά όρια του δήμου που υποβάλλουν υποψηφιότητα μέσα σε χρονικό διάστημα είκοσι τεσσάρων (24) μηνών πριν από την ημερομηνία ανακήρυξης των υποψηφίων.

Το πρώτο εδάφιο αυτής της παραγράφου δεν ισχύει για τους θρησκευτικούς λειτουργούς.

8. Δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων και εκπρόσωποι των τοπικών κοινοτήτων που αποδέχονται οποιοδήποτε από τα καθήκοντα ή τα έργα που συνιστούν ασυμβίβαστο ή αποκτούν δημοτικότητα σε άλλο δήμο εκπίπτουν από το αξίωμά τους. Το Διοικητικό Πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται ο οικείος δήμος, με απόφασή του, διαπιστώνει την ύπαρξη του ασυμβίβαστου και την έκπτωση από το αξίωμα εφόσον υποβληθεί σχετική ένσταση από τα αναφερόμενα στο άρθρο 45 του παρόντος, πρόσωπα. Κατά της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται το ασυμβίβαστο χωρεί αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 50 του παρόντος.

9. Υποψηφιότητα και στους δύο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης δεν επιτρέπεται.

10. Σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας αιρετού του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης και του δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης αποκλείεται.

11. Στους δήμους που συνιστώνται με το άρθρο 1 του παρόντος νόμου τα ανωτέρω κωλύματα και ασυμβίβαστα συντρέχουν στα πρόσωπα που πληρούν τις αντίστοιχες προϋποθέσεις στην εδαφική περιφέρεια του νέου δήμου.

12. Για τους υποψηφίους στις δημοτικές εκλογές του Νοεμβρίου 2010 ισχύουν αποκλειστικά τα κωλύματα του άρθρου 29 του Κ.Δ.Κ. στα διοικητικά όρια της εκλογικής τους περιφέρειας. Ειδικά για τους υποψηφίους στις εκλογικές περιφέρειες της περίπτωσης γ' του άρθρου 25 τα κωλύματα του προηγούμενου εδαφίου ισχύουν για τα διοικητικά όρια του δήμου.

Άρθρο 15: Ασυμβίβαστο εξαιτίας οφειλών

1. Δεν μπορούν να είναι δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και εκπρόσωποι των τοπικών κοινοτήτων εκείνοι που είναι, από οποιαδήποτε αιτία, οφειλέτες του δήμου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου του δήμου, καθώς και της δημοτικής επιχείρησης ύδρευσης και αποχέτευσής του (Δ.Ε.Υ.Α.) και των δημοτικών κοινωφελών επιχειρήσεών του.

2. Αν οφειλέτης του δήμου ή των νομικών προσώπων της προηγούμενης παραγράφου εκλεγεί δήμαρχος, δημοτικός σύμβουλος, σύμβουλος δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή εκπρόσωπος της τοπικής κοινότητας, οφείλει να εξοφλήσει την οφειλή του έως την ημέρα της εγκατάστασης των νέων δημοτικών αρχών.

3. Αν τα προαναφερόμενα πρόσωπα γίνουν οφειλέτες του δήμου ή των ανωτέρω νομικών προσώπων μετά την εκλογή τους, οφείλουν να εξοφλήσουν την οφειλή τους μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών, αφότου κατέστη οριστική η βεβαίωση της οφειλής και έλαβαν γνώση αυτής ή σε περίπτωση άσκησης ενδίκων βοηθημάτων, αφότου εκδόθηκε τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Αν η εξόφληση των οφειλών του άρθρου αυτού δεν γίνει μέσα στην ανωτέρω προθεσμία, εκτός από την περίπτωση διακανονισμού της οφειλής, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, εκπίπτουν από το αξίωμά τους. Το Διοικητικό Πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται ο οικείος δήμος, με απόφασή του, διαπιστώνει την ύπαρξη του ασυμβίβαστου και την έκπτωση από το αξίωμα, εφόσον υποβληθεί σχετική ένσταση από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 247 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Κατά της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται το ασυμβίβαστο χωρεί αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 50 του παρόντος.

4. Στις οφειλές των προηγούμενων παραγράφων εμπίπτουν και αυτές που βεβαιώνονται υπέρ των δήμων και κοινοτήτων, που συνενώνονται με το άρθρο 1 του παρόντος ή των νομικών τους προσώπων της παραγράφου 1.

Άρθρο 16: Επαγγελματική δραστηριότητα του δημάρχου

1. Αναστελλεται η άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας των δημάρχων κατά τη διάρκεια της θητείας τους σε δήμους άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων.

2. Ο χρόνος αναστολής άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας θεωρείται πραγματικός χρόνος για τα ασφαλιστικά δικαιώματα. Κατά τη διάρκεια της αναστολής, το σύνολο των εισφορών στον οικείο ασφαλιστικό φορέα καταβάλλεται από το δήμο και βαρύνει τον προϋπολογισμό αυτού. Με την απόφαση της παραγράφου 4 του άρθρου 93 του παρόντος καθορίζεται η διαδικασία καταβολής των εισφορών.

Άρθρο 17: Αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και έφοροι των αντιπροσώπων

1. Έφορος των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής είναι ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο δήμος. Αυτός διορίζει σε κάθε εκλογικό τμήμα της περιφέρειας του πρωτοδικείου τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής δέκα (10) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία.

2. Αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής διορίζονται:

α) Οι εισηγητές και οι δόκιμοι εισηγητές του Συμβουλίου της Επικρατείας.

β) Οι πρωτοδίδες και αντεισαγγελείς πρωτοδικών, καθώς και οι αντίστοιχοι πάρεδροι.

γ) Οι πρωτοδίδες και οι πάρεδροι των διοικητικών πρωτοδικείων.

δ) Οι εισηγητές και οι δόκιμοι εισηγητές του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ε) Οι ειρηνοδίδες και οι πταισματοδίδες.

στ) Οι σπουδαστές της Εθνικής Σχολής Δικαστών.

ζ) Οι Δικαστικοί Αντιπρόσωποι του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

η) Οι δικηγόροι.

θ) Οι ασκούμενοι δικηγόροι και οι υπάλληλοι με βαθμό Α' και Β' της γραμματείας του Συμβουλίου της Επικρατείας και όλων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και των εισαγγελιών αυτών, των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, της Γενικής Επιτροπείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, οι δικαστικοί υπάλληλοι του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της υπηρεσίας Γενικού Επιτρόπου Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, καθώς και οι υπάλληλοι των έμμισθων υποθηκοφυλακείων.

ι) Οι συμβολαιογράφοι.

ια) Οι έμμισθοι και άμισθοι υποθηκοφύλακες.

ιβ) Οι Επιμελητές Ανηλίκων με βαθμό Α' και Β' των Δικαστηρίων Ανηλίκων της Χώρας και οι υπάλληλοι με βαθμό Α' και Β' της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

3. Αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής δεν μπορεί να διοριστεί όποιος έχει υπερβεί το εξηκοστό έβδομο (67ο) έτος της ηλικίας του.

4. Σε περιπτώσεις εξαιρετικής ανάγκης ο διορισμός αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής μπορεί να γίνει και έως την πέμπτη ημέρα πριν από την ψηφοφορία.

5. Αν τα πρόσωπα που ορίζονται στην παράγραφο 2 του παρόντος δεν επαρκούν, ο έφορος των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής διορίζει ως αντιπροσώπους δικηγόρους και συμβολαιογράφους που υπηρετούν στην περιφέρεια του πρωτοδικείου.

Αν τα πρόσωπα που ορίζονται για να διορισθούν ως αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής σύμφωνα με τα ανωτέρω δεν επαρκούν, ο έφορος των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής μπορεί να διορίσει για συμπλήρωση του απαιτούμενου αριθμού, μόνιμους δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους ή μόνιμους υπαλλήλους της περιφέρειας, στην οποία βρίσκεται ο δήμος, οι οποίοι είναι πτυχιούχοι Νομικής με βαθμό τουλάχιστον Β' ή πτυχιούχοι άλλων σχολών και οι οποίοι κατέχουν θέση προϊσταμένου, τουλάχιστον τμήματος, αρκεί να μην υπηρετούν σε υπηρεσία μέσα στα διοικητικά όρια του δήμου, σε εκλογικό τμήμα του οποίου διορίζονται.

6. Για την εφαρμογή των ανωτέρω οι Γενικοί Γραμματείς των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων αποστέλλουν στους εφόρους των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής, προέδρους των πρωτοδικείων, ονομαστικές καταστάσεις όλων των μονίμων δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων της περιφέρειας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, των μονίμων υπαλλήλων της περιφέρειας, που μπορούν, σύμφωνα με τα ανωτέρω, να διοριστούν αντιπρόσωποι

της δικαστικής αρχής. Για όσους υπηρετούν σε υπηρεσίες υπουργείων, κεντρικές ή περιφερειακές, οι καταστάσεις συντάσσονται από την αρμόδια κεντρική υπηρεσία κάθε Υπουργείου και αποστέλλονται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Διεύθυνση Εκλογών).

Οι καταστάσεις αυτές περιέρχονται στους αποδέκτες οπωσδήποτε δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από τη διενέργεια της ψηφοφορίας.

7. Για τις εκλογές του Νοεμβρίου του 2010 και τις τυχόν επαναληπτικές αυτών, ως μόνιμοι υπάλληλοι των περιφερειών του άρθρου αυτού νοούνται οι μόνιμοι υπάλληλοι των Ενιαίων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων στην εδαφική περιφέρεια των οποίων ανήκει ο οικείος δήμος.

8. Οι δικηγόροι που είναι βουλευτές, καθώς και αυτοί που έχουν ανακηρυχθεί υποψήφιοι, δεν διορίζονται αντιπρόσωποι.

9. Οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και οι έφοροι αυτών ψηφίζουν στις δημοτικές εκλογές, μόνον αν είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο δήμου της οικείας περιφέρειας, όπου ασκούν τα καθήκοντά τους αυτά. Αν δεν είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο του δήμου που ανήκει το εκλογικό τμήμα, στο οποίο ασκούν τα καθήκοντά τους και είναι εγγεγραμμένοι σε εκλογικό κατάλογο άλλου δήμου, τότε υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση στην οποία αναφέρεται ο δήμος στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου είναι εγγεγραμμένοι και ψηφίζουν.

10. Τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη των εφορευτικών επιτροπών κληρώνονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών, δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από τη διενέργεια της ψηφοφορίας. Αν η ψηφοφορία ματαιωθεί σύμφωνα με το άρθρο 48 Κ.Δ.Κ. ή επαναληφθεί η ψηφοφορία σύμφωνα με το άρθρο 33 του παρόντος, οι εκλογές διεξάγονται με τα ίδια μέλη των εφορευτικών επιτροπών.

Άρθρο 18: Υποψηφιότητες

1. Η εκλογή του δημάρχου, των δημοτικών συμβούλων, των συμβούλων των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων και του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας γίνεται κατά συνδυασμούς. Υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλείονται.

2. Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει:

α) Τον υποψήφιο δήμαρχο.

β) Τους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους, σε αριθμό ίσο τουλάχιστον με τον αριθμό των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας με δυνατότητα προσαύξησης έως και πενήντα τοις εκατό (50%). Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι ίσο με μισό της μονάδας και άνω. Στις μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες ο αριθμός των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων μπορεί να προσαυξηθεί έως τρεις.

γ) Τους υποψήφιους συμβούλους της δημοτικής κοινότητας. Ο αριθμός των υποψήφιων συμβούλων της κάθε δημοτικής κοινότητας είναι ίσος τουλάχιστον με τον αριθμό των μελών του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας, με δυνατότητα προσαύξησης κατά έναν.

δ) Τους υποψήφιους συμβούλους της τοπικής κοινότητας ή τους εκπροσώπους της τοπικής κοινότητας. Ο αριθμός των υποψήφιων συμβούλων της κάθε τοπικής κοινότητας είναι ίσος τουλάχιστον με τον αριθμό των μελών του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας, με δυνατότητα προσαύξησης κατά έναν. Ο αριθμός των υποψήφιων εκπροσώπων κάθε τοπικής κοινότητας ορίζεται μέχρι δύο.

3. Ο αριθμός των υποψήφιων δημοτικών συμβούλων, συμβούλων δημοτικής κοινότητας και συμβούλων τοπικής κοινότητας από κάθε φύλο ανέρχεται τουλάχιστον στο ένα τρίτο ($1/3$) του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού συμβουλίου ή του συμβουλίου δημοτικής ή τοπικής κοινότητας που υπολογίζεται διακεκριμένα για κάθε δημοτικό συμβούλιο και κάθε συμβούλιο δημοτικής ή τοπικής κοινότητας. Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην αμέσως επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι τουλάχιστον ίσο με το μισό της.

Στην περίπτωση κατά την οποία ο αριθμός των υποψήφιων μελών του δημοτικού συμβουλίου ή του συμβουλίου δημοτικής ή τοπικής κοινότητας είναι μικρότερος του συνολικού αριθμού των αντίστοιχων μελών, σύμφωνα και με την παράγραφο 2 του επόμενου άρθρου, το ανωτέρω ποσοστό υπολογίζεται επί του αριθμού των αντίστοιχων μελών, που περιλαμβάνονται στη γραπτή δήλωση του συνδυασμού.

4. Υποψηφιότητα από το ίδιο πρόσωπο και για την εκλογή του ως δημάρχου, ως μέλους δημοτικού συμβουλίου, ως μέλος συμβουλίου δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή ως εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας δεν επιτρέπεται.

5. Κανείς δεν επιτρέπεται να συμμετέχει σε περισσότερους συνδυασμούς.

Άρθρο 19: Κατάρτιση συνδυασμών

1. Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση που υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν. Στη δήλωση του συνδυασμού αναγράφονται κατά σειρά:

α) Το τυχόν όνομα και έμβλημα του συνδυασμού.

β) Το επώνυμο, το κύριο όνομα και το πατρώνυμο του υποψήφιου δημάρχου, με την αντίστοιχη ένδειξη, η οποία τίθεται είτε δίπλα είτε κάτω από το όνομα του υποψήφιου δημάρχου. Εάν δεν αναγραφεί ένδειξη, ο πρώτος υποψήφιος του συνδυασμού θεωρείται υποψήφιος δήμαρχος.

γ) Ακολουθούν, κατά εκλογική περιφέρεια, με αλφαβητική σειρά, οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι του συνδυασμού, με αλφαβητική σειρά, με σημείωση παραπλεύρως και εντός παρενθέσεως της εκλογικής περιφέρειας στην οποία είναι υποψήφιοι.

δ) Ακολουθούν κατά δημοτική ή τοπική κοινότητα με αλφαβητική σειρά το επώνυμο και το όνομα των υποψηφίων μελών του συμβουλίου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή των υποψηφίων εκπροσώπων τοπικής κοινότητας με αλφαβητική σειρά.

2. Η δήλωση του συνδυασμού είναι νόμιμη:

α) Εάν περιλαμβάνονται σε αυτήν υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι για το ένα δεύτερο (1/2) του συνόλου των εκλογικών περιφερειών και ο αριθμός των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων είναι τουλάχιστον ίσος με τον αριθμό των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας.

β) Εάν περιλαμβάνονται σε αυτήν υποψήφιοι σύμβουλοι για το ένα τρίτο (1/3) του συνόλου των δημοτικών κοινοτήτων και ο αριθμός των υποψηφίων συμβούλων κάθε δημοτικής κοινότητας είναι τουλάχιστον ίσος με τα τρία πέμπτα (3/5) του αριθμού των μελών του συμβουλίου της.

γ) Εάν περιλαμβάνονται σε αυτήν υποψήφιοι σύμβουλοι για το ένα τρίτο (1/3) του συνόλου των τοπικών κοινοτήτων που εκλέγουν τριμελή συμβούλια και εφόσον υπάρχει τουλάχιστον ένας υποψήφιος.

Η μη ύπαρξη υποψηφίου εκπροσώπου τοπικής κοινότητας δεν επηρεάζει τη νομιμότητα της δήλωσης του συνδυασμού.

Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην αμέσως επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι τουλάχιστον ίσο με το μισό της.

3. Στη δήλωση επισυνάπτεται για κάθε υποψήφιο του συνδυασμού:

α) Πιστοποιητικό εγγραφής στο δημοτολόγιο του δήμου, όπου είναι υποψήφιος.

β) Υπεύθυνη δήλωση του υποψηφίου ότι δεν έχει στερηθεί κανένα πολιτικό του δικαίωμα ή ότι έληξε η πρόσκαιρη αποστέρηση των δικαιωμάτων αυτών ή θα έχει λήξει την ημέρα της εκλογής, καθώς και ότι δεν συντρέχουν τα κωλύματα εκλογιμότητας του άρθρου 14.

γ) Αποδεικτικό είσπραξης Δ.Ο.Υ., από το οποίο προκύπτει ότι κάθε υποψήφιος δήμαρχος, δημοτικός σύμβουλος και σύμβουλος δημοτικής κοινότητας, του άρθρου 2 της παραγράφου 4 του παρόντος νόμου, έχει καταθέσει υπέρ του Δημοσίου, αντίστοιχα, το ποσό των εκατό ευρώ (100 €), πενήντα ευρώ (50 €) και πενήντα ευρώ (50 €). Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών μπορεί να γίνει αναπροσαρμογή των ποσών αυτών. Αντίστοιχο αποδεικτικό Δ.Ο.Υ. δεν απαιτείται για το αξίωμα του μέλους του συμβουλίου των δημοτικών κοινοτήτων του άρθρου 2 της παραγράφου 2 του παρόντος νόμου, του μέλους του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας, καθώς και του τοπικού εκπροσώπου.

δ) Υπεύθυνη δήλωση του υποψηφίου συμβούλου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ότι είναι κάτοικος της περιφέρειας της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας στην οποία είναι υποψήφιος.

4. Επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί πέραν του κυρίου ονόματος του υποψηφίου και υποκοριστικό αυτού, εφόσον με αυτό είναι ευρύτερα γνωστός. Στην περίπτωση αυτή το υποκοριστικό ακολουθεί το κύριο όνομα και τίθεται σε παρένθεση.

Για τις γυναίκες μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρώτο επώνυμο είτε το πατρικό είτε του συζύγου, ανεξαρτήτως με ποιο επώνυμο είναι εγγεγραμμένες στην οικογενειακή τους μερίδα.

5. Στη δήλωση μπορεί να ορίζεται όνομα και έμβλημα συνδυασμού. Απαγορεύεται να ορίζεται ή να χρησιμοποιείται ως όνομα ή ως έμβλημα σύμβολο θρησκευτικής λατρείας ή σημαία ή άλλο παρόμοιο σύμβολο κράτους ή σημείο ιδιαίτερης ευλάβειας, στέμμα, όνομα ή έμβλημα πολιτικής οργάνωσης, φωτογραφία προσώπου, που περιλαμβάνεται στο συνδυασμό, έμβλημα κράτους, που ίσχυε παλαιότερα ή ισχύει ακόμη, καθώς και σύμβολα ή εμβλήματα του δικτατορικού καθεστώτος της 21ης Απριλίου 1967 ή φωτογραφίες προσώπων που έχουν καταδικαστεί για τη συμμετοχή τους σε αυτό.

Αν γίνουν περισσότερες δηλώσεις με το ίδιο όνομα ή έμβλημα, δικαίωμα χρήσης έχει όποιος το έχει δηλώσει πρώτος. Αν γίνει παράβαση των διατάξεων αυτής της παραγράφου και η παράβαση βεβαιωθεί από το αρμόδιο δικαστήριο, η δήλωση είναι απαράδεκτη.

6. Αν δεν έχει τηρηθεί κάποια από τις διατυπώσεις ή δεν υπάρχει κάποια από τις προϋποθέσεις ή κάποιο από τα στοιχεία που προβλέπουν οι παράγραφοι 1 και 3 του παρόντος άρθρου και αυτό βεβαιωθεί από το δικαστήριο η δήλωση είναι απαράδεκτη.

Ειδικότερα, αν έχει συνταχθεί η δήλωση του συνδυασμού που προβλέπει η παράγραφος 1, με διαφορετικό τρόπο, δεν είναι απαράδεκτη, εφόσον περιλαμβάνει ρητή δήλωση που ορίζει τον υποψήφιο δήμαρχο. Απαράδεκτη είναι και η εκπρόθεσμη δήλωση, καθώς και η δήλωση που περιλαμβάνει λιγότερους υποψηφίους από τα ελάχιστα όρια της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου και της παραγράφου 3 του προηγούμενου άρθρου.

7. Η δήλωση επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή, ύστερα από παραγγελία των προσώπων που την υποβάλουν ή ενός εκλογέα δημότη ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία.

Έως τη λήξη της παραπάνω προθεσμίας, επιτρέπεται μόνο να συμπληρωθεί ο συνδυασμός έως τον επιτρεπόμενο αριθμό των υποψηφίων συμβούλων με συμπληρωματική δήλωση του υποψηφίου δημάρχου. Στη δήλωση αυτή επισυνάπτονται τα στοιχεία που προβλέπει η παράγραφος 3, καθώς και γραπτή αποδοχή του προσώπου, που προτείνεται. Μετά τη λήξη της εικοσαήμερης προθεσμίας, που απαιτείται για την επίδοση ή την παράδοση στο αρμόδιο δικαστήριο, καμιά μεταβολή της δήλωσης δεν επιτρέπεται, εκτός από την αντικατάσταση προσώπων που παραιτήθηκαν ή απεβίωσαν, σύμφωνα με το άρθρο 21 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 20: Ανακήρυξη και κοινοποίηση συνδυασμών

1. Τη δέκατη πέμπτη (15η) ημέρα πριν από την ψηφοφορία το πρωτοδικείο ανακηρύσσει σε δημόσια συνεδρίασή τους συνδυασμούς που έχουν δηλωθεί νόμιμα.

2. Ο πρόεδρος του πρωτοδικείου κοινοποιεί αμέσως στον περιφερειάρχη τις σχετικές αποφάσεις.

3. Ο περιφερειάρχης θεωρεί και αποστέλλει αμέσως σε κάθε δήμο πίνακα των συνδυασμών που έχουν ανακηρυχθεί.

Άρθρο 21: Αντικατάσταση υποψηφίων που παραιτήθηκαν ή απεβίωσαν

1. Ο υποψήφιος δήμαρχος μπορεί να παραιτηθεί από την υποψηφιότητά του. Η παραίτηση γίνεται με γραπτή δήλωσή του, η οποία επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου την όγδοη (8η) ημέρα, το αργότερο, πριν από τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας.

2. Σε περίπτωση παραίτησης ή θανάτου του υποψηφίου δημάρχου, τη θέση του στο συνδυασμό καταλαμβάνει είτε νέος υποψήφιος είτε ένας από τους υποψηφίους δημοτικούς συμβούλους του συνδυασμού, ύστερα από δήλωση της πλειοψηφίας των υποψηφίων που επιδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου δύο ημέρες το αργότερο πριν από τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας. Στη δήλωση επισυνάπτονται τα στοιχεία που ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 19, καθώς και η γραπτή αποδοχή του προσώπου που προτείνεται. Το αρμόδιο δικαστήριο ανακηρύσσει τον υποψήφιο που αντικαθιστά εκείνον που παραιτήθηκε ή απεβίωσε μέχρι και την παραμονή της διενέργειας των εκλογών.

Αν δεν έγινε αντικατάσταση, τη θέση του δημάρχου καταλαμβάνει ο δημοτικός σύμβουλος του συνδυασμού που έλαβε τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.

3. Σε περίπτωση παραίτησης ή ανακήρυξής του ως υποψηφίου δημάρχου σε αντικατάσταση παραιτηθέντος ή αποβιώσαντος κατά την προηγούμενη παράγραφο ή θανάτου υποψηφίου δημοτικού συμβούλου ή υποψηφίου συμβούλου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας ή υποψηφίου εκπροσώπου τοπικής κοινότητας, τη θέση του μπορεί να καταλάβει νέος υποψήφιος, ύστερα από δήλωση του υποψηφίου δημάρχου ακόμη και αν έχει περάσει η προθεσμία της παραγράφου 7 του άρθρου 19. Στη δήλωση επισυνάπτονται τα στοιχεία που ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 19, καθώς και η γραπτή αποδοχή του προσώπου που προτείνεται.

Για την παραίτηση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της παραγράφου 1. Το αρμόδιο δικαστήριο ανακηρύσσει αμέσως τον αντικαταστάτη υποψήφιο.

4. Συνδυασμός, που περιέχει αριθμό υποψηφίων δημοτικών συμβούλων ή συμβούλων δημοτικής κοινότητας μικρότερο από το ελάχιστο όριο της παραγράφου 3 του άρθρου 18, καθώς και της παραγράφου 2 του άρθρου 19, εξαιτίας παραίτησης ή θανάτου υποψηφίων του, για τους οποίους δεν δηλώθηκε αντικατάσταση, θεωρείται νόμιμος.

Άρθρο 22: Δικαιώματα συνδυασμών

1. Κάθε συνδυασμός έχει δικαίωμα να διορίσει έναν αντιπρόσωπο και δύο αναπληρωτές του σε κάθε εκλογικό τμήμα, με γραπτή δήλωση του υποψήφιου δημάρχου.
2. Επίσης κάθε συνδυασμός έχει δικαίωμα να διορίζει πληρεξούσιο με συμβολαιογραφική δήλωση του υποψήφιου δημάρχου. Ο πληρεξούσιος ενεργεί για λογαριασμό του συνδυασμού ο,τιδήποτε μπορεί να ενεργήσει, σύμφωνα με το νόμο, ο υποψήφιος δήμαρχος, κατά τη διεξαγωγή της εκλογής.
3. Σε περίπτωση που ο υποψήφιος δήμαρχος έχει αποβιώσει ή παραιτηθεί, ο διορισμός των αντιπροσώπων και του πληρεξουσίου γίνεται με δήλωση της πλειοψηφίας των υποψηφίων του οικείου συνδυασμού.
4. Οι υποψήφιοι, οι αντιπρόσωποι των συνδυασμών και οι αναπληρωτές τους έχουν δικαίωμα να είναι παρόντες κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας της εκλογής, ώσπου να σφραγιστούν οι σάκοι και να υποβάλουν κάθε είδους παρατηρήσεις και ενστάσεις.
5. Δεν μπορούν να διοριστούν αντιπρόσωποι, αναπληρωτές τους ή πληρεξούσιοι συνδυασμών ο δήμαρχος, οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και οι εκπρόσωποι τοπικής κοινότητας, όποιοι δεν έχουν το δικαίωμα να εκλέγουν και όλοι όσοι δεν μπορούν να εκλεγούν σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 14, εκτός αν παραιτηθούν από τη θέση τους πριν από την ημέρα της ανακήρυξης των συνδυασμών. Για την παραίτηση και την αποδοχή της εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 14 του παρόντος νόμου.
6. Για τις εκλογές του Νοεμβρίου του έτους 2010 δεν μπορούν να διοριστούν αντιπρόσωποι, αναπληρωτές τους ή πληρεξούσιοι συνδυασμών και οι σύμβουλοι δημοτικού διαμερίσματος και οι τοπικοί σύμβουλοι.

Άρθρο 23: Πρόγραμμα της εκλογής

1. Ο δήμαρχος εκδίδει και δημοσιεύει, με τοιχοκόλληση, σε όλες τις συνοικίες, σε όλα τα χωριά και τους οικισμούς του δήμου και αναρτά στην ιστοσελίδα του δήμου τρεις (3) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία, πρόγραμμα που αναφέρει ακριβώς την ημέρα της ψηφοφορίας, τις ώρες που αρχίζει και τελειώνει, τον τόπο και το κατάστημα της ψηφοφορίας, τις έδρες για τις οποίες γίνεται η εκλογή και τους συνδυασμούς μαζί με τα ονόματα των υποψηφίων, που συγκροτούν κάθε συνδυασμό, όπως είναι γραμμένα στον πίνακα που έχει διαβιβάσει ο περιφερειάρχης.
2. Το πρόγραμμα της πρώτης εκλογής σε νέο δήμο εκδίδεται και δημοσιεύεται από τον περιφερειάρχη.
3. Δήμαρχος για τις εκλογές του Νοεμβρίου 2010 νοείται ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας.

Άρθρο 24: Μορφή των ψηφοδελτίων

1. Τα ψηφοδέλτια κατασκευάζονται από λευκό χαρτί.
2. Τα ψηφοδέλτια, για όλη την Επικράτεια, έχουν σχήμα ορθογώνιο. Οι διαστάσεις των ψηφοδελτίων και ειδικότερα θέματα που αφορούν τη μορφή τους κατά την παράγραφο 2 του άρθρου 26 του παρόντος, ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
3. Η εκτύπωση των εντύπων ψηφοδελτίων πρέπει να είναι με μαύρη απόχρωση.

Άρθρο 25: Εκλογικές περιφέρειες

Ως περιφέρεια για την εκλογή των μελών των δημοτικών συμβουλίων ορίζεται η περιφέρεια:

- α) του δήμου, ο οποίος δεν προήλθε από συνένωση πρώην Ο.Τ.Α. κατά το άρθρο 1 του παρόντος,
- β) του συνενομένου δήμου ή κοινότητας, δηλαδή της δημοτικής ενότητας κατά τις διατάξεις του άρθρου 1 του παρόντος νόμου,
- γ) οι δημοτικές κοινότητες του άρθρου 2 παράγραφος 4 του παρόντος νόμου, δηλαδή τα δημοτικά διαμερίσματα στα οποία διαιρούνται οι δήμοι άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων.

Άρθρο 26: Περιεχόμενο των ψηφοδελτίων

1. Στο επάνω μέρος του ψηφοδελτίου σημειώνονται το έμβλημα και το όνομα του συνδυασμού, όπως έχουν δηλωθεί και αναγράφονται στην απόφαση ανακήρυξης.

2. Σε δήμους που αποτελούν ενιαία εκλογική περιφέρεια στο ψηφοδέλτιο μετά την ονομασία του συνδυασμού αναγράφεται το όνομα του υποψήφιου δημάρχου και ακολουθούν με αλφαβητική σειρά οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι.

Σε δήμους που αποτελούνται από περισσότερες εκλογικές περιφέρειες στο ψηφοδέλτιο μετά την ονομασία του συνδυασμού αναγράφεται το όνομα του υποψήφιου δημάρχου και:

α. στο πρώτο μέρος του ψηφοδελτίου προτάσσονται, με αλφαβητική σειρά, οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι της αντίστοιχης εκλογικής περιφέρειας,

β. στο δεύτερο μέρος του ψηφοδελτίου ακολουθούν οι υποψήφιοι, με αλφαβητική σειρά, των υπόλοιπων εκλογικών περιφερειών, με σημείωση παραπλεύρως και εντός παρενθέσεως η εκλογική τους περιφέρεια, στην οποία είναι υποψήφιοι,

γ. στο τρίτο μέρος του ψηφοδελτίου ακολουθεί η ονομασία της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και στη συνέχεια αναγράφονται τα ονόματα των αντίστοιχων υποψηφίων με αλφαβητική σειρά.

Άρθρο 27: Σταυροί προτίμησης

1. Ο εκλογέας εκφράζει την προτίμησή του σε υποψήφιο συνδυασμού, σημειώνοντας στο ψηφοδέλτιο σταυρό παραπλεύρως του ονόματός του.

2. Για την εκλογή δημοτικών συμβούλων σε δήμους που αποτελούν ενιαία εκλογική περιφέρεια ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή δύο ή τριών υποψηφίων. Για την εκλογή δημοτικών συμβούλων σε δήμους που αποτελούνται από περισσότερες εκλογικές περιφέρειες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή δύο ή τριών υποψηφίων της εκλογικής περιφέρειας στους καταλόγους της οποίας είναι γραμμένος και υπέρ ενός υποψηφίου σε μία από τις άλλες εκλογικές περιφέρειες του οικείου δήμου. Στις μονοεδρικές, διεδρικές και τριεδρικές εκλογικές περιφέρειες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του μόνον υπέρ ενός υποψηφίου της εκλογικής περιφέρειας στους καταλόγους της οποίας είναι γραμμένος και υπέρ ενός υποψηφίου σε μία από τις άλλες εκλογικές περιφέρειες του οικείου δήμου.

3. Ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή υπέρ δύο υποψηφίων του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας και υπέρ ενός υποψηφίου συμβούλου ή εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας.

4. Σε δήμους που αποτελούν ενιαία εκλογική περιφέρεια, ψηφοδέλτιο που φέρει περισσότερους από τους επιτρεπόμενους σταυρούς προτίμησης, είναι έγκυρο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης. Σε δήμους που αποτελούνται από περισσότερες εκλογικές περιφέρειες, ψηφοδέλτιο που φέρει περισσότερους από τους επιτρεπόμενους σταυρούς προτίμησης σε κάποιο μέρος του είναι έγκυρο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης για την κατάταξη των υποψηφίων του μέρους αυτού.

5. Ο σταυρός προτίμησης σημειώνεται με στυλογράφο μαύρης ή κυανής απόχρωσης.

Σε κάθε άλλη περίπτωση, ο σταυρός θεωρείται ότι δεν είναι γραμμένος και η εγκυρότητα του ψηφοδελτίου ερρευνάται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 28 του παρόντος.

6. Για τον υποψήφιο δήμαρχο δεν απαιτείται σταυρός προτίμησης και αν σημειωθεί δεν συνεπάγεται ακυρότητα του ψηφοδελτίου.

7. Εγγραφές ή διαγραφές δεν επιτρέπονται και, αν γίνουν, επιφέρουν ακυρότητα του ψηφοδελτίου.

Άρθρο 28: Άκυρα ψηφοδέλτια

Εκτός από την περίπτωση ακυρότητας, που προβλέπεται στην παράγραφο 7 του προηγούμενου άρθρου, το ψηφοδέλτιο είναι άκυρο μόνον στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Αν έχει σχήμα, διαστάσεις ή μορφή που διαφέρουν, κατά τρόπο εμφανή, από αυτά που ορίζει η παράγραφος 2 του άρθρου 24 ή η υπουργική απόφαση.

β) Αν έχει τυπωθεί σε χαρτί ή με μελάνι που το χρώμα του διαφέρει, κατά τρόπο εμφανή, από αυτό που ορίζεται στις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 24.

γ) Αν έχουν σημειωθεί σε οποιαδήποτε πλευρά του λέξεις, φράσεις, υπογραμμίσεις, στίγματα ή άλλα σημεία, εφόσον αποτελούν διακριτικά γνωρίσματα, που παραβιάζουν με τρόπο προφανή το απόρρητο της ψηφοφορίας.

δ) Αν βρεθεί στο φάκελο με ένα ή περισσότερα άλλα έγκυρα ή άκυρα ψηφοδέλτια του ίδιου ή διαφορετικού συνδυασμού ή με λευκά και

ε) Αν βρεθεί μέσα σε φάκελο, που δεν είναι σύμφωνος με τις ρυθμίσεις του άρθρου 46 Κ.Δ.Κ..

Άρθρο 29: Εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών

1. Οι διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών εφαρμόζονται αναλόγως και κατά τη διενέργεια των δημοτικών εκλογών για όσα θέματα δεν υφίσταται ειδική πρόβλεψη στις ρυθμίσεις του παρόντος νόμου και του Κ.Δ.Κ..
2. Όπου στις διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών αναφέρεται ο νομάρχης, προκειμένου για τις δημοτικές εκλογές νοείται ο περιφερειάρχης.

Άρθρο 30: Αριθμός συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας

1. Ο αριθμός των δημοτικών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας για τις περιπτώσεις β' και γ' του άρθρου 25 ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με βάση τον πληθυσμό, όπως προκύπτει από την τελευταία απογραφή. Ειδικά για την περίπτωση γ' του άρθρου 25 ως πληθυσμός λαμβάνεται εκείνος, που έχει καθορισθεί με την απόφαση της παραγράφου 13 του άρθρου 283 του παρόντος.
2. Μέτρο για τον υπολογισμό του αριθμού των δημοτικών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας αποτελεί το ακέραιο ηλίκο της διαίρεσης του συνολικού πληθυσμού όλου του δήμου, όπως προκύπτει από την τελευταία γενική απογραφή πληθυσμού δια του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού συμβουλίου κάθε δήμου.
3. Από το ηλίκο της διαίρεσης του πληθυσμού της εκλογικής περιφέρειας δια του εκλογικού μέτρου προκύπτει ο αριθμός των δημοτικών της συμβούλων.
4. Οι θέσεις των δημοτικών συμβούλων στο δημοτικό συμβούλιο που παραμένουν αδιάθετες προστίθενται ανά μία στις εκλογικές περιφέρειες με τα μεγαλύτερα, κατά σειρά, υπόλοιπα και ώσπου να συμπληρωθεί ο συνολικός αριθμός τους, όπως ορίζεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 7 του παρόντος.
5. Εάν από την παραπάνω διαδικασία προκύψουν εκλογικές περιφέρειες χωρίς έδρα, τότε διατίθεται σε αυτή μία (1) έδρα με την αφαίρεση μίας από κάθε εκλογική περιφέρεια του δήμου με το μεγαλύτερο αριθμό εδρών και κατά φθίνουσα σειρά. Σε περίπτωση εκλογικών περιφερειών με ίδιο αριθμό εδρών, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ήδη αφαιρεθεί με τις διατάξεις αυτού του εδαφίου, η έδρα αφαιρείται από εκείνη με το μικρότερο πληθυσμό.

Άρθρο 31: Επιτυχών - Επιλαχόντες συνδυασμοί - Εκλογή δημάρχου

1. Στις εκλογές των δημάρχων και δημοτικών συμβούλων θεωρείται επιτυχών συνδυασμός αυτός που πλειοψήφησε με ποσοστό μεγαλύτερο του πενήντα τοις εκατό (50% + 1 ψήφο) του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων και επιλαχόντες όσοι συνδυασμοί έλαβαν έστω και μία έδρα, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 32, 33 και 41 του παρόντος.
2. Δήμαρχος εκλέγεται ο επικεφαλής του επιτυχόντος συνδυασμού.

Άρθρο 32: Κατανομή των εδρών του δημοτικού συμβουλίου

1. Τα τρία πέμπτα (3/5) των εδρών του δημοτικού συμβουλίου καταλαμβάνει ο επιτυχών συνδυασμός και τα δύο πέμπτα (2/5) οι επιλαχόντες, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 4.
 2. Αν ο επιτυχών συνδυασμός συγκεντρώνει ποσοστό έγκυρων ψηφοδελτίων μεγαλύτερο από το εξήντα τοις εκατό (60%) του συνόλου τους, οι έδρες του δημοτικού συμβουλίου κατανέμονται αναλογικά μεταξύ των συνδυασμών που συμμετέχουν στις εκλογές, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 5.
 3. Αν κατά τον υπολογισμό των τριών πέμπτων (3/5) και των δύο πέμπτων (2/5) του αριθμού των εδρών προκύπτει κλάσμα μικρότερο του ημίσεως της μονάδας δεν υπολογίζεται, ενώ στην περίπτωση που προκύπτει κλάσμα μεγαλύτερο του ημίσεως στρογγυλοποιείται στην επόμενη μονάδα.
- Με βάση τα παραπάνω, οι έδρες του δημοτικού συμβουλίου που αναλογούν στα τρία πέμπτα (3/5) και στα δύο πέμπτα (2/5) έχουν, αντίστοιχα, ως εξής:
- στα 13μελή συμβούλια 8 και 5,

στα 17μελή συμβούλια 10 και 7,
στα 21μελή συμβούλια 13 και 8,
στα 27μελή συμβούλια 16 και 11,
στα 33μελή συμβούλια 20 και 13,
στα 41μελή συμβούλια 25 και 16,
στα 45μελή συμβούλια 27 και 18,
στα 49μελή συμβούλια 29 και 20.

4. Η αναλογική κατανομή των εδρών, μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών, στην περίπτωση της παραγράφου 1 του παρόντος γίνεται ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα του δήμου, όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα δύο πέμπτα (2/5) και το πηλίκο τους αυξημένο κατά μία μονάδα, αποτελεί το εκλογικό μέτρο με παράλειψη τυχόν κλάσματος. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και καθένας τους καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης.

Εάν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι επιλαχόντες συνδυασμοί, σύμφωνα με την προηγούμενη διαδικασία, είναι λιγότερες από τις προς διάθεση, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών, ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπά τους.

Εάν συνδυασμοί έχουν ίσο αριθμό αχρησιμοποίητων υπολοίπων διενεργείται κλήρωση.

Εάν και μετά τη διανομή εδρών με βάση τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, κατανέμονται ανά μία κατά σειρά, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε επιλαχόντος συνδυασμού.

Εάν έχει απομείνει προς διάθεση μία μόνον έδρα, την καταλαμβάνει ο επιλαχών συνδυασμός που έχει καταλάβει τουλάχιστον μία έδρα και παρουσιάζει το μεγαλύτερο αχρησιμοποίητο υπόλοιπο. (το παρόν εδάφιο απαλείφεται με τον Ν.3870/2010)

Σε περίπτωση ίσου αριθμού έγκυρων ψηφοδελτίων δύο ή και περισσότερων συνδυασμών, ενεργείται μεταξύ αυτών κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο.

5. Η αναλογική κατανομή των εδρών στην περίπτωση της παραγράφου 2 του παρόντος γίνεται ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν, σε όλα τα εκλογικά τμήματα δήμου, όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχούν σε κάθε δημοτικό συμβούλιο και το πηλίκο αυξημένο κατά μία μονάδα, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και καθένας τους καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο και το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης.

Στην περίπτωση αυτή, ο επιτυχών συνδυασμός μπορεί να λάβει αριθμό εδρών που ξεπερνά το ποσοστό των τριών πέμπτων (3/5).

Εάν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι συνδυασμοί που συμμετέχουν στην κατανομή με την προηγούμενη διαδικασία είναι λιγότερες από τις προς διάθεση, όσες απομένουν κατανέμονται ανά μία μεταξύ όλων των συνδυασμών ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπά τους.

Εάν οι συνδυασμοί αυτοί ή μερικοί από αυτούς έχουν ίσο αριθμό αχρησιμοποίητων υπολοίπων, διεξάγεται κλήρωση.

Εάν μετά την κατανομή των εδρών με βάση τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, κατανέμονται ανά μία, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων του συνδυασμού.

Σε περίπτωση ίσου αριθμού έγκυρων ψηφοδελτίων δύο ή και περισσότερων συνδυασμών, διενεργείται μεταξύ τους κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο.

6. Σε περίπτωση που έχει ανακηρυχθεί ένας μόνον συνδυασμός υποψηφίων, ο δήμαρχος εκλέγεται από το μοναδικό συνδυασμό. Οι πρώτοι κατά σειρά σε σταυρούς προτίμησης, και μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός των εδρών του δημοτικού συμβουλίου, εκλέγονται τακτικοί και οι υπόλοιποι αναπληρωματικοί σύμβουλοι.

Άρθρο 33: Επανάληψη της ψηφοφορίας

1. Εάν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους δημάρχους των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους.

Επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος δήμαρχος και ο συνδυασμός του που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων.

Εάν στην επαναληπτική ψηφοφορία οι δύο συνδυασμοί ισοψηφήσουν, το αρμόδιο πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού.

2. Οι έδρες των δημοτικών συμβουλίων κατανέμονται, σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας, στους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές, σε δύο φάσεις, που ονομάζονται κατανομές.

Στην πρώτη (Α') κατανομή κατανέμονται οι μισές έδρες του δημοτικού συμβουλίου. Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα.

Στη δεύτερη (Β') κατανομή κατανέμονται οι υπόλοιπες.

Με βάση τον αριθμό των εδρών των δημοτικών συμβουλίων οι έδρες που αναλογούν σε καθεμία από τις δύο αυτές κατανομές έχουν ως εξής:

για τα 13μελή συμβούλια οι έδρες της Α' κατανομής είναι 7 και της Β' κατανομής 6, για τα 17μελή συμβούλια 9 και 8 αντίστοιχα, για τα 21μελή συμβούλια 11 και 10 αντίστοιχα, για τα 27μελή συμβούλια 14 και 13 αντίστοιχα, για τα 33μελή συμβούλια 17 και 16 αντίστοιχα, για τα 41μελή συμβούλια 21 και 20 αντίστοιχα, για τα 45μελή συμβούλια 23 και 22 αντίστοιχα, για τα 49μελή συμβούλια 25 και 24 αντίστοιχα.

3. Οι έδρες της Α' κατανομής κατανέμονται αναλογικά στους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές σύμφωνα με την ακόλουθη διαδικασία:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν σε όλα τα εκλογικά τμήματα του δήμου όλοι οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία διαιρείται με τον αριθμό των εδρών της Α' κατανομής.

Το πηλίκο της διαίρεσης, αυξημένο κατά μία μονάδα, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και καθένας τους καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης.

Εάν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι συνδυασμοί με την προηγούμενη διαδικασία είναι λιγότερες από τις προς διάθεση της Α' κατανομής, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών, ανάλογα με τα χρησιμοποιήσιμα υπόλοιπα τους.

Εάν συνδυασμοί έχουν ίσο αριθμό χρησιμοποιήσιμων υπολοίπων διενεργείται κλήρωση.

Εάν και μετά τη διανομή εδρών με βάση τα χρησιμοποιήσιμα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, κατανέμονται ανά μία κατά σειρά, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε επιλαχόντος συνδυασμού.

Εάν έχει απομείνει προς διάθεση μία μόνον έδρα, την καταλαμβάνει ο επιλαχών συνδυασμός που έχει καταλάβει τουλάχιστον μία έδρα και παρουσιάζει το μεγαλύτερο χρησιμοποιήσιμο υπόλοιπο. (το παρόν εδάφιο απαλείφεται με τον Ν.3870/2010)

4. Για τη διάθεση των εδρών της Β' κατανομής υπολογίζεται, αρχικά, πόσες από τις έδρες αυτές πρέπει να προσκυρωθούν στον επιτυχόντα συνδυασμό, ώστε να συγκεντρώσει συνολικά, συνυπολογιζομένων και των εδρών που κατανεμήθηκαν σε αυτόν από την Α' κατανομή, τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών.

Οι έδρες της Β' κατανομής που απομένουν προς διάθεση, μετά την παραχώρηση των εδρών στον επιτυχόντα συνδυασμό, διατίθενται στον άλλο συνδυασμό που έλαβε μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία.

Στην περίπτωση όπου λόγω του μικρού αριθμού εδρών που τους έχουν κατανεμηθεί από την Α' κατανομή, ο επιτυχών συνδυασμός δεν μπορεί να συμπληρώσει τον αριθμό των τριών πέμπτων (3/5) του συνόλου των εδρών, προσκυρώνονται σε αυτόν όλες οι έδρες της Β' κατανομής και δεν γίνεται καμία μεταβολή στη διάθεση των εδρών της Α' κατανομής, ανάμεσα στους υπόλοιπους συνδυασμούς.

5. Σε περίπτωση ισοψηφίας στην πρώτη θέση κατά την αρχική ψηφοφορία δύο ή περισσότερων συνδυασμών, στην επαναληπτική ψηφοφορία μετέχουν οι υποψήφιοι δήμαρχοι όλων των συνδυασμών που ισοψήφησαν.

6. Σε περίπτωση ισοψηφίας στη δεύτερη θέση κατά την αρχική ψηφοφορία δύο ή περισσότερων συνδυασμών, στην επαναληπτική μετέχουν ο υποψήφιος δήμαρχος του πρώτου σε αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων συνδυασμού και οι υποψήφιοι δήμαρχοι των συνδυασμών που ισοψήφησαν στη δεύτερη θέση.

7. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 5 και 6, επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος δήμαρχος και ο συνδυασμός του που έλαβαν στην επαναληπτική ψηφοφορία τη σχετική πλειοψηφία.

Εάν στην ψηφοφορία αυτή ισοψηφήσουν δύο υποψήφιοι δήμαρχοι, το αρμόδιο δικαστήριο διενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος δημάρχου και του συνδυασμού του.

Εάν ισοψηφήσουν περισσότεροι από δύο συνδυασμοί, το πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος δημάρχου και του συνδυασμού του και εκείνου που έχει συμμετάσχει στη Β' κατανομή κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 4.

8. Εάν κανένας από τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία δεν συγκεντρώσει το εκλογικό μέτρο ή αν μόνον ένας το έχει συγκεντρώσει, τότε στην Α' κατανομή συμμετέχουν οπωσδήποτε οι δύο συνδυασμοί που έχουν λάβει το μεγαλύτερο αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων.

Οι υποψήφιοι δήμαρχοι των δύο συνδυασμών συμμετέχουν και στην επαναληπτική ψηφοφορία.

9. Οι τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι εκλέγονται με βάση την πρώτη ψηφοφορία σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε καθένας στην ψηφοφορία αυτή, όπως ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 32 και του άρθρου 38 του παρόντος.

Άρθρο 34: Κατανομή των εδρών του δημοτικού συμβουλίου ανά εκλογική περιφέρεια

Οι έδρες του δημοτικού συμβουλίου σε δήμο που έχει περισσότερες από μία εκλογικές περιφέρειες κατανέμονται μεταξύ του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών, σύμφωνα με το αποτέλεσμα της πρώτης ψηφοφορίας, όπως καθορίζονται στο άρθρο 32 του παρόντος, ως εξής:

1. Η κατανομή ξεκινά αποδίδοντας στον επιτυχόντα συνδυασμό σε κάθε εκλογική περιφέρεια μία έδρα, εφόσον έχουν ανακηρυχθεί υποψήφιοί του στην οικεία εκλογική περιφέρεια.

2. Στη συνέχεια, αρχίζοντας από το μικρότερο σε εκλογική δύναμη συνδυασμό, ο οποίος εξασφάλισε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 32 του παρόντος, συμμετοχή στο δημοτικό συμβούλιο, ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων του στο δήμο διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που δικαιούται και το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης, προσαυξημένο κατά μία μονάδα, αποτελεί το εκλογικό μέτρο.

Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων του διαιρείται σε κάθε εκλογική περιφέρεια με το εκλογικό του μέτρο και ο συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης.

Εάν ο συνδυασμός εξακολουθεί να δικαιούται έδρες στο δημοτικό συμβούλιο, ο αριθμός τους συμπληρώνεται με τη διάθεση ανά μίας από κάθε εκλογική περιφέρεια, όπου διατηρεί το μεγαλύτερο, κατά φθίνουσα σειρά, αδιάθετο υπόλοιπο ψηφοδελτίων.

Στην περίπτωση κατά την οποία δεν έχουν ανακηρυχθεί υποψήφιοί του σε μια εκλογική περιφέρεια, οι έδρες αυτές παραμένουν κενές, δεν προσκυρώνονται στον επιτυχόντα συνδυασμό σύμφωνα με την παράγραφο 6 του παρόντος και μειώνεται ανάλογα ο αριθμός των μελών του δημοτικού συμβουλίου.

3. Εάν σε κάθε εκλογική περιφέρεια υπάρχουν τόσες διαθέσιμες έδρες όσες δικαιούται ο συνδυασμός, τις καταλαμβάνει όλες και ο αριθμός τους αφαιρείται από τις διαθέσιμες της περιφέρειας.

Εάν δεν υπάρχει επαρκής αριθμός, στο συνδυασμό κατακυρώνονται μόνον οι διαθέσιμες έδρες.

Εάν μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής παραμένουν αδιάθετες για το συνδυασμό έδρες, κατανέμονται ανά μία κατά σειρά στις εκλογικές περιφέρειες, όπου ο συνδυασμός διατηρεί το μεγαλύτερο, κατά φθίνουσα σειρά, αδιάθετο υπόλοιπο ψηφοδελτίων.

4. Οι έδρες που κατανέμονται σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 αφαιρούνται από τις διαθέσιμες της εκλογικής περιφέρειας.

5. Με την ίδια διαδικασία κατανέμονται οι έδρες σε κάθε εκλογική περιφέρεια για καθέναν από τους άλλους επιλαχόντες συνδυασμούς κατά αύξουσα σειρά εκλογής.

6. Οι έδρες που παραμένουν αδιάθετες σε κάθε εκλογική περιφέρεια μετά την ολοκλήρωση της παραπάνω διαδικασίας και για όλους τους επιλαχόντες συνδυασμούς καταλαμβάνονται από τον επιτυχόντα συνδυασμό, εφόσον έχουν ανακηρυχθεί υποψήφιοί του στις αντίστοιχες εκλογικές περιφέρειες. Τυχόν αδιάθετες έδρες δεν κατανέμονται και μειώνεται αναλόγως ο αριθμός των μελών του δημοτικού συμβουλίου.

Άρθρο 35: Παραίτηση ή θάνατος υποψήφιου δημάρχου σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας

1. Πριν από την επαναληπτική ψηφοφορία ο υποψήφιος δήμαρχος μπορεί να παραιτηθεί από την υποψηφιότητά του. Η παραίτηση γίνεται με γραπτή δήλωσή του που επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου την τρίτη ημέρα, το αργότερο, πριν από την επαναληπτική ψηφοφορία.

2. Αν ένας υποψήφιος δήμαρχος παραιτηθεί ή αποβιώσει, η πλειοψηφία των υποψηφίων του συνδυασμού του επιλέγει άλλον υποψήφιο δήμαρχο.

3. Αν εκείνος που έχει επιλεγεί ως υποψήφιος δήμαρχος είναι υποψήφιος σύμβουλος του συνδυασμού, η θέση του ως συμβούλου μένει κενή.

4. Η δήλωση της επιλογής για το νέο υποψήφιο δήμαρχο επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου το αργότερο τη δεύτερη ημέρα πριν από την ψηφοφορία. Το αρμόδιο δικαστήριο ανακηρύσσει το νέο υποψήφιο δήμαρχο σε δημόσια συνεδρίαση ακόμη και την παραμονή της ψηφοφορίας.
5. Αν δεν υποβληθεί δήλωση επιλογής, δεν ανακηρύσσεται κανένας υποψήφιος δήμαρχος και εκλέγεται δήμαρχος ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που έχει λάβει κατά την πρώτη εκλογή τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.
6. Η επαναληπτική ψηφοφορία γίνεται από τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές και τους ίδιους δικαστικούς αντιπροσώπους.

Άρθρο 36: Κατανομή εδρών των συμβούλων της δημοτικής κοινότητας

1. Για την εκλογή των συμβούλων της δημοτικής κοινότητας εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις των άρθρων 31, 32, 33, 35, 39, 41 και 42 του παρόντος.
2. Ο συνδυασμός του επιτυχόντος δημάρχου στις δημοτικές εκλογές λαμβάνει τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών των συμβούλων σε κάθε δημοτική κοινότητα και τα δύο πέμπτα (2/5) λαμβάνουν οι επιλαχόντες συνδυασμοί, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 32, 33 και 41 του παρόντος. Αν σε δημοτική κοινότητα δεν έχουν ανακηρυχθεί υποψήφιοι του συνδυασμού του επιτυχόντος δημάρχου, οι έδρες του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας κατανέμονται αναλογικά μεταξύ των υπόλοιπων συνδυασμών κατ' ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου 4 του άρθρου 32.
3. Για την κατανομή των εδρών των συμβούλων των δημοτικών κοινοτήτων σε κάθε δημοτική κοινότητα λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός υποψηφίου δημάρχου σε όλα τα εκλογικά τμήματα της εδαφικής περιφέρειας του δήμου.

Άρθρο 37: Εκλογή συμβούλων τοπικών κοινοτήτων και εκπροσώπου τοπικής κοινότητας

1. Στις εκλογές των συμβουλίων τοπικής κοινότητας η κατανομή των εδρών γίνεται αναλογικά, μεταξύ όλων των συνδυασμών που συμμετέχουν στις εκλογές και έχουν υποψηφίους για το συμβούλιο της τοπικής κοινότητας, με τον ακόλουθο τρόπο:
Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στην τοπική κοινότητα όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές και είχαν υποψηφίους για το συμβούλιο της τοπικής κοινότητας διαιρείται με τον αριθμό των εδρών του συμβουλίου τοπικής κοινότητας, αυξημένο κατά μία μονάδα. Το πηλίκο που προκύπτει, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο.
Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και κάθε συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες, όσο και το ακέραιο πηλίκο αυτής της διαίρεσης.
Εάν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι συνδυασμοί που συμμετέχουν στην κατανομή με την προηγούμενη διαδικασία είναι λιγότερες από τις προς διάθεση έδρες, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ όλων αυτών των συνδυασμών, ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα που έχουν.
Αν οι συνδυασμοί αυτοί ή μερικοί από αυτούς έχουν ίσο αριθμό αχρησιμοποίητων υπολοίπων, γίνεται κλήρωση.
- Αν και μετά τη διανομή των εδρών με βάση τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, αυτές κατανέμονται ανά μία, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός.
- Αν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι συνδυασμοί με το εκλογικό μέτρο είναι περισσότερες από τις προς διάθεση έδρες, η πλεονάζουσα έδρα αφαιρείται από το συνδυασμό που έχει το μικρότερο σχετικώς υπόλοιπο έγκυρων ψηφοδελτίων. Σε περίπτωση ίσου αριθμού έγκυρων ψηφοδελτίων δύο ή και περισσότερων συνδυασμών, ενεργείται μεταξύ αυτών κλήρωση από το αρμόδιο πρωτοδικείο.
2. Αν έχει ανακηρυχθεί ένας μόνο συνδυασμός για το συμβούλιο της τοπικής κοινότητας, ο πρόεδρος του συμβουλίου τοπικής κοινότητας και οι σύμβουλοι της τοπικής κοινότητας εκλέγονται από το μοναδικό αυτό συνδυασμό. Οι πρώτοι κατά σειρά σε σταυρούς προτίμησης, μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός των εδρών του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας εκλέγονται τακτικοί σύμβουλοι και οι υπόλοιποι αναπληρωματικοί.
3. Αν έχουν ανακηρυχθεί δύο μόνο συνδυασμοί για το συμβούλιο τοπικής κοινότητας ή για τον εκπρόσωπο τοπικής κοινότητας και ισοψηφίσουν, το πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για ανάδειξη του πλειοψηφούντος

συνδυασμού. Στην περίπτωση αυτή στα τριμελή συμβούλια τοπικής κοινότητας κατανέμονται στον πλειοψηφούντα συνδυασμό δύο (2) έδρες και στον επιλαχόντα συνδυασμό μία (1) έδρα.

Την έδρα εκπροσώπου τοπικής κοινότητας λαμβάνει ο συνδυασμός που πλειοψήφησε.

4. Αν ισοψηφήσουν περισσότεροι από δύο συνδυασμοί, το πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση. Στα τριμελή συμβούλια τοπικής κοινότητας ο πρώτος συνδυασμός εκλέγει τον πρόεδρο και οι άλλοι δύο συνδυασμοί από έναν σύμβολο τοπικής κοινότητας. Αν ισοψηφήσουν περισσότεροι από δύο συνδυασμοί για τον εκπρόσωπο της τοπικής κοινότητας το πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για ανάδειξη του πλειοψηφούντος συνδυασμού, ο οποίος και λαμβάνει την έδρα του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας. Αν υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού ισοψηγήσουν, το πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση.

Άρθρο 38: Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι - Ισοψηφία

1. Τακτικοί δημοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται, από τους υποψηφίους καθενός από τους συνδυασμούς του άρθρου 31, κατά σειρά, αυτοί που έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 35 του παρόντος.

Οι υποψήφιοι δήμαρχοι των επιλαχόντων συνδυασμών θεωρούνται πρώτοι επιτυγχόντες σύμβουλοι των συνδυασμών τους. Σε περίπτωση που ο συνδυασμός καταλαμβάνει έδρες σε περισσότερες εκλογικές περιφέρειες ο υποψήφιος δήμαρχος λαμβάνει την έδρα της εκλογικής περιφέρειας, όπου ο συνδυασμός έλαβε τις περισσότερες έδρες. Σε περίπτωση ίσου αριθμού εδρών σε περισσότερες περιφέρειες, τότε λαμβάνει την έδρα αυτής στην οποία ο συνδυασμός έλαβε τις περισσότερες ψήφους. Σε περίπτωση όπου σε περισσότερες περιφέρειες ο συνδυασμός έλαβε ίσο αριθμό ψήφων, διενεργείται κλήρωση.

2. Οι λοιποί υποψήφιοι του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων της εκλογικής τους περιφέρειας με τη σειρά των σταυρών προτίμησης.

3. Εάν οι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού ισοψηγήσουν, το αρμόδιο πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση.

Άρθρο 39: Τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι της δημοτικής κοινότητας - Ισοψηφία

1. Τακτικοί σύμβουλοι του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας εκλέγονται από τους υποψηφίους καθενός από τους συνδυασμούς των υποψηφίων δημάρχων, κατά σειρά, αυτοί που έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.

2. Οι λοιποί υποψήφιοι των συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας με τη σειρά των σταυρών προτίμησης.

3. Αν οι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού ισοψηγήσουν, το πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση.

Άρθρο 40: Τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι του συμβουλίου των τοπικών κοινοτήτων και εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων – Ισοψηφία

1. Τακτικοί σύμβουλοι του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας εκλέγονται από τους υποψηφίους κάθε συνδυασμού, κατά σειρά, αυτοί που έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.

Εκπρόσωπος τοπικής κοινότητας εκλέγεται από τους υποψηφίους του συνδυασμού που πλειοψήφησε αυτός που έλαβε τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.

2. Πρόεδρος του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας είναι ο υποψήφιος σύμβουλος του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού ο οποίος έχει λάβει τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.

3. Οι λοιποί υποψήφιοι είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων της τοπικής κοινότητας ή του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας.

4. Αν οι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού ισοψηγήσουν, το πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση.

Άρθρο 41: Περιπτώσεις ισοψηφίας συνδυασμών

1. Αν έχουν ανακηρυχθεί δύο μόνο συνδυασμοί και ισοψηγήσουν, το πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση για ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού.

Στην περίπτωση αυτή οι έδρες των συμβούλων κατανέμονται κατά τα τρία πέμπτα (3/5) στον επιτυχόντα συνδυασμό και κατά τα δύο πέμπτα (2/5) στον επιλαχόντα.

2. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 32 και του άρθρου 38 του παρόντος.

Άρθρο 42: Εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της εκλογής

1. Σε δήμους όπου υπάρχουν από ένα έως πέντε εκλογικά τμήματα οι εφορευτικές επιτροπές συνεδριάζουν μετά το τέλος της διαλογής στην έδρα του δήμου και εξάγουν το γενικό αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα πρακτικά της ψηφοφορίας των τμημάτων, το οποίο δημοσιεύεται αμέσως, με τοιχοκόλληση, στο δημοτικό κατάστημα.

2. Στους δήμους όπου υπάρχουν περισσότερα από πέντε εκλογικά τμήματα οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής αποστέλλουν με ασφαλή τρόπο τα εκλογικά στοιχεία στον πρόεδρο του αρμόδιου πρωτοδικείου. Μετά τη συγκέντρωση των στοιχείων όλων των εκλογικών τμημάτων του δήμου, ο πρόεδρος του πρωτοδικείου εξάγει το γενικό αποτέλεσμα, το οποίο δημοσιεύει αμέσως με τοιχοκόλληση στο δημοτικό κατάστημα της έδρας του δικαστηρίου.

3. Η τοιχοκόλληση και η δημοσίευση των προηγούμενων παραγράφων περιλαμβάνει πίνακα των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας, ο οποίος καταρτίζεται από το όργανο που είναι αρμόδιο για τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας. Ο πίνακας αυτός περιέχει: α) τον αριθμό των εγγεγραμμένων εκλογέων, β) το συνολικό αριθμό ψηφισάντων, γ) τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων, δ) τον αριθμό των άκυρων ψηφοδελτίων, ε) τον αριθμό των λευκών ψηφοδελτίων και στ) την εκλογική δύναμη κάθε συνδυασμού, δηλαδή το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων τα οποία έλαβε κάθε συνδυασμός.

Στον πίνακα προτάσσονται οι συνδυασμοί, σύμφωνα με τη σειρά της εκλογικής τους δύναμης. Κάτω από τον πίνακα συντάσσεται πράξη, στην οποία αναγράφονται ολογράφως τα πιο πάνω στοιχεία για κάθε περίπτωση και υπογράφεται από τον πρόεδρο. Κατά την κατάρτιση του πίνακα μπορεί να παρίσταται ένας αντιπρόσωπος από κάθε συνδυασμό.

4. Οι εφορευτικές επιτροπές και ο πρόεδρος του πρωτοδικείου γνωστοποιούν αμέσως το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στον περιφερειάρχη.

Άρθρο 43: Έκθεση πρακτικών

1. Αμέσως μετά τη δημοσίευση του αποτελέσματος της εκλογής, ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ή άλλο μέλος της παραδίδει τα πρακτικά της, τα λοιπά εκλογικά έγγραφα, τα δέματα των ψηφοδελτίων ταξινομημένα κατά συνδυασμούς και με τη σειρά που είναι αριθμημένα, καθώς και τους φακέλους στον πρόεδρο πρωτοδικών.

2. Ο πρόεδρος πρωτοδικών, εκθέτει τα πρακτικά της εκλογής μαζί με τον πίνακα των αποτελεσμάτων της στο κατάστημα του πρωτοδικείου επί πέντε (5) ημέρες και συντάσσει για την έκθεση αυτή πρακτικό, που τοιχοκολλάται επίσης έξω από το δικαστικό κατάστημα.

3. Οι εφορευτικές επιτροπές, μόλις δημοσιευθεί το αποτέλεσμα της εκλογής, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 42 γνωστοποιούν με ανακοίνωσή τους, που δημοσιεύεται στο δημοτικό κατάστημα του δήμου, ότι τα πρακτικά της εκλογής μαζί με τον πίνακα των αποτελεσμάτων της και με τα λοιπά στοιχεία θα εκτεθούν σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου. Στην περίπτωση της παραγράφου 2 του άρθρου 42, η έκθεση των πρακτικών γνωστοποιείται με ανακοίνωση, που εκδίδει ο πρόεδρος του πρωτοδικείου, η οποία τοιχοκολλάται στο δημοτικό κατάστημα του δήμου, καθώς και στο κατάστημα του δικαστηρίου.

Άρθρο 44: Επικύρωση της εκλογής

1. α. Το πολυμελές πρωτοδικείο μετά από τη λήξη του πενθημέρου της παραγράφου 2 του προηγούμενου άρθρου ανακηρύσσει τον επιτυχόντα και τους επιλαχόντες συνδυασμούς, τον δήμαρχο, τους τακτικούς και αναπληρωματικούς δημοτικούς συμβούλους κάθε συνδυασμού, τους τακτικούς και αναπληρωματικούς συμβούλους των δημοτικών κοινοτήτων, τους συμβούλους των τοπικών κοινοτήτων, τους εκπροσώπους της τοπικής κοινότητας με τους αναπληρωματικούς τους.

β. Με την ανωτέρω απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου ανακηρύσσονται οι τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι της κάθε εκλογικής περιφέρειας κάθε συνδυασμού.

γ. Με την ίδια απόφαση ανακηρύσσονται οι τακτικοί σύμβουλοι κάθε συνδυασμού σύμφωνα με τον αριθμό των σταυρών προτίμησης που έχουν λάβει στο σύνολο της εδαφικής περιφέρειας του δήμου.

Οι σύμβουλοι των δημοτικών ή των τοπικών κοινοτήτων κατατάσσονται με τη σειρά της εκλογής τους, σύμφωνα με τον αριθμό των σταυρών προτίμησης που έχουν λάβει και, αν δεν υπάρχουν σταυροί, με αλφαβητική σειρά.

2. Ο πρόεδρος του πρωτοδικείου εκθέτει τις αποφάσεις στο κατάστημα του δικαστηρίου επί τρεις (3) συνεχείς ημέρες και αποστέλλει αντίγραφό τους στον περιφερειάρχη και στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Αντίγραφο των αποφάσεων αποστέλλει ο αρμόδιος Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης σε κάθε δήμο που ανήκει στη χωρική αρμοδιότητα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Άρθρο 45: Δικαίωμα ένστασης

Ένσταση μπορεί να ασκήσει:

α) κάθε εκλογέας εγγεγραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου, καθώς και β) ο υποψήφιος κατά τις εκλογές στον οικείο δήμο.

Άρθρο 46: Άσκηση ένστασης - Αρμόδιο δικαστήριο

1. Η ένσταση ασκείται με δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται μαζί με τρία αντίγραφα στην αρχή που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη.

Η προθεσμία για την άσκηση της ένστασης ή η άσκησή της δεν αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης.

2. Το δικόγραφο της ένστασης απαιτείται να περιέχει τα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 251 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, ΦΕΚ 97 Α').

3. Οι ενστάσεις εκδικάζονται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα του ο οικείος δήμος. 4. Η διαβίβαση της ένστασης στο αρμόδιο για την εκδίκασή της δικαστήριο γίνεται σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 252 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Άρθρο 47: Περιεχόμενο της ένστασης

1. Η ένσταση στρέφεται κατά της απόφασης με την οποία ανακηρύσσονται οι επιτυχόντες και οι επιλαχόντες συνδυασμοί και οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί, βάσει του σχετικού πίνακα των αποτελεσμάτων ο οποίος ενσωματώνεται σε αυτή.

2. Λόγους ένστασης μπορούν να θεμελιώσουν:

α) η έλλειψη νόμιμων προσόντων και η συνδρομή κωλυμάτων σε υποψηφίους που έχουν εκλεγεί ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη,

β) η παράβαση του νόμου κατά τη διεξαγωγή της εκλογής ή κατά την εξαγωγή του εκλογικού αποτελέσματος ή κατά την ανακήρυξη των υποψηφίων συνδυασμών ή κατά την ανακήρυξη των επιτυχόντων και επιλαχόντων συνδυασμών και των προσώπων που ανήκουν σε αυτούς,

γ) η ακυρότητα ή η εσφαλμένη αρίθμηση των ψηφοδελτίων.

Άρθρο 48: Προθεσμία για την άσκηση ένστασης

1. Η ένσταση ασκείται μέσα σε προθεσμία επτά (7) ημερών από τη λήξη του χρόνου έκθεσης της πράξης, με την οποία ανακηρύσσονται οι επιτυχόντες και οι επιλαχόντες συνδυασμοί, καθώς και οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί, κατά το άρθρο 44 του παρόντος.

2. Η προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου δεν παρεκτείνεται σε καμία περίπτωση.

Άρθρο 49: Διαδικασία εκδίκασης της ένστασης

1. Για τα θέματα της προδικασίας, της κύριας διαδικασίας, της παρέμβασης, της αντένστασης, της αποδεικτικής διαδικασίας, του παρεμπόπτοντος ελέγχου, της απόφασης του δικαστηρίου, καθώς και της γνωστοποίησής της εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 253 έως και 260 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, όπως κάθε φορά ισχύει, ο οποίος και εφαρμόζεται για κάθε σχετικό θέμα, που δεν ρυθμίζεται, ειδικώς, από τις διατάξεις του παρόντος. Κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει τα ίδια θέματα διαφορετικά καταργείται.
2. Ο κατά το άρθρο 258 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας παρεμπόπτον έλεγχος της εγγραφής, μετεγγραφής ή διαγραφής εκλογέα στους ή από τους εκλογικούς καταλόγους του οικείου δήμου, χωρεί κατά των πράξεων αυτών μόνον αν αυτές έγιναν κατά τη σύνταξη ή αναθεώρηση των εκλογικών καταλόγων κατά τη διάρκεια του έτους, που προηγείται της ημερομηνίας διενέργειας των δημοτικών εκλογών.
3. Αίτηση αναθεώρησης, τριτανakoπή και αίτηση ερμηνείας ή διόρθωσης ασκούνται κατά τις διατάξεις του άρθρου 261 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Άρθρο 50: Αίτηση αναίρεσης

1. Κατά των αποφάσεων που εκδόθηκαν από τα τριμελή διοικητικά πρωτοδικεία χωρεί αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών από την παρέλευση του πενήτηρου που ορίζεται στο άρθρο 260 παράγραφος 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.
2. Όταν ασκείται αίτηση αναιρέσεως δεν χορηγείται αναστολή εκτέλεσης της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.
3. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας εκδίδεται εντός δύο (2) μηνών, το βραδύτερο, από την παρέλευση της αιτήσεως αναιρέσεως σε αυτό.
4. Αν η τελεσίδικη απόφαση, βάσει της οποίας μεταβλήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο η αρχική εγκατάσταση των δημοτικών αρχών, αναιρεθεί και κριθεί κατ' ουσίαν η διαφορά από το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο, εκείνοι που ανακηρύσσονται ως επιτυχόντες μετά την απόφαση θεωρούνται ότι εγκαταστάθηκαν αναδρομικά, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 9 του παρόντος. Η αναδρομική αυτή εγκατάσταση δεν θίγει το κύρος των πράξεων που εκδόθηκαν ή δημοσιεύθηκαν από τις αρχές των οποίων η εκλογή ακυρώθηκε από το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο.

Άρθρο 51: Επανάληψη της εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης

1. Αν ακυρωθεί η εκλογή για παράβαση νόμου ή για οποιαδήποτε πλημμέλεια, επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία ανάμεσα στους ίδιους υποψηφίους, που είχαν ανακηρυχθεί νόμιμα.
2. Ο δήμαρχος εκδίδει χωρίς καθυστέρηση πρόγραμμα, με το οποίο καλεί τους δημότες εκλογείς για την επανάληψη της εκλογής για τον υπολειπόμενο χρόνο της δημοτικής περιόδου. Το πρόγραμμα δημοσιεύεται με τοιχοκόλληση δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα που έχει οριστεί για την ψηφοφορία και αναρτάται στην ιστοσελίδα του δήμου.

Άρθρο 52: Ορκωμοσία των δημοτικών αρχών

1. Μετά την ανακήρυξη του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών ο δήμαρχος, οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι του συμβουλίου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και οι τοπικοί εκπρόσωποι κοινοτήτων πριν από την ημέρα εγκατάστασης και ανάληψης των καθηκόντων τους δίνουν τον ακόλουθο όρκο: «Ορκίζομαι να είμαι πιστός στην πατρίδα, να υπακούω στο Σύνταγμα και στους νόμους και να εκπληρώνω τίμια και ευσυνείδητα τα καθήκοντά μου».
2. Η ορκωμοσία γίνεται στο κατάστημα του δήμου σε δημόσια συνεδρίαση, της οποίας ο ακριβής χρόνος (ημερομηνία και ώρα) ορίζεται από τον εκλεγέντα δήμαρχο.
3. Για την ορκωμοσία συντάσσεται πρακτικό, το οποίο υπογράφεται από το δήμαρχο, τους συμβούλους και τους τοπικούς εκπροσώπους που ορκίστηκαν.
Το πρακτικό αυτό συντάσσεται σε δύο (2) αντίτυπα, από τα οποία το ένα αντίτυπο παραμένει στο δήμο και το άλλο αποστέλλεται στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Τα προαναφερόμενα πρόσωπα αναλαμβάνουν τα καθήκοντά τους από την ημέρα της εγκατάστασης.
4. Σε όσες περιπτώσεις η ορκωμοσία δεν πραγματοποιήθηκε για λόγους αντικειμενικής αδυναμίας, ο δήμαρχος καλεί τον επιτυχόντα προς ορκωμοσία εντός πέντε (5) ημερών, αφότου του γνωστοποιήθηκε η άρση των λόγων.

5. Αν γίνει δεκτή η ένσταση που ασκήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 47 και ακυρωθεί από το αρμόδιο δικαστήριο η απόφαση του άρθρου 44, η διαδικασία των προηγούμενων παραγράφων επαναλαμβάνεται με πρωτοβουλία του δημάρχου που εκλέγεται με βάση τη δικαστική απόφαση.

Άρθρο 53: Αποποίηση εκλογής

1. Αιρετός ο οποίος δεν αποποιείται την εκλογή του τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες πριν από την έναρξη της δημοτικής περιόδου, θεωρείται ότι την έχει αποδεχθεί.
2. Αιρετός ο οποίος δεν αποποιείται την εκλογή του και δεν δίδει τον όρκο του προηγούμενου άρθρου μέσα στην ανωτέρω προθεσμία, εκπίπτει αυτοδικαίως. Η σχετική διαπιστωτική πράξη εκδίδεται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας.

Άρθρο 54: Παραίτηση αιρετών

1. Η παραίτηση του δημάρχου υποβάλλεται εγγράφως στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και γίνεται οριστική, αφότου ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης την αποδεχθεί ή μετά την παρέλευση ενός μηνός από την κατάθεση της σχετικής δήλωσης στο πρωτόκολλο.
2. Ο δήμαρχος που παραιτείται προκειμένου να θέσει υποψηφιότητα στις βουλευτικές εκλογές μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να καταλάβει θέση δημοτικού συμβούλου και, στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ότι είναι ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης δημοτικός σύμβουλος. Τη βούλησή του αυτή γνωστοποιεί εγγράφως στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, συνυποβάλλοντας τη δήλωση παραίτησής του από το αξίωμα. Η θέση του δημοτικού συμβούλου καταλαμβάνεται από την ημερομηνία εκλογής του νέου δημάρχου.
3. Η παραίτηση των δημοτικών συμβούλων, των συμβούλων των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων και των εκπροσώπων των τοπικών κοινοτήτων υποβάλλεται εγγράφως στον οικείο δήμαρχο και γίνεται οριστική, αφότου ο δήμαρχος την αποδεχθεί ή μετά την παρέλευση ενός μηνός από την κατάθεση της σχετικής δήλωσης στο πρωτόκολλο.
4. Σε κάθε άλλη περίπτωση η παραίτηση των αιρετών των δήμων από τις θέσεις που κατέχουν, ως εκ της ιδιότητάς τους, υποβάλλεται γραπτώς στα όργανα, τα οποία τους εξέλεξαν ή τους διόρισαν. Η εκλογή ή ο ορισμός αντικαταστατών τους γίνεται για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα της περιόδου, κατά την οποία οι παραιτηθέντες ασκούσαν καθήκοντα. Η παραίτηση θεωρείται ότι έγινε αποδεκτή μετά την παρέλευση ενός μήνα από την κατάθεση της σχετικής αίτησης στο πρωτόκολλο της υπηρεσίας. Ειδικές διατάξεις που ρυθμίζουν διαφορετικά τον τρόπο υποβολής και αποδοχής παραίτησης, καθώς και αντικατάστασης των παραιτουμένων εξακολουθούν να ισχύουν.

Άρθρο 55: Αναπλήρωση μελών

1. Τις έδρες των δημοτικών συμβούλων και των συμβούλων των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων, καθώς και τις θέσεις των εκπροσώπων των τοπικών κοινοτήτων που για οποιονδήποτε λόγο μένουν κενές, καταλαμβάνουν οι αναπληρωματικοί του ίδιου συνδυασμού.
2. Ο δήμαρχος καλεί αμέσως τους αναπληρωματικούς συμβούλους, με τη σειρά της εκλογής τους, και αυτοί οφείλουν να παρουσιαστούν για ορκωμοσία μέσα σε πέντε (5) ημέρες αφότου τους επιδόθηκε η πρόσκληση. Η ορκωμοσία γίνεται ενώπιον του δημάρχου. Αν δεν εμφανισθούν στην προθεσμία αυτή αποβάλλουν αυτοδικαίως την ιδιότητα του αναπληρωματικού.
3. Αν εξαντληθεί ο αριθμός των αναπληρωματικών του συνδυασμού αυτού, καλούνται να καταλάβουν τις θέσεις που έμειναν κενές, για οποιονδήποτε λόγο, αναπληρωματικοί από άλλους συνδυασμούς, με τη σειρά της εκλογικής τους δύναμης και με τη σειρά που έχουν ανακηρυχθεί οι αναπληρωματικοί κάθε συνδυασμού.
4. Στην περίπτωση θέσης σε αργία μελών δημοτικών συμβουλίων ή συμβουλίων δημοτικών κοινοτήτων, εάν ο αριθμός των μελών που απομένουν είναι μικρότερος από τον αριθμό των μελών που απαιτείται για την απαρτία, ο δήμαρχος για το μέχρι λήξης της αργίας χρόνο, καλεί αναπληρωματικούς συμβούλους από το συνδυασμό στον οποίο ανήκουν αυτοί που έχουν τεθεί σε αργία με τη σειρά της εκλογής τους. Σε περίπτωση

θέσης σε αργία μελών συμβουλίων τοπικών κοινοτήτων ή τοπικών εκπροσώπων, ο δήμαρχος για το μέχρι λήξης της αργίας χρόνο καλεί τους αναπληρωματικούς τους.

5. Αν μείνουν κενές έδρες συμβούλων των συνδυασμών και δεν υπάρχουν αναπληρωματικοί κανενός συνδυασμού, ο περιφερειάρχης προκηρύσσει, σε δύο (2) μήνες το αργότερο, την εκλογή τόσων συμβούλων όσες είναι οι κενές έδρες και ισάριθμων αναπληρωματικών.

6. Στην αναπληρωματική εκλογή εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του παρόντος νόμου που αφορούν την υποβολή υποψηφιότητας και την κατάρτιση συνδυασμών. Οι κενές θέσεις κατανέμονται ανάμεσα στους συνδυασμούς που συγκέντρωσαν ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) τουλάχιστον του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων, αναλόγως με την εκλογική δύναμη του καθενός από αυτούς.

7. Στο τελευταίο όμως έτος της δημοτικής περιόδου γίνεται εκλογή, μόνον αν οι σύμβουλοι που έχουν απομείνει δεν αρκούν για την ύπαρξη απαρτίας.

8. Τα δημοτικά συμβούλια λειτουργούν νόμιμα, έστω και με ελλιπή σύνθεση που δεν μπορεί πάντως να είναι κατώτερη από τον αριθμό των μελών που απαιτείται για την απαρτία, σε όλες τις περιπτώσεις όπου μέλη δημοτικού συμβουλίου αποποιηθούν την εκλογή τους, παραιτηθούν, αποβιώσουν, εκπέσουν ή τεθούν σε αργία ή αν οι έδρες μείνουν κενές για οποιονδήποτε άλλο λόγο και μέχρι οι κενές θέσεις να συμπληρωθούν με αναπλήρωση ή με εκλογές ή με τη λήξη του χρόνου της αργίας.

9. Για τη λήψη αποφάσεων των δημοτικών συμβουλίων η απαρτία και οι απαραίτητες πλειοψηφίες υπολογίζονται με βάση τον αριθμό των δημοτικών συμβούλων που έχουν ορκισθεί και εγκατασταθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 52 και 9 του παρόντος.

10. Όταν το δημοτικό συμβούλιο δεν μπορεί να λειτουργήσει νόμιμα, επειδή υπάρχει έλλειψη μελών του, αναστέλλονται κάθε είδους προθεσμίες, των οποίων η τήρηση εξαρτάται από απόφαση του συμβουλίου, μέχρι να καταστεί δυνατή η νόμιμη λειτουργία του.

Άρθρο 56: Εκλογή εξαιτίας διάλυσης συμβουλίων

1. Αν ένα δημοτικό συμβούλιο διαλυθεί σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 237, ο περιφερειάρχης προκηρύσσει εκλογές ένα (1) μήνα το αργότερο από τη διάλυση. Κατά την εκλογή αυτή εκλέγονται και αναπληρωματικοί.

2. Αν ένα δημοτικό συμβούλιο διαλυθεί, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, συμπαρασύρει και τα μέλη των συμβουλίων των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων, καθώς και τους τοπικούς εκπροσώπους κοινοτήτων. Όταν προκηρυχθεί η εκλογή νέου δημοτικού συμβουλίου, τότε, κατά την εκλογή αυτή, εκλέγονται και τα μέλη των δημοτικών ή τοπικών συμβουλίων και οι τοπικοί εκπρόσωποι.

Άρθρο 57: Μεταβατικές διατάξεις

Για τις δημοτικές εκλογές του Νοεμβρίου 2010, όπου αναφέρεται στις διατάξεις ο περιφερειάρχης, νοείται ο νομάρχης στη διοικητική περιφέρεια του οποίου ανήκει ο συγκεκριμένος δήμος, και όπου αναφέρεται ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, νοείται ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας στη διοικητική περιφέρεια του οποίου ανήκει ο συγκεκριμένος δήμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Άρθρο 58: Αρμοδιότητες του δημάρχου

1. Ο δήμαρχος προασπίζει τα τοπικά συμφέροντα, κατευθύνει τις δράσεις του δήμου για την υλοποίηση του σχεδίου ανάπτυξης, διασφαλίζει την ενότητα της τοπικής κοινωνίας και ασκεί τα καθήκοντά του με γνώμονα τις αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας.

Ειδικότερα, ο δήμαρχος:

α) Εκπροσωπεί το δήμο στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή.

β) Εκτελεί τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου, της οικονομικής και της επιτροπής ποιότητας ζωής. Η μη εκτέλεση των αποφάσεων αυτών συνιστά σοβαρή πειθαρχική παράβαση καθήκοντος.

γ) Ορίζει τους αντιδημάρχους, συγκαλεί και προεδρεύει της εκτελεστικής επιτροπής και συντονίζει την υλοποίηση των αποφάσεών της.

δ) Είναι προϊστάμενος των υπηρεσιών του δήμου. Ως προϊστάμενος όλου του προσωπικού του δήμου εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου.

ε) Συνυπογράφει τους βεβαιωτικούς καταλόγους και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής των δαπανών, οι οποίες έχουν εκκαθαριστεί από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου.

στ) Υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει ο δήμος.

ζ) Εκδίδει τις άδειες που προβλέπονται από τις διατάξεις που διέπουν τις αρμοδιότητες του δήμου.

η) Εκδίδει πιστοποιητικά προσωπικής και οικογενειακής κατάστασης των δημοτών, καθώς και τις βεβαιώσεις μόνιμης κατοικίας.

θ) Συνιστά ομάδες εργασίας και ομάδες διοίκησης έργου από μέλη του δημοτικού συμβουλίου, υπαλλήλους του δήμου, υπαλλήλους του δημόσιου τομέα ή ιδιώτες για τη μελέτη και επεξεργασία θεμάτων του δήμου, καθορίζοντας τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους.

2. Όταν δημιουργείται άμεσος και προφανής κίνδυνος ή απειλείται άμεση ζημία των δημοτικών συμφερόντων από την αναβολή λήψης απόφασης, ο δήμαρχος μπορεί να αποφασίσει για θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της οικονομικής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής. Στην περίπτωση αυτή οφείλει να υποβάλει προς έγκριση τη σχετική απόφασή του κατά την επόμενη συνεδρίαση της αντίστοιχης επιτροπής.

3. Σε περίπτωση όπου τα ιδιωτικά συμφέροντα του δημάρχου ή συγγενή του έως το δεύτερο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας συγκρούονται με τα συμφέροντα του δήμου, ο δήμαρχος υποχρεούται να απέχει και τα αντίστοιχα καθήκοντα ασκεί αντιδήμαρχος ή σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που ορίζεται από το δημοτικό συμβούλιο. Η μη τήρηση της υποχρέωσης αυτής συνιστά σοβαρή πειθαρχική παράβαση καθήκοντος.

4. Στις περιπτώσεις που ο δήμαρχος εκτελεί αποφάσεις σύμφωνα με τη ρύθμιση του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του παρόντος, δεν υπέχει αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη, εφόσον αυτές δεν έχουν ακυρωθεί, ανακληθεί ή ανασταλεί.

5. Ο δήμαρχος δεν θεωρείται υπόλογος κατά την έννοια του άρθρου 25 του π.δ. 774/1980 (ΦΕΚ 189 Α'), όπως ισχύει, και σε βάρος του επιτρέπεται καταλογισμός μόνο για δόλο ή βαριά αμέλεια.

6. Οι ρυθμίσεις των παραγράφων 4 και 5 ισχύουν και για τους αντιδημάρχους όταν σε αυτούς ανατίθεται η άσκηση αρμοδιοτήτων του δημάρχου.

Άρθρο 59: Αντιδήμαρχοι

1. Το δήμαρχο επικουρούν οι αντιδήμαρχοι. Αντιδήμαρχοι είναι οι σύμβουλοι της πλειοψηφίας που ορίζει ο δήμαρχος και στους οποίους μεταβιβάζει την άσκηση αρμοδιοτήτων καθ' ύλην και κατά τόπο. Οι κατά τόπον αρμοδιότητες ασκούνται στα όρια μιας ή περισσότερων δημοτικών ενοτήτων της παρ. 1 του άρθρου 2 του παρόντος.

2. Ο αριθμός των αντιδημάρχων στους δήμους που προέρχονται από συνένωση κατά τον παρόντα νόμο ορίζεται ως εξής: Σε δήμους με πληθυσμό έως πέντε χιλιάδες (5.000) κατοίκους ορίζονται έως δύο (2) αντιδήμαρχοι, ενώ σε δήμους με πληθυσμό πάνω από πέντε χιλιάδες έναν (5.001) και έως είκοσι χιλιάδες (20.000) κατοίκους ορίζονται έως τέσσερις (4). Σε δήμους που έχουν πληθυσμό από είκοσι χιλιάδες έναν (20.001) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) κατοίκους ορίζονται έως πέντε (5) αντιδήμαρχοι, ενώ σε δήμους από πενήντα χιλιάδες έναν (50.001) έως εκατό χιλιάδες (100.000) κατοίκους ορίζονται έως έξι (6) αντιδήμαρχοι. Σε δήμους από εκατό χιλιάδες έναν (100.001) κατοίκους και άνω ορίζονται έως οκτώ (8) αντιδήμαρχοι. Ο αριθμός των αντιδημάρχων αυξάνεται κατά έναν (1), εάν ο αριθμός των δημοτικών ενοτήτων που συνενώθηκαν είναι από πέντε (5) έως και επτά (7), κατά δύο (2) εάν ο αριθμός των δημοτικών ενοτήτων είναι από οκτώ (8) έως και εννέα (9) και κατά τρεις (3) εάν ο αριθμός των δημοτικών ενοτήτων είναι δέκα (10) και ανώτερος. Σε περίπτωση που στους νησιωτικούς δήμους ο αριθμός των αντιδημάρχων που ορίζεται βάσει του πληθυσμού τους είναι μικρότερος από τον αριθμό των δημοτικών ενοτήτων, τότε αυτός προσαυξάνεται ισάριθμα.

3. Ο αριθμός των αντιδημάρχων στους δήμους που δεν προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α. κατά τον παρόντα νόμο ορίζεται ως εξής: Σε δήμους με πληθυσμό έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους ορίζεται ένας (1)

αντιδήμαρχος. Στους δήμους με πληθυσμό από δύο χιλιάδες έναν (2.001) έως δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους ορίζονται έως δύο (2) αντιδήμαρχοι. Στους δήμους με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες έναν (10.001) έως είκοσι χιλιάδες (20.000) κατοίκους ορίζονται έως τρεις (3) αντιδήμαρχοι. Από είκοσι χιλιάδες έναν (20.001) έως σαράντα χιλιάδες (40.000) κατοίκους ορίζονται έως τέσσερις (4) αντιδήμαρχοι. Στους δήμους με πληθυσμό σαράντα χιλιάδες έναν (40.001) κατοίκους έως εκατό χιλιάδες (100.000) ορίζονται έως πέντε (5) αντιδήμαρχοι. Στους δήμους με πληθυσμό εκατό χιλιάδες έναν (100.001) κατοίκους και άνω που διαιρούνται σε δημοτικές κοινότητες ο αριθμός των αντιδημάρχων είναι ίσος με τον αριθμό των δημοτικών κοινοτήτων και μπορεί να αυξηθεί κατά τρεις (3).

4. Οι αντιδήμαρχοι εκτός των καθ' ύλην αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζει σε αυτούς ο δήμαρχος, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οπωσδήποτε και οι αρμοδιότητες για θέματα διαφάνειας και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ασκούν και τις ακόλουθες κατά τόπον αρμοδιότητες:

α) Έχουν την ευθύνη της λειτουργίας των δημοτικών υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένες στη δημοτική ενότητα.

β) Παρακολουθούν την εξέλιξη των έργων και των εργασιών που εκτελούνται στη δημοτική ενότητα.

γ) Μεριμνούν για την καλή κατάσταση και λειτουργία του εξοπλισμού που βρίσκεται στη δημοτική ενότητα.

δ) Υπογράφουν με εξουσιοδότηση του δημάρχου, βεβαιώσεις, πιστοποιητικά και λοιπά διοικητικά έγγραφα που εκδίδονται από τις δημοτικές υπηρεσίες που λειτουργούν στα όρια της δημοτικής ενότητας.

ε) Συνεργάζονται με τους προέδρους των τοπικών και δημοτικών κοινοτήτων και τους εκπροσώπους των τοπικών κοινοτήτων για την επίλυση των προβλημάτων τους.

στ) Ασκούν κάθε άλλη αρμοδιότητα που μπορεί να τους μεταβιβάζει με απόφασή του ο δήμαρχος, που αφορά τη δημοτική ενότητα.

5. Η θητεία των αντιδημάρχων δεν μπορεί να είναι μικρότερη των δυόμισι ετών. Κατά τη διάρκεια της θητείας τους δεν μπορούν να εκλεγούν μέλη του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου. Η ανάκληση αντιδημάρχου πριν τη λήξη της θητείας του είναι δυνατή με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δημάρχου.

6. Η απόφαση του δημάρχου με την οποία ορίζονται οι αντιδήμαρχοι και τους μεταβιβάζονται αρμοδιότητες κατά την παράγραφο 1 του παρόντος δημοσιεύεται σε μία τουλάχιστον ημερήσια εφημερίδα και, αν δεν υπάρχει ημερήσια, σε μία εβδομαδιαία εφημερίδα της πρωτεύουσας του νομού και αναρτάται και στην ιστοσελίδα του δήμου.

7. Αν ο αντιδήμαρχος απουσιάζει ή κωλύεται, τις αρμοδιότητές του ασκεί ο ίδιος ο δήμαρχος. Τις κατά τόπον αρμοδιότητες του αντιδημάρχου που απουσιάζει ή κωλύεται ασκεί άλλος αντιδήμαρχος που ορίζεται από τον δήμαρχο ή ο ίδιος ο δήμαρχος.

Άρθρο 60: Εκλογή νέου δημάρχου

1. Αν η θέση του δημάρχου μένει κενή για οποιονδήποτε λόγο, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών αφότου κενώθηκε η θέση, οι σύμβουλοι του επιτυχόντος συνδυασμού συνέρχονται σε ειδική συνεδρίαση, ύστερα από πρόσκληση του συμβούλου του συνδυασμού αυτού, που έχει εκλεγεί με τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος, κατά σειρά, στην απόφαση του δικαστηρίου και εκλέγουν με μυστική ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των συμβούλων του συνδυασμού, έναν από αυτούς, ως δήμαρχο.

Στη συνεδρίαση προεδρεύει εκείνος που συγκάλυψε το συμβούλιο. Η πρόσκληση επιδίδεται με οποιοδήποτε δημόσιο όργανο ή όργανο του δήμου, ακόμη και την παραμονή της συνεδρίασής.

2. Αν ύστερα από δύο διαδοχικές ψηφοφορίες κανείς δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία που απαιτεί η παράγραφος 1 γίνεται τρίτη ψηφοφορία, κατά την οποία εκλέγεται όποιος συγκεντρώνει τη σχετική πλειοψηφία. Όλες οι ψηφοφορίες γίνονται στην ίδια συνεδρίαση. Αν στην τρίτη ψηφοφορία δύο ή περισσότεροι έλαβαν ίσο αριθμό ψήφων γίνεται κλήρωση ανάμεσά τους. Για την εκλογή αυτή γίνεται λεπτομερής μνεία στα πρακτικά.

3. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή αν η συνεδρίαση ματαιωθεί, η διαδικασία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται όσα ορίζονται στις παραγράφους 1 και 2.

4. Αν και στη δεύτερη συνεδρίαση δεν επιτευχθεί εκλογή ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν υπήρξε απαρτία, διενεργείται τρίτη συνεδρίαση κατά την οποία εκλέγεται αυτός που θα λάβει το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και σε περίπτωση ισοψηφίας διενεργείται κλήρωση.

5. Κάθε απόφαση σχετική με την εκλογή του δημάρχου υποβάλλεται μέσα σε προθεσμία δύο (2) ημερών στον Ελεγκτή Νομιμότητας, ο οποίος αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από προσφυγή ενός δημότη δήμου ελέγχει τη νομιμότητά της και εκδίδει απόφαση μέσα σε πέντε (5) ημέρες το αργότερο, αφότου την έλαβε. Αν ο Ελεγκτής Νομιμότητας ακυρώσει την εκλογή του δημάρχου, οι σύμβουλοι συνέρχονται πάλι για να εκλέξουν τον δήμαρχο πέντε (5) ημέρες μετά την περιέλευση της ακυρωτικής αποφάσεως στο δήμο.

6. Αν αυτός που έχει εκλεγεί δήμαρχος αποποιηθεί την εκλογή του, αποβιώσει ή ακυρωθεί η εκλογή του στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την εγκατάσταση των αρχών του δήμου, μετά την εγκατάστασή τους και μέχρι να εκλεγεί νέος δήμαρχος, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1 έως και 4, τα καθήκοντά του εκτελεί, ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού, που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους στο πολυπληθέστερο διαμέρισμα και, σε περίπτωση ισοψηφίας, διενεργείται κλήρωση. Η προθεσμία της παραγράφου 1 για την εκλογή νέου δημάρχου αρχίζει από την ημερομηνία εγκατάστασης των αρχών του δήμου. Σε όλες τις προαναφερόμενες περιπτώσεις της παρούσας παραγράφου ο Ελεγκτής Νομιμότητας εκδίδει διαπιστωτική πράξη.

Άρθρο 61: Υποχρεώσεις δημάρχου, αντιδημάρχου και μελών επιτροπών

1. Ο δήμαρχος, ο αντιδήμαρχος και τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής κατά την άσκηση των καθηκόντων τους θα πρέπει:

α) να εκπληρώνουν ευσυνείδητα τις υποχρεώσεις τους και να ασκούν τα καθήκοντά τους με γνώμονα την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος,

β) να σέβονται και να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των πολιτών και να μεριμνούν για την καθολική εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς το δήμο χωρίς διακρίσεις σε βάρος οποιουδήποτε προσώπου ή του κοινού συμφέροντος,

γ) να δηλώνουν κάθε προσωπικό συμφέρον (ιδιοκτησιακό ή οικογενειακό) που έχουν σε σχέση με θέματα του δήμου,

δ) να ενθαρρύνουν και να προωθούν κάθε μέτρο που προάγει τη διαφάνεια και την καταπολέμηση της διαφθοράς στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους και λειτουργίας του δήμου.

2. Με ευθύνη των δημοτικών συμβουλίων σε κάθε δήμο:

α) καταρτίζονται κώδικες δεοντολογίας για τους αιρετούς εκπροσώπους τους εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση της απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του άρθρου 21 παρ. 3 του ν. 3731/2008 (ΦΕΚ 263 Α'),

β) διασφαλίζεται ότι οι κώδικες δεοντολογίας διανέμονται στους αιρετούς εκπροσώπους, τις κεντρικές αρχές, άλλους ενδιαφερόμενους φορείς και στο κοινό, χρησιμοποιώντας κάθε πρόσφορο μέσο, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών της πληροφορικής και επικοινωνίας.

3. Ο δήμαρχος και ο αντιδήμαρχος υποχρεούνται να απαντούν εγγράφως ή προφορικά, στα ερωτήματα που τους υποβάλλουν τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου μέσα σε ένα (1) μήνα.

4. Ο δήμαρχος, ο αντιδήμαρχος και τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν την ετήσια δήλωση για την περιουσιακή τους κατάσταση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και να τη δημοσιοποιούν με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του δήμου.

5. Ο δήμαρχος και ο αντιδήμαρχος δεν επιτρέπεται να απουσιάζουν περισσότερο από τριάντα (30) ημέρες συνολικά κάθε χρόνο, χωρίς άδεια του δημοτικού συμβουλίου. Η απουσία αυτή μπορεί να παρατείνεται για εξαιρετικούς λόγους, έως τρεις (3) μήνες, με άδεια του συμβουλίου.

6. Ο δήμαρχος και ο αντιδήμαρχος είναι υποχρεωμένοι να κατοικούν στο δήμο με εξαίρεση τους δημάρχους και αντιδημάρχους των δήμων των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης.

Άρθρο 62: Σύσταση και λειτουργία Εκτελεστικής Επιτροπής

1. Σε όλους τους δήμους που έχουν περισσότερους από έναν αντιδήμαρχο συνιστάται εκτελεστική επιτροπή στην οποία μετέχουν ο δήμαρχος και οι αντιδήμαρχοι. Η εκτελεστική επιτροπή είναι συλλογικό συντονιστικό και εκτελεστικό όργανο του δήμου και παρακολουθεί την εφαρμογή της δημοτικής πολιτικής σε όλους τους τομείς καθώς και την εφαρμογή του επιχειρησιακού σχεδίου του δήμου, του μεσοχρόνιου, ετήσιου και πενταετούς προγράμματος δράσης.

2. Πρόεδρος της εκτελεστικής επιτροπής είναι ο δήμαρχος. Στις συνεδριάσεις καλείται ο πρόεδρος του συμβουλίου της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας, όταν συζητείται θέμα που την αφορούν ειδικά, καθώς και οι πρόεδροι των νομικών προσώπων του δήμου και άλλοι υπηρεσιακοί παράγοντες όποτε τούτο κρίνεται αναγκαίο.
3. Υπάλληλος του δήμου τηρεί εγγράφως πρακτικά των συνεδριάσεων της εκτελεστικής επιτροπής.

Άρθρο 63: Αρμοδιότητες

Η εκτελεστική επιτροπή ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων του δημοτικού συμβουλίου.
- β) Συντονίζει την κατάρτιση και παρακολουθεί την εκτέλεση του επιχειρησιακού προγράμματος, το οποίο και εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο.
- γ) Καταρτίζει και εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο το τεχνικό πρόγραμμα του δήμου και έχει την ευθύνη της υλοποίησής του.
- δ) Συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών του δήμου στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την κατάρτιση του προϋπολογισμού και εισηγείται το προσχέδιο του προϋπολογισμού και το ετήσιο πρόγραμμα δράσης προς την οικονομική επιτροπή.
- ε) Έχει την ευθύνη για την πιστή εκτέλεση του προϋπολογισμού.
- στ) Εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο τα σχέδια:
 - i) Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας,
 - ii) Κανονισμού μέτρησης και αξιολόγησης της απόδοσης των δημοτικών υπηρεσιών κατά την ισχύουσα νομοθεσία.
- ζ) Εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο το Σχέδιο Χάρτας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων δημοτών και κατοίκων και μεριμνά για την έκδοση, ενημέρωση και διακίνηση του Οδηγού του Δημότη, στον οποίο περιγράφονται οι διαδικασίες, οι όροι και οι προϋποθέσεις παροχής των υπηρεσιών του δήμου σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.
- η) Εισηγείται το σχέδιο του κανονισμού πληροφόρησης των πολιτών και του κανονισμού διαβούλευσης.
- θ) Εισηγείται τα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών, σε εναρμόνιση με τα αντίστοιχα σχέδια της περιφέρειας και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.
- ι) Παρακολουθεί, αξιολογεί και συντονίζει τη δράση των νομικών προσώπων και υπηρεσιών του δήμου και ενημερώνει σχετικά το δημοτικό συμβούλιο.

Άρθρο 64: Εκλογή προεδρείου δημοτικού συμβουλίου

1. Την πρώτη Κυριακή του Σεπτεμβρίου, της έναρξης της δημοτικής περιόδου και την πρώτη Κυριακή του μηνός Μαρτίου του τρίτου έτους αυτής, το δημοτικό συμβούλιο συνέρχεται, ύστερα από πρόσκληση του συμβούλου του επιτυχόντος συνδυασμού που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου.

Στη συνεδρίαση αυτή, στην οποία προεδρεύει ο σύμβουλος που συγκάλυψε το συμβούλιο, το σώμα εκλέγει, χωριστά και με μυστική ψηφοφορία, τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τον γραμματέα του. Ο πρόεδρος προτείνεται από τον πλειοψηφήσαντα συνδυασμό, ο αντιπρόεδρος προτείνεται από τη μείζονα παράταξη της μειοψηφίας και ο γραμματέας από τις λοιπές παρατάξεις της μειοψηφίας και σε περίπτωση που δεν υπάρχουν προτείνεται από την παράταξη της πλειοψηφίας. Ο σύμβουλος που προεδρεύει αναθέτει τα καθήκοντα του ειδικού γραμματέα του συμβουλίου σε έναν από τους υπαλλήλους του δήμου.

2. Για την εκλογή του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

Κατά τη συνεδρίαση που έχει οριστεί για την εκλογή του προεδρείου, ο πλειοψηφής συνδυασμός εκλέγει μεταξύ των μελών του τον υποψήφιο για το αξίωμα του προέδρου του δημοτικού συμβουλίου. Υποψήφιος για το αξίωμα αυτό εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού. Εάν κανείς από τους ενδιαφερόμενους δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία, τότε η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται. Εάν και κατά τη δεύτερη αυτή ψηφοφορία δεν συγκεντρωθεί η απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού ή υπάρξει ισοψηφία, τότε διενεργείται και τρίτη ψηφοφορία μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων. Κατά την τρίτη ψηφοφορία εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει τη σχετική πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας γίνεται κλήρωση. Την κλήρωση διενεργεί ο προεδρεύων σύμβουλος.

Στην ίδια συνεδρίαση γίνεται η εκλογή για την ανάδειξη του υποψηφίου για το αξίωμα του αντιπροέδρου και του γραμματέα του δημοτικού συμβουλίου. Οι υποψήφιοι για τα αξιώματα αυτά αναδεικνύονται κατά τον ίδιο τρόπο και με την ίδια διαδικασία που ακολουθείται για την ανάδειξη του προέδρου, ο μεν αντιπρόεδρος από τους συμβούλους της μείζονος μειοψηφίας ο δε γραμματέας από το σύνολο των συμβούλων των λοιπών δημοτικών παρατάξεων.

Σε περίπτωση που η μείζονα μειοψηφία δεν υποδείξει υποψήφιο αντιπρόεδρο ή η ελάσσονα μειοψηφία δεν υποδείξει γραμματέα, αυτοί υποδεικνύονται από την ελάσσονα ή τη μείζονα μειοψηφία αντίστοιχα και σε διαφορετική περίπτωση από την πλειοψηφία.

Μετά την εκλογή των υποψηφίων για τα αξιώματα του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου διενεργείται η εκλογή, από το σύνολο των συμβούλων, για την ανάδειξη του προέδρου, του αντιπροέδρου και του γραμματέα του οργάνου. Για να εκλεγεί ο προταθείς πρέπει να συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του δημοτικού συμβουλίου. Εάν κατά την πρώτη ψηφοφορία δεν συγκεντρωθεί η απόλυτη πλειοψηφία του προηγούμενου εδαφίου, διενεργείται δεύτερη ψηφοφορία. Εάν και κατά τη δεύτερη ψηφοφορία δεν συγκεντρωθεί η απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών, τότε διενεργείται και τρίτη ψηφοφορία κατά την οποία αρκεί η ύπαρξη πλειοψηφίας των παρόντων μελών του δημοτικού συμβουλίου.

3. Αν, για οποιονδήποτε λόγο, το συμβούλιο δεν συγκληθεί, όπως ορίζει η παράγραφος 1, συνέρχεται χωρίς πρόσκληση την πρώτη Κυριακή του Ιανουαρίου στις 10 το πρωί. Αν ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που πλειοψήφησε απουσιάζει, τον αντικαθιστά ένας σύμβουλος του ίδιου συνδυασμού, κατά τη σειρά της επιτυχίας που προκύπτει από την απόφαση του δικαστηρίου.

4. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2.

Αν και στη δεύτερη συνεδρίαση δεν επιτευχθεί εκλογή ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, θεωρείται ότι εκλέγονται, ανάλογα με την περίπτωση, πρόεδρος και γραμματέας, οι σύμβουλοι του επιτυχόντος συνδυασμού που έλαβαν κατά σειρά τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, σύμφωνα με τη δικαστική απόφαση που τους ανακήρυξε, και αντιπρόεδρος ο σύμβουλος του πρώτου επιλαχόντος συνδυασμού της μειοψηφίας που έλαβε τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, σύμφωνα με την ίδια δικαστική απόφαση.

5. Τα πρακτικά της εκλογής διαβιβάζονται μέσα σε προθεσμία πέντε (5) ημερών από τη διενέργεια της εκλογής στον Ελεγκτή Νομιμότητας ο οποίος αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από προσφυγή δημότη ενώπιόν του, η οποία ασκείται εντός αποκλειστικής προθεσμίας πέντε (5) ημερών, από τη διενέργεια της εκλογής, αποφαινεται, μέσα σε πέντε (5) ημέρες το αργότερο αφότου παρέλαβε τα πρακτικά, για τη νομιμότητα της εκλογής.

6. Αν ακυρωθεί οποιαδήποτε εκλογή για τα ανωτέρω αξιώματα, επαναλαμβάνεται την πρώτη Κυριακή, πέντε (5) ημέρες μετά την παραλαβή της ακυρωτικής απόφασης.

7. Η παραίτηση από το αξίωμα του προέδρου, αντιπροέδρου και του γραμματέα του δημοτικού συμβουλίου υποβάλλεται στο δημοτικό συμβούλιο και γίνεται οριστική, αφότου πληρωθεί η αντίστοιχη θέση.

Ο παραιτούμενος παραμένει σύμβουλος και δεν μπορεί να επανεκλεγεί στο ίδιο αξίωμα μέσα στην ίδια διετία. Στην ίδια συνεδρίαση το συμβούλιο, μετά την αποδοχή της παραίτησης, προβαίνει, κατά περίπτωση, στην εκλογή νέου προέδρου, αντιπροέδρου ή γραμματέα κατά τον ίδιο τρόπο και την ίδια διαδικασία των παραγράφων 1 και 2.

8. Η εκλογή στη θέση του αντιπροέδρου και του γραμματέα του δημοτικού συμβουλίου δεν συνεπάγεται κώλυμα συμμετοχής στις επιτροπές του δημοτικού συμβουλίου.

Άρθρο 65: Αρμοδιότητες του δημοτικού συμβουλίου

1. Το δημοτικό συμβούλιο αποφασίζει για όλα τα θέματα που αφορούν το δήμο, εκτός από εκείνα που ανήκουν εκ του νόμου στην αρμοδιότητα του δημάρχου ή άλλου οργάνου του δήμου ή το ίδιο το δημοτικό συμβούλιο μεταβίβασε σε επιτροπή του.

2. Το δημοτικό συμβούλιο εκφράζει τις θέσεις του σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος και γνωμοδοτεί όποτε δημόσιες αρχές ή αρμόδια όργανα ζητούν τη γνώμη του.

3. Ορίζει τους φόρους, τα τέλη, τα δικαιώματα και τις εισφορές.

4. Καταρτίζει με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του τον κανονισμό λειτουργίας του, με βάση τον πρότυπο κανονισμό του άρθρου 67 του παρόντος.

Αν δεν έχει θεσπισθεί κανονισμός λειτουργίας από το δημοτικό συμβούλιο, τότε ισχύει ο εν λόγω πρότυπος κανονισμός.

5. Ένα (1) μήνα πριν από τη διενέργεια των εκλογών και μέχρι την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών, το δημοτικό συμβούλιο αποφασίζει μόνο για θέματα που αναφέρονται σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης.

6. Το δημοτικό συμβούλιο μπορεί με απόφασή του να μεταβιβάζει στην επιτροπή ποιότητας ζωής, αρμοδιότητές του σχετικές με το αντικείμενό της.

Άρθρο 66: Δημοτικές Παρατάξεις

1. Οι δημοτικοί σύμβουλοι έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και της ψήφου κατά συνείδηση.

2. Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου ανήκουν σε δημοτικές παρατάξεις, ανάλογα με το συνδυασμό με τον οποίο έχουν εκλεγεί.

3. Επικεφαλής της δημοτικής παράταξης είναι ο σύμβουλος που ήταν υποψήφιος δήμαρχος και, στην περίπτωση θανάτου, παραίτησης ή αδυναμίας του, ο σύμβουλος που εκλέγεται από την πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων που ανήκουν στην παράταξη.

4. Μέλος του δημοτικού συμβουλίου μπορεί με γραπτή δήλωσή του προς το προεδρείο να ανεξαρτητοποιηθεί από τη δημοτική παράταξη, με την οποία έχει εκλεγεί.

5. Εάν η δημοτική παράταξη έχει τουλάχιστον τρία (3) μέλη, με αιτιολογημένη απόφαση και με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) αυτών, είναι δυνατόν να διαγραφεί σύμβουλος, ο οποίος είναι μέλος της.

6. Το μέλος του δημοτικού συμβουλίου που ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε από την παράταξή του δεν μπορεί να ενταχθεί σε άλλη παράταξη και δεν μπορεί να εξακολουθήσει να είναι μέλος του προεδρείου ή της οικονομικής επιτροπής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής, όπου εκλέχτηκε ως μέλος της παράταξης από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, καθώς και να ορισθεί ή να παραμείνει αντιδήμαρχος κατά τη διάρκεια της θητείας του. Είναι δυνατή, όμως, η επανένταξή του στην παράταξη από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, εφόσον τούτο γίνει δεκτό από τα δύο τρίτα (2/3) των μελών, προκειμένου για παρατάξεις που έχουν τουλάχιστον τρία (3) μέλη και από όλα τα μέλη, προκειμένου για παρατάξεις με λιγότερα από τρία (3) μέλη.

7. Για την αποδοτικότερη λειτουργία των δημοτικών παρατάξεων η δημοτική αρχή οφείλει να παραχωρεί σε αυτές κατάλληλα εξοπλισμένο χώρο, καθώς και γραμματειακή υποστήριξη.

Άρθρο 67: Σύγκληση του δημοτικού συμβουλίου

1. Το δημοτικό συμβούλιο συνεδριάζει ύστερα από πρόσκληση του προέδρου τουλάχιστον μία φορά το μήνα.

2. Ο πρόεδρος καλεί επίσης το συμβούλιο σε συνεδρίαση με γραπτή πρόσκληση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, όποτε το ζητήσει ο δήμαρχος ή η οικονομική ή η επιτροπή ποιότητας ζωής ή το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών του συμβουλίου ή το σύνολο των συμβούλων της μειοψηφίας. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις απαιτείται γραπτή αίτηση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα που θα συζητηθούν. Στις ίδιες περιπτώσεις δεν μπορεί να επανυποβληθεί αίτημα για το ίδιο θέμα, πριν παρέλθουν δύο (2) μήνες, αφότου εκδόθηκε απορριπτική απόφαση του συμβουλίου, εκτός εάν γίνεται επίκληση νεότερων στοιχείων.

Αν κατά τον υπολογισμό του ενός τρίτου (1/3) προκύπτει δεκαδικός αριθμός, τότε ο αριθμός αυτός στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα εφόσον πρόκειται για υποδιαίρεση μεγαλύτερη ή ίση του ημίσεως (0,5).

Αν το συμβούλιο δεν προσκληθεί το αργότερο μέχρι την έκτη ημέρα από την υποβολή της αίτησης, συνέρχεται ύστερα από πρόσκληση εκείνων που υπέβαλαν την αίτηση και αποφασίζει για τα θέματα, για τα οποία είχε ζητηθεί η σύγκλησή του.

3. Αν ο πρόεδρος παραλείψει αδικαιολόγητα δύο συνεχείς φορές να καλέσει το συμβούλιο, μπορεί να τεθεί σε αργία και σε περίπτωση υποτροπής μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος από το αξίωμα του προέδρου με απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας, σύμφωνα με την πειθαρχική διαδικασία του άρθρου 234 του παρόντος.

4. Η πρόσκληση δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του δήμου. Η πρόσκληση επιδίδεται ή γνωστοποιείται στους συμβούλους τρεις (3) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για τη συνεδρίαση.

Δημοτικός σύμβουλος, που δεν κατοικεί στη διοικητική περιφέρεια του δήμου, οφείλει αμέσως μετά την εγκατάσταση των δημοτικών αρχών να δηλώσει στον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου τη διεύθυνση κατοικίας του και να ορίσει με την ίδια δήλωση αντίκλητο στην έδρα του δήμου, στον οποίο επιδίδονται οι προσκλήσεις για τις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου, καθώς και να ορίσει με την ίδια δήλωση οποιοδήποτε, κατά την επιλογή του, πρόσφορο μέσο για τη γνωστοποίηση των ανωτέρω προσκλήσεων. Αν δεν ορίζεται αντίκλητος ή πρόσφορο μέσο για τη γνωστοποίηση, αρκεί η δημοσίευση της πρόσκλησης στην ιστοσελίδα του δήμου.

5. Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις, η πρόσκληση αυτή μπορεί να επιδοθεί ή να γνωστοποιηθεί την ημέρα της συνεδρίασης. Στην πρόσκληση πρέπει να αναφέρεται ο λόγος για τον οποίο η συνεδρίαση έχει κατεπείγοντα χαρακτήρα. Πριν από τη συζήτηση το συμβούλιο αποφαινεται για το κατεπείγον των θεμάτων.

6. Στις συνεδριάσεις του συμβουλίου προσκαλείται ο δήμαρχος, αλλιώς η συνεδρίαση είναι άκυρη. Ο δήμαρχος μετέχει στις συζητήσεις του συμβουλίου χωρίς ψήφο. Έχει το δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις του κατά προτεραιότητα. Όταν ο δήμαρχος απουσιάζει ή κωλύεται, αναπληρώνεται νομίμως. Στην περίπτωση όμως αυτή ο αναπληρωτής δεν στερείται του δικαιώματος της ψήφου κατά τη λήψη αποφάσεων από το συμβούλιο. Στις συνεδριάσεις των δημοτικών συμβουλίων λαμβάνουν το λόγο, εκτός του δημάρχου και του αρμόδιου αντιδημάρχου, οι επικεφαλής των παρατάξεων και ειδικοί αγορητές ανά θέμα, που ορίζονται από τις παρατάξεις με σχετική γραπτή δήλωσή τους στο προεδρείο πριν την έναρξη της συνεδρίασης. Με τον ίδιο τρόπο μπορούν να εγγραφούν ως ομιλητές και δημοτικοί σύμβουλοι που επιθυμούν να τοποθετηθούν ανά θέμα. Με τον κανονισμό λειτουργίας του δημοτικού συμβουλίου, επιβάλλονται πάντως αντίστοιχοι χρονικοί περιορισμοί για τις αγορεύσεις και τις συζητήσεις στο δημοτικό συμβούλιο, για τον δήμαρχο, τους αντιδημάρχους, τους επικεφαλής των παρατάξεων, τους ειδικούς αγορητές και τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου.

7. Ο πρόεδρος καταρτίζει την ημερήσια διάταξη. Στην ημερήσια διάταξη αναγράφονται υποχρεωτικά και όλα τα θέματα που προτείνει ο δήμαρχος, η εκτελεστική επιτροπή, καθώς και η οικονομική επιτροπή και η επιτροπή ποιότητας ζωής. Το δημοτικό συμβούλιο έχει δικαίωμα να αποφασίζει, μετά από σχετική πρόταση-εισήγηση του προέδρου ή του δημάρχου ή συμβούλου επικεφαλής δημοτικής παράταξης και χωρίς συζήτηση, με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, ότι ένα θέμα το οποίο δεν είναι γραμμένο στην ημερήσια διάταξη είναι κατεπείγον, να το συζητήσει και να πάρει απόφαση γι' αυτό με την ίδια πλειοψηφία, πριν από την έναρξη της συζήτησης των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης. Κατά προτεραιότητα και πάντα μετά τον δήμαρχο εκφράζουν τις απόψεις τους οι επικεφαλής των παρατάξεων, σύμφωνα με τη σειρά εκλογής.

8. Στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου προσκαλούνται οι πρόεδροι των τοπικών και δημοτικών κοινοτήτων, καθώς και ο εκπρόσωπος της τοπικής κοινότητας όταν στην ημερήσια διάταξη περιλαμβάνονται ειδικά θέματα, που αφορούν τις αντίστοιχες κοινότητες. Για τα θέματα αυτά, τα ανωτέρω πρόσωπα μετέχουν στη συζήτηση με δικαίωμα ψήφου. Σε περίπτωση μη πρόσκλησης, η σχετική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου είναι άκυρη.

9. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από πρόταση της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, μπορεί να εκδίδεται πρότυπος κανονισμός λειτουργίας του δημοτικού συμβουλίου, ο οποίος δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

10. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις το δημοτικό συμβούλιο μπορεί να συνεδριάζει, εκτός της έδρας του, στις τοπικές και δημοτικές κοινότητες, ύστερα από απόφαση των τριών πέμπτων (3/5) του συνόλου των μελών του.

Άρθρο 68: Υποχρεώσεις των δημοτικών συμβούλων

1. Οι δημοτικοί σύμβουλοι έχουν υποχρέωση να μετέχουν σε όλες τις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου και των επιτροπών του, στις οποίες έχουν εκλεγεί, καθώς και να εκτελούν με επιμέλεια τα καθήκοντά τους και κάθε εργασία που τους αναθέτει νόμιμα το συμβούλιο.

2. Ο δημοτικός σύμβουλος εκφράζει τη γνώμη του και ψηφίζει κατά συνείδηση, αποβλέποντας πάντοτε στην εξυπηρέτηση του συμφέροντος του συνόλου των δημοτών.

3. Σε σύμβουλο που απουσιάζει αδικαιολόγητα σε τρεις (3) συνεχείς συνεδριάσεις, μπορεί να επιβληθεί, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 234 του παρόντος, η πειθαρχική ποινή της αργίας και σε περίπτωση υποτροπής μπορεί να επιβληθεί η πειθαρχική ποινή της έκπτωσης. Σύμβουλος, που επιθυμεί να μην εκτελεί τις υποχρεώσεις του για διάστημα που υπερβαίνει τις τριάντα (30) ημέρες, πρέπει να έχει τη σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου.

4. Σε σύμβουλο που δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του για διάστημα που υπερβαίνει τους τρεις (3) συνεχείς μήνες, χωρίς την άδεια του συμβουλίου, μπορεί να επιβληθεί, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 234 του παρόντος, η πειθαρχική ποινή της αργίας ή η πειθαρχική ποινή της έκπτωσης με απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας.

5. Ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου υποχρεούται να ενημερώνει γραπτώς τον Ελεγκτή Νομιμότητας για κάθε περίπτωση αδικαιολόγητης απουσίας συμβούλου σε τρεις συνεχείς συνεδριάσεις, καθώς και σε κάθε περίπτωση μη εκτέλεσης των υποχρεώσεων συμβούλου για διάστημα μεγαλύτερο από τρεις (3) συνεχείς μήνες. Η παράλειψη αυτής της υποχρέωσης από τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου αποτελεί σοβαρή παράβαση καθήκοντος.

Άρθρο 69: Λειτουργία του δημοτικού συμβουλίου

1. Ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου διευθύνει τη συζήτηση και λαμβάνει κάθε κατάλληλο μέτρο για την ευταξία της συνεδρίασης. Μπορεί να ζητήσει και την αποβολή κάθε προσώπου που διαταράσσει τη συνεδρίαση.

2. Αν ο πρόεδρος απουσιάζει ή κωλύεται, τον αναπληρώνει ο αντιπρόεδρος. Αν απουσιάζει ή κωλύεται και ο αντιπρόεδρος, όποιος από τους παρόντες συμβούλους του επιτυχόντος συνδυασμού έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, όποιος είναι γραμμένος πρώτος στην απόφαση του δικαστηρίου, ασκεί τα καθήκοντα του προέδρου.

3. Κάθε δημοτικός σύμβουλος μπορεί να ζητά από τον δήμαρχο, την οικονομική επιτροπή και την επιτροπή ποιότητας ζωής πληροφορίες και συγκεκριμένα στοιχεία, που είναι χρήσιμα για την άσκηση των καθηκόντων του. Ο δήμαρχος οφείλει να παρέχει τις πληροφορίες εντός μηνός.

Το δημοτικό συμβούλιο, δια του προέδρου του, δύναται να καλεί στη συνεδρίαση δημοτικούς υπαλλήλους ή ιδιώτες για να του δώσουν πληροφορίες σχετικές με τα θέματα που συζητούνται. Η παρουσία των καλούμενων υπαλλήλων είναι υποχρεωτική και σε αυτούς καταβάλλεται, για την παράστασή τους, ενώπιον του δημοτικού συμβουλίου, αποζημίωση αντίστοιχη με εκείνη που λαμβάνουν τα μέλη συλλογικών οργάνων, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 17 του ν. 3205/2003 (ΦΕΚ 297 Α'), όπως ισχύει.

Άρθρο 70: Επιτροπές του δημοτικού συμβουλίου

1. Το δημοτικό συμβούλιο με τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του μπορεί να συγκροτεί επιτροπές για την επεξεργασία και εισήγηση θεμάτων της αρμοδιότητάς του. Ειδικότερα στους τουριστικούς δήμους συγκροτείται επιτροπή για την επεξεργασία και εισήγηση στο δημοτικό συμβούλιο θεμάτων τουριστικής ανάπτυξης και προβολής του δήμου.

2. Στις επιτροπές προεδρεύει δημοτικός σύμβουλος που ορίζεται με την απόφαση της συγκρότησης. Σε αυτές μετέχουν σύμβουλοι που προτείνονται από όλες τις δημοτικές παρατάξεις του δημοτικού συμβουλίου, υπάλληλοι της αρμόδιας διεύθυνσης του δήμου, καθώς και ιδιώτες εμπειρογνώμονες στα θέματα της επιτροπής και εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων της περιοχής.

3. Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με την πλειοψηφία των δυο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του, είναι δυνατή η καταβολή εξόδων κίνησης και ημερήσιας αποζημίωσης, σε ιδιώτες μέλη επιτροπών, που συγκροτούνται από το συμβούλιο, για μετακινήσεις στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, οι οποίες γίνονται για εκτέλεση υπηρεσίας, σχετικής με το έργο τους. Το ύψος της ημερήσιας αποζημίωσης για τις μετακινήσεις στο εσωτερικό καθορίζεται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Το ύψος της ημερήσιας αποζημίωσης και τα έξοδα κίνησης στο εξωτερικό καθορίζονται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες σχετικές διατάξεις.

4. Θέματα που έχουν εγγραφεί στην ημερήσια διάταξη, ύστερα από πρόταση του δημάρχου, μπορούν να παραπεμφθούν σε επιτροπή μόνο με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, με την οποία καθορίζεται και προθεσμία για την υποβολή σχετικής μελέτης ή εισηγήσεως. Θέματα που εισάγει, προς συζήτηση η οικονομική ή η επιτροπή ποιότητας ζωής, δεν παραπέμπονται σε επιτροπή.

Πλην των ανωτέρω θεμάτων, ο πρόεδρος δύναται να παραπέμψει σε επιτροπή οποιοδήποτε άλλο θέμα και πριν από την εγγραφή του στην ημερήσια διάταξη.

Άρθρο 71: Δημοτικό κατάστημα, βιβλία, αρχεία και ιστοσελίδα

1. Οι δήμοι είναι υποχρεωμένοι να έχουν ιδιαίτερο κατάστημα για τη στέγαση και τη λειτουργία των υπηρεσιών τους.
2. Κάθε δήμος τηρεί τα βιβλία και τα αρχεία που είναι αναγκαία για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Αυτά ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Με όμοια απόφαση μπορεί να ορίζονται οι προδιαγραφές και ο τρόπος ψηφιακής τήρησης βιβλίων και αρχείων.
3. Ο δήμος διαθέτει επίσημη ιστοσελίδα. Σε αυτήν, πέραν από όσα ειδικότερα αναφέρονται στον παρόντα νόμο, αναρτώνται σε κάθε περίπτωση όλες οι αποφάσεις των οργάνων του, σύμφωνα με τα όσα ειδικότερα ορίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορούν να ορίζονται ειδικότερες τεχνικές και άλλες προδιαγραφές ως προς τη σύνθεση, το περιεχόμενο, την προσβασιμότητα και γενικότερα τη δημιουργία, συντήρηση, ανανέωση και λειτουργία της ιστοσελίδας του δήμου.

Άρθρο 72: Οικονομική επιτροπή - Αρμοδιότητες

1. Η οικονομική επιτροπή είναι όργανο παρακολούθησης και ελέγχου της οικονομικής λειτουργίας του δήμου. Ειδικότερα έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:
 - α) συντάσσει τον προϋπολογισμό του δήμου,
 - β) ελέγχει την υλοποίηση του προϋπολογισμού και υποβάλλει ανά τρίμηνο έκθεση προς το δημοτικό συμβούλιο, στην οποία παρουσιάζεται η κατάσταση των εσόδων και εξόδων του δήμου. Η έκθεση αυτή στην οποία καταχωρούνται και τυχόν παρατηρήσεις της μειοψηφίας, δημοσιεύεται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του δήμου,
 - γ) προελέγχει τον απολογισμό,
 - δ) αποφασίζει για την έγκριση των δαπανών και τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού, εκτός από εκείνες που σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις αποφασίζει το δημοτικό συμβούλιο, καθώς επίσης αποφασίζει αιτιολογημένα και για τις περιπτώσεις απευθείας ανάθεσης προμηθειών, παροχής υπηρεσιών, εκπόνησης μελετών και εκτέλεσης έργων σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις,
 - ε) με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 του παρόντος, καταρτίζει τους όρους, συντάσσει τη διακήρυξη, διεξάγει και κατακυρώνει όλες τις δημοπρασίες σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Για τη διεξαγωγή των δημοπρασιών και την αξιολόγηση των προσφορών μπορεί να συγκροτεί επιτροπές, από μέλη της, δημοτικούς ή δημόσιους υπαλλήλους ή ειδικούς πιστήμονες,
 - στ) μελετά την ανάγκη συνάψεως δανείων, καταρτίζει τους όρους τους και εισηγείται σχετικά στο δημοτικό συμβούλιο,
 - ζ) εισηγείται προς το δημοτικό συμβούλιο την επιβολή τελών, δικαιωμάτων και εισφορών,
 - η) αποφασίζει για την αποδοχή κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών,
 - θ) εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο ετήσιο σχέδιο διαχείρισης και αξιοποίησης της περιουσίας του δήμου. Παρακολουθεί την υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου και ενημερώνει το δημοτικό συμβούλιο,
 - ι) αποφασίζει για ζητήματα διαφάνειας και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης,
 - ια) εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο τα σχέδια κανονιστικών αποφάσεων του δήμου, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 73 παρ.1Β ν) και παρακολουθεί την υλοποίησή τους,
 - ιβ) αποφασίζει για την υποβολή προσφυγών στις διοικητικές αρχές,
 - ιγ) αποφασίζει για την άσκηση όλων των ενδίκων βοηθημάτων και των ενδίκων μέσων,
 - ιδ) αποφασίζει για το δικαστικό συμβιβασμό και εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο για τον εξώδικο συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης που έχουν αντικείμενο μέχρι ποσού τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ,
 - ιε) αποφασίζει για την πρόσληψη πληρεξουσίου δικηγόρου και για την ανάκληση της πληρεξουσιότητάς του, σε όσους δήμους, είτε δεν έχουν προσληφθεί δικηγόροι, με μηνιαία αντιμισθία, είτε αυτοί που έχουν προσληφθεί δεν έχουν δικαίωμα να παρίστανται σε ανώτατα δικαστήρια.

Μπορεί επίσης να αναθέτει την παροχή γνωμοδοτήσεων, μόνο εφόσον δεν έχουν προσληφθεί δικηγόροι, με μηνιαία αντιμισθία. Με απόφασή της είναι δυνατή, κατ' εξαίρεση, η ανάθεση σε δικηγόρο, εξώδικου ή δικαστικού χειρισμού, ανά υπόθεση, ζητημάτων, τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για τα συμφέροντα του δήμου και απαιτούν εξειδικευμένη γνώση ή εμπειρία. Στις περιπτώσεις αυτές η αμοιβή του δικηγόρου ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 281 του Κ.Δ.Κ..

2. Για τις περιπτώσεις ιβ', ιγ' και ιδ' της προηγούμενης παραγράφου, η απόφαση λαμβάνεται ύστερα από γνωμοδότηση δικηγόρου, η ανυπαρξία της οποίας συνεπάγεται ακυρότητα της σχετικής απόφασης. Προκειμένου για μισθολογικές απαιτήσεις, κάθε μορφής, περιλαμβανομένων και των επιδομάτων, δεν είναι δυνατή η παραίτηση από την άσκηση ενδίκων μέσων, ο δικαστικός ή εξώδικος συμβιβασμός και η κατάργηση δίκης, εκτός από τις περιπτώσεις που το νομικό ζήτημα έχει κριθεί με απόφαση ανωτάτου δικαστηρίου.

Η παρούσα ρύθμιση ισχύει και όταν αποφασίζει, σχετικά, το δημοτικό συμβούλιο, λόγω υπέρβασης του αντικειμένου των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ της περίπτωσης ιδ' της προηγούμενης παραγράφου.

3. Το δημοτικό συμβούλιο μπορεί, για θέματα ιδιαίτερα σοβαρά, με ειδική αιτιολογία, και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του να αποφασίζει ότι θα ασκήσει το ίδιο αρμοδιότητες των προηγούμενων παραγράφων.

4. Η οικονομική επιτροπή με ειδική απόφαση που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της μπορεί να παραπέμπει συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητάς της στο δημοτικό συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητά του.

Άρθρο 73: Επιτροπή Ποιότητας Ζωής - Αρμοδιότητες

1. Η επιτροπή ποιότητας ζωής συνιστάται σε δήμους άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων, είναι αποφασιστικό και εισηγητικό όργανο άσκησης των σχετικών με την ποιότητα ζωής, τη χωροταξία, την πολεοδομία και την προστασία του περιβάλλοντος αρμοδιοτήτων του δήμου. Κατά την άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων της λαμβάνει ειδική μέριμνα για το σχεδιασμό δράσεων που αποβλέπουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και εν γένει την εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρίες. Ειδικότερα:

Α. Είναι αρμόδια, με την επιφύλαξη του άρθρου 83, για:

i) τη χορήγηση προέγκρισης ίδρυσης καταστημάτων και επιχειρήσεων μετά από προέλεγχο του σχετικού αιτήματος του ενδιαφερομένου,

ii) την ανάκληση ή την οριστική αφαίρεση της άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των καταστημάτων επιχειρήσεων και λοιπών εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων αρμοδιότητας του δήμου,

iii) τη χορήγηση ή ανάκληση της άδειας λειτουργίας μουσικής.

Η σχετική απόφαση λαμβάνεται μέσα σε είκοσι (20) ημέρες αφότου περιέλθουν στην επιτροπή όλα τα νόμιμα δικαιολογητικά και στοιχεία.

Β. Εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο:

i) θέματα καθορισμού χρήσεων γης,

ii) θέματα ρυθμιστικών σχεδίων, προγραμματισμού εφαρμογής ρυθμιστικών σχεδίων, οικιστικής οργάνωσης ανοικτών πόλεων, εφαρμογής Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.), πολεοδομικών μελετών, ανάπλασης περιοχών, πολεοδομικών επεμβάσεων, χρηματοδότησης προγραμμάτων ανάπλασης, ανασυγκρότησης υποβαθμισμένων περιοχών, πολεοδομικής αναμόρφωσης προβληματικών περιοχών, αποζημίωσης ρυμοτομούμενων, πολεοδομικών ρυθμίσεων, εισφοράς σε γη ή σε χρήμα, περιοχών ειδικά ρυθμιζόμενης πολεοδόμησης (Π.Ε.Ρ.ΠΟ.) και έγκρισης πολεοδομικών μελετών,

iii) τη λήψη αποφάσεων για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος,

iv) τη λήψη αποφάσεων για θέματα χωροθέτησης κοιμητηρίων, κατά τις προβλέψεις του ν. 2508/1997 (ΦΕΚ 124 Α'), κέντρων αποτέφρωσης νεκρών, καθώς και άλλων, σχετικών με το αντικείμενο, αρμοδιοτήτων του,

v) το σχέδιο κανονιστικών αποφάσεων των άρθρων 79 και 82 του Κ.Δ.Κ..

2. Η επιτροπή ποιότητας ζωής συντάσσει ετήσια έκθεση πεπραγμένων στους τομείς αρμοδιότητάς της, η οποία συζητείται και εγκρίνεται από το δημοτικό συμβούλιο.

3. Το δημοτικό συμβούλιο μπορεί, για θέματα ιδιαίτερα σοβαρά, με ειδική αιτιολογία, και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του να αποφασίζει ότι θα ασκήσει το ίδιο αρμοδιότητες των προηγούμενων παραγράφων.

4. Η επιτροπή ποιότητας ζωής με ειδική απόφαση που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της μπορεί να παραπέμπει συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητάς της στο δημοτικό συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητά του.

Άρθρο 74: Συγκρότηση και Εκλογή Οικονομικής Επιτροπής και Επιτροπής Ποιότητας Ζωής

1. Η οικονομική επιτροπή και η επιτροπή ποιότητας ζωής αποτελούνται από τον δήμαρχο ή τον οριζόμενο από αυτόν αντιδήμαρχο ως πρόεδρο και από έξι (6) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και είκοσι επτά (27)

μέλη, οκτώ (8) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και σαράντα πέντε (45) μέλη, και δέκα (10) μέλη, αν το συμβούλιο έχει πάνω από σαράντα πέντε (45) μέλη. Δύο (2) μέλη στις επταμελείς, τρία (3) μέλη στις εννεαμελείς και τέσσερα (4) μέλη στις εντεκαμελείς επιτροπές εκλέγονται από τις δημοτικές παρατάξεις της μειοψηφίας.

2. Το δημοτικό συμβούλιο, μετά την εκλογή του προεδρείου κατά τις ημερομηνίες που ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 64 του παρόντος και κατά τη διάρκεια της ίδιας συνεδρίασης, εκλέγει μεταξύ των μελών του με μυστική ψηφοφορία τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής. Πρώτα εκλέγονται τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και στη συνέχεια τα μέλη της επιτροπής ποιότητας ζωής. Δεν επιτρέπεται να εκλεγεί μέλος της οικονομικής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου.

3. Κάθε σύμβουλος ψηφίζει υποψήφιους ισάριθμους με τα μέλη της αντίστοιχης επιτροπής. Εκλέγονται από την πλειοψηφία και τη μειοψηφία, αντίστοιχα, όσοι λάβουν την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται για τις θέσεις για τις οποίες δεν επιτυγχάνεται απόλυτη πλειοψηφία. Αν δεν επιτυγχάνεται απόλυτη πλειοψηφία και στη δεύτερη ψηφοφορία, γίνεται τρίτη ψηφοφορία οπότε εκλέγονται όσοι λάβουν τη σχετική πλειοψηφία των παρόντων. Αν σε οποιαδήποτε ψηφοφορία υπάρχει ισοψηφία, ο πρόεδρος του συμβουλίου ενεργεί κλήρωση στην ίδια συνεδρίαση. Στην ίδια συνεδρίαση και με τον ίδιο τρόπο εκλέγονται για την οικονομική επιτροπή και, αντιστοίχως, για την επιτροπή ποιότητας ζωής πέντε (5) αναπληρωματικά μέλη, αν η επιτροπή αποτελείται από επτά (7) ή εννέα (9) μέλη και έξι (6) αναπληρωματικά μέλη στις ενδεκαμελείς. Από τα αναπληρωματικά μέλη δύο (2) για τις επταμελείς και τις εννεαμελείς και τρία (3) για τις ενδεκαμελείς εκλέγονται από το σύνολο των μελών των δημοτικών παρατάξεων της μειοψηφίας για την αναπλήρωση των τακτικών μελών που εκπροσωπούν τη μειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου. Με την ίδια διαδικασία εκλέγονται νέα αναπληρωματικά μέλη σε περίπτωση που έχει εξαντληθεί ο αριθμός τούτων ανά κατηγορία.

4. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή η συνεδρίαση ματαιωθεί επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3.

Αν και στη δεύτερη συνεδρίαση δεν επιτευχθεί εκλογή ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, θεωρείται ότι εκλέγονται για μεν την οικονομική επιτροπή, ανάλογα με την περίπτωση, για τις θέσεις της πλειοψηφίας, οι σύμβουλοι που έλαβαν κατά σειρά τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης στη δημοτική παράταξη της πλειοψηφίας, σύμφωνα με τη δικαστική απόφαση που τους ανακήρυξε και για τις θέσεις της μειοψηφίας εκείνοι που στην πρώτη σε ψήφους δημοτική παράταξη της μειοψηφίας έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης σύμφωνα με την ίδια δικαστική απόφαση, για δε την επιτροπή ποιότητας ζωής οι αμέσως επόμενοι κατά σειρά, στις αντίστοιχες κατηγορίες.

Αν από τις δημοτικές παρατάξεις της μειοψηφίας δεν υπάρξει υποψήφιος, τότε στη θέση τους εκλέγεται σύμβουλος της δημοτικής παράταξης της πλειοψηφίας.

5. Τα πρακτικά της εκλογής διαβιβάζονται μέσα σε προθεσμία πέντε (5) ημερών από τη διενέργεια της εκλογής στον Ελεγκτή Νομιμότητας, ο οποίος αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από προσφυγή δημότη ενώπιόν του, η οποία ασκείται εντός αποκλειστικής προθεσμίας πέντε (5) ημερών από τη διενέργεια της εκλογής, αποφαινεται, μέσα σε πέντε (5) ημέρες το αργότερο αφότου παρέλαβε τα πρακτικά, για τη νομιμότητα της εκλογής.

6. Οι επιτροπές στην πρώτη συνεδρίαση μετά την εκλογή τους εκλέγουν μεταξύ των μελών τους, με φανερή ψηφοφορία, τον αντιπρόεδρο, ο οποίος προέρχεται από τη μειοψηφία. Δικαίωμα ψήφου στην περίπτωση αυτή έχει και ο πρόεδρος της επιτροπής.

7. Τα αναπληρωματικά μέλη ανά κατηγορία, με τη σειρά της εκλογής τους, παίρνουν τις θέσεις των τακτικών μελών που μένουν κενές κατά τη διάρκεια της διετίας. Όταν τα μέλη της μειοψηφίας παραιτηθούν κατά τη διάρκεια της διετίας και δεν υπάρχει αντικαταστάτης τους, τη θέση τους καταλαμβάνουν τα μέλη της πλειοψηφίας.

8. Όταν τα μέλη της οικονομικής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής παύουν για οποιονδήποτε λόγο να είναι μέλη των αντίστοιχων δημοτικών παρατάξεων, εκπίπτουν αυτοδικαίως από την οικονομική ή την επιτροπή ποιότητας ζωής και αντικαθίστανται, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου αυτού.

Άρθρο 75: Λειτουργία της Οικονομικής Επιτροπής και της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής

1. Οι επιτροπές έχουν απαρτία, εφόσον τα μέλη που είναι παρόντα είναι περισσότερα από αυτά που απουσιάζουν. Οι επιτροπές συνεδριάζουν δημόσια και αποφασίζουν με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας επικρατεί η ψήφος του προέδρου. Αν σε δύο συνεχείς συνεδριάσεις δεν επιτυγχάνεται απαρτία ή απόλυτη πλειοψηφία, αρμόδιο να λάβει απόφαση είναι το δημοτικό συμβούλιο.

2. Αν απουσιάζει ή κωλύεται ο πρόεδρος της επιτροπής, προεδρεύει ο αντιπρόεδρος και σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του αντιπροέδρου το μέλος της πλειοψηφίας το οποίο έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους. Αν απουσιάζουν ή κωλύονται τακτικά μέλη, καλούνται τα αναπληρωματικά με τη σειρά της εκλογής τους.

3. Ο πρόεδρος καταρτίζει την ημερήσια διάταξη. Στην ημερήσια διάταξη αναγράφονται υποχρεωτικά και όλα τα θέματα που προτείνει ο δήμαρχος. Η επιτροπή μπορεί να αποφασίζει με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών της ότι συγκεκριμένο θέμα το οποίο δεν έχει εγγραφεί στην ημερήσια διάταξη είναι κατεπείγον να το συζητά και να λαμβάνει απόφαση γι' αυτό με την ίδια πλειοψηφία, πριν από την έναρξη της συζήτησης των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

4. Αν ένα μέλος της επιτροπής απουσιάζει αδικαιολόγητα από τρεις (3) τουλάχιστον συνεχείς συνεδριάσεις, το δημοτικό συμβούλιο με πράξη του το αντικαθιστά.

5. Ο πρόεδρος της επιτροπής καλεί τα μέλη της σε συνεδρίαση με γραπτή πρόσκληση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, όποτε το ζητήσει ο δήμαρχος ή το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών της. Στην τελευταία περίπτωση απαιτείται γραπτή αίτηση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα που θα συζητηθούν. Στην ίδια περίπτωση δεν μπορεί να επανυποβληθεί αίτημα για το ίδιο θέμα, πριν παρέλθει δίμηνο, αφότου εκδόθηκε απορριπτική απόφαση της επιτροπής, εκτός εάν γίνεται επίκληση νεότερων στοιχείων. Αν κατά τον υπολογισμό του ενός τρίτου (1/3) προκύπτει δεκαδικός αριθμός, τότε ο αριθμός αυτός στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα εφόσον πρόκειται για υποδιαίρεση μεγαλύτερη ή ίση του ημίσεως (0,5). Αν η επιτροπή δεν συγκληθεί το αργότερο έξι (6) ημέρες μετά την υποβολή της αίτησης, συνέρχεται ύστερα από πρόσκληση εκείνων που υπέβαλαν την αίτηση και αποφασίζει για τα θέματα, για τα οποία είχε ζητηθεί η σύγκλησή της.

Η αδικαιολόγητη παράλειψη του προέδρου για δύο συνεχείς φορές να καλέσει την οικονομική ή την επιτροπή ποιότητας ζωής αποτελεί σοβαρή παράβαση καθήκοντος.

6. Η πρόσκληση δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του δήμου. Η πρόσκληση επιδίδεται ή γνωστοποιείται στα μέλη τρεις (3) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για τη συνεδρίαση. Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις, η πρόσκληση αυτή μπορεί να επιδοθεί ή να γνωστοποιηθεί την ημέρα της συνεδρίασης. Στην πρόσκληση πρέπει να αναφέρεται ο λόγος για τον οποίο η συνεδρίαση έχει κατεπείγοντα χαρακτήρα. Πριν από τη συζήτηση η επιτροπή αποφαινεται για το κατεπείγον των θεμάτων.

7. Οι συνεδριάσεις των επιτροπών είναι δημόσιες και γίνονται στο δημοτικό κατάστημα. Η επιτροπή με πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων (4/5) των μελών της και με αιτιολογημένη απόφαση, η οποία απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση, μπορεί να συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η επιτροπή μπορεί με την πλειοψηφία του συνόλου των μελών της να αποφασίζει να συνεδριάζει κατά περίπτωση σε άλλο κατάλληλο οίκημα της έδρας, αν κρίνει ότι το δημοτικό κατάστημα είναι ακατάλληλο.

8. Αν κάποιο μέλος της επιτροπής αρνηθεί ψήφο ή δώσει λευκή ψήφο, λογίζεται ως παρόν κατά τη συνεδρίαση και τόσο η άρνηση όσο και η λευκή ψήφος λογίζονται ως αρνητικές ψήφοι. Τα μέλη της επιτροπής που ήταν παρόντα κατά την έναρξη της συνεδρίασης και με την παρουσία τους υπήρξε απαρτία ακόμα και αν αποχωρήσουν λογίζονται ως παρόντα μέχρι το τέλος της συνεδρίασης, ως προς την ύπαρξη απαρτίας. Η απαρτία αυτή θεωρείται ότι συντρέχει για όλα τα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης. Στην

περίπτωση αυτή για τη λήψη απόφασης για κάθε συγκεκριμένο θέμα η απαιτούμενη πλειοψηφία δεν υπολογίζεται επί των πραγματικά παρόντων μελών κατά τη ψηφοφορία, αλλά βάσει του αριθμού των μελών που απαιτούνται για την απαρτία. Για τις συνεδριάσεις της οικονομικής και της επιτροπής ποιότητας ζωής τηρούνται πρακτικά.

9. Μέλος της επιτροπής δεν μπορεί να μετάσχει στη συζήτηση ενός θέματος εφόσον ο ίδιος ή συγγενής του έως το δεύτερο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας έχει υλικό ή ηθικό συμφέρον. Απόφαση που έχει ληφθεί κατά παράβαση της διάταξης αυτής είναι άκυρη. Το μέλος που έλαβε μέρος στη συνεδρίαση διαπράττει σοβαρή παράβαση καθήκοντος και τιμωρείται με την ποινή της αργίας.

10. Οι αποφάσεις των παραπάνω επιτροπών δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του δήμου με ευθύνη του προέδρου τους.

Άρθρο 76: Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης

1. Στους δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο από δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους συγκροτείται, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των μελών του και εκδίδεται εντός δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των δημοτικών αρχών, δημοτική επιτροπή διαβούλευσης ως όργανο με συμβουλευτικές αρμοδιότητες. Η διάρκεια της θητείας της δημοτικής επιτροπής διαβούλευσης δεν υπερβαίνει τα δύομιση έτη. Δημοτική επιτροπή διαβούλευσης μπορεί να συγκροτηθεί και σε μικρότερους δήμους, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Η δημοτική επιτροπή διαβούλευσης αποτελείται από εκπροσώπους των φορέων της τοπικής κοινωνίας, όπως:

- α) των τοπικών εμπορικών και επαγγελματικών συλλόγων και οργανώσεων
- β) των επιστημονικών συλλόγων και φορέων
- γ) των τοπικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών
- δ) των εργαζομένων στο δήμο και τα νομικά του πρόσωπα
- ε) των ενώσεων και συλλόγων γονέων
- στ) των αθλητικών και πολιτιστικών συλλόγων και φορέων
- ζ) των εθελοντικών οργανώσεων και κινήσεων πολιτών
- η) άλλων οργανώσεων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών
- θ) εκπρόσωποι των τοπικών συμβουλίων νέων και
- ι) δημότες.

Ο συνολικός αριθμός των μελών της δημοτικής επιτροπής διαβούλευσης, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου, μπορεί να είναι από είκοσι πέντε (25) έως πενήντα (50) μέλη. Σε ποσοστό ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των μελών εκπροσώπων φορέων ορίζονται επιπλέον μέλη, μετά από κλήρωση, δημότες εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους καθώς και όσοι είναι εγγεγραμμένοι στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους. Στη δημοτική επιτροπή διαβούλευσης προεδρεύει ο δήμαρχος ή ο αντιδήμαρχος που ορίζει ο δήμαρχος με απόφασή του. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής καλούνται κατά περίπτωση και συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου και εκπρόσωποι αρμόδιων κρατικών αρχών, των τοπικών οργανώσεων πολιτικών κομμάτων, καθώς και οι επικεφαλής των δημοτικών παρατάξεων που εκπροσωπούνται στο δημοτικό συμβούλιο.

2. Η δημοτική επιτροπή διαβούλευσης:

- α) Γνωμοδοτεί στο δημοτικό συμβούλιο σχετικά με τα αναπτυξιακά προγράμματα και τα προγράμματα δράσης του δήμου, το επιχειρησιακό πρόγραμμα και το τεχνικό πρόγραμμα του δήμου.
- β) Γνωμοδοτεί για θέματα γενικότερου τοπικού ενδιαφέροντος, που παραπέμπονται σε αυτή από το δημοτικό συμβούλιο ή τον δήμαρχο.
- γ) Εξετάζει τα τοπικά προβλήματα και τις αναπτυξιακές δυνατότητες του δήμου και διατυπώνει γνώμη για την επίλυση των προβλημάτων και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών.
- δ) Δύναται να διατυπώνει παρατηρήσεις επί του περιεχομένου των κανονιστικού χαρακτήρα αποφάσεων οι οποίες εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 79 του Κ.Δ.Κ..

Η διατύπωση γνώμης από τη δημοτική επιτροπή διαβούλευσης δεν αποκλείει την παράλληλη ηλεκτρονική διαβούλευση με τους πολίτες, μέσω διαδικτύου. Οι προτάσεις της ηλεκτρονικής διαβούλευσης συγκεντρώνονται και συστηματοποιούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του δήμου και παρουσιάζονται από τον πρόεδρο της δημοτικής επιτροπής διαβούλευσης κατά την αντίστοιχη συνεδρίασή της.

3. Η δημοτική επιτροπή διαβούλευσης συνεδριάζει δημόσια, μετά από πρόσκληση του προέδρου της, υποχρεωτικά μια φορά το χρόνο, πριν από τη σύνταξη των προσχεδίων του προϋπολογισμού και του ετήσιου προγράμματος δράσης και τουλάχιστον μία φορά κάθε τρεις (3) μήνες για άλλα θέματα που εισάγονται προς συζήτηση. Η πρόσκληση κοινοποιείται στα μέλη με κάθε πρόσφορο μέσο επτά (7) εργάσιμες ημέρες πριν τη συνεδρίαση και περιλαμβάνει την ημερήσια διάταξη, τον τόπο, την ημερομηνία και την ώρα της συνεδρίασης και συνοδεύεται από εισήγηση επί των υπό συζήτηση θεμάτων. Σε περίπτωση έλλειψης απαρτίας, η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται την αμέσως επόμενη εργάσιμη ημέρα, οπότε θεωρείται σε κάθε περίπτωση ότι υφίσταται απαρτία. Η γραμματειακή υποστήριξη της δημοτικής επιτροπής διαβούλευσης γίνεται από τις υπηρεσίες του δήμου και τηρούνται πρακτικά. Η δημοτική επιτροπή διαβούλευσης διατυπώνει τη γνώμη της μετά από σχετική συζήτηση. Στην εισήγησή της αναγράφονται όλες οι γνώμες που διατυπώνονται.

4. Το δημοτικό συμβούλιο μπορεί να ψηφίζει σχετικό κανονισμό διαβούλευσης, ο οποίος ρυθμίζει όλα τα θέματα τα σχετικά με τις διαδικασίες διαβούλευσης, τη συμμετοχή φορέων και πολιτών σε αυτή, καθώς και την παρουσίαση των πορισμάτων της διαβούλευσης στο αρμόδιο όργανο του δήμου.

Άρθρο 77: Συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης

1. Στους δήμους άνω των είκοσι χιλιάδων (20.000) κατοίκων, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, επιλέγεται, κατόπιν προκηρύξεως που δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του δήμου, πρόσωπο εγνωσμένου κύρους και εμπειρίας, ως συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης. Υποψηφιότητες υποβάλλονται με δήλωση που κατατίθεται στο προεδρείο του δημοτικού συμβουλίου κατά την έναρξη της διαδικασίας επιλογής. Ως συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης δεν μπορεί να επιλεγεί αιρετός δήμου, περιφέρειας ή βουλευτής. Ως προς το αξίωμα του συμπαραστάτη του δημότη ισχύουν τα κωλύματα και τα ασυμβίβαστα που προβλέπονται στο άρθρο 14 του παρόντος. Η θητεία του συμπαραστάτη ακολουθεί τη θητεία των δημοτικών αρχών.

2. Η διαδικασία για την επιλογή του συμπαραστάτη πρέπει να έχει ολοκληρωθεί σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των δημοτικών αρχών. Ο συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης επιλέγεται με απόφαση η οποία λαμβάνεται με μυστική ψηφοφορία και με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του δημοτικού συμβουλίου. Αν δεν επιτευχθεί η επιλογή, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται κατά την ίδια ή μεταγενέστερη συνεδρίαση με την ίδια πλειοψηφία. Είναι επιτρεπτή με την ίδια πλειοψηφία και την αυτή διαδικασία η ανάκληση του συμπαραστάτη για πλημμελή εκτέλεση των καθηκόντων του, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου.

3. Ο συμπαραστάτης υποστηρίζεται διοικητικά από τις υπηρεσίες του δήμου, δέχεται καταγγελίες άμεσα θιγόμενων πολιτών και επιχειρήσεων για κακοδιοίκηση των υπηρεσιών του δήμου, των νομικών του προσώπων και των επιχειρήσεων του και διαμεσολαβεί προκειμένου να επιλυθούν τα σχετικά προβλήματα, ενώ είναι υποχρεωμένος να απαντά εγγράφως ή ηλεκτρονικά εντός τριάντα (30) ημερών στους ενδιαφερόμενους.

4. Η υποβολή καταγγελίας ή αναφοράς στο συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης δεν αναιρεί τη σχετική αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη ως ανεξάρτητης αρχής, ούτε τις αρμοδιότητες άλλων ελεγκτικών οργάνων και αρχών, καθώς και του Ελεγκτή Νομιμότητας.

5. Ο συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης συντάσσει ετήσια έκθεση. Η ετήσια έκθεση παρουσιάζεται από τον ίδιο και συζητείται στην ειδική δημόσια συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου για τον απολογισμό της δημοτικής αρχής κατά τις διατάξεις του άρθρου 217 του Κ.Δ.Κ., εντός τριάντα (30) ημερών από την υποβολή της. Ο συμπαραστάτης μπορεί επίσης να προβαίνει στη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης της δημοτικής διοίκησης και των σχέσεων της με το κοινό, τόσο στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσής του, όσο και επ' ευκαιρία σημαντικών προβλημάτων κακοδιοίκησης που ο ίδιος εντοπίζει. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι ειδικές προτάσεις του συμπαραστάτη υποβάλλονται στον δήμαρχο και κοινοποιούνται στο δημοτικό συμβούλιο και στον γενικό γραμματέα του δήμου. Τόσο η ετήσια έκθεση όσο και οι ειδικές προτάσεις του συμπαραστάτη αναρτώνται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του δήμου με φροντίδα των δημοτικών υπηρεσιών.

6. Ο συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης λαμβάνει αντιμισθία ισόποση με την αντιμισθία του προέδρου του δημοτικού συμβουλίου. Ως προς την καταστατική θέση και τις ευθύνες του συμπαραστάτη και της επιχείρησης ισχύουν οι σχετικές διατάξεις για τους δημοτικούς συμβούλους.

Άρθρο 78: Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών

1. Σε κάθε δήμο συγκροτείται και λειτουργεί με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, συμβούλιο ένταξης μεταναστών ως συμβουλευτικό όργανο του δήμου για την ενίσχυση της ένταξης των μεταναστών στην τοπική κοινωνία. Τα συμβούλια ένταξης μεταναστών αποτελούνται από πέντε (5) έως έντεκα (11) μέλη, τα οποία ορίζονται από το οικείο δημοτικό συμβούλιο. Ως μέλη ορίζονται δημοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι φορέων μεταναστών, εφόσον η έδρα αυτών ή παραρτήματος βρίσκεται εντός των διοικητικών ορίων του οικείου δήμου, ή εκπρόσωποι που επιλέγονται από την κοινότητα των μεταναστών που κατοικούν μόνιμα στον οικείο δήμο, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπει σχετικός κανονισμός, που εκδίδει με απόφασή του το οικείο δημοτικό συμβούλιο, καθώς και εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων οι οποίοι αναπτύσσουν εντός της διοικητικής περιφέρειας του οικείου δήμου δράση σχετική με τα προβλήματα των μεταναστών. Με την ίδια απόφαση ορίζεται πρόεδρος στο συμβούλιο ένταξης μεταναστών ένας εκ των δημοτικών συμβούλων μελών

του. Στα παραπάνω συμβούλια ορίζονται υποχρεωτικά ως μέλη αλλοδαποί δημοτικοί σύμβουλοι που έχουν τυχόν εκλεγεί. Η συμμετοχή στα ανωτέρω συμβούλια είναι τιμητική και άμισθη.

2. Έργο των συμβουλίων ένταξης μεταναστών είναι η καταγραφή και η διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, που κατοικούν μόνιμα στην περιφέρεια του οικείου δήμου, ως προς την ένταξή τους στην τοπική κοινωνία, την επαφή τους με δημόσιες αρχές ή τη δημοτική αρχή, η υποβολή εισηγήσεων προς το δημοτικό συμβούλιο για την ανάπτυξη τοπικών δράσεων προώθησης της ομαλής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και, εν γένει, την επίλυση των προβλημάτων που αυτοί αντιμετωπίζουν, ιδίως μέσω της οργάνωσης συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις δημοτικές υπηρεσίες, καθώς και τη διοργάνωση σε συνεργασία με τον οικείο δήμο εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής του τοπικού πληθυσμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Άρθρο 79: Πρόεδρος συμβουλίου δημοτικής κοινότητας

1. Την πρώτη Κυριακή του Σεπτεμβρίου, της έναρξης της δημοτικής περιόδου και την πρώτη Κυριακή του μηνός Φεβρουαρίου του τρίτου έτους αυτής, το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας συνέρχεται, ύστερα από πρόσκληση του συμβούλου του επιτυχόντος συνδυασμού, που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και σε περίπτωση ισοψηφίας εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου και εκλέγει με φανερή ψηφοφορία τον πρόεδρο και τον αντιπρό-εδρό του.

2. Αν η θέση του προέδρου ή του αντιπροέδρου του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας μείνει κενή λόγω θανάτου ή παραίτησης ή έκπτωσης από το αξίωμα ή εξαιτίας οποιουδήποτε άλλου λόγου, εκλέγεται νέος πρόεδρος ή αντιπρόεδρος εντός μηνός, από την ημερομηνία όπου η θέση έμεινε κενή. Για την εκλογή νέου προέδρου ή αντιπροέδρου του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

3. Στον πρόεδρο του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας παρέχονται από το δήμο έξοδα κίνησης που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων.

Άρθρο 80: Πρόεδρος συμβουλίου και εκπρόσωπος τοπικής κοινότητας

1. Πρόεδρος του συμβουλίου τοπικής κοινότητας ή εκπρόσωπος τοπικής κοινότητας είναι ο υποψήφιος του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού στην τοπική κοινότητα που έχει λάβει τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης και σε περίπτωση ισοψηφίας αυτός που είναι γραμμένος πρώτος στην απόφαση της ανακήρυξης.

2. Αν η θέση του προέδρου του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας ή του εκπροσώπου τοπικής κοινότητας κενωθεί λόγω θανάτου ή παραίτησης ή έκπτωσης από το αξίωμα ή εξαιτίας οποιουδήποτε άλλου λόγου, τη θέση του καταλαμβάνει ο επόμενος σε σταυρούς προτίμησης στην τοπική κοινότητα.

3. Ο πρόεδρος του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας είναι μέλος του τοπικού συμβουλίου και προεδρεύει στις συνεδριάσεις του. Ο πρόεδρος του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας και ο εκπρόσωπος της τοπικής κοινότητας μετέχει στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου με δικαίωμα ψήφου, όταν στην ημερήσια διάταξη περιλαμβάνεται θέμα που αφορά ειδικά την αντίστοιχη τοπική κοινότητα.

4. Στον πρόεδρο του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας και στον εκπρόσωπο τοπικής κοινότητας παρέχονται από το δήμο έξοδα κίνησης, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων.

Άρθρο 81: Αρμοδιότητες προέδρου και αντιπροέδρου δημοτικής κοινότητας

1. Ο πρόεδρος του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας πέρα από τις αρμοδιότητες εκείνες που προβλέπονται από άλλες διατάξεις, ασκεί και τις εξής αρμοδιότητες:

α) Εκπροσωπεί το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας.

β) Ασκήει κάθε αρμοδιότητα που του ανατίθεται από τον δήμαρχο. Μεταφέρει και παρουσιάζει στον δήμαρχο και στα άλλα αρμόδια όργανα του δήμου τα προβλήματα της κοινότητας, συνεργάζεται με τον δήμαρχο, τους αντιδήμαρχους και τις αρμόδιες δημοτικές υπηρεσίες προκειμένου να προετοιμάσει κάθε θέμα που θα συζητηθεί στο συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας, παρακολουθεί την προώθηση από το δήμο των θεμάτων που αναφέρονται στις αποφάσεις του συμβουλίου που έχουν σταλεί σε αυτόν. Συμμετέχει στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου, στις οποίες καλείται υποχρεωτικά με δικαίωμα ψήφου, όταν στην ημερήσια διάταξη περιλαμβάνεται θέμα που αφορά ειδικά την αντίστοιχη δημοτική κοινότητα.

γ) Εκτελεί τις αποφάσεις του συμβουλίου που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του επόμενου άρθρου.

δ) Ενεργεί πληρωμές από την πάγια προκαταβολή, που συνιστάται κατά τις σχετικές διατάξεις.

2. Στον πρόεδρο του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας παρέχονται από το δήμο έξοδα κίνησης, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

3. Ο αντιπρόεδρος του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας αναπληρώνει τον πρόεδρο του συμβουλίου σε όλα τα καθήκοντά του, όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται.

Άρθρο 82: Αρμοδιότητες προέδρου τοπικής κοινότητας – εκπροσώπου τοπικής κοινότητας

Ο πρόεδρος της τοπικής κοινότητας ή ο εκπρόσωπος ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) μεριμνά για την καλή κατάσταση του δικτύου εσωτερικής και αγροτικής οδοποιίας της τοπικής κοινότητας, εποπτεύοντας τις εργασίες συντήρησης και υποβάλλοντας προς την τεχνική υπηρεσία δια του αρμόδιου αντιδήμαρχου, σχετικό υπόμνημα όπου αναγράφεται το είδος των εργασιών, ο τόπος και ο χρόνος που έγιναν αυτές,

β) μεριμνά για την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων και συνεργάζεται με την αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την καλή τήρηση αυτής,

γ) λαμβάνει μέτρα για την άμεση αποκατάσταση των ζημιών επείγοντος χαρακτήρα στα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης και σε εξαιρετικές περιπτώσεις αναθέτει την εκτέλεση των εργασιών αποκατάστασης ζημιών μικρής κλίμακας εάν από την καθυστέρηση αποκατάστασης δημιουργείται άμεσος κίνδυνος για την επαρκή υδροδότηση της τοπικής κοινότητας, ενημερώνοντας εγγράφως για το λόγο αυτόν τον αρμόδιο αντιδήμαρχο ή τον πρόεδρο της ΔΕΥΑ,

δ) μεριμνά για την αποκατάσταση ζημιών και την καλή λειτουργία του δικτύου δημοτικού φωτισμού και συνεργάζεται γι' αυτό με την αρμόδια υπηρεσία του δήμου,

ε) μεριμνά για την καλή κατάσταση και την ασφάλεια των εγκαταστάσεων των παιδικών χαρών και συνεργάζεται με τον υπεύθυνο λειτουργίας των παιδικών χαρών του δήμου,

στ) μεριμνά για την εύρυθμη λειτουργία, τη συντήρηση και την ευταξία του κοιμητηρίου της τοπικής κοινότητας, προεγκρίνει την κατασκευή οικογενειακών τάφων και λοιπών ταφικών μνημείων και εκδίδει τις άδειες ταφής, παράτασης ταφής και ανακομιδής οστών,

ζ) καταγράφει τα μέσα και το ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και είναι υπεύθυνος της ομάδας πυρασφάλειας της τοπικής κοινότητας. Για την κατάρτιση του σχεδίου πρόληψης πυρκαγιών και άλλων φυσικών καταστροφών συνεργάζεται με τα αρμόδια όργανα του δήμου ενώ κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων αντιμετώπισης πυρκαγιών ή φυσικών καταστροφών τίθεται στη διάθεση των αρμοδίων αρχών,

η) είναι υπεύθυνος για την προστασία της δημοτικής περιουσίας στα όρια της τοπικής κοινότητας και έχει καθήκον να αναφέρει αμελλητί στον δήμαρχο ή στον αρμόδιο αντιδήμαρχο ζημιές ή προσβολές των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων του δήμου,

θ) εισηγείται στο τοπικό συμβούλιο θέματα της αρμοδιότητάς του και εκτελεί τις αποφάσεις του τοπικού συμβουλίου,

ι) ενεργεί πληρωμές από την πάγια προκαταβολή, που συνιστάται κατά τις σχετικές διατάξεις.

Άρθρο 83: Αρμοδιότητες συμβουλίου δημοτικής κοινότητας

1. Το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες στα όρια της δημοτικής κοινότητας:

α) αποφασίζει για την προέγκριση ίδρυσης ή εγκατάστασης καταστημάτων, επιχειρήσεων και λοιπών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία,

β) αποφασίζει για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας μουσικής,

γ) προτείνει τους χώρους λειτουργίας των λαϊκών αγορών, τις θέσεις όπου επιτρέπεται η άσκηση υπαίθριου στάσιμου εμπορίου, η λειτουργία εμποροπανηγύρεων, χριστουγεννιάτικων αγορών και γενικά οι υπαίθριες εμπορικές δραστηριότητες. Οι αποφάσεις του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας για τις περιπτώσεις αυτές, λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του και αποστέλλονται στην επιτροπή ποιότητας ζωής, προκειμένου να διαμορφώσει την εισήγησή της προς το δημοτικό συμβούλιο για την έκδοση των προβλεπόμενων σχετικών τοπικών κανονιστικών αποφάσεων.

2. Το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας εκφράζει γνώμες και διατυπώνει προτάσεις είτε με δική του πρωτοβουλία είτε κατόπιν παραπομπής, από τα αρμόδια όργανα του δήμου, σχετικά με τα ακόλουθα θέματα:

α) τις υπηρεσιακές μονάδες του δήμου για τις οποίες συντρέχουν δυνατότητες λειτουργίας τους στη δημοτική κοινότητα με κριτήριο ότι θα συμβάλλουν στην καλύτερη εξυπηρέτηση των δημοτών και στην ανάπτυξη της περιοχής,

β) την αξιοποίηση των ακινήτων του δήμου που βρίσκονται στην περιοχή της δημοτικής κοινότητας,

γ) την πολεοδομική ανάπτυξη και ανάπλαση της περιοχής,

δ) τη συντήρηση των δημοτικών οδών, τη συντήρηση, καθαριότητα και λειτουργία των πλατειών, δημοτικών αλσών, κήπων, υπαίθριων χώρων αναψυχής και γενικά όλων των κοινόχρηστων και κοινωφελών χώρων της περιοχής της δημοτικής κοινότητας,

ε) την κυκλοφορία και τη συγκοινωνία της περιοχής της δημοτικής κοινότητας,

στ) την εκτέλεση νέων έργων, τη συντήρηση και λειτουργία των έργων που έχουν εκτελεστεί,

ζ) την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, την αναβάθμιση της αισθητικής περιοχών, καθώς και για την καθαριότητα αυτών,

η) την προστασία της δημόσιας υγείας και την προστασία των κατοίκων από την ηχορύπανση,

θ) την περισυλλογή και εν γένει τη μέριμνα για τα αδέσποτα ζώα,

ι) τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων και γενικότερα την ανάπτυξη της περιοχής της δημοτικής κοινότητας σε πολιτιστικά, πνευματικά, κοινωνικά θέματα,

ια) τη μέριμνα για την υγεία, την πρόνοια και την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και γενικά τη φροντίδα ώστε η λειτουργία και ανάπτυξη της περιοχής της δημοτικής κοινότητας να αποβλέπει στην καλύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων της,

ιβ) την εύρυθμη λειτουργία των δημοτικών ιδρυμάτων, δημοτικών νομικών προσώπων, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, δημοτικών επιχειρήσεων και γενικότερα των παρεχόμενων υπηρεσιών στην περιφέρεια της δημοτικής κοινότητας,

ιγ) την τροποποίηση των ορίων της δημοτικής κοινότητας,

ιδ) την εξέταση γενικών ή ειδικών προβλημάτων που αφορούν τους κατοίκους και την περιφέρεια της δημοτικής κοινότητας ιδίως αστεγών και ευπαθών ομάδων του πληθυσμού της περιοχής της,

ιε) την αξιοποίηση των τοπικών πόρων της περιοχής της δημοτικής κοινότητας.

3. Προωθεί τον εθελοντισμό και συνεργάζεται με ομάδες εθελοντών για την εξυπηρέτηση των αναγκών της τοπικής κοινότητας.

4. Ο πρόεδρος και τα συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων ασκούν και τις αρμοδιότητες του προέδρου και των συμβουλίων των τοπικών κοινοτήτων που προβλέπονται στα άρθρα 82 και 84 του παρόντος.

5. Οι αποφάσεις των συμβουλίων των δημοτικών κοινοτήτων δημοσιεύονται, σύμφωνα με τις διατάξεις για τη δημοσίευση των αποφάσεων του δημοτικού συμβουλίου.

Ο πρόεδρος του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας μέσα σε οκτώ (8) ημέρες από τη συνεδρίαση διαβιβάζει στο δήμαρχο απόσπασμα των πρακτικών του συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει κάθε απόφαση του συμβουλίου χωριστά, μαζί με αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης.

Οι σχετικές διατάξεις για τα κωλύματα συμμετοχής στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου εφαρμόζονται και στα συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων.

6. Οι αποφάσεις των συμβουλίων των δημοτικών κοινοτήτων είναι εκτελεστές από τη δημοσίευσή τους, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, με την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 1.

7. Οι πράξεις των συμβουλίων των δημοτικών κοινοτήτων που λαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου αυτού προσβάλλονται με ειδική διοικητική προσφυγή ενώπιον του Ελεγκτή Νομιμότητας σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 227 του παρόντος.

8. Ο δήμαρχος, με απόφασή του, που δημοσιεύεται σε μία (1) τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα και στην ιστοσελίδα του δήμου μπορεί να μεταβιβάζει αρμοδιότητές του στους προέδρους των συμβουλίων των δημοτικών κοινοτήτων.

9. Το δημοτικό συμβούλιο με απόφαση, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, μπορεί να μεταβιβάζει συγκεκριμένες αρμοδιότητές του στα συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων. Η

απόφαση αυτή δημοσιεύεται σε μία (1) τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα, και αναρτάται στην ιστοσελίδα του δήμου. Οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται μέσα στα όρια της δημοτικής κοινότητας.

Άρθρο 84: Αρμοδιότητες συμβουλίου τοπικής κοινότητας

Το συμβούλιο στα όρια της τοπικής κοινότητας ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Διατυπώνει γνώμη στο δημοτικό συμβούλιο για:

- α) τον ορισμό των υπηρεσιακών μονάδων του δήμου που υπάρχει ανάγκη να λειτουργήσουν στην περιφέρειά του,
- β) την αξιοποίηση των ακινήτων του δήμου, που βρίσκονται στην τοπική κοινότητα,
- γ) την πολεοδομική ανάπτυξη και ανάπτυξη της περιοχής,
- δ) τον τρόπο διάθεσης των βοσκήσιμων εκτάσεων που βρίσκονται στην περιφέρεια της τοπικής κοινότητας,
- ε) την εκμίσθωση χωρίς δημοπρασία δημοτικών δασικών εκτάσεων, που βρίσκονται στην περιφέρεια της τοπικής κοινότητας,
- στ) για την εκποίηση, εκμίσθωση, δωρεάν παραχώρηση χρήσης, ανταλλαγή και δωρεά, περιουσιακών στοιχείων του δήμου που βρίσκονται στα όρια της τοπικής κοινότητας.

2. Προτείνει στην επιτροπή ποιότητας ζωής:

- α) τους χώρους λειτουργίας των λαϊκών αγορών και τις θέσεις που επιτρέπεται η άσκηση υπαίθριου στάσιμου εμπορίου, η λειτουργία των εμποροπανηγύρεων, των χριστουγεννιάτικων αγορών και γενικά των υπαίθριων εμπορικών δραστηριοτήτων στην περιφέρειά του,
- β) τους χώρους στάθμευσης οχημάτων.

3. Με αιτιολογημένη απόφασή του, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του, εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο, όταν ληφθεί από αυτό σχετική απόφαση, για τη χορήγηση χρηματικών βοηθημάτων και ειδών διαβίωσης ή περίθαλψης σε οικονομικά αδύνατους κατοίκους και πολύτεκνους, καθώς και τη μείωση δημοτικών φόρων ή τελών ή απαλλαγή από αυτούς για τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις πρόσωπα, καθώς και τα πρόσωπα που χρήζουν «βοήθειας στο σπίτι» και «διοικητικής βοήθειας».

4. Η αποδοχή κληροδοτήματος, κληρονομιάς ή δωρεάς, η οποία διατίθεται ρητά και αποκλειστικά για τοπική κοινότητα, γίνεται από την οικονομική επιτροπή μετά από σύμφωνη γνώμη του οικείου συμβουλίου.

5. Προωθεί τον εθελοντισμό και συνεργάζεται με ομάδες εθελοντών για την εξυπηρέτηση των αναγκών της τοπικής κοινότητας.

6. Το δημοτικό συμβούλιο στην αρχή κάθε δημοτικής περιόδου, με απόφασή του, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, μπορεί να αναθέτει στα συμβούλια τοπικών κοινοτήτων την άσκηση και άλλων αρμοδιοτήτων, εκτός από:

- i. την έκδοση κανονιστικών πράξεων,
- ii. την επιβολή φόρων, τελών και δικαιωμάτων,
- iii. τη σύναψη δανείων,
- iv. τη σύσταση και λειτουργία δημοτικών ιδρυμάτων και λοιπών δημοτικών νομικών προσώπων, καθώς και για την εκλογή των μελών των συλλογικών οργάνων που τα διοικούν και
- v. τις αποφάσεις που κατά ειδικές διατάξεις λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία των μελών του δημοτικού συμβουλίου.

Η απόφαση αυτή αναρτάται στην ιστοσελίδα του δήμου και δημοσιεύεται σε μία (1) τουλάχιστον εφημερίδα του νομού.

7. Αν για οποιονδήποτε λόγο το συμβούλιο της τοπικής κοινότητας δεν ασκεί τις παραπάνω αρμοδιότητες, τότε τις ασκεί ο δήμος με τα αρμόδια όργανά του. Σχετική διαπιστωτική πράξη εκδίδει το δημοτικό συμβούλιο, μετά από σχετική εισήγηση του κατά τόπο αρμόδιου αντιδημάρχου.

8. Στις τοπικές κοινότητες στις οποίες εκλέγεται τοπικός εκπρόσωπος αυτός ασκεί και τις αρμοδιότητες του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας.

9. Με απόφαση του δημάρχου μετά από εισήγηση της εκτελεστικής επιτροπής ορίζονται υπάλληλοι του δήμου για τη γραμματειακή εξυπηρέτηση των συμβουλίων των τοπικών κοινοτήτων, του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας, τη στελέχωση των υπηρεσιών του δήμου που εδρεύουν σε τοπικές κοινότητες, καθώς και για την παροχή «διοικητικής βοήθειας» των κατοίκων και διατίθενται κατάλληλοι χώροι και εξοπλισμός για τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας.

10. Ο πρόεδρος της τοπικής κοινότητας διαβιβάζει, μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τη συνεδρίαση, στον δήμαρχο, απόσπασμα των πρακτικών του συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει κάθε απόφαση του συμβουλίου χωριστά, μαζί με αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης.

Άρθρο 85: Συνέλευση κατοίκων τοπικής κοινότητας

Στις τοπικές κοινότητες, με ευθύνη του εκπροσώπου της τοπικής κοινότητας ή του προέδρου του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας σε συνεργασία με τον αρμόδιο αντιδήμαρχο, καλούνται οι κάτοικοι και οι φορείς της τοπικής κοινότητας, τουλάχιστον μια φορά κατ' έτος σε συνέλευση, και προτείνουν στα αρμόδια όργανα του δήμου, ανάλογα με το χαρακτήρα των αναγκών των κατοίκων της τοπικής κοινότητας και τις προτεραιότητες για την τοπική ανάπτυξη, τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει ο δήμος ιδίως ως προς:

- α) την παροχή κοινωνικών ή άλλων υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση των κατοίκων της περιοχής τους,
- β) τη λήψη μέτρων για την προστασία των ηλικιωμένων και των παιδιών στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής του δήμου,
- γ) τα έργα που πρέπει να εκτελεστούν στην τοπική κοινότητα,
- δ) την παροχή υπηρεσιών για την τουριστική αξιοποίηση και προβολή της τοπικής κοινότητας,
- ε) την εφαρμογή πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και αθλητικών προγραμμάτων και
- στ) κάθε άλλο θέμα που αφορά την τοπική κοινότητα.

Για την ανωτέρω διαδικασία τηρούνται πρακτικά από υπάλληλο του δήμου ενώ οι αποφάσεις για τα ανωτέρω θέματα λαμβάνονται από τους παρόντες με σχετική πλειοψηφία.

Άρθρο 86: Προϋπολογισμός της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας - Συμμετοχή του συμβουλίου στην κατάρτιση του επιχειρησιακού και τεχνικού προγράμματος του δήμου

1. Κάθε έτος το δημοτικό συμβούλιο με απόφασή του καθορίζει το ανώτατο ύψος του προϋπολογισμού εξόδων του επόμενου έτους της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας. Η απόφαση αυτή διαβιβάζεται στο συμβούλιο της έως το τέλος Ιουνίου.

2. Το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας καταρτίζει σχέδιο του προϋπολογισμού εξόδων της κοινότητας για το επόμενο οικονομικό έτος. Ο προϋπολογισμός δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το ανώτατο ποσό που καθορίστηκε σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο. Το σχέδιο συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση, η οποία περιέχει αιτιολόγηση κάθε εγγραφής και αποστέλλεται έγκαιρα στην οικονομική επιτροπή έως το τέλος Αυγούστου.

3. Η οικονομική επιτροπή εξετάζει:

- i) αν οι συνολικές δαπάνες που αναγράφονται στο σχέδιο του προϋπολογισμού εξόδων της κοινότητας υπερβαίνουν το ανώτατο ποσό που έχει καθοριστεί από το δημοτικό συμβούλιο για κάθε δημοτική ή τοπική κοινότητα,
- ii) αν οι δαπάνες αφορούν τις αρμοδιότητες που έχουν μεταβιβαστεί από το δημοτικό συμβούλιο στο συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας και
- iii) αν οι δαπάνες είναι νόμιμες.

Η οικονομική επιτροπή διαγράφει κάθε δαπάνη που δεν συγκεντρώνει τις πιο πάνω υπό στοιχεία ii) και iii) προϋποθέσεις και, σε περίπτωση υπέρβασης του πιο πάνω ανώτατου ποσού, περικόπτει τα επί μέρους κονδύλια.

Το σχέδιο προϋπολογισμού εξόδων των δημοτικών κοινοτήτων, όπως τελικά διαμορφώνεται από την οικονομική επιτροπή, εντάσσεται στο σχέδιο προϋπολογισμού του δήμου. Στον προϋπολογισμό του δήμου περιλαμβάνονται ιδιαίτερα κεφάλαια για κάθε τοπική και δημοτική κοινότητα.

Το πιο πάνω σχέδιο προϋπολογισμού εξόδων τοπικής και δημοτικής κοινότητας, αν δεν καταρτιστεί ή δεν υποβληθεί εμπρόθεσμα στην οικονομική επιτροπή, καταρτίζεται από αυτήν.

4. Το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας με απόφαση που λαμβάνεται ένα μήνα τουλάχιστον πριν την κατάρτιση του επιχειρησιακού και τεχνικού προγράμματος του δήμου, εισηγείται στην εκτελεστική επιτροπή με σειρά προτεραιότητας, ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα των αναγκών των κατοίκων της περιφέρειάς του και τις προτεραιότητες για την τοπική ανάπτυξη, τις δράσεις που πρέπει να περιλαμβάνει το επιχειρησιακό πρόγραμμα του δήμου και τα έργα που πρέπει να εκτελεστούν.

5. Στη συνεδρίαση του συμβουλίου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας για τη λήψη των αποφάσεων της προηγούμενης παραγράφου, καλούνται οι κοινωνικοί φορείς της περιφέρειάς της δημοτικής ή τοπικής

κοινότητας, προκειμένου να υποβάλλουν τις προτάσεις τους. Εάν το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας δεν υποβάλλει εισήγηση εμπρόθεσμα στην εκτελεστική επιτροπή, το σχέδιο του επιχειρησιακού και τεχνικού προγράμματος του δήμου καταρτίζεται χωρίς αυτήν.

Άρθρο 87: Διαδικασία υλοποίησης αποφάσεων συμβουλίου δημοτικής και τοπικής κοινότητας

1. Οι αποφάσεις του συμβουλίου με τις οποίες διατυπώνονται οι προτάσεις για τα θέματα της αρμοδιότητάς τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 83 και 84 του παρόντος, διαβιβάζονται στον δήμαρχο μέσα σε προθεσμία οκτώ (8) ημερών από τη συνεδρίαση. Ο δήμαρχος φροντίζει να τεθούν αμέσως υπόψη των αρμόδιων οργάνων του δήμου τα οποία οφείλουν να τις μελετήσουν και να ενημερώσουν σχετικά για κάθε θέμα το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας μέσα σε ένα (1) μήνα.

2. Τα αρμόδια όργανα μπορούν:

α) να επιστρέψουν την απόφαση του συμβουλίου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας με παρατηρήσεις για επανεξέταση τυχόν του θέματος,

β) να την παραπέμψουν στο δημοτικό συμβούλιο,

γ) να τη διαβιβάσουν στις αρμόδιες υπηρεσίες του δήμου για να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες.

Σε κάθε περίπτωση τα αρμόδια όργανα του δήμου οφείλουν να ενημερώνουν τον πρόεδρο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας για τα μέτρα που παίρνονται για την προώθηση των θεμάτων που περιλαμβάνονται στις αποφάσεις του συμβουλίου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας.

3. Ο πρόεδρος του συμβουλίου, της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας στον οποίο κοινοποιούνται όλες οι ενέργειες, πράξεις και παρατηρήσεις των οργάνων και υπηρεσιών του δήμου που αναφέρονται στις αποφάσεις γενικά του συμβουλίου της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας, υποχρεούται να ενημερώνει αμέσως το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας.

4. Στα συμβούλια των δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων αποστέλλεται αντίγραφο της ημερήσιας διάταξης του δημοτικού συμβουλίου και των αποφάσεων αυτού και των άλλων συλλογικών οργάνων του δήμου.

Άρθρο 88: Σύγκληση του συμβουλίου τοπικής και δημοτικής κοινότητας

1. Το συμβούλιο της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας συνεδριάζει ύστερα από πρόσκληση του προέδρου του υποχρεωτικά τουλάχιστον μία (1) φορά το μήνα, καθώς και όταν το απαιτούν οι υποθέσεις της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας.

2. Ο πρόεδρος καλεί το συμβούλιο σε συνεδρίαση με γραπτή πρόσκληση ή ηλεκτρονικά, στην οποία αναφέρονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Η πρόσκληση δημοσιεύεται στο γραφείο της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας, και επιδίδεται στους συμβούλους τρεις (3) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για τη συνεδρίαση.

3. Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις, η πρόσκληση αυτή μπορεί να επιδοθεί την ημέρα της συνεδρίασης. Στην πρόσκληση πρέπει να αναφέρεται για ποιο λόγο η συνεδρίαση είναι κατεπείγουσα. Πριν από τη συζήτηση το συμβούλιο αποφαινεται για το κατεπείγον των θεμάτων.

4. Ο πρόεδρος καλεί το συμβούλιο, όποτε το ζητήσει, με γραπτή αίτηση, το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον των κατοίκων της τοπικής κοινότητας. Στην αίτηση αναφέρονται τα θέματα που θα συζητηθούν. Εάν ο πρόεδρος δεν συγκαλέσει το συμβούλιο το αργότερο μέσα σε δέκα (10) ημέρες από την παραλαβή της αίτησης, το συμβούλιο συνέρχεται με πρόσκληση του αμέσως επόμενου πλειοψηφήσαντος συμβούλου.

5. Αν ο πρόεδρος της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας παραλείπει αδικαιολόγητα επί δύο (2) συνεχείς μήνες ή δύο (2) συνεχείς φορές κατά τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων να συγκαλέσει το συμβούλιο, μπορεί να τεθεί σε αργία και σε περίπτωση υποτροπής να τιμωρηθεί με την ποινή της έκπτωσης από το αξίωμα κατά την προβλεπόμενη πειθαρχική διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 234 του παρόντος.

Άρθρο 89: Τόπος συνεδρίασης, απαρτία και λήψη αποφάσεων του συμβουλίου της τοπικής και δημοτικής κοινότητας

1. Οι συνεδριάσεις του συμβουλίου της τοπικής και δημοτικής κοινότητας είναι δημόσιες και γίνονται στο γραφείο αυτής υπό την προεδρία του προέδρου του συμβουλίου.

2. Το συμβούλιο έχει απαρτία όταν είναι παρόντα τα δύο τρίτα (2/3) των μελών του.

3. Το συμβούλιο λαμβάνει τις αποφάσεις του με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, αν δεν υπάρχει άλλη διάταξη που ορίζει διαφορετικά.
4. Αν κάποιο μέλος του συμβουλίου αρνηθεί την ψήφο ή δώσει λευκή ψήφο, λογίζεται ως παρόν κατά τη συνεδρίαση και η ψήφος του λογίζεται ως αρνητική.
5. Τα μέλη του συμβουλίου της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας που ήταν παρόντα κατά την έναρξη της συνεδρίασης και με την παρουσία τους υπήρξε απαρτία, και αν ακόμη αποχωρήσουν, λογίζονται, ως παρόντα μέχρι το τέλος της συνεδρίασης. Ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται όχι μόνο για τη συζήτηση κάθε συγκεκριμένου θέματος αλλά και για ολόκληρη συνεδρίαση. Στην περίπτωση αυτή, για τη λήψη απόφασης επί κάθε συγκεκριμένου θέματος η απαιτούμενη πλειοψηφία δεν υπολογίζεται επί των πραγματικά παρόντων μελών κατά την ψηφοφορία, αλλά βάσει του αριθμού των μελών που απαιτούνται για την απαρτία.
6. Οι διατάξεις που αναφέρονται στο κώλυμα συμμετοχής δημοτικού συμβούλου στη συνεδρίαση του συμβουλίου εφαρμόζονται και για τους συμβούλους της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας.

Άρθρο 90: Υποχρεώσεις συμβούλων τοπικών και δημοτικών κοινοτήτων

1. Οι σύμβουλοι της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας έχουν υποχρέωση να μετέχουν σε όλες τις συνεδριάσεις του συμβουλίου και όλων των επιτροπών στις οποίες τους έχει εκλέξει το συμβούλιο, καθώς και να εκτελούν τα λοιπά καθήκοντά τους, όπως προβλέπει ο νόμος. Έχουν, επίσης, υποχρέωση, μέσα στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, να εκτελούν με επιμέλεια κάθε εργασία που τους αναθέτει νόμιμα το συμβούλιο.
2. Ο σύμβουλος της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας εκφράζει τη γνώμη του και ψηφίζει κατά συνείδηση, αποβλέποντας πάντοτε στην εξυπηρέτηση του συμφέροντος του συνόλου των κατοίκων της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας.
3. Οι σύμβουλοι των τοπικών ή δημοτικών κοινοτήτων έχουν τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των δημοτικών συμβούλων. Η παραβίαση των σχετικών διατάξεων επιφέρει τις αντίστοιχες συνέπειες.

Άρθρο 91: Γραφείο τοπικής ή δημοτικής κοινότητας

Κάθε τοπική ή δημοτική κοινότητα διαθέτει τοπικό ή δημοτικό γραφείο. Το δημοτικό συμβούλιο καθορίζει ποιες υπηρεσιακές μονάδες μπορούν να λειτουργήσουν στις τοπικές ή δημοτικές κοινότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄: ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΑΙΡΕΤΩΝ

Άρθρο 92: Αντιμισθία αιρετών

1. Οι δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων, λαμβάνουν αντιμισθία η οποία καταβάλλεται από το δήμο.
2. Η αντιμισθία των δημάρχων σε δήμους με πληθυσμό άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων είναι ισοποση με το σύνολο των πάσης φύσεως αποδοχών του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου, των δημάρχων των δήμων με πληθυσμό από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως εκατό χιλιάδες (100.000) κατοίκους είναι ισοποση με το ογδόντα τοις εκατό (80%) των ανωτέρω αποδοχών και των δημάρχων των δήμων με πληθυσμό κάτω των είκοσι χιλιάδων (20.000) κατοίκων είναι ισοποση με το εξήντα τοις εκατό (60%) των ανωτέρω αποδοχών.
3. Οι αντιδήμαρχοι λαμβάνουν το πενήντα τοις εκατό (50%) της αντιμισθίας που αναλογεί στο δήμαρχο, ενώ οι πρόεδροι των δημοτικών συμβουλίων λαμβάνουν το σαράντα τοις εκατό (40%) αυτής.
4. Η αντιμισθία που δικαιούνται τα αιρετά όργανα των δήμων, τα οποία χαρακτηρίζονται ως Άτομα με Αναπηρίες, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, προσαυξάνεται κατά είκοσι τοις εκατό (20%).
5. Σε περίπτωση που η αντιμισθία δημάρχων, αντιδημάρχων και προέδρων δημοτικών συμβουλίων της παρ. 1 του άρθρου 93, είναι μικρότερη των πάσης φύσεως αποδοχών της θέσης τους, η αντιμισθία προσαυξάνεται κατά το ποσό της διαφοράς και μέχρι το ύψος των αποδοχών του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου.

6. Αν οι δήμαρχοι, αντιδήμαρχοι και πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων έχουν τεθεί σε αργία, την αντιμισθία τους λαμβάνουν οι αναπληρωτές τους. Αν ο αναπληρωτής είναι αντιδήμαρχος λαμβάνει αντιμισθία από ένα μόνο αξίωμα.

7. Δήμαρχοι που απουσιάζουν δικαιολογημένα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, λαμβάνουν το ήμισυ (1/2) της αντιμισθίας. Το υπόλοιπο ήμισυ (1/2) καταβάλλεται στον αντίστοιχο αναπληρωτή. Αν απουσιάζει αντιδήμαρχος για το ίδιο χρονικό διάστημα, λαμβάνει το ήμισυ (1/2) της αντιμισθίας που δικαιούται.

8. Οι δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι, καθώς και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων και οι σύμβουλοι που έχουν περισσότερα από ένα αξιώματα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, λαμβάνουν τις απολαβές μόνο από ένα αξίωμα. Οι ανωτέρω επιλέγουν τις απολαβές που λαμβάνουν από κάθε αξίωμα με υπεύθυνη δήλωση που υποβάλλεται και στους δύο φορείς.

Άρθρο 93: Ειδική άδεια κατά τη διάρκεια της θητείας των αιρετών του δήμου που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα

1. Στους δημάρχους, αντιδημάρχους και προέδρους δημοτικών συμβουλίων όλων των δήμων, καθώς και στους προέδρους συνδέσμων, των οποίων ο πληθυσμός των μελών του συνολικά είναι άνω των διακοσίων χιλιάδων (200.000) κατοίκων που είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. ή υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημοσίων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, καθώς και σε εκείνους που είναι υπάλληλοι λοιπών Ν.Π.Ι.Δ. χορηγείται άδεια άνευ αποδοχών για όλο το διάστημα της θητείας τους.

Οι ανωτέρω ρυθμίσεις εφαρμόζονται και στον συμπαράστατη του δημότη και της επιχείρησης.

2. Την ειδική άδεια του παρόντος άρθρου λαμβάνουν υποχρεωτικά τα ανωτέρω πρόσωπα ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης. Το χρονικό διάστημα χρήσης της θεωρείται πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν.

3. Οι εισφορές επί των αποδοχών της θέσης των αιρετών της παραγράφου 1 που αντιστοιχούν στον ασφαλισμένο αιρετό, βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου, ενώ οι τυχόν εισφορές που αντιστοιχούν στον εργοδότη βαρύνουν τον προϋπολογισμό του φορέα από τον οποίο προέρχεται. Για τους υπαλλήλους των λοιπών Ν.Π.Ι.Δ. το σύνολο των εισφορών τους βαρύνει τον προϋπολογισμό του οικείου δήμου.

4. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης καθορίζεται, η διαδικασία καταβολής των εισφορών, επί των αποδοχών της οργανικής θέσης, στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

5. Στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων που έχουν την ιδιότητα της παραγράφου 1 του παρόντος χορηγείται από την υπηρεσία της οργανικής τους θέσης ειδική άδεια εξήντα (60) ημερών κατ' έτος επιπλέον της κανονικής και με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι δεν είναι δήμαρχοι ή αντιδήμαρχοι ή πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων. Με τις ίδιες προϋποθέσεις χορηγείται ειδική άδεια μέχρι τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες, κατ' έτος, επιπλέον της κανονικής τους άδειας, στους προέδρους των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων, καθώς και στους προέδρους των Συνδέσμων Δήμων. Ειδική άδεια εξήντα (60) ημερών λαμβάνουν, επίσης, και οι πρόεδροι των δημοτικών κοινοτήτων και τριάντα (30) ημερών οι πρόεδροι ή οι εκπρόσωποι των τοπικών κοινοτήτων. Η ειδική άδεια των εξήντα (60) και τριάντα (30) ημερών μπορεί να χορηγείται και τμηματικά σε εργάσιμες ημέρες και ώρες μετά από σχετική αίτηση του αιρετού. Η άδεια αυτή χορηγείται υποχρεωτικά από την υπηρεσία του αιρετού και το χρονικό διάστημα χρήσης της θεωρείται πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν.

6. Οι ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και για όσους είναι ιατροί του Ε.Σ.Υ., μέλη Δ.Ε.Π Πανεπιστημίων και Ε.Π.Τ.Ε.Ι. περιλαμβανομένων και του ειδικού και επιστημονικού προσωπικού, καθώς και για αναπληρωτές καθηγητές μέσης εκπαίδευσης και δικηγόρους με σχέση έμμισθης εντολής.

7. Δημόσιοι υπάλληλοι και υπάλληλοι των φορέων του δημόσιου τομέα με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και εάν υπηρετούν, εκλεγόμενοι δήμαρχοι, δημοτικοί σύμβουλοι, καθώς και πρόεδροι δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων ή εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων, διαρκούς της θητείας τους, δεν μετατίθενται ούτε αποσπώνται εκτός των διοικητικών ορίων του δήμου στον οποίο έχουν εκλεγεί. Οι υπάλληλοι αυτοί, εφόσον υπηρετούν στα διοικητικά όρια άλλου δήμου μετά από αίτησή τους μετατίθενται ή αποσπώνται εκεί όπου έχουν εκλεγεί. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αντίστοιχη υπηρεσία ή θέση, μετατίθενται ή αποσπώνται στην πλησιέστερη υπηρεσία προς το δήμο όπου εξελέγησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΜΕΤΑΒΙΒΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ

Άρθρο 94 : Πρόσθετες αρμοδιότητες δήμων

1. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και υπό τον τομέα β' («Περιβάλλον») προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«11. Η έκδοση οικοδομικών αδειών, ο προέλεγχος για την έκδοσή τους, ο έλεγχος μελετών για οικοδομικές άδειες, συναφούς χαρακτήρα πολεοδομικές αρμοδιότητες, καθώς και ο έλεγχος και η επιβολή προστίμων για την κατασκευή αυθαιρέτων κτισμάτων, κατά την κείμενη νομοθεσία, υπό την επιφύλαξη της περίπτωσης 45 του άρθρου 280 του παρόντος.

12. Ο έλεγχος των αρχιτεκτονικών, των στατικών, των υδραυλικών και των ηλεκτρομηχανολογικών μελετών, της μελέτης θερμομόνωσης, της μελέτης παθητικής πυροπροστασίας και των σχετικών φορολογικών στοιχείων για την έκδοση ή αναθεώρηση οικοδομικών αδειών βιομηχανικών κτιρίων, κατά τις ρυθμίσεις των παραγράφων 1 έως και 3 του άρθρου 5 του π.δ. 78/2006 (ΦΕΚ 80 Α').

13. Ο έλεγχος εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος πριν την έγκριση των πινακίδων εφαρμογής.

14. Η σύνταξη διαγραμμάτων εφαρμογής και διαγραμμάτων διαμορφωμένης κατάστασης.

15. Ο έλεγχος τοπογραφικών διαγραμμάτων που προορίζονται για σύνταξη πράξεων τακτοποιήσεως και αναλογισμού ή πράξεων εφαρμογής.

16. Επίβλεψη τοπογραφικών μελετών και μελετών Πράξεων Εφαρμογής Σ.Π..

17. Η σύνταξη Πράξεων Εφαρμογής.

18. Η παρακολούθηση του Προγράμματος Καθαρές Ακτές – Καθαρές Θάλασσες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

19. Η έκδοση απόφασης για τον καθορισμό μεμονωμένων κτιρίων ή των περιοχών, εντός των οποίων οι όψεις των κτιρίων πρέπει να αποπερατώνονται μέσα σε έξι (6) έτη από την έκδοση της οικοδομικής άδειας ή της ανωτέρω απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 6 του ν. 1577/1985 (ΦΕΚ 210 Α').

20. Η προκαταρκτική πρόταση ανάπλασης ορισμένης περιοχής, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των άρθρων 9 και 10 του ν. 2508/1997 (ΦΕΚ 124 Α').

21. Η γνωμοδότηση για παρέκκλιση από τους όρους δόμησης κατασκευής κτιρίων που προορίζονται για γεωκτηνοτροφικές, γεωπηνοτροφικές ή υδατοκαλλιεργητικές εγκαταστάσεις, καθώς και εγκαταστάσεις αποθήκευσης λιπασμάτων, φαρμάκων, ιχθυοτροφών, γεωργικών και αλιευτικών εφοδίων, γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων, στεγαστρών σφαγής ζώων και δεξαμενών από οποιοδήποτε υλικό.

22. Η εφαρμογή πολεοδομικών σχεδίων και συναφών εκτελεστών πράξεων, που δεν έχουν γενικότερο χαρακτήρα.

23. Ο έλεγχος εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος, κατ' άρθρο 115 Κ.Β.Π.Ν..

24. Η εφαρμογή εγκεκριμένων σχεδίων επί του εδάφους, κατά την πρόβλεψη της παρ. 1 του άρθρου 155 Κ.Β.Π.Ν..

25. Η διαχείριση στερεών αποβλήτων, σε επίπεδο προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, επεξεργασίας, ανακύκλωσης και εν γένει αξιοποίησης, διάθεσης, λειτουργίας σχετικών εγκαταστάσεων, κατασκευής μονάδων επεξεργασίας και αξιοποίησης, καθώς και αποκατάστασης υφιστάμενων χώρων εναπόθεσης (Χ.Α.Δ.Α.). Η διαχείριση πραγματοποιείται, σύμφωνα με τον αντίστοιχο σχεδιασμό, που καταρτίζεται από την Περιφέρεια κατά την ειδικότερη ρύθμιση του άρθρου 186 παρ. ΣΤ' αριθμ. 29 του παρόντος νόμου.

26. Η μέριμνα, σύμφωνα με τις ισχύουσες πυροσβεστικές διατάξεις, για την τήρηση των υποχρεώσεων καθαρισμού, από τους ιδιοκτήτες, νομείς, και επικαρπωτές, των οικοπεδικών και λοιπών ακάλυπτων χώρων, που βρίσκονται εντός πόλεων, κωμοπόλεων και οικισμών και σε απόσταση μέχρι 100 μέτρων από τα όριά τους, καθώς και η υποχρέωση αυτεπάγγελτου καθαρισμού από τους δήμους, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των υπόχρεων. Σε βάρος εκείνων που δεν συμμορφώνονται επιβάλλεται πρόστιμο πενήντα (50) λεπτών, ανά τετραγωνικό μέτρο του οικείου χώρου, το οποίο και αποτελεί έσοδο του οικείου δήμου, βεβαιούται εις βάρος τους η ισόποση σχετική δαπάνη του δήμου προς καθαρισμό και υποβάλλεται μήνυση για το αδίκημα του άρθρου 433 του Ποινικού Κώδικα.

27. Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ποιότητα των χαλύβων οπλισμού σκυροδέματος.

28. Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ποιότητα των προϊόντων τσιμέντου.

29. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας στεγνοκαθαριστηρίων, πλυντηρίων ρούχων, σιδηρωτηρίων ρούχων και ταπητοκαθαριστηρίων.»

2. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα γ' («**Ποιότητα Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων**»), προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«15. Η μελέτη των έργων συντήρησης και βελτίωσης του οδικού δικτύου αρμοδιότητας δήμου.

16. Η εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών, καθώς και η μελέτη, εκτέλεση και επίβλεψη των εργασιών σήμανσης, σηματοδότησης και ηλεκτροφωτισμού του οδικού δικτύου του δήμου.

17. Ο καθορισμός των αστικών γραμμών λεωφορείων, της αφετηρίας, της διαδρομής, των στάσεων και του τέρματος των αντίστοιχων γραμμών, καθώς και ο καθορισμός των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών αστικών και υπεραστικών γραμμών.

18. Ο καθορισμός κομίστρων αστικών φορέων παροχής συγκοινωνιακού έργου.

19. Η ρύθμιση κάθε θέματος, το οποίο αφορά στην εγκατάσταση, λειτουργία και στη συντήρηση ανελκυστήρων, καθώς και η χορήγηση των σχετικών τεχνικών επαγγελματικών αδειών, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 4 του π.δ. 78/2006 (ΦΕΚ 80 Α') και των σχετικών Κ.Υ.Α..

20. Η χορήγηση έγκρισης δομικής κατασκευής κεραίας σταθμού στην ξηρά, σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν.2801/2000 (ΦΕΚ 46 Α') και το άρθρο 24 Α'παρ. 5 εδάφιο ε' του ν.2072/1992 (ΦΕΚ 129 Α'), όπως ισχύει, καθώς και η επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες.

21. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης και άδειας λειτουργίας φωτοβόλων, σωλήνων, φωτεινών επιγραφών και ηλεκτροκίνητων ανυψωτικών μηχανημάτων, καθώς και ο έλεγχος της λειτουργίας αυτών.

22. Η σύσταση επιτροπής φιλικού διακανονισμού για την εξώδικη επίλυση των διαφορών ανάμεσα σε προμηθευτές και σε καταναλωτές ή ενώσεις καταναλωτών, η τήρηση αρχείων των πορισμάτων της οικείας επιτροπής καθώς και η τήρηση μητρώου καταναλωτών.

23. Ο καθορισμός των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών των αστικών και υπεραστικών γραμμών.

24. Η απαγόρευση της δημιουργίας θέσεων στάθμευσης σε συγκεκριμένους χώρους.

25. Η παραλαβή των αποσυρόμενων δικύκλων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων, όπου δεν υπάρχουν υποκαταστήματα του Ο.Δ.Δ.Υ..

26. Ο καθορισμός του εξωτερικού χρωματισμού των ΤΑΞΙ.

27. Η ανάκληση άδειας κυκλοφορίας αστικού λεωφορείου, από τον κύκλο εργασίας, εντός του ιδίου ημερολογιακού έτους κατ' άρθρο 31 του ν. 2963/2001.

28. Η περισυλλογή αδέσποτων σκύλων, καθώς και η ίδρυση ή βελτίωση εγκαταστάσεων καταφυγίων αδέσποτων σκύλων.

29. Ο καθορισμός των ωρών έναρξης και λήξης της εργασίας των ναυτεργατών και των αρτεργατών.

30. Η χορήγηση βιβλιαρίων υγείας στους εκδοροσφαγείς.

31. Η χορήγηση των αδειών παραγωγών και η θεώρησή τους από τον οικείο δήμο, όπου ο παραγωγός κατοικεί. Η αρμοδιότητα αυτή δεν αφορά την έκδοση αδειών στους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης.

32. Η συνδρομή στο έργο του Ε.Φ.Ε.Τ. και η διενέργεια ελέγχων ή άλλων πράξεων, που ζητούν τα εντεταλμένα όργανα του Ε.Φ.Ε.Τ. και σύμφωνα με τις οδηγίες τους.

33. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος τεχνιτών επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων.

34. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος οδικού μεταφορέα επιβατών και εμπορευμάτων.

35. Η χορήγηση, ανανέωση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών εκγυμναστών, καθώς και ίδρυσης και λειτουργίας σχολών υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών.

36. Η έκδοση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας συνεργείων επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων και λοιπών συναφών εγκαταστάσεων, καθώς και η διενέργεια επιθεωρήσεων και ηλεκτρολογικών ελέγχων.

37. Η χορήγηση εξουσιοδοτήσεων σε συνεργεία συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων για διάθεση Κάρτας Ελέγχου Κausaeρίων (Κ.Ε.Κ.), καθώς και η παρακολούθηση και ο έλεγχος των Κέντρων Ελέγχου Κausaeρίων.

38. Η χορήγηση εξουσιοδοτήσεων σε συνεργεία συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων για τοποθέτηση συστημάτων περιορισμού ταχυτήτων.

39. Η θεώρηση των Καρτών Επιθεώρησης και Επισκευών των ενοικιαζόμενων οχημάτων.»

3.Α. α. Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, μεταβιβάζονται στους δήμους αρμοδιότητες που ασκούνται

από τις Δ.Υ.Π.Ε. περιλαμβανομένων και αρμοδιοτήτων των Μονάδων Πρωτοβάθμιας Υγείας (Μ.Π.Υ.), καθώς και αρμοδιότητες τοπικού χαρακτήρα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

β. Στο ίδιο διάταγμα καθορίζονται οι σχετικές ρυθμίσεις και η μεταβατική περίοδος για την έναρξη άσκησης των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τη διετία από τη δημοσίευση του παρόντος.

γ. Με το ανωτέρω διάταγμα ρυθμίζεται η απόδοση στους δήμους των ανάλογων οικονομικών πόρων, για την άσκηση των μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων, η κατάργηση υπηρεσιακών μονάδων των Δ.Υ.Π.Ε. και των αντιστοιχών οργανικών τους θέσεων, καθώς και οι ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις μετάταξης του προσωπικού, που κατείχε, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, τις καταργηθείσες οργανικές θέσεις, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 257 του παρόντος.

δ. Οικονομικές υποχρεώσεις σε σχέση με τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες των Δ.Υ.Π.Ε. οι οποίες έχουν αναληφθεί σε χρόνο προγενέστερο της έκδοσης του προεδρικού διατάγματος των προηγούμενων εδαφίων, δεν μπορούν να βαρύνουν τους προϋπολογισμούς των δήμων.

Β. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων υπό τον τομέα ε' («Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης») προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«7. Η εφαρμογή προγραμμάτων εμβολιασμών και η διενέργειά τους.

8. Η τήρηση κανόνων υγιεινής των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων.

9. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων παιδικής πρόνοιας σε ιδιώτες, καθώς και σε συλλόγους ή σωματεία, που επιδιώκουν φιλανθρωπικούς σκοπούς.

10. Η άσκηση ελέγχου και εποπτείας στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου (ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί) και η ευθύνη λειτουργίας των παιδικών εξοχών. (ασκείται από 01/07/2011)

11. Η εποπτεία επί των φιλανθρωπικών σωματείων και ιδρυμάτων, καθώς και η έγκριση του προϋπολογισμού τους, η παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιχορηγήσεων, που δίδονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελείς σκοπούς.

12. Η οικονομική ενίσχυση αυτοστεγαζόμενων, η μίσθωση ακινήτων, η ρύθμιση διαφόρων θεμάτων κοινωνικής κατοικίας και η επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις της οικείας νομοθεσίας.

13. Ο διορισμός μελών διοικητικών συμβουλίων, η εποπτεία και η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας ιδρυμάτων προστασίας και αγωγής οικογένειας του παιδιού (όπως Κέντρων Παιδικής Μέριμνας, Παιδικών Σταθμών, Παιδικών Εξοχών, παραρτημάτων ΠΙΚΠΑ και ΚΕΠΕΠ).

14. Ο ορισμός ιατρών προς εξέταση επαγγελματιών και εργαζομένων σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος για τη χορήγηση σε αυτούς βιβλιαρίων υγείας.

15. Η χορήγηση της Κάρτας Αναπηρίας, μετά από σχετική γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής Πιστοποίησης Αναπηρίας.

16. Η έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας.

17. Η καταβολή επιδομάτων σε τυφλούς, κωφάλαλους, ανασφάλιστους παραπληγικούς, τετραπληγικούς και ακρωτηριασμένους, διανοητικά καθυστερημένους, ανίκανους προς εργασία, υποφέροντες από εγκεφαλική παράλυση (σπαστικούς), απροστάτευτους ανήλικους, υποφέροντες από αιμολυτική αναιμία και βαριά ανάπηρους, καθώς και σε λοιπά άτομα δικαιούμενα παροχής κοινωνικής προστασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 57/1973 (ΦΕΚ 149 Α'), της σχετικής νομοθεσίας, καθώς και των οικείων κανονιστικών ρυθμίσεων.

18. Η δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων λόγω απορίας ή για άλλους σοβαρούς λόγους.

19. Η αναγνώριση δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής.

20. Η υλοποίηση:

α) προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ή από άλλα Υπουργεία, το κόστος των οποίων βαρύνει απευθείας τον προϋπολογισμό του αντίστοιχου Υπουργείου,

β) εκτάκτων προγραμμάτων δημόσιας υγείας, τα οποία εκτελούνται με έκτακτη χρηματοδότηση,

γ) προγραμμάτων δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

21. Η έκδοση αποφάσεων παροχής κοινωνικής προστασίας.

22. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών. (ασκείται από 01/07/2011)

23. Η χορήγηση αδειών διενέργειας λαχειοφόρων αγορών, εράνων και φιλανθρωπικών αγορών.

24. Η έκδοση τοπικών υγειονομικών διατάξεων και η λήψη μέτρων σε θέματα δημόσιας υγιεινής. (ασκείται από 01/07/2011)

25. Η πληροφόρηση των δημοτών για θέματα δημόσιας υγείας.

26. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων περίθαλψης ηλικιωμένων ή ατόμων, που πάσχουν ανίατα από κινητική αναπηρία.
27. Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς, οι οποίοι πωλούν φάρμακα χωρίς άδεια, καθώς και σε βάρος ιατρών και φαρμακοποιών για κατοχή ή πώληση δειγμάτων φαρμάκων.
28. Η οργάνωση αυτοτελώς ή σε συνεργασία με τις αντίστοιχες περιφερειακές υπηρεσίες ειδικών προγραμμάτων για την προστασία και προαγωγή της Δημόσιας Υγείας στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, κατά τις ρυθμίσεις της παρ. 7 του άρθρου 14 του ν. 3172/2003 (ΦΕΚ 197 Α').
29. Η εφαρμογή προγραμμάτων για την καταπολέμηση λοιμωδών και παρασιτικών νοσημάτων ζώων.
30. Η επιβολή ή άρση υγειονομικών μέτρων, λόγω εμφάνισης βαριάς επιζωοτίας για την έκδοση πιστοποιητικών προς μεταφορά ζώων.
31. Ο ορισμός ελεγκτή γιατρού Ο.Γ.Α. για τα Ν.Π.Δ.Δ. του νομού.
32. Ο ορισμός μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των Ταμείων Πρόνοιας και Προστασίας Πολυτέκνων, από το δήμο όπου εδρεύουν τα ταμεία.
33. Η εφαρμογή, οργάνωση και εποπτεία της τεχνητής σπερματέγχυσης και του συγχρονισμού του οίστρου των ζώων.
34. Η παροχή γνωμάτευσης από τον αρμόδιο κτηνίατρο για υγειονομική καταλληλότητα των ζώων όταν πρόκειται για πλανόδια έκθεση ζώων.»
- 4. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα στ' («Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού»), προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:**
- «13. Η εκτέλεση προγραμμάτων δια βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
14. Η συγκρότηση επιτροπής καταλληλότητας, επιλογής και εκτίμησης της αξίας οικοπέδου για την ανέγερση διδακτηρίου, καθώς και επιλογής οικοπέδου μετά κτιρίου κατάλληλου να χαρακτηριστεί ως διδακτήριο.
15. Η απαλλοτρίωση οικοπέδων για τις ανάγκες της σχολικής στέγης, καθώς και η ανέγερση σχολικών κτιρίων.
16. Η μίσθωση ακινήτων για τη στέγαση δημόσιων σχολικών μονάδων, η στέγαση και συστέγαση αυτών και σε περίπτωση συστέγασης ο καθορισμός της αποκλειστικής χρήσης ορισμένων χώρων του διδακτηρίου, από κάθε σχολική μονάδα, καθώς και της κοινής χρήσης των υπολοίπων χώρων και των ωρών λειτουργίας της κάθε συστεγαζόμενης σχολικής μονάδας.
17. Η διάθεση διδακτηρίου για άλλες χρήσεις κοινής ωφέλειας ή για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, κοινού ενδιαφέροντος, σε συνεργασία με τη Σχολική Επιτροπή.
18. Η μεταφορά μαθητών από τον τόπο διαμονής στο σχολείο φοίτησης, περιλαμβανομένης της μεταφοράς των μαθητών σχολείων ειδικής αγωγής, καθώς και της μεταφοράς και σίτισης μαθητών μουσικών και καλλιτεχνικών και λυκείων.
19. Η εποπτεία και ο έλεγχος των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.
20. Η έγκριση της εγκατάστασης, μεταφοράς ή επισκευής τηλεφωνικών συνδέσεων (κυρίων, δευτερευουσών, πρόσθετων και παράλληλων) στα σχολεία.
21. Η οργάνωση συναυλιών ή άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων για τους μαθητές, κατόπιν έγκρισης της Σχολικής Επιτροπής.
22. Ο διορισμός και η αντικατάσταση διοικητών των ιδρυμάτων, που χορηγούν υποτροφίες, εφόσον έχουν τοπική σημασία.
23. Η έγκριση οποιασδήποτε μίσθωσης ιδιωτικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης για μεταφορά προσώπων και υλικών προς κάλυψη σχολικών αναγκών.
24. Ο καθορισμός κοινωφελούς χρήσης των σχολείων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους.
25. Η κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων.
26. Η επιβολή κυρώσεων, κατά τις ισχύουσες διατάξεις, στους γονείς και κηδεμόνες που δεν εγγράφουν τα παιδιά τους στο σχολείο και αμελούν για την τακτική φοίτησή τους.
27. Η διακοπή μαθημάτων, λόγω έκτακτων συνθηκών ή επιδημικής νόσου, εντός των διοικητικών ορίων του οικείου δήμου.
28. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων (ωδείων, μουσικών σχολών, χορωδιών, συμφωνικών ορχηστρών και συγκροτημάτων μουσικής δωματίου), σύμφωνα με τις διατάξεις του β.δ. 16/1966 (ΦΕΚ 7 Α').
29. Η συμμετοχή εκπροσώπου του οικείου δήμου στην οργανωτική επιτροπή φεστιβάλ τοπικής εμβέλειας.

30. Η επιχορήγηση φορέων που αναπτύσσουν πολιτιστικού χαρακτήρα δραστηριότητες στη χωρική αρμοδιότητα του δήμου, καθώς και όσων συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη και προβολή του, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των μελών του.

31. Η άσκηση εποπτείας επί των Εθνικών Αθλητικών Κέντρων, που καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πολιτισμού και Τουρισμού. Με την απόφαση αυτή, η οποία εκδίδεται κατόπιν γνώμης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, εντός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος, προσδιορίζονται ειδικότερα τα Εθνικά Αθλητικά Κέντρα, κατ' αντιστοιχία προς τους οικείους δήμους, εξειδικεύονται τα θέματα που αναφέρονται στην εποπτεία, καθώς και κάθε σχετικό τεχνικό, λεπτομερειακό και διαδικαστικό ζήτημα.»

5. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων προστίθεται τομέας υπό στοιχείο η' και υπό τον τίτλο «**Αγροτική Ανάπτυξη – Κτηνοτροφία – Αλιεία**», στον οποίο περιλαμβάνονται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«1. Η σύσταση και λειτουργία Γραφείων Γεωργικής Ανάπτυξης (Γ.Γ.Α.).

2. Η μελέτη και εκτέλεση έργων τεχνικής υποδομής, τοπικής σημασίας, που αφορούν στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία και ιδίως αυτών που σχετίζονται με την αγροτική οδοποιία, την κατασκευή λιμνοδεξαμενών, τα έργα βελτίωσης βοσκοτόπων και τα εγγειοβελτιωτικά έργα.

3. Η άσκηση εποπτείας από τους δήμους, όπου εδρεύουν, των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β.), των Προσωρινών Διοικουσών Επιτροπών (Π.Δ.Ε.) και των Τοπικών Επιτροπών Άρδρευσης (Τ.Ε.Α.) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 3881/1958 (ΦΕΚ 181 Α'), όπως ισχύει και τις κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, καθώς και η αξιοποίηση εγγειοβελτιωτικών έργων με εφαρμογή σωστής άρδευσης και στράγγισης.

4. Η διαχείριση βοσκοτόπων.

5. Η παροχή γνώμης για τον καθορισμό Βιομηχανικών και Επιχειρησιακών Περιοχών (Β.Ε.ΠΕ.) και για τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κατ' άρθρο 5 του ν. 2545/1997 (ΦΕΚ 254 Α').(ασκείται από 01/07/2011)

6. Η έρευνα και μελέτη κάθε θέματος για την ανάπτυξη της γεωργίας, κτηνοτροφίας, και αλιείας, καθώς και τη διατήρηση του αγροτικού, κτηνοτροφικού και αλιευτικού πληθυσμού στις εστίες τους.

7. Η ανάπτυξη, προστασία, εκτίμηση και παρακολούθηση της φυτικής και ζωικής παραγωγής. (ασκείται από 01/07/2011)

8. Η σύνδεση αγροτικής παραγωγής και τουριστικής ανάπτυξης.

9. Η προώθηση προγραμμάτων εγκατάστασης νέων αγροτών.

10. Η εκτίμηση και παρακολούθηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής ως και των απολαμβανομένων υπό των παραγωγών τιμών γεωργικών προϊόντων.

11. Η παρακολούθηση της πορείας των αγορών των γεωργικών προϊόντων και η λήψη αντιπροσωπευτικών τιμών.

12. Η ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού για τις βελτιωμένες μεθόδους παραγωγής και οργάνωσης των εκμεταλλεύσεων για την αντιμετώπιση των τεχνικών, οικονομικών και διαρθρωτικών προβλημάτων στο πλαίσιο των προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης.

13. Η συνεργασία με ιδρύματα έρευνας της αγροτικής, κτηνοτροφικής και αλιευτικής παραγωγής.

14. Η ευρύτερη διάδοση στον αγροτικό κόσμο, μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, γνώσεων για την εφαρμογή βελτιωμένων μεθόδων καλλιέργειας.

15. Η καλύτερη οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο πλαίσιο σχεδίων βελτίωσης.

16. Η χορήγηση άδειας για τη λειτουργία κτηνιατρικού γραφείου για τα παραγωγικά ζώα, καθώς και ειδικής άδειας για αποθήκευση φαρμακευτικών προϊόντων.

17. Η εφαρμογή και ο έλεγχος του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής του ζωικού κεφαλαίου του δήμου (ενώτια για την ατομική αναγνώριση των ζώων, ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, διαβατήρια ζώων, τήρηση ατομικών μητρώων).

18. Η χορήγηση αδειών λειτουργίας καταστημάτων διατήρησης, εμπορίας και διακίνησης ζώων.

19. Η παροχή γνωμάτευσης για υγειονομική καταλληλότητα των ζώων, όταν πρόκειται για πλανόδια έκθεση ζώων.

20. Η χορήγηση αδειών για την ίδρυση και λειτουργία κτηνοπτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3698/2008 (ΦΕΚ 198 Α').

21. Η χορήγηση αδειών, ανανέωσης, ανάκλησης και μεταβίβασης λειτουργίας καταστημάτων λιανικής πώλησης κτηνιατρικών και αγροτικών φαρμακευτικών προϊόντων.

22. Η χορήγηση των σχετικών αδειών για την καταλληλότητα των αυτοκινήτων που μεταφέρουν ζώα.

23. Η χορήγηση αδειών λειτουργίας και η εποπτεία των ιδιωτικών κτηνιατρείων, κλινικών ιατρείων.
24. Η άδεια για την ίδρυση και λειτουργία ζωολογικών κήπων, η σύσταση των γνωμοδοτικών επιτροπών του π.δ. 98/2004 (ΦΕΚ 69 Α'), η διενέργεια επιθεωρήσεων και ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 4 του π.δ. 98/2004.
25. Η άσκηση εποπτείας και ελέγχου στον τομέα της αλιείας στην περιοχή δικαιοδοσίας του δήμου.
26. Η εκμίσθωση δημοτικών εκτάσεων γης για βιομηχανικούς ή βιοτεχνικούς σκοπούς, κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, εγκαταστάσεις θερμοκηπίων και για μονάδες στους τομείς αλιείας.
27. Οι αποφάσεις καταστροφής, εκποίησης και έγκρισης του αποτελέσματος της σχετικής δημοπρασίας ή διάθεσης των δημευθέντων υλικών και μέσων αλιείας (άρθρο 7 παρ. 3 και 4 του ν.δ. 420/1970, ΦΕΚ 27 Α').
28. Η απόφαση εφαρμογής του προγράμματος ανάπτυξης των ιχθυοκαλλιεργειών με την έγκαιρη και επαρκή παραγωγή του αναγκαίου γόνου (γόνου) ιχθυδίων για τον εφοδιασμό με αυτόν των ενδιαφερόμενων ιδιωτών πεστροφοκαλλιεργητών (άρθρο 110 παρ. α' του π.δ. 433/1977).
29. Η συγκέντρωση και η τήρηση στοιχείων των υδατοκαλλιεργειών και της αλιείας στα εσωτερικά ύδατα.
30. Η κατάρτιση μελετών και η σύνταξη εκλαϊκευμένων εντύπων που αφορούν δραστηριότητες θαλάσσιας αλιείας, υδατοκαλλιεργειών και προστασίας των υδάτινων οικοσυστημάτων.
31. Η διοργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων με αλιείς, υδατοκαλλιεργητές και γενικά εργαζόμενους σε επιχειρήσεις του αλιευτικού τομέα.
32. Η έγκριση για τη διενέργεια εμπλουτισμού λιμνών και ποταμών και ο καθορισμός της απαγορευτικής περιόδου αλιείας με κάθε μέσο και εργαλείο στις λίμνες.
33. Η χορήγηση άδειας σε αλιευτικά σκάφη για διενέργεια δοκιμαστικής αλιείας.
34. Η απόφαση καθορισμού των όρων χορήγησης ερασιτεχνικών αδειών αλιείας και η απόφαση για περιορισμό της αλιείας στη λίμνη Ταυρωπού (άρθρο 18 παράγραφοι 1 και 2 του ν.δ. 420/1970).
35. Η έγκριση της χορήγησης από τις αρμόδιες αρχές, αδειών απόπλου στα αλιευτικά σκάφη για τη διενέργεια αλιείας στα διεθνή ύδατα και η ανάκληση της έγκρισης αυτής (άρθρο 8 παρ. β' εδάφ. γγ' του π.δ. 915/1981, άρθρο 14 του β.δ. 666/1966, ΦΕΚ 160 Α' και άρθρο 1 παρ. 2 του β.δ. 152/1969 (ΦΕΚ 56 Α')).
36. Η απόφαση διάθεσης σε δημόσιες υπηρεσίες ή σε ερευνητικά ιδρύματα ή σε νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα των πλωτών μέσων, εργαλείων και λοιπού εξοπλισμού που δημεύτηκε, εφόσον δεν έχει πλειστηριασθεί (άρθρο 2 παρ. 3 του ν.1740/1987, ΦΕΚ 221 Α', όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 8 του ν. 2040/1992 (ΦΕΚ 70 Α')).
37. Η τήρηση στοιχείων των πάσης φύσεως αλιευτικών εκμεταλλεύσεων.
38. Η αντιμετώπιση θεμάτων και η εισήγηση μέτρων που αφορούν τη διακίνηση, μεταποίηση, τυποποίηση, συντήρηση και εμπορία των αλιευτικών προϊόντων σε συνεργασία με αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς.
39. Η επιβολή ειδικών ή πρόσθετων περιοριστικών μέτρων της αλιείας για ποτάμους, λιμναίους, λιμνοθαλάσσιους και άλλους υδάτινους χώρους (άρθρο 10 του ν.δ. 420/1970, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν.1740/1987 και το άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 2040/1992).
40. Η έγκριση για διενέργεια αθλητικής αλιείας (π.δ. 373/1985 άρθρο 5 παρ. 2 ΦΕΚ 131 Α').
41. Η χορήγηση ερασιτεχνικής άδειας αλιείας (β.δ. 666/1966 άρθρα 1, 2, 3 (ΦΕΚ 160 Α') και π.δ. 373/1985).
42. Η άδεια χρήσης καταδυτικών συσκευών σε περιπτώσεις διεξαγωγής ερευνών (π.δ. 373/1985 άρθρο 3 παρ. 2).
43. Η έγκριση αντικατάστασης αλιευτικού σκάφους (β.δ. 666/1966, π.δ. 261/1991 άρθρο 1 παρ. 1α, 1β, 1γ και άρθρα 3 και 4, ΦΕΚ 98 Α').
44. Η χορήγηση επαγγελματικής άδειας αλιείας (β.δ. 666/1966, π.δ. 261/1991, άρθρο 1 παρ.1δ).
45. Η άδεια μεταβίβασης κυριότητας επαγγελματικής άδειας αλιείας σκάφους (π.δ. 261/1991 άρθρο 2).
46. Η άδεια αντικατάστασης μηχανής αλιευτικού σκάφους (π.δ. 261/1991 άρθρο 4).
47. Η επιβολή κυρώσεων σε όσους δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την παραγωγή και αξία αλιευμάτων των επαγγελματικών αλιευτικών σκαφών (π.δ. 333/1990 άρθρο 2, ΦΕΚ 143 Α').
48. Η χορήγηση άδειας αλιείας γόνου ιχθύων και λοιπών υδρόβιων οργανισμών (π.δ. 54/1978, ΦΕΚ 10 Α', π.δ. 398/1990 άρθρο 5 παρ. 2β, ΦΕΚ 159 Α').
49. Η σύμφωνη γνώμη για την εισαγωγή από το εξωτερικό ζώντων υδροβίων ζώων και φυτών ή φυκιών ή των αυγών τους για τεχνητή εκτροφή ή εμπλουτισμό υδάτων.
50. Η έγκριση της χορήγησης, από τις αρμόδιες αρχές, αδειών αλιείας στα επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά σκάφη αλιείας ή σπογγαλιείας (π.δ. 915/1981 άρθρο 8 παρ. β', γγ', β.δ. 666/1966 άρθρα 2, 3, 4 παρ. 2 και 11, β.δ. 152/1969 άρθρο 1 παρ. 2, ΦΕΚ 43 Α').
51. Ο καθορισμός της διάρκειας, έναρξης και λήξης της απαγορευτικής περιόδου αλιείας στους ποταμούς χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου (π.δ. 235/1979 άρθρο 2 παρ.1 ΦΕΚ 65 Α').

52. Ο καθορισμός του αριθμού των με μηχανικό αλιευτικό συγκρότημα (γρι-γρι) αλιευόντων συγκροτημάτων στο ελληνικό τμήμα της Λίμνης Μεγάλη Πρέσπα και των προϋποθέσεων με τις οποίες θα διενεργείται η αλιεία (β.δ. 142/1971 άρθρο 2 παρ. Β1, ΦΕΚ 49 Α').
53. Ο καθορισμός της απαγορευτικής περιόδου αλιείας με κάθε μέσο και εργαλείο στις λίμνες χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου (β.δ. 142/1971 άρθρο 2 παρ. Β2).
54. Ο καθορισμός περιορισμών κατά τη διενέργεια αλιείας εντός των τεχνικών λιμνών για την προστασία των έργων που υπάρχουν σε αυτές (β.δ. 142/1971 άρθρο 2 παρ. Γ3).
55. Η απαγόρευση ή έγκριση χρησιμοποίησης ορισμένων αλιευτικών εργαλείων στις λίμνες Μεγάλη Πρέσπα και Δοϊράνη (β.δ. 249/1972 άρθρο 1 παρ. 2).
56. Η έκτακτη αναστολή των αδειών αλιείας και σπογγαλιείας για ορισμένη περίοδο σε περιοχή χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου, όταν το επιβάλλει η προστασία της ιχθυοπαραγωγής και η ρύθμιση της αλιείας και σπογγαλιείας (β.δ. 666/1966 άρθρο 7, β.δ. 152/1969 άρθρο 1 παρ. 2).
57. Η έκδοση χρηματικών ενταλμάτων για απόδοση εσόδων από την εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων λιμνοθάλασσας Μεσολογίου - Αιτωλικού (άρθρο 65 παρ. 2 του ν.δ. 420/1970).
58. Η έγκριση για μετατροπή ή αντικατάσταση εργαλείων στη λιμνοθάλασσα Μεσολογίου - Αιτωλικού (β.δ. 435/1970, ΦΕΚ 142 Α').
59. Η πρόταση για εγγραφή πιστώσεων για απαλλοτρίωση υδάτινων και χερσαίων εκτάσεων (άρθρο 3 του ν.δ. 420/1970, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 1 εδάφ. 3 του ν. 1740/1987).
60. Η απόφαση για τον καθορισμό όρων χορήγησης ερασιτεχνικών αδειών σε κατοίκους άλλων περιοχών στις τεχνητές λίμνες Πολυφύτου και Μόρνου (άρθρο 5 παρ. 5 του ν. 972/1979, ΦΕΚ 224 Α').
61. Η απόφαση αξιοποίησης, ιχθυοτροφικά, των μη εκμεταλλεύσιμων τελμάτων ή άγονων εκτάσεων σε συνεργασία με τις υπηρεσίες (π.δ. 402/1988, άρθρο 18 παρ. Βii) άρθρο 1 του ν.δ. 420/1970).
62. Η απόφαση εξαιρέσεων υποχρέωσης προσκόμισης αλιευμάτων στις ιχθυόσκαλες (άρθρο 24 παρ. 1α του ν.δ. 420/1970).
63. Η σύσταση τριμελών συμβουλίων εκδίκασης αλιευτικών προσφυγών (άρθρο 9 παρ. 4 του ν. 2040/1992).
64. Η έγκριση και τροποποίηση καταστατικών αλιευτικών συνεταιρισμών και η παροχή σε αυτούς τεχνικών οδηγιών.
65. Η έγκριση για την τροποποίηση ή συμπλήρωση του είδους των εργαλείων με τα οποία και μόνο επιτρέπεται η αλιεία στις λίμνες (άρθρο 1 του β.δ. 249/1972, ΦΕΚ 58 Α').
66. Η χορήγηση ειδικής άδειας για αλιεία αθερίνας στη λίμνη Τριχωνίδα (άρθρο 1 του π.δ. 99/2003, ΦΕΚ 94 Α'), καθώς και η έκδοση απόφασης για την κοπή των καλάμων στις λίμνες (άρθρο 2 παρ. 2 του β.δ. 249/1972, ΦΕΚ 58 Α').
67. Η κατασκευή και λειτουργία αλιευτικών καταφυγίων, υποδομών και εξοπλισμών σε λιμένες αλιευτικούς ή λιμένες που εξυπηρετούν αλιευτικά σκάφη.
68. Η παροχή γνώμης για κάθε τεχνική τροποποίηση ή διαρρύθμιση που αφορά ή θίγει τα κρηπιδώματα και τη χερσαία ζώνη των ιχθυοσκαλών (ν.δ. 420/1970, άρθρο 22 παρ. 3, π.δ. 422/1991 άρθρο 1 παρ. 3, ΦΕΚ 154 Α').
69. Η γνωμοδότηση για την παραχώρηση, μίσθωση και αναμίσθωση υδάτινων εκτάσεων για την ίδρυση, επέκταση και μετεγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντατικής ή ημιεντατικής μορφής των ιχθυοτρόφων υδάτων, καθώς και για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας τους.»
- 6. Στο άρθρο 75 παρ. II του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:**
- «26. Η πρόσληψη και αλλαγή επωνύμου, καθώς και η πρόσληψη πατρωνύμου και μητρωνύμου από παιδιά, που γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονέων τους ή είναι αγνώστων γονέων.
27. Ο εξελληνισμός του ονοματεπωνύμου Ελλήνων του εξωτερικού, ομογενών αλλοδαπών, που αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια και παλιννοστησάντων ομογενών, που έχουν την ελληνική ιθαγένεια.
28. Ο καθορισμός των χρονικών ορίων λειτουργίας καταστημάτων και επιχειρήσεων.
29. Η χορήγηση (από το δημοτικό συμβούλιο) αδειών ίδρυσης υπεραγορών λιανικού εμπορίου.
30. Η χορήγηση (με απόφαση δημοτικού συμβουλίου) άδειας άσκησης υπαίθριου πλανόδιου εμπορίου και ο καθορισμός του ανώτατου αριθμού των αδειών αυτών στο δήμο, καθώς και η συγκρότηση (με απόφαση δημάρχου) της Επιτροπής Υπαίθριου Πλανόδιου Εμπορίου.
31. Η έγκριση (με απόφαση δημοτικού συμβουλίου) της λειτουργίας Κυριακάτικων Αγορών, καθώς και η χορήγηση άδειας συμμετοχής στις αγορές αυτές.
32. Η έκδοση αποφάσεων για την ίδρυση, τη μετακίνηση, τη διάλυση και τον καθορισμό του τρόπου της εν γένει λειτουργίας Λαϊκών Αγορών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία περιλαμβανομένης της χορήγησης επαγγελματικών και παραγωγικών αδειών, καθώς και κάθε άλλου συναφούς αντικειμένου, εκτός από την

απόφαση τοποθέτησης των πωλητών στις Λαϊκές Αγορές, η οποία εκδίδεται από το περιφερειακό συμβούλιο, ανά περιφερειακή ενότητα. Οι ανωτέρω αρμοδιότητες δεν αφορούν τους δήμους των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης.

33. Η συγκρότηση Επιτροπών για τον έλεγχο των πωλητών, παραγωγών και επαγγελματιών των Λαϊκών Αγορών.

34. Η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης περιπτέρων.

35. Η λήψη απόφασης σχετικά με τον καθορισμό των ωρών ανοίγματος, μεσημβρινής διακοπής και κλεισίματος των φαρμακείων και φαρμακαποθηκών, καθώς και τον καθορισμό για κάθε έτος του αριθμού των φαρμακείων που διημερεύουν και διανυκτερεύουν.

36. Η παροχή άδειας σε πρόσωπο που διατηρεί κατάστημα πώλησης σκύλων ή γατών (μετά από έκθεση Κτηνιατρικής Αρχής), καθώς και σχετικής άδειας λειτουργίας του καταστήματος.

37. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος κουρέα, κομμωτή, τεχνίτη περιποίησης χεριών και ποδιών, καθώς και η συγκρότηση σχετικής εξεταστικής επιτροπής και πειθαρχικού συμβουλίου. (ασκείται από 01/07/2011)

38. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας εκθέσεων βιβλίου κατ' άρθρο 17 του ν. 3377/2005, καθώς και ο σχετικός έλεγχος και η επιβολή κυρώσεων.

39. Η χορήγηση αδειών για την οργάνωση εκθέσεων (εκτός των διεθνών), η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας τους και η εποπτεία αυτών.

40. Η χορήγηση αδειών καταλληλότητας εκθεσιακών χώρων στεγασμένων μόνιμα ή προσωρινά ή υπαίθριων ή μικτών.

41. Η δημιουργία χώρων στάθμευσης τροχοφόρων και με δυνατότητα μίσθωσης ακινήτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

42. Η δυνατότητα παραχώρησης χρήσης δημοτικών ακινήτων ή η καταβολή του μισθώματος προς κάλυψη στεγαστικών αναγκών της πυροσβεστικής υπηρεσίας.»

Άρθρο 95: Άσκηση πρόσθετων αρμοδιοτήτων από τους δήμους

1.α) Από 1ης Ιανουαρίου 2011 ασκούνται, από τους δήμους, οι πρόσθετες αρμοδιότητες που τους απονέμονται, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 (υπ' αριθμούς 11 έως και 26), 2 (υπ' αριθμούς 15 έως και 28), 3 (υπ' αριθμούς Β7 έως και 25), 4, 5 (υπ' αριθμούς 1 έως και 7) και 6 του προηγούμενου άρθρου. Κατ' εξαίρεση ως χρόνος έναρξης άσκησης από τους δήμους της αρμοδιότητας της παρ.4 υπ' αριθμ. 18 του προηγούμενου άρθρου, η οποία περιλαμβάνει και τα μουσικά και καλλιτεχνικά γυμνάσια και λύκεια, ορίζεται η 1^η Ιουλίου 2011.

β) Η έναρξη άσκησης των λοιπών πρόσθετων αρμοδιοτήτων που περιλαμβάνονται στις παραγράφους 1 (υπ' αριθμούς 27 έως και 29), 2 (υπ' αριθμούς 29 έως και 39), 3 (υπ' αριθμούς Β26 έως και 34) και 5 (υπ' αριθμούς 8 έως 69) του προηγούμενου άρθρου πραγματοποιείται από την 1η Ιανουαρίου 2013.

2. Αν σε δήμους του ίδιου νομού, δεν υφίστανται υπηρεσίες, με επάρκεια υλικοτεχνικής υποδομής και προσωπικού, προς άσκηση των πρόσθετων αρμοδιοτήτων που απονέμονται σε αυτούς με το άρθρο 94, περιλαμβανομένων και των τεχνικών υπηρεσιών, για τις σχετικές αρμοδιότητες παρέχεται, υποχρεωτικώς, διοικητική υποστήριξη από το δήμο της έδρας του νομού ή από άλλο εγγύτερο δήμο, όπως αυτός ορίζεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, η οποία εκδίδεται μέχρι 31.10.2010. Για την έκδοση της προηγούμενης απόφασης, σχετικά με τον προσδιορισμό του εγγύτερου δήμου, απαιτείται προηγούμενη εισήγηση του δήμου που θα εξυπηρετηθεί διοικητικά, η οποία παρέχεται εντός μηνός αφότου ζητηθεί. Αποφασιστικές ή γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία για τα μονομελή ή συλλογικά αιρετά όργανα ασκούνται από τον οικείο δήμο.

3. Ο δήμος της έδρας του νομού παρέχει, επίσης, διοικητική υποστήριξη για την έκδοση οικοδομικών αδειών. Εάν η οικεία αρμοδιότητα έχει απονεμηθεί με σχετικό προεδρικό διάταγμα, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 61 του ν. 947/1979 (ΦΕΚ 69 Α') σε άλλους δήμους του ίδιου νομού, οι δήμοι αυτοί εξακολουθούν να την ασκούν.

4. Η διοικητική υποστήριξη για την άσκηση των αρμοδιοτήτων των προηγούμενων παραγράφων από το δήμο της έδρας του νομού παρέχεται μέχρι 31.12.2012. Μέχρι την ίδια ημερομηνία οι λοιποί δήμοι του ίδιου νομού υποχρεούνται να έχουν οργανώσει αντίστοιχες υπηρεσιακές μονάδες.

5. Σε όσους δήμους λειτουργούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων με αρμοδιότητες της παραγράφου 1α του παρόντος οι υπηρεσίες αυτές καταργούνται και οι αρμοδιότητές τους, από 1.1.2011, ασκούνται από τους αντίστοιχους δήμους.

Η στελέχωση των οικείων υπηρεσιών των ανωτέρω δήμων γίνεται με μετάταξη των υπαλλήλων των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που υπηρετούν στις καταργούμενες κατά το προηγούμενο εδάφιο υπηρεσίες. Το προσωπικό τους μετατάσσεται στον αντίστοιχο δήμο, όπου λειτουργούσε η καταργούμενη αποκεντρωμένη νομαρχιακή υπηρεσία, με ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που ορίζεται στις παραγράφους 1 έως και 7 του άρθρου 257 του παρόντος νόμου.

6. α) Μέχρι 31.12.2012 οι αρμοδιότητες της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου εξακολουθούν να ασκούνται από την περιφέρεια.

β) Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, προβλέπεται η ολική ή μερική κατάργηση των υπηρεσιακών μονάδων της περιφέρειας, που ασκούσαν τις αρμοδιότητες, οι οποίες μεταβιβάζονται στους δήμους από 1.1.2013, σύμφωνα με την παρ.1 β' του παρόντος άρθρου, καθώς και των αντίστοιχων οργανικών τους θέσεων.

Με το ίδιο προεδρικό διάταγμα ρυθμίζεται η μετάταξη του προσωπικού των περιφερειών, που κατείχε τις οργανικές θέσεις του προηγούμενου εδαφίου οι οποίες καταργούνται, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας, η οποία ορίζεται στις παραγράφους 2, 3, 5, 6 και 7 του άρθρου 257 του παρόντος νόμου, καθώς και η απόδοση των ανάλογων οικονομικών πόρων για την άσκηση των αρμοδιοτήτων, που μεταβιβάζονται.

7. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζεται κάθε ειδικό, τεχνικό και λεπτομερειακό ζήτημα, το οποίο σχετίζεται με την άσκηση των πρόσθετων αρμοδιοτήτων, την παροχή διοικητικής υποστήριξης και τη μεταφορά εξοπλισμού από τις υπηρεσίες που ασκούσαν αρμοδιότητες μεταβιβαζόμενες στους δήμους.

Άρθρο 96: Συμμετοχή δήμων σε προγράμματα

Οι δήμοι και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου αυτών, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του ή του οικείου οργάνου διοίκησης του νομικού προσώπου, μπορούν να συμμετέχουν και να συγχρηματοδοτούν την κατάρτιση και εκτέλεση οποιασδήποτε κατηγορίας προγραμμάτων και μέτρων, εφόσον οι δράσεις τους, ανεξαρτήτως εάν συνάπτονται με αρμοδιότητες των δήμων, συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική πρόνοια και συνοχή, την περιβαλλοντική προστασία και την εν γένει βελτίωση της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Άρθρο 97: Υπηρεσιακές μονάδες δήμων

Οι συνιστώμενοι δια του παρόντος δήμοι και στο πλαίσιο κατάρτισης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας και της Συγκρότησης των υπηρεσιών τους, σύμφωνα με το άρθρο 10 του κυρωτικού νόμου 3584/2007 (ΦΕΚ 143 Α'), υποχρεούνται μέχρι 31.12.2012 να περιλάβουν, στους ανωτέρω οργανισμούς, και υπηρεσιακές μονάδες με τα ακόλουθα αντικείμενα:

- α) Προγραμματισμού και Ανάπτυξης
- β) Οικονομική υπηρεσία
- γ) Τεχνική υπηρεσία
- δ) Τεχνολογίας, Πληροφορικής και Επικοινωνιών
- ε) Διαφάνειας στ) Νομικής υποστήριξης
- ζ) Διοίκησης – Διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού
- η) Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων
- θ) Περιβάλλοντος – Πολιτικής Προστασίας
- ι) Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού, Νέας Γενιάς και
- ια) Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Αλιείας, εφόσον ασκούνται αντίστοιχες αρμοδιότητες.

Άρθρο 98: Διοικητική βοήθεια

1. Οι δήμοι συνιστούν ειδικό αυτοτελές γραφείο το οποίο υπάγεται απευθείας στον δήμαρχο, για την παροχή διοικητικής βοήθειας σε άτομα που έχουν αντικειμενική αδυναμία προσπέλασης στις υπηρεσίες τους ή στα αρμόδια Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.).
2. Στο ανωτέρω γραφείο τοποθετούνται και υπηρετούν, με απόφαση του δημάρχου, υπάλληλοι, οι οποίοι έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και ανάλογη διοικητική εμπειρία, προς παροχή κατ' οίκον εξυπηρέτησης των δημοτών της προηγούμενης παραγράφου, ως «δημοτικοί ανταποκριτές», για το σύνολο των αρμοδιοτήτων του.
3. Ο δήμος, δια του ειδικού γραφείου της παραγράφου 1 και οι υπηρετούντες σε αυτό υπάλληλοι συνεργάζονται με τα αντίστοιχα Κ.Ε.Π. και αξιοποιούν την εθελοντική προσφορά δημοτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ': ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ - ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Άρθρο 99: Συμβάσεις διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας

1. Δήμοι της ίδιας περιφέρειας ή όμοροι δήμοι μπορούν να συνάπτουν μεταξύ τους συμβάσεις, με τις οποίες αναλαμβάνουν την άσκηση αρμοδιότητας για λογαριασμό τους ή την υποστήριξη της άσκησης της. Στις συμβάσεις αυτές μπορεί να συμμετέχει και νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου του δήμου που αναλαμβάνει την αρμοδιότητα ή σύνδεσμος στον οποίον μετέχει ο δήμος που αναλαμβάνει την αρμοδιότητα. Οι συμβάσεις αυτές καλούνται «συμβάσεις διαδημοτικής συνεργασίας».
2. Δήμοι της ίδιας περιφέρειας και η οικεία περιφέρεια μπορούν να συνάπτουν μεταξύ τους συμβάσεις συνεργασίας, με τις οποίες αναλαμβάνουν την άσκηση αρμοδιότητας ή την υποστήριξη της άσκησης της, για λογαριασμό ενός ή περισσοτέρων των συμβαλλόμενων μερών. Στις συμβάσεις αυτές μπορεί να συμμετέχει και νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή σύνδεσμος στον οποίο μετέχει ο φορέας που αναλαμβάνει την αρμοδιότητα. Οι συμβάσεις αυτές καλούνται «συμβάσεις διαβαθμιδικής συνεργασίας».
3. Στις συμβάσεις των δύο προηγούμενων παραγράφων ορίζεται, ιδίως, ο τρόπος άσκησης της ανατιθέμενης αρμοδιότητας ή υποστήριξης της άσκησης της και οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών, και ειδικότερα:
 - α) Ο σκοπός και η διάρκεια της σύμβασης.
 - β) Η διάθεση του προσωπικού των συμβαλλομένων ή η σύσταση θέσεων προσωπικού ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) του φορέα που αναλαμβάνει την άσκηση της αρμοδιότητας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
 - γ) Η διάθεση μηχανολογικού εξοπλισμού, οχημάτων και άλλων τεχνικών μέσων ή ακινήτων και εγκαταστάσεων για την εξυπηρέτηση του σκοπού της σύμβασης.
 - δ) Τα ποσά χρηματοδότησης των επενδυτικών και των λειτουργικών δαπανών για την εφαρμογή της σύμβασης. Τα έσοδα αυτά μπορούν να προέρχονται από τέλη, δικαιώματα και εισφορές, τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (Κ.Α.Π.), τη Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Σ.Α.Τ.Α.) ή τα Αναπτυξιακά Προγράμματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
 - ε) Το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της σύμβασης.
 - στ) Το όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής της σύμβασης.
4. Οι προβλεπόμενες στη σύμβαση δαπάνες εγγράφονται ως υποχρεωτικές στους προϋπολογισμούς των συμβαλλόμενων φορέων και αποδίδονται στον αναλαμβάνοντα την αρμοδιότητα φορέα.
5. Τα χρησιμοποιούμενα τεχνικά μέσα και εγκαταστάσεις μπορεί να φέρουν ως διακριτικό τον τίτλο «Διαδημοτική Συνεργασία» ή «Διαβαθμιδική Συνεργασία.....», αντίστοιχα, που συμπληρώνεται με τα ονόματα των συμβαλλόμενων φορέων ή με άλλο όνομα δηλωτικό της γεωγραφικής ενότητας των φορέων αυτών.
6. Οι αποφάσεις των οικείων συμβουλίων για την έγκριση συμβάσεων διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών εκάστου.
7. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορεί να ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 100: Προγραμματικές Συμβάσεις

1.α. Για τη μελέτη και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων ανάπτυξης μιας περιοχής, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών κάθε είδους, οι δήμοι, οι περιφέρειες, οι σύνδεσμοι δήμων, οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και η Ένωση Περιφερειών, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία συνιστούν ή στα οποία συμμετέχουν οι προαναφερόμενοι φορείς, καθώς και Ν.Π.Ι.Δ. στα οποία συμμετέχουν ή συνιστούν η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και η Ένωση Περιφερειών, οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, τα δημοτικά και περιφερειακά ιδρύματα, καθώς και κοινωφελή ιδρύματα και κληροδοτήματα και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στα οποία περιλαμβάνονται και τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το Δημόσιο, μεταξύ τους ή και με φορείς του δημόσιου τομέα της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982, μεμονωμένα ή από κοινού. Στις προγραμματικές συμβάσεις, που μετέχει το Δημόσιο, μπορεί να εκπροσωπείται και από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην οποία εκτελείται η προγραμματική σύμβαση. Οι ανωτέρω συμβάσεις υπόκεινται στον προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

β. Στις προγραμματικές συμβάσεις επιτρέπεται και η συμμετοχή επιχειρήσεων των Ο.Τ.Α., σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) με οποιαδήποτε νομική μορφή και αν λειτουργούν, των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης, επιμελητηρίων, επιστημονικών φορέων δημοσίου δικαίου, Ερευνητικών Πανεπιστημιακών Ινστιτούτων (Ε.Π.Ι.), συνεταιρισμών, ενώσεων συνεταιρισμών και εργοδοτικών και εργατοϋπαλληλικών ενώσεων. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης μπορεί να επιτρέπεται και η συμμετοχή τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων.

γ. Είναι επιτρεπτή η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων μεταξύ των φορέων της περίπτωσης α' και κοινωφελών ιδρυμάτων, καθώς και κληροδοτημάτων που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς. Κατά την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτουν, θεωρούνται φορείς κατασκευής του έργου κατά την έννοια του άρθρου 3 του ν. 1418/1984 (ΦΕΚ 23 Α'), όπως ισχύει, και εκτελούν τις συμβάσεις αυτές με τα προβλεπόμενα στις περιπτώσεις ε', στ' και ζ' του ίδιου άρθρου όργανα και υπηρεσίες που συνιστούν με αποφάσεις των διοικητικών τους συμβουλίων.

2.α. Στις προγραμματικές συμβάσεις απαραίτητα ορίζονται το αντικείμενο της σύμβασης, ο σκοπός και το περιεχόμενο των μελετών, των έργων, των προγραμμάτων ή των υπηρεσιών, ο προϋπολογισμός τους, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της σύμβασης, οι πόροι από τους οποίους θα καλυφθούν οι αναλαμβανόμενες οικονομικές υποχρεώσεις και η διάρκεια της σύμβασης. Επίσης ορίζεται το όργανο παρακολούθησης της εφαρμογής της και οι αρμοδιότητές του, καθώς και ρήτρες σε βάρος του συμβαλλομένου που παραβαίνει τους όρους της προγραμματικής σύμβασης.

β. Με την προγραμματική σύμβαση επίσης ορίζεται ο συμβαλλόμενος, στον οποίο μπορεί να ανατεθεί η διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων του προγράμματος μετά την ολοκλήρωσή του, εφόσον προβλέπεται αντίστοιχο στάδιο.

γ. Αν ο συμβαλλόμενος σε προγραμματική σύμβαση αναθέσει σε τρίτον τη διαχείριση, εκμετάλλευση και συντήρηση των έργων αυτών, η ανάθεση γίνεται σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει τον κατά τη σύμβαση υπόχρεο συμβαλλόμενο.

3. Οι συμβαλλόμενοι φορείς για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων μπορεί να χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή άλλα εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα, καθώς και από τους προϋπολογισμούς των συμβαλλόμενων φορέων. Είναι δυνατή η χρηματοδότηση των συμβαλλομένων και από φορείς του δημόσιου τομέα που δεν μετέχουν στην προγραμματική σύμβαση.

4. Για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων και στο πλαίσιο των συμφωνούμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων οργανισμών και φορέων, επιτρέπεται η απασχόληση προσωπικού του ενός συμβαλλομένου στον άλλον, καθώς και η παραχώρηση της χρήσης ακινήτων, εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και μέσων.

5. Εφόσον τα προβλεπόμενα στην προγραμματική σύμβαση έργα, προγράμματα και υπηρεσίες είναι πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως η ανάδειξη, προστασία και συντήρηση μνημείων, οι παρεμβάσεις σε διατηρητέα ή παραδοσιακά κτίρια και οικισμούς, η διάσωση και διάδοση στοιχείων του πολιτισμού, η ανέγερση και λειτουργία χώρων πολιτισμικών λειτουργιών, η υποστήριξη δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων που αφορούν την επιστήμη, τα γράμματα και τις τέχνες, συμμετέχει, ως συμβαλλόμενος, το Υπουργείο Πολιτισμού. Η προγραμματική σύμβαση καλείται «προγραμματική σύμβαση πολιτισμικής ανάπτυξης». Το τέλος

ανταποδοτικού χαρακτήρα που μπορεί να επιβληθεί, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, για τη χρηματοδότηση έργων, εργασιών, προγραμμάτων και υπηρεσιών της προγραμματικής σύμβασης, καλείται «Πολιτιστικό Τέλος».

6. Δήμοι, σύνδεσμοι, περιφέρειες και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού μπορούν να συμβάλλονται μεταξύ τους για την παροχή υπηρεσιών με αντικείμενο τη βεβαίωση και είσπραξη τελών, δικαιωμάτων, εισφορών και προστίμων. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων των συμβαλλόμενων φορέων για τη συμμετοχή τους σε συγκεκριμένη σύμβαση, λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών τους. Οι συμβαλλόμενοι φορείς μπορεί να χρηματοδοτούνται για την εκτέλεση των συμβάσεων της παραγράφου αυτής και από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων ή τους προϋπολογισμούς άλλων φορέων του δημόσιου τομέα.

Άρθρο 101: Δίκτυα δήμων και περιφερειών

1. Δύο ή περισσότεροι δήμοι ή δήμοι και περιφέρειες, με κοινά χαρακτηριστικά, μπορούν να συνιστούν δίκτυα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 219 και 220 του Κ.Δ.Κ., με τη μορφή αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθρου 741 του Α.Κ..

2. Τα ανωτέρω δίκτυα συνιστώνται με αποφάσεις των οικείων συμβουλίων των συμμετεχόντων Ο.Τ.Α., και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 267 του Κ.Δ.Κ., όπως ισχύει, και το άρθρο 741 του Α.Κ..

3. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών του δικτύου δύνανται να συμμετέχουν σε αυτό κοινωνικοί φορείς με σκοπούς αντίστοιχους αυτών του δικτύου, καθώς και πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα.

4. Με το καταστατικό τους καθορίζονται οι πόροι, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών, η διοίκησή τους και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την οργάνωση και τη λειτουργία τους.

Άρθρο 102: Ιδρύματα- νομικά πρόσωπα δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται

1. Τα ιδρύματα και τα δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που έχουν συσταθεί από δήμο ή κοινότητα που συνενώνεται, περιέρχονται αυτοδικαίως στο νέο δήμο από την έναρξη λειτουργίας του.

2. Οι δήμοι που προκύπτουν από συνένωση υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη της λειτουργίας τους στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των συνενούμενων δήμων ή κοινοτήτων, ως προς τα ιδρύματα και τα δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Στα εν λόγω δικαιώματα και τις υποχρεώσεις περιλαμβάνονται και όσα προκύπτουν από συμβάσεις μίσθωσης έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου, μέχρι τη λήξη τους.

3. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των δημοτικών και κοινοτικών ιδρυμάτων και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που περιέρχονται αυτοδικαίως στο νέο δήμο, καθίσταται αυτοδικαίως προσωπικό των αυτών ιδρυμάτων και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με την ίδια σχέση εργασίας.

Άρθρο 103: Σύσταση - Συγχώνευση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου

1. Κάθε δήμος μπορεί να συνιστά ή να έχει:

α) Έως δύο (2) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος, όπως αυτοί προβλέπονται στο άρθρο 75 του ν. 3463/2006, όπως ισχύει. Εάν ο δήμος διαθέτει κοινωφελή επιχείρηση τότε μπορεί να έχει έως ένα (1) νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων, μπορεί να λειτουργούν έως δύο

(2) νομικά πρόσωπα για καθέναν από τους τομείς αρμοδιοτήτων που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο.

β) Ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου για τη διοίκηση και διαχείριση ζώνης λιμένα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

2. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που περιέρχονται στο νέο δήμο σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο, συγχωνεύονται υποχρεωτικά σε ένα νομικό πρόσωπο για καθέναν από τους τομείς αρμοδιότητας που προβλέπονται στην περίπτωση α' της προηγούμενης παραγράφου.

Ειδικά για τις σχολικές επιτροπές, αυτές συγχωνεύονται σε δύο νομικά πρόσωπα, ένα για τις σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και ένα για τις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων μπορεί να συσταθούν αντίστοιχες σχολικές επιτροπές για καθεμία δημοτική κοινότητα. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη λειτουργία των σχολικών επιτροπών, την κατανομή των πιστώσεων, τον τρόπο και τη διαδικασία πραγματοποίησης, δικαιολόγησης και ελέγχου των πάσης φύσεως εσόδων και εξόδων, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ύστερα από αίτηση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, επιτρέπεται να διατηρηθούν ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δήμων εκείνα των οποίων η δραστηριότητα από πλευράς ευρύτερης αναγνώρισης, εξειδικευμένου αντικειμένου, μακροχρόνιας απόδοσης έργου και γενικότερης καταξίωσης της προσφοράς τους δικαιολογεί την ανωτέρω διατήρηση.

Για την υποβολή του αιτήματος απαιτείται απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του, στην οποία αιτιολογείται ειδικά η συνδρομή των προϋποθέσεων του προηγούμενου εδαφίου.

4. Με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών ορίζονται το όνομα, ο σκοπός, η διοίκηση, η περιουσία και οι πόροι του νομικού προσώπου που προκύπτει από τη συγχώνευση. Η πράξη αυτή μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου νομιμότητας δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως από τον οικείο δήμο. Στην ίδια συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου ορίζεται το διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 240 του ν. 3463/2006, όπως ισχύει. Μέχρι τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης του δημοτικού συμβουλίου παρατείνεται αυτοδικαίως η θητεία των μελών των διοικητικών συμβουλίων των νομικών προσώπων που περιέρχονται στο νέο δήμο.

5. Από τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, το νέο νομικό πρόσωπο που δημιουργείται, υποκαθιστά αυτοδικαίως τα νομικά πρόσωπα που συγχωνεύθηκαν σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στα οποία περιλαμβάνονται και όσα προκύπτουν από συμβάσεις έργου ή εργασίας ορισμένου χρόνου μέχρι τη λήξη τους, εξομοιούμενο με καθολικό διάδοχο. Οι εκκρεμείς δίκες, στις οποίες διάδικα μέρη είναι νομικά πρόσωπα που συγχωνεύθηκαν, συνεχίζονται αυτοδικαίως από το νέο νομικό πρόσωπο, χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για καθένα από τα νομικά πρόσωπα που συγχωνεύθηκαν.

6. Στην περιφέρεια του νέου δήμου είναι δυνατόν να λειτουργούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες, υπό μορφή παραρτημάτων των ανωτέρω νομικών προσώπων για την καλύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων. Στις υπηρεσίες αυτές, εφόσον οι παρεχόμενες λειτουργίες είναι κοινωνικού χαρακτήρα, όπως φροντίδα παιδιών, ηλικιωμένων, αθλητικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες, συγκροτούνται, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του νομικού προσώπου, αντίστοιχες άμισθες επιτροπές, στις οποίες συμμετέχουν τουλάχιστον δύο (2) εκπρόσωποι των χρηστών των παρεχόμενων υπηρεσιών και ο προϊστάμενος, και εάν δεν υπάρχει, ο οριζόμενος από τον πρόεδρο του Δ.Σ. του νομικού προσώπου υπάλληλος της αποκεντρωμένης υπηρεσίας, ως πρόεδρος. Οι επιτροπές αυτές εισηγούνται για την καλύτερη λειτουργία, διαπιστώνουν τυχόν προβλήματα που δημιουργούνται στη λειτουργία της υπηρεσίας και διατυπώνουν σχετικές προτάσεις στο διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου για την καλύτερη εξυπηρέτηση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

7. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορεί να εκδίδεται πρότυπος κανονισμός λειτουργίας των ως άνω νομικών προσώπων και των αποκεντρωμένων υπηρεσιών τους, ανά κατηγορία παρεχόμενων υπηρεσιών, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας.

8. Το μόνιμο προσωπικό, το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, οι νομικοί σύμβουλοι, καθώς και οι δικηγόροι με σχέση έμμισθης εντολής, των νομικών προσώπων που συγχωνεύονται, καθίσταται αυτοδικαίως προσωπικό και παρέχει τις υπηρεσίες του στο νέο νομικό πρόσωπο που προκύπτει από τη συγχώνευση, με την ίδια σχέση εργασίας και έμμισθης εντολής.

9. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέσα σε τρεις (3) μήνες από τη δημοσίευση της απόφασης συγχώνευσης, θεσπίζεται ο οργανισμός εσωτερικής υπηρεσίας του νομικού προσώπου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 3584/2007, όπως ισχύει.

10. Το μόνιμο προσωπικό κατατάσσεται σε αντίστοιχες οργανικές θέσεις κατά κατηγορία και κλάδο, το δε προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου κατατάσσεται σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης εκπαιδευτικής βαθμίδας και ειδικότητας, οι οποίες συνιστώνται στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας του νομικού προσώπου και καταργούνται κατά την αποχώρηση του

υπαλλήλου. Η κατάταξη γίνεται με απόφαση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου του νομικού προσώπου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

11. Το προσωπικό των νομικών προσώπων μπορεί να αποσπάται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου και γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του νομικού προσώπου, είτε σε άλλο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου του οικείου δήμου είτε σε υπηρεσία του δήμου, κατά παρέκκλιση των σχετικών διατάξεων, και χωρίς να απαιτείται υποβολή σχετικής αίτησης. Στο ανωτέρω προσωπικό μπορεί να ανατίθενται παράλληλα καθήκοντα. Η μισθοδοσία του αποσπασμένου προσωπικού βαρύνει τον φορέα υποδοχής.

12. Τα ιδρύματα δεν υπάγονται στις ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 104: Σύνδεσμοι Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που συνενώνονται

1. Ο σύνδεσμος στον οποίο συμμετέχουν δήμοι ή κοινότητες που συνενώνονται σε νέο δήμο, καταργείται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας του νέου δήμου, αν η περιοχή της αρμοδιότητας του δήμου αυτού είναι η ίδια ή μεγαλύτερη από την εδαφική περιφέρεια του συνδέσμου. Την εκπλήρωση του σκοπού για τον οποίο είχε συσταθεί ο σύνδεσμος, αναλαμβάνει και συνεχίζει ο νέος δήμος, ο οποίος καθίσταται καθολικός διάδοχος σε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία και υπεισέρχεται αυτοδικαίως σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του συνδέσμου, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν συμβάσεων μίσθωσης έργου ή ορισμένου χρόνου μέχρι τη λήξη τους. Οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται από το νέο δήμο χωρίς καμία ειδικότερη διατύπωση.

2. Το μόνιμο προσωπικό, το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, καθώς και οι δικηγόροι με σχέση έμμισθης εντολής του συνδέσμου μεταφέρεται αυτοδικαίως, με την ίδια σχέση εργασίας και παροχής υπηρεσιών στο νέο δήμο από την έναρξη της λειτουργίας του και κατατάσσεται σε αντίστοιχες κενές οργανικές θέσεις κατά κατηγορία και κλάδο ή σε προσωποπαγείς θέσεις του δήμου. Η απόφαση κατάταξης του προσωπικού σε κενές οργανικές θέσεις ή σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις εκδίδεται από το αρμόδιο προς διορισμό όργανο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Το προσωπικό που μεταφέρεται στο δήμο μπορεί να διατηρήσει το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς, στο οποίο υπαγόταν πριν από την κατάταξή του στο νέο δήμο, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 17 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, όπως ισχύει.

4. Εντός των διοικητικών ορίων κάθε περιφέρειας και υπό την επιφύλαξη του άρθρου 206 παρ. 6 του παρόντος οι σύνδεσμοι και οι ανώνυμες εταιρείες που έχουν συσταθεί ως Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟ.Δ.Σ.Α.), συγχωνεύονται σε ενιαίο σύνδεσμο, σύμφωνα με τη διαδικασία της παρ. 6, στον οποίο συμμετέχουν υποχρεωτικά οι δήμοι όλων των διαχειριστικών ενοτήτων της περιφέρειας σύμφωνα και με τη διάταξη του άρθρου 30 του ν. 3536/2007. Τα οικεία δημοτικά συμβούλια, εντός δύο (2) μηνών από την έκδοση του προεδρικού διατάγματος της παρ. 6 του παρόντος και σύμφωνα με τις ρυθμίσεις αυτού ορίζουν τους εκπροσώπους τους στο διοικητικό συμβούλιο του νέου ΦΟ.Δ.Σ.Α., τη χρονική διάρκεια, την έδρα του, καθώς και τις ετήσιες εισφορές που πρέπει να καταβάλουν οι συμμετέχοντες δήμοι. Μετά τον έλεγχο νομιμότητας των σχετικών αποφάσεων εκδίδεται πράξη από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η θητεία των διοικητικών συμβουλίων των υπό συγχώνευση ΦΟ.Δ.Σ.Α. παρατείνεται αυτοδικαίως μέχρι τη συγκρότηση του διοικητικού συμβουλίου του νέου ΦΟ.Δ.Σ.Α..

5. Από τη δημοσίευση της ανωτέρω πράξης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ο νέος σύνδεσμος που δημιουργείται καθίσταται καθολικός διάδοχος σε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία των συνδέσμων που συγχωνεύονται και υπεισέρχεται, αυτοδικαίως, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών, στα εν λόγω δε δικαιώματα και υποχρεώσεις περιλαμβάνονται και όσα προκύπτουν από συμβάσεις έργου εξομοιούμενος με καθολικό διάδοχο. Οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται από το νέο σύνδεσμο, χωρίς να διακόπτονται και χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για καθεμία από αυτές.

6. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μέχρι την 30ή Ιουνίου 2011, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας ρυθμίζεται η διαδικασία συγχώνευσης ΦΟ.Δ.Σ.Α., η διοίκηση, η έδρα, η χρονική διάρκεια του νέου ΦΟ.Δ.Σ.Α., ο τρόπος καθορισμού του ύψους των ετήσιων εισφορών των δήμων, σε συνάρτηση με την αποτίμηση των τυχόν περιουσιακών στοιχείων των συγχωνευόμενων ΦΟ.Δ.Σ.Α., καθώς και η διαδικασία λύσης των ΦΟ.Δ.Σ.Α. που λειτουργούν με μορφή ανώνυμης εταιρείας.

7. Το μόνιμο προσωπικό καθώς και εκείνο με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των ΦΟ.Δ.Σ.Α. που συγχωνεύονται, καθίσταται αυτοδικαίως με την ίδια σχέση εργασίας προσωπικό του νέου

συνδέσμου που προκύπτει από τη συγχώνευση με την ίδια σχέση εργασίας. Συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου που βρίσκονται σε ισχύ, συνεχίζονται από το νέο σύνδεσμο μέχρι τη λήξη τους.

8. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέσα σε ένα (1) μήνα από τη δημοσίευση της απόφασης συγχώνευσης, καθορίζεται το αναγκαίο προσωπικό για την κάλυψη των υπηρεσιακών αναγκών του συνδέσμου, προκειμένου να προβλεφθούν οι αντίστοιχες θέσεις στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας του. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται εντός τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση της συγχώνευσης, ψηφίζεται ο οργανισμός εσωτερικής υπηρεσίας του συνδέσμου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 3584/2007, όπως ισχύει.

9. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των ΦΟ.Δ.Σ.Α. που συγχωνεύονται ή λύνονται σύμφωνα τις διατάξεις της παρ. 6 του παρόντος άρθρου περιλαμβανομένων και όσων απασχολούνται με σχέση έμμισθης εντολής, κατατάσσεται σε αντίστοιχες κενές οργανικές θέσεις κατά κατηγορία και κλάδο ή σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις του συνδέσμου, οι οποίες καταργούνται κατά την αποχώρηση του υπαλλήλου. Η πράξη κατάταξης του προσωπικού εκδίδεται από το αρμόδιο προς διορισμό όργανο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο χρόνος προϋπηρεσίας του ανωτέρω προσωπικού αναγνωρίζεται για όλες τις συνέπειες.

Άρθρο 105: Σύσταση διαβαθμιδικού συνδέσμου δήμων και περιφερειών

1. Ένας ή περισσότεροι δήμοι και η περιφέρεια στην οποία έχουν την έδρα τους οι δήμοι αυτοί, μπορούν, με απόφαση των δημοτικών τους συμβουλίων και του περιφερειακού συμβουλίου, να συστήσουν σύνδεσμο με ειδικό σκοπό την εκτέλεση έργων ή την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων τους, καθώς και για το σχεδιασμό και την κατάρτιση προγραμμάτων και μεθόδων για την ανάπτυξη του ευρύτερου χώρου τους. Οι σύνδεσμοι αυτοί αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

2. Η απόφαση των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών τους, περιέχει τον ειδικό σκοπό για τον οποίο ιδρύεται ο σύνδεσμος, τη χρονική διάρκεια και την έδρα του, καθώς και τις εισφορές που πρέπει να καταβάλλει κάθε χρόνο κάθε μέλος. Στην απόφαση σύστασης του Συνδέσμου αναφέρονται ρητά και οι υπηρεσίες για τις οποίες επιβάλλονται τέλη.

3. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αφού ο Ελεγκτής Νομιμότητας εξετάσει τη νομιμότητα των σχετικών αποφάσεων των συμβουλίων που αφορούν τη σύσταση του συνδέσμου, εγκρίνεται η απόφαση σύστασης. Με την ίδια πράξη, σε περίπτωση που υπάρχει διαφωνία των συμβουλίων, ορίζεται και η έδρα του συνδέσμου.

4. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης μπορεί να γίνει υποχρεωτική για ένα δήμο η συμμετοχή σε σύνδεσμο, που έχει συσταθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, εφόσον συντρέχουν, αθροιστικά, οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) αν στο σύνδεσμο μετέχουν τα δύο τρίτα (2/3) τουλάχιστον των δήμων της οικείας περιφέρειας,
- β) αν αποφασίσει τη συμμετοχή το διοικητικό συμβούλιο του συνδέσμου με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του και
- γ) εφόσον εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον.

5. Η συμμετοχή νέου δήμου σε υφιστάμενο σύνδεσμο ή η αποχώρηση από αυτό μέλους του επιτρέπεται, αν το αποφασίσει το συμβούλιο του ενδιαφερόμενου δήμου και αποδεχθεί την απόφαση το διοικητικό συμβούλιο του συνδέσμου με απόφασή του που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του. Αν το διοικητικό συμβούλιο του συνδέσμου δεν αποδέχεται χωρίς ειδική αιτιολογία τη συμμετοχή στο σύνδεσμο ενός δήμου, η συμμετοχή αποφασίζεται από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, αν οι ανάγκες των κατοίκων δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν διαφορετικά και δεν παρεμποδίζεται η εκπλήρωση του σκοπού του συνδέσμου. Το ίδιο ισχύει και για την αποχώρηση από το σύνδεσμο ενός δήμου.

Άρθρο 106: Διοίκηση

1. Ο διαβαθμιδικός σύνδεσμος διοικείται από το διοικητικό συμβούλιο, την εκτελεστική επιτροπή και τον πρόεδρό του.

2. Το διοικητικό συμβούλιο συγκροτείται από αιρετούς αντιπροσώπους του κάθε μέλους, που συμμετέχει, οι οποίοι εκλέγονται από τα δημοτικά και περιφερειακά συμβούλιά τους. Οι αντιπρόσωποι της περιφέρειας αποτελούν το 50% του αριθμού των μελών του διοικητικού συμβουλίου του συνδέσμου. Το υπόλοιπο 50%

αποτελείται από αντιπροσώπους των δήμων μελών του συνδέσμου, ανάλογα με τον πληθυσμό τους, με βάση τον πληθυσμό του μικρότερου δήμου, που εκπροσωπείται με έναν αντιπρόσωπο.

Για τον υπολογισμό του αριθμού των μελών του συνδέσμου αυτής της μορφής, για τα θέματα διοίκησης, λειτουργίας και για τα λοιπά σχετικά θέματα εφαρμόζονται αναλόγως οι οικείες διατάξεις για τους συνδέσμους του Κ.Δ.Κ., όπως ισχύει.

Άρθρο 107: Επιχειρήσεις δήμων

1. Οι δήμοι μπορεί να έχουν μόνον:

- α) μία κοινωφελή επιχείρηση,
- β) μία δημοτική επιχείρηση ύδρευσης αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.),
- γ) μία επιχείρηση με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού, εφόσον λειτουργούσαν αντίστοιχες στους συνενούμενους δήμους, και
- δ) μία δημοτική ανώνυμη εταιρία του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ., εφόσον είχαν συσταθεί τέτοιες εταιρίες στους συνενούμενους δήμους.

2. Οι δήμοι δεν επιτρέπεται να συνιστούν ή να συμμετέχουν σε άλλες ανώνυμες εταιρίες, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, εκτός από εκείνες που είχαν συσταθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου και υπό την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου 194 αυτού.

3. Υφιστάμενες αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα συνεχίζουν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 267 του Κ.Δ.Κ. και με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ.1 του άρθρου 111 του παρόντος.

(σύμφωνα με την παρ.4 του αρ.51 του Ν.3905/2010 δημοτικές επιχειρήσεις με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού εξακολουθούν να λειτουργούν με το υφιστάμενο νομικό καθεστώς που τις διέπει μέχρι 30-06-2011)

Άρθρο 108: Επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α. α' βαθμού που συνενώνονται

1. Οι δήμοι που προκύπτουν από συνένωση υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας τους, στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των συνενούμενων δήμων και κοινοτήτων, ως προς τις επιχειρήσεις αυτών, καθώς και στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που έχουν υπογράψει, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις εργασίας ή έργου μέχρι τη λήξη τους.

2. Οι ανώνυμες εταιρίες των συνενούμενων Ο.Τ.Α., πρώτου βαθμού, στις οποίες συμμετέχουν δύο (2) ή περισσότεροι νέοι δήμοι, περιέρχονται αυτοδικαίως σε αυτούς, κατά το ποσοστό συμμετοχής τους στις ανωτέρω εταιρίες.

Άρθρο 109: Συγχώνευση κοινωφελών επιχειρήσεων των νέων δήμων

1. Κοινωφελείς επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α., πρώτου βαθμού, που συνενώνονται σε ένα νέο δήμο, συγχωνεύονται υποχρεωτικά σε μία κοινωφελή επιχείρηση. Με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των δημοτικών αρχών, ορίζεται η επωνυμία, ο σκοπός, η διοίκηση, το κεφάλαιο, οι πόροι, η διάρκεια, η έδρα της κοινωφελούς επιχείρησης και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο κατά την κρίση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου νομιμότητας. Κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων περιέρχονται αυτοδικαίως στην επιχείρηση που προκύπτει, η οποία υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχος σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των συμβάσεων μίσθωσης έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου μέχρι τη λήξη τους. Οι εκκρεμείς δίκες, στις οποίες διάδικο μέρος είναι οι συγχωνευθείσες επιχειρήσεις, συνεχίζονται αυτοδικαίως από τη νέα κοινωφελή επιχείρηση χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για καθεμία από αυτές. Μέχρι τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης παρατείνεται αυτοδικαίως η θητεία των διοικήσεων των υφιστάμενων επιχειρήσεων.

2. Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των επιχειρήσεων που συγχωνεύονται μεταφέρεται στη νέα επιχείρηση και κατατάσσεται σε αντίστοιχες θέσεις, με απόφαση του

διοικητικού συμβουλίου της. Ο χρόνος υπηρεσίας του προσωπικού στις επιχειρήσεις που συγχωνεύονται λαμβάνεται υπόψη για όλες τις μισθολογικές και ασφαλιστικές συνέπειες.

3. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέσα σε τρεις (3) μήνες από τη δημοσίευση της απόφασης της παραγράφου 1 του δημοτικού συμβουλίου, συντάσσεται εσωτερικός κανονισμός προσωπικού, στον οποίο εντάσσονται οι θέσεις του αναγκαίου προσωπικού.

4. Με αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, μεταφέρεται τυχόν πλεονάζον προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των ανωτέρω επιχειρήσεων σε νομικά πρόσωπα του δήμου με την ίδια σχέση εργασίας. Το προσωπικό αυτό διέπεται ως προς τους όρους και το ύψος της αμοιβής της εργασίας του από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας που ισχύουν εκάστοτε για το προσωπικό των νομικών προσώπων στα οποία μεταφέρεται. Ο χρόνος της προϋπηρεσίας του προσωπικού που μεταφέρεται λαμβάνεται υπόψη για όλες τις μισθολογικές και ασφαλιστικές συνέπειες.

5. Το προσωπικό που μεταφέρεται σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου του δήμου κατατάσσεται σε προσωποπαγείς θέσεις της ίδιας εκπαιδευτικής βαθμίδας και αντίστοιχης ή παρεμφερούς ειδικότητας. Η πράξη κατάταξης του προσωπικού εκδίδεται από το αρμόδιο για το διορισμό όργανο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Το μεταφερόμενο προσωπικό σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του δήμου κατατάσσεται σε αντίστοιχες θέσεις, με απόφαση του οικείου διοικητικού συμβουλίου.

6. Οι διατάξεις των ανωτέρω παραγράφων εφαρμόζονται αναλόγως και στη συγχώνευση των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.).

Άρθρο 110: Συγχώνευση ανωνύμων εταιριών των νέων δήμων

1. Σε περίπτωση όπου σε ένα νέο δήμο λειτουργούν περισσότερες από μία ανώνυμες εταιρίες της ίδιας κατηγορίας που το σύνολο των μετοχών ανήκει στο νέο δήμο που προκύπτει από τη συνένωση και στα νομικά του πρόσωπα, συγχωνεύονται υποχρεωτικά σε μία ανώνυμη εταιρία. Το δημοτικό συμβούλιο λαμβάνει σχετική απόφαση με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση της νέας δημοτικής αρχής. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται στο ν.δ. 1297/1972, στο ν. 2166/1993 και συμπληρωματικά στον κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας παρατείνεται η θητεία των διοικήσεων των επιχειρήσεων που συγχωνεύονται.

2. Το προσωπικό με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου των εταιριών που συγχωνεύονται μεταφέρεται στη νέα εταιρεία και κατατάσσεται σε αντίστοιχες θέσεις, με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της. Ο χρόνος της προϋπηρεσίας του προσωπικού που μεταφέρεται λαμβάνεται υπόψη για όλες τις μισθολογικές και ασφαλιστικές συνέπειες.

Άρθρο 111: Προσαρμογή λοιπών επιχειρήσεων

1. α. Οι δράσεις κοινωφελούς χαρακτήρα των αστικών εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθρου 267 του ν. 3463/2006, στις οποίες συμμετέχει ένας δήμος και νομικά του πρόσωπα, περιέρχονται στην κοινωφελή επιχείρηση του νέου δήμου, σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών. Το προσωπικό που απασχολείται στις δράσεις αυτές με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου μεταφέρεται με την ίδια σχέση εργασίας στην κοινωφελή επιχείρηση και κατατάσσεται σε αντίστοιχες θέσεις της επιχείρησης με απόφαση του οικείου διοικητικού συμβουλίου. Συμβάσεις μίσθωσης έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου που τυχόν έχουν συναφθεί για τις δράσεις που περιέρχονται στην κοινωφελή επιχείρηση του νέου δήμου, συνεχίζονται από αυτή μέχρι τη λήξη τους.

β. Οι αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθρου 267 του Κ.Δ.Κ., στις οποίες συμμετέχουν περισσότεροι δήμοι ή και άλλοι φορείς, συνεχίζουν να λειτουργούν ως έχουν, μέχρι τη λήξη του χρόνου που προβλέπεται στη συστατική τους πράξη. Κατ' εξαίρεση, η διάρκεια των αστικών εταιριών Ο.Τ.Α. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα της παραγράφου αυτής, οι οποίες διαχειρίζονται Ευρωπαϊκά Προγράμματα, παρατείνεται σε κάθε περίπτωση μέχρι τη λήξη των προγραμμάτων αυτών.

2. Υφιστάμενες διαδημοτικές ή αμιγείς επιχειρήσεις του π.δ. 410/1995, στις οποίες είχε ανατεθεί σύμφωνα με το καταστατικό τους η παροχή υπηρεσιών για την καθαριότητα των κοινόχρηστων χώρων και η αποκομιδή των απορριμμάτων, λύνονται υποχρεωτικά μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών και τίθενται υπό εκκαθάριση. Οι δραστηριότητες που ασκούσαν περιέρχονται στον οικείο δήμο. Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των ανωτέρω επιχειρήσεων

μεταφέρεται στον οικείο δήμο με την ίδια σχέση εργασίας και κατατάσσεται σε προσωποπαγείς θέσεις της ίδιας εκπαιδευτικής βαθμίδας και αντίστοιχης ή παρεμφερούς ειδικότητας. Από την κατάταξή του το μεταφερόμενο προσωπικό υπάγεται στο υπηρεσιακό και μισθολογικό καθεστώς που ισχύει για το αντίστοιχο προσωπικό του δήμου. Η πράξη κατάταξης του προσωπικού εκδίδεται από το αρμόδιο για το διορισμό όργανο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο χρόνος υπηρεσίας του προσωπικού αυτού λαμβάνεται υπόψη για όλες τις μισθολογικές και κοινωνικοασφαλιστικές συνέπειες. Συμβάσεις μίσθωσης έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου που έχουν συναφθεί από τις ανωτέρω επιχειρήσεις συνεχίζονται από τον οικείο δήμο μέχρι τη λήξη τους. Οι ρυθμίσεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και σε δημοτικές επιχειρήσεις οποιασδήποτε μορφής κατά το μέρος που οι σκοποί τους περιλαμβάνουν και την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας.

3. Τυχόν υφιστάμενες αμιγείς επιχειρήσεις τηλεθέρμανσης του άρθρου 277 του πδ. 410/1995 δύνανται είτε να συγχωνευθούν με υφιστάμενες Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α) είτε να συνεχίσουν να λειτουργούν με ειδικό σκοπό την τηλεθέρμανση, διεπόμενες από τις διατάξεις του ν.1069/1980. Η προσαρμογή του καταστατικού τους γίνεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, εφαρμοζομένων αναλογικά των διατάξεων του άρθρου 109 του παρόντος.

4. Με απόφαση του αρμόδιου προς διορισμό οργάνου μπορεί υπάλληλοι του δήμου να αποσπώνται σε δημοτική ανώνυμη εταιρεία του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ. του οικείου δήμου, προς κάλυψη λειτουργικών αναγκών, για ένα (1) έτος, με δυνατότητα ετήσιας παράτασης.

Άρθρο 112: Ειδικές ρυθμίσεις

1. Συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγράμματα, που υλοποιούνται από τα συγχωνευόμενα νομικά πρόσωπα και επιχειρήσεις, συνεχίζουν να υλοποιούνται από το νέο νομικό πρόσωπο ή την επιχείρηση που προκύπτει από τη συγχώνευση, τα οποία θεωρούνται καθολικός διάδοχος ως προς τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που απορρέουν από τα προγράμματα αυτά. Στις υποχρεώσεις και στα δικαιώματα αυτά συμπεριλαμβάνονται όσες απορρέουν από συμβάσεις έργου μέχρι τη λήξη τους. Οι συμβάσεις του προσωπικού ορισμένου χρόνου που απασχολείται στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών, ανανεώνονται από το νομικό πρόσωπο ή την επιχείρηση που προκύπτει, ως διάδοχο σχήμα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 21 του ν. 2190/1994, όπως ισχύει.

2. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος δεν επιτρέπεται η σύσταση επιχείρησης με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού, καθώς και μονομετοχικών ανωνύμων εταιριών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ..

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ - ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΑΡΧΕΣ - ΟΡΓΑΝΑ

Άρθρο 113: Περιφερειακές αρχές

1. Όργανα της περιφέρειας είναι ο περιφερειάρχης, οι αντιπεριφερειάρχες, το περιφερειακό συμβούλιο, η οικονομική επιτροπή και η εκτελεστική επιτροπή.

2. Σε κάθε περιφέρεια τον περιφερειάρχη επικουρούν αντιπεριφερειάρχες που εκλέγονται άμεσα κατ' αντιστοιχία προς τον αριθμό των περιφερειακών ενοτήτων και οι οποίοι δεν καταλαμβάνουν θέση περιφερειακού συμβούλου. Ο αριθμός των αντιπεριφερειάρχων προσαυξάνεται κατά τρεις (3), κατά την ειδικότερη ρύθμιση της παραγράφου 1 του άρθρου 160 του παρόντος. Ειδικά στις περιφέρειες Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων οι ανωτέρω αντιπεριφερειάρχες εκλέγονται ανά ένα σε κάθε νομό.

3. Το περιφερειακό συμβούλιο αποτελείται από σαράντα ένα (41) μέλη σε περιφέρειες με πληθυσμό έως 300.000 κατοίκους, πενήντα ένα (51) μέλη σε περιφέρειες με πληθυσμό από 300.001 έως 800.000 κατοίκους, εβδομήντα ένα (71) μέλη σε περιφέρειες άνω των 800.000 κατοίκων. Το περιφερειακό συμβούλιο της περι-

φέρειας Αττικής αποτελείται από εκατόν ένα (101) μέλη. Το περιφερειακό συμβούλιο Νοτίου Αιγαίου αποτελείται από πενήντα ένα (51) μέλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 114: Διάρκεια περιφερειακής περιόδου

1. Ο περιφερειάρχης, οι αντιπεριφερειάρχες και τα μέλη του περιφερειακού συμβουλίου εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία.
2. Οι εκλογές γίνονται κάθε πέντε (5) χρόνια, ταυτόχρονα με τις δημοτικές εκλογές, στα ίδια εκλογικά τμήματα, με τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές και τους ίδιους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και εφόρους αντιπροσώπων, αλλά η ψηφοφορία διενεργείται σε διαφορετικές κάλπες. Οι εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την επικράτεια.
3. Η εγκατάσταση του περιφερειάρχη, των αντιπεριφερειάρχων και των μελών του περιφερειακού συμβουλίου γίνεται την 1η Σεπτεμβρίου του έτους διεξαγωγής των εκλογών και η θητεία τους λήγει την 31η Αυγούστου του πέμπτου έτους.
4. Οι Ενιαίες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τα Νομαρχιακά Διαμερίσματα και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις που καταργούνται κατά το άρθρο 283 εξακολουθούν να λειτουργούν μέχρι τη λήξη της διανύουσας νομαρχιακής περιόδου 2006 – 2010.
5. Οι περιφέρειες, που συνιστώνται με το άρθρο 3, αρχίζουν να λειτουργούν από την εγκατάσταση των αρχών τους, οι οποίες θα προκύψουν από τις περιφερειακές εκλογές του Νοεμβρίου 2010. Η εγκατάστασή τους γίνεται την 1η Ιανουαρίου 2011. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου αυτού.

Άρθρο 115: Κανόνες διεξαγωγής των εκλογών

Η προεκλογική περίοδος αρχίζει τριάντα (30) ημέρες πριν τη διενέργειά τους. Κατά τη διάρκειά της εφαρμόζονται οι διατάξεις του πρώτου μέρους του ν. 3202/2003 (ΦΕΚ 284 Α'), όπως ισχύει.

Άρθρο 116: Εκλογικό δικαίωμα - Εκλογείς - Εκλόγιμοι

1. Εκλογικό δικαίωμα έχουν οι δημότες εκλογείς των δήμων της οικείας περιφέρειας. Οι δημότες εκλογείς, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους των δήμων και των κοινοτήτων των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και Νομαρχιακών Διαμερισμάτων που συνενώνονται, σύμφωνα με το άρθρο 3, έχουν δικαίωμα να εκλέγουν τις αρχές της περιφέρειας που προκύπτει από τη συνένωση.
Κατά τα λοιπά, για την απόκτηση, τη στέρηση, την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος, τις κυρώσεις για τη μη άσκησή του, καθώς και για τους εκλογικούς καταλόγους, ισχύουν οι διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών.
2. Περιφερειάρχης και αντιπεριφερειάρχης περιφερειακής ενότητας μπορεί να εκλεγεί δημότης δήμου της οικείας περιφέρειας, που έχει την ικανότητα του εκλέγειν και έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του, κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών. Μέλος του περιφερειακού συμβουλίου μπορεί να εκλεγεί δημότης δήμου της οικείας περιφέρειας, που έχει την ικανότητα του εκλέγειν και έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, κατά την ημέρα διενέργειας των εκλογών. Ως προς το όριο ηλικίας, για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος εφαρμόζονται οι διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών, όπως κάθε φορά ισχύουν. Η 1η Ιανουαρίου κάθε έτους θεωρείται ημερομηνία γέννησης εκείνων που έχουν γεννηθεί κατά το έτος αυτό.
3. Ειδικά, για την υποβολή υποψηφιότητας επιτρέπεται η μεταδημότευση σε δήμο της οικείας περιφέρειας, χωρίς τη συνδρομή της προϋπόθεσης της διευτοῦς κατοικίας. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί από την 1η Απριλίου του έτους διενέργειας των εκλογών, μέχρι την προηγούμενη ημέρα της κατάθεσης στο αρμόδιο δικαστήριο της δήλωσης κατάρτισης των συνδυασμών. Η απόφαση μεταδημότευσης εκδίδεται, υποχρεωτικά, μέσα στην ίδια προθεσμία και είναι αμέσως εκτελεστή.
Η απόφαση μεταδημότευσης παύει να ισχύει μετά παρέλευση τριών (3) μηνών από την ανακήρυξη των συνδυασμών, εφόσον αυτός που μεταδημότευσε δεν ανακηρυχθεί υποψήφιος.

Άρθρο 117: Κωλύματα και ασυμβίβαστα

1. Δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες ή περιφερειακοί σύμβουλοι:

α) Δικαστικοί λειτουργοί, αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και θρησκευτικοί λειτουργοί των γνωστών θρησκειών.

β) Εκτελεστικοί Γραμματείς Περιφερειών και περιφερειακοί συμπαράστατες, στις περιφέρειες όπου υπηρετούν.

γ) Πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με εξαίρεση τα ιδρύματα, οι οποίοι δεν είναι αιρετοί, προϊστάμενοι υπηρεσιακών μονάδων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας των ανωτέρω νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και ιδρυμάτων, καθώς και διευθύνοντες και εντεταλμένοι σύμβουλοι και προϊστάμενοι υπηρεσιακών μονάδων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, πλην αστικών εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία έχουν συστήσει ή στα οποία συμμετέχουν οι περιφέρειες, στις οποίες υποβάλλουν υποψηφιότητα.

δ) Υπάλληλοι με οποιαδήποτε σχέση εργασίας του Δημοσίου, των δήμων και των περιφερειών, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, των δημοσίων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο, με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, στις περιφέρειες στα διοικητικά όρια των οποίων άσκησαν καθήκοντα προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης, μέσα στο δεκαοκτάμηνο (18) πριν από τη διενέργεια των περιφερειακών εκλογών.

ε) Διοικητές, υποδιοικητές, πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων, διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, των δημοσίων επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, στις περιφέρειες, στις οποίες έχουν την έδρα τους τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα, μέσα στο δεκαοκτάμηνο πριν από τη διενέργεια των περιφερειακών εκλογών.

2. Κώλυμα εκλογιμότητας συντρέχει για όσους έχουν εκπέσει από το αιρετό αξίωμά τους, κατόπιν αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, ως αυτουργοί ή συμμετοχοί σε κακούργημα ή σε οποιαδήποτε ποινή για παραχάραξη, κιβδηλεία, πλαστογραφία, ψευδή βεβαίωση, δωροδοκία, εκβίαση, κλοπή, υπεξαίρεση, απιστία, απάτη, καταπίεση, αιμομιξία, μαστροπεία, σωματεμπορία, παράνομη διακίνηση αλλοδαπών, παράβαση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, τη λαθρεμπορία, καθώς και για παράβαση καθήκοντος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εδάφιο γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 236 του παρόντος.

Το κώλυμα αυτό ισχύει για την επόμενη της έκπτωσης περιφερειακή περίοδο.

3. Δεν μπορούν να εκλεγούν ή να είναι περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες ή περιφερειακοί σύμβουλοι:

α. Όποιοι συνδέονται με την περιφέρεια ή τα νομικά της πρόσωπα, με συμβάσεις προμήθειας, εκτέλεσης περιφερειακού έργου, παροχής υπηρεσιών, παραχώρησης δικαιώματος εκμετάλλευσης περιφερειακού έργου ή περιφερειακής υπηρεσίας με αντικείμενο αξίας πάνω από πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ ετησίως.

β. Γενικοί διευθυντές, πρόεδροι και μέλη διοικητικών συμβουλίων, διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι, διαχειριστές, μέτοχοι και εταίροι κεφαλαιουχικών εταιρειών, που έχουν συμβληθεί με την περιφέρεια, εφόσον το ποσοστό συμμετοχής τους στις εταιρείες υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) του συνολικού κεφαλαίου της εταιρείας, καθώς και εταίροι προσωπικών εταιρειών και κοινοπρακτούντα πρόσωπα, που έχουν συμβληθεί με την περιφέρεια, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης περίπτωσης.

Αν περιφέρεια συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην επιχείρηση που συμβάλλεται, δεν υπάρχει ασυμβίβαστο για τους αιρετούς της περιφέρειας που μετέχουν στη διοίκηση δημοσίων επιχειρήσεων, καθώς και περιφερειακών επιχειρήσεων.

4. Η ιδιότητα του περιφερειάρχη ή του αντιπεριφερειάρχη ή οποιουδήποτε άλλου αιρετού αξιώματος σε όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού δεν αποτελεί λόγο ασυμβίβαστου ή αναστολής άσκησης του λειτουργήματός τους, με την επιφύλαξη του άρθρου 119 για:

α) τους δικηγόρους και συμβολαιογράφους, β) τα μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), τα μέλη Επιστημονικού Προσωπικού των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.) και το ειδικό διδακτικό και επιστημονικό προσωπικό τους.

5. Δεν αποτελεί ασυμβίβαστο η σύναψη σύμβασης αγοράς ακινήτων της περιφέρειας, εφόσον η εκποίηση έχει γίνει ύστερα από πλειοδοτική δημοπρασία.

6. Δεν αποτελούν κώλυμα ή ασυμβίβαστο η ιδιότητα μέλους της διοίκησης και η ιδιότητα του υπαλλήλου δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών κοινής ωφέλειας, που συνδέονται με την περιφέρεια με σύμβαση, που είναι σχετική με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους.

7. Το κώλυμα που προβλέπεται στις περιπτώσεις α' έως και γ' της παραγράφου 1 παύει να υπάρχει, αν τα πρόσωπα στα οποία συντρέχει, παραιτηθούν από τη θέση τους πριν από την ημέρα της ανακήρυξης των υποψηφίων. Η παραίτηση επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή στον Πρόεδρο Εφετών, ο οποίος την υποβάλλει αμέσως στην αρχή που είναι αρμόδια να την αποδεχθεί. Η παραίτηση θεωρείται ότι γίνεται δεκτή από την επίδοσή της και δεν ανακαλείται. Εξακολουθούν να ισχύουν ειδικές διατάξεις που απαγορεύουν την υποβολή ή την αποδοχή της παραίτησης των προσώπων, που προβλέπει η παράγραφος 1 ή που περιορίζουν το δικαίωμά τους να παραιτηθούν ή την αρμοδιότητα της αρχής να αποδεχθεί την παραίτησή τους. Τα πρόσωπα της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 που παραιτήθηκαν πρέπει επιπροσθέτως να μην έχουν υπηρετήσει στην περιφέρεια, όπου θα υποβάλουν υποψηφιότητα μέσα στους είκοσι τέσσερις (24) μήνες, πριν από την ημερομηνία ανακήρυξης των υποψηφίων. Το πρώτο εδάφιο της παρούσας δεν ισχύει για τους θρησκευτικούς λειτουργούς.

8. Περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες περιφερειακών ενοτήτων ή περιφερειακοί σύμβουλοι που αποδέχονται οποιοδήποτε από τα καθήκοντα ή τα έργα που συνιστούν ασυμβίβαστο ή αποκτούν δημοτικότητα δήμου, εκτός της περιφέρειας στην οποία εξελέγησαν, εκπίπτουν, αυτοδικαίως, από το αξίωμά τους. Το Διοικητικό Εφετείο, στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται η οικεία περιφέρεια, με απόφασή του διαπιστώνει την ύπαρξη του ασυμβίβαστου και την έκπτωση από το αξίωμα, εφόσον υποβληθεί σχετική ένσταση από τα αναφερόμενα, στο άρθρο 147 του παρόντος, πρόσωπα. Κατά της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται το ασυμβίβαστο χωρεί αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 152 του παρόντος.

9. Υποψηφιότητα και στους δύο βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν επιτρέπεται.

10. Σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας αιρετού του πρώτου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποκλείεται.

11. Για τις περιφερειακές εκλογές του Νοεμβρίου του 2010 και για τη διανυόμενη περιφερειακή περίοδο ισχύουν τα κωλύματα και τα ασυμβίβαστα του άρθρου 21 του π.δ. 30/1996 (ΦΕΚ 21 Α'), όπως ισχύει, κατ' αντιστοιχία προς τις υφιστάμενες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τα Νομαρχιακά Διαμερίσματα.

Άρθρο 118: Ασυμβίβαστο εξαιτίας οφειλών

1. Δεν μπορούν να είναι περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες ή περιφερειακοί σύμβουλοι, όποιοι είναι, από οποιαδήποτε αιτία, οφειλέτες των περιφερειών, καθώς και των νομικών της προσώπων δημοσίου δικαίου.

2. Αν οφειλέτης της περιφέρειας και των νομικών τους προσώπων εκλεγεί περιφερειάρχης ή περιφερειακός σύμβουλος, οφείλει να εξοφλήσει την οφειλή του, έως την ημέρα της εγκατάστασης των περιφερειακών αρχών.

3. Αν τα προαναφερόμενα πρόσωπα γίνουν οφειλέτες της περιφέρειας ή των νομικών τους προσώπων μετά την εκλογή τους, οφείλουν να εξοφλήσουν την οφειλή τους μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών, αφότου κατέστη οριστική η βεβαίωση της οφειλής και έλαβαν γνώση αυτής ή σε περίπτωση άσκησης ενδίκων βοηθημάτων, αφότου εκδόθηκε τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Αν η εξόφληση των οφειλών του άρθρου αυτού δεν γίνει κατά τη διάρκεια των ανωτέρω προθεσμιών, εκτός από την περίπτωση διακανονισμού της οφειλής, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, εκπίπτουν από το αξίωμά τους. Το Διοικητικό Εφετείο, στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται ο οικείος δήμος, κατόπιν ενστάσεως, με απόφασή του διαπιστώνει την ύπαρξη του ασυμβίβαστου και την έκπτωση από το αξίωμα. Κατά της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται το ασυμβίβαστο χωρεί αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 152 του παρόντος.

4. Για τις περιφερειακές εκλογές του Νοεμβρίου του έτους 2010 και τις τυχόν επαναληπτικές αυτών, και μόνο, το ασυμβίβαστο των ανωτέρω παραγράφων ισχύει για οφειλές προς τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τα Νομαρχιακά Διαμερίσματα, καθώς και προς τα νομικά τους πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Άρθρο 119: Επαγγελματική δραστηριότητα του Περιφερειάρχη

1. Κατά τη διάρκεια της θητείας του αναστέλλεται η άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του Περιφερειάρχη.

2. Ο χρόνος αναστολής άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας θεωρείται πραγματικός χρόνος για τα ασφαλιστικά δικαιώματα. Κατά τη διάρκεια της αναστολής, το σύνολο των εισφορών στον οικείο ασφαλιστικό φορέα καταβάλλεται από την περιφέρεια και βαρύνει τον προϋπολογισμό αυτής. Με την απόφαση της παραγράφου 9 του άρθρου 182 του παρόντος καθορίζεται η διαδικασία καταβολής των εισφορών.

Άρθρο 120: Υποψηφιότητες

1. Η εκλογή του περιφερειάρχη, των αντιπεριφερειάρχων περιφερειακών ενοτήτων και των μελών του περιφερειακού συμβουλίου γίνεται κατά συνδυασμούς.

Υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλείονται.

2. Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει:

α) Έναν υποψήφιο περιφερειάρχη.

β) Τους υποψηφίους αντιπεριφερειάρχες σε αριθμό ίσο με τον αριθμό των περιφερειακών ενοτήτων.

Ειδικά για τις περιφέρειες Βορείου, Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Θεσσαλίας ο αριθμός των υποψηφίων αντιπεριφερειάρχων είναι ίσος με τον αριθμό των νομών.

γ) Υποψηφίους περιφερειακούς συμβούλους σε αριθμό ίσο, τουλάχιστον, με τον αριθμό των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας, με δυνατότητα προσαύξησης του αριθμού αυτού μέχρι πενήντα τοις εκατό (50%). Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι ίσο με μισό της μονάδας και άνω.

3. Ο αριθμός των υποψηφίων περιφερειακών συμβούλων κάθε συνδυασμού από κάθε φύλο πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των μελών του περιφερειακού συμβουλίου. Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην αμέσως επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι τουλάχιστον ίσο με το μισό της.

4. Υποψηφιότητα από το ίδιο πρόσωπο και για την εκλογή του ως περιφερειάρχη ή αντιπεριφερειάρχη ή μέλους περιφερειακού συμβουλίου δεν επιτρέπεται.

5. Κανείς δεν επιτρέπεται να συμμετέχει σε περισσότερους συνδυασμούς.

Άρθρο 121: Κατάρτιση συνδυασμών

1. Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση την οποία υπογράφουν όλοι οι υποψήφιοι που τον αποτελούν.

Στη δήλωση του συνδυασμού αναγράφονται κατά σειρά:

α) Το τυχόν όνομα και έμβλημα του συνδυασμού.

β) Το επώνυμο, το κύριο όνομα και το πατρώνυμο του υποψηφίου περιφερειάρχη, με την αντίστοιχη ένδειξη, η οποία τίθεται είτε δίπλα είτε κάτω από το όνομα του υποψηφίου περιφερειάρχη. Αν δεν αναγραφεί ένδειξη, ο πρώτος υποψήφιος του συνδυασμού θεωρείται υποψήφιος περιφερειάρχης.

γ) Το επώνυμο, το κύριο όνομα και το πατρώνυμο των υποψηφίων αντιπεριφερειάρχων ανά περιφερειακή ενότητα, με την αντίστοιχη ένδειξη, η οποία τίθεται είτε δίπλα είτε κάτω από το όνομα του υποψηφίου αντιπεριφερειάρχη. Αν δεν αναγραφεί ένδειξη, ο πρώτος υποψήφιος του συνδυασμού σε κάθε περιφερειακή ενότητα θεωρείται υποψήφιος αντιπεριφερειάρχης. Ειδικά για τις περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Θεσσαλίας τα ανωτέρω στοιχεία και οι οικείες ενδείξεις των υποψηφίων αντιπεριφερειάρχων αναγράφονται ανά νομό. Οι υποψήφιοι αντιπεριφερειάρχες είναι επικεφαλής του συνδυασμού στην εκλογική περιφέρεια που είναι υποψήφιοι.

δ) Στη δήλωση ακολουθούν, κατά εκλογική περιφέρεια, με αλφαβητική σειρά, οι υποψήφιοι περιφερειακοί σύμβουλοι του συνδυασμού, με αλφαβητική σειρά, με σημείωση παραπλεύρως και εντός παρενθέσεως της εκλογικής περιφέρειας, στην οποία είναι υποψήφιοι.

2. Η δήλωση συντάσσεται σε απλό φύλλο χάρτου και επισυνάπτονται τα εξής δικαιολογητικά για καθέναν υποψήφιο:

α) Πιστοποιητικό εγγραφής του υποψηφίου στο δημοτολόγιο δήμου της εκλογικής περιφέρειας στην οποία είναι υποψήφιος.

β) Υπεύθυνη δήλωση του υποψηφίου ότι δεν έχει στερηθεί κανένα πολιτικό του δικαίωμα ή ότι έληξε η πρόσκαιρη αποστέρηση των δικαιωμάτων αυτών ή θα έχει λήξει την ημέρα της εκλογής.

γ) Αποδεικτικό είσπραξης Δ.Ο.Υ., που να αποδεικνύει κατάθεση χρηματικού ποσού εκατόν πενήντα (150) ευρώ.

3. Επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί πέραν του κυρίου ονόματος του υποψηφίου και υποκοριστικό αυτού, εφόσον με αυτό είναι ευρύτερα γνωστός. Στην περίπτωση αυτή, το υποκοριστικό ακολουθεί το κύριο όνομα και τίθεται σε παρένθεση.

Για τις γυναίκες μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρώτο επώνυμο είτε το πατρικό είτε του συζύγου, ανεξαρτήτως με ποιο επώνυμο είναι εγγεγραμμένες στην οικογενειακή τους μερίδα.

4. Ο συνδυασμός δηλώνεται νόμιμα, όταν περιλαμβάνει αριθμό υποψηφίων τουλάχιστον ίσο με τον αριθμό των εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας.

5. Στη δήλωση μπορεί να ορίζεται όνομα και έμβλημα του συνδυασμού. Απαγορεύεται να ορίζεται ή να χρησιμοποιείται ως όνομα ή ως έμβλημα οποιοδήποτε σύμβολο θρησκευτικής λατρείας, η σημαία ή άλλο παρόμοιο σύμβολο κράτους ή σημείο ιδιαίτερης ευλάβειας, στέμμα, όνομα ή έμβλημα πολιτικής οργάνωσης, φωτογραφία προσώπου, κάθε έμβλημα που χρησιμοποιείται ή χρησιμοποιήθηκε από το κράτος, καθώς και συμβόλων ή εμβλημάτων του δικτατορικού καθεστώτος της 21ης Απριλίου 1967 ή φωτογραφιών προσώπων, που έχουν καταδικαστεί για τη συμμετοχή τους σε αυτό.

Αν γίνουν περισσότερες δηλώσεις, με το ίδιο όνομα ή έμβλημα, δικαίωμα χρήσεως έχει όποιος το έχει δηλώσει πρώτος. Αν γίνει παράβαση των διατάξεων της παρούσας και η παράβαση βεβαιωθεί από το αρμόδιο δικαστήριο, η δήλωση είναι απαράδεκτη.

6. Αν δεν έχει τηρηθεί κάποια από τις διατυπώσεις ή δεν υπάρχει κάποια από τις προϋποθέσεις ή κάποιο από τα στοιχεία που προβλέπει η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου και αυτό βεβαιωθεί από το δικαστήριο η δήλωση είναι απαράδεκτη.

Ειδικότερα, αν έχει συνταχθεί η δήλωση του συνδυασμού που προβλέπει η παράγραφος 1, με διαφορετικό τρόπο, δεν είναι απαράδεκτη, εφόσον περιλαμβάνει ρητή δήλωση που ορίζει τον υποψήφιο περιφερειάρχη και αντιπεριφερειάρχη. Απαράδεκτη είναι και η εκπρόθεσμη δήλωση, καθώς και η δήλωση που περιλαμβάνει λιγότερους υποψηφίους από τα ελάχιστα όρια της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου και της παραγράφου 3 του προηγούμενου άρθρου.

7. Η δήλωση του συνδυασμού επιδίδεται από τον υποψήφιο περιφερειάρχη ή με δικαστικό επιμελητή, ύστερα από παραγγελία του υποψήφιου περιφερειάρχη, είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας, στον πρόεδρο του αρμόδιου πολυμελούς πρωτοδικείου. Στη δήλωση αυτή επισυνάπτονται τα στοιχεία που προβλέπει η παράγραφος 1, καθώς και γραπτή αποδοχή των προσώπων που προτείνονται. Μετά τη λήξη της εικοσαήμερης προθεσμίας, που απαιτείται για την επίδοση στο αρμόδιο δικαστήριο, καμία μεταβολή της δηλώσεως δεν επιτρέπεται, εκτός από την αντικατάσταση προσώπων που παραιτήθηκαν ή απεβίωσαν, σύμφωνα με το άρθρο 123 του παρόντος νόμου.

Αρμόδιο δικαστήριο είναι το πολυμελές πρωτοδικείο της έδρας της περιφέρειας.

Το Πρωτοδικείο Αθηνών είναι αρμόδιο για την περιφέρεια Αττικής.

Το πολυμελές πρωτοδικείο της έδρας της περιφέρειας και το Πρωτοδικείο Αθηνών στην περιφέρεια Αττικής είναι αρμόδια και για τις ενέργειες που ορίζονται στα άρθρα 122, 123, 138, 141, 142, 143, 144, 145 και 146 του παρόντος νόμου.

8. Συμπλήρωση του συνδυασμού επιτρέπεται να γίνει μέχρι τη λήξη της εικοσαήμερης προθεσμίας, που απαιτείται για την επίδοση της δήλωσης του συνδυασμού στο αρμόδιο δικαστήριο και μόνο προκειμένου να συμπληρωθεί ο συνδυασμός, έως τον επιτρεπόμενο αριθμό υποψηφίων συμβούλων. Προς τούτο υποβάλλεται συμπληρωματική δήλωση του υποψηφίου περιφερειάρχη, στην οποία επισυνάπτονται τα στοιχεία που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται επισυνάπτεται, πέραν των δικαιολογητικών που τον αφορούν, και γραπτή αποδοχή του προσώπου που προτείνεται.

Άρθρο 122: Ανακήρυξη και κοινοποίηση συνδυασμών

1. Τη δέκατη πέμπτη ημέρα πριν από την ψηφοφορία

το αρμόδιο πρωτοδικείο ανακηρύσσει σε δημόσια συνεδρίαση τους συνδυασμούς που έχουν δηλωθεί νόμιμα.

2. Ο πρόεδρος του πρωτοδικείου κοινοποιεί αμέσως τις σχετικές αποφάσεις στον περιφερειάρχη.

3. Ο περιφερειάρχης θεωρεί και αποστέλλει αμέσως σε κάθε δήμο πίνακα των συνδυασμών, που έχουν ανακηρυχθεί.

Άρθρο 123: Αντικατάσταση υποψηφίων πριν από την εκλογή

1. Ο υποψήφιος περιφερειάρχης ή αντιπεριφερειάρχης περιφερειακής ενότητας ή περιφερειακός σύμβουλος μπορεί να παραιτηθεί από την υποψηφιότητά του. Η παραίτηση γίνεται με γραπτή δήλωσή του, η οποία επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου την όγδοη ημέρα, το αργότερο, πριν από τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας.
2. Σε περίπτωση παραίτησης ή θανάτου υποψήφιου περιφερειάρχη ή αντιπεριφερειάρχη περιφερειακής ενότητας, τη θέση του στο συνδυασμό μπορεί να καταλάβει είτε νέος υποψήφιος είτε ένας από τους υποψηφίους συμβούλους του συνδυασμού, ύστερα από δήλωση της πλειοψηφίας των υποψηφίων. Στη δήλωση επισυνάπτονται τα στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 121, καθώς και η γραπτή αποδοχή του προσώπου που προτείνεται. Το αρμόδιο δικαστήριο ανακηρύσσει αμέσως τον νέο υποψήφιο. Τη θέση υποψήφιου περιφερειάρχη ή αντιπεριφερειάρχη περιφερειακής ενότητας σε περίπτωση μη αντικατάστασής του καταλαμβάνει όποιος σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού λάβει τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.
3. Υποψήφιος σύμβουλος που παραιτήθηκε ή απεβίωσε επιτρέπεται να αντικατασταθεί με δήλωση του υποψηφίου περιφερειάρχη ακόμη και αν έχει περάσει η προθεσμία της παραγράφου 5 του άρθρου 121. Στη δήλωση επισυνάπτονται τα στοιχεία που ορίζουν οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 121, καθώς και η γραπτή αποδοχή του προσώπου που προτείνεται. Το αρμόδιο δικαστήριο ανακηρύσσει αμέσως τον νέο υποψήφιο.
4. Συνδυασμός που περιέχει αριθμό υποψηφίων συμβούλων μικρότερο από το ελάχιστο όριο, περιλαμβανομένου και του ποσοστού από κάθε φύλο, εξαιτίας παραίτησης ή θανάτου υποψηφίων του, μετέχει νόμιμα στην εκλογή.

Άρθρο 124: Δικαιώματα συνδυασμών και υποψηφίων

1. Κάθε συνδυασμός έχει δικαίωμα να ορίσει έναν αντιπρόσωπο και δύο αναπληρωτές του σε κάθε εκλογικό τμήμα, με γραπτή δήλωση του υποψηφίου περιφερειάρχη.
2. Κάθε συνδυασμός έχει δικαίωμα να διορίζει πληρεξούσιο με συμβολαιογραφική δήλωση του υποψηφίου περιφερειάρχη. Ο πληρεξούσιος ενεργεί για λογαριασμό του συνδυασμού ο,τιδήποτε μπορεί, σύμφωνα με το νόμο, να ενεργήσει ο υποψήφιος περιφερειάρχης, κατά τη διεξαγωγή της εκλογής.
3. Αν υποψήφιος περιφερειάρχης παραιτηθεί ή αποβιώσει και δεν αντικατασταθεί, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 123, ο διορισμός των αντιπροσώπων και του πληρεξουσίου γίνεται με δήλωση της πλειοψηφίας των υποψηφίων του οικείου συνδυασμού.
4. Οι υποψήφιοι, οι αντιπρόσωποι των συνδυασμών και οι αναπληρωτές τους έχουν δικαίωμα να είναι παρόντες κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας της εκλογής και να υποβάλουν κάθε είδους παρατηρήσεις και ενστάσεις.
5. Δεν μπορούν να διοριστούν ως αντιπρόσωποι, αναπληρωτές ή πληρεξούσιοι συνδυασμών, περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες περιφερειακής ενότητας, μέλη περιφερειακού συμβουλίου, όποιοι δεν έχουν το δικαίωμα να εκλέγουν και όλοι όσοι δεν μπορούν να εκλεγούν, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 117, εκτός αν παραιτηθούν από τη θέση τους πριν από την ημέρα της ανακήρυξης των συνδυασμών. Για την παραίτηση και την αποδοχή της εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 117 του παρόντος.
6. Για τις εκλογές του Νοεμβρίου του 2010 δεν μπορούν να διοριστούν αντιπρόσωποι, αναπληρωτές ή πληρεξούσιοι συνδυασμών οι νομάρχες και οι νομαρχιακοί σύμβουλοι των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων ή Νομαρχιακών Διαμερισμάτων που καταργήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 3 του παρόντος.

Άρθρο 125: Πρόγραμμα της εκλογής

Ο περιφερειάρχης εκδίδει και δημοσιεύει, με τοιχοκόλληση, σε όλες τις συνοικίες, σε όλα τα χωριά και τους οικισμούς του δήμου και αναρτά στην ιστοσελίδα του δήμου τρεις (3) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία, πρόγραμμα που αναφέρει ακριβώς την ημέρα της ψηφοφορίας, τις ώρες που αρχίζει και περατώνεται, τον τόπο και το κατάστημα της ψηφοφορίας, τις έδρες για τις οποίες γίνεται η εκλογή και τους συνδυασμούς μαζί με τα ονόματα των υποψηφίων, που συγκροτούν κάθε συνδυασμό, όπως είναι γραμμένα στον πίνακα που έχει διαβιβάσει ο περιφερειάρχης.

Άρθρο 126: Υπολογισμός προθεσμιών

1. Στις προθεσμίες που ορίζονται κατά τη διαδικασία εκλογής των περιφερειακών αρχών, δεν υπολογίζεται η ημέρα της ψηφοφορίας.
2. Η προθεσμία λήγει μόλις παρέλθει και η τελευταία ημέρα της, έστω και αν είναι ημέρα αργίας.

Άρθρο 127: Μορφή των ψηφοδελτίων

1. Τα ψηφοδέλτια κατασκευάζονται από λευκό χαρτί.
2. Τα ψηφοδέλτια για όλη την επικράτεια έχουν σχήμα ορθογώνιο. Οι διαστάσεις των ψηφοδελτίων ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
3. Η εκτύπωση των εντύπων ψηφοδελτίων πρέπει να είναι με μαύρη απόχρωση.

Άρθρο 128: Εκτύπωση και διανομή ψηφοδελτίων

1. Οι συνδυασμοί οφείλουν να τυπώσουν τα ψηφοδέλτια και να τα παραδώσουν, με απόδειξη, στον οικείο δήμαρχο, οκτώ (8) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία, σε αριθμό επαρκή για τις ανάγκες των εκλογικών τμημάτων της περιφέρειας του δήμου.
2. Ο οικείος δήμαρχος οφείλει να εφοδιάσει τις εφορευτικές επιτροπές των εκλογικών τμημάτων της περιφέρειάς του με ψηφοδέλτια κάθε συνδυασμού, κατά είκοσι τοις εκατό (20%), τουλάχιστον, περισσότερα από τους εκλογείς του τμήματος.

Άρθρο 129: Περιεχόμενο ψηφοδελτίων

1. Σε κάθε εκλογική περιφέρεια ο συνδυασμός εκτυπώνει ιδιαίτερο ψηφοδέλτιο, στο επάνω μέρος του οποίου σημειώνεται το τυχόν έμβλημα και το όνομα του συνδυασμού και ακολουθεί το επώνυμο, το όνομα και το πατρώνυμο του υποψηφίου περιφερειάρχη με την αντίστοιχη ένδειξη, η οποία τίθεται είτε δίπλα είτε κάτω από το όνομα του υποψηφίου, ακολουθεί το όνομα του υποψηφίου αντιπεριφερειάρχη της συγκεκριμένης εκλογικής περιφέρειας, στη συνέχεια το επώνυμο, το όνομα και το πατρώνυμο των υποψηφίων συμβούλων της εκλογικής περιφέρειας με αλφαβητική σειρά.
2. Εγγραφές και διαγραφές δεν επιτρέπονται και αν γίνουν έχουν ως αποτέλεσμα την ακυρότητα του ψηφοδελτίου.
3. Η προτίμηση του εκλογέα εκφράζεται με σταυρό, που σημειώνεται με στυλογράφο μαύρης ή κυανής απόχρωσης δίπλα στο ονοματεπώνυμο κάθε υποψηφίου.
4. Σταυρός προτίμησης που σημειώνεται με διαφορετικό τρόπο, θεωρείται ότι δεν είναι γραμμένος και η εγκυρότητα του ψηφοδελτίου ερευνάται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 130 του παρόντος.
5. Ο εκλογέας μπορεί να εκφράζει την προτίμησή του προς έναν (1) υποψήφιο, στις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες εκλέγονται έως τρεις (3) περιφερειακοί σύμβουλοι, προς έναν ή δύο υποψηφίους στις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες εκλέγονται από τέσσερις (4) έως και επτά (7) περιφερειακοί σύμβουλοι, προς έναν ή δύο ή τρεις υποψηφίους στις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες εκλέγονται από οκτώ (8) έως και δώδεκα (12) περιφερειακοί σύμβουλοι και προς έναν ή δύο ή τρεις ή τέσσερις υποψηφίους στις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες εκλέγονται περισσότεροι από δώδεκα (12) περιφερειακοί σύμβουλοι. Ψηφοδέλτιο συνδυασμού με περισσότερους σταυρούς προτίμησης από τους ανωτέρω κατά περίπτωση οριζόμενους είναι έγκυρο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης.
6. Για τον υποψήφιο περιφερειάρχη ή αντιπεριφερειάρχη περιφερειακής ενότητας, δεν χρειάζεται σταυρός προτίμησης. Αν σημειωθεί, δεν συνεπάγεται ακυρότητα του ψηφοδελτίου.

Άρθρο 130: Άκυρα ψηφοδέλτια

Εκτός από την περίπτωση ακυρότητας, κατά την παράγραφο 2 του προηγούμενου άρθρου, το ψηφοδέλτιο είναι άκυρο μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) Αν έχει σχήμα ή διαστάσεις που διαφέρουν, κατά τρόπο εμφανή από αυτά που ορίζει η παράγραφος 2 του άρθρου 127 του παρόντος και η υπουργική απόφαση που προβλέπεται στην ίδια παράγραφο.

β) Αν έχει τυπωθεί σε χαρτί ή με μελάνι που το χρώμα του διαφέρει, κατά τρόπο εμφανή από αυτό, που ορίζεται στις παράγραφους 1 και 3 του άρθρου 127 του παρόντος.

γ) Αν έχουν σημειωθεί σε οποιαδήποτε πλευρά του λέξεις, φράσεις, υπογραμμίσεις, στίγματα ή άλλα σημεία, εφόσον αποτελούν διακριτικά γνωρίσματα, που παραβιάζουν με τρόπο προφανή το απόρρητο της ψηφοφορίας.

δ) Αν βρεθεί στο φάκελο με ένα ή περισσότερα άλλα έγκυρα ή άκυρα ψηφοδέλτια του ίδιου ή διαφορετικού συνδυασμού ή με λευκά και

ε) Αν βρεθεί μέσα σε φάκελο, που δεν είναι σύμφωνος με τις ρυθμίσεις του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 131: Εκλογικοί φάκελοι

1. Οι φάκελοι, στους οποίους εσωκλείονται τα ψηφοδέλτια, κατασκευάζονται για όλη την επικράτεια με φροντίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης από χαρτί αδιαφανές και έχουν στην εμπρός πλευρά έντυπο γνώρισμα. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται οι διαστάσεις των φακέλων, το έντυπο γνώρισμά τους και η απόχρωσή τους.

2. Το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης φροντίζει να αποστέλλεται, εγκαίρως, στους περιφερειάρχες επαρκής αριθμός φακέλων. Οι περιφερειάρχες φροντίζουν να διαβιβάζονται, εγκαίρως, οι φάκελοι αυτοί στις δημοτικές αρχές, που εφοδιάζουν τις εφορευτικές επιτροπές κάθε εκλογικού τμήματος της χωρικής αρμοδιότητάς τους.

3. Αν δεν υπάρχουν οι ανωτέρω φάκελοι, η εφορευτική επιτροπή πιστοποιεί την έλλειψη και προμηθεύεται άλλους ομοιόμορφους φακέλους.

4. Εκτός από το έντυπο γνώρισμα, τίποτε άλλο δεν αναγράφεται πάνω στο φάκελο. Αν σημειωθούν πάνω στο φάκελο στίγματα, σημεία ή λέξεις, μπορούν να θεωρηθούν διακριτικά γνωρίσματα, που παραβιάζουν με τρόπο προφανή το απόρρητο της ψηφοφορίας.

Άρθρο 132: Έναρξη και λήξη της ψηφοφορίας

Η ψηφοφορία αρχίζει την 07.00' και λήγει την 19.00' ώρα της ίδιας ημέρας.

Άρθρο 133: Ματαίωση της ψηφοφορίας

Αν κατά την ημέρα διενέργειας των περιφερειακών εκλογών σε ένα ή περισσότερα εκλογικά τμήματα δεν διεξήχθη ψηφοφορία, αυτή διεξάγεται την επόμενη Τετάρτη.

Άρθρο 134: Εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών

1. Οι διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών εφαρμόζονται αναλόγως και κατά τη διενέργεια των περιφερειακών εκλογών, για όσα θέματα δεν υφίσταται ειδική πρόβλεψη στις ρυθμίσεις του παρόντος.

2. Οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και οι έφοροι αυτών ψηφίζουν στις περιφερειακές εκλογές, μόνο αν είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο δήμου της οικείας περιφέρειας, όπου ασκούν τα καθήκοντά τους αυτά. Αν δεν είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο του δήμου που ανήκει το εκλογικό τμήμα, στο οποίο ασκούν τα καθήκοντά τους και είναι γραμμένοι στον εκλογικό κατάλογο άλλου δήμου της οικείας περιφέρειας, τότε υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση στην οποία αναφέρεται ο δήμος στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου είναι γραμμένοι και ψηφίζουν.

3. Κατά την ψηφοφορία χρησιμοποιούνται ιδιαίτερες κάλπες που φέρουν κατάλληλο διακριτικό γνώρισμα. Το διακριτικό αυτό γνώρισμα και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά το μέγεθος, το σχήμα κ.λπ. των καλπών, καθώς και θέματα που ανακύπτουν από την ταυτόχρονη διενέργεια των εκλογών των δημοτικών αρχών και των αρχών της περιφέρειας και οι αναγκαίες λεπτομέρειες, καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

4. Όπου στις διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών αναφέρεται ο νομάρχης, προκειμένου για τις περιφερειακές εκλογές νοείται ο περιφερειάρχης.

5. Για τις περιφερειακές εκλογές του έτους 2010 όπου αναφέρεται στις διατάξεις του παρόντος νόμου ο περιφερειάρχης νοείται ο νομάρχης στη διοικητική περιφέρεια του οποίου ανήκει ο συγκεκριμένος δήμος και όπου αναφέρεται ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης νοείται ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας στη διοικητική περιφέρεια του οποίου ανήκει, ο συγκεκριμένος δήμος.

Άρθρο 135: Εκλογικές περιφέρειες

Κάθε περιφερειακή ενότητα κατά την έννοια του άρθρου 3 του παρόντος συνιστά αντίστοιχη εκλογική περιφέρεια.

Άρθρο 136: Αριθμός συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας

1. Ο αριθμός των περιφερειακών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με βάση τον πληθυσμό της, όπως προκύπτει από την τελευταία απογραφή και σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στις επόμενες παραγράφους.

2. Μέτρο για τον υπολογισμό του αριθμού των περιφερειακών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας αποτελεί το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης του συνολικού αριθμού των κατοίκων όλης της περιφέρειας δια του συνολικού αριθμού των μελών του περιφερειακού συμβουλίου.

3. Από το πηλίκο της διαίρεσης του αριθμού των κατοίκων κάθε εκλογικής περιφέρειας δια του εκλογικού μέτρου προκύπτει ο αριθμός των περιφερειακών της συμβούλων.

4. Οι θέσεις στο περιφερειακό συμβούλιο που παραμένουν αδιάθετες προστίθενται ανά μία στις εκλογικές περιφέρειες με τα μεγαλύτερα, κατά σειρά, υπόλοιπα και ώσπου να συμπληρωθεί ο συνολικός αριθμός τους, όπως ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 113 του παρόντος.

5. Εάν από την παραπάνω διαδικασία προκύψουν εκλογικές περιφέρειες με αριθμό εδρών μικρότερο των τριών (3), οι ελλείπουσες συμπληρώνονται με την αφαίρεση μίας από κάθε εκλογική περιφέρεια με το μεγαλύτερο αριθμό εδρών και κατά αύξουσα σειρά. Σε περίπτωση εκλογικών περιφερειών με τον ίδιο αριθμό εδρών, στις οποίες περιλαμβάνονται όσες έχουν ήδη αφαιρεθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας παραγράφου, η έδρα αφαιρείται από εκείνη με το μικρότερο πληθυσμό. Η παρούσα παράγραφος δεν εφαρμόζεται για τις περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Θεσσαλίας και Αττικής

Άρθρο 137: Επιτυχών συνδυασμός - Επιλαχόντες συνδυασμοί - Εκλογή περιφερειάρχη

1. Στις εκλογές των περιφερειάρχων και περιφερειακών συμβούλων θεωρείται επιτυχών συνδυασμός αυτός που πλειοψήφησε με ποσοστό τουλάχιστον μεγαλύτερο του πενήντα τοις εκατό (50% +1 ψήφο) του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων και επιλαχόντες συνδυασμοί, όσοι συνδυασμοί έλαβαν έστω και μία έδρα, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 138, 139 και 143 του παρόντος.

2. Περιφερειάρχης εκλέγεται ο επικεφαλής του επιτυχόντος συνδυασμού.

Άρθρο 138: Κατανομή των εδρών του περιφερειακού συμβουλίου

1. Τα τρία πέμπτα (3/5) των εδρών του περιφερειακού συμβουλίου καταλαμβάνει ο επιτυχών συνδυασμός και τα δύο πέμπτα (2/5) οι επιλαχόντες, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 4.

2. Αν ο επιτυχών συνδυασμός συγκεντρώνει ποσοστό έγκυρων ψηφοδελτίων μεγαλύτερο από το εξήντα τοις εκατό (60%) του συνόλου τους, οι έδρες του περιφερειακού συμβουλίου κατανέμονται αναλογικά μεταξύ των συνδυασμών που συμμετέχουν στις εκλογές σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 5.

3. Αν κατά τον υπολογισμό των τριών πέμπτων (3/5) και των δύο πέμπτων (2/5) του αριθμού των εδρών προκύπτει κλάσμα μικρότερο του ημίσεως της μονάδας δεν υπολογίζεται, ενώ στην περίπτωση που προκύπτει κλάσμα μεγαλύτερο του ημίσεως στρογγυλοποιείται στην επόμενη μονάδα.

Με βάση τα παραπάνω, οι έδρες του περιφερειακού συμβουλίου που αναλογούν στα τρία πέμπτα (3/5) και στα δύο πέμπτα (2/5) έχουν, αντίστοιχα, ως εξής:

στα	41	μελή συμβούλια	25	και	16,
στα	51	μελή συμβούλια	31	και	20,
στα	71	μελή συμβούλια	43	και	28,
στα	101	μελή συμβούλια	61	και	40.

4. Η αναλογική κατανομή των εδρών μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών στην περίπτωση της παραγράφου 1 του παρόντος γίνεται ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στο σύνολο της περιφέρειας όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές, εκτός από τον επιτυχόντα, διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχεί στα δύο πέμπτα (2/5) και το πηλίκό τους, αυξημένο κατά μία μονάδα, αποτελεί το εκλογικό μέτρο με παράλειψη τυχόν κλάσματος. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και καθένας τους καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκό της διαίρεσης.

Εάν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι επιλαχόντες συνδυασμοί, σύμφωνα με την προηγούμενη διαδικασία, είναι λιγότερες από τις προς διάθεση, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών, ανάλογα με τα αξιοσημείωτα υπόλοιπά τους.

Εάν συνδυασμοί έχουν ίσο αριθμό αξιοσημείωτων υπολοίπων, διενεργείται κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο.

Εάν και μετά την κατανομή εδρών με βάση τα αξιοσημείωτα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, κατανέμονται ανά μία κατά σειρά, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε επιλαχόντος συνδυασμού.

Εάν έχει απομείνει για κατανομή μία μόνο έδρα, την καταλαμβάνει ο επιλαχών συνδυασμός που έχει καταλάβει τουλάχιστον μία έδρα και παρουσιάζει το μεγαλύτερο αξιοσημείωτο υπόλοιπο. (το παρόν εδάφιο απαλείφεται με τον Ν.3870/2010)

Σε περίπτωση ίσου αριθμού έγκυρων ψηφοδελτίων δύο ή και περισσότερων συνδυασμών, ενεργείται μεταξύ τους κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο.

5. Η αναλογική κατανομή των εδρών στην περίπτωση της παραγράφου 2 του παρόντος γίνεται ως εξής:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στο σύνολο της περιφέρειας όλοι μαζί οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που αντιστοιχούν σε κάθε περιφερειακό συμβούλιο και το πηλίκό αυξημένο κατά μία μονάδα, παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και καθένας τους καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο και το ακέραιο πηλίκό της διαίρεσης.

Στην περίπτωση αυτή, ο επιτυχών συνδυασμός μπορεί να λάβει αριθμό εδρών που ξεπερνά το ποσοστό των τριών πέμπτων (3/5).

Εάν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι συνδυασμοί που συμμετέχουν στην κατανομή με την προηγούμενη διαδικασία είναι λιγότερες από τις προς διάθεση, όσες απομένουν κατανέμονται ανά μία μεταξύ όλων των συνδυασμών ανάλογα με τα αξιοσημείωτα υπόλοιπά τους.

Εάν οι συνδυασμοί αυτοί ή μερικοί από αυτούς έχουν ίσο αριθμό αξιοσημείωτων υπολοίπων, γίνεται κλήρωση.

Εάν μετά την κατανομή των εδρών με βάση τα αξιοσημείωτα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, αυτές κατανέμονται ανά μία, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων του συνδυασμού.

Σε περίπτωση ίσου αριθμού έγκυρων ψηφοδελτίων δύο ή και περισσότερων συνδυασμών, ενεργείται μεταξύ τους κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο.

6. Αν έχει ανακηρυχθεί ένας μόνο συνδυασμός υποψηφίων, ο περιφερειάρχης εκλέγεται από το μοναδικό συνδυασμό. Οι πρώτοι κατά σειρά σε σταυρούς προτίμησης, και έως ότου συμπληρωθεί ο αριθμός των εδρών του περιφερειακού συμβουλίου, εκλέγονται τακτικοί και οι υπόλοιποι αναπληρωματικοί σύμβουλοι.

Άρθρο 139: Επανάληψη της ψηφοφορίας

1. Εάν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους περιφερειάρχες των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους.

Επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος περιφερειάρχης και ο συνδυασμός του που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων.

Εάν στην επαναληπτική ψηφοφορία οι δύο συνδυασμοί ισοψηφήσουν, το οικείο πρωτοδικείο ενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού.

2. Οι έδρες των περιφερειακών συμβουλίων κατανέμονται, σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας, στους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές, σε δύο φάσεις, που ονομάζονται κατανομές.

Στην πρώτη (Α') κατανομή κατανέμονται οι μισές έδρες του περιφερειακού συμβουλίου. Το κλάσμα που προκύπτει στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα.

Στη δεύτερη (Β') κατανομή κατανέμονται οι υπόλοιπες.

Με βάση τον αριθμό των εδρών των περιφερειακών συμβουλίων οι έδρες που αναλογούν σε καθεμία από τις δύο αυτές κατανομές έχουν ως εξής:

- για τα 41 μέλη συμβούλια οι έδρες της Α' κατανομής είναι 21 και της Β' κατανομής 20,
- για τα 51 μέλη συμβούλια 26 και 25 αντίστοιχα,
- για τα 71 μέλη συμβούλια 36 και 35 αντίστοιχα,
- για τα 101 μέλη συμβούλια 51 και 50 αντίστοιχα.

3. Οι έδρες της Α' κατανομής κατανέμονται αναλογικά στους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές σύμφωνα με την ακόλουθη διαδικασία:

Το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στο σύνολο της περιφέρειας όλοι οι συνδυασμοί που συμμετείχαν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία διαιρείται με τον αριθμό των εδρών της Α' κατανομής.

Το πηλίκο της διαίρεσης, αυξημένο κατά μία μονάδα παραλειπομένου του κλάσματος, αποτελεί το εκλογικό μέτρο της Α' κατανομής. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε συνδυασμού διαιρείται στη συνέχεια με το εκλογικό μέτρο και καθένας τους καταλαμβάνει τόσες έδρες όσο είναι το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης.

Εάν οι έδρες που καταλαμβάνουν οι συνδυασμοί με την προηγούμενη διαδικασία είναι λιγότερες από τις προς διάθεση της Α' κατανομής, οι έδρες που απομένουν διανέμονται ανά μία μεταξύ των επιλαχόντων συνδυασμών, ανάλογα με τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπά τους.

Εάν συνδυασμοί έχουν ίσο αριθμό αχρησιμοποίητων υπολοίπων, διενεργείται κλήρωση από το αρμόδιο δικαστήριο.

Εάν και μετά τη διανομή εδρών με βάση τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα παραμένουν αδιάθετες έδρες, κατανέμονται ανά μία κατά σειρά, ανάλογα με το συνολικό αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων κάθε επιλαχόντος συνδυασμού.

Εάν έχει απομείνει προς διάθεση μία μόνο έδρα, την καταλαμβάνει ο επιλαχών συνδυασμός που έχει καταλάβει τουλάχιστον μία έδρα και παρουσιάζει το μεγαλύτερο αχρησιμοποίητο υπόλοιπο. (το παρόν εδάφιο απαλείφεται με τον Ν.3870/2010)

4. Για την κατανομή των εδρών της Β' κατανομής, υπολογίζεται, αρχικά, πόσες από τις έδρες αυτές πρέπει να προσκυρωθούν στον επιτυχόντα συνδυασμό, ώστε να συγκεντρώσει συνολικά, συνυπολογιζομένων και των εδρών που του απονεμήθηκαν από την Α' κατανομή, τα τρία πέμπτα (3/5) του συνόλου των εδρών.

Οι έδρες της Β' κατανομής που θα απομείνουν προς κατανομή, μετά την παραχώρηση των εδρών στον επιτυχόντα συνδυασμό, διατίθενται στον άλλο συνδυασμό που πήρε μέρος στην επαναληπτική ψηφοφορία.

Στην περίπτωση, όπου λόγω του μικρού αριθμού εδρών που τους έχουν απονεμηθεί από την Α' κατανομή, ο επιτυχών συνδυασμός δεν μπορεί να συμπληρώσει τον αριθμό των τριών πέμπτων (3/5) του συνόλου των εδρών, προσκυρώνονται σε αυτόν όλες οι έδρες της Β' κατανομής και δεν γίνεται καμία μεταβολή στην κατανομή των εδρών της Α' κατανομής, ανάμεσα στους υπόλοιπους συνδυασμούς.

5. Σε περίπτωση ισοψηφίας στην πρώτη θέση κατά την πρώτη ψηφοφορία, δύο ή περισσότερων συνδυασμών, στην επαναληπτική ψηφοφορία μετέχουν οι υποψήφιοι περιφερειάρχες όλων των συνδυασμών που ισοψήφησαν.

6. Σε περίπτωση ισοψηφίας στη δεύτερη θέση, κατά την αρχική ψηφοφορία δύο ή περισσότερων συνδυασμών, στην επαναληπτική μετέχουν ο υποψήφιος περιφερειάρχης του πρώτου σε αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων συνδυασμού και οι υποψήφιοι περιφερειάρχες των συνδυασμών που ισοψήφησαν στη δεύτερη θέση.

7. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 5 και 6, επιτυχών θεωρείται ο υποψήφιος περιφερειάρχης και ο συνδυασμός του που έλαβε στην επαναληπτική ψηφοφορία τη σχετική πλειοψηφία.

Εάν στην ψηφοφορία αυτή ισοψηφήσουν δύο υποψήφιοι περιφερειάρχες, το Πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος περιφερειάρχη και του συνδυασμού του.

Εάν ισοψηφήσουν περισσότεροι από δύο συνδυασμοί, το Πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του επιτυχόντος περιφερειάρχη και του συνδυασμού του και εκείνου που θα συμμετάσχει στη Β' κατανομή σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 4.

8. Εάν κανένας από τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις εκλογές στην αρχική ψηφοφορία δεν συγκεντρώσει το εκλογικό μέτρο ή αν μόνο ένας συνδυασμός το έχει συγκεντρώσει, τότε στην Α' κατανομή συμμετέχουν οπωσδήποτε οι δύο συνδυασμοί που έχουν λάβει το μεγαλύτερο αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων.

Οι υποψήφιοι περιφερειάρχες των δύο συνδυασμών συμμετέχουν και στην επαναληπτική ψηφοφορία.

9. Οι τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι εκλέγονται με βάση την πρώτη ψηφοφορία σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε καθένας στην ψηφοφορία αυτή, όπως ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 138 και του άρθρου 142 του παρόντος.

Άρθρο 140: Κατανομή των εδρών του περιφερειακού συμβουλίου ανά εκλογική περιφέρεια

Οι έδρες του περιφερειακού συμβουλίου ανά εκλογική περιφέρεια κατανέμονται μεταξύ του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών, όπως καθορίζονται στο άρθρο 138 του παρόντος, ως εξής:

1. Ο επιτυχών συνδυασμός λαμβάνει καταρχήν μία (1) έδρα σε κάθε εκλογική περιφέρεια.
2. Η κατανομή συνεχίζεται αρχίζοντας από το μικρότερο σε εκλογική δύναμη συνδυασμό, ο οποίος εξασφάλισε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 138 του παρόντος, συμμετοχή στο περιφερειακό συμβούλιο. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων του συνδυασμού αυτού στην περιφέρεια διαιρείται με τον αριθμό των εδρών που δικαιούται και το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης, προσαυξημένο κατά μία μονάδα, αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων του συνδυασμού αυτού διαιρείται σε κάθε εκλογική περιφέρεια με το εκλογικό του μέτρο και ο συνδυασμός καταλαμβάνει τόσες έδρες σε κάθε περιφέρεια όσο είναι το ακέραιο πηλίκο της διαίρεσης. Εάν ο συνδυασμός εξακολουθεί να δικαιούται έδρες στο περιφερειακό συμβούλιο, ο αριθμός τους συμπληρώνεται με τη διάθεση ανά μίας από κάθε εκλογική περιφέρεια, όπου διατηρεί το μεγαλύτερο, κατά φθίνουσα σειρά, αδιάθετο υπόλοιπο ψηφοδελτίων.
3. Εάν στην πρώτη κατά σειρά εκλογική περιφέρεια υπάρχουν τόσες διαθέσιμες έδρες όσες δικαιούται ο συνδυασμός εκεί, τις καταλαμβάνει όλες και ο αριθμός τους αφαιρείται από τις διαθέσιμες της περιφέρειας. Εάν δεν υπάρχει επαρκής αριθμός, στο συνδυασμό κατακυρώνονται μόνο οι διαθέσιμες. Εάν μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής παραμένουν αδιάθετες για το συνδυασμό έδρες, κατανέμονται ανά μία κατά σειρά στις εκλογικές περιφέρειες, όπου ο συνδυασμός διατηρεί το μεγαλύτερο, κατά φθίνουσα σειρά, αδιάθετο υπόλοιπο ψηφοδελτίων.
4. Οι έδρες που κατανέμονται σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 αφαιρούνται από τις διαθέσιμες της εκλογικής περιφέρειας.
5. Με την ίδια διαδικασία κατανέμονται οι έδρες σε κάθε εκλογική περιφέρεια για καθέναν από τους άλλους επιλαχόντες συνδυασμούς κατά αύξουσα σειρά εκλογής.
6. Οι έδρες που παραμένουν αδιάθετες σε κάθε εκλογική περιφέρεια μετά την ολοκλήρωση της παραπάνω διαδικασίας και για όλους τους επιλαχόντες συνδυασμούς καταλαμβάνονται από τον επιτυχόντα συνδυασμό.

Άρθρο 141: Παραίτηση ή θάνατος υποψήφιου περιφερειάρχη σε περίπτωση επαναληπτικής ψηφοφορίας

1. Πριν από την επαναληπτική ψηφοφορία ο υποψήφιος περιφερειάρχης μπορεί να παραιτηθεί από την υποψηφιότητά του. Η παραίτηση γίνεται με γραπτή δήλωσή του που επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου την τρίτη ημέρα, το αργότερο, πριν από την επαναληπτική ψηφοφορία.
2. Αν ένας υποψήφιος περιφερειάρχης παραιτηθεί ή αποβιώσει, τότε η πλειοψηφία των υποψηφίων του συνδυασμού του επιλέγει άλλον υποψήφιο περιφερειάρχη.
3. Αν εκείνος που έχει επιλεγεί ως υποψήφιος περιφερειάρχης είναι υποψήφιος σύμβουλος του συνδυασμού, η θέση του ως συμβούλου μένει κενή.
4. Η δήλωση της επιλογής του νέου υποψηφίου περιφερειάρχη επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή ή παραδίδεται με απόδειξη στον πρόεδρο του πρωτοδικείου το αργότερο τη δεύτερη ημέρα πριν από την ψηφοφορία. Το αρμόδιο δικαστήριο ανακηρύσσει το νέο υποψήφιο σε δημόσια συνεδρίαση ακόμη και την παραμονή της ψηφοφορίας.
5. Αν δεν υποβληθεί δήλωση επιλογής, δεν ανακηρύσσεται κανένας υποψήφιος και εκλέγεται περιφερειάρχης ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που έχει λάβει κατά την πρώτη εκλογή τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης.
6. Η επαναληπτική ψηφοφορία γίνεται από τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές και τους ίδιους δικαστικούς αντιπροσώπους.

Άρθρο 142: Τακτικοί και αναπληρωματικοί περιφερειακοί σύμβουλοι - Ισοψηφία

1. Τακτικοί περιφερειακοί σύμβουλοι εκλέγονται, από τους υποψηφίους καθενός από τους συνδυασμούς του άρθρου 137, κατά σειρά, αυτοί που έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 141 του παρόντος.
2. Οι υποψήφιοι περιφερειάρχες των επιλαχόντων συνδυασμών θεωρούνται πρώτοι επιτυγχόντες σύμβουλοι των συνδυασμών τους. Αν ο συνδυασμός καταλαμβάνει έδρες σε περισσότερες εκλογικές περιφέρειες, ο υποψήφιος περιφερειάρχης λαμβάνει την έδρα της εκλογικής περιφέρειας, όπου ο συνδυασμός έλαβε τις περισσότερες έδρες. Σε περίπτωση ίσου αριθμού εδρών σε περισσότερες περιφέρειες, τότε λαμβάνει την έδρα αυτής στην οποία ο συνδυασμός έλαβε τις περισσότερες ψήφους. Σε περίπτωση όπου σε περισσότερες περιφέρειες ο συνδυασμός έλαβε ίσο αριθμό ψήφων, διενεργείται κλήρωση.
3. Οι υποψήφιοι αντιπεριφερειάρχες των επιλαχόντων συνδυασμών θεωρούνται επιτυγχόντες σύμβουλοι του συνδυασμού τους στην εκλογική περιφέρεια στην οποία ήταν υποψήφιοι, εφόσον ο συνδυασμός τους έλαβε έδρα. Ειδικά για τις περιφέρειες Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, Ιονίων Νήσων, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Θεσσαλίας οι υποψήφιοι αντιπεριφερειάρχες των επιλαχόντων συνδυασμών καταλαμβάνουν θέση περιφερειακού συμβούλου στην εκλογική περιφέρεια που ήταν υποψήφιοι και ο συνδυασμός τους έλαβε τις περισσότερες έδρες. Σε περίπτωση ίσου αριθμού εδρών σε περισσότερες εκλογικές περιφέρειες, τότε λαμβάνει την έδρα αυτής στην οποία ο συνδυασμός έλαβε τις περισσότερες ψήφους.
4. Οι λοιποί υποψήφιοι του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών είναι αναπληρωματικοί των τακτικών συμβούλων της εκλογικής τους περιφέρειας, με τη σειρά των σταυρών προτίμησης.
5. Εάν οι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού ισοψηφήσουν το αρμόδιο πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση.

Άρθρο 143: Περιπτώσεις ισοψηφίας συνδυασμών

1. Αν έχουν ανακηρυχθεί δύο μόνο συνδυασμοί και ισοψηφήσουν το πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση για ανάδειξη του επιτυχόντος συνδυασμού.
Στην περίπτωση αυτή οι έδρες των συμβούλων κατανέμονται κατά τα τρία πέμπτα (3/5) στον επιτυχόντα συνδυασμό και κατά τα δύο πέμπτα (2/5) στον επιλαχόντα.
2. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 138 και του άρθρου 142 του παρόντος.

Άρθρο 144: Εξαγωγή και δημοσίευση των αποτελεσμάτων της εκλογής

1. Οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής στέλνουν με ασφαλή τρόπο τα εκλογικά στοιχεία στον πρόεδρο του πρωτοδικείου και στην περιφέρεια. Αφού συγκεντρωθούν τα στοιχεία όλων των εκλογικών τμημάτων της περιφέρειας, ο πρόεδρος του πρωτοδικείου εξάγει το γενικό αποτέλεσμα, το οποίο δημοσιεύει αμέσως με τοιχοκόλληση στο πρωτοδικείο και γνωστοποιεί στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
2. Ο πίνακας των αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας, ο οποίος καταρτίζεται από τον πρόεδρο του πρωτοδικείου, περιέχει:
 - α) τον αριθμό των εγγεγραμμένων εκλογέων,
 - β) το συνολικό αριθμό ψηφισάντων,
 - γ) τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων,
 - δ) τον αριθμό των άκυρων ψηφοδελτίων,
 - ε) τον αριθμό των λευκών ψηφοδελτίων και
 - στ) την εκλογική δύναμη κάθε συνδυασμού, δηλαδή το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων τα οποία έλαβε κάθε συνδυασμός.Στον πίνακα προτάσσονται οι συνδυασμοί, σύμφωνα με τη σειρά της εκλογικής τους δύναμης. Κάτω από τον πίνακα συντάσσεται πράξη, στην οποία αναγράφονται ολογράφως τα πιο πάνω στοιχεία για κάθε περίπτωση και υπογράφεται από τον πρόεδρο. Κατά την κατάρτιση του πίνακα μπορεί να παρίσταται ένας αντιπρόσωπος από κάθε συνδυασμό.
3. Οι εφορευτικές επιτροπές και ο πρόεδρος του πρωτοδικείου γνωστοποιούν αμέσως το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στον περιφερειάρχη.

Άρθρο 145: Έκθεση πρακτικών

Ο πρόεδρος του Πρωτοδικείου εκθέτει τα πρακτικά της εκλογής και τον πίνακα των αποτελεσμάτων στο κατάστημα του πρωτοδικείου επί πέντε (5) ημέρες και συντάσσει για την έκθεση αυτή πρακτικό, που τοιχοκολλείται επίσης έξω από το δικαστικό κατάστημα.

Άρθρο 146: Επικύρωση εκλογής

1.α. Το πολυμελές πρωτοδικείο μετά τη λήξη του πενθημέρου του προηγούμενου άρθρου ανακηρύσσει, με απόφασή του, τον επιτυχόντα και τους επιλαχόντες συνδυασμούς, τον περιφερειάρχη, τους αντιπεριφερειάρχες και τους τακτικούς και αναπληρωματικούς περιφερειακούς συμβούλους κάθε συνδυασμού που εκλέγονται. Αν ο υποψήφιος περιφερειάρχης του επιτυχόντος συνδυασμού απεβίωσε ή παραιτήθηκε πριν από την εκλογή και δεν έγινε αντικατάστασή του σύμφωνα με το άρθρο 141 παράγραφος 4, περιφερειάρχης ανακηρύσσεται ο πλειο-ψηφίσας σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού.

β. Με την ανωτέρω απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου ανακηρύσσονται οι τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι της κάθε εκλογικής περιφέρειας κάθε συνδυασμού, σύμφωνα με τον αριθμό των σταυρών προτιμήσεως που έχουν λάβει. Σε περίπτωση ισοψηφίας διενεργείται κλήρωση.

γ. Στην ίδια απόφαση ανακηρύσσονται οι τακτικοί σύμβουλοι μόνο κάθε συνδυασμού σύμφωνα με τον αριθμό των σταυρών προτίμησης που έχουν λάβει.

2. Ο πρόεδρος του πρωτοδικείου αναρτά αντίγραφο των πράξεων στο κατάστημα του δικαστηρίου επί τρεις (3) συνεχείς ημέρες και αποστέλλει αντίγραφό τους στον περιφερειάρχη και στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Άρθρο 147: Δικαίωμα ένστασης

Ένσταση μπορεί να ασκήσει:

- α) κάθε εκλογέας εγγεγραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους της οικείας περιφέρειας, καθώς και
- β) όποιος υπήρξε υποψήφιος κατά τις εκλογές στην οικεία περιφέρεια.

Άρθρο 148: Άσκηση - Αρμόδιο δικαστήριο

1. Η ένσταση ασκείται με δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται, μαζί με τρία αντίγραφα, στο πρωτοδικείο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη.

Η προθεσμία για την άσκηση της ένστασης ή η άσκησή της δεν αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης.

2. Το δικόγραφο της ένστασης απαιτείται να περιέχει τα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 251 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, ΦΕΚ 97 Α'), όπως εκάστοτε ισχύει.

3. Οι ενστάσεις εκδικάζονται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό από το Διοικητικό Εφετείο, στο οποίο υπάγεται η έδρα της οικείας περιφέρειας.

4. Η διαβίβαση της ένστασης στο αρμόδιο για την εκδίκασή της δικαστήριο γίνεται σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 252 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Άρθρο 149: Περιεχόμενο της ένστασης

1. Η ένσταση στρέφεται κατά της απόφασης με την οποία ανακηρύσσονται οι επιτυχόντες και οι επιλαχόντες συνδυασμοί και οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί, βάσει του σχετικού πίνακα των αποτελεσμάτων ο οποίος ενσωματώνεται σε αυτή.

2. Λόγους ένστασης μπορούν να θεμελιώσουν:

- α) η έλλειψη νόμιμων προσόντων και η συνδρομή κωλυμάτων σε υποψηφίους που έχουν εκλεγεί, ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη,
- β) η παράβαση νόμου κατά τη διεξαγωγή της εκλογής ή κατά την εξαγωγή του εκλογικού αποτελέσματος ή κατά την ανακήρυξη των υποψηφίων συνδυασμών ή κατά την ανακήρυξη των επιτυχόντων και επιλαχόντων συνδυασμών και των προσώπων που ανήκουν σε αυτούς,
- γ) η ακυρότητα ή η εσφαλμένη αρίθμηση των ψηφοδελτίων.

Άρθρο 150: Προθεσμία για την άσκηση ένστασης

1. Η ένσταση ασκείται μέσα σε προθεσμία επτά (7) ημερών από τη λήξη του χρόνου έκθεσης της πράξης με την οποία ανακηρύσσονται οι επιτυχόντες και οι επιλαχόντες συνδυασμοί, καθώς και οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού που εκλέγονται ως τακτικοί ή αναπληρωματικοί, σύμφωνα με το άρθρο 146 του παρόντος.
2. Η προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου δεν παρεκτείνεται σε καμία περίπτωση.

Άρθρο 151: Διαδικασία εκδίκασης της ένστασης

1. Για τα θέματα της προδικασίας, της κύριας διαδικασίας, της παρέμβασης, της αντένστασης, της αποδεικτικής διαδικασίας, του παρεμπόπτοντος ελέγχου, της απόφασης του δικαστηρίου, καθώς και της γνωστοποίησής της εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 253 έως και 260 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, όπως κάθε φορά ισχύει, ο οποίος και εφαρμόζεται για κάθε σχετικό θέμα, που δεν ρυθμίζεται, ειδικώς, από τις διατάξεις του παρόντος. Κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει τα ίδια θέματα διαφορετικά, καταργείται.
2. Ο κατά το άρθρο 258 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας παρεμπόπων έλεγχος της εγγραφής, μετεγγραφής ή διαγραφής εκλογέα στους ή από τους εκλογικούς καταλόγους του οικείου δήμου, χωρεί κατά των πράξεων αυτών μόνο αν αυτές έγιναν κατά τη σύνταξη ή αναθεώρηση των εκλογικών καταλόγων κατά τη διάρκεια του έτους, που προηγείται της ημερομηνίας διενέργειας των περιφερειακών εκλογών.
3. Αίτηση αναθεώρησης, τριτανakoπή και αίτηση ερμηνείας ή διόρθωσης ασκούνται κατά τις διατάξεις του άρθρου 261 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Άρθρο 152: Αίτηση αναιρέσεως

1. Κατά των αποφάσεων που εκδόθηκαν από τα διοικητικά εφετεία χωρεί αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών από την παρέλευση του πενθημέρου που ορίζεται στο άρθρο 260 παράγραφος 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.
2. Όταν ασκείται αίτηση αναιρέσεως δεν χορηγείται αναστολή εκτέλεσης της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.
3. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας εκδίδεται εντός δύο (2) μηνών, το βραδύτερο, από την παρέλευση της αιτήσεως αναιρέσεως σε αυτό.
4. Αν η τελεσίδικη απόφαση, βάσει της οποίας μεταβλήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο η αρχική εγκατάσταση των περιφερειακών αρχών, αναιρεθεί και κριθεί κατ' ου-σίαν η διαφορά από το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο, εκείνοι που ανακηρύσσονται ως επιτυχόντες μετά την απόφαση θεωρούνται ότι εγκαταστάθηκαν αναδρομικά, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 114. Η αναδρομική αυτή εγκατάσταση δεν θίγει το κύρος των πράξεων που εκδόθηκαν ή δημοσιεύθηκαν από τις αρχές των οποίων η εκλογή ακυρώθηκε από το αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο.

Άρθρο 153: Επανάληψη της εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης

1. Αν ακυρωθεί η εκλογή για παράβαση νόμου ή για οποιαδήποτε πλημμέλεια, επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία ανάμεσα στους ίδιους υποψηφίους, που είχαν ανακηρυχθεί νόμιμα.
2. Ο δήμαρχος εκδίδει χωρίς καθυστέρηση πρόγραμμα, με το οποίο καλεί τους δημότες εκλογείς για την επανάληψη της εκλογής για τον υπολειπόμενο χρόνο της περιόδου. Το πρόγραμμα δημοσιεύεται με τοιχοκόλληση δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα που έχει οριστεί για την ψηφοφορία και αναρτάται στην ιστοσελίδα του δήμου και της περιφέρειας.

Άρθρο 154: Ορκωμοσία των περιφερειακών αρχών

1. Μετά την επικύρωση της εκλογής και ανακήρυξη του επιτυχόντος και των επιλαχόντων συνδυασμών και πριν από την ημέρα εγκατάστασης και ανάληψης των καθηκόντων τους, ο περιφερειάρχης, οι αντιπεριφερειάρχες περιφερειακών ενοτήτων και οι περιφερειακοί σύμβουλοι δίνουν τον ακόλουθο όρκο:

«Ορκίζομαι να είμαι πιστός στην πατρίδα, να υπακούω στο Σύνταγμα και στους νόμους και να εκπληρώνω τίμια και ευσυνείδητα τα καθήκοντά μου.»

2. Η ορκωμοσία γίνεται στο κατάστημα της περιφέρειας σε δημόσια συνεδρίαση, που ορίζεται από τον νεοεκλεγέντα περιφερειάρχη.

3. Για την ορκωμοσία συντάσσεται πρακτικό, το οποίο υπογράφεται από τον περιφερειάρχη και όλους τους συμβούλους που ορκίστηκαν.

Το πρακτικό αυτό συντάσσεται σε δύο αντίτυπα, από τα οποία το ένα αντίτυπο παραμένει στην περιφέρεια και το άλλο αποστέλλεται στον οικείο Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Τα προαναφερόμενα πρόσωπα αναλαμβάνουν τα καθήκοντά τους από την ημέρα της εγκατάστασης.

4. Σε όσες περιπτώσεις η ορκωμοσία δεν πραγματοποιήθηκε για λόγους αντικειμενικής αδυναμίας, ο περιφερειάρχης καλεί τον επιτυχόντα προς ορκωμοσία εντός πέντε (5) ημερών, αφότου του γνωστοποιήθηκε η άρση των λόγων.

5. Αν γίνει δεκτή η ένσταση που ασκήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 149 και ακυρωθεί από το αρμόδιο δικαστήριο η απόφαση του άρθρου 146, η διαδικασία των προηγούμενων παραγράφων επαναλαμβάνεται με πρωτοβουλία του περιφερειάρχη που εκλέγεται με βάση τη δικαστική αυτή απόφαση.

Άρθρο 155: Αποποίηση εκλογής

1. Ο ανακηρυχθείς περιφερειάρχης ή αντιπεριφερειάρχης περιφερειακής ενότητας ή περιφερειακός σύμβουλος που δεν αποποιείται την εκλογή του με γραπτή δήλωσή του προς τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης έως την παραμονή εγκατάστασής τους θεωρείται ότι την έχει αποδεχθεί.

2. Ο μη προσερχόμενος να δώσει όρκο, εκπίπτει αυτοδικαίως από το αξίωμά του. Η σχετική διαπιστωτική πράξη εκδίδεται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας.

Άρθρο 156: Παραίτηση αιρετών

1. Η παραίτηση περιφερειάρχη υποβάλλεται εγγράφως στον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Η παραίτηση γίνεται οριστική, αφότου ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης την αποδεχθεί, άλλως από την παρέλευση μηνός από την κατάθεσή της στο οικείο πρωτόκολλο.

2. Η παραίτηση των αιρετών αντιπεριφερειάρχων υποβάλλεται εγγράφως στον οικείο περιφερειάρχη, η οποία γίνεται οριστική, αφότου ο περιφερειάρχης την αποδεχθεί, άλλως από την παρέλευση μηνός από την κατάθεσή της στο οικείο πρωτόκολλο. Η πλήρωση της θέσης που κενώνεται διενεργείται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 162 του παρόντος.

3. Η παραίτηση των περιφερειακών συμβούλων υποβάλλεται εγγράφως στον οικείο περιφερειάρχη. Γίνεται οριστική, αφότου ο περιφερειάρχης την αποδεχθεί, άλλως από την παρέλευση μηνός από την κατάθεσή της στο οικείο πρωτόκολλο.

4. Σε κάθε άλλη περίπτωση η παραίτηση των αιρετών των περιφερειών από τις θέσεις που κατέχουν, ως εκ της ιδιότητάς τους, υποβάλλεται γραπτώς στα όργανα, τα οποία τα εξέλεξαν ή τα διόρισαν. Γίνεται οριστική αφότου τα όργανα αυτά την αποδεχθούν, άλλως από την παρέλευση μηνός από την κατάθεσή της στο πρωτόκολλο της οικείας υπηρεσίας.

Η εκλογή ή ο ορισμός αντικαταστατών τους γίνεται για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα της περιόδου, για το οποίο θα ασκούσαν καθήκοντα οι παραιτηθέντες.

Εξακολουθούν να ισχύουν διατάξεις που ρυθμίζουν διαφορετικά τον τρόπο υποβολής και αποδοχής παραίτησης, καθώς και αντικατάστασης των παραιτουμένων.

Άρθρο 157: Αντικατάσταση και αναπλήρωση συμβούλων

1. Τις θέσεις περιφερειακών συμβούλων που για οποιονδήποτε λόγο μένουν κενές, καταλαμβάνουν οι αναπληρωματικοί του ίδιου συνδυασμού.

Ο περιφερειάρχης καλεί αμέσως τους αναπληρωματικούς συμβούλους, με τη σειρά της εκλογής τους. Αυτοί οφείλουν να παρουσιαστούν για ορκωμοσία μέσα σε πέντε (5) μέρες από την επίδοση της πρόσκλησης. Η ορκωμοσία γίνεται ενώπιον του περιφερειάρχη. Αν δεν παρουσιαστούν μέσα στην προθεσμία αυτή, αποβάλλουν, αυτοδικαίως, την ιδιότητα του αναπληρωματικού.

2. Αν εξαντληθεί ο αριθμός των αναπληρωματικών του συνδυασμού αυτού, καλούνται να καταλάβουν τις θέσεις, που έμειναν κενές, για οποιονδήποτε λόγο, αναπληρωματικοί από άλλους συνδυασμούς, με τη σειρά της εκλογικής δύναμης των συνδυασμών και με τη σειρά που έχουν ανακηρυχθεί οι αναπληρωματικοί του κάθε συνδυασμού.
3. Στην περίπτωση θέσης σε αργία μελών περιφερειακών συμβουλίων, εάν ο αριθμός των μελών που απομένουν είναι μικρότερος από τον αριθμό των μελών που απαιτείται για την απαρτία, ο περιφερειάρχης για το μέχρι λήξης της αργίας χρόνο, καλεί αναπληρωματικούς συμβούλους από το συνδυασμό στον οποίο ανήκουν αυτοί που έχουν τεθεί σε αργία, με τη σειρά της εκλογής τους.
4. Αν δεν υπάρχουν αναπληρωματικοί κανενός συνδυασμού, που να συμπληρώσουν κενές θέσεις συμβούλων, ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης προκηρύσσει, σε δύο (2) μήνες το αργότερο, την εκλογή τόσων συμβούλων όσες είναι οι κενές θέσεις και ισάριθμων αναπληρωματικών.
5. Στην αναπληρωματική εκλογή εφαρμόζονται, αναλόγως, οι διατάξεις του παρόντος, που αφορούν την υποβολή υποψηφιότητας και την κατάρτιση συνδυασμών. Οι κενές θέσεις κατανέμονται ανάμεσα στους συνδυασμούς που συγκέντρωσαν ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) τουλάχιστον του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων, αναλόγως με την εκλογική δύναμη του καθενός από αυτούς.
6. Στο τελευταίο έτος της περιφερειακής περιόδου, εκλογή γίνεται μόνο αν οι σύμβουλοι που έχουν απομείνει δεν αρκούν για την ύπαρξη απαρτίας.
7. Τα περιφερειακά συμβούλια λειτουργούν νόμιμα, έστω και με ελλιπή σύνθεση, που δεν μπορεί πάντως να είναι κατώτερη από τον αριθμό των μελών που απαιτείται για την απαρτία, σε όλες τις περιπτώσεις, που μέλη περιφερειακού συμβουλίου αποποιηθούν την εκλογή τους, παραιτηθούν, αποβιώσουν, εκπέσουν ή τεθούν σε αργία ή αν οι έδρες μείνουν κενές για οποιονδήποτε άλλο λόγο και μέχρι οι κενές θέσεις να συμπληρωθούν.
8. Η απαρτία και οι πλειοψηφίες υπολογίζονται με βάση τον αριθμό των περιφερειακών συμβούλων, που έχουν ορκισθεί και εγκατασταθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 154 και 113 του παρόντος.
9. Όταν το περιφερειακό συμβούλιο δεν μπορεί να λειτουργήσει νόμιμα, επειδή υπάρχει έλλειψη μελών του, αναστέλλονται κάθε είδους προθεσμίες, των οποίων η τήρηση εξαρτάται από απόφαση του συμβουλίου, μέχρι να καταστεί δυνατή η νόμιμη λειτουργία του.

Άρθρο 158: Εκλογή εξαιτίας διάλυσης συμβουλίων

1. Αν ένα περιφερειακό συμβούλιο διαλυθεί σύμφωνα με το άρθρο 237, ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης προκηρύσσει εκλογές ένα (1) μήνα το αργότερο από τη διάλυση. Κατά την εκλογή αυτή εκλέγονται και αναπληρωματικοί.
2. Ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης αναθέτει σε υψηλόβαθμο δημόσιο υπάλληλο τα καθήκοντα του περιφερειάρχη, τα σχετικά με τη διεξαγωγή της εκλογής, καθώς και τη διεκπεραίωση των επειγουσών υπηρεσιακών υποθέσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Άρθρο 159: Αρμοδιότητες του Περιφερειάρχη

1. Ο περιφερειάρχης προασπίζει το δημόσιο συμφέρον, κατευθύνει την υλοποίηση του σχεδίου περιφερειακής ανάπτυξης και ασκεί τα καθήκοντά του με γνώμονα τις αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας. Ο περιφερειάρχης έχει επίσης τις κατωτέρω αρμοδιότητες:
 - α) εκδίδει όλες τις πράξεις μη κανονιστικού χαρακτήρα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία,
 - β) εκτελεί τις αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου, της εκτελεστικής επιτροπής και της οικονομικής επιτροπής,
 - γ) συγκαλεί και προεδρεύει της εκτελεστικής επιτροπής και συντονίζει την υλοποίηση των αποφάσεών της,
 - δ) εκπροσωπεί την περιφέρεια δικαστικώς και εξωδίκως,
 - ε) είναι προϊστάμενος των υπηρεσιών της περιφέρειας. Ως προϊστάμενος όλου του προσωπικού της περιφέρειας εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου,

στ) διατάσσει την είσπραξη των εσόδων της περιφέρειας και αποφασίζει για τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού,

ι) υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει η περιφέρεια,

ια) συνιστά ομάδες εργασίας και ομάδες διοίκησης έργου από μέλη του περιφερειακού συμβουλίου, υπαλλήλους της περιφέρειας, υπάλληλους του δημόσιου τομέα ή ιδιώτες για τη μελέτη και επεξεργασία θεμάτων της περιφέρειας, καθορίζοντας τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους.

ιβ) συγκροτεί συλλογικά όργανα, εφόσον η συγκρότησή τους δεν ανατίθεται από το νόμο σε άλλα όργανα και

ιγ) μπορεί να μεταβιβάζει την άσκηση αρμοδιοτήτων του σε μέλη του περιφερειακού συμβουλίου, καθώς και να παρέχει εξουσιοδότηση υπογραφής με εντολή του σε προϊσταμένους υπηρεσιών της περιφέρειας, με εξαίρεση χρηματικά εντάλματα πληρωμών.

2. Ο περιφερειάρχης μπορεί, κατ' εξαίρεση, να αποφασίσει για θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της οικονομικής επιτροπής όταν δημιουργείται άμεσος κίνδυνος βλάβης των συμφερόντων της περιφέρειας από την αναβολή λήψης απόφασης. Στην περίπτωση αυτή ο περιφερειάρχης οφείλει να υποβάλει προς έγκριση τη σχετική απόφασή του κατά την επόμενη συνεδρίαση της οικονομικής επιτροπής.

3. Σε περίπτωση όπου τα ιδιωτικά συμφέροντα του περιφερειάρχη ή συγγενή του έως το δεύτερο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας συγκρούονται με τα συμφέροντα της περιφέρειας, ο περιφερειάρχης υποχρεούται να απέχει και τα αντίστοιχα καθήκοντα ασκεί αντιπεριφερειάρχης που ορίζεται από το περιφερειακό συμβούλιο. Η μη τήρηση της υποχρέωσης αυτής συνιστά σοβαρή πειθαρχική παράβαση καθήκοντος.

4. Ο περιφερειάρχης προσέρχεται μια φορά κατ' έτος στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής σύμφωνα με τον Κανονισμό αυτής, όπου παρουσιάζει τον ετήσιο απολογισμό πεπραγμένων του περιφερειάρχη και της εκτελεστικής επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 185, συνοδευόμενο με τα πρακτικά της συνεδρίασης του περιφερειακού συμβουλίου, την ετήσια έκθεση του περιφερειακού συμπαραστάτη, καθώς και την ετήσια έκθεση του οικείου ελεγκτή νομιμότητας για την περιφέρειά του.

Ο ανωτέρω ετήσιος απολογισμός κοινοποιείται και στον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

5. Ο περιφερειάρχης παρουσιάζει τον προϋπολογισμό της περιφέρειας στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής σύμφωνα με τα οριζόμενα σε σχετικές διατάξεις του Κανονισμού της.

Άρθρο 160: Αντιπεριφερειάρχες

1. Τον περιφερειάρχη επικουρούν οι αντιπεριφερειάρχες που εκλέγονται άμεσα καθώς και τρεις (3) επιπλέον αντιπεριφερειάρχες, οι οποίοι ορίζονται με απόφαση του περιφερειάρχη που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Με όμοια απόφαση ο περιφερειάρχης αναθέτει σε όλους τους αντιπεριφερειάρχες την άσκηση τομέων αρμοδιοτήτων της περιφέρειας και μπορεί, επίσης, να τους μεταβιβάζει την άσκηση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων του.

Στις νησιωτικές περιφέρειες του άρθρου 205 παράγραφος 1 και για την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων σε ορισμένα νησιά, ο περιφερειάρχης μπορεί να αναθέτει την άσκηση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων στους αντιπεριφερειάρχες που ορίζονται από αυτόν.

3. Οι άμεσα εκλεγόμενοι αντιπεριφερειάρχες έχουν και τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) συντονίζουν και εποπτεύουν τις υπηρεσίες της περιφέρειας που λειτουργούν στα όρια της περιφερειακής ενότητας,

β) εκτελούν τις αποφάσεις του περιφερειάρχη, του περιφερειακού συμβουλίου και της οικονομικής επιτροπής, που αφορούν την περιφερειακή ενότητα όπου είναι κατά τόπο αρμόδιοι,

γ) ασκούν όλες τις αρμοδιότητες που τους μεταβιβάζει ο περιφερειάρχης,

δ) διατυπώνουν εισήγηση προς το περιφερειακό συμβούλιο για το σχεδιασμό μέτρων πολιτικής προστασίας της περιφερειακής ενότητας,

ε) έχουν την ευθύνη της διάθεσης και του συντονισμού δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των φυσικών και άλλων καταστροφών στην περιφερειακή ενότητά τους, σύμφωνα με τις οδηγίες και τις κατευθύνσεις που τους παρέχει ο περιφερειάρχης, στ) προεδρεύουν του Συντονιστικού Οργάνου Πολιτικής Προστασίας της περιφερειακής ενότητας.

4. Η θητεία των αντιπεριφερειάρχων που ορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 είναι ίση με το ήμισυ της θητείας των περιφερειακών αρχών.

5. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος αντιπεριφερειάρχη οι αρμοδιότητές του ασκούνται από τον περιφερειάρχη ή άλλον αντιπεριφερειάρχη που ορίζει ο περιφερειάρχης με την πράξη της παραγράφου 2.

Άρθρο 161: Αναπλήρωση και αντικατάσταση Περιφερειάρχη ή αιρετού Αντιπεριφερειάρχη

1. Τον περιφερειάρχη όταν απουσιάζει ή κωλύεται ή έχει τεθεί σε αργία ή για οποιονδήποτε λόγο η θέση είναι κενή, στα καθήκοντά του τον αναπληρώνει ένας από τους αντιπεριφερειάρχες με τη σειρά αναπλήρωσης που αυτός έχει ορίσει.
2. Αν ο περιφερειάρχης παραιτηθεί, εκπέσει, αποβιώσει ή ακυρωθεί η εκλογή του, τα καθήκοντά του ασκεί, ώσπου να εκλεγεί νέος περιφερειάρχης, ένας από τους αντιπεριφερειάρχες με τη σειρά αναπλήρωσης, που αυτός έχει ορίσει.
3. Αν δεν έχει οριστεί αντιπεριφερειάρχης, η αναπλήρωση του περιφερειάρχη γίνεται από τον περιφερειακό σύμβουλο του επιτυχόντος συνδυασμού, που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους στην πολυπληθέστερη περιφερειακή ενότητα και, σε περίπτωση ισοψηφίας, διενεργείται κλήρωση.
4. Αν ο αιρετός αντιπεριφερειάρχης παραιτηθεί, εκπέσει, αποβιώσει ή ακυρωθεί η εκλογή του, τη θέση του καταλαμβάνει περιφερειακός σύμβουλος της πλειοψηφίας που έχει εκλεγεί στην ίδια περιφερειακή ενότητα. Η εκλογή του διενεργείται με ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 162: Εκλογή νέου Περιφερειάρχη

1. Στις περιπτώσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 161, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών αφότου κενώθηκε η θέση, οι σύμβουλοι του επιτυχόντος συνδυασμού συνέρχονται σε ειδική συνεδρίαση, ύστερα από πρόσκληση του συμβούλου του συνδυασμού αυτού, που έχει εκλεγεί με τους περισσότερες σταυρούς προτίμησης στην πολυπληθέστερη περιφερειακή ενότητα και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος, κατά σειρά, στην απόφαση του δικαστηρίου και εκλέγουν, με μυστική ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των συμβούλων του συνδυασμού, έναν από αυτούς, ως περιφερειάρχη.

Στη συνεδρίαση προεδρεύει εκείνος που συγκάλεσε το συμβούλιο. Η πρόσκληση επιδίδεται με οποιοδήποτε δημόσιο όργανο ή όργανο της περιφέρειας, ακόμη και την παραμονή της συνεδρίασης.

2. Αν ύστερα από δύο διαδοχικές ψηφοφορίες κανείς δε συγκεντρώνει την πλειοψηφία που απαιτεί η παράγραφος 1, γίνεται τρίτη ψηφοφορία, κατά την οποία εκλέγεται όποιος συγκεντρώνει τη σχετική πλειοψηφία. Όλες οι ψηφοφορίες γίνονται στην ίδια συνεδρίαση. Αν στην τρίτη ψηφοφορία δύο ή περισσότεροι έλαβαν ίσο αριθμό ψήφων, γίνεται κλήρωση ανάμεσά τους. Για την εκλογή αυτή γίνεται λεπτομερής μνεία στα πρακτικά.

3. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή αν η συνεδρίαση ματαιωθεί, η διαδικασία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται όσα ορίζονται στις παραγράφους 1 και 2.

4. Αν και στη συνεδρίαση αυτή δεν επιτευχθεί εκλογή ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν υπήρξε απαρτία, θεωρείται ότι εκλέγεται απευθείας ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού που έχει εκλεγεί με τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνος που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου.

5. Η απόφαση για την εκλογή του περιφερειάρχη υποβάλλεται μέσα σε προθεσμία δύο (2) ημερών στον οικείο Ελεγκτή Νομιμότητας, ο οποίος αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από προσφυγή δημότη της περιοχής της περιφέρειας ελέγχει τη νομιμότητά της και εκδίδει απόφαση μέσα σε πέντε (5) ημέρες το αργότερο, αφότου την έλαβε. Αν ο Ελεγκτής Νομιμότητας ακυρώσει την εκλογή του περιφερειάρχη, οι σύμβουλοι συνέρχονται πάλι για να εκλέξουν περιφερειάρχη την πρώτη Κυριακή μετά πάροδο τριών (3) ημερών από την περιέλευση της ακυρωτικής απόφασης στην περιφέρεια και τηρείται η προβλεπόμενη κατά τα ανωτέρω διαδικασία.

6. Αν αυτός που έχει εκλεγεί περιφερειάρχης αποποιηθεί την εκλογή του, αποβιώσει ή ακυρωθεί η εκλογή του ή η θέση του μείνει κενή για οποιονδήποτε λόγο, στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την εγκατάσταση των αρχών της περιφέρειας, τα καθήκοντά του εκτελεί, μέχρι να εκλεγεί νέος περιφερειάρχης, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1 έως 4, ο αιρετός αντιπεριφερειάρχης της περιφερειακής ενότητας της έδρας της περιφέρειας. Η προθεσμία της παραγράφου 1 για την εκλογή νέου περιφερειάρχη αρχίζει από την ημερομηνία εγκατάστασης των αρχών της περιφέρειας. Σε όλες τις περιπτώσεις της παρούσας ο Ελεγκτής Νομιμότητας εκδίδει διαπιστωτική πράξη.

Άρθρο 163: Αρμοδιότητες του Περιφερειακού Συμβουλίου

Το περιφερειακό συμβούλιο ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που ανήκουν στην περιφέρεια, εκτός από εκείνες που έχουν ανατεθεί με ρητή διάταξη σε άλλο όργανο της περιφέρειας ή έχουν μεταβιβαστεί από το ίδιο το συμβούλιο σε επιτροπή του.

Το περιφερειακό συμβούλιο είναι αρμόδιο ιδίως για:

- α) την έγκριση και παρακολούθηση του επιχειρησιακού προγράμματος της περιφέρειας,
- β) την έγκριση και παρακολούθηση αναπτυξιακών προγραμμάτων κατά την κείμενη νομοθεσία,
- γ) την έγκριση του προϋπολογισμού και του απολογισμού της περιφέρειας,
- δ) την επιβολή τελών, εισφορών και δικαιωμάτων,
- ε) την απαλλοτρίωση ακινήτων,
- στ) την εκποίηση, ανταλλαγή και δωρεά ακινήτων, καθώς και τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων,
- ζ) την αγορά, παραχώρηση χρήσης, μίσθωση και εκμίσθωση κινητών και ακινήτων,
- η) τη σύναψη δανείων,
- θ) την έγκριση του κανονισμού των εργασιών του, του κανονισμού των εργασιών της οικονομικής επιτροπής και των επιτροπών του άρθρου 164, καθώς και του οργανισμού των υπηρεσιών της περιφέρειας,
- ι) την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων προσωπικού της περιφέρειας,
- ια) το πρόγραμμα των εκτελεστέων έργων και προμηθειών,
- ιβ) τη σύσταση επιτροπών στις οποίες μεταβιβάζει αρμοδιότητές του κατά τις διατάξεις του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 164: Επιτροπές Περιφερειακού Συμβουλίου

1. Με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου μπορεί να συστήνονται μέχρι δύο (2) επιτροπές, στις οποίες το συμβούλιο μεταβιβάζει αρμοδιότητές του για συγκεκριμένους τομείς περιφερειακής πολιτικής που ορίζονται από αυτό ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες της οικείας περιφέρειας. Μέλη των επιτροπών αυτών ορίζονται περιφερειακοί σύμβουλοι ανάλογα της δύναμης των περιφερειακών παρατάξεων. Δεν αποτελεί ασυμβίβαστο η ταυτόχρονη συμμετοχή των περιφερειακών συμβούλων στην οικονομική επιτροπή και στις επιτροπές του άρθρου αυτού. Ο αριθμός των μελών της κάθε επιτροπής καθορίζεται με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου.

2. Πρόεδρος της κάθε επιτροπής είναι ο αρμόδιος σχετικά με το αντικείμενο της επιτροπής αντιπεριφερειάρχης. Αντιπρόεδρος εκλέγεται στην πρώτη συνεδρίαση ένα από τα μέλη της επιτροπής που προέρχεται από τη μειοψηφία.

3. Το περιφερειακό συμβούλιο μπορεί, για θέματα ιδιαίτερα σοβαρά, με ειδική αιτιολογία, και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, να αποφασίζει ότι θα ασκήσει το ίδιο αρμοδιότητες που είχε μεταβιβάσει στις περιφερειακές επιτροπές. Οι επιτροπές, με απόφαση, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών τους, μπορούν να παραπέμπουν συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητάς τους στο περιφερειακό συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνουν ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητά του.

4. Για τη σύσταση των επιτροπών του περιφερειακού συμβουλίου, τη σύγκληση, την απαρτία, την πλειοψηφία, τη λήψη απόφασης και κάθε άλλο σχετικό θέμα ισχύουν αναλογικά οι διατάξεις για την οικονομική επιτροπή.

Άρθρο 165: Συγκρότηση - Εκλογή προεδρείου του Περιφερειακού Συμβουλίου

1. Την πρώτη Κυριακή του Σεπτεμβρίου, της έναρξης της περιφερειακής περιόδου και την πρώτη Κυριακή του μηνός Μαρτίου του τρίτου έτους αυτής, το περιφερειακό συμβούλιο συνέρχεται για την εκλογή του προεδρείου του. Κατά το πρώτο έτος συνέρχεται ύστερα από πρόσκληση του συμβούλου του επιτυχόντος συνδυασμού που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου, ενώ κατά το τρίτο έτος με πρόσκληση του προέδρου του. Αν για οποιονδήποτε λόγο το συμβούλιο δεν προσκληθεί σε συνεδρίαση, τότε συνέρχεται αυτεπαγγέλτως στις 11 το πρωί της ημέρας αυτής.

2. Στην ανωτέρω συνεδρίαση προεδρεύει ο σύμβουλος που συγκάλεσε το συμβούλιο και, αν αυτός απουσιάζει, ένας σύμβουλος του ίδιου συνδυασμού, κατά τη σειρά της επιτυχίας που προκύπτει από την απόφαση του δικαστηρίου. Καθήκοντα ειδικού γραμματέα, κατά μεν τη συνεδρίαση του πρώτου χρόνου της

περιφερειακής περιόδου ασκεί ο νεότερος περιφερειακός σύμβουλος κατά δε τη συνεδρίαση του τρίτου έτους ο γραμματέας του περιφερειακού συμβουλίου. Το συμβούλιο εκλέγει ανάμεσα στα μέλη του, χωριστά και με μυστική ψηφοφορία, τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τον γραμματέα του. Ο πρόεδρος προέρχεται από την πλειοψηφία, ενώ ο αντιπρόεδρος και ο γραμματέας από τις παρατάξεις της μειοψηφίας. Σε περίπτωση που η μειοψηφία δεν υποδείξει υποψήφιο αντιπρόεδρο ή γραμματέα ή ο υποδειχθείς δεν αποδεχθεί την υποψηφιότητα, η εκλογή του γίνεται από τους συμβούλους της πλειοψηφίας.

3. Για την εκλογή του προεδρείου του περιφερειακού συμβουλίου τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

Κατά τη συνεδρίαση που έχει οριστεί για την εκλογή του προεδρείου, ο πλειοψηφής συνδυασμός εκλέγει μεταξύ των μελών του τον υποψήφιο για το αξίωμα του προέδρου του περιφερειακού συμβουλίου. Υποψήφιος για το αξίωμα αυτό εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του πλειο-ψηφίσαντος συνδυασμού. Εάν κανείς από τους ενδιαφερομένους δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία, τότε η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται. Εάν και κατά τη δεύτερη αυτή ψηφοφορία δεν συγκεντρωθεί η απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του πλειοψηφίσαντος συνδυασμού ή υπάρξει ισοψηφία, τότε διενεργείται και τρίτη ψηφοφορία μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων. Κατά την τρίτη ψηφοφορία εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει τη σχετική πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας διενεργείται κλήρωση από τον προεδρεύοντα σύμβουλο.

Στην ίδια συνεδρίαση γίνεται η εκλογή για την ανάδειξη του υποψηφίου για το αξίωμα του αντιπροέδρου και του γραμματέα του περιφερειακού συμβουλίου. Οι υποψήφιοι για τα αξιώματα αυτά αναδεικνύονται από το σύνολο των συμβούλων των παρατάξεων της μειοψηφίας κατά τον ίδιο τρόπο και με την ίδια διαδικασία που ακολουθείται για την ανάδειξη του προέδρου.

Μετά την εκλογή των υποψηφίων για τα αξιώματα του προεδρείου του περιφερειακού συμβουλίου διενεργείται η εκλογή, από το σύνολο των συμβούλων, για την ανάδειξη του προέδρου, του αντιπροέδρου και του γραμματέα του οργάνου. Για να εκλεγεί ο προταθείς πρέπει να συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του περιφερειακού συμβουλίου. Εάν κατά την πρώτη ψηφοφορία δεν συγκεντρωθεί η απόλυτη πλειοψηφία του προηγούμενου εδαφίου, διενεργείται δεύτερη ψηφοφορία. Εάν και κατά τη δεύτερη ψηφοφορία δεν συγκεντρωθεί η απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών, τότε διενεργείται και τρίτη ψηφοφορία κατά την οποία αρκεί η ύπαρξη πλειοψηφίας των παρόντων μελών του περιφερειακού συμβουλίου.

Αν στην τρίτη ψηφοφορία δύο ή περισσότεροι λάβουν ίσο αριθμό ψήφων, ο σύμβουλος που προεδρεύει διενεργεί μεταξύ αυτών κλήρωση.

4. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή, για οποιονδήποτε λόγο ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται, αναλόγως, οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου. Αν και στη δεύτερη συνεδρίαση δεν επιτευχθεί εκλογή ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, θεωρείται ότι εκλέγονται πρόεδρος, αντιπρόεδρος και γραμματέας, ανάλογα με την περίπτωση:

α) αν πρόκειται για την πρώτη διετία της περιφερειακής περιόδου, οι σύμβουλοι του επιτυχόντος συνδυασμού που έλαβαν κατά σειρά τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, σύμφωνα με τη δικαστική απόφαση που τους ανακήρυξε και

β) αν πρόκειται για τη δεύτερη διετία, εκείνοι που είχαν τα αξιώματα αυτά την προηγούμενη διετία.

5. Τα πρακτικά της εκλογής αποστέλλονται, μέσα σε προθεσμία πέντε (5) ημερών, στον Ελεγκτή Νομιμότητας ο οποίος αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από προσφυγή ενός δημότη της περιοχής της περιφέρειας κρίνει μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την ημέρα παραλαβής των πρακτικών, αν είναι νόμιμη η εκλογή.

Αν ακυρωθεί η εκλογή, επαναλαμβάνεται τη μεθεπόμενη Κυριακή μετά την περιέλευση της ακυρωτικής απόφασης στην περιφέρεια.

Άρθρο 166: Παραίτηση

1. Η παραίτηση από το αξίωμα του προέδρου, του αντιπροέδρου και του γραμματέα του περιφερειακού συμβουλίου υποβάλλεται στο συμβούλιο και οριστικοποιείται, αφότου πληρωθεί η αντίστοιχη θέση. Ο παραιτούμενος παραμένει σύμβουλος και δεν μπορεί να επανεκλεγεί στο ίδιο αξίωμα μέσα στην ίδια διετία.

2. Για την εκλογή νέου προέδρου ή αντιπροέδρου ή γραμματέα του περιφερειακού συμβουλίου εφαρμόζεται η διαδικασία του προηγούμενου άρθρου.

Άρθρο 167: Σύγκληση Περιφερειακού Συμβουλίου

1. Το περιφερειακό συμβούλιο συνεδριάζει υποχρεωτικά, ύστερα από πρόσκληση του προέδρου του, σε τακτική συνεδρίαση τουλάχιστον μία φορά το μήνα. Οι συνεδριάσεις του συμβουλίου γίνονται πάντοτε στο κατάστημα της έδρας της περιφέρειας και είναι δημόσιες. Το συμβούλιο μπορεί να συνεδριάσει σε άλλον τόπο μετά από απόφαση του συμβουλίου. Το συμβούλιο, με αιτιολογημένη απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων (4/5) του συνολικού αριθμού των μελών και απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση, μπορεί να συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών. Στις νησιωτικές περιφέρειες σε εξαιρετικές και επείγουσες περιπτώσεις το συμβούλιο μπορεί να συνεδριάζει μέσω τηλεδιάσκεψης.

2. Ο πρόεδρος καλεί το συμβούλιο σε συνεδρίαση με γραπτή πρόσκληση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα της ημερήσιας διάταξης και συνοδεύεται από γραπτή εισήγηση επί των θεμάτων που θα συζητηθούν. Η πρόσκληση δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της περιφέρειας και αποστέλλεται ηλεκτρονικά ή ταχυδρομικά μαζί με τις εισηγήσεις στους συμβούλους πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για τη συνεδρίαση. Ο περιφερειακός σύμβουλος οφείλει αμέσως μετά την εγκατάστασή του να δηλώσει στον πρόεδρο τη διεύθυνση κατοικίας του και τα στοιχεία επικοινωνίας ή να ορίσει με την ίδια δήλωση αντίκλητο στην έδρα της περιφέρειας, στον οποίο θα επιδίδονται οι προσκλήσεις για τις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου, καθώς και να ορίσει με την ίδια δήλωση οποιοδήποτε, κατά την επιλογή του, πρόσφορο μέσο για τη γνωστοποίηση. Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις η πρόσκληση αυτή μπορεί να επιδοθεί την ημέρα της συνεδρίασης. Στην πρόσκληση πρέπει να αναφέρεται για ποιο λόγο η συνεδρίαση είναι κατεπείγουσα. Πριν από τη συζήτηση το συμβούλιο αποφαινεται για το κατεπείγον των θεμάτων.

3. Ο πρόεδρος καλεί επίσης το συμβούλιο, όποτε το ζητήσει ο περιφερειάρχης, η οικονομική επιτροπή ή το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών του συμβουλίου με γραπτή αίτηση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα που θα συζητηθούν. Στην περίπτωση αυτή τα θέματα αυτά προηγούνται, έναντι των λοιπών θεμάτων, στη συζήτηση κατά τη συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου. Αν κατά τον υπολογισμό του ενός τρίτου (1/3) προκύπτει δεκαδικός αριθμός, τότε ο αριθμός αυτός στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη μονάδα, εφόσον πρόκειται για υποδιαίρεση μεγαλύτερη ή ίση του ημίσεως (0,5). Οι συνεδριάσεις που συγκαλούνται στη δεύτερη, τρίτη και τέταρτη περίπτωση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής δεν μπορεί να είναι περισσότερες από μία, αντίστοιχα, το μήνα.

Αν το συμβούλιο δεν συγκληθεί το αργότερο μέχρι την έκτη ημέρα από την υποβολή της αίτησης, συνέρχεται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2, ύστερα από πρόσκληση εκείνων που υπέβαλαν την αίτηση και αποφασίζει για τα θέματα για τα οποία είχε ζητηθεί η σύγκλησή του. Αν ο πρόεδρος παραλείψει αδικαιολόγητα δύο συνεχείς φορές να καλέσει το συμβούλιο, μπορεί με απόφαση του οικείου Ελεγκτή Νομιμότητας, να τεθεί σε αργία και σε περίπτωση υποτροπής να κηρυχθεί έκπτωτος από το αξίωμα, σύμφωνα με την πειθαρχική διαδικασία του άρθρου 234.

4. Στις συνεδριάσεις του συμβουλίου καλείται ο περιφερειάρχης και οι άμεσα εκλεγμένοι αντιπεριφερειάρχες, διαφορετικά η συνεδρίαση είναι άκυρη. Ο περιφερειάρχης και οι άμεσοι εκλεγμένοι αντιπεριφερειάρχες μετέχουν στις συζητήσεις του συμβουλίου χωρίς ψήφο. Ο περιφερειάρχης έχει το δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις του κατά προτεραιότητα. Στις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου μπορούν να λάβουν το λόγο, εκτός του περιφερειάρχη, οι αντιπεριφερειάρχες, οι επικεφαλής των παρατάξεων και οι ειδικοί αγορητές ανά θέμα, οι οποίοι ορίζονται από τις παρατάξεις με σχετική γραπτή δήλωσή τους στο προεδρείο πριν την έναρξη της συνεδρίασης. Με τον ίδιο τρόπο μπορούν να εγγραφούν ως ομιλητές και οι περιφερειακοί σύμβουλοι που επιθυμούν να τοποθετηθούν ανά θέμα. Με τον κανονισμό λειτουργίας του περιφερειακού συμβουλίου επιβάλλονται χρονικοί περιορισμοί για τις αγορεύσεις και τις συζητήσεις στο περιφερειακό συμβούλιο, για τον περιφερειάρχη, τους αντιπεριφερειάρχες, τους επικεφαλής των παρατάξεων, τους ειδικούς αγορητές και τους περιφερειακούς συμβούλους.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μετά από πρόταση της Ένωσης Περιφερειών, μπορεί να εκδίδεται πρότυπος κανονισμός λειτουργίας του περιφερειακού συμβουλίου, ο οποίος δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Εάν δεν έχει θεσπισθεί κανονισμός λειτουργίας από το περιφερειακό συμβούλιο, ισχύει ο πρότυπος κανονισμός.

Άρθρο 168: Λειτουργία Περιφερειακού Συμβουλίου Περιφερειακές παρατάξεις

1. Ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, στην οποία αναγράφει υποχρεωτικά και όλα τα θέματα που προτείνει ο περιφερειάρχης και η οικονομική επιτροπή. Θέματα που είναι

κατεπείγοντα συζητούνται πριν από τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, μόνο αν αποφασίσει το περιφερειακό συμβούλιο με απόλυτη πλειοψηφία.

Τον πρόεδρο του περιφερειακού συμβουλίου που απουσιάζει ή κωλύεται αναπληρώνει ο αντιπρόεδρος. Αν απουσιάζει ή κωλύεται και ο αντιπρόεδρος, καθήκοντα προέδρου ασκεί όποιος από τους παρόντες συμβούλους του επιτυχόντος συνδυασμού έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, όποιος είναι γραμμένος πρώτος στην απόφαση του δικαστηρίου.

2. Ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου μπορεί να ζητεί στοιχεία από τις υπηρεσίες της περιφέρειας και να καλεί στις συνεδριάσεις οποιονδήποτε για τη διατύπωση απόψεων ή παροχή στοιχείων και πληροφοριών για τις υποθέσεις της περιφέρειας.

3. Ο πρόεδρος του συμβουλίου διευθύνει τη συζήτηση, λαμβάνει κάθε κατάλληλο μέτρο για την ομαλή διεξαγωγή της συνεδρίασης και μπορεί να διατάξει την αποβολή από την αίθουσα κάθε προσώπου από το ακροατήριο, που διαταράσσει τη συνεδρίαση.

4. Για τη γραμματειακή υποστήριξη των συνεδριάσεων του περιφερειακού συμβουλίου ορίζονται υπάλληλοι της περιφέρειας με απόφαση του περιφερειάρχη. Στους υπαλλήλους αυτούς παρέχεται, για κάθε συνεδρίαση στην οποία λαμβάνουν μέρος, αποζημίωση ίση με τα δύο τρίτα (2/3) της αποζημίωσης που λαμβάνουν τα μέλη του περιφερειακού συμβουλίου.

5. Τα μέλη του περιφερειακού συμβουλίου ανήκουν σε περιφερειακές παρατάξεις ανάλογα με το συνδυασμό με τον οποίο έχουν εκλεγεί, ανεξαρτήτως αριθμού εκλεγέντων.

6. Επικεφαλής της περιφερειακής παράταξης είναι ο σύμβουλος που ήταν υποψήφιος περιφερειάρχης και στην περίπτωση θανάτου, παραίτησης ή αδυναμίας του, ο σύμβουλος που εκλέγεται από την πλειοψηφία των περιφερειακών συμβούλων, που ανήκουν στην παράταξη.

7. Κατά προτεραιότητα και πάντα μετά τον περιφερειάρχη οι επικεφαλής των παρατάξεων εκφράζουν τις απόψεις τους σύμφωνα με τη σειρά εκλογής τους.

8. Μέλος του περιφερειακού συμβουλίου μπορεί με γραπτή δήλωσή του προς το προεδρείο να ανεξαρτητοποιηθεί από τη περιφερειακή παράταξη, με την οποία έχει εκλεγεί.

9. Εάν η περιφερειακή παράταξη έχει τουλάχιστον τρία (3) μέλη, με αιτιολογημένη απόφαση και με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) αυτών, είναι δυνατόν να διαγραφεί σύμβουλος, ο οποίος είναι μέλος της.

Το μέλος του περιφερειακού συμβουλίου που ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε από την παράταξή του δεν μπορεί να ενταχθεί σε άλλη παράταξη και δεν μπορεί να εξακολουθήσει να είναι μέλος του προεδρείου, της οικονομικής επιτροπής ή των επιτροπών του περιφερειακού συμβουλίου όπου έχει εκλεγεί ως μέλος της παράταξης από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, καθώς και να ορισθεί ή να παραμείνει αντιπεριφερειάρχης, κατά τη διάρκεια της θητείας του. Είναι δυνατή, όμως, η επανένταξη στην παράταξη από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, εφόσον τούτο γίνει δεκτό από τα δύο τρίτα (2/3) των μελών, προκειμένου για παρατάξεις που έχουν τουλάχιστον τρία (3) μέλη και από όλα τα μέλη, προκειμένου για παρατάξεις με λιγότερα από τρία (3) μέλη.

10. Για την αποδοτικότερη λειτουργία των περιφερειακών παρατάξεων η περιφερειακή αρχή τους παραχωρεί κατάλληλα εξοπλισμένο χώρο και γραμματειακή υποστήριξη.

Άρθρο 169: Απαρτία και λήψη αποφάσεων

1. Το συμβούλιο έχει απαρτία εφόσον τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από τα απόντα.

2. Το συμβούλιο αποφασίζει με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, αν δεν υπάρχει άλλη διάταξη που να ορίζει διαφορετικά. Σε κάθε περίπτωση, αν υπάρξει ισοψηφία, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου, εκτός αν η ψηφοφορία είναι μυστική, οπότε αυτή επαναλαμβάνεται για μια ακόμη φορά, η τυχόν δε νέα ισοψηφία ισοδυναμεί με απόρριψη. Αν μέλος του συμβουλίου αρνηθεί ψήφο ή δώσει λευκή ψήφο, λογίζεται ως παρόν κατά τη συνεδρίαση και τόσο η άρνηση όσο και η λευκή ψήφος λογίζονται ως αρνητικές ψήφοι.

3. Τα μέλη του συμβουλίου που ήταν παρόντα κατά την έναρξη της συνεδρίασης και με την παρουσία τους υπήρξε απαρτία και αν ακόμα αποχωρήσουν μεταγενέστερα λογίζονται ως παρόντα μέχρι το τέλος της συνεδρίασης, ως προς την ύπαρξη απαρτίας. Η απαρτία αυτή θεωρείται ότι συντρέχει για όλα τα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης. Στην περίπτωση αυτή, για τη λήψη απόφασης για κάθε συγκεκριμένο θέμα η απαιτούμενη πλειοψηφία δεν υπολογίζεται επί των πραγματικά παρόντων μελών κατά την ψηφοφορία, αλλά με βάση τον αριθμό των μελών που απαιτούνται για την απαρτία.

Άρθρο 170: Πρακτικά συνεδριάσεως

1. Στη συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου τηρούνται πρακτικά με ευθύνη του γραμματέα του περιφερειακού συμβουλίου. Τα πρακτικά καταρτίζονται με τη βοήθεια μαγνητοφωνικής ή μαγνητοσκοπικής συσκευής ή με κάθε άλλο πρόσφορο ηλεκτρονικό μέσο. Ο αρμόδιος περιφερειακός υπάλληλος κρατεί παράλληλα και πρόχειρα συνοπτικά πρακτικά.

2. Τα απομαγνητοφωνημένα ή απομαγνητοσκοπημένα κείμενα αποτυπώνονται γραπτά και τα σχετικά φύλλα αριθμεί και μονογράφει ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου. Στο τέλος του έτους, τα πρακτικά αυτά βιβλιοδετούνται, με ευθύνη του προέδρου και του γραμματέα του περιφερειακού συμβουλίου. Αν σε κάποια συνεδρίαση δεν είναι δυνατή η χρήση μαγνητοφωνικής ή μαγνητοσκοπικής συσκευής, τηρούνται πρόχειρα πρακτικά, τα οποία αντιγράφονται και φέρουν τη μονογραφή του προέδρου του περιφερειακού συμβουλίου. Τα φύλλα αυτά παίρνουν αρίθμηση που αποτελεί συνέχεια της αρίθμησης των απομαγνητοφωνημένων ή απομαγνητοσκοπημένων κειμένων και βιβλιοδετούνται μαζί με τα κείμενα αυτά.

Η μη τήρηση των πρακτικών, σύμφωνα με τα ανωτέρω, συνιστά πειθαρχικό αδίκημα για τον πρόεδρο και τον γραμματέα του περιφερειακού συμβουλίου.

3. Τα πρακτικά, τα οποία ορίζουν οι προηγούμενες παράγραφοι, υπογράφονται από τα μέλη του προεδρείου και τον γραμματέα και επικυρώνονται στην επόμενη συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου.

4. Τα πρακτικά κάθε συνεδρίασης παίρνουν ιδιαίτερο αύξοντα αριθμό, με διακεκριμένη αρίθμηση κατ' έτος. Πρακτικό συντάσσεται και όταν η συνεδρίαση ματαιώνεται για οποιονδήποτε λόγο. Κάθε απόφαση του συμβουλίου παίρνει ιδιαίτερο αριθμό και στην αρχή κάθε χρόνου γίνεται νέα αρίθμηση.

5. Οποιοσδήποτε περιφερειακός σύμβουλος το ζητήσει μπορεί να λάβει αντίγραφα των πρακτικών ή να λάβει πλήρη γνώση αυτών ή ηλεκτρονικό αντίγραφο στην περίπτωση που είναι δυσχερής η έκδοση αντιγράφων.

6. Τρεις (3) ημέρες μετά τη συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου, με ευθύνη του γραμματέα, δημοσιεύεται πίνακας στον οποίο σημειώνονται τα θέματα που συζητήθηκαν, ο αριθμός των αποφάσεων και το περιεχόμενό τους. Ο πίνακας αυτός αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα της περιφέρειας, παράλληλα με άλλες διατάξεις που προβλέπουν τυχόν ειδικό τρόπο για τη δημοσίευση των αποφάσεων του περιφερειακού συμβουλίου.

7. Όποιος έχει ειδικό έννομο συμφέρον μπορεί να ζητήσει, εγγράφως, κυρωμένα αντίγραφα συγκεκριμένων πρακτικών και αποφάσεων ή να λάβει πλήρη γνώση αυτών στην περίπτωση που είναι δυσχερής η έκδοση αντιγράφων.

8. Η μη δημοσίευση των αποφάσεων στην ιστοσελίδα συνιστά λόγο ακυρότητας της απόφασης.

9. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 71 του παρόντος νόμου για το κατάστημα, τα βιβλία, τα αρχεία και την ιστοσελίδα εφαρμόζονται αναλόγως στις περιφέρειες.

Άρθρο 171: Υποχρεώσεις συμβούλων

1. Οι σύμβουλοι υποχρεούνται να μετέχουν σε όλες τις συνεδριάσεις του συμβουλίου και όλων των επιτροπών, στις οποίες τους έχει εκλέξει το περιφερειακό συμβούλιο.

2. Ο σύμβουλος εκφράζει τη γνώμη του και ψηφίζει κατά συνείδηση.

3. Σε σύμβουλο που απουσιάζει αδικαιολόγητα σε τρεις (3) συνεχείς συνεδριάσεις μπορεί να επιβληθεί, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 234 του παρόντος, η πειθαρχική ποινή της αργίας και σε περίπτωση υποτροπής μπορεί να επιβληθεί η πειθαρχική ποινή της έκπτωσης. Σύμβουλος που επιθυμεί να μην εκτελεί τις υποχρεώσεις του για διάστημα που υπερβαίνει τις τριάντα (30) ημέρες, πρέπει να έχει τη σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου.

4. Σε σύμβουλο που δεν εκτελεί τις υποχρεώσεις του για διάστημα που υπερβαίνει τους τρεις (3) συνεχείς μήνες, χωρίς την άδεια του συμβουλίου, μπορεί να επιβληθεί, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 234 του παρόντος, η πειθαρχική ποινή της αργίας ή η πειθαρχική ποινή της έκπτωσης με απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας.

5. Σε κάθε περίπτωση, ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου έχει το καθήκον να ενημερώνει γραπτώς τον Ελεγκτή Νομιμότητας για κάθε περίπτωση αδικαιολόγητης απουσίας συμβούλου από τρεις (3) ή περισσότερες συνεχείς συνεδριάσεις, καθώς και σε κάθε περίπτωση μη εκτέλεσης των υποχρεώσεων συμβούλου για διάστημα μεγαλύτερο από τρεις (3) συνεχείς μήνες. Η παράλειψη αυτής της υποχρέωσης από τον πρόεδρο του περιφερειακού συμβουλίου αποτελεί το πειθαρχικό παράπτωμα της σοβαρής παράβασης καθήκοντος.

Άρθρο 172: Κώλυμα συμμετοχής σε συνεδρίαση

Ο περιφερειακός σύμβουλος δεν μπορεί να μετέσχει στη συζήτηση ενός θέματος ή στην κατάρτιση και λήψη απόφασης του συμβουλίου ή να συμμετέχει σε γνωμοδοτικά συλλογικά όργανα τα οποία γνωμοδοτούν για θέμα που θα εισαχθεί στο συμβούλιο, εφόσον ο ίδιος ή συγγενής του, έως το δεύτερο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, έχει υλικό ή ηθικό συμφέρον. Απόφαση που λαμβάνεται κατά παράβαση της διάταξης αυτής είναι άκυρη. Σε σύμβουλο που έλαβε μέρος στη συνεδρίαση μπορεί να επιβληθεί, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 234 του παρόντος, η πειθαρχική ποινή της αργίας ή η πειθαρχική ποινή της έκπτωσης με απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας.

Άρθρο 173 :Συγκρότηση Εκτελεστικής Επιτροπής

1. Η εκτελεστική επιτροπή αποτελείται από τον περιφερειάρχη, ως πρόεδρο, και τους αντιπεριφερειάρχες. Η εκτελεστική επιτροπή είναι συλλογικό συντονιστικό και εκτελεστικό όργανο της περιφέρειας και παρακολουθεί την εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής σε όλους τους τομείς αρμοδιότητας της περιφέρειας, καθώς και την εφαρμογή του προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης.

2. Στις συνεδριάσεις της εκτελεστικής επιτροπής καλείται υποχρεωτικά και συμμετέχει χωρίς δικαίωμα ψήφου ο εκτελεστικός γραμματέας της περιφέρειας, ενώ καλούνται επίσης, όποτε κρίνεται αναγκαίο, οι προϊστάμενοι των γενικών διευθύνσεων, διευθύνσεων και λοιπών οργανικών μονάδων της περιφέρειας.

Άρθρο 174: Αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής

Η εκτελεστική επιτροπή ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Συντονίζει την κατάρτιση και έχει την ευθύνη της υλοποίησης του επιχειρησιακού προγράμματος της περιφέρειας, το οποίο και εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο.
- β) Καταρτίζει και εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο τα τομεακά προγράμματα δράσης και έχει την ευθύνη της υλοποίησής τους.
- γ) Συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών της περιφέρειας στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την κατάρτιση του προϋπολογισμού και εισηγείται το προσχέδιο του προϋπολογισμού προς την οικονομική επιτροπή.
- δ) Συντάσσει και εισηγείται προς το περιφερειακό συμβούλιο τις προβλεπόμενες εκθέσεις πεπραγμένων.
- ε) Έχει την ευθύνη για την πιστή εκτέλεση του προϋπολογισμού.
- στ) Παρακολουθεί, αξιολογεί και συντονίζει τη δράση των υπηρεσιών της περιφέρειας.
- ζ) Εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο το σχέδιο:
 - i) οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας,
 - ii) κανονισμού λειτουργίας υπηρεσιών,
 - iii) κανονισμού μέτρησης και αξιολόγησης της απόδοσης των περιφερειακών υπηρεσιών.
- η) Εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο σχέδιο χάρτας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των πολιτών και μεριμνά για την έκδοση, ενημέρωση και διακίνηση οδηγού του πολίτη για τις παρεχόμενες υπηρεσίες της περιφέρειας σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.
- θ) Εισηγείται το σχέδιο του κανονισμού πληροφόρησης των πολιτών και του κανονισμού διαβούλευσης.
- ι) Εισηγείται τα σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και φυσικών καταστροφών, σε εναρμόνιση με τα αντίστοιχα σχέδια της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας.
- ια) Παρακολουθεί, αξιολογεί και συντονίζει τη δράση των νομικών προσώπων που ανήκουν στην εποπτεία της περιφέρειας.
- ιβ) Καταρτίζει τον κανονισμό λειτουργίας της.

Άρθρο 175: Οικονομική Επιτροπή

1. Η οικονομική επιτροπή αποτελείται από τον περιφερειάρχη ή τον οριζόμενο από αυτόν αντιπεριφερειάρχη ως πρόεδρό της και έξι (6) μέλη στις περιφέρειες με πληθυσμό έως 300.000 κατοίκους, οκτώ (8) μέλη στις περιφέρειες έως 800.000 κατοίκους και δέκα (10) μέλη στις περιφέρειες με πληθυσμό άνω των 800.000 κατοίκων. Τα μέλη της οικονομικής επιτροπής εκλέγονται από το περιφερειακό συμβούλιο. Στις οικονομικές επιτροπές, συμπεριλαμβανομένου και του προέδρου, που έχουν επτά (7) μέλη, δύο (2) μέλη εκλέγονται από

το σύνολο της μειοψηφίας του περιφερειακού συμβουλίου, στις οικονομικές επιτροπές που εκλέγουν εννέα (9) μέλη, τρία (3) μέλη εκλέγονται από το σύνολο της μειοψηφίας, στις οικονομικές επιτροπές που έχουν ένδεκα (11) μέλη, τέσσερα (4) εκλέγονται από το σύνολο της μειοψηφίας. Αν σύμβουλοι της μειοψηφίας δεν δέχονται να εκλεγούν ως μέλη της οικονομικής επιτροπής, εκλέγονται στη θέση τους άλλα μέλη του περιφερειακού συμβουλίου.

2. Η διάρκεια της θητείας της οικονομικής επιτροπής είναι δυόμιση έτη. Το περιφερειακό συμβούλιο, μετά την εκλογή του προεδρείου κατά τις ημερομηνίες που ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 165 του παρόντος και κατά τη διάρκεια της ίδιας συνεδρίασης, εκλέγει μεταξύ των μελών του με μυστική ψηφοφορία τα μέλη της οικονομικής επιτροπής.

Δεν επιτρέπεται να εκλεγεί μέλος της οικονομικής επιτροπής ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου.

3. Κάθε σύμβουλος ψηφίζει υποψήφιους ισάριθμους με τα μέλη της οικονομικής επιτροπής. Εκλέγονται από την πλειοψηφία και τη μειοψηφία, αντίστοιχα, όσοι λάβουν την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται για τις θέσεις για τις οποίες δεν επιτυγχάνεται απόλυτη πλειοψηφία. Αν δεν επιτυγχάνεται απόλυτη πλειοψηφία και στη δεύτερη ψηφοφορία, γίνεται τρίτη ψηφοφορία οπότε εκλέγονται όσοι λάβουν τη σχετική πλειοψηφία των παρόντων. Αν σε οποιαδήποτε ψηφοφορία υπάρχει ισοψηφία, ο πρόεδρος του συμβουλίου ενεργεί κλήρωση στην ίδια συνεδρίαση. Στην ίδια συνεδρίαση και με τον ίδιο τρόπο εκλέγονται και, ισάριθμα με τα τακτικά, αναπληρωματικά μέλη κατά αντιστοιχία προς τη σύνθεση της επιτροπής, τα οποία με τη σειρά της εκλογής τους παίρνουν τις θέσεις των τακτικών μελών που μένουν κενές κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Αναπληρώνουν, επίσης, τα τακτικά μέλη σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος.

4. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή η συνεδρίαση ματαιωθεί επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3.

Αν και στη δεύτερη συνεδρίαση δεν επιτευχθεί εκλογή ή η συνεδρίαση ματαιωθεί, επειδή δεν σχηματίστηκε απαρτία, θεωρείται ότι εκλέγονται για τις θέσεις της πλειοψηφίας, οι σύμβουλοι που έλαβαν κατά σειρά τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης στην παράταξη της πλειοψηφίας, σύμφωνα με τη δικαστική απόφαση που τους ανακήρυξε και για τις θέσεις της μειοψηφίας οι της πρώτης σε ψήφους παράταξης της μειοψηφίας που έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, σύμφωνα με την ίδια δικαστική απόφαση. Αν από τις παρατάξεις της μειοψηφίας δεν υπάρξει υποψήφιος, τότε στη θέση τους εκλέγεται σύμβουλος της παράταξης της πλειοψηφίας.

5. Οι διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου 165 του παρόντος εφαρμόζονται και για την εκλογή των μελών της οικονομικής επιτροπής.

6. Αντιπρόεδρος της οικονομικής επιτροπής εκλέγεται στην πρώτη συνεδρίαση αυτής, μετά την εκλογή της, ένα από τα μέλη της με μυστική ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου έχει και ο πρόεδρος της επιτροπής. Ο αντιπρόεδρος της οικονομικής επιτροπής αναπληρώνει τον πρόεδρο όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται.

Άρθρο 176: Αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιτροπής

1. Η οικονομική επιτροπή είναι αρμόδια για:

α) Την κατάρτιση σχεδίου του προϋπολογισμού της περιφέρειας και την εισήγηση στο περιφερειακό συμβούλιο για ψήφιση.

β) Την κατάρτιση, επεξεργασία, προέλεγχο του απολογισμού και υποβολή σχετικής έκθεσης στο περιφερειακό συμβούλιο.

γ) Την κατάρτιση των όρων, τη σύνταξη των διακηρύξεων, τη διεξαγωγή και κατακύρωση κάθε μορφής δημοπρασιών και διαγωνισμών, καθώς και τη συγκρότηση των ειδικών επιτροπών διεξαγωγής και αξιολόγησης από μέλη της ή ειδικούς επιστήμονες, υπαλλήλους της περιφέρειας ή δημόσιους υπαλλήλους.

δ) Τη μελέτη της ανάγκης σύναψης δανείων, τον καθορισμό των όρων τους και την υποβολή της σχετικής εισήγησης στο περιφερειακό συμβούλιο.

ε) Την άσκηση όλων των ένδικων βοηθημάτων και των ένδικων μέσων, καθώς και την παραίτηση από αυτά.

στ) Την υποβολή προσφυγών στις διοικητικές αρχές.

ζ) Το συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης που έχει αντικείμενο μέχρι ποσού δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ. Δεν επιτρέπεται συμβιβασμός ή κατάργηση δίκης για απαιτήσεις μισθών, επιδομάτων, αποζημιώσεων, εξόδων παράστασης, εξόδων κίνησης και γενικά μισθολογικών παροχών οποιασδήποτε μορφής, εξαιρουμένων εκείνων για τις οποίες το νομικό ζήτημα έχει επίλυθεί με απόφαση ανωτάτου δικαστηρίου.

η) Την πρόσληψη δικηγόρου και την ανάκληση της πληρεξουσιότητάς του, όταν δεν έχει προσληφθεί δικηγόρος με πάγια αντιμισθία ή ο προσληφθείς δεν έχει δικαίωμα παράστασης στο δικαστήριο που είναι διάδικος η περιφέρεια. Η αμοιβή του δικηγόρου στις περιπτώσεις αυτές ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Περί Δικηγόρων, όπως ισχύουν κάθε φορά, με βάση πίνακα αμοιβών, που ελέγχεται ως προς το κανονικό των αμοιβών και θεωρείται από τον πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου της έδρας της περιφέρειας.

2. Το περιφερειακό συμβούλιο μπορεί, για θέματα ιδιαίτερα σοβαρά, με ειδική αιτιολογία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, να αποφασίζει ότι θα ασκήσει το ίδιο αρμοδιότητες των προηγούμενων παραγράφων.

3. Η οικονομική επιτροπή με ειδική απόφαση, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της, μπορεί να παραπέμπει συγκεκριμένο θέμα της αρμοδιότητάς της στο περιφερειακό συμβούλιο για τη λήψη απόφασης, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητά του.

Άρθρο 177: Λειτουργία της Οικονομικής Επιτροπής

Η οικονομική επιτροπή συνεδριάζει, κατόπιν προσκλήσεως του προέδρου της, τουλάχιστον μια φορά το μήνα. Οι συνεδριάσεις της επιτροπής γίνονται πάντοτε στο κατάστημα της περιφέρειας και είναι δημόσιες. Η επιτροπή μπορεί να συνεδριάσει σε άλλον τόπο μετά από απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας του συνολικού αριθμού των μελών της. Η επιτροπή, με αιτιολογημένη απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων (4/5) του συνολικού αριθμού των μελών και απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση, μπορεί να συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών.

Η οικονομική επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία, εφόσον τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από αυτά που απουσιάζουν. Η επιτροπή αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας επικρατεί η ψήφος του προέδρου. Αν μέλος της επιτροπής αρνηθεί ψήφο ή δώσει λευκή ψήφο, λογίζεται ως παρόν κατά τη συνεδρίαση και, τόσο η άρνηση όσο και η λευκή ψήφος λογίζονται ως αρνητικές ψήφοι.

Αν σε δυο συνεχείς συνεδριάσεις δεν επιτυγχάνεται απαρτία ή απόλυτη πλειοψηφία, το σχετικό θέμα παραπέμπεται στο περιφερειακό συμβούλιο για λήψη απόφασης με ευθύνη του προέδρου της περιφερειακής επιτροπής.

Άρθρο 178: Περιφερειακή Επιτροπή Διαβούλευσης

1. Σε κάθε περιφέρεια συνιστάται, με απόφαση του περιφερειάρχη, η οποία εκδίδεται εντός δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των περιφερειακών αρχών, περιφερειακή επιτροπή διαβούλευσης ως γνωμοδοτικό όργανο. Η θητεία της επιτροπής διαβούλευσης ακολουθεί τη θητεία των περιφερειακών αρχών. Η περιφερειακή επιτροπή διαβούλευσης αποτελείται από τους δημάρχους της περιφέρειας, καθώς και από εκπροσώπους:

- α) των οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων,
- β) των επιμελητηρίων και των επιστημονικών οργανώσεων, συλλόγων και φορέων,
- γ) των συνεταιριστικών οργανώσεων,
- δ) της αποκεντρωμένης διοίκησης στην οποία υπάγεται η περιφέρεια,
- ε) των κρατικών υπηρεσιών που έχουν την έδρα τους στην περιφέρεια,
- στ) οργανώσεων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών στην περιφέρεια και
- ζ) πολίτες.

Ο συνολικός αριθμός των μελών της περιφερειακής επιτροπής διαβούλευσης, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου, είναι τριάντα πέντε (35) έως εξήντα (60) μέλη. Σε ποσοστό ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των μελών ορίζονται ως μέλη μετά από κλήρωση και δημότες εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους. Στην περιφερειακή επιτροπή διαβούλευσης προεδρεύει ο περιφερειάρχης ή ο αντιπεριφερειάρχης που ορίζει ο περιφερειάρχης με απόφασή του. Στις συνεδριάσεις της περιφερειακής επιτροπής διαβούλευσης προσκαλούνται και συμμετέχουν και οι εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή, καθώς και οι επικεφαλής των περιφερειακών παρατάξεων που εκπροσωπούνται στο περιφερειακό συμβούλιο.

2. Η περιφερειακή επιτροπή διαβούλευσης:

- α) Εισηγείται στο περιφερειακό συμβούλιο σχετικά με τις βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της περιφέρειας.

β) Γνωμοδοτεί ως προς θέματα γενικότερου περιφερειακού ενδιαφέροντος, που παραπέμπονται σε αυτή από το περιφερειακό συμβούλιο ή τον περιφερειάρχη.

γ) Εξετάζει τα προβλήματα και τις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιφέρειας και διατυπώνει γνώμη για την επίλυση των προβλημάτων και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών.

Η διατύπωση γνώμης από την περιφερειακή επιτροπή

διαβούλευσης δεν αποκλείει την παράλληλη ηλεκτρονική διαβούλευση με τους πολίτες, μέσω διαδικτύου. Οι προτάσεις της ηλεκτρονικής διαβούλευσης συγκεντρώνονται και συστηματοποιούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες της περιφέρειας και παρουσιάζονται από τον πρόεδρο της περιφερειακής επιτροπής διαβούλευσης κατά την αντίστοιχη συνεδρίασή της.

3. Η περιφερειακή επιτροπή διαβούλευσης συνεδριάζει δημόσια τουλάχιστον μια φορά ανά τρίμηνο και διατυπώνει τη γνώμη της για τα θέματα που εισάγονται προς συζήτηση. Η σύγκλησή της γίνεται με πρόσκληση του προέδρου της, η οποία κοινοποιείται στα μέλη με κάθε πρόσφορο μέσο επτά (7) εργάσιμες ημέρες πριν τη συνεδρίαση. Η πρόσκληση περιλαμβάνει την ημερήσια διάταξη, τον τόπο, την ημερομηνία και ώρα της συνεδρίασης και συνοδεύεται από εισήγηση επί των υπό συζήτηση θεμάτων. Σε περίπτωση έλλειψης απαρτίας, η συνεδρίαση επαναλαμβάνεται την αμέσως επόμενη εργάσιμη ημέρα, οπότε θεωρείται σε κάθε περίπτωση ότι υφίσταται απαρτία. Η γραμματειακή στήριξη της περιφερειακής επιτροπής διαβούλευσης γίνεται από τις υπηρεσίες της περιφέρειας και τηρούνται πρακτικά. Η περιφερειακή επιτροπή διαβούλευσης διατυπώνει τη γνώμη της μετά από συζήτηση στην οποία αναγράφονται όλες οι γνώμες των μελών της.

Άρθρο 179: Περιφερειακός Συμπαραστάτης του Πολίτη και της Επιχείρησης

1. Με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με μυστική ψηφοφορία και με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του, επιλέγεται πολίτης που αποτελεί προσωπικότητα εγνωσμένου κύρους ως περιφερειακός συμπαραστάτης του πολίτη και της επιχείρησης. Η σχετική διαδικασία πρέπει να έχει ολοκληρωθεί σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των περιφερειακών αρχών. Υποψηφιότητες υποβάλλονται με δήλωση που κατατίθεται στο προεδρείο του περιφερειακού συμβουλίου κατά την έναρξη της διαδικασίας επιλογής. Αν δεν επιτευχθεί η επιλογή, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται κατά την ίδια ή μεταγενέστερη συνεδρίαση με την ίδια πλειοψηφία. Είναι επιτρεπτή με την ίδια πλειοψηφία και την αυτή διαδικασία η ανάκληση του συμπαραστάτη για πλημμελή εκτέλεση των καθηκόντων του, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου. Ως περιφερειακός συμπαραστάτης δεν μπορεί να επιλεγεί αιρετός δήμου ή περιφέρειας ή βουλευτής. Η θητεία του περιφερειακού συμπαραστάτη ακολουθεί τη θητεία των περιφερειακών αρχών. Ως προς την καταστατική θέση του περιφερειακού συμπαραστάτη εφαρμόζονται αναλόγως τα ισχύοντα για τον πρόεδρο του περιφερειακού συμβουλίου.

2. Ο περιφερειακός συμπαραστάτης υποστηρίζεται διοικητικά από τις υπηρεσίες της περιφέρειας, δέχεται καταγγελίες άμεσα θιγόμενων πολιτών και επιχειρήσεων για κακοδιοίκηση των υπηρεσιών της περιφέρειας, των νομικών της προσώπων και επιχειρήσεων και διαμεσολαβεί προκειμένου να επιλυθούν τα σχετικά προβλήματα, ενώ είναι υποχρεωμένος να απαντά εγγράφως ή ηλεκτρονικά εντός τριάντα (30) ημερών στους διοικούμενους.

3. Η υποβολή καταγγελίας ή αναφοράς στον περιφερειακό συμπαραστάτη δεν αναιρεί τη σχετική αρμοδιότητα του Συνηγόρου του Πολίτη ως ανεξάρτητης αρχής ούτε τις αρμοδιότητες άλλων ελεγκτικών οργάνων και αρχών, καθώς και του Ελεγκτή Νομιμότητας.

4. Ο περιφερειακός συμπαραστάτης συντάσσει ετήσια έκθεση. Η ετήσια έκθεση παρουσιάζεται από τον ίδιο και συζητείται στην ειδική δημόσια συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου για τον απολογισμό πεπραγμένων της περιφερειακής αρχής κατά τις διατάξεις του άρθρου 185 του παρόντος. Ο περιφερειακός συμπαραστάτης μπορεί επίσης να προβαίνει στη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης της περιφερειακής διοίκησης και των σχέσεών της με το κοινό, τόσο στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσής του όσο και επ' ευκαιρία σημαντικών προβλημάτων κακοδιοίκησης που ο ίδιος εντοπίζει. Στην τελευταία αυτή περίπτωση οι ειδικές προτάσεις του περιφερειακού συμπαραστάτη υποβάλλονται στον περιφερειάρχη και κοινοποιούνται στο περιφερειακό συμβούλιο και στον εκτελεστικό γραμματέα της περιφέρειας. Τόσο η ετήσια έκθεση όσο και οι ειδικές προτάσεις του περιφερειακού συμπαραστάτη αναρτώνται στην ιστοσελίδα της περιφέρειας με φροντίδα των περιφερειακών υπηρεσιών.

5. Ο περιφερειακός συμπαραστάτης λαμβάνει αντιμισθία ισόποση με την αντιμισθία του προέδρου του περιφερειακού συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ

Άρθρο 180: Καταστατική θέση αιρετών της Περιφέρειας

Οι περιφερειάρχες και οι περιφερειακοί σύμβουλοι:

- α) Διαθέτουν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, ως εκπρόσωποι του λαού της περιφέρειάς τους, που εκλέγονται με άμεση ψηφοφορία, το δικαίωμα της κατά συνείδηση γνώμης και ψήφου.
- β) Έχουν το δικαίωμα και την υποχρέωση να εκτελούν την αποστολή τους, έχοντας στη διάθεσή τους τον ανάλογο χρόνο, τις υπηρεσίες και τα μέσα υποστήριξης, καθώς και τους ανάλογους οικονομικούς πόρους, ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη εκπλήρωση της λαϊκής εντολής.
- γ) Μεριμνούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους για την τήρηση των αρχών της νομιμότητας, της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της χρηστής διοίκησης στους οργανισμούς όπου υπηρετούν, ενώ απέχουν υποχρεωτικά από τη συζήτηση και τη λήψη αποφάσεων, που σχετίζονται άμεσα με τα ιδιωτικά τους συμφέροντα ή με τα συμφέροντα συγγενών τους έως το δεύτερο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας.

Άρθρο 181: Αντιμισθία

1. Οι περιφερειάρχες, οι αντιπεριφερειάρχες, οι πρόεδροι των περιφερειακών συμβουλίων δικαιούνται αντιμισθίας, η οποία καταβάλλεται από την περιφέρεια.
2. Η αντιμισθία του περιφερειάρχη είναι ισόποση με τις κάθε είδους αποδοχές, τα έξοδα παράστασης και τα επιδόματα ή προσαυξήσεις του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου.
3. Στον αντιπεριφερειάρχη και στον πρόεδρο του περιφερειακού συμβουλίου καταβάλλεται αντιμισθία ίση με το εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) της αντιμισθίας του περιφερειάρχη.
4. Η αντιμισθία που δικαιούνται τα ανωτέρω αιρετά όργανα, τα οποία χαρακτηρίζονται ως Άτομα με Αναπηρίες, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, προσαυξάνεται κατά είκοσι τοις εκατό (20%).
5. Σε περίπτωση που η αντιμισθία των αντιπεριφερειάρχων και προέδρων περιφερειακών συμβουλίων της παραγράφου 1 του άρθρου 182 είναι μικρότερη των πάσης φύσεως αποδοχών της θέσης τους, η αντιμισθία προσαυξάνεται κατά το ποσό της διαφοράς και μέχρι το ύψος της αντιμισθίας του περιφερειάρχη.
6. Αν ο περιφερειάρχης ή ο αντιπεριφερειάρχης ή ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου έχει τεθεί σε αργία, την αντιμισθία του λαμβάνει ο αναπληρωτής του. Αν ο αναπληρωτής είναι αντιπεριφερειάρχης λαμβάνει αντιμισθία από ένα μόνο αξίωμα.
7. Περιφερειάρχης που απουσιάζει δικαιολογημένα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, λαμβάνει το ήμισυ (1/2) της αντιμισθίας. Το υπόλοιπο ήμισυ (1/2) καταβάλλεται στον αντίστοιχο αναπληρωτή. Αν ο αναπληρωτής είναι αντιπεριφερειάρχης, λαμβάνει αντιμισθία από ένα μόνο αξίωμα. Αν απουσιάζει αντιπεριφερειάρχης για το ίδιο χρονικό διάστημα, λαμβάνει το ήμισυ (1/2) της αντιμισθίας που δικαιούται.
8. Οι περιφερειάρχες, οι αντιπεριφερειάρχες καθώς και οι πρόεδροι των περιφερειακών συμβουλίων και οι σύμβουλοι που έχουν περισσότερα από ένα αξιώματα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, υποχρεούνται να εισπράττουν την αντιμισθία μόνο από ένα αξίωμα. Οι ανωτέρω επιλέγουν την αντιμισθία που λαμβάνουν από κάθε αξίωμα με υπεύθυνη δήλωση που υποβάλλεται και στους δύο φορείς.

Άρθρο 182: Ειδική άδεια κατά τη διάρκεια της θητείας των αιρετών της Περιφέρειας

1. Στους περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες και προέδρους του περιφερειακού συμβουλίου που είναι δημόσιοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. ή υπάλληλοι κρατικών Ν.Π.Ι.Δ. και δημόσιων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων, τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος, καθώς και σε εκείνους που είναι υπάλληλοι λοιπών Ν.Π.Ι.Δ. χορηγείται από την υπηρεσία της οργανικής τους θέσης υποχρεωτικά, ανεξαρτήτως υποβολής σχετικής αίτησης, ειδική άδεια άνευ αποδοχών για όλο το διάστημα που ασκούν τα καθήκοντά τους.

Οι ανωτέρω ρυθμίσεις εφαρμόζονται και ως προς τον περιφερειακό συμπαράστατή του πολίτη και της επιχείρησης.

2. Στα μέλη της οικονομικής επιτροπής και των λοιπών διοικητικών επιτροπών της περιφέρειας, τα οποία έχουν την ιδιότητα της παραγράφου 1 χορηγείται από την υπηρεσία τους ειδική άδεια έως εξήντα (60) ημέρες το χρόνο για την άσκηση των καθηκόντων τους.
 3. Στους επικεφαλής των περιφερειακών παρατάξεων που έχουν την ιδιότητα της παραγράφου 1 χορηγείται από την υπηρεσία τους ειδική άδεια τριάντα (30) εργάσιμων ημερών επιπλέον της κανονικής άδειας.
 4. Στα μέλη του διοικητικού ή του εποπτικού συμβουλίου της Ένωσης Περιφερειών, που δεν έχουν τα αξιώματα της παραγράφου 1, χορηγείται άδεια εξήντα (60) ημερών το χρόνο.
 5. Η ειδική άδεια των τριάντα (30) ή εξήντα (60) ημερών μπορεί να χορηγείται και τμηματικά σε εργάσιμες ημέρες και ώρες με αίτηση του αιρετού και χορηγείται επιπλέον των ημερών απουσίας του άρθρου 183 του παρόντος.
 6. Το χρονικό διάστημα χρήσης της ειδικής άδειας θεωρείται πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα υπαλληλικά, εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα που απορρέουν.
 7. Οι ασφαλιστικές εισφορές των αιρετών οργάνων της παραγράφου 1 βαρύνουν τον προϋπολογισμό της οικείας περιφέρειας.
- Για τους υπαλλήλους των λοιπών Ν.Π.Ι.Δ. της παραγράφου 1 το σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών βαρύνει τον προϋπολογισμό της οικείας περιφέρειας.
8. Οι ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και για όσους είναι ιατροί του Ε.Σ.Υ., μέλη Δ.Ε.Π. Πανεπιστημίων και Ε.Π. Τ.Ε.Ι. περιλαμβανομένου και του ειδικού και επιστημονικού προσωπικού, καθώς και για αναπληρωτές καθηγητές μέσης εκπαίδευσης και δικηγόρους με σχέση έμμισθης εντολής.
 9. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται τα θέματα τα σχετικά με τη διαδικασία καταβολής των εισφορών, επί των αποδοχών της θέσης που κατέχουν τα ανωτέρω αιρετά όργανα στους οικείους ασφαλιστικούς φορείς, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια. Με όμοια απόφαση ρυθμίζονται και τα σχετικά θέματα της παραγράφου 2 του επόμενου άρθρου.
 10. Δημόσιοι υπάλληλοι και υπάλληλοι των φορέων του δημόσιου τομέα με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και εάν υπηρετούν, εκλεγόμενοι περιφερειακοί σύμβουλοι, διαρκούσης της θητείας τους, δεν μετατίθενται ούτε αποσπώνται εκτός της εκλογικής περιφέρειας στην οποία έχουν εκλεγεί. Οι υπάλληλοι αυτοί υπηρετούν στα διοικητικά όρια άλλης περιφέρειας. Μετά από αίτησή τους μετατίθενται ή αποσπώνται εκεί όπου έχουν εκλεγεί. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει αντίστοιχη υπηρεσία ή θέση, μετατίθενται ή αποσπώνται στην πλησιέστερη υπηρεσία προς την εκλογική περιφέρεια όπου εξελέγησαν.

Άρθρο 183: Ειδική άδεια απουσίας για την άσκηση των καθηκόντων του περιφερειακού συμβούλου

1. Οι περιφερειακοί σύμβουλοι οι οποίοι είναι υπάλληλοι του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα έχουν δικαίωμα να απουσιάσουν από την εργασία τους για δύο (2) ημέρες περιλαμβανομένης της ημέρας της συνεδρίασης του περιφερειακού συμβουλίου. Οι περιφερειακοί σύμβουλοι που κατοικούν και εργάζονται σε νησί έχουν δικαίωμα να απουσιάσουν από την εργασία τους μία (1) ημέρα επιπλέον των ανωτέρω.
2. Στους περιφερειακούς συμβούλους και μέλη της οικονομικής και των λοιπών διοικητικών επιτροπών που υπηρετούν ως υπάλληλοι στον ιδιωτικό τομέα καταβάλλεται από την περιφέρεια αποζημίωση που αντιστοιχεί στις μiktές αποδοχές, συμπεριλαμβανομένων και των εργοδοτικών εισφορών, αναλογικά για κάθε ημέρα απουσίας κατά το παρόν άρθρο.
3. Ο πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου ή της αντίστοιχης περιφερειακής επιτροπής χορηγεί στους περιφερειακούς συμβούλους που εμπίπτουν στις παραγράφους 2 ή 3 βεβαίωση συμμετοχής στη συνεδρίαση, για την υπηρεσία ή τον εργοδότη. Με βάση την ίδια βεβαίωση εκκαθαρίζεται και καταβάλλεται η αποζημίωση που προβλέπεται στην παράγραφο 2.

Άρθρο 184: Αποζημιώσεις – Δαπάνες μετακίνησης – Λοιπά έξοδα

1. Οι περιφερειάρχες, οι αντιπεριφερειάρχες και οι περιφερειακοί σύμβουλοι μετακινούνται εκτός της έδρας της περιφέρειας για εκτέλεση υπηρεσίας μετά από απόφαση της οικονομικής επιτροπής και κατά παρέκκλιση των σχετικών εγκριτικών πράξεων μετακίνησης. Σε περίπτωση κατεπείγοντος επιτρέπεται να μετακινηθούν χωρίς απόφαση της οικονομικής επιτροπής, η οποία αποφασίζει στην πρώτη συνεδρίαση μετά τη μετακίνηση αν η μετακίνηση ήταν επιβεβλημένη ή όχι.

2. Σε όσους μετακινούνται κατά την προηγούμενη παράγραφο καταβάλλονται με απόφαση της οικονομικής επιτροπής οι δαπάνες μετακίνησης και διαμονής, που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις του ν. 2685/1999 (ΦΕΚ 35 Α'), όπως ισχύει.
3. Οι περιφερειακοί σύμβουλοι και οι αντιπεριφερειάρχες δικαιούνται εξόδων μετακίνησης σύμφωνα με την παράγραφο 2, για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου, της εκτελεστικής επιτροπής, της οικονομικής επιτροπής και των λοιπών διοικητικών επιτροπών, καθώς και για μετακίνηση στην έδρα της περιφέρειας για εκτέλεση υπηρεσίας. Για τον υπολογισμό των εξόδων κίνησης λαμβάνεται υπόψη η χιλιομετρική απόσταση του τόπου κατοικίας τους από την έδρα της περιφέρειας.
4. Οι περιφερειακοί σύμβουλοι δικαιούνται αποζημίωσης για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου, της οικονομικής επιτροπής και των λοιπών διοικητικών επιτροπών. Η αποζημίωση για κάθε συνεδρίαση και μέχρι τέσσερις (4) το πολύ συνεδριάσεις το μήνα είναι ίση με ποσοστό δύο τοις εκατό (2%) επί της μηνιαίας αποζημίωσης του περιφερειάρχη.

Άρθρο 185: Απολογισμός πεπραγμένων του Περιφερειάρχη και της Εκτελεστικής Επιτροπής

1. Κάθε χρόνο σε ειδική συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου γίνεται ο απολογισμός πεπραγμένων της περιφερειακής αρχής σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του ετήσιου προγράμματος δράσης, την οικονομική κατάσταση και τη διοίκηση της περιφέρειας.
2. Η ειδική δημόσια συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου γίνεται μέχρι 31 Ιανουαρίου του επόμενου έτους, με εξαίρεση το πρώτο έτος της εγκατάστασης των περιφερειακών αρχών και ανακοινώνεται πριν από δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες με κάθε πρόσφορο μέσο. Σε αυτή καλούνται τα μέλη της επιτροπής περιφερειακής διαβούλευσης, οι δήμαρχοι των δήμων της περιφέρειας και εκπρόσωποι πολιτικών κομμάτων. Το περιφερειακό συμβούλιο επιλέγει τον προσφορότερο χώρο για τη διεξαγωγή της ανωτέρω συνεδρίασης.
3. Κατά την ειδική δημόσια συνεδρίαση του περιφερειακού συμβουλίου μετά την παρουσίαση των πεπραγμένων της περιφερειακής αρχής από τον περιφερειάρχη τοποθετούνται οι μετέχοντες.
4. Η περιφέρεια μεριμνά για τη μετάδοση της συνεδρίασης από τα περιφερειακά μέσα ενημέρωσης, το διαδίκτυο, καθώς και για τη χρήση κάθε άλλου μέσου ενημέρωσης των πολιτών.
5. Σε περίπτωση που το χρονικό διάστημα που προβλέπει το παρόν άρθρο παρέλθει χωρίς να κινηθούν οι διαδικασίες για την πραγματοποίηση δημόσιας συνεδρίασης απολογισμού, μπορούν οι περιφερειακοί σύμβουλοι να προκαλέσουν τη συνεδρίαση αυτή σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του άρθρου 167 για τη σύγκληση του περιφερειακού συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε': ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Άρθρο 186: Αρμοδιότητες Περιφερειών

- Ι.α. Τα όργανα των περιφερειών ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας.
- Η άσκηση των αρμοδιοτήτων τους οριοθετείται από τις σχετικές διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.
- β. Κατά την άσκησή τους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:
- Ι. Οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.
 - ΙΙ. Η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς.
 - ΙΙΙ. Οι διαθέσιμοι πόροι για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων και η ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής και αποτελεσματική χρήση τους, καθώς και η ισόρροπη κατανομή τους.
 - ΙV. Η ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητά τους, η διαφάνεια και η ισονομία, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και
 - V. Η ανάγκη αειφόρου ανάπτυξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Π. Οι αρμοδιότητες των περιφερειών, αφορούν τους τομείς:
- Α. Προγραμματισμού - Ανάπτυξης**, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Ο περιφερειακός αναπτυξιακός σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, η υλοποίηση των σχετικών με αυτόν δράσεων και η παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της περιφέρειας.
2. Η εξειδίκευση των στόχων και των κατευθύνσεων της αναπτυξιακής πολιτικής, στο επίπεδο της περιφέρειας, η υλοποίηση των διαδικασιών του Δημοκρατικού Προγραμματισμού, για τα ετήσια και μεσοχρόνια προγράμματα ανάπτυξης.
3. Η σύνταξη προτάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής.
4. Η προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων.
5. Η διαχείριση, ο έλεγχος και η εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, όπως αυτή οριοθετείται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.), για τα περιφερειακά όργανα στις διατάξεις του ν. 3614/2007 (ΦΕΚ 267 Α'), όπως ισχύει, περιλαμβανομένης και της υποστήριξης του συνόλου των φορέων της Αυτοδιοίκησης, καθώς και της κατάρτισης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.).
6. Η κατάρτιση του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
7. Η έγκριση των μεσοχρόνιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, που εκπονούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων.
8. Ο συντονισμός των φορέων εκτέλεσης και η παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
9. Η διατύπωση προς τους κεντρικούς φορείς του δημόσιου τομέα προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής, εθνικής σημασίας, που αφορούν την περιφέρεια, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα.
10. Η εκπόνηση γενικών και ειδικών αναπτυξιακών μελετών που αφορούν τη χωρική αρμοδιότητα της περιφέρειας.
11. Η συνεργασία με φορείς της περιφέρειας για τη σύνταξη και υποβολή προτάσεων υλοποίησης έργων που χρηματοδοτούνται από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες και προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας.
12. Η τελική διαμόρφωση, η μέριμνα για την έγκριση και η παρακολούθηση της εκτέλεσης των ετήσιων Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων περιφερειακού επιπέδου.
13. Η πορεία υλοποίησης, η διενέργεια ελέγχων, ως δικαιούχος, στους φορείς υλοποίησης έργων, για την τήρηση των δεσμεύσεων, τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών, την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων.
14. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους, από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ή άλλους πόρους.
15. Η κατανομή των πιστώσεων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.
16. Η κατανομή των αντίστοιχων ποσών και η έγκριση της εκταμίευσής τους από τους λογαριασμούς, που τηρεί το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης στην Τράπεζα της Ελλάδος.
17. Ο προσδιορισμός των δικαιούχων των πιστώσεων, που εγκρίνονται κατά πρόγραμμα και διαρθρωτικό ταμείο.
18. Η συγκέντρωση, επεξεργασία και τεκμηρίωση γεωγραφικών, δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων στοιχείων που αφορούν την περιφέρεια.
19. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης όλων των αναπτυξιακών και θεσμικών παρεμβάσεων στη χωρική αρμοδιότητά της.
20. Η σύσταση Περιφερειακής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, η οποία γνωμοδοτεί για τις αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ή προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
21. Η παραλαβή των αιτήσεων υπαγωγής επενδύσεων, ο έλεγχος των στοιχείων, η αξιολόγησή τους, η εισήγηση στην Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή, η έκδοση της απόφασης υπαγωγής, οι αποφάσεις τροποποίησης και η παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ανάκλησης υπαγωγής και επιστροφής ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
22. Η συγκρότηση των Περιφερειακών Οργάνων Ελέγχου των επενδύσεων για την πιστοποίηση των δαπανών και την υλοποίηση των εγκεκριμένων εργασιών, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
23. Η καταβολή της επιχορήγησης του κόστους επένδυσης, η ολοκλήρωση και πιστοποίηση έναρξης παραγωγικής λειτουργίας.
24. Η καταγραφή των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση των εγκεκριμένων επενδύσεων.
25. Η παροχή στοιχείων προς καταγραφή σε βάση δεδομένων του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας των στοιχείων των ενισχυόμενων επενδύσεων.

26. Η σύνταξη τεχνικών δελτίων των ιδιωτικών επενδύσεων που εντάσσονται στα επιχειρησιακά προγράμματα.
27. Η λειτουργία βάσης δεδομένων για την ενίσχυση, παρακολούθηση και εξέλιξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της περιφέρειας, κατά κλάδο και τομείς της οικονομίας.
28. Η διατύπωση προτάσεων πολιτικής και μέτρων για την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προς το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.
29. Η πληροφόρηση και υποβοήθηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε κλαδικό ή άλλο επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας και ανταγωνιστικότητάς τους.
30. Η παρακολούθηση και η επισήμανση στους αρμόδιους φορείς ζητημάτων, που αναφέρονται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών.
31. Η γνωμοδότηση για κάθε θέμα τοπικού ή ευρύτερου ενδιαφέροντος για το οποίο ζητείται η παροχή γνώμης.

Β. Γεωργίας – Κτηνοτροφίας – Αλιείας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

α. Υποτομέας Προγραμματισμού

1. Η κατάρτιση ετήσιων και πολυετών περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων για τη γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία, καθώς και η εκπόνηση και αξιολόγηση σχετικών μελετών και μέτρων πολιτικής.
2. Η παρακολούθηση εκτέλεσης των ανωτέρω προγραμμάτων.
3. Η έγκριση, ο έλεγχος, η πληρωμή και η παραλαβή έργων και εργασιών περιφερειακού επιπέδου.
4. Ο προγραμματισμός, η μελέτη και η κατασκευή εγγειοβελτιωτικών, αρδευτικών, υδροληπτικών και αντιδιαβρωτικών έργων και η μέριμνα για τη χρηματοδότησή τους.
5. Ο έλεγχος και η επεξεργασία των τεχνικών και κατασκευαστικών στοιχείων και μελετών των εγγειοβελτιωτικών έργων.
6. Η διενέργεια δημοπρατήσεων των εγγειοβελτιωτικών έργων και μελετών.
7. Η επίβλεψη και ο έλεγχος της κατασκευής πάσης φύσεως εγγειοβελτιωτικών έργων κατά τις διατάξεις του ν. 1418/1984 (ΦΕΚ 23 Α') και του π.δ. 609/1985 (ΦΕΚ 223 Α'), όπως ισχύουν.
8. Η εκπόνηση γεωργοτεχνικών, γεωργοοικονομικών, εδαφολογικών μελετών.
9. Η διαφύλαξη και προστασία της γεωργικής γης από αλλαγή χρήσης της και ιδιαίτερα της γεωργικής γης με υψηλή παραγωγικότητα.
10. Η σύνταξη τομεακών και λοιπών προγραμμάτων έργων υποδομής για τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και η πρόταση για την ένταξή τους σε τομεακά εθνικά προγράμματα.
11. Η αντιμετώπιση των τεχνικών, οικονομικών και διαρθρωτικών προβλημάτων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
12. Η κατάρτιση μελετών και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ιχθυοπονικού πλούτου των ορεινών ρεόντων υδάτων, σε συνεργασία με τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες (π.δ. 402/1988, άρθρο 18 παρ. ι κγ', άρθρο 1 του ν.δ. 420/1970 και άρθρο 14 του π.δ. 915/1981).
13. Η κατάρτιση μελετών ανάπτυξης του ιχθυοπονικού εν γένει πλούτου.

β. Υποτομέας Γεωργίας

14. Η προώθηση της εκμηχάνισης και εξηλεκτρισμού της γεωργίας.
15. Η άσκηση εποπτείας επί των Γενικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Γ.Ο.Ε.Β.), σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 3881/1958 (ΦΕΚ 181 Α'), όπως ισχύει, η δυνατότητα συγχώνευσης και κατάργησης των ανωτέρω οργανισμών, η εφαρμογή των λοιπών διατάξεων του ίδιου νόμου και των κατ' εξουσιοδότησή του κανονιστικών πράξεων, καθώς και η άσκηση εποπτείας του Αρδευτικού Οργανισμού Στυμφαλίας και του Οργανισμού Κωπαΐδας.
16. Η αξιοποίηση των στοιχείων των μητρώων για τον πρωτογενή τομέα, τα οποία τηρούνται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.
17. Η προώθηση για συγκρότηση ομάδων παραγωγών και στήριξη αυτών για την αντιμετώπιση οικονομικών και διαρθρωτικών θεμάτων σύμφωνα με την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.
18. Η απόφαση σύστασης πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων επιτροπών για την αναγνώριση των ομάδων παραγωγών (άρθρο 60 παρ. 1 περιπτώσεις α' και β' του ν. 2637/1998).
19. Η εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων απεντόμωσης εξαγόμενων από τη χώρα γεωργικών προϊόντων, των εισαγόμενων φυτών και προϊόντων και των διακινούμενων στο εσωτερικό της χώρας φυτών και προϊόντων.
20. Η εξέταση προσφυγής κατά της απορριπτικής απόφασης του σχεδίου βελτίωσης, καθώς και του κύρους των καταλόγων δικαιούχων εξισωτικής αποζημίωσης.

21. Ο ορισμός για την εκπροσώπηση στο Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης των αντιπροσώπων των οργανισμών εγγείων βελτιώσεων των Νομών Χανίων και Ρεθύμνης (άρθρο μόνο παρ.2 του π.δ. 158/1991, ΦΕΚ 63 Α').
 22. Ο καθορισμός ζωνών προστασίας και η καταστροφή εντός αυτών των παράνομων καλλιεργειών.
 23. Η χορήγηση αδειών αναφύτευσης αμπελώνων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
 24. Η τήρηση μητρώου ελαίας και αμπέλου σε επίπεδο περιφέρειας, με βάση το αντίστοιχο μητρώο που τηρείται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.
 25. Η προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τη χωροθέτηση βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων που αφορούν την οινοποιία – οξοποιία, καθώς και την παραγωγή, επεξεργασία, συσκευασία και τυποποίηση χυμού σπόρων.
 26. Η παρακολούθηση και ο έλεγχος της παραγωγής και διακίνησης οίνου.
 27. Η μέριμνα για την παροχή του απαραίτητου άνοσου πολλαπλασιαστικού υλικού αμπέλου εγκατάστασης και εμβολιοληψίας.
 28. Η τήρηση Μητρώου εγγραφής παραγωγών, διακινήτων, εξαγωγέων, εισαγωγέων φυτών, φυτικών προϊόντων και των ενώσεων αυτών, σε επίπεδο περιφέρειας με βάση το αντίστοιχο μητρώο που τηρείται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.
 29. Η διεξαγωγή ελέγχων και σε συνεργασία με τα Περιφερειακά Κέντρα Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, επί των εκμεταλλεύσεων, επιχειρήσεων και ενώσεων αυτών, που εμπλέκονται σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγής και εμπορίας φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων.
 30. Η επισήμανση και παρακολούθηση της εξέλιξης εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών και εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπισή τους.
 31. Η κατάρτιση, ο συντονισμός, η εποπτεία και ο έλεγχος των προγραμμάτων υποχρεωτικών ή συλλογικών καταπολεμήσεων, όπως η καταπολέμηση του δάκου, αρουραίων, ακρίδων κ.ά..
- γ. Υποτομέας Κτηνοτροφίας
32. Η έρευνα και η μελέτη κάθε θέματος που σχετίζεται με την υγιεινή κατάσταση του ζωικού κεφαλαίου, χερσαίου, υδρόβιου και αμφίβιου και της προστασίας γενικά της υγείας των ζώων.
 33. Η εκτέλεση προγράμματος παραγωγής ζωοτροφών σε ορεινές - μειονεκτικές περιοχές.
 34. Η προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την ανάπτυξη βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων για την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων, καθώς και σφαγείων και πτηνοσφαγείων.
 35. Η χορήγηση άδειας σκοπιμότητας για την ίδρυση σφαγείου παραγωγής κρέατος δυναμικότητας 801 και άνω τόνων ετησίως παραγωγής κρέατος ή πτηνοσφαγεί-ου δυναμικότητας 1.001 και άνω κεφαλών σφαζόμενων ορνιθοειδών ωριαίως (άρθρο 2 περ. β' του ν. 111/1975, ΦΕΚ 174 Α').
 36. Ο συντονισμός και η εποπτεία της εφαρμογής των προγραμμάτων υγείας ζώων.
 37. Ο έλεγχος της νομιμότητας στην κυκλοφορία των γεωργικών και κτηνοτροφικών φαρμακευτικών προϊόντων και η λήψη δειγμάτων για ανάλυση εγγυημένης σύνθεσης.
 38. Η τήρηση μητρώου εμπορών ζωικών προϊόντων και προϊόντων ζωικής προέλευσης από περιφερειακού επιπέδου κτηνιατρικές αρχές.
 39. Η παρακολούθηση του ενδοκοινοτικού εμπορίου των ζώων και εισαγόμενων ζώων, μέσω ηλεκτρονικού συστήματος.
 40. Η μέριμνα για την επιζωοτιολογική διερεύνηση των νοσημάτων των άγριων ζώων που μπορούν να μεταδοθούν στον άνθρωπο ή τα λοιπά ζώα, καθώς και ο συντονισμός των ενεργειών με τους αρμόδιους φορείς για τη λήψη κάθε αναγκαίου μέτρου που να αποτρέπει αποτελεσματικά τη μετάδοσή τους.
 41. Η διενέργεια ελέγχων στις βιομηχανίες παραγωγής ζωοτροφών.
 42. Ο συντονισμός, η εφαρμογή προγράμματος, η λήψη υγειονομικών μέτρων, η σφαγή ή θανάτωση αιγοπροβάτων θετικών στη βουκέλλωση και ο έλεγχος εισαγωγής βοοειδών, χοίρων και αιγοπροβάτων, καθώς και διακίνησης δερμάτων.
 43. Η εκτέλεση κρεοσκοπικού ελέγχου και ελέγχου στις εγκαταστάσεις παραγωγής, μεταποίησης, διακίνησης και διάθεσης αυτών.
 44. Η διενέργεια ελέγχων ζωοτροφών σχετικά με την επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών.
- δ. Υποτομέας Αλιείας
45. Η διοίκηση, διαχείριση και εκμετάλλευση των ιχθυοτρόφων εν γένει υδάτων (άρθρο 1 παρ. 1 του ν.δ. 4520/ 1970, β.δ. 18.3.40, ΦΕΚ 94 Α' και άρθρο 109 παρ. 1 περ. η' του π.δ. 433/1977, ΦΕΚ 133 Α').

46. Η μίσθωση, με δημοπρασία, των ιχθυοτρόφων υδάτων, εν γένει, ο καθορισμός της προστατευτικής ζώνης περίξ του τοποθετουμένου αλιευτικού εργαλείου, σε θαλάσσιους παραλιακούς χώρους (άρθρο 38 παράγραφοι 1, 3 εδάφια 2 και 4 του ν.δ. 420/1970).
47. Η παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων των συμβάσεων εκμίσθωσης υπό του Δημοσίου, των ιχθυοτρόφων υδάτων (π.δ. 915/1981 άρθρο 8 παρ. 2ε, ΦΕΚ 232 Α').
48. Η υποβολή αιτήματος προς παροχή σύμφωνης γνώμης του Γενικού Επιτελείου Στρατού για τον καθορισμό των όρων των συμβάσεων εκμίσθωσης των εφαπτόμενων των συνόρων λιμνών ή ιχθυοτρόφων υδάτων (άρθρο 42 παρ. 1 του ν.δ. 420/1970).
49. Η απόφαση μονομερούς λύσης της σύμβασης μίσθωσης ιχθυοτροφείου σε περίπτωση εκτέλεσης έργων (άρθρα 43 και 59 του ν.δ. 420/1970).
50. Ο καθορισμός προστατευτικής ζώνης εκμισθουμένου ιχθυοτροφείου (άρθρο 44 παράγραφοι 1 και 2 του ν.δ. 420/ 1970).
51. Η απόφαση επιβολής ποινών και αποβολής ελεύθερων αλιέων από μίσθιο, συνεπεία αλιευτικής παράβασης (άρθρο 44 παρ. 4 του ν.δ. 420/1970).
52. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης συσκευαστηρίων νωπών αλιευμάτων και εργαστηρίων συσκευασίας και μεταποίησης κατεψυγμένων αλιευμάτων.
53. Η απόφαση αυξομείωσης των συμβατικών δόσεων μίσθωσης ιχθυοτροφείου σε ιδιώτες (άρθρο 46 παρ. 1 του ν.δ. 420/1970).
54. Η απόφαση μείωσης ή πλήρους απαλλαγής από το συμβατικό μίσθωμα, λόγω αδυναμίας αλιευτικής εκμετάλλευσης (άρθρο 47 παρ.1 του ν.δ. 420/1970).
55. Η απόφαση για τη λύση μίσθωσης ιχθυοτροφείου (άρθρο 47 παρ. 2 του ν.δ. 420/1970).
56. Η απόφαση για την παράταση της μίσθωσης ιχθυοτροφείου (άρθρο 47 παρ. 3 του ν.δ. 420/1970).
57. Η απόφαση εκμίσθωσης ιχθυοτροφείου χωρίς δημοπρασία σε αλιευτικούς συνεταιρισμούς, η υπογραφή της σχετικής σύμβασης και ο καθορισμός του μισθώματος (άρθρα 50 παράγραφοι 1 και 3 και 51 του ν.δ. 420/1970).
58. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιεργειών (άρθρο 4 του ν. 1650/1986, ΦΕΚ 160 Α').
59. Ο χαρακτηρισμός ως γεωργικών επιχειρήσεων βιοτεχνικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων που αφορούν υδατοκαλλιεργητικές εκμεταλλεύσεις.
60. Ο καθορισμός της χωρικής περιφέρειας κάθε ιχθυόσκαλας (ν.δ. 420/1970 άρθρο 22 παρ.1).
61. Η ίδρυση ιχθυοσκαλών και ο καθορισμός της έδρας αυτών.
62. Η παρακολούθηση της ρύπανσης και της μόλυνσης του υδάτινου περιβάλλοντος, η κατάρτιση μελετών και η εφαρμογή προγραμμάτων διαχείρισης και ανάπτυξης που έχουν σχέση με την αλιεία, τις υδατοκαλλιεργείες και την εν γένει αξιοποίηση των αλιευτικών πόρων.
63. Η απόφαση επιλογής του τρόπου εκμετάλλευσης των ιχθυοτρόφων υδάτων (άρθρο 35 περιπτώσεις α', β', γ' και δ' του ν.δ. 420/1970).
64. Ο καθορισμός κάθε δαπάνης που απαιτείται για την προσωρινή εκμετάλλευση ιχθυοτροφείου (άρθρο 40 του π.δ. 420/1970).
65. Η απόφαση μετάθεσης της ημερομηνίας έναρξης της μίσθωσης ιχθυοτροφείου (άρθρο 41 παρ.1 του π.δ. 420/1970).
66. Η απόφαση εισαγωγής και κατάθεσης εσόδων και η ενέργεια εξόδων προσωρινής εκμετάλλευσης ιχθυοτροφείου (άρθρο 41 παρ. 2 του ν.δ. 420/1970).
67. Η απόφαση επιλογής της καταβολής του μισθώματος ιχθυοτροφείου σε είδος ή χρήμα, ο καθορισμός της αποβάθρας συγκέντρωσης των αλιευμάτων ιχθύων και η ανάθεση διαχείρισης στην ΑΤΕ του ποσοστού μισθώματος που καθορίστηκε σε είδος (άρθρο 52 του ν.δ. 420/ 1970).
68. Η παρακολούθηση και ο έλεγχος της διαχείρισης μισθωτού αλιευτικού συνεταιρισμού και των εργασιών καλλιέργειας και εκμετάλλευσης του ιχθυοτρόφου ύδατος (άρθρο 53 του ν.δ. 420/1970).
69. Η απόφαση καταγγελίας της μίσθωσης ιχθυοτροφείου (άρθρο 55 του ν.δ. 420/1970).
70. Η απόφαση εκμίσθωσης, χωρίς δημοπρασία, εφαπτόμενων των συνόρων ιχθυοτρόφου ύδατος και ο καθορισμός των όρων της σύμβασης (άρθρο 56 του ν.δ. 420/ 1970).
71. Η απόφαση εκμίσθωσης χώρων καταλλήλων για καλλιέργεια οστρέων και μυτιλών (άρθρο 57 του ν.δ. 420/1970).
72. Η απόφαση δοκιμαστικής τοποθέτησης ταλιανίων και η εν συνεχεία εκμίσθωση της έκτασης (άρθρο 63 του ν.δ. 420/1970).

73. Η απόφαση παραχώρησης χώρων για δοκιμαστική εγκατάσταση πρωτοτύπου μορφής καλλιέργειας υδρόβιων ζώων και η εν συνεχεία μίσθωση των χώρων και η απόφαση ανανέωσης της μίσθωσης (άρθρο 64 του ν.δ. 420/1970).

74. Η πρόσληψη επιστατοφυλάκων και ο καθορισμός της μηνιαίας αντιμισθίας ή ημερομισθίου αυτών, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις αμοιβής του με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου προσωπικού (άρθρο 61 παράγραφοι 1 και 3 του ν.δ. 420/1970).

75. Η έγκριση διάθεσης πίστωσης και πληρωμών βελτιωτικών έργων στα εσωτερικά ύδατα από το ποσοστό 5% της αξίας της αλιευόμενης παραγωγής του μισθίου.

Γ. Φυσικών Πόρων – Ενέργειας – Βιομηχανίας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

α. Υποτομέας Διαχείρισης Υδάτων

Η άσκηση αρμοδιοτήτων για την προστασία και διαχείριση των υδάτων. Ειδικότερα οι ανωτέρω αρμοδιότητες αφορούν:

i. Τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για:

Τη συμμετοχή σε προγράμματα διαπεριφερειακών η διμερών συμφωνιών, σε συνεργασία με την Ειδική Γραμματεία Υδάτων για τη διαχείριση και προστασία των υδάτων.

ii. Τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων που προβλέπονται από τα σχέδια διαχείρισης και τα προγράμματα μέτρων, ώστε να πραγματοποιείται:

Ο έλεγχος της διαχείρισης υπόγειων και επιφανειακών αρδευτικών υδάτων.

Ο έλεγχος της εκτέλεσης εργασιών για την ανεύρεση υπόγειων υδάτων και έργων αξιοποίησης υδάτινων πόρων.

Η εξέταση αιτήσεων για τη χορήγηση αδειών χρήσης νερού και εκτέλεσης έργων αξιοποίησης υδάτινων πόρων.

iii. Την έκδοση αποφάσεων του περιφερειάρχη για την επιβολή περιορισμών η άλλων μέτρων για τη χρήση των υδάτων και την εκτέλεση έργων αξιοποίησής τους.

iv. Τη διοργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων για την ενημέρωση του κοινού σε θέματα προστασίας των υδάτινων οικοσυστημάτων.

v. Τη μέριμνα για τον έλεγχο των σημειακών και διάχυτων εκπομπών ρύπων στα επιφανειακά, υπόγεια και παράκτια ύδατα.

vi. Την εφαρμογή και την επιβολή όλων των αναγκαίων προληπτικών μέτρων για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.

vii. Την επιβολή μέτρων και κυρώσεων για την προστασία των υδάτων και την αντιμετώπιση αυξητικών τάσεων που προκύπτουν από ανθρώπινες δραστηριότητες στις συγκεντρώσεις ουσιών στα υπόγεια ύδατα, και

viii. Τη διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ποιότητα των πλαστικών σωλήνων και των εξαρτημάτων από μη πλαστικοποιημένο πολυβινυλοχλωρίδιο (σκληρό PVC), που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά πόσιμου νερού και αποχετευτικών λυμάτων, καθώς και για συστήματα αποχετεύσεως στα κτίρια.

β. Υποτομέας ορυκτού πλούτου

1. Ο καθορισμός και ο αποχαρακτηρισμός λατομικών περιοχών.

2. Η χορήγηση αδειών μεταλλευτικών ερευνών και η άσκηση συναφών αρμοδιοτήτων, κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του άρθρου 3 παράγραφοι 1 έως και 8 του π.δ. 78/2006.

3. Η χορήγηση και η ανάκληση αδειών εκμετάλλευσης σε ιδιόκτητα λατομεία αδρανών υλικών, καθώς και σε δημοτικά, κοινοτικά και λατομεία Ν.Π.Δ.Δ. σύμφωνα και με την παράγραφο 10 του άρθρου 3 του π.δ. 78/2006.

4. Η παράταση αδειών λειτουργίας λατομείων αδρανών υλικών, που λειτουργούν εκτός λατομικών περιοχών, εφόσον συντρέχουν προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 20 του ν. 2115/1993 (ΦΕΚ 15 Α').

5. Η χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης λατομείων αργίλων και μαργών πλινθοποιίας και κεραμοποιίας.

6. Η χορήγηση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων λατομείων αδρανών υλικών.

7. Η χορήγηση αδειών διενέργειας γομώσεων και πυροδοτήσεων υπονόμων, καθώς και αποκολλήσεων επισφαλών όγκων από τα μέτωπα εξόρυξης σε μεταλλεία και λατομεία.

8. Η χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης λατομείων σχιστολιθικών πλακών.

9. Η σφράγιση των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων λατομείων αδρανών υλικών, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 21 του π.δ. 78/2006.

10. Η έγκριση ατελούς εισαγωγής μηχανημάτων, που προορίζονται για μεταλλευτικές και λατομικές εγκαταστάσεις και ειδικών μηχανημάτων για τις ανάγκες των μεταλλείων.

11. Η έγκριση εισφοράς σε εταιρεία του συνόλου των μισθωτικών δικαιωμάτων, επί ιδιωτικών λατομείων.

12. Η έκδοση απόφασης για το χαρακτηρισμό των λατομικών επιχειρήσεων αδρανών υλικών.

γ. Υποτομέας Ενέργειας

13. Η υλοποίηση προγραμμάτων υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αξιοποίησης των ήπιων μορφών ενέργειας, όπως ηλιακή, αιολική, γεωθερμία, καθώς και η παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης αναπτυξιακών προγραμμάτων και σχεδίων αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

14. Η χορήγηση αδειών εγκατάστασης για ίδια χρήση ενεργειακών συστημάτων θέρμανσης ή ψύξης χώρων, μέσω της εκμετάλλευσης της θερμότητας των γεωλογικών σχηματισμών και των νερών επιφανειακών και υπογείων, που δεν χαρακτηρίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3175/2003 (ΦΕΚ 207 Α΄) γεωθερμικό υλικό.

15. Η χορήγηση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας εφεδρικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής σε ιδιώτες.

16. (απαλείφθηκε)

17. Η χορήγηση αδειών εγκατάστασης, επέκτασης και λειτουργίας εγκαταστάσεων αποθήκευσης και διακίνησης υγρών καυσίμων, υγραερίων, λιπαντικών και ασφάλτου χωρητικότητας από 10.000 μέχρι 50.000 κ.μ., καθώς και μονάδων αναγέννησης ορυκτελαίων, ανεξαρτήτως ιπποδύναμης, εμφιαλώσεως υγραερίων, συσκευασίας λιπαντικών, ερευνών και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, αποθήκευσης, διακίνησης και διανομής φυσικού αερίου.

18. Η χορήγηση άδειας για διανομή και εμφιάλωση υγραερίου, καθώς και η επιβολή κυρώσεων σε διυλιστήρια και σε εταιρίες εμπορίας με εγκαταστάσεις αποθήκευσης και διακίνησης υγρών καυσίμων, υγραερίων, λιπαντικών και ασφάλτου, στις μονάδες εμφιάλωσης υγραερίου και στους πωλητές πετρελαίου θέρμανσης.

19. Η έκδοση απόφασης σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 2244/1994 (ΦΕΚ 168 Α΄), όπως ισχύει, με την οποία σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, που προκαλούν δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ή κίνδυνο για τους εργαζόμενους αυτούς εξαιρούνται από την απαλλαγή υποχρέωσης εφοδιασμού με άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας.

20. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης, λειτουργίας ή επέκτασης σταθμού ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α. σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 3468/2006 (ΦΕΚ 129 Α΄).

δ. Υποτομέας Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας

21. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας βιομηχανιών και βιοτεχνιών, σύμφωνα με το ν. 3325/2005 (ΦΕΚ 68 Α΄), όπως ισχύει.

22. Η ενημέρωση των επενδυτών σε θέματα ίδρυσης επιχειρήσεων, αναπτυξιακών προγραμμάτων, δικαιολογητικών και διαδικασιών προκειμένου να χορηγηθούν οι απαιτούμενες άδειες και οι επί μέρους εγκρίσεις.

23. Η συνεργασία με αρμόδιους συλλογικούς φορείς και Επιμελητήρια για την εξέταση θεμάτων, τα οποία αφορούν στην αδειοδότηση και στη λειτουργία των μεταποιητικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών, για την υπαγωγή των ανωτέρω επιχειρηματικών μονάδων σε αναπτυξιακά προγράμματα και σχέδια και γενικά στη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

24. Η υποβολή προτάσεων στο αρμόδιο Υπουργείο, σχετικά με την ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο νομό, με τις διαμορφούμενες τάσεις οικονομικής δραστηριότητας, με την υπαγωγή των μεταποιητικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών σε αναπτυξιακά προγράμματα και σχέδια, καθώς και με τη βελτίωση των διαδικασιών αδειοδότησης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

25. Η επιβολή κυρώσεων σε όσους ιδρύουν, επεκτείνουν, εκσυγχρονίζουν και λειτουργούν βιομηχανίες, βιοτεχνίες, επαγγελματικά εργαστήρια και αποθήκες, κατά παράβαση των κείμενων διατάξεων.

26. Η έγκριση παραγωγής και κυκλοφορίας εκρηκτικών υλικών, καθώς και:

α) Η αποδοχή των πιστοποιητικών καταλληλότητας των μηχανημάτων παραγωγής εκρηκτικών υλών, β) η αποδοχή του διορισμού, της απολύσεως ή της παραιτήσεως των υπευθύνων συντηρήσεως και του Διευθυντή παραγωγής των μονάδων παραγωγής εκρηκτικών υλών, καθώς και η διενέργεια ελέγχου περί του εάν συντρέχει η προϋπόθεση της διετούς προϋπηρεσίας σε εργοστάσιο παραγωγής εκρηκτικών υλών στην περίπτωση διορισμού του ως άνω Διευθυντή, γ) η αποδοχή της αναφοράς των μονάδων παραγωγής εκρηκτικών υλών για τυχόν ατυχήματα που έχουν συμβεί και η σύνταξη σχετικής έκθεσης, δ) η έγκριση της γενικής διαταγής που εκδίδει κάθε μονάδα παραγωγής εκρηκτικών υλών, ε) η θεώρηση των ημερολογίων -

βιβλίων των μονάδων παραγωγής εκρηκτικών υλών για τις πραγματοποιούμενες δοκιμές και ελέγχους των εκρηκτικών και για τη συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού.

27. Η έκδοση της απόφασης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 2 της υπ' αριθμ. 3329/1989 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ 132 Β'), σχετικά με τη μείωση των αποστάσεων ασφαλείας, μεταξύ εργοστασίου και αποθήκης, προκειμένου για εγκαταστάσεις εργοστασίου εκρηκτικών.

28. Η επιβολή προστίμων σε βάρος οποιουδήποτε παράγει, κατέχει ή διαθέτει στην αγορά εκρηκτικά που δεν πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις.

29. Η χορήγηση βεβαιώσεων σε βιομηχανίες, για την πλήρωση των προϋποθέσεων, που απαιτούνται, κατά το άρθρο 4 παρ. 16 του π.δ. 78/2006.

30. Η πραγματοποίηση δειγματοληπτικών ελέγχων και τήρησης προδιαγραφών κατασκευής παιχνιδιών, που διακινούνται στην αγορά, κατ' άρθρο 4 παρ. 8 του π.δ. 78/2006.

31. Η χορήγηση μηχανολογικών αδειών εγκατάστασης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού σε βιομηχανικές, βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, επαγγελματικά εργαστήρια και αποθήκες κατά την ειδικότερη πρόβλεψη του άρθρου 1 παρ. 1 του π.δ. 78/2006.

32. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης εγκατάστασης και λειτουργίας αρτοποιείων.

33. Η έγκριση τεχνικών μελετών ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων του Δημοσίου και Ν.Π.Δ.Δ. συνολικού προϋπολογισμού άνω των 5.870 ευρώ.

34. Η χορήγηση ειδικών αδειών εργοστασίων κατασκευής και επισκευής ατμολεβήτων και ο έλεγχος τούτων.

35. Η απόφαση απαλλαγής από την καταβολή των προβλεπόμενων δασμών, του Φ.Π.Α., καθώς και του προβλεπόμενου ειδικού φόρου κατά την εισαγωγή των φορτηγών οχημάτων, κατά το άρθρο 4 παρ. 17 του π.δ. 78/2006.

36. Η έγκριση ατελούς εισαγωγής μηχανημάτων και εξαρτημάτων προοριζόμενων για επαρχιακές βιομηχανίες, βιοτεχνίες και επαγγελματικά εργαστήρια.

37. Η έγκριση ατελούς εισαγωγής κάθε είδους εξοπλισμού που προορίζεται για επαρχιακές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

38. Η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 24 του ν. 3325/2005, καθώς και από τις διατάξεις του άρθρου 3 παράγραφοι 30 και 37, 38 και 39 του π.δ. 78/2006, όπως ισχύουν.

39. Η τήρηση και ενημέρωση ηλεκτρονικού Ειδικού Μητρώου των επιχειρήσεων ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων, η εγγραφή στο Ειδικό Μητρώο και η διαγραφή από το Μητρώο αυτό των ανωτέρω επιχειρήσεων, η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η επιβολή σε αυτές των προβλεπόμενων κυρώσεων.

40. Η χορήγηση βεβαίωσης σχετικά με την αρτιότητα και καταλληλότητα του μηχανολογικού εξοπλισμού βιομηχανικών - βιοτεχνικών μονάδων επεξεργασίας βιομηχανικής ντομάτας.

41. Η χορήγηση βεβαίωσης ότι προϊόντα που εισάγονται από το εξωτερικό, απευθείας, από εγχώριες βιομηχανίες, βιοτεχνίες ή επαγγελματικά εργαστήρια, για να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά ως πρώτες ύλες, δεν παράγονται από την εγχώρια βιομηχανία κατάλληλα για τη χρήση που προορίζονται και σε επάρκεια και ότι η οικονομική σημασία του παραγόμενου τελικού προϊόντος δικαιολογεί τον προθεσμιακό διακανονισμό ή την απαλλαγή από την υποχρέωση κατάθεσης χρηματικών προκαταβολών.

42. Η χορήγηση βεβαίωσης ότι μηχανήματα, ανταλλακτικά μηχανημάτων, καθώς και κάθε άλλο είδος εγχώριας ή ξένης προέλευσης, τα οποία έχουν ανάγκη επισκευής, δεν μπορούν να επισκευασθούν από εγχώριες επιχειρήσεις, προκειμένου να επιτραπεί η εξαγωγή των μηχανημάτων αυτών για την επισκευή και την εκ νέου εισαγωγή τους.

43. Η χορήγηση βεβαίωσης για την ύπαρξη ή μη εγχώριας επιχείρησης κατασκευής γεωργικών μηχανημάτων, προκειμένου τα εισαγόμενα γεωργικά μηχανήματα να χρηματοδοτούνται από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος.

44. Η χορήγηση βεβαίωσης ότι μορφές χλωριούχου πολυβινυλίου δεν παράγονται από την εγχώρια βιομηχανία, κατάλληλα και σε επάρκεια, προκειμένου να μην επιβάλλεται, κατά την εισαγωγή τους, ο προβλεπόμενος δασμός.

45. Η εκτίμηση της αξίας μηχανημάτων για τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας τους.

46. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για βιομηχανικές, βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, επαγγελματικά εργαστήρια, αποθήκες και ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών, κατηγορίας Β4, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. ΗΠ15393/2332/2002 κοινή υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 1022 Β'), όπως ισχύει.

47. Ο έλεγχος, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α') τήρησης των περιβαλλοντικών όρων, προκειμένου περί μονάδων του ν. 3325/2005, όπως ισχύει.

48. Ο έλεγχος της πληρότητας του φακέλου της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης, της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και της περιβαλλοντικής έκθεσης, που υποβάλλονται στην

αδειοδοτούσα αρχή και αφορούν μονάδες που emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3325/2005 (ΦΕΚ 68 Α'), όπως ισχύει και η αποστολή στις αρμόδιες υπηρεσίες του φακέλου της προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης και της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Δ. Απασχόλησης – Εμπορίου – Τουρισμού, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η συμμετοχή και η υλοποίηση σε προγράμματα δράσεων και πρωτοβουλιών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων στο πλαίσιο των Εθνικών και Ευρωπαϊκών πολιτικών.
2. Η έγκριση ή απόρριψη των ομαδικών απολύσεων που προγραμματίζονται από τον εργοδότη και η παράταση διαβουλεύσεων μεταξύ εργοδότη και εργαζομένων.
3. Η επιβολή της ποινής του προστίμου σε εργοδότες, βάσει εισήγησης της οικείας Συμβουλευτικής Επιτροπής.
4. Η κύρωση εσωτερικών κανονισμών εργασίας επιχειρήσεων, κατά τις διατάξεις του ν.δ. 3789/1957 (ΦΕΚ 210 Α'). Η έγκριση ή απόρριψη παραπόνων οργανώσεων εργαζομένων κατά διατάξεων κανονισμών εργασίας, βάσει της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν.δ. 3789/1957. Η επέκταση της υποχρέωσης κύρωσης εσωτερικών κανονισμών εργασίας σε επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες, που απασχολούν προσωπικό κατώτερο των 70 ατόμων. Η εκδίκαση εφέσεων κατά ποινών, που επιβάλλονται στους εργαζομένους με βάση τους κανονισμούς εργασίας, που έχουν κυρωθεί κατά τη διαδικασία του ν.δ. 3789/1957.
5. Η επέκταση της τήρησης Ημερολογίου Μέτρων Ασφαλείας στις οικοδομές και σε πόλεις με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων. Η επιβολή προστίμου σε εργοδότη, που δεν συμμορφώθηκε στις υποδείξεις σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τη χρήση βενζολίου.
6. Η συγκρότηση συμβουλίων και επιτροπών αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.
7. Η μετάθεση της εικοσιτετράωρης ανάπαυσης των μισθωτών των επιχειρήσεων θεάτρου από τη Δευτέρα, η εξαίρεση επιχειρήσεων, εκμεταλλεύσεων, υπηρεσιών ή εργασιών γενικά από τις διατάξεις περί ανάπαυσης κατά Κυριακή και κατά ημέρες αργίας. Η εξαίρεση από την εκ περιτροπής Κυριακή αργία των εστιατορίων, ζαχαροπλαστείων, καφενείων κ.λπ., που λειτουργούν ως εξοχικά. Η χορήγηση αναπληρωματικής ανάπαυσης των μισθωτών σε άλλη ημέρα, εκτός από την Κυριακή. Η επέκταση της ανάπαυσης σε ημέρα Κυριακή και σε ημέρες αργίας.
8. Η έκδοση απόφασης, όταν λόγω ειδικών κλιματολογικών συνθηκών καθυστερεί η έναρξη της τυροκομικής περιόδου, με την οποία και καθορίζεται η έναρξη, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες κάθε νομού της περιφέρειας, χωρίς να είναι δυνατόν να υπερβεί το πεντάμηνο.
9. Η άσκηση αρμοδιοτήτων σχετικά με την ίδρυση, λειτουργία, λύση των ανωνύμων εταιρειών κ.λπ. θέματα που αφορούν τις εταιρείες αυτές, όπως:
 - Η έγκριση καταστατικών ανωνύμων εταιρειών και η τροποποίηση αυτών.
 - Η έγκριση συγχώνευσης ανωνύμων εταιρειών.
 - Η έγκριση διάσπασης Α.Ε. ή η μετατροπή τους σε Ε.Π.Ε..
 - Η έγκριση σύστασης Α.Ε. με μετατροπή ή συγχώνευση επιχειρήσεων άλλης μορφής, καθώς και η τήρηση του μητρώου ανωνύμων εταιρειών και η άσκηση εποπτείας επί των Α.Ε. και των υποκαταστημάτων αλλοδαπών Α.Ε. και Ε.Π.Ε..
10. Η παράταση, με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου, του εθνικού ενιαίου πλαισίου λειτουργίας των καταστημάτων κάθε είδους.
11. Η διενέργεια ελέγχων και η επιβολή προστίμων για ανακριβείς ή παραπλανητικές εκπτώσεις ή προσφορές και η συγκρότηση της οικείας επιτροπής επιβολής προστίμων.
12. Η διατύπωση γνώμης από την αρμόδια Οικονομική Επιτροπή της περιφέρειας για την ίδρυση Εμπορευματοικού Κέντρου.
13. Η τήρηση Μητρώου χονδρεμπόρων πρωτογενών προϊόντων γης και ανθέων.
14. Η συγκρότηση δευτεροβάθμιου συμβουλίου Θεάτρων – Κινηματογράφου και Καταστημάτων άνω των διακοσίων (200) καθισμάτων.
15. Η έρευνα και ο προσδιορισμός του κόστους παραγωγής, εισαγωγής και διακίνησης αγαθών.
16. Ο έλεγχος τιμών, η επάρκεια και ομαλή λειτουργία της αγοράς, καθώς και ο έλεγχος της κανονικότητας των τιμών παρεχόμενων υπηρεσιών.

17. Η εξακρίβωση της τήρησης των περί σημάνσεων διατυπώσεων, η τήρηση Μητρώου των επαγγελματιών, που χρησιμοποιούν τα όργανα μέτρησης που κατασκευάζονται ή εισάγονται από επιχειρήσεις, καθώς και η διενέργεια εκτάκτων Αγορανομικών Ελέγχων στα μετρικά Όργανα και Σταθμικές Μονάδες.

18. Η χορήγηση άδειας παρασκευής, εισαγωγής και γενικά εμπορίας διαλυτικών, αραιωτικών, διαβρωτικών, βερνικιών, νιτρογλυκερίνης και οξικής κυτταρίνης, καθώς και των βοηθητικών υλών που χρησιμοποιούνται στις βαφές.

19. Η κατάρτιση προγραμμάτων για τον τουριστικό σχεδιασμό, καθώς και για την τουριστική ανάπτυξη και προβολή της περιφέρειας, σε συνεργασία με τον Ε.Ο.Τ. και τους δήμους της περιφέρειας.

20. Η παροχή γνωμοδότησης, κατ' άρθρο 29 παρ. 3 του ν. 2545/1997, για χαρακτηρισμό και οριοθέτηση Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.).

21. Η κατάρτιση, στο πλαίσιο των αναπτυξιακών προγραμμάτων, σχεδίου ανάπτυξης υποδομών για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής στον τουρισμό.

Ε. Μεταφορών–Επικοινωνιών, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η έκδοση απόφασης για την αλλαγή έδρας επιβατηγών οχημάτων δημόσιας χρήσης, κατά το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 3109/2003 (ΦΕΚ 38 Α').

2. Η χορήγηση άδειας σύστασης ανωνύμων εταιρειών και συνεταιρισμών από ιδιοκτήτες επιβατηγών δημόσιας χρήσης.

3. Η χορήγηση, η αναθεώρηση και η ανάκληση των αδειών οδήγησης οχημάτων και της ειδικής άδειας οδήγησης επιβατηγών δημόσιας χρήσης.

4. Ο καθορισμός των υπεραστικών γραμμών λεωφορείων, καθώς και της αφετηρίας, της διαδρομής, των στάσεων και του τέρματος κάθε λεωφορειακής γραμμής Κ.Τ.Ε.Λ..

5. Ο καθορισμός του ελάχιστου αριθμού των υποχρεωτικών δρομολογίων κοινών, ταχέων και υπερταχέων του Κ.Τ.Ε.Λ. και η κατανομή αυτών ανά 24ωρο, μετά από εισήγηση του Κ.Τ.Ε.Λ. και γνώμη της Τοπικής Ένωσης Δήμων προκειμένου για υπεραστικές γραμμές.

6. Ο καθορισμός του ύψους κομίστρου στα όρια ευθύνης κάθε Κ.Τ.Ε.Λ..

7. Ο καθορισμός κομίστρων υπεραστικών φορέων παροχής συγκοινωνιακού έργου, με βάση τις ρυθμίσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 2963/2001 (ΦΕΚ 268 Α').

8. Η ανάκληση άδειας κυκλοφορίας υπεραστικού λεωφορείου από τον κύκλο εργασίας μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος.

9. Η συγκρότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου επιβολής κυρώσεων σε φορείς παροχής συγκοινωνιακού έργου και σε ιδιοκτήτες λεωφορείων.

10. Η οργάνωση του περιοδικού τεχνικού ελέγχου των μηχανοκίνητων οχημάτων, κάθε είδους, από τα Δημόσια Κέντρα Τεχνικού Ελέγχου (Κ.Τ.Ε.Ο.) κάθε νομού, σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 3α του ν. 3446/2006 (ΦΕΚ 49 Α').

11. Ο καθορισμός του αριθμού των νέων επιβατηγών δημόσιας χρήσης αυτοκινήτων με ή χωρίς μετρητή, που είναι αναγκαίος για την αντιμετώπιση των σχετικών μεταφορικών αναγκών κάθε νομού της περιφέρειας.

12. Η έγκριση θέσης σε κυκλοφορία αυτοκινήτων επιβατηγών δημόσιας χρήσης από δήμους ή επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης προς αντιμετώπιση λειτουργικών αναγκών τους, καθώς και ο καθορισμός της χρονολογίας μέχρι της οποίας επιτρέπεται η κυκλοφορία των αυτοκινήτων αυτών, περιλαμβανομένης και της δυνατότητας παράτασής της.

13. Ο καθορισμός και άλλων χώρων της ίδιας έδρας, εκτός των προβλεπόμενων, στους οποίους οι διαπραττόμενες σοβαρές παραβάσεις επιβατικών δημόσιας χρήσης αυτοκινήτων επισύρουν πειθαρχικές, καθώς και διοικητικές κυρώσεις.

14. Η διάθεση νέων αδειών κυκλοφορίας φορτηγών δημόσιας χρήσης αυτοκινήτων σε άλλους δικαιούχους, σε περιπτώσεις παρέλευσης άπρακτης της προθεσμίας άσκησης του παραχωρούμενου δικαιώματος από τους αρχικούς δικαιούχους.

15. Η κατ' εξαίρεση χορήγηση οριστικών αδειών κυκλοφορίας φορτηγών ιδιωτικής χρήσης αυτοκινήτων σε ημεδαπά ή αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία πραγματοποιούν στην Ελλάδα σημαντικές επενδύσεις ή σε επιχειρήσεις, οι οποίες υπάγονται σε αναπτυξιακούς νόμους.

16. Η έκδοση απόφασης για προσωρινή και σε εξαιρετικές περιπτώσεις οριστική εξακολούθηση της λειτουργίας μεταφορικής επιχείρησης, σε περίπτωση θανάτου ή φυσικής ανικανότητας ή νομικής αδυναμίας του μεταφορέα επιβατών ή εμπορευμάτων.

17. Η έκδοση και ανάκληση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας πρατηρίων υγρών καυσίμων – υγραερίων και μικτών πρατηρίων, σύμφωνα με τις διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων 118/2006 (ΦΕΚ 119 Α'), 595/1984 (ΦΕΚ 218 Α'), πλυντηρίων, λιπαντηρίων και σταθμών αυτοκινήτων, κατά το άρθρο 23 του π.δ.

455/1976 (ΦΕΚ 169 Α'), καθώς και η διενέργεια αυτοψιών γηπέδων για τη διαπίστωση της καταλληλότητας της θέσης προς ίδρυσή τους.

18. Η τήρηση Μητρώου αδειών Ε.Δ.Χ. αυτοκινήτων και Μητρώο οδηγών Ε.Δ.Χ..

19. Η χορήγηση, ανανέωση και ανάκληση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας ραδιοσταθμών CB, καθώς και η σφράγισή τους.

20. Η επιβολή διοικητικών κυρώσεων στους παραβάτες των κανονισμών λειτουργίας ερασιτεχνικών και πειραματικών σταθμών ασυρμάτου, ειδικών ραδιοδικτύων και ραδιοσταθμών CB, καθώς και σχετικών τηλεπικοινωνιακών συστημάτων.

21. Η χορήγηση αδειών κατασκευής, κατοχής, εγκατάστασης και λειτουργίας ερασιτεχνικών και πειραματικών σταθμών ασυρμάτου και ειδικών ραδιοδικτύων, καθώς και η ανάκληση αδειών λειτουργίας αυτών.

22. Η χορήγηση άδειας σε πλωτά μέσα, που κινούνται σε φυσικές και τεχνητές λίμνες, καθώς και σε πλωτούς ποταμούς για την άσκηση τουριστικών και συγκοινωνιακών πλόων.

23. Ο προγραμματισμός και η διενέργεια εξετάσεων, η συγκρότηση εξεταστικών επιτροπών και η χορήγηση πιστοποιητικών επαγγελματικής ικανότητας οδικού μεταφορέα επιβατών ή εμπορευμάτων στους απόφοιτους των σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης Μεταφορέων.

24. Η μεταφορά προσώπων σε συνέδρια, σεμινάρια, πολιτιστικές, αθλητικές και κοινωνικές εκδηλώσεις κ.λπ., από τα οικεία Κ.Τ.Ε.Λ. ή ΡΟΔΑεντός της περιφέρειας ή σε όμορους νομούς και για δρομολόγια χωρίς διανυκτέρευση των επιβατών, εφόσον διαπιστωθεί ανεπάρκεια τουριστικών λεωφορείων από την προβλεπόμενη επιτροπή και ο καθορισμός της συγκρότησης και του τρόπου λειτουργίας της ίδιας επιτροπής.

25. Ο καθορισμός, μετά από πρόταση της οικείας Δ.Ο.Υ., του χρηματικού ποσού που καταβάλλεται από ιδιοκτήτη Ε.Δ.Χ. οχήματος, προκειμένου να του επιτραπεί να συνεργαστεί με ιδιοκτήτη όμοιου οχήματος, που ανήκει σε άλλη διοικητική έδρα, για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένης τουριστικής περιοχής.

26. Η καθιέρωση νέας υπεραστικής διαπεριφερειακής γραμμής, καθώς και ο καθορισμός των όρων συνεκμετάλλευσης αυτής στην περίπτωση που το Κ.Τ.Ε.Λ., στην περιοχή ευθύνης του οποίου βρίσκεται το τέρμα της γραμμής, δεχθεί τη συνεκμετάλλευση.

27. Η ανάθεση της εκμετάλλευσης νέας υπεραστικής διαπεριφερειακής γραμμής στο Κ.Τ.Ε.Λ. που υποβάλλει σχετική αίτηση. Στην περίπτωση που το τέρμα της διαπεριφερειακής γραμμής βρίσκεται σε νομό άλλης περιφέρειας, η ανάθεση της εκμετάλλευσης αυτής γίνεται με κοινή απόφαση των περιφερειαρχών.

28. Η ανάθεση στον οικείο δήμο της εκμετάλλευσης νέας αστικής και ενδοπεριφερειακής υπεραστικής γραμμής στην περίπτωση που η μέση πληρότητα των πρώτων 6 μηνών λειτουργίας και εκμετάλλευσης της γραμμής από το Κ.Τ.Ε.Λ., στο οποίο έχει χορηγηθεί η άδεια, αποδεικνύεται ότι είναι κατώτερη του 20% και το Κ.Τ.Ε.Λ. αρνηθεί την εκμετάλλευση της γραμμής, εφόσον όμως δεν έχει αρνηθεί την πρόταση για κάλυψη των απωλειών εσόδων στο ποσοστό του 20%.

29. Η δυνατότητα ανάθεσης της συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης νησιού, που διενεργείται από Κ.Τ.Ε.Λ. νομού της ηπειρωτικής χώρας σε δήμο του νησιού μετά από σχετική αίτησή του και σύμφωνη γνώμη του Δ.Σ. του Κ.Τ.Ε.Λ. του νομού αυτού.

30. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών Κ.Τ.Ε.Ο., καθώς και η ανάκληση, προσωρινά η οριστικά, της άδειας, αν διαπιστωθεί ότι έπαυσαν να ισχύουν οι προϋποθέσεις με τις οποίες χορηγήθηκε.

31. Η χορήγηση κοινοτικής άδειας για διεθνή οδική μεταφορά επιβατών, για λογαριασμό άλλου, με πούλμαν και λεωφορεία, στο έδαφος της Κοινότητας, βάσει του άρθρου 13α του Καν. (ΕΟΚ) αριθ. 684/92 του Συμβουλίου της 16ης Μαρτίου 1992, όπως τροποποιήθηκε με Καν. (ΕΚ) αριθ. 11/98.

32. Η έκδοση Βιβλιαρίου Φύλλων Πορείας για διεθνή έκτακτα δρομολόγια που πραγματοποιούνται με πούλμαν και λεωφορεία μεταξύ κρατών – μελών, βάσει του άρθρου 11 του Καν. (ΕΟΚ) αριθμ. 684/92 και για έκτακτα δρομολόγια ενδομεταφορών, βάσει του άρθρου 6 του Καν. (ΕΚ) αριθ. 12/98.

33. Η χορήγηση βεβαίωσης για οδικές μεταφορές, για ίδιο λογαριασμό, που εκτελούνται με πούλμαν και λεωφορεία μεταξύ κρατών που είναι είτε κράτη - μέλη της Ε.Ε. είτε κράτη της ΕΖΕΣ, βάσει του άρθρου 13 του Καν. (ΕΟΚ) αριθ. 684/92.

34. Η έκδοση Βιβλίων Φύλλων Ελέγχου για απελευθερωμένες έκτακτες διεθνείς μεταφορές επιβατών με πούλμαν και λεωφορεία, προβλεπόμενα από τις πολυμερείς συμφωνίες ASOR και INTERBUS (82/505/ΕΟΚ της 12ης Ιουλίου 1982 και 2002/917/ΕΚ της 3ης Οκτωβρίου 2002 Αποφάσεις του Συμβουλίου αντίστοιχα).

35. Η έκδοση ειδικών αδειών ρυμούλκησης για Ε.Ι.Χ. και Φ.Ι.Χ. αυτοκίνητα.

36. Η χορήγηση σχετικών βεβαιώσεων και πιστοποιητικών σε εισαγόμενα μεταχειρισμένα οχήματα αντιρρυπαντικής τεχνολογίας.

37. Η διενέργεια εξετάσεων και η χορήγηση πτυχίου χειριστή ασυρμάτου και ραδιοερασιτέχνη, καθώς και η χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος ραδιοηλεκτρολόγου και ραδιοτεχνίτη.

38. Η έκδοση των αδειών δοκιμαστικής κυκλοφορίας (Δ.Ο.Κ.) Επιβατηγών Φορτηγών και Μοτοσυκλετών.

39. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας σχολών επαγγελματικής κατάρτισης οδηγών οχημάτων μεταφοράς επικίνδυνων εμπορευμάτων (Σ.Ε.Κ.Ο.Ο.Μ.Ε.Ε.).

ΣΤ. Έργων - Χωροταξίας - Περιβάλλοντος, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η κατασκευή, η συντήρηση και ανακαίνιση των οδών, που η συντήρησή τους ανήκε στην αρμοδιότητα της Κρατικής Περιφέρειας και των αντίστοιχων πρώην Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

2. Η μελέτη των έργων συντήρησης και βελτίωσης των οδών, που η συντήρησή τους ανήκε στην αρμοδιότητα της Κρατικής Περιφέρειας και των αντίστοιχων πρώην Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

3. Ο σχεδιασμός, η μελέτη, η κατασκευή και συντήρηση συγκοινωνιακών, αντιπλημμυρικών, κτιριακών, ηλεκτρομηχανολογικών και λιμενικών έργων.

4. Η κατάρτιση προσχεδίων προγραμμάτων εκτέλεσης έργων.

5. Η εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών, καθώς και ο έλεγχος των μελετών αυτών.

6. Η άσκηση αρμοδιοτήτων επί θεμάτων οδικής κυκλοφορίας, όπως οι μετρήσεις, η σήμανση των οδών που η συντήρησή τους ανήκε στην αρμοδιότητα της Κρατικής Περιφέρειας και των αντίστοιχων πρώην Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, καθώς και η σηματοδότηση και ο φωτισμός αυτών.

7. Η εφαρμογή των μελετών, η συμπλήρωση και προσαρμογή μελετών συγκοινωνιακών έργων, καθώς και η κατάρτιση συμπληρωματικών μελετών τούτων.

8. Η συντήρηση και αποκατάσταση ζημιών του πάσης φύσεως μηχανικού εξοπλισμού, καθώς και η φύλαξή του.

9. Η παραλαβή και αποθήκευση των πάσης φύσεως εφοδίων και υλικών συντήρησης σήμανσης, καθώς και η διαχείριση και αποθήκευση αυτών.

10. Η θεώρηση και έγκριση των μελετών ιδιωτικών λιμενικών έργων.

11. Τα έργα που εκτελούνται από το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων χαρακτηριζόμενα ως έργα εθνικού επιπέδου (άρθρο 10 παρ. 4 του ν. 679/1977 και άρθρο 59 του π.δ. 609/1985) τα οποία έχουν αμιγώς διάσταση επιπέδου περιφέρειας ή νομού.

12. Η διαχείριση ειδικών έργων περιφερειακού επιπέδου που έχουν εκτελεστεί από τις ΕΥΔΕ και περιέρχονται στις περιφέρειες.

13. Η παροχή γνώμης του περιφερειακού συμβουλίου για τη χωροθέτηση Β.Ε.ΠΕ..

14. Η ευθύνη τήρησης και παρακολούθησης της διαδικασίας κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης για εκτέλεση δημοσίων έργων αρμοδιότητας περιφέρειας.

15. Ο καθαρισμός και αστυνόμευση ρεμάτων και απαλλοτριωμένων χώρων παρά τα ρέματα.

16. Ο έλεγχος τήρησης εφαρμογής των προδιαγραφών και κανονισμών που αφορούν τα υλικά και τους τρόπους κατασκευής δημόσιων έργων.

17. Η σύμπραξη σε Συμβάσεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.) κατά τις ρυθμίσεις του ν. 3389/2005 (ΦΕΚ 232 Α'), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

18. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για έργα και δραστηριότητες Β' και Γ' κατηγορίας, κατά το άρθρο 2 του ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α').

19. Η παρακολούθηση της εφαρμογής και η αξιολόγηση των κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας, καθώς και των σχεδίων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 15 του ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 207 Α'), όπως ισχύει.

20. Η έκδοση αδειών διάθεσης βιομηχανικών λυμάτων και αστικών λυμάτων από σταθμούς επεξεργασίας, κατά τις ρυθμίσεις της κ.ν.α. 5673/400/1997 (ΦΕΚ 192 Β').

21. Ο έλεγχος τήρησης περιβαλλοντικών όρων, προς εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος, κατά το άρθρο 26 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α').

22. Η επιβολή προστίμων για θέματα προστασίας περιβάλλοντος, κατά τις προβλέψεις των άρθρων 30 του ν. 1650/1986 και 4 του ν. 3010/2002.

23. Η ανάθεση εκπόνησης και η παρακολούθηση εφαρμογής Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (Γ.Π.Σ.), Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 2508/1997.

24. Η χορήγηση άδειας για την εναπόθεση ή αποθήκευση αποβλήτων που περιέχουν αμίαντο.

25. Η παροχή γνώμης του περιφερειακού συμβουλίου κατά τη διαδικασία κατάρτισης των περιφερειακών χωροταξικών σχεδίων.

26. Η εξειδίκευση των κατευθυντήριων γραμμών περιβαλλοντικής πολιτικής σε επίπεδο περιφέρειας.

27. Η μέριμνα συγκέντρωσης των γενικών πληροφοριών για την ποιότητα του περιβάλλοντος και τις ρυπογόνες δραστηριότητες στην περιοχή, καθώς και για τη λειτουργία του εθνικού δικτύου πληροφορικής για το περιβάλλον.
28. Η εισήγηση στο περιφερειακό συμβούλιο, με βάση περιβαλλοντικά κριτήρια, για την εξασφάλιση χρηματοδοτικών πηγών και την κατανομή των σχετικών πιστώσεων, καθώς και για προτάσεις μέτρων προς προστασία του περιβάλλοντος της περιοχής και ιδιαίτερα των ευαίσθητων περιοχών (βιότοπων κ.λπ.).
29. Η κατάρτιση και έγκριση του περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού σχεδιασμού, ο οποίος αποσκοπεί, κυρίως, στη μελέτη και τον καθορισμό των μεθόδων διαχείρισης, καθώς και στη χωροθέτηση των πάσης φύσεως σχετικών εγκαταστάσεων περιλαμβανόμενης και της έκδοσης των κατά περίπτωση αδειών, που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία. Κατά το σχεδιασμό λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικές, οικονομικές, τεχνικές, περιβαλλοντικές, καθώς και οι ειδικές συνθήκες της περιοχής.
30. Η παροχή γνωμοδότησης, από το περιφερειακό συμβούλιο, σχετικά με το χαρακτηρισμό και την οριοθέτηση εκτάσεων ως Π.Ο.Α.Π.Δ. (Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων) από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
31. Η παροχή γνωμοδότησης, από το περιφερειακό συμβούλιο, σχετικά με το χαρακτηρισμό Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων προς έκδοση της προβλεπόμενης από την κείμενη νομοθεσία κοινής υπουργικής απόφασης.
32. Η παροχή γνωμοδότησης, από το περιφερειακό συμβούλιο για Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (Σ.Ο.Α.Π.), όταν η διαδικασία κινείται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
33. Η σύνταξη, η παρακολούθηση της εφαρμογής και η αξιολόγηση των κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας και των σχεδίων διαχείρισης για προστατευόμενες περιοχές.
34. Η παρακολούθηση εφαρμογής Ειδικών Χωροταξικών Μελετών και ΖΟΕ.
35. Η χορήγηση, από την περιφέρεια του τόπου, όπου βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος ακινήτου, των εγκρίσεων, αδειών, βεβαιώσεων και λοιπών εγγράφων που απαιτούνται για τη βιομηχανική, τουριστική και πολεοδομική ανάπτυξη εκτάσεων γης, που αποτελούν ή πρόκειται να συνενωθούν σε ενιαίο κτίριο, το οποίο τέμνεται από τα όρια δύο ή περισσότερων νομών, που ανήκουν σε πλείονες περιφέρειες.
36. Ο σχεδιασμός παραλαβής και διαχείρισης αποβλήτων από λιμενικές εγκαταστάσεις.
37. Η γνωμοδότηση για παρέκκλιση από τους όρους δόμησης για κατασκευή κτιρίων που προορίζονται για γεωκτηνοτροφικές, γεωπτηνοτροφικές ή υδατοκαλλιεργητικές εγκαταστάσεις, καθώς και εγκαταστάσεις αποθήκευσης λιπασμάτων, φαρμάκων, ιχθυοτροφών, γεωργικών και αλιευτικών εφοδίων, γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων, στεγαστρών σφαγής ζώων και δεξαμενών από οποιοδήποτε υλικό.
38. Ο συντονισμός της υλοποίησης των προγραμμάτων εκτέλεσης έργων που προβλέπονται από τα γενικά πολεοδομικά σχέδια (Γ.Π.Σ.) και τις πολεοδομικές μελέτες.
39. Η έγκριση σημειακών – εντοπισμένων τροποποιήσεων των εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων και των χρήσεων και όρων δόμησης αυτών, υπό την προϋπόθεση τήρησης των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 29 του ν. 2831/2000 (ΦΕΚ 140 Α'), όπως ισχύει και υπό την προϋπόθεση, επίσης, ότι δεν εμπίπτουν σε ζώνη πεντακοσίων μέτρων από την ακτή, σε παραδοσιακούς οικισμούς, σε τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, σε αρχαιολογικούς χώρους, σε δάση και δασικές εκτάσεις και σε περιοχές προστατευόμενες βάσει διεθνών συνθηκών (π.χ. RAM-SAR) ή βάσει των άρθρων 18 και 19 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), όπως ισχύει.
40. Η κύρωση πράξης εφαρμογής πολεοδομικής μελέτης, κατά τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 1337/1983 (ΦΕΚ 33 Α'), όπως ισχύει.(απαλείφθηκε με τον Ν.3905/2010)

Ζ. Υγείας:

- Ι.α Οι περιφέρειες ασκούν τις αρμοδιότητες των Υγειονομικών Περιφερειών (Δ.Υ.Π.Ε.) της χώρας, οι οποίες τους μεταβιβάζονται σύμφωνα με τα επόμενα εδάφια.
- β. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και ύστερα από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών, καθορίζονται οι σχετικές ρυθμίσεις και η μεταβατική περίοδος για την έναρξη άσκησής τους, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τη διετία από τη δημοσίευση του παρόντος.
- γ. Στο ίδιο διάταγμα μπορεί να προβλεφθεί η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων τοπικού χαρακτήρα προς τις περιφέρειες που ασκούνται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

δ. Με το ανωτέρω διάταγμα ρυθμίζεται η απόδοση στις περιφέρειες των ανάλογων οικονομικών πόρων, για την άσκηση των μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων, η κατάργηση υπηρεσιακών μονάδων των Δ.Υ.Π.Ε. και των αντίστοιχων οργανικών τους θέσεων, καθώς και οι ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις μετάταξης του προσωπικού, που κατείχε, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, τις καταργηθείσες οργανικές θέσεις, περιλαμβανομένων και των δικηγόρων με σχέση έμμισθης εντολής, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 256 του παρόντος.

ε. Οικονομικές υποχρεώσεις σε σχέση με τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες των Δ.Υ.Π.Ε., οι οποίες έχουν αναληφθεί σε χρόνο προγενέστερο της έκδοσης του προεδρικού διατάγματος των προηγούμενων εδαφίων, δεν μπορούν να βαρύνουν τους προϋπολογισμούς των περιφερειών.

Π. Στον ανωτέρω τομέα περιλαμβάνονται ιδίως:

1. Η χορήγηση και ανάκληση αδειών άσκησης επαγγελλμάτων υγείας, καθώς και αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών κλινικών, ιδιωτικών προνοιακών επιχειρήσεων, ιατρείων, οδοντιατρείων, εργαστηρίων και πάσης φύσεως χώρων άσκησης ιδιωτικού επαγγέλματος υγείας και πρόνοιας.

2. Η άσκηση αρμοδιοτήτων που αφορούν θέματα διακρατικών υιοθεσιών.

3. Η έκδοση άδειας εισαγωγής εγκατάστασης και λειτουργίας μηχανημάτων παραγωγής ιοντίζουσών ακτινοβολιών για ιατρικούς σκοπούς, γενικά, όπως και εγκατάστασης και λειτουργίας εργαστηρίων ραδιοϊσοτόπων για ιατρικές εφαρμογές.

4. Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς και οδοντίατρους, κατά τις προβλέψεις της κείμενης νομοθεσίας.

5. Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς και οδοντίατρους, οι οποίοι αναγράφουν ναρκωτικά σε απλές συνταγές και όχι στις ειδικές για το σκοπό αυτόν, καθώς και στους φαρμακοποιούς, που πωλούν ναρκωτικά με απλές και όχι με ειδικές συνταγές.

6. Η υλοποίηση προγραμμάτων δημόσιας υγείας, κατά τις ρυθμίσεις του άρθρου 12 του ν. 3172/2003 (ΦΕΚ 197 Α').

7. Ο καθορισμός των όρων και της διαδικασίας παραχώρησης ακινήτων σε δικαιούχους, η έκδοση και ανάκληση παραχωρητηρίων, η ρύθμιση των δόσεων και η βεβαίωση των χρεών παλαιών και νέων προσφύγων, η νομιμοποίηση ανωμάτων αγοραπωλησιών και τα σχετικά με την ανταλλαγή και μεταβίβαση παραχωρηθέντων ακινήτων.

8. Η επιχορήγηση αστικών εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τις οποίες είχε ιδρύσει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ή μετείχε σε αυτές, εφόσον ο σκοπός τους αναφέρεται στην αντιμετώπιση προβλημάτων, που απορρέουν από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και εφόσον η πραγματοποίηση του σκοπού τους ασκείται, κατά διαδοχή, από την περιφέρεια.

9. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών Μονάδων Ψυχικής Υγείας.

10. Η έκδοση αδειών εμπορίας κτηνιατρικών φαρμάκων.

11. Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων για την ηλεκτρονική συμβατότητα σύμφωνα με την κ.υ.α. 50268/5137/3.9.2007 (ΦΕΚ 1853 Β') και ο καθορισμός των οργάνων τήρησης αυτών.

12. Η εποπτεία Ιατρικών, Οδοντιατρικών και Φαρμακευτικών Συλλόγων των νομών της περιφέρειας.

13. Η ανάληψη χορηγούμενων οικονομικών ενισχύσεων σε φορείς κοινωνικής αντίληψης που εποπτεύονται από τη Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας που αποτελούν προϊόν των Ειδικών Κρατικών Λαχείων.

14. Η χορήγηση αδειών διενέργειας εράνων, λαχειοφόρων και φιλανθρωπικών αγορών σε υπερτοπικό επίπεδο.

15. Η διενέργεια κοινωνικών ερευνών για την εφαρμογή των προγραμμάτων πρόνοιας, καθώς και θέματα άσκησης κοινωνικής εργασίας.

16. Ο καθορισμός των προϋποθέσεων και τρόπου άσκησης του αντικειμένου της κοινωνικής εργασίας σε όλους τους τομείς εφαρμογής, καθώς και η εκπαίδευση σπουδαστών κοινωνικής εργασίας κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης.

17. Η χορήγηση και η ανάκληση της άδειας άσκησης επαγγέλματος κοινωνικού λειτουργού και της άδειας άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος του κοινωνικού λειτουργού σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και η τήρηση σχετικού μητρώου με διαρκή ενημέρωση.

18. Η άσκηση αρμοδιοτήτων σχετικών με τον Κοινωνικό Σύμβουλο, κατ' εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 2345/1995, καθώς και αρμοδιοτήτων ελέγχου του ιδρύματος ή της Μονάδας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Μ.Φ.Η.) και των Φορέων παιδικής προστασίας, περιλαμβανομένης της σύνταξης σχετικών εκθέσεων και διατύπωσης αντίστοιχων προτάσεων.

19. Η εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας της μητέρας και των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

20. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας Μονάδων Αδυνατίσματος μετά από εισήγηση της αρμόδιας επιτροπής που συγκροτείται στην έδρα της οικείας περιφέρειας.

21. Ο υγειονομικός έλεγχος καταστημάτων, βιοτεχνιών και βιομηχανιών παρασκευής και επεξεργασίας τροφίμων ζωικής προέλευσης, καθώς και οι λοιποί υγειονομικοί έλεγχοι, που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία σε περιφερειακό επίπεδο.
22. Η χορήγηση αδειών για την καταλληλότητα ζωικών τροφίμων.
23. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των κάθε είδους δημόσιων και ιδιωτικών εργαστηρίων, τα οποία πραγματοποιούν μικροβιολογικές εξετάσεις ελέγχου νερού, τροφίμων ή ποτών, με εξαίρεση τα εργαστήρια του Γενικού Χημείου του Κράτους, το κλείσιμο όσων λειτουργούν χωρίς τη νόμιμη άδεια και η επιβολή προστίμου σε βάρος αυτών.

Η. Παιδείας – Πολιτισμού – Αθλητισμού, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η εξειδίκευση και κατάρτιση προγραμμάτων, προς υποστήριξη της δια βίου μάθησης, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων και του σχεδιασμού του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, σύμφωνα και με την κείμενη νομοθεσία.
2. Η άσκηση λειτουργικού χαρακτήρα αρμοδιοτήτων, περιλαμβανομένης και της θεματικής εξειδίκευσης, για τα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
3. Η εκπόνηση και εκτέλεση προγραμμάτων, τα οποία αφορούν θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, Νέας Γενιάς και εκπαίδευσης ενηλίκων σύμφωνα με τον αντίστοιχο σχεδιασμό και τις εφαρμοζόμενες, από το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, πολιτικές.
4. Ο διορισμός και η αντικατάσταση διοικητών ιδρυμάτων, που χορηγούν υποτροφίες στη χωρική αρμοδιότητα της περιφέρειας.
5. Η διακοπή μαθημάτων, λόγω έκτακτων συνθηκών ή επιδημικής νόσου στη χωρική αρμοδιότητα της περιφέρειας.
6. Η αντικατάσταση των κινητήρων αυτοκινήτων των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, καθώς και η έγκριση της εγκατάστασης, μεταφοράς ή επισκευής οποιασδήποτε κατηγορίας τηλεφωνικών συνδέσεων για τις ανωτέρω υπηρεσίες.
7. Η έγκριση σχολικών εκδρομών στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.
8. Η συγκρότηση σχολικών εφορειών, που λειτουργούν στις σχολικές μονάδες εκκλησιαστικής εκπαίδευσης.
9. Η έγκριση της αδελφοποίησης σχολείων της χώρας με σχολεία της αλλοδαπής, της συνεργασίας αυτών, καθώς και της συμμετοχής μαθητών σε διεθνείς μαθητικές συναντήσεις.
10. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας Ανώτερων Σχολών Δραματικής Τέχνης, Χορού και Κινηματογράφου κατά τις ρυθμίσεις του ν. 1158/1981 (ΦΕΚ 127 Α').
11. Η συμμετοχή σε προγράμματα πολιτιστικών και αθλητικών φορέων της περιφέρειας και των δήμων.
12. Ο συντονισμός δράσεων των πολιτιστικών φορέων της περιφέρειας.
13. Η υλοποίηση πολιτιστικών προγραμμάτων και εκδηλώσεων υπερτοπικής σημασίας.
14. Η θέσπιση βραβείων, χορηγιών και άλλων μέσων για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης των γραμμάτων και των τεχνών, με παράλληλη εποπτεία και ενίσχυση συλλόγων και φορέων που επιδιώκουν αντίστοιχους σκοπούς.
15. Η κοινή οργάνωση με τοπικούς φορείς πολιτιστικών εκδηλώσεων με σκοπό τη διατήρηση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς και τη διάδοσή της στους νέους.
16. Η σύσφιξη σχέσεων της περιφέρειας με τις δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες Οργανώσεις Αποδήμων, που εκπροσωπούν πανελλαδικά ή διεθνώς όλους τους αποδήμους.
17. Η συγκρότηση και η μέριμνα για τη λειτουργία των υφιστάμενων Νομαρχιακών Επιτροπών Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.), καθώς και η διαχείριση των λογαριασμών τους, που τηρούνται στην Τράπεζα της Ελλάδος.
18. Ο συντονισμός των επιμορφωτικών φορέων, που συμμετέχουν στις υφιστάμενες Ν.Ε.Λ.Ε..
19. Η υλοποίηση Αθλητικών προγραμμάτων σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, αθλητικούς συλλόγους, δήμους, καθώς και με άλλους φορείς Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου.
20. Η άσκηση εποπτείας επί των Εθνικών Αθλητικών Κέντρων, που καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πολιτισμού και Τουρισμού. Με την απόφαση αυτή, η οποία εκδίδεται, ύστερα από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών, εντός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος, προσδιορίζονται ειδικότερα τα Εθνικά Αθλητικά Κέντρα, κατ' αντιστοιχία προς τις οικείες περιφέρειες, εξειδικεύονται τα θέματα που αναφέρονται στην εποπτεία, καθώς και κάθε σχετικό τεχνικό, λεπτομερειακό και διαδικαστικό ζήτημα.

Θ. Πολιτικής Προστασίας και Διοικητικής Μέριμνας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Ο συντονισμός και η επίβλεψη του έργου της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών, εντός των ορίων της εδαφικής της περιφέρειας, στο πλαίσιο και του ν. 3013/2002 (ΦΕΚ 102 Α'), όπως ισχύει.
2. Η ευθύνη για την εφαρμογή του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού πολιτικής προστασίας, κατά το σκέλος που τα οικεία προγράμματα, μέτρα και δράσεις εφαρμόζονται σε επίπεδο περιφέρειας.
3. Η διατύπωση εισηγήσεων για το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας της περιφέρειας, προκειμένου να αποτελέσουν αντικείμενο της εισήγησης για τον ετήσιο εθνικό σχεδιασμό πολιτικής προστασίας από τη Διυπουργική Επιτροπή.
4. Η υποβολή εισήγησης στον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας για την έκδοση απόφασης κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, στις περιπτώσεις τοπικών καταστροφών.
5. Η έκδοση αποφάσεων κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης, προκειμένου για τοπικές καταστροφές μικρής έντασης.
6. Ο σχεδιασμός και η οργάνωση θεμάτων πρόληψης, ενημέρωσης και αντιμετώπισης των καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, καθώς και η διάθεση και ο συντονισμός της δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων προς την κατεύθυνση αυτή.
7. Ο συντονισμός όλων των υπηρεσιών της περιφέρειας, καθώς και του δημόσιου και ιδιωτικού δυναμικού και μέσων για την εξασφάλιση της ετοιμότητας, την αντιμετώπιση των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών.
8. Η έκδοση απόφασης για την επίταξη προσωπικών υπηρεσιών, καθώς και κινητών και ακινήτων, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 41 του ν. 3536/2007 (ΦΕΚ 42 Α').
9. Η συμμετοχή στην εκπόνηση προγραμμάτων αντιπυρικής προστασίας δασικών εκτάσεων, στο σχεδιασμό και στη μελέτη μεθόδων και μέσων για την πρόληψη και καταστολή τους.
10. Η συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς για την καταστολή των δασικών πυρκαγιών.
11. Η συμμετοχή στο συντονισμό και στην αξιοποίηση των εναέριων και επίγειων μέσων, στο πλαίσιο συνεργασίας με τους αρμόδιους φορείς, για τη δασοπυρόσβεση.
12. Η χορήγηση της επισημείωσης της Σύμβασης της Χάγης σε έγγραφα των υπηρεσιών της περιφέρειας.
13. Η προμήθεια μηχανημάτων και αυτοκινήτων για τις ανάγκες της περιφέρειας.
14. Η μέριμνα εκποίησης άχρηστων και ακατάλληλων υλικών και εξοπλισμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

III. Οι αρμοδιότητες των περιφερειών ασκούνται από 1.1.2011, εκτός εκείνων του τομέα Α' (Προγραμματισμού – Ανάπτυξης) υπ' αριθμούς 1 έως και 31, του υποτομέα Διαχείρισης Υδάτων, ο οποίος περιλαμβάνεται στον τομέα Γ' (Φυσικών πόρων - Ενέργειας - Βιομηχανίας) και του τομέα ΣΤ' (Εργων - Χωροταξίας - Περιβάλλοντος) υπ' αριθμούς 1 έως 12 του παρόντος άρθρου, οι οποίες ασκούνται από την 1.7.2011.

Οι αρμοδιότητες του υποτομέα Αλιείας, οι οποίες είχαν απονεμηθεί στις κρατικές περιφέρειες, ασκούνται από 1.1.2012 κατά τις ειδικότερες ρυθμίσεις της κείμενης νομοθεσίας.

Ο χρόνος έναρξης των ανωτέρω αρμοδιοτήτων περιλαμβάνει και τις αντίστοιχες της μητροπολιτικής περιφέρειας Αττικής και της μητροπολιτικής ενότητας Θεσσαλονίκης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας του άρθρου 210.

Μέχρι τις ανωτέρω ημερομηνίες οι αρμοδιότητες αυτές εξακολουθούν να ασκούνται από τις αποκεντρωμένες διοικήσεις.

IV. Οι αρμοδιότητες των παραγράφων 1 (υπ' αριθμούς 27 έως και 29), 2 (υπ' αριθμούς 29 έως και 39), 3 (υπ' αριθμούς Β26 έως και 34) και 5 (υπ' αριθμούς 8 έως 69) του άρθρου 94 του παρόντος νόμου εξακολουθούν να ασκούνται από τις περιφέρειες, μέχρι 31.12.2012 σύμφωνα και με τη ρύθμιση της παραγράφου 6 του άρθρου 95 του ίδιου νόμου.

V. Τα υφιστάμενα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.), τα οποία είχαν συσταθεί και λειτουργούσαν σε Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις μετατρέπονται και λειτουργούν, από την 1η Ιανουαρίου 2011, ως Κ.Ε.Π. του δήμου, όπου είναι εγκατεστημένα.

Ο εξοπλισμός τους περιέρχεται στον ανωτέρω δήμο και το υπηρετούν προσωπικό τους μετατάσσεται στον ίδιο δήμο, σύμφωνα με τη ρύθμιση του άρθρου 257 παρ. 8 του παρόντος.

VI.1. Σε κάθε περιφέρεια συγκροτείται, με απόφαση του Περιφερειάρχη, **Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων**, η οποία αποτελείται από:

- α) τον περιφερειάρχη, ως πρόεδρο, και τον οριζόμενο από αυτόν, σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας του, αντιπεριφερειάρχη,
- β) ένα μέλος του περιφερειακού συμβουλίου, που ορίζεται από το συμβούλιο,
- γ) εκπρόσωπο των δήμων της περιφέρειας, που υποδεικνύεται από την οικεία Περιφερειακή Ένωση Δήμων,
- δ) εκπρόσωπο αντιπροσωπευτικής γυναικείας οργάνωσης της περιφέρειας, που υποδεικνύεται από αυτή και
- ε) εκπρόσωπο της Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, που υποδεικνύεται από τον αντίστοιχο Γενικό Γραμματέα.

Τα υπό στοιχεία β' έως και ε' μέλη ορίζονται με τους αναπληρωτές τους, για τετραετή θητεία.

Χρή γραμματέα της ανωτέρω Επιτροπής εκτελεί υπάλληλος της περιφέρειας, ο οποίος ορίζεται από τον περιφερειάρχη.

2. Η Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας των Φύλων έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) μεριμνά και υποστηρίζει την ένταξη της ισότητας των φύλων στην αναπτυξιακή πολιτική της περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- β) Διατυπώνει προτάσεις και εισηγείται προς τα αρμόδια όργανα της περιφέρειας τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ζωής.
- γ) Εισηγείται προς το περιφερειακό συμβούλιο την ένταξη έργων στις Σ.Α.Ε.Π. που προωθούν τα ανωτέρω μέτρα και τις σχετικές δράσεις ενημέρωσης και πληροφόρησης των πολιτών και
- δ) συνεργάζεται με το Συμβουλευτικό Κέντρο της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, στην περιφέρεια, καθώς και με φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

VII.α. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, καθορίζονται τα αποφαινόμενα και γνωμοδοτούντα όργανα, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια, για θέματα έργων, μελετών και υπηρεσιών του ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42 Α') των περιφερειών.

β. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας καθορίζεται ο τρόπος διενέργειας των προμηθειών των περιφερειών, στο πλαίσιο σχετικού κανονισμού.

γ. Η παροχή των υπηρεσιών, με εξαίρεση εκείνες που υπάγονται στις ρυθμίσεις του ν. 3316/2005 διέπεται από τις διατάξεις του ν. 2362/1995 (ΦΕΚ 247 Α'), των προεδρικών διαταγμάτων 59/2007 (ΦΕΚ 63 Α'), 60/2007 (ΦΕΚ 64 Α'), όπως ισχύουν, με ανάλογη, επίσης, εφαρμογή και των διατάξεων του π.δ. 118/2007 (ΦΕΚ 150 Α'), όπως ισχύει.

VIII. Όπου στις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας που διέπει την Πολιτική Άμυνα και τον Πολιτικό Σχεδιασμό Έκτακτης Ανάγκης αναφέρεται Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση νοείται, από την έναρξη ισχύος του παρόντος, περιφέρεια.

IX. Με αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του, κατά περίπτωση, αρμόδιου Υπουργού, οι οποίες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα, που σχετίζονται με τον τρόπο άσκησης των απονεμόμενων στις περιφέρειες αρμοδιοτήτων.

Άρθρο 187: Μεταβίβαση άσκησης πρόσθετων αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, κατόπιν γνώμης της Ένωσης Περιφερειών, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες αρμοδιότητες της Κεντρικής Διοίκησης, που συνάπτονται με εκείνες που απονέμονται, κατά τομείς, με το προηγούμενο άρθρο, εφόσον υπηρετούν αναπτυξιακού και λειτουργικού χαρακτήρα περιφερειακές ανάγκες και δεν αφορούν θέματα άσκησης ενιαίας κρατικής πολιτικής.

Με το ίδιο διάταγμα ρυθμίζεται και η απόδοση των αντίστοιχων οικονομικών πόρων για την άσκησή τους. Με όμοια διατάγματα, με τις ίδιες προϋποθέσεις και με την ίδια διαδικασία αρμοδιότητες που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφέλειας, που συνάπτονται με τους ανωτέρω τομείς, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Άρθρο 188: Παροχή γνώμης της Περιφέρειας για ειδικά θέματα

1. Προκειμένου η Κρατική Διοίκηση να εκδώσει οποιαδήποτε κανονιστική πράξη, η οποία αφορά την αιεφόρο ανάπτυξη, τα ρυθμιστικά ή χωροταξικά ή πολεοδομικά σχέδια και τις αποφάσεις χωροθέτησης εγκαταστάσεων και λοιπών δραστηριοτήτων, οφείλει να ζητά τη γνώμη των οικείων αιρετών συλλογικών οργάνων των περιφερειών.
2. Στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου η γνώμη πρέπει να παρέχεται στην αρμόδια αρχή μέσα σε ένα μήνα, από την περιέλευση του ερωτήματος στην περιφέρεια.
3. Στα συλλογικά όργανα της Διοίκησης που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την αιεφόρο ανάπτυξη μετέχουν υποχρεωτικά και εκπρόσωποι των περιφερειών.

Άρθρο 189: Προθεσμία για την έκδοση απόφασης ή παροχή γνώμης από άλλες αρχές προς την περιφέρεια

Όπου σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, απαιτείται προηγούμενη απόφαση ή γνώμη οποιασδήποτε αρχής, για θέματα που αποφασίζουν οι περιφέρειες, η σχετική πράξη εκδίδεται ή η οικεία γνώμη παρέχεται, μέσα σε ένα μήνα, αότου η αρμόδια αρχή παρέλαβε το σχετικό έγγραφο με τα προβλεπόμενα ή ζητηθέντα στοιχεία. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει χωρίς να έχει εκδοθεί η οικεία πράξη ή να έχει παρασχεθεί η σχετική γνώμη τότε τα όργανα της περιφέρειας ασκούν την αποφασιστική τους αρμοδιότητα.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Άρθρο 190: Σύσταση - Σκοπός - Αρμοδιότητες

1. Το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης που συστήθηκε στην έδρα κάθε κρατικής περιφέρειας σύμφωνα με το άρθρο 53 του ν. 2218/1994 (ΦΕΚ 90 Α') υπάγεται στην περιφέρεια του παρόντος νόμου με την επωνυμία «Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης», το οποίο φέρει το όνομα της περιφέρειας και εποπτεύεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

2. Σκοπός και αρμοδιότητες του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης είναι:

α) Η διαχείριση, σύμφωνα με τις αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου πιστώσεων του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, χρηματοδοτήσεων φορέων του δημόσιου τομέα και άλλων νομικών προσώπων, χρηματοδοτήσεων προερχομένων από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών οργανισμών και λοιπών φορέων του εξωτερικού, οι οποίες αφορούν τα περιφερειακά και τα ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα της περιοχής της Περιφέρειας.

Κατ' εξαίρεση των ισχυουσών διατάξεων περί Δημοσίων Επενδύσεων το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ορίζει υπόλογος Διαχειριστής για πληρωμές έργων σε βάρος του προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων.

β) Η υποστήριξη του έργου της Εκτελεστικής Επιτροπής και της οικείας Διεύθυνσης.

γ) Η υποστήριξη του αναπτυξιακού σχεδιασμού ευρύτερων της περιφέρειας χωρικών αναπτυξιακών ενοτήτων, με την παροχή αναγκαίων στοιχείων, στις οικείες υπηρεσίες.

Η υποστήριξη των δικαιούχων κατά τη διαδικασία ιεράρχησης των έργων προς υλοποίηση, προετοιμασία και ένταξή τους στα αντίστοιχα επιχειρησιακά προγράμματα, καθώς και η υποστήριξη κατά την εκτέλεση έως και την ολοκλήρωσή τους.

δ) Η τεχνική υποστήριξη της περιφέρειας, ιδίως στον τομέα της εκπόνησης μελετών και ερευνών και εφαρμογής προγραμμάτων που αναθέτει στο Ταμείο η περιφέρεια για την αποδοτικότερη αξιοποίηση των πόρων.

ε) Η άσκηση της ταμειακής του διαχείρισης.

στ) Η επιβολή, βεβαίωση και η είσπραξη τελών, δικαιωμάτων και εισφορών υπέρ του Ταμείου, μετά από απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου και έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

ζ) Η συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

η) Η σύναψη δανείων με χρηματοδοτικούς φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού για την εκτέλεση έργων, την παροχή υπηρεσιών και την εφαρμογή προγραμμάτων.

θ) Η παροχή υπηρεσιών, η διεξαγωγή ερευνών και η εκπόνηση αναπτυξιακών, τεχνικοοικονομικών, οργανωτικών μελετών, καθώς και η επίβλεψη και υλοποίηση προγραμμάτων η διενέργεια των οποίων ανατίθεται στο Ταμείο, από τα Υπουργεία, από την Περιφέρεια, από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση, από δήμους και από Ν.Π.Δ.Δ.. Στην πράξη της ανάθεσης προβλέπονται οι όροι διενέργειας και η αμοιβή του Ταμείου. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που εκδίδεται μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., καθορίζονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατή η καταβολή της αμοιβής του Ταμείου από τους πόρους του άρθρου 25 του ν. 1828/1989 (ΦΕΚ 2 Α'), όπως ισχύει, όταν η ανάθεση προς το Ταμείο έχει γίνει από δήμο.

Άρθρο 191: Διοίκηση - Όργανα - Αρμοδιότητες αυτών

1. Το ταμείο διοικείται από το διοικητικό συμβούλιο και τον πρόεδρο. Το διοικητικό συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του περιφερειάρχη για πενταετή θητεία και αποτελείται από:

α) τον περιφερειάρχη ως πρόεδρο,

β) ένα μέλος της εκτελεστικής επιτροπής της περιφέρειας,

γ) ένα μέλος της οικονομικής επιτροπής της περιφέρειας,

δ) έναν εκπρόσωπο του πρώτου επιλαχόντος συνδυασμού που υποδεικνύεται από αυτόν,

ε) δύο εκπροσώπους προερχόμενους από τις εργοδοτικές οργανώσεις και τα οικεία Επιμελητήρια,

στ) έναν εκπρόσωπο προερχόμενο από τις εργατικές ενώσεις,

ζ) δύο προϊσταμένους υπηρεσιών της περιφέρειας οριζόμενους από τον περιφερειάρχη, κατά προτίμηση από την οικεία Διεύθυνση.

Τα υπό στοιχεία β', γ', ε', στ', ζ' μέλη ορίζονται με τους αναπληρωτές τους, από τον περιφερειάρχη. Με την ίδια απόφαση ορίζεται ένα από τα μέλη του Δ.Σ. ως αντιπρόεδρος.

2. Το διοικητικό συμβούλιο επιμελείται των υποθέσεων και των συμφερόντων του ταμείου και το διοικεί. Αποφασίζει για κάθε θέμα σχετικό με τις αρμοδιότητες του ταμείου, εκτός από τα θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα του προέδρου.

3. Ο πρόεδρος του Ταμείου:

α) Εκπροσωπεί το Ταμείο στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή και δίνει όρκους που επιβάλλονται στο ταμείο.

β) Εκτελεί τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου.

γ) Είναι προϊστάμενος του προσωπικού του Ταμείου, αποφασίζει για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου, σύμφωνα με τον οικείο κανονισμό και εκδίδει τις σχετικές πράξεις.

δ) Διατάζει την είσπραξη των εσόδων του Ταμείου και εκδίδει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής σε βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού.

ε) Υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει το Ταμείο.

στ) Ασκεί τις αρμοδιότητες που ανατίθενται από το νόμο ή άλλες διατάξεις, από τον κανονισμό και με αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου.

ζ) Μπορεί με απόφασή του να αναθέτει στον αντιπρόεδρο και σε στελέχη του Ταμείου την εξουσία να υπογράφουν, με εντολή αυτού, αποφάσεις, έγγραφα, εντάλματα ή άλλες πράξεις της αρμοδιότητάς του.

Τον περιφερειάρχη ως Πρόεδρο του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης, όταν απουσιάζει ή κωλύεται ή η θέση είναι κενή, αναπληρώνει ο αντιπρόεδρος.

Άρθρο 192: Πόροι - Οικονομική διαχείριση

1. Οι πόροι του Ταμείου είναι:

- α) Ποσοστό από τις χρηματοδοτήσεις τις οποίες διαχειρίζεται και το οποίο προσδιορίζεται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.
- β) Έσοδα από την επιβολή τελών, δικαιωμάτων και εισφορών.
- γ) Έσοδα από τη συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- δ) Έσοδα από τη σύναψη δανείων.
- ε) Έσοδα από την παροχή υπηρεσιών, την εκτέλεση εργασιών και τη διεξαγωγή ερευνών και την εκπόνηση μελετών και προγραμμάτων.
- στ) Έσοδα από κάθε είδους επιχορηγήσεις.
- ζ) Έσοδα από δωρεές, κληροδοτήματα, κληρονομίες.
- η) Έσοδα από την περιουσία του Ταμείου.
- θ) Έσοδα από κάθε άλλη πηγή.

2. Η οικονομική διαχείριση του Ταμείου γίνεται με το δικό του προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων. Το οικονομικό έτος συμπίπτει με το ημερολογιακό. Το Ταμείο έχει τη δική του ταμειακή υπηρεσία και διατάκτης των δαπανών του είναι ο πρόεδρος, αναπληρούμενος από το νόμιμο αναπληρωτή του.

3. Σε όσους κάνουν χρήση σημαντικών έργων τα οποία εκτελούνται με δαπάνες του Ταμείου ή υπηρεσιών οι οποίες παρέχονται με μέριμνα και δαπάνες του Ταμείου, το Ταμείο δικαιούται να επιβάλει τέλη ή δικαιώματα τα οποία ορίζονται με απόφαση του διοικητικού του συμβουλίου.

4. Οι πόροι από κάθε πηγή του Ταμείου, καθώς και οι μεταβιβαζόμενες κάθε φορά πιστώσεις προς διαχείριση στο πλαίσιο υλοποίησης των σκοπών και αρμοδιοτήτων του Ταμείου, κατατίθενται έντοκα σε λογαριασμούς που ορίζει το Διοικητικό του Συμβούλιο στην Τράπεζα της Ελλάδος ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε άλλη τράπεζα. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας καθορίζεται η χρήση των εσόδων από τους τόκους.

5. Κατά τη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων έργων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και το πλαίσιο διαχείρισης των αντίστοιχων έργων που διαχειρίζονται.

Άρθρο 193: Οργάνωση - Κανονισμοί - Προσωπικό

1. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης καταρτίζεται ο κανονισμός προσωπικού του Ταμείου ο οποίος εγκρίνεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Με τον κανονισμό αυτόν καθορίζονται οι θέσεις του προσωπικού, οι θέσεις ειδικών επιστημόνων που μπορεί να προσλαμβάνονται με θητεία, τα προσόντα, ο τρόπος πρόσληψης του προσωπικού, το μισθολόγιο και κάθε άλλο θέμα που αφορά την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού. Οι ειδικοί επιστήμονες που προσλαμβάνονται με θητεία αποχωρούν αυτοδίκαια με τη λήξη της θητείας του διοικητικού συμβουλίου που τους προσέλαβε, χωρίς δικαίωμα αποζημίωσης ή οποιαδήποτε άλλη αξίωση.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ύστερα από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του Ταμείου, καταρτίζεται ο κανονισμός της οικονομικής διοίκησης και διαχείρισης, της επιβολής, βεβαίωσης και εισπραξης των τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, καθώς και του τακτικού και έκτακτου οικονομικού ελέγχου των Ταμείων.

3. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του Ταμείου μπορεί να συντάσσονται και άλλοι κανονισμοί που κρίνονται απαραίτητοι για τη λειτουργία του, οι οποίοι και εγκρίνονται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

4. α) Με απόφαση του περιφερειάρχη μπορεί να αποσπώνται στο Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης υπάλληλοι που κατέχουν οργανικές θέσεις στην οικεία περιφέρεια. Οι θέσεις Διευθυντών των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης μπορεί να καλύπτονται κατ' όμοιο τρόπο.

β) Οι αποσπάσεις της προηγούμενης περίπτωσης γίνονται για χρονικό διάστημα μέχρι δύο (2) ετών, το οποίο μπορεί να ανανεώνεται για ισόχρονο διάστημα. Με την απόφαση απόσπασης καθορίζεται ο φορέας που καταβάλλει τις αποδοχές του αποσπασμένου υπαλλήλου.

γ) Οι υπηρετούντες αποσπασμένοι υπάλληλοι στο Ταμείο, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, εξακολουθούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους μέχρι τη λήξη του χρόνου της απόσπασής τους. Ο περιφερειάρχης

μπορεί μετά από γνώμη του φορέα της οργανικής θέσης να παρατείνει την απόσπασή του για μία ακόμη διετία.

ε) Ο χρόνος υπηρεσίας των αποσπασμένων δημοσίων υπαλλήλων σε θέση Διευθυντή ή Προϊσταμένου Τμήματος στο Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης συνυπολογίζεται ως χρόνος άσκησης καθηκόντων Προϊσταμένου Διεύθυνσης ή Προϊσταμένου Τμήματος, αντιστοίχως όπου κατά τις οικείες διατάξεις ή κανονισμούς εσωτερικής υπηρεσίας απαιτείται ως προϋπόθεση για την εξέλιξη σε Προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης ή την επιλογή σε αντίστοιχο επίπεδο καθηκόντων.

Κατ' όμοιο τρόπο συνυπολογίζεται ως χρόνος άσκησης καθηκόντων Προϊσταμένου Διεύθυνσης ή Προϊσταμένου Τμήματος, αντιστοίχως και για τους αποσπασμένους υπαλλήλους που κατέχουν οργανικές θέσεις στην οικεία περιφέρεια.

5. Η πρόσληψη του πρόσθετου επιστημονικού προσωπικού, το οποίο απαιτείται για την εκτέλεση προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή για την επίβλεψη και υλοποίηση προγραμμάτων ή διενέργεια των οποίων ανατίθεται στο Ταμείο από τα Υπουργεία, τη Γενική Διοίκηση, τους Δήμους και τα Ν.Π.Δ.Δ. ή έργων που χρηματοδοτούνται ή επιδοτούνται από διεθνείς οργανισμούς ή προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας ή για την εκπλήρωση υποχρεώσεων από συμβάσεις με διεθνείς οργανισμούς, γίνεται με σύμβαση μίσθωσης έργου κατ' εφαρμογή του άρθρου 10 του ν. 3812/2009 (ΦΕΚ 234 Α'). Το προσωπικό αυτό εμπίπτει στην εξαίρεση της περίπτωσης δ' της παρ. 4 του άρθρου 10 του ανωτέρω νόμου και προσλαμβάνεται από τον Πρόεδρο του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης, μετά από σχετική έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου. Οι συμβάσεις του προσωπικού αυτού έχουν διάρκεια αντίστοιχη με εκείνη της λήξης του χρόνου εκτέλεσης του προγράμματος ή ολοκλήρωσης του έργου, αποκλειόμενης, σε κάθε περίπτωση της αναγνώρισής τους ως συμβάσεων αορίστου χρόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Άρθρο 194: Επιχειρήσεις περιφερειών

1. Οι περιφέρειες μπορούν να συνιστούν μία επιχείρηση, η οποία έχει τη μορφή της αναπτυξιακής ανώνυμης εταιρίας, εφόσον δεν συμμετέχουν σε άλλη αναπτυξιακή ανώνυμη εταιρεία στην οποία κατέχουν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου. Η αναπτυξιακή εταιρεία λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις της εμπορικής και φορολογικής νομοθεσίας και τις ειδικότερες ρυθμίσεις των επόμενων παραγράφων. Αποκλειστικό αντικείμενο της ανωτέρω επιχείρησης είναι:

α) Η επιστημονική και τεχνική υποστήριξη των περιφερειών, της Ένωσης Περιφερειών και των φορέων της παραγράφου 2.

β) Η προώθηση της επιχειρηματικής, οικονομικής και γενικότερα βιώσιμης ανάπτυξης της περιφέρειας, καθώς και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων προστασίας του περιβάλλοντος.

γ) Η συμμετοχή τους σε αντίστοιχα προγράμματα ή η εφαρμογή σχετικών πολιτικών σε διαπεριφερειακό ή σε ευρύτερο γεωγραφικό χώρο.

2. Στο μετοχικό κεφάλαιο των αναπτυξιακών ανωνύμων εταιριών συμμετέχουν περιφέρειες και δήμοι ή και άλλοι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στην ανώνυμη εταιρία αυτής της μορφής είναι δυνατή η συμμετοχή και φορέων του δημόσιου τομέα, συνεταιρισμών και ενώσεων αυτών, επιστημονικών φορέων, επιμελητηρίων, φορέων συλλογικών κοινωνικών ή οικονομικών συμφερόντων, καθώς και τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων. Στην περίπτωση αυτή οι περιφέρειες, οι δήμοι και οι λοιποί φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατέχουν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου.

α) Οι περιφέρειες, οι δήμοι και οι λοιποί φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης διατηρούν πάντοτε κοινές μη προνομιούχες μετοχές, που αντιπροσωπεύουν αθροιστικά την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου. Κατά το υπόλοιπο μπορεί να συμμετέχουν το Δημόσιο και νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου.

β) Όλες οι μετοχές είναι ονομαστικές και δεν εισάγονται στο Χρηματιστήριο Αξιών. Οι κοινές μετοχές είναι δεσμευμένες ονομαστικές, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 3 του κ.ν. 2190/1920 και οι προνομιούχες χωρίς δικαίωμα ψήφου.

γ) Αν η επιχείρηση λυθεί, οι περιφέρειες, οι δήμοι και οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης που συμμετέχουν σε αυτήν, έχουν δικαίωμα προτίμησης για την αγορά της εκποιούμενης περιουσίας.

3. Οι περιφέρειες δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν σε άλλες ανώνυμες εταιρίες εκτός από εκείνες στις οποίες μετείχαν οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα νομαρχιακά διαμερίσματα που καταργούνται.
4. Οι αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρίες επιτρέπεται να συμμετέχουν σε άλλες επιχειρήσεις για την προώθηση των αναπτυξιακών σκοπών της περιφέρειας. Προς τούτο απαιτείται απόφαση του οικείου διοικητικού συμβουλίου της εταιρίας και σύμφωνη γνώμη του οικείου περιφερειακού συμβουλίου με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των ρυθμίσεων του κ.ν. 2190/1920.
5. Οι αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρίες δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν σε ποδοσφαιρικές, τραπεζικές και ασφαλιστικές ανώνυμες εταιρίες και δεν επιχορηγούνται από τις περιφέρειες, εκτός αν τούτο επιτρέπεται από ειδική διάταξη νόμου.
6. Οι αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρίες επιτρέπεται να συμμετέχουν σε προγραμματικές συμβάσεις.
7. Το προσωπικό προσλαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2190/1994 όπως ισχύουν. Για τη σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, όπως ισχύουν.
8. Η σύναψη συμβάσεων ανάθεσης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών από τις αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρίες διενεργείται βάσει κανονισμού, ο οποίος καταρτίζεται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Σε αυτόν περιλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικές με τα αρμόδια όργανα της εταιρίας, τις προϋποθέσεις και τους όρους ανάθεσης ανάλογα με την εφαρμοζόμενη διαδικασία (ανοικτός, κλειστός διαγωνισμός, ανάθεση με διαπραγμάτευση) και τα κριτήρια και τη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής, ούτως ώστε να εξασφαλίζονται οι αρχές της διαφάνειας και αντικειμενικότητας.
Για τις αναθέσεις της παραγράφου αυτής, των οποίων ο προϋπολογισμός υπερβαίνει τα όρια που προβλέπουν οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές οδηγίες, εφαρμόζονται οι διατάξεις αυτών.
9. Οι αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρίες λύνονται υποχρεωτικώς, αν για τρεις συνεχείς εταιρικές χρήσεις μετά την πάροδο διετίας από την ίδρυσή τους είναι ζημιολογικές ή, αν για ισάριθμες φορές εντός δεκαετίας, τα ίδια αυτών κεφάλαια όπως προσδιορίζονται στο υπόδειγμα ισολογισμού που προβλέπεται από το άρθρο 42γ του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει, γίνουν κατώτερα του πενήντα τοις εκατό (50%) του μετοχικού κεφαλαίου. Στην περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 47 του κ.ν. 2190/1920, τυχόν αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που καταβάλλεται από τις περιφέρειες δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό μεγαλύτερο του ενός δευτέρου (1/2) του ποσού της αύξησης.
10. Οι εκπρόσωποι της περιφέρειας για την ανάδειξη των μελών του διοικητικού συμβουλίου αναπτυξιακής ανώνυμης εταιρίας ορίζονται από το οικείο περιφερειακό συμβούλιο.
Ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρίας δεν μπορεί να είναι αιρετό όργανο της περιφέρειας.
11. Το διοικητικό συμβούλιο συντάσσει τους απαιτούμενους για τη λειτουργία της κανονισμούς, όπως εσωτερικό κανονισμό υπηρεσιών, κανονισμό προσωπικού και τους λοιπούς κανονισμούς.

Άρθρο 195: Κανόνες σύστασης

1. Η σύσταση αναπτυξιακής ανώνυμης εταιρείας γίνεται μετά από απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του και υποβάλλεται για έλεγχο νομιμότητας στον Ελεγκτή Νομιμότητας. Στην απόφαση αυτή καθορίζονται η επωνυμία, ο σκοπός, η διάρκεια, η έδρα της επιχείρησης, το κεφάλαιο, η διοίκηση, οι πόροι και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο, κατά την κρίση του περιφερειακού συμβουλίου.
2. Για τη λήψη απόφασης απαιτείται να εκπονηθεί προηγουμένως σχετική οικονομοτεχνική μελέτη βιωσιμότητας. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του κ.ν. 2190/1920.
3. Η εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων, που εισφέρονται από την περιφέρεια στην εταιρεία ενεργείται από την επιτροπή του άρθρου 9 του κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει. Οι εκθέσεις εκτίμησης δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 196: Κανόνες λειτουργίας αστικών εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα της περιφέρειας

1. Αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οι οποίες έχουν συσταθεί από νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και νομαρχιακά διαμερίσματα περιέρχονται στις περιφέρειες. Εφεξής, η σύσταση αστικής εταιρίας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα από περιφέρειες ή άλλους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιτρέπεται μόνον, εφόσον τούτο προβλέπεται ρητά από ειδική νομοθετική ρύθμιση ή από το κανονιστικό πλαίσιο εθνικών ή

κοινοτικών προγραμμάτων και με την προϋπόθεση της συμβατότητας της δράσης αυτών, με τις εθνικές πολιτικές και την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, εφόσον αφορούν εδαφική συνεργασία.

2. Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή αστικών εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα της περιφέρειας σε προγραμματικές συμβάσεις, εκτός εάν υπάρχει αντίθετη ρητή νομοθετική ρύθμιση.

3. Δεν επιτρέπεται η επιχορήγηση των αστικών εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, εκτός εάν προβλέπεται η επιχορήγηση τέτοιων εταιριών από ειδική νομοθετική διάταξη.

Οι ετήσιες εισφορές, τις οποίες οι περιφέρειες υποχρεούνται να καταβάλλουν ως εταίροι, σύμφωνα με το καταστατικό τους, σε αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στις οποίες συμμετέχουν, δεν θεωρούνται επιχορήγηση. Οποιοδήποτε ποσό έχει καταβληθεί ή καταβάλλεται από περιφέρεια, στο πλαίσιο συμμετοχής της στην καταβολή της ετήσιας εισφοράς προς τις ανωτέρω εταιρίες, δεν συνιστά επιχορήγηση και η καταβολή του είναι νόμιμη.

4. Το προσωπικό προσλαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2190/1994 όπως ισχύουν. Για τη σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 2527/1997, όπως ισχύουν.

5. Η σύναψη συμβάσεων ανάθεσης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών διενεργείται βάσει κανονισμού, ο οποίος καταρτίζεται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας.

6. Οι αστικές εταιρίες τηρούν λογιστικά βιβλία Γ' κατηγορίας με τη διπλογραφική μέθοδο για την οικονομική διοίκηση και τη διαχείριση της περιουσίας τους από την πρώτη διαχειριστική περίοδο, που αρχίζει μετά τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Σε περίπτωση που τα βιβλία αυτά τηρούνται κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του Κ.Β.Σ., υποκαθιστούν την οριζόμενη από τον Κώδικα αυτόν υποχρέωση τήρησης βιβλίων Β' και Γ' κατηγορίας.

Άρθρο 197: Ειδικές ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις των περιφερειών

1. α) Δημιουργείται Μητρώο επιχειρήσεων των περιφερειών, το οποίο περιλαμβάνει στοιχεία, που αφορούν τη σύσταση και λειτουργία των επιχειρήσεων του παρόντος νόμου. Τα ανωτέρω στοιχεία κοινοποιούνται από τις περιφέρειες στην οικεία αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση, η οποία τηρεί σχετική βάση δεδομένων, γνωστοποιούνται δε μετά από έλεγχο της πληρότητάς τους στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

β) Με βάση τα στοιχεία του Μητρώου, η οικεία αποκεντρωμένη κρατική διοίκηση εκδίδει κάθε χρόνο βεβαίωση, η οποία περιέχει τα στοιχεία κάθε περιφερειακής επιχείρησης, που είναι καταχωρημένη στο ανωτέρω Μητρώο. Η βεβαίωση αυτή συνυποβάλλεται στην οικεία Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) μαζί με τη φορολογική δήλωση της επιχείρησης.

γ) Επιχείρηση της περιφέρειας δεν επιτρέπεται να συμμετάσχει σε δημόσιο διαγωνισμό ή να εισπράξει οποιοδήποτε χρηματικό ποσό από περιφέρεια ή φορέα του δημόσιου τομέα, αν δεν υποβάλλει μαζί με τα αναγκαία, κατά περίπτωση, δικαιολογητικά, τη βεβαίωση του προηγούμενου εδαφίου.

δ) Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που εκδίδεται μετά από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών, ορίζονται τα ειδικότερα στοιχεία που γνωστοποιούν οι επιχειρήσεις, ο χρόνος και ο τρόπος υποβολής των στοιχείων και έκδοσης της αντίστοιχης βεβαίωσης, η διαδικασία δημιουργίας και τήρησης του Μητρώου, ο χρόνος έναρξης εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας παραγράφου, καθώς και κάθε ειδικό θέμα αναγκαίο για την εφαρμογή τους. Στα κοινοποιούμενα στοιχεία περιλαμβάνονται οπωσδήποτε οι προσλήψεις προσωπικού που οι περιφερειακές επιχειρήσεις διενεργούν, καθώς και οι συμβάσεις μίσθωσης έργου και ανάθεσης ή ανάληψης έργων, προμηθειών, μελετών και υπηρεσιών, που αυτές συνάπτουν.

2. Δικηγόροι συνδεδεμένοι με την περιφέρεια με σχέση έμμισθης εντολής δεν επιτρέπεται να παρέχουν υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις της, καθ' υπέρβαση της σύμβασης έμμισθης εντολής που έχουν καταρτίσει με την περιφέρεια.

Άρθρο 198: Επιχειρήσεις των καταργούμενων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και νομαρχιακών διαμερισμάτων

Οι περιφέρειες που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη της λειτουργίας τους, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των καταργούμενων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και νομαρχιακών διαμερισμάτων, ως προς τις επιχειρήσεις αυτών. Σε αυτά τα δικαιώματα

και τις υποχρεώσεις περιλαμβάνονται, μέχρι τη λήξη τους, και οι συμβάσεις μίσθωσης έργου, καθώς και οι συμβάσεις εργασίας αορίστου και ορισμένου χρόνου.

Άρθρο 199: Μεταβατικές ρυθμίσεις για τις περιφερειακές επιχειρήσεις - Μετατροπή - Λύση επιχειρήσεων

1. Από την έναρξη λειτουργίας των περιφερειών, υφιστάμενες αμιγείς επιχειρήσεις των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και διαμερισμάτων που καταργούνται, λύνονται και τίθενται σε εκκαθάριση. Η εκπλήρωση των σκοπών των επιχειρήσεων που λύνονται γίνεται είτε από επιχειρήσεις στις οποίες μετέχει η περιφέρεια είτε από την ίδια την περιφέρεια με αντίστοιχη αναδοχή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους. Αμιγείς επιχειρήσεις οι οποίες εκτελούν προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεχίζουν τη λειτουργία τους μέχρι την ημερομηνία λήξης της εκτέλεσης των προγραμμάτων αυτών.

Για τη λύση των ανωτέρω επιχειρήσεων η σχετική απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου λαμβάνεται εντός εξαμήνου από την εγκατάσταση των νέων περιφερειακών αρχών.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζεται η διαδικασία λύσης και εκκαθάρισης των επιχειρήσεων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

3. Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των αμιγών επιχειρήσεων που λύνονται, μεταφέρεται, στην επιχείρηση που αναλαμβάνει τους σκοπούς της ή στην περιφέρεια και κατατάσσεται σε αντίστοιχες θέσεις με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου μετά από εισήγηση της εκτελεστικής επιτροπής.

4. Το μεταφερόμενο προσωπικό κατατάσσεται σε προσωποπαγείς θέσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, αντίστοιχης εκπαιδευτικής βαθμίδας και αντίστοιχης ή παρεμφερούς ειδικότητας, διέπεται δε, ως προς τους όρους και το ύψος της αμοιβής της εργασίας του, από τα ισχύοντα εκάστοτε για το προσωπικό των φορέων, στους οποίους μεταφέρονται. Η πράξη κατάταξης του προσωπικού εκδίδεται από το αρμόδιο για το διορισμό όργανο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο χρόνος υπηρεσίας του προσωπικού στις επιχειρήσεις από τις οποίες μεταφέρεται λαμβάνεται υπόψη για όλες τις μισθολογικές και ασφαλιστικές συνέπειες.

5. Τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) που έχουν συσταθεί από τις καταργούμενες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και έχουν πιστοποιηθεί ως τέτοια κατά την οικεία νομοθεσία, περιέρχονται αυτοδικαίως στις οικείες περιφέρειες, από την έναρξη της λειτουργίας τους. Τα ανωτέρω Κ.Ε.Κ. συνεχίζουν να λειτουργούν με τη μορφή σύμφωνα με την οποία ιδρύθηκαν, μέχρι τη λήξη του χρόνου που προβλέπεται στη συστατική τους πράξη, χωρίς δυνατότητα ανανέωσης. Εξακολουθούν να διέπονται από τις ιδρυτικές τους διατάξεις, τους όρους του καταστατικού τους και τις ρυθμίσεις του παρόντος νόμου. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν προβλέπεται στη συστατική τους πράξη συγκεκριμένος χρόνος λειτουργίας, αυτός λήγει με την πάροδο εικοσαετίας από την έναρξη ισχύος του παρόντος.

6. Για το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των Κ.Ε.Κ., που έχουν συσταθεί από τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση ή στα οποία συμμετέχουν, κατά πλειοψηφία, φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και τα οποία συγχωνεύονται, λύνονται ή εξαντλείται ο χρόνος λειτουργίας τους κατά τη συστατική τους πράξη, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 3 και 4 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 200: Ιδρύματα

1. Τα νομαρχιακά ιδρύματα που είχαν συσταθεί από τις καταργούμενες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα καταργούμενα νομαρχιακά διαμερίσματα, περιέρχονται αυτοδικαίως στην οικεία περιφέρεια από την έναρξη της λειτουργίας της.

2. Οι περιφέρειες που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο, υπεισέρχονται αυτοδικαίως, από την έναρξη λειτουργίας τους, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και διαμερισμάτων που καταργούνται και βρίσκονται μέσα στα διοικητικά τους όρια ως προς τα νομαρχιακά ιδρύματα. Σε αυτά τα δικαιώματα και υποχρεώσεις συμπεριλαμβάνονται και όσα προκύπτουν από συμβάσεις που έχουν συναφθεί με το προσωπικό τους μέχρι τη λήξη τους.

3. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των νομαρχιακών ιδρυμάτων που περιέρχονται αυτοδικαίως στην οικεία περιφέρεια, καθίσταται αυτοδικαίως προσωπικό των ιδρυμάτων αυτών, με την ίδια σχέση εργασίας.

Άρθρο 201: Νομικά πρόσωπα καταργούμενων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και νομαρχιακών διαμερισμάτων

1. Τα νομαρχιακά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που είχαν συσταθεί από τις καταργούμενες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και διαμερίσματα, καταργούνται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας των περιφερειών. Το Νομαρχιακό Λιμενικό Ταμείο Λάρισας και το Νομαρχιακό Λιμενικό Ταμείο Θεσσαλονίκης καταργούνται και το σύνολο των αρμοδιοτήτων τους μεταφέρεται σε αυτοτελείς υπηρεσίες των αντίστοιχων δήμων, με την ονομασία «Λιμενικό Γραφείο», οι οποίες λειτουργούν σύμφωνα με τις αντίστοιχες διατάξεις περί λιμενικών γραφείων του άρθρου 28 του ν. 2738/1999. Οι αντίστοιχοι δήμοι υπεισέρχονται αυτοδικαίως σε όλα τα κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, πόρους, δικαιώματα και εν γένει υποχρεώσεις των λιμενικών ταμείων που καταργούνται. Για το προσωπικό των ανωτέρω λιμενικών ταμείων εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 257 παράγραφος 2 και επόμενες του παρόντος.
2. Οι περιφέρειες, που συστήνονται με τον παρόντα νόμο, υπεισέρχονται αυτοδικαίως, από την έναρξη της λειτουργίας τους, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και διαμερισμάτων που καταργούνται, ως προς τα νομαρχιακά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.
3. Η κυριότητα και κάθε άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί του συνόλου της κινητής και ακίνητης περιουσίας των ανωτέρω νομικών προσώπων που καταργούνται, περιέρχεται στις οικείες περιφέρειες. Για καθένα από τα ακίνητα που περιέρχεται στην περιουσία της περιφέρειας, το περιφερειακό συμβούλιο καταρτίζει σχετική πράξη από την οποία προκύπτει η ταυτότητα του ακινήτου. Η πράξη αυτή αποτελεί μεταγραφτέο τίτλο και καταχωρίζεται ατελώς στα οικεία βιβλία των Υποθηκοφυλακείων. Οι ιδιωτικές περιουσίες που έχουν περιέλθει στις οικείες περιφέρειες εξακολουθούν να διατίθενται αποκλειστικά για το σκοπό, για τον οποίο αφιερώθηκαν.
4. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των καταργούμενων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου καθίσταται αυτοδικαίως προσωπικό της οικείας περιφέρειας, με την ίδια σχέση εργασίας και κατατάσσεται σε αντίστοιχες, κατά κατηγορία ή εκπαιδευτική βαθμίδα και κλάδο ή ειδικότητα, κενές οργανικές θέσεις και αν δεν υφίστανται τέτοιες, σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις, που καταργούνται κατά την αποχώρηση του υπαλλήλου. Η κατάταξη γίνεται με απόφαση του αρμόδιου για το διορισμό οργάνου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Από την κατάταξή του, το προσωπικό υπάγεται στο υπηρεσιακό και μισθολογικό καθεστώς που ισχύει για το αντίστοιχο προσωπικό της περιφέρειας. Τυχόν επιπλέον τακτικές αποδοχές, καθώς και τα πάσης φύσεως επιδόματα διατηρούνται ως προσωπική διαφορά.
5. Το προσωπικό που μεταφέρεται στην περιφέρεια μπορεί να διατηρήσει το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς, στο οποίο υπαγόταν πριν από την κατάταξή του στην περιφέρεια, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 17 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006.

Άρθρο 202: Δίκτυα περιφερειών

1. Δύο ή περισσότερες περιφέρειες με κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να συνιστούν δίκτυα κατά τις διατάξεις του άρθρου 203 του παρόντος με τη μορφή αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθρου 741 του ΑΚ, για τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα και τη συνεργασία με αντίστοιχα δίκτυα του εξωτερικού ή και για άλλες δράσεις.
2. Τα ανωτέρω δίκτυα συστήνονται με αποφάσεις των οικείων συμβουλίων των συμμετεχόντων περιφερειών και λειτουργούν σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 741 του ΑΚ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 196 του παρόντος.
3. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών του δικτύου μπορούν να συμμετέχουν σε αυτό κοινωνικοί φορείς με σκοπούς αντίστοιχους με αυτούς του δικτύου, καθώς και πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα.
4. Με το καταστατικό τους καθορίζονται οι πόροι, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών, η διοίκησή τους και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τη λειτουργία τους.

Άρθρο 203: Διεθνείς συνεργασίες περιφερειών

1. Οι περιφέρειες μπορούν να συνεργάζονται με αντίστοιχους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και με λοιπούς φορείς της αλλοδαπής, στο πλαίσιο πάντοτε των αρμοδιοτήτων τους και με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας:

α) Σε διεθνές επίπεδο, για την προαγωγή και διευκόλυνση της διακρατικής, διαπεριφερειακής, διασυνοριακής και εδαφικής συνεργασίας με τη συμμετοχή τους σε δίκτυα κρατικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών και σε λοιπούς διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς.

β) Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με τη συμμετοχή τους σε δίκτυα, προγράμματα, δράσεις και πρωτοβουλίες των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης και σε λοιπούς ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

2. Οι περιφέρειες, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και των ρυθμίσεων της προηγούμενης παραγράφου, μπορούν να συνάπτουν συμφωνίες ή να συστήνουν δίκτυα για την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής τους.

3. Οι περιφέρειες μπορούν να συμμετέχουν σε Ευρωπαϊκούς Ομίλους Εδαφικής Συνεργασίας (Ε.Ο.Ε.Σ.), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο εθνικό και κοινοτικό δίκαιο και με τις διατάξεις του άρθρου 22 του ν. 3613/2007 (ΦΕΚ 263 Α').

4. Για τη συμβατότητα όλων των ανωτέρω δράσεων των περιφερειών με τις εθνικές πολιτικές, την εθνική και κοινοτική νομοθεσία, σε σχέση με το εύρος των αρμοδιοτήτων τους και με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, απαιτείται η προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 4 παρ. 2β του ν. 3345/2005 (ΦΕΚ 138 Α'), όπως κάθε φορά ισχύει.

5. Για την υλοποίηση των συνεργασιών των ανωτέρω παραγράφων, οι περιφέρειες μπορούν να προβλέπουν σχετική πίστωση στον κωδικό αριθμό εξόδων του προϋπολογισμού τους.

6. Οι αρχές των περιφερειών εκπροσωπούνται στην αντιπροσωπευτική συνέλευση της Επιτροπής των Περιφερειών και στο Κογκρέσο Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης, σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού και του εθνικού δικαίου.

ΜΕΡΟΣ Δ': ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΟΙ ΔΗΜΟΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Άρθρο 204: Αρμοδιότητες νησιωτικών δήμων

Στους δήμους των περιφερειών Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ιονίου μεταφέρονται, πλέον των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 94, οι εξής αρμοδιότητες των καταργούμενων οικείων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων:

Α. Από τον τομέα Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Αλιείας:

1. Η προστασία της γεωργικής γης από άλλες χρήσεις και ιδιαίτερα αυτής με υψηλή παραγωγικότητα.

2. Η γνωμοδότηση για το ετήσιο πρόγραμμα δασοπονίας στα όρια του δήμου που καταρτίζουν οι οικείες δασικές υπηρεσίες.

3. Η εισήγηση για σύσταση, κατάργηση και συγχώνευση των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων.

4. Η τήρηση μητρώου αγροτών και αγροτικών εκμεταλλεύσεων, με βάση το μητρώο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

5. Η προώθηση της συγκρότησης ομάδων παραγωγών και η στήριξή τους για την αντιμετώπιση οικονομικών και διαρθρωτικών θεμάτων σύμφωνα με την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.

6. Η αντιμετώπιση των τεχνικών, οικονομικών και διαρθρωτικών προβλημάτων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

7. Ο καθορισμός ζωνών προστασίας και η καταστροφή σε αυτές των παρανόμων καλλιεργειών.

8. Η χορήγηση αδειών αναφύτευσης αμπελώνων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

9. Η παρακολούθηση και ο έλεγχος της διακίνησης οίνου.

10. Η μέριμνα για την παροχή του απαραίτητου άνοσου πολλαπλασιαστικού υλικού αμπέλου εγκατάστασης και εμβολιοληψίας.

11. Η μίσθωση, με δημοπρασία, των ιχθυοτρόφων υδάτων, εν γένει, ο καθορισμός της προστατευτικής ζώνης περίξ του τοποθετουμένου αλιευτικού εργαλείου, σε θαλάσσιους παραλιακούς χώρους (άρθρο 38 παράγραφοι 1, 3 εδάφια 2 και 4 του ν.δ. 420/1970).

12. Η παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων των συμβάσεων εκμίσθωσης υπό του δημοσίου, των ιχθυοτρόφων υδάτων (π.δ. 915/1981 άρθρο 8 παρ. 2ε (γγ), ΦΕΚ 232 Α', ν. 992/1979 άρθρο 38, ΦΕΚ 280 Α').

13. Η υποβολή αιτήματος προς παροχή γνώμης του Γενικού Επιτελείου Στρατού για τον καθορισμό των όρων των συμβάσεων εκμίσθωσης των εφαπτόμενων των συνόρων λιμνών ή ιχθυοτρόφων υδάτων (άρθρο 42 παρ. 1 του ν.δ. 420/1970).

14. Η απόφαση μονομερούς λύσης της σύμβασης μίσθωσης ιχθυοτροφείου σε περίπτωση εκτέλεσης έργων (άρθρα 43 και 59 του ν.δ. 420/1970).
 15. Ο καθορισμός προστατευτικής ζώνης εκμισθουμένου ιχθυοτροφείου (άρθρο 44 παράγραφοι 1 και 2 του ν.δ. 420/1970).
 16. Η απόφαση επιβολής ποινών και αποβολής ελεύθερων αλιέων από μίσθιο, συνεπεία, αλιευτικής παράβασης (άρθρο 44 παρ. 4 του ν.δ. 420/1970).
 17. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης συσκευαστηρίων νωπών αλιευμάτων και εργαστηρίων συσκευασίας και μεταποίησης κατεψυγμένων αλιευμάτων.
 18. Η απόφαση αυξομείωσης των συμβατικών δόσεων μίσθωσης ιχθυοτροφείου σε ιδιώτες (άρθρο 46 παρ. 1 του ν.δ. 420/1970).
 19. Η απόφαση μείωσης ή πλήρους απαλλαγής από το συμβατικό μίσθωμα, λόγω αδυναμίας αλιευτικής εκμετάλλευσης (άρθρο 47 παρ. 1 του ν.δ. 420/1970).
 20. Η απόφαση για τη λύση μίσθωσης ιχθυοτροφείου (άρθρο 47 παρ. 2 του ν.δ. 420/1970).
 21. Η απόφαση για την παράταση της μίσθωσης ιχθυοτροφείου (άρθρο 47 παρ. 3 του ν.δ. 420/1970).
 22. Η απόφαση εκμίσθωσης ιχθυοτροφείου χωρίς δημοπρασία σε αλιευτικούς συνεταιρισμούς, η υπογραφή της σχετικής σύμβασης και ο καθορισμός του μισθώματος (άρθρα 50 παράγραφοι 1 και 3 και 51 του ν.δ. 420/1970).
 23. Η γνωμοδότηση για την παραχώρηση, μίσθωση και αναμίσθωση υδάτινων εκτάσεων για την ίδρυση επέκταση και μετεγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντατικής ή ημιεντατικής μορφής των ιχθυοτρόφων υδάτων, καθώς και για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας τους.
 24. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιεργειών (άρθρο 4 του ν.1650/1986, ΦΕΚ 160 Α').
 25. Ο χαρακτηρισμός ως γεωργικών επιχειρήσεων βιοτεχνικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων που αφορούν υδατοκαλλιεργητικές εκμεταλλεύσεις.
 26. Ο καθορισμός της χωρικής περιφέρειας κάθε ιχθυόσκαλας (ν.δ. 420/1970 άρθρο 22 παρ.1).
 27. Η ίδρυση ιχθυοσκαλών και ο καθορισμός της έδρας αυτών.
 28. Η παρακολούθηση της ρύπανσης και της μόλυνσης του υδάτινου περιβάλλοντος, η κατάρτιση μελετών και η εφαρμογή προγραμμάτων διαχείρισης και ανάπτυξης που έχουν σχέση με την αλιεία, τις υδατοκαλλιέργειες και την εν γένει αξιοποίηση των αλιευτικών πόρων.
- Β. Από τους τομείς Φυσικών Πόρων, Ενέργειας και Βιομηχανίας:
1. Η χορήγηση άδειας πωλητή πετρελαιοειδών προϊόντων για θέρμανση, για διανομή και εμφιάλωση υγραερίου, καθώς και η επιβολή κυρώσεων σε εταιρίες εμπορίας με εγκαταστάσεις αποθήκευσης και διακίνησης υγρών καυσίμων, υγραερίων, λιπαντικών και ασφάλτου, σε μονάδες εμφιάλωσης υγραερίου και στους πωλητές πετρελαίου θέρμανσης.
 2. Η υλοποίηση των προγραμμάτων υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και η παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των αναπτυξιακών προγραμμάτων και σχεδίων αρμοδιότητας του οικείου Υπουργείου.
 3. Η υλοποίηση προγραμμάτων αξιοποίησης των ήπιων μορφών ενέργειας.
 4. Η χορήγηση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας εφεδρικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής σε ιδιώτες.
 5. Η τήρηση και η ενημέρωση του ηλεκτρονικού ειδικού μητρώου των επιχειρήσεων ναυπήγησης, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης πλοίων, η εγγραφή στο ειδικό μητρώο και η διαγραφή από το μητρώο αυτό των ανωτέρω επιχειρήσεων, καθώς και η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η επιβολή σε αυτές των προβλεπόμενων κυρώσεων.
 6. Η ενημέρωση των επενδυτών σε θέματα ίδρυσης επιχειρήσεων, αναπτυξιακών προγραμμάτων, δικαιολογητικών και διαδικασιών προκειμένου να χορηγηθούν οι απαιτούμενες άδειες και οι επί μέρους εγκρίσεις.
 7. Η συνεργασία με τους αρμόδιους συλλογικούς φορείς και τα επιμελητήρια για την εξέταση θεμάτων τα οποία αφορούν στην αδειοδότηση και στη λειτουργία των μεταποιητικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών, στην υπαγωγή των ανωτέρω επιχειρηματικών μονάδων σε αναπτυξιακά προγράμματα και σχέδια και γενικά στη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
 8. Ο έλεγχος της διαχείρισης υπόγειων και επιφανειακών αρδευτικών υδάτων.
 9. Ο έλεγχος της εκτέλεσης εργασιών για την ανεύρεση υπόγειων υδάτων και έργων αξιοποίησης υδάτινων πόρων.
 10. Η εξέταση αιτήσεων για τη χορήγηση αδειών χρήσης νερού και εκτέλεσης έργων αξιοποίησης υδάτινων πόρων.
- Γ. Από τους τομείς Απασχόλησης, Εμπορίου και Τουρισμού:

1. Η εξαίρεση επιχειρήσεων, εκμεταλλεύσεων, υπηρεσιών ή εργασιών γενικά από τις διατάξεις περί ανάπαυσης την Κυριακή και τις λοιπές ημέρες αργίας. Η εξαίρεση από την εκ περιτροπής Κυριακή αργία των εστιατορίων, ζαχαροπλαστείων, καφενείων, που λειτουργούν ως εξοχικά. Η χορήγηση αναπληρωματικής ανάπαυσης των μισθωτών σε άλλη ημέρα, εκτός από την Κυριακή. Η επέκταση της ανάπαυσης την Κυριακή και τις ημέρες αργίας.

2. Η έκδοση απόφασης, όταν λόγω ειδικών κλιματολογικών συνθηκών καθυστερεί η έναρξη της τυροκομικής περιόδου, με την οποία καθορίζεται η έναρξή της, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες του δήμου, χωρίς αυτή να είναι δυνατόν να υπερβεί το πεντάμηνο.

3. Η διατύπωση γνώμης για την ίδρυση Εμπορευματικού Κέντρου.

4. Ο έλεγχος τιμών, η επάρκεια και ομαλή λειτουργία της αγοράς, καθώς και ο έλεγχος της κανονικότητας των τιμών παρεχόμενων υπηρεσιών.

Δ. Από τους Τομείς Μεταφορών και Επικοινωνιών:

1. Ο καθορισμός των υπεραστικών γραμμών λεωφορείων, της αφετηρίας, της διαδρομής, των στάσεων και του τέρματος κάθε λεωφορειακής γραμμής Κ.Τ.Ε.Λ. εντός του νησιού, καθώς και ο καθορισμός των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών αστικών και υπεραστικών γραμμών.

2. Ο καθορισμός του ελάχιστου αριθμού των υποχρεωτικών δρομολογίων κοινών, ταχέων και υπερταχέων του Κ.Τ.Ε.Λ. και η κατανομή αυτών ανά 24ωρο, μετά από εισήγηση του Κ.Τ.Ε.Λ., καθώς και ο καθορισμός του ύψους κομίστρου στα όρια ευθύνης κάθε Κ.Τ.Ε.Λ..

3. Ο καθορισμός κομίστρων υπεραστικών φορέων παροχής συγκοινωνιακού έργου, με βάση τις ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 10 του ν. 2963/2001.

4. Η ανάκληση άδειας κυκλοφορίας υπεραστικού λεωφορείου από τον κύκλο εργασίας μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος.

5. Η συγκρότηση του Πειθαρχικού Συμβουλίου επιβολής κυρώσεων σε φορείς παροχής συγκοινωνιακού έργου και σε ιδιοκτήτες λεωφορείων.

6. Ο καθορισμός του αριθμού των νέων επιβατηγών δημόσιας χρήσης αυτοκινήτων με ή χωρίς μετρητή, που είναι αναγκαίος για την αντιμετώπιση των σχετικών μεταφορικών αναγκών του δήμου.

7. Η ανάθεση της εκμετάλλευσης νέας υπεραστικής γραμμής στην περίπτωση που η μέση πληρότητα των πρώτων 6 μηνών λειτουργίας και εκμετάλλευσης της γραμμής από το Κ.Τ.Ε.Λ., στο οποίο έχει χορηγηθεί η άδεια, αποδεικνύεται ότι είναι κατώτερη του 20%, το Κ.Τ.Ε.Λ. αρνηθεί την εκμετάλλευση της γραμμής και υπό την προϋπόθεση ότι αυτό δεν έχει αρνηθεί την πρόταση για κάλυψη των απωλειών εσόδων σε ποσοστό 20%.

8. Η έκδοση απόφασης για την αλλαγή έδρας επιβατηγών οχημάτων δημόσιας χρήσης, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 3109/2003 (ΦΕΚ 38 Α').

Ε. Από τους Τομείς Έργων, Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος:

1. Η κατασκευή, η συντήρηση και ανακαίνιση των οδών των οποίων η συντήρηση ανήκει κατά την ψήφιση του παρόντος στην αρμοδιότητα της κρατικής περιφέρειας και των αντίστοιχων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

2. Η μελέτη των έργων συντήρησης και βελτίωσης των οδών των οποίων η συντήρηση ανήκει κατά την ψήφιση του παρόντος στην αρμοδιότητα της κρατικής περιφέρειας και των αντίστοιχων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

3. Η ευθύνη τήρησης και παρακολούθησης της διαδικασίας κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης για εκτέλεση δημοσίων έργων.

4. Ο καθαρισμός και η αστυνόμευση των ρεμάτων και των απαλλοτριώσεων χώρων παρά τα ρέματα.

ΣΤ. Η συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθώς και με το Ε.Κ.Α.Β. για την αρτιότερη οργάνωση της αερομεταφοράς ασθενών, περιλαμβανομένης και της δυνατότητας χρήσης ιδίου μέσου.

Ζ. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, είναι δυνατή η μεταβίβαση άσκησης κατηγορίας ή μεμονωμένων αρμοδιοτήτων των προηγούμενων παραγράφων σε δήμους νησιών που περιλαμβάνονται και σε άλλες περιφέρειες, πέραν των αναφερομένων στο άρθρο αυτό, ύστερα από αίτημα του οικείου δημοτικού συμβουλίου και γνώμη του αντίστοιχου περιφερειακού. Με το ίδιο διάταγμα ρυθμίζεται η απόδοση των αντίστοιχων οικονομικών πόρων και καθορίζεται κάθε θέμα σχετικό με την άσκηση των ανωτέρω αρμοδιοτήτων.

Άρθρο 205: Αρμοδιότητες νησιωτικών περιφερειών

1. Οι περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ιονίου είναι αρμόδιες και για το σχεδιασμό, την έγκριση και την παρακολούθηση των σχεδίων των ενδοπεριφερειακών συγκοινωνιών.
2. Οι αρμοδιότητες της προηγούμενης παραγράφου ασκούνται από τις περιφέρειες από την 1.7.2011.
3. Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών ρυθμίζεται η απόδοση των ανάλογων οικονομικών πόρων για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στην παράγραφο 1.
4. Ειδικά η Διεύθυνση Τεχνικών Έργων της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι αρμόδια για την εκτέλεση έργων και μελετών για τους δήμους της περιφέρειας με πληθυσμό μέχρι 4.000 κατοίκους, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα στον Περιφερειάρχη από τον οικείο δήμο, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.

Άρθρο 206: Τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων

1. Η έναρξη άσκησης των πρόσθετων αρμοδιοτήτων, που απονέμονται στους δήμους, με το άρθρο 204, πραγματοποιείται από 1ης Ιανουαρίου 2013. Μέχρι 31.12.2012 οι αρμοδιότητες του άρθρου 204 ασκούνται από την περιφέρεια.
2. Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών ρυθμίζεται η απόδοση των ανάλογων οικονομικών πόρων για την άσκηση των μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων του άρθρου 204.
3. Οι μεγαλύτεροι σε πληθυσμό δήμοι των περιφερειακών ενοτήτων των περιφερειών του άρθρου 204 υποχρεούνται να παρέχουν πλήρη διοικητική υποστήριξη στους λοιπούς δήμους της περιφερειακής ενότητας, που δεν διαθέτουν την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή και το απαραίτητο προσωπικό για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται σε αυτούς με τον παρόντα νόμο. Αποφασιστικές ή γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, οι οποίες παρέχονται από την κείμενη νομοθεσία στα μονομελή ή συλλογικά αιρετά όργανα ασκούνται από τον οικείο δήμο. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζεται ο μεγαλύτερος σε πληθυσμό δήμος της περιφερειακής ενότητας, μετά από προηγούμενη εισήγηση του εξυπηρετούμενου δήμου, που παρέχεται εντός μηνός αφότου ζητηθεί και ρυθμίζεται κάθε ειδικό, τεχνικό και λεπτομερειακό ζήτημα, το οποίο σχετίζεται με την άσκηση των αρμοδιοτήτων και την παροχή διοικητικής υποστήριξης.
4. Οι δήμοι του άρθρου 204 που αποκτούν το απαραίτητο προσωπικό και την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή για την άσκηση των πρόσθετων αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται σε αυτούς με τον παρόντα νόμο υποβάλλουν σχετικό αίτημα εξαιρέσής τους από την εφαρμογή της παραγράφου 3 προς τον οικείο Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Το σχετικό αίτημα υποβάλλεται μετά από απόφαση που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του οικείου δημοτικού συμβουλίου. Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, εφόσον διαπιστώσει την τήρηση της ανωτέρω διαδικασίας και το αιτιολογημένο του αιτήματος, εκδίδει σχετική διαπιστωτική απόφαση.
5. Νησιωτικοί δήμοι μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις διαδημοτικής συνεργασίας, καθώς και συμβάσεις διαβαθμιδικής συνεργασίας, κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 99 του παρόντος, με δήμους άλλης περιφέρειας, καθώς και με περιφέρειες διάφορες εκείνων στις οποίες ανήκουν οι ίδιοι.
6. Στους νησιωτικούς δήμους Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίου οι διατάξεις των παραγράφων 4 έως 9 του άρθρου 104 του παρόντος εφαρμόζονται στο πλαίσιο λειτουργίας ενός ΦΟ.Δ.Σ.Α. ανά περιφερειακή ενότητα. Σε περίπτωση κατά την οποία τα όρια της περιφερειακής ενότητας συμπίπτουν με τα όρια ενός δήμου, ο ΦΟ.Δ.Σ.Α. λειτουργεί ως Ν.Π.Δ.Δ. του δήμου.
7. Αμιγείς δημοτικές επιχειρήσεις σε νησιωτικούς δήμους, με σκοπό την εκτέλεση συγκοινωνιακού έργου συνεχίζουν να λειτουργούν μέχρι την προσαρμογή τους σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Δ.Κ..

Άρθρο 207: Νησιωτικές Δημοτικές Κοινότητες

1. Στα συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 2 του παρόντος προεδρεύει ο αρμόδιος για τη δημοτική κοινότητα αντιδήμαρχος χωρίς δικαίωμα ψήφου.
2. Ο αρμόδιος για τη δημοτική κοινότητα αντιδήμαρχος, πλέον των αρμοδιοτήτων του ως προέδρου της δημοτικής κοινότητας, ασκεί, κατά τόπον, τις αρμοδιότητες της χορήγησης των αδειών καταστημάτων και επιχειρήσεων αρμοδιότητας του δήμου, της έκδοσης πιστοποιητικών προσωπικής και οικογενειακής

κατάστασης των δημοτών και της έκδοσης βεβαιώσεων μόνιμης κατοικίας. Ασκεί επίσης και κάθε άλλη αρμοδιότητα που του μεταβιβάζει ο δήμαρχος.

Άρθρο 208: Ερευνητικό Ινστιτούτο Νησιωτικής Πολιτικής

1. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων συνιστάται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία Ερευνητικό Ινστιτούτο Νησιωτικής Πολιτικής και καθορίζονται οι πόροι, η διοίκηση και η έδρα του. Το νομικό αυτό πρόσωπο υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Το Ινστιτούτο ενεργεί ως σύμβουλος του κράτους και της αυτοδιοίκησης για τα θέματα χάραξης και άσκησης πολιτικών ως προς τις νησιωτικές περιοχές και συνεργάζεται με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ημεδαπής και της αλλοδαπής, καθώς και με ομοειδούς αντικειμένου Ινστιτούτα της αλλοδαπής. Για το σκοπό αυτόν συντάσσει και υποβάλλει ετήσια έκθεση απολογισμού της δράσης του στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων.

2. Ειδικότεροι σκοποί του Ινστιτούτου Νησιωτικής Πολιτικής είναι η έρευνα και η εκπόνηση μελετών για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών.

Άρθρο 209: Τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων στους ορεινούς δήμους

Η διαδικασία του άρθρου 206 παράγραφος 4 εφαρμόζεται και για τους ορεινούς δήμους, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 του παρόντος. Η διοικητική υποστήριξη παρέχεται από τον εγγύτερο μη ορεινό δήμο, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

ΜΕΡΟΣ Ε΄: ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Άρθρο 210: Μητροπολιτικές λειτουργίες

Ι. Η μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής και η μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ασκούν πλέον των αρμοδιοτήτων του άρθρου 186 και αρμοδιότητες μητροπολιτικού χαρακτήρα, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος και του προϋπολογισμού που καταρτίζονται από το περιφερειακό συμβούλιο. Οι λειτουργίες μητροπολιτικού χαρακτήρα αφορούν τους τομείς περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής, χωρικού σχεδιασμού και αστικών αναπλάσεων, μεταφορών και συγκοινωνιών, πολιτικής προστασίας και ασφάλειας, που υπερβαίνουν τα διοικητικά όρια δήμου και είναι οι εξής:

Α. Τομέας περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η εξειδίκευση των κατευθυντήριων γραμμών περιβαλλοντικής πολιτικής σε επίπεδο μητροπολιτικής περιφέρειας.

2. Ο σχεδιασμός της διαχείρισης στερεών αποβλήτων σε επίπεδο περιφέρειας.

3. Η εκπόνηση στρατηγικών σχεδίων, προγραμμάτων και μελετών για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου.

4. Η διαχείριση των μητροπολιτικού χαρακτήρα πάρκων και των υπερτοπικών χώρων πρασίνου, όπως οριοθετούνται από την κείμενη νομοθεσία. Η διαχείριση αυτή ασκείται εντός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος και δεν θίγει δικαιώματα δήμων επί επιτρεπτών, κατά την κείμενη νομοθεσία, χρήσεων, εντός των ανωτέρω πάρκων και χώρων πρασίνου.

5. Ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός διαχείρισης και η εποπτεία των ορεινών όγκων της Αττικής και Θεσσαλονίκης, με εξαίρεση τους εθνικούς δρυμούς και τα εθνικά πάρκα.

6. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων για: α) έργα και δραστηριότητες μητροπολιτικής και διαδημοτικής εμβέλειας και β) έργα που πραγματοποιούνται από τις υπηρεσίες της μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης.

7. Ο έλεγχος της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και η επιβολή κυρώσεων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που προκαλούν οποιαδήποτε ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή παραβαίνουν τις ισχύουσες διατάξεις.

8. Ο συντονισμός των ενεργειών για την παρακολούθηση και προστασία του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου ο φυσικός αποδέκτης, οι προστατευ-τέοι φυσικοί πόροι, οι ρυπαίνουσες δραστηριότητες ή οι ενδεικνυόμενες λύσεις παρουσιάζουν διαδημοτικό χαρακτήρα.

9. Οι αρμοδιότητες για τα έργα του άρθρου 16 του π.δ. 69/1988.

10. Η εποπτεία του Οργανισμού Λαϊκών Αγορών Αθήνας - Πειραιά, κατά το άρθρο 6 του ν. 3190/2003 και η εποπτεία του Οργανισμού Λαϊκών Αγορών Θεσσαλονίκης, κατά το άρθρο 8 του ν. 3190/2003, αντίστοιχα.

11. Η συνδρομή στο έργο του Ε.Φ.Ε.Τ. και η διενέργεια ελέγχων ή άλλων πράξεων, που ζητούν τα εντεταλμένα όργανα του Ε.Φ.Ε.Τ. και σύμφωνα με τις οδηγίες τους.

Β. Τομέας χωρικού σχεδιασμού και αστικών αναπλάσεων, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η εξειδίκευση των γενικών κατευθύνσεων και η έκδοση οδηγιών στα θέματα πολεοδομικού σχεδιασμού οικιστικής πολιτικής και κατοικίας, καθώς και οικοδομικού και κτιριοδομικού κανονισμού.

2. Η εξειδίκευση των στρατηγικών κατευθύνσεων για το χωροταξικό σχεδιασμό σε επίπεδο μητροπολιτικής περιφέρειας.

3. Η προώθηση προγραμμάτων, έργων και αναπλάσεων μητροπολιτικής και υπερτοπικής σημασίας.

4. Η εποπτεία και ο έλεγχος εφαρμογής της νομοθεσίας για τη διαφημιστική προβολή στο οδικό δίκτυο της μητροπολιτικής περιοχής.

Γ. Τομέας μεταφορών και συγκοινωνιών, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η εκπόνηση μελετών, προγραμμάτων και σχεδίων συγκοινωνιακών έργων.

2. Η κατασκευή συγκοινωνιακών έργων και οι εργασίες συντήρησης συγκοινωνιακών έργων μητροπολιτικού επιπέδου.

3. Ο συντονισμός των φορέων που λειτουργούν σε επίπεδο μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης και παρέχουν συγκοινωνιακές υπηρεσίες, στο πλαίσιο λειτουργίας της αντίστοιχης μητροπολιτικής επιτροπής.

4. Η επί τόπου εφαρμογή των μελετών, η συμπλήρωση και προσαρμογή μελετών συγκοινωνιακών έργων, καθώς και η κατάρτιση συμπληρωματικών μελετών συγκοινωνιακών έργων.

5. Η εκπόνηση ή ανάθεση εκπόνησης κυκλοφοριακών μελετών, καθώς και ο έλεγχος, από κυκλοφοριακής απόψεως, των μελετών αυτών.

6. Ο συντονισμός και η εποπτεία συγκοινωνιακών έργων που εκτελούνται στα όρια της μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης.

7. Η μελέτη των εργασιών σήμανσης, σηματοδότησης και ηλεκτροφωτισμού του επαρχιακού οδικού δικτύου.

8. Η εκτέλεση ή η επίβλεψη εκτέλεσης των εργασιών σήμανσης, σηματοδότησης, ως και ηλεκτροφωτισμού του επαρχιακού οδικού δικτύου.

9. Η συγκέντρωση και η εισήγηση για την κατάρτιση προσχεδίων προγραμμάτων εκτέλεσης έργων του άρθρου 6 παρ. 3α του ν. 2503/1997.

10. Οι αρμοδιότητες για τα έργα του άρθρου 15 του π.δ. 69/1988.

11. Ο καθορισμός του εξωτερικού χρωματισμού των ΤΑΞΙ.

Δ. Τομέας πολιτικής προστασίας και ασφάλειας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

1. Η εκπόνηση σχεδίων έκτακτης ανάγκης.

2. Η συγκρότηση και λειτουργία συντονιστικού μητροπολιτικού οργάνου για την πρόληψη και αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.

3. Η διαχείριση και εφαρμογή προγραμμάτων πολιτικής προστασίας.

4. Ο σχεδιασμός των αναδασώσεων και της αντιχειμαρρικής προστασίας και η μέριμνα για την κατάρτιση πολυετών προγραμμάτων περιφερειακού επιπέδου.

5. Η μέριμνα για το σχεδιασμό της αντιπυρικής προστασίας και η οργάνωση της αρωγής και συνεργασίας των εμπλεκόμενων κρατικών και άλλων φορέων και των Ο.Τ.Α. στο έργο της καταστολής των δασικών πυρκαγιών.

ΙΙ. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού μπορεί να μεταβιβάζονται στη μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής, καθώς και στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας για τη μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης, μετά από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών, επιπλέον αρμοδιότητες οι οποίες συνάπτονται με τους ανωτέρω τομείς αρμοδιοτήτων και αφορούν περιφερειακές ή τοπικές υποθέσεις, ασκούνται δε από Υπουργείο ή αυτοτελή αποκεντρωμένη δημόσια υπηρεσία. Με τα ίδια προεδρικά διατάγματα καθορίζονται τα μονομελή ή συλλογικά όργανα που ασκούν τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες,

μεταφέρονται οι αναγκαίοι πόροι για την άσκησή τους, συνιστώνται οργανικές θέσεις προσωπικού, οι οποίες προστίθενται στις υφιστάμενες οργανικές θέσεις των περιφερειών και κατανέμονται στις υπάρχουσες οργανικές μονάδες ή εντάσσονται σε νέες οργανικές μονάδες που ιδρύονται. Με όμοια επίσης διατάγματα, με τήρηση της ανωτέρω διαδικασίας, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες αρμοδιότητες που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφέλειας που συνάπτονται με τους ανωτέρω τομείς μετά και από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Άρθρο 211: Διαχείριση στερεών αποβλήτων της Μητροπολιτικής Περιφέρειας

1. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, συνιστάται ειδικός διαβαθμιδικός σύνδεσμος, ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, με έδρα την Αθήνα, στον οποίο μετέχουν η μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής και υποχρεωτικά όλοι οι δήμοι του Νομού Αττικής.

Σκοπός του συνδέσμου είναι η προσωρινή αποθήκευση, η επεξεργασία, η ανακύκλωση και η εν γένει αξιοποίηση και διάθεση στερεών αποβλήτων, η λειτουργία σχετικών εγκαταστάσεων, η κατασκευή μονάδων επεξεργασίας και αξιοποίησης, καθώς και η αποκατάσταση υφιστάμενων χώρων εναπόθεσης (Χ.Α.Δ.Α.) εντός της χωρικής αρμοδιότητας της περιφέρειας Αττικής.

2. Πρόεδρος του συνδέσμου είναι ο περιφερειάρχης Αττικής ή αντιπεριφερειάρχης που ορίζεται από αυτόν. Το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από εξήντα (60) μέλη, εκ των οποίων τα είκοσι τέσσερα (24) ορίζονται από το περιφερειακό συμβούλιο και εκπροσωπούν την περιφέρεια και τα υπόλοιπα τριάντα έξι (36) ορίζονται από την περιφερειακή ένωση δήμων Αττικής και εκπροσωπούν τους δήμους.

3. Με την υπουργική απόφαση της παραγράφου 1 καθορίζονται οι ετήσιες εισφορές που καταβάλλουν τα μέλη του συνδέσμου, οι υπηρεσίες για τις οποίες επιβάλλονται τέλη, καθώς και ο χρόνος έναρξης λειτουργίας του, μετά την περάτωση της εκκαθάρισης της επόμενης παραγράφου.

4. Ο Ενιαίος Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Αττικής (Ε.Σ.Δ.Κ.Ν.Α.) λύεται και τίθεται σε εκκαθάριση με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με την οποία ορίζονται οι εκκαθαριστές του, ο χρόνος αποπεράτωσης της εκκαθάρισης, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

5. Ο διαβαθμιδικός σύνδεσμος καθίσταται καθολικός διάδοχος σε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία του και υπεισέρχεται αυτοδικαίως σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του συμπεριλαμβανομένων και τυχόν συμβάσεων έργου. Οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται από το διαβαθμιδικό σύνδεσμο χωρίς να διακόπτονται και χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για καθεμία από αυτές.

Το μόνιμο προσωπικό του Ε.Σ.Δ.Κ.Ν.Α., καθώς και εκείνο με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου καθίσταται αυτοδικαίως με την ίδια σχέση εργασίας προσωπικό του διαβαθμιδικού συνδέσμου.

Άρθρο 212: Οργάνωση Μητροπολιτικής Περιφέρειας Αττικής

1. Με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου, για καθέναν από τους τομείς αρμοδιοτήτων μητροπολιτικού χαρακτήρα του άρθρου 210, συγκροτούνται πενταμελείς συντονιστικές μητροπολιτικές επιτροπές επίβλεψης και προετοιμασίας. Οι επιτροπές αυτές δεν μπορεί να είναι περισσότερες από τέσσερις.

2. Έργο των επιτροπών αυτών είναι η προετοιμασία, η επίβλεψη, ο έλεγχος και ο συντονισμός των αντίστοιχων δράσεων μητροπολιτικού χαρακτήρα που τους έχουν ανατεθεί. Οι επιτροπές επεξεργάζονται τα σχέδια και προγράμματα δράσης ανά τομέα αρμοδιοτήτων, ενημερώνουν και εισηγούνται στο περιφερειακό συμβούλιο τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την καλύτερη άσκηση των αρμοδιοτήτων του.

3. Μέλη των επιτροπών είναι περιφερειακοί σύμβουλοι, οι οποίοι εκλέγονται από το περιφερειακό συμβούλιο με φανερή ψηφοφορία. Δύο μέλη προέρχονται υποχρεωτικά από την πλειοψηφούσα παράταξη και δύο μέλη από τη μειοψηφία του περιφερειακού συμβουλίου. Πρόεδρος της επιτροπής ορίζεται για καθεμία ένας αντιπεριφερειάρχης.

4. Η διάρκεια της θητείας των επιτροπών είναι δυόμιση έτη. Είναι δυνατή η ταυτόχρονη συμμετοχή των περιφερειακών συμβούλων στη μητροπολιτική επιτροπή και στις λοιπές επιτροπές του περιφερειακού συμβουλίου.

5. Για την εκλογή των μελών των μητροπολιτικών επιτροπών, τη λειτουργία, τη σύγκληση, την απαρτία, την πλειοψηφία, τη λήψη απόφασης και κάθε άλλο σχετικό θέμα ισχύουν αναλογικά οι διατάξεις για την οικονομική επιτροπή.

Άρθρο 213: Οργάνωση Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης

1. Στη μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης συγκροτείται μητροπολιτική επιτροπή, η οποία ασκεί τις αρμοδιότητες του άρθρου 210 του παρόντος.
 2. Η μητροπολιτική επιτροπή αποτελείται από δεκαπέντε μέλη, τα οποία εκλέγονται, με μυστική ψηφοφορία, μεταξύ των περιφερειακών συμβούλων που έχουν εκλεγεί στη μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης. Η εκλογή πραγματοποιείται τον πρώτο και τον τρίτο χρόνο της περιφερειακής περιόδου την επομένη ημέρα της συνεδρίασης για την εκλογή του προεδρείου και της οικονομικής επιτροπής. Εννέα (9) μέλη της επιτροπής προέρχονται υποχρεωτικά από την παράταξη που πλειοψήφησε στην περιφέρεια και έξι (6) μέλη προέρχονται από τη μειοψηφία με αναλογική εκπροσώπηση όλων των παρατάξεων.
 3. Για την εκλογή των μελών της μητροπολιτικής επιτροπής, τη λειτουργία, τη σύγκληση, την απαρτία, την πλειοψηφία, τη λήψη απόφασης και κάθε άλλο σχετικό θέμα ισχύουν αναλογικά οι διατάξεις για την οικονομική επιτροπή.
- Είναι δυνατή η ταυτόχρονη συμμετοχή των περιφερειακών συμβούλων στη μητροπολιτική επιτροπή και στις επιτροπές του περιφερειακού συμβουλίου.
4. Στην πρώτη συνεδρίαση μετά την εκλογή της μητροπολιτικής επιτροπής εκλέγεται ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος από τα μέλη της.
 5. Η μητροπολιτική επιτροπή κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της έχει τις αρμοδιότητες του περιφερειακού συμβουλίου. Ο αντιπεριφερειάρχης Θεσσαλονίκης έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται από την παράγραφο 3 του άρθρου 160 του παρόντος, καθώς και την ευθύνη συντονισμού του έργου της μητροπολιτικής επιτροπής. Ο περιφερειάρχης και ο αντιπεριφερειάρχης Θεσσαλονίκης καλούνται υποχρεωτικά στις συνεδριάσεις της και διατυπώνουν γνώμη για όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, κατά προτεραιότητα.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄: ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Άρθρο 214 :Αρχές

1. Στους δήμους και τις περιφέρειες, καθώς και στα νομικά πρόσωπα αυτών ασκείται εποπτεία από το Κράτος, η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας των πράξεών τους και σε πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών.
2. Η εποπτεία δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ούτε να θίγει τη διοικητική και την οικονομική αυτοτέλειά τους.

Άρθρο 215: Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. – Αρμοδιότητες

1. Ιδρύεται στην έδρα κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α., που αποτελεί αποκεντρωμένη υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό.
Όταν προσβάλλονται πράξεις της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α, ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων, παρίσταται ως διάδικος, πλην του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, και ο καθ' ύλην αρμόδιος Υπουργός.
2. Η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. είναι αρμόδια για τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α. και για τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών κατά το άρθρο 102 παράγραφος 4 του Συντάγματος.
3. Η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. μπορεί να εκδίδει οδηγίες αυτεπαγγέλτως με σκοπό τη διασφάλιση της νομιμότητας στη δράση τους.

Άρθρο 216: Ελεγκτής Νομιμότητας

1. Σε κάθε Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. συνιστάται θέση προϊσταμένου αυτής, που φέρει τον τίτλο Ελεγκτής Νομιμότητας, ο οποίος είναι ανώτατος υπάλληλος που διορίζεται με πενταετή θητεία και λαμβάνει αποδοχές υπαλλήλου με βαθμό 1ο κατηγορίας ειδικών θέσεων.
2. Τα προσόντα που απαιτούνται για διορισμό στη θέση του Ελεγκτή Νομιμότητας είναι: α) πτυχίο νομικού τμήματος Α.Ε.Ι., β) είτε διδακτορικό ή μεταπτυχιακό δίπλωμα ελληνικού Α.Ε.Ι. ή ισότιμο της αλλοδαπής στο γνωστικό αντικείμενο του δημοσίου ή αστικού ή εμπορικού δικαίου είτε πενταετής δικηγορική εμπειρία ή προϋπηρεσία σε συναφές με τη θέση αντικείμενο και γ) άριστη ή πολύ καλή γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας.
3. Για τη θέση αυτή μπορεί να υποβάλλει υποψηφιότητα και μόνιμος δημόσιος υπάλληλος, κάτοχος πτυχίου νομικού τμήματος Α.Ε.Ι., με άριστη ή πολύ καλή γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας, ο οποίος έχει ασκήσει καθήκοντα προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης. Στην περίπτωση αυτή ο Ελεγκτής Νομιμότητας κατά τη διάρκεια της θητείας του τελεί αυτοδικαίως σε απόσπαση από την οργανική του θέση και λαμβάνει τις αποδοχές μόνον του Ελεγκτή Νομιμότητας.
4. Ο ορισμός δικηγόρου σε θέση Ελεγκτή Νομιμότητας δεν αποτελεί λόγο ασυμβιβάστου, αναστέλλει όμως την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος κατά τη διάρκεια της θητείας του.
5. Η επιλογή του Ελεγκτή Νομιμότητας γίνεται, μετά από προκήρυξη του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, από το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙ.Σ.Ε.Π.). Το ΕΙ.Σ.Ε.Π. επιλέγει τον καταλληλότερο μεταξύ των υποψηφίων, μετά από συνέντευξη, με βάση τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα του. Ο επιλεγείς διορίζεται, ως Ελεγκτής Νομιμότητας και τοποθετείται σε μία από τις Αυτοτελείς Υπηρεσίες Ο.Τ.Α., με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
6. Τον Ελεγκτή Νομιμότητας, όταν απουσιάζει ή κωλύεται, αναπληρώνει στα καθήκοντά του ο προϊστάμενος Διεύθυνσης της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. τον οποίο ορίζει ο Ελεγκτής Νομιμότητας με απόφασή του. Σε περίπτωση κατά την οποία η θέση του Ελεγκτή Νομιμότητας είναι κενή, τα καθήκοντα Ελεγκτή Νομιμότητας ασκεί ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Γενικών Υποθέσεων.
7. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορεί να ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα σχετικά με τα ανωτέρω προσόντα των υποψηφίων και τη διαδικασία επιλογής του Ελεγκτή Νομιμότητας.

Άρθρο 217: Προσωπικό Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.

1. Σε κάθε Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. συνιστώνται θέσεις μόνιμων υπαλλήλων κατηγοριών ΠΕ, ΔΕ και ΥΕ, οι οποίοι διορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2190/1994, όπως ισχύει.
2. Για διορισμό στις θέσεις της κατηγορίας ΠΕ απαιτείται: α) πτυχίο νομικού τμήματος ελληνικών Α.Ε.Ι. ή ισότιμο της αλλοδαπής και είτε διδακτορικό ή μεταπτυχιακό δίπλωμα ελληνικού Α.Ε.Ι. ή ισότιμο της αλλοδαπής στο γνωστικό αντικείμενο του δημοσίου ή αστικού ή εμπορικού δικαίου είτε δικηγορική εμπειρία ή προϋπηρεσία σε συναφές με τις θέσεις αντικείμενο, β) πτυχίο οικονομικών επιστημών ή πολυτεχνικών σχολών ελληνικών Α.Ε.Ι. ή ισότιμο της αλλοδαπής και είτε διδακτορικό ή μεταπτυχιακό δίπλωμα ελληνικού Α.Ε.Ι. ή ισότιμο της αλλοδαπής είτε εμπειρία ή προϋπηρεσία σε αντικείμενο σχετικό με τις λειτουργίες της διοίκησης, γ) άριστη ή πολύ καλή γνώση τουλάχιστον μιας ξένης γλώσσας.
3. Στις θέσεις κατηγορίας ΠΕ διορίζονται και απόφοιτοι της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και της Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κάτοχοι πτυχίου νομικού τμήματος Α.Ε.Ι., ή οικονομικών επιστημών, πολιτικών επιστημών ή δημόσιας διοίκησης ή πολυτεχνικών σχολών.
4. Οι οργανικές θέσεις κατηγορίας ΠΕ για τις οποίες προβλέπεται ως τυπικό προσόν διορισμού πτυχίο οικονομικών επιστημών ή πολυτεχνικών σχολών δεν υπερβαίνουν το ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των θέσεων της κατηγορίας ΠΕ σε κάθε Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α..

Άρθρο 218: Διάρθρωση Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.

Η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. διαρθρώνεται στις εξής Διευθύνσεις:

- α. Διεύθυνση Γενικών Υποθέσεων
- β. Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων
- γ. Διεύθυνση Τεχνικών Υποθέσεων

Άρθρο 219: Υπηρεσιακό Συμβούλιο

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Υπηρεσιακό Συμβούλιο της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., αποτελούμενο από τον Αντιπρόεδρο ή τον Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που υπηρετεί στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ως πρόεδρο, δύο Συμβούλους ή Παρέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, έναν ακόμα Προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης του ίδιου Υπουργείου, ως μέλη, μαζί με τους αναπληρωτές τους. Καθήκοντα γραμματέα ασκεί υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ κλάδου Διοικητικού της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας Ο.Τ.Α. του ανωτέρω Υπουργείου.
2. Το Υπηρεσιακό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για τα θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. και ασκεί τις προβλεπόμενες από τον Υπαλληλικό Κώδικα πειθαρχικές αρμοδιότητες. Στην περίπτωση αυτή τη θέση του ενός από τους δύο Προϊσταμένους Γενικών Διευθύνσεων καταλαμβάνει ο Ελεγκτής Νομιμότητας ή ο αναπληρωτής του, στην υπηρεσία του οποίου υπηρετεί ο υπάλληλος.
3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορεί να ρυθμίζονται ζητήματα που σχετίζονται με τον ορισμό των μελών του Υπηρεσιακού Συμβουλίου της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. και τη διαδικασία ενώπιον αυτού.

Άρθρο 220: Υπηρεσιακές μεταβολές- βαθμολογική εξέλιξη

1. Για το προσωπικό της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί μεταθέσεων, με εξαίρεση τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα περί αμοιβαίων μεταθέσεων. Οι υπάλληλοι του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης δεν μετατίθενται στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α..
2. Η μετάταξη του προσωπικού της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. σε άλλη υπηρεσία επιτρέπεται μετά την πάροδο πενταετίας από το διορισμό του, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες περί μετατάξεων διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα.
3. Οι υπάλληλοι της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. που έχουν τα απαιτούμενα από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις προσόντα δικαιούνται να υποβάλλουν αίτηση προς επιλογή σε θέσεις Γενικών Διευθυντών Υπουργείων και άλλων δημοσίων υπηρεσιών.
4. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα.

Άρθρο 221: Πειθαρχικά όργανα και αρμοδιότητες

1. Στον Ελεγκτή Νομιμότητας επιβάλλονται οι εξής πειθαρχικές ποινές:
 - α) η έγγραφη επίπληξη,
 - β) το πρόστιμο έως τις αποδοχές τριών (3) μηνών,
 - γ) η οριστική παύση.
2. Όταν ως Ελεγκτής Νομιμότητας υπηρετεί μόνιμος δημόσιος υπάλληλος και επιβληθεί σε αυτόν η ποινή της οριστικής παύσης από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο του άρθρου 219 παρ.1 του παρόντος νόμου απολύεται από τη θέση του Ελεγκτή Νομιμότητας, στη συνέχεια δε το ίδιο Υπηρεσιακό Συμβούλιο κρίνει αν η σοβαρότητα του διαπραχθέντος πειθαρχικού παραπτώματος επιβάλλει να απολυθεί και από τη θέση του δημοσίου υπαλλήλου ή να του επιβληθεί άλλη πειθαρχική ποινή.
3. Την πειθαρχική εξουσία στον Ελεγκτή Νομιμότητας ασκούν:
 - α. Ο Υπουργός Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ως πειθαρχικώς Προϊστάμενος και
 - β. το Υπηρεσιακό Συμβούλιο της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. του άρθρου 219 παρ.1 του παρόντος.
4. Ο Υπουργός Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης δύναται μετά από γνώμη του ανωτέρω Υπηρεσιακού Συμβουλίου να επιβάλλει στον Ελεγκτή Νομιμότητας μέχρι την ποινή του προστίμου έως και τις αποδοχές ενός (1) μηνός. Το Υπηρεσιακό Συμβούλιο δύναται να επιβάλλει οποιαδήποτε

πειθαρχική ποινή. Κατά των αποφάσεων του Υπηρεσιακού Συμβουλίου που επιβάλλουν ποινές στον Ελεγκτή Νομιμότητας ασκείται προσφυγή ουσίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

5. Για τον Ελεγκτή Νομιμότητας ισχύουν κατά τα λοιπά οι πειθαρχικές διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα.

6. Την πειθαρχική εξουσία στους υπαλλήλους που υπηρετούν στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. ασκούν:

α) ο Ελεγκτής Νομιμότητας και

β) το Υπηρεσιακό Συμβούλιο του άρθρου 219 παρ. 1 του παρόντος. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα.

Άρθρο 222: Οργάνωση Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, ρυθμίζονται θέματα οργάνωσης και λειτουργίας, καθορισμού των οργανικών μονάδων και των αρμοδιοτήτων τους, σύστασης και κατανομής οργανικών θέσεων της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.. Επίσης με το ίδιο προεδρικό διάταγμα μπορεί να ρυθμίζονται, κατά παρέκκλιση του εκάστοτε ισχύοντος Υπαλληλικού Κώδικα, οι αποσπάσεις των υπαλλήλων που υπηρετούν στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α., καθώς και τα τυπικά προσόντα επιλογής προϊσταμένων οργανικών μονάδων της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. εφόσον δεν επαρκούν οι υπηρετούντες υπάλληλοι που έχουν τα προβλεπόμενα από τον Υπαλληλικό Κώδικα τυπικά προσόντα.

Άρθρο 223: Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας στο οποίο προεδρεύει ο Υπουργός Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ως πρόεδρος, και συμμετέχουν οι Ελεγκτές Νομιμότητας των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Ο.Τ.Α., ως μέλη.

2. Το Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας συγκαλείται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και αποσκοπεί στο συντονισμό της δράσης των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Ο.Τ.Α., καθώς και στην αντιμετώπιση σημαντικών ζητημάτων που ανακύπτουν τόσο κατά την οργάνωση και τη λειτουργία τους όσο και κατά τον έλεγχο των Ο.Τ.Α..

3. Το Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας μπορεί να απευθύνει ερωτήματα στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους για ζητήματα μείζονος σημασίας που συνάπτονται με τον ασκούμενο από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. έλεγχο. Η γνώμη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για τα ζητήματα αυτά είναι υποχρεωτική εφόσον γίνει δεκτή από τον αρμόδιο Υπουργό.

Άρθρο 224: Εκτελεστικότητα των πράξεων

Οι αποφάσεις των συλλογικών και μονομελών οργάνων των δήμων και των περιφερειών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών είναι εκτελεστές αφότου εκδοθούν, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 228 του παρόντος.

Άρθρο 225: Υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας

1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των δήμων, των περιφερειών και των Ν.Π.Δ.Δ. των δήμων και των περιφερειών αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α., εφόσον αφορούν: α) ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου, β) την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, γ) την αγορά και εκποίηση ακινήτων, δ) την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, ε) την επιβολή φόρων, τελών, δικαιωμάτων, στ) τη σύναψη κάθε μορφής συμβάσεων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και εκείνες που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, ζ) τη σύναψη δανείων, η) τη διενέργεια τοπικού δημοψηφίσματος όταν τούτο προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία και θ) τις διαδικασίες κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Επίσης αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των επιχειρήσεων των δήμων και των περιφερειών, εκτός από τις αποφάσεις των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν την

πλειοψηφία, που αφορούν: α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων και γ) λήψη δανείων.

2. Η απόφαση αποστέλλεται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενη από αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης και από τα έγγραφα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη νόμιμη έκδοσή της, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου. Οι δήμοι, οι περιφέρειες και οι ανωτέρω επιχειρήσεις τους υποχρεούνται να διαβιβάζουν και κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α..

3. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία σαράντα (40) ημερών από την περιέλευσή της στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η απόφαση είναι παράνομη, τότε αυτή ακυρώνεται.

Άρθρο 226: Αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας

1. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί αυτεπάγγελτος να ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των επιχειρήσεών τους, εκτός από τις αποφάσεις των ανωνύμων εταιρειών στις οποίες οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν την πλειοψηφία, καθώς και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δύο μηνών αφότου η απόφαση έχει δημοσιευθεί ή εκδοθεί.

2. Οι δήμοι, οι περιφέρειες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών και οι επιχειρήσεις τους, καθώς και οι σύνδεσμοι υποχρεούνται να παρέχουν κάθε στοιχείο που ζητείται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. με σκοπό την άσκηση του ελέγχου νομιμότητας.

Άρθρο 227: Ειδική διοικητική προσφυγή - Αιτήσεις θεραπείας

1.α. Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και των συνδέσμων για λόγους νομιμότητας, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης ή την ανάρτησή της στο διαδίκτυο ή από την κοινοποίησή της ή αφότου έλαβε γνώση αυτής.

β. Προσφυγή επιτρέπεται και κατά παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας των οργάνων της προηγούμενης παραγράφου. Στην περίπτωση αυτή η προσφυγή ασκείται εντός δεκαημέρου από την άπρακτη παρέλευση της ειδικής προθεσμίας που, τυχόν, τάσσει ο νόμος για την έκδοση της οικείας πράξης, διαφορετικά μετά την παρέλευση τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερομένου.

2. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας αποφαινεται επί της προσφυγής μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δύο (2) μηνών από την υποβολή της. Αν παρέλθει η ανωτέρω προθεσμία χωρίς να εκδοθεί απόφαση θεωρείται ότι η προσφυγή έχει σιωπηρώς απορριφθεί.

3. Η άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων.

4. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας είναι αρμόδιος να αποφαινεται επί:

α) αιτήσεων θεραπείας για έργα με προϋπολογισμό μέχρι 5.000.000 ευρώ προ Φ.Π.Α., μελετών και υπηρεσιών που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42 Α') και αφορούν δήμους,

β) αιτήσεων θεραπείας για έργα με προϋπολογισμό μέχρι 5.000.000 ευρώ προ Φ.Π.Α., μελετών και υπηρεσιών που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42 Α') και αφορούν περιφέρειες.

Άρθρο 228: Αναστολή εκτέλεσης

1. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα με την προσφυγή του προηγούμενου άρθρου, να αναστέλλει με απόφασή του την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης. Τα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 περ. α' του άρθρου 227 ειδοποιούνται από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. για την άσκηση της προσφυγής και τους παρέχεται σύντομη προθεσμία για την έκθεση των απόψεών τους. Αν συντρέχει εξαιρετικός λόγος επείγοντος ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί να αναστείλει την προσβαλλόμενη πράξη και πριν από τη διαβίβαση των απόψεων των ανωτέρω νομικών προσώπων.

2. Η αναστολή χορηγείται εφόσον η προσφυγή παρίσταται προδήλως βάσιμη ή κρίνεται ότι ο ασκών την ειδική διοικητική προσφυγή θα υποστεί ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη μέχρι την εξέτασή της.

3. Η πράξη αναστολής ισχύει μέχρι την έκδοση απόφασης του Ελεγκτή Νομιμότητας επί της προσφυγής ή την άπρακτη πάροδο των δύο (2) μηνών, εντός των οποίων οφείλει να αποφανθεί ο Ελεγκτής Νομιμότητας κατά την παράγραφο 2 του προηγούμενου άρθρου.
4. Ανάκληση της απόφασης που χορηγεί την αναστολή επιτρέπεται μόνο εφόσον γίνει επίκληση νεότερων κρίσιμων στοιχείων τα οποία δεν είχαν τεθεί υπόψη του Ελεγκτή Νομιμότητας κατά την έκδοση της απόφασής του ή μεταβλήθηκαν τα δεδομένα βάσει των οποίων χορηγήθηκε η αναστολή.
5. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μπορεί να ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα της διαδικασίας για τη χορήγηση αναστολής.

Άρθρο 229: Επιτόπιοι Έλεγχοι - Ετήσια έκθεση

1. Η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. μπορεί στο πλαίσιο του έργου της να ενεργεί επιτόπιους ελέγχους προκειμένου να διαμορφώνει ίδια αντίληψη.
2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζεται η διαδικασία διεξαγωγής των επιτόπιων ελέγχων.
3. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας συντάσσει στο τέλος κάθε έτους έκθεση στην οποία καταγράφει το έργο της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., της οποίας προΐσταται και ειδικότερα τον αριθμό των πράξεων που ελέγχθηκαν, τις προσφυγές που εξετάστηκαν και τα ζητήματα εν γένει που απασχόλησαν την υπηρεσία κατά τη διενέργεια της εποπτείας, όπως τυχόν καταγγελίες που υποβλήθηκαν στην υπηρεσία από πρόσωπα για θέματα νομιμότητας. Στην ίδια έκθεση μπορεί να προτείνονται μέτρα, νομοθετικά και άλλα, τα οποία πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματικότερη διενέργεια του ελέγχου νομιμότητας. Η έκθεση υποβάλλεται στον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και κοινοποιείται δια του Υπουργού στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής των Ελλήνων και στον Συνήγορο του Πολίτη. Οι εκθέσεις των Ελεγκτών Νομιμότητας όλων των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Ο.Τ.Α. συζητούνται στο Συμβούλιο Ελεγκτών Νομιμότητας το οποίο μπορεί να συντάξει πορίσματα που αφορούν τον έλεγχο νομιμότητας και εν γένει την κρατική εποπτεία στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Άρθρο 230: Δημοσίευση αποφάσεων του Ελεγκτή Νομιμότητας

1. Οι αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας, οι οποίες εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 225 έως 228 του παρόντος, κοινοποιούνται στα οριζόμενα από τις διατάξεις αυτές νομικά πρόσωπα, καθώς και σε αυτόν που έχει ασκήσει την προσφυγή εντός πέντε ημερών από την έκδοσή τους.
2. Οι αποφάσεις της παραγράφου 1 αναρτώνται στο διαδίκτυο αμελλητί και δημοσιεύονται υποχρεωτικά, με φροντίδα των νομικών προσώπων που ορίζονται στα άρθρα 225 παρ.1, 226 παρ.1 και 227 παρ.1, στο κατάστημά τους. Για τη δημοσίευση αυτή συντάσσεται αποδεικτικό ενώπιον δύο (2) μαρτύρων.
3. Οι αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας προσβάλλονται στα αρμόδια δικαστήρια με τα ένδικα βοηθήματα που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία.

Άρθρο 231: Υποχρέωση συμμόρφωσης

1. Όλα τα όργανα των δήμων και των περιφερειών, συλλογικά και μονομελή, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών, οι επιχειρήσεις τους, καθώς και οι σύνδεσμοι έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης χωρίς καθυστέρηση προς τις αποφάσεις του Ελεγκτή Νομιμότητας που εκδίδονται σύμφωνα με τα άρθρα 225 έως 228 του παρόντος.
2. Την υποχρέωση της παραγράφου 1 έχει και το πάσης φύσεως προσωπικό που υπηρετεί στα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου με οποιαδήποτε σχέση εργασίας.
3. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων των προηγούμενων παραγράφων συνιστά σοβαρή παράβαση καθήκοντος, η οποία ελέγχεται πειθαρχικά κατά τις οικείες διατάξεις που διέπουν τους αιρετούς και το προσωπικό των ανωτέρω νομικών προσώπων.

Άρθρο 232: Αστική ευθύνη

1. Οι περιφερειάρχες, οι αντιπεριφερειάρχες, οι περιφερειακοί σύμβουλοι, οι δήμαρχοι, οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι τοπικών ή δημοτικών κοινοτήτων και οι εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων, καθώς και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου των δημοτικών και περιφερειακών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και της εκτελεστικής επιτροπής των αντίστοιχων ιδρυμάτων, οφείλουν να αποζημιώσουν το δήμο, την περιφέρεια, το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή το ίδρυμα για κάθε θετική ζημία, που προξένησαν σε βάρος της περιουσίας τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Οι ανωτέρω δεν υπέχουν ευθύνη αποζημίωσης έναντι τρίτων.

2. Η ζημία καταλογίζεται στα πρόσωπα αυτά με αιτιολογημένη πράξη τριμελούς ελεγκτικής επιτροπής, που συγκροτείται στην έδρα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης με απόφαση του Γενικού Γραμματέα αυτής, και αποτελείται από:

α. Τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ή όπου δεν υπηρετεί Επίτροπος, από έναν ανώτερο υπάλληλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

β. Τον Ελεγκτή Νομιμότητας της οικείας Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. μαζί με τον αναπληρωτή του που ορίζεται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας.

γ. Όταν αφορά δήμους ή νομικά πρόσωπα δημοσίου

δικαίου ή ιδρύματα αυτών έναν εκπρόσωπο της οικείας Περιφερειακής Ένωσης Δήμων με τον αναπληρωτή του που ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτής. Όταν αφορά περιφέρειες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή ιδρύματα αυτών έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών και τον αναπληρωτή του που ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτής.

Καθήκοντα γραμματέα εκτελεί υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. που ορίζεται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας.

3. Η επιτροπή εξετάζει τις υποθέσεις ύστερα από αίτηση του δήμου ή της περιφέρειας ή του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή του ιδρύματος ή με αίτημα του οικείου Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης που ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε δημότη, και αποφασίζει μέσα σε εύλογο διάστημα, αφού κάνει έρευνα και καλέσει τα πρόσωπα που θεωρούνται υπεύθυνα για την πρόκληση της ζημίας, προς παροχή εξηγήσεων.

4. Κατά των πράξεων της επιτροπής επιτρέπεται προσφυγή από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης και από το πρόσωπο σε βάρους του οποίου έγινε ο καταλογισμός στο Διοικητικό Εφετείο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η έδρα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την κοινοποίηση της πράξης καταλογισμού σε αυτούς. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκησή της αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξης της επιτροπής.

5. Κατά της απόφασης του Διοικητικού Εφετείου μπορεί να ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

6. Εάν επιβληθεί καταλογισμός στο πλαίσιο δημοσιονομικού ελέγχου σε ένα από τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, αποκλείεται η αστική ευθύνη έναντι του οικείου Ο.Τ.Α. για τυχόν προκληθείσα ζημία, εφόσον πρόκειται για την ίδια ιστορική αιτία. Σε περίπτωση επιγενόμενου καταλογισμού στο πλαίσιο δημοσιονομικού ελέγχου, μετά από ανόρθωση της ζημίας από τον υπαίτιο κατά τη διαδικασία του παρόντος άρθρου, συμψηφίζεται το ήδη καταβληθέν ποσό με το καταλογιζόμενο εφόσον πρόκειται για την ίδια ιστορική αιτία.

Άρθρο 233: Πειθαρχική ευθύνη

1. Στους περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες, περιφερειακούς συμβούλους, δημάρχους, δημοτικούς συμβούλους, συμβούλους τοπικών ή δημοτικών κοινοτήτων και εκπροσώπους τοπικών κοινοτήτων, επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές της αργίας έως έξι μηνών και της έκπτωσης.

2. Ο Ελεγκτής Νομιμότητας μπορεί να επιβάλλει τις πειθαρχικές ποινές της προηγούμενης παραγράφου στους αιρετούς που αναφέρονται σε αυτή:

α. αν έχουν διαπράξει σοβαρή παράβαση των καθηκόντων τους ή υπέρβαση της αρμοδιότητάς τους από δόλο ή βαριά αμέλεια,

β. αν έχουν διαπράξει παραβάσεις των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί σύμφωνα με ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις.

3. Οι πειθαρχικές ποινές της παραγράφου 1 επιβάλλονται μετά προηγούμενη τήρηση της διαδικασίας του επόμενου άρθρου.
4. Τα πειθαρχικά παραπτώματα της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου υπόκεινται σε πενταετή παραγραφή, η οποία αρχίζει από την ημέρα που διαπράχθηκαν.

Άρθρο 234: Πειθαρχική διαδικασία

1. Οι πειθαρχικές ποινές της αργίας και της έκπτωσης επιβάλλονται με αιτιολογημένη απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας, αφού προηγηθεί απολογία του εγκαλούμενου ή περάσει η προθεσμία που έχει τάξει ο Ελεγκτής Νομιμότητας με γραπτή κλήση στον εγκαλούμενο, χωρίς αυτός να έχει απολογηθεί. Η προθεσμία αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα ημέρες.
2. Για την επιβολή των πειθαρχικών ποινών της αργίας και τη διάρκεια της, καθώς και της έκπτωσης απαιτείται σύμφωνη γνώμη πειθαρχικού συμβουλίου, το οποίο αποτελείται: α) από τον πρόεδρο του Εφετείου της έδρας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως πρόεδρο, β) δύο εφέτες με τους αναπληρωτές τους, γ) έναν Προϊστάμενο Διεύθυνσης της οικείας Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. με τον αναπληρωτή του και δ) έναν αιρετό εκπρόσωπο της οικείας Περιφερειακής Ένωσης Δήμων, όταν ελέγχεται πειθαρχικά αιρετός δήμων, ή της Ένωσης Περιφερειών, όταν ελέγχεται πειθαρχικά αιρετός περιφέρειας, ως μέλη. Γραμματέας του συμβουλίου και αναπληρωτής του ορίζεται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α..
3. Ο εγκαλούμενος μπορεί να εμφανίζεται αυτοπροσώπως, καθώς και με πληρεξούσιο δικηγόρο ή να εκπροσωπείται από πληρεξούσιο δικηγόρο στο συμβούλιο και να υπερασπίζεται τον εαυτό του. Το συμβούλιο συνεδριάζει σε δημόσια συνεδρίαση για την οποία συντάσσονται πρακτικά, μπορεί να εξετάζει μάρτυρες και να εκτιμά οποιοδήποτε πρόσφορο αποδεικτικό μέσο. Η σύμφωνη γνώμη παρέχεται ύστερα από μυστική διάσκεψη, δύο (2) μήνες το αργότερο, αφότου το συμβούλιο έλαβε το σχετικό παραπεμπτικό έγγραφο του Ελεγκτή Νομιμότητας. Η ποινή πρέπει να είναι ανάλογη με τη βαρύτητα του παραπτώματος, στο οποίο έχει υποπέσει ο εγκαλούμενος.
4. α. Τα δικαστικά μέλη του συμβουλίου της παραγράφου 2 ορίζονται με απόφαση του οργάνου που διευθύνει το δικαστήριο, ύστερα από αίτημα του Ελεγκτή Νομιμότητας. Με την ίδια απόφαση ορίζονται και τα αναπληρωματικά μέλη, εφόσον ο αριθμός αυτών που υπηρετούν είναι επαρκής.
β. Ο αιρετός εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας ή ο αιρετός εκπρόσωπος της Ένωσης Περιφερειών μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της οικείας Ένωσης.
γ. Ο Προϊστάμενος Διεύθυνσης της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. μαζί με τον αναπληρωτή του, καθώς και ο γραμματέας, ορίζονται από τον Ελεγκτή Νομιμότητας.
5. Το συμβούλιο της παραγράφου 2 συγκροτείται κάθε δύο χρόνια με απόφαση του Ελεγκτή Νομιμότητας.
6. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης του Ελεγκτή Νομιμότητας να προσφύγει κατά αυτής στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο κρίνει την υπόθεση και κατ' ουσίαν. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης που επιβάλλει την ποινή. Αν ασκηθεί η προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, η επιτροπή αναστολών του δικαστηρίου, ύστερα από αίτηση του προσφεύγοντος, κρίνει για τη χορήγηση αναστολής εκτέλεσης της ποινής σταθμίζοντας και τη συνδρομή του δημόσιου συμφέροντος. Σε περίπτωση κατάθεσης αίτησης αναστολής, η ποινή που έχει επιβληθεί δεν εκτελείται μέχρι να εκδοθεί η απόφαση της επιτροπής αναστολών.

Άρθρο 235: Ιδιάζουσα δωσιδικία - Εξαίρεση από τη συνοπτική διαδικασία

1. Οι δήμαρχοι, οι περιφερειάρχες, καθώς και οι πρόεδροι των συνδέσμων υπάγονται στην ιδιάζουσα δωσιδικία των άρθρων 111 παρ. 7 και 112 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως κάθε φορά ισχύει.
2. Για πταίσματα ή πλημμελήματα των αιρετών της προηγούμενης παραγράφου που διαπράττονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και εξαιτίας αυτών, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 409-413 και 417-427 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως κάθε φορά ισχύει.

Άρθρο 236: Έκπτωση εξαιτίας καταδίκης

1. Οι περιφερειάρχες, οι αντιπεριφερειάρχες, οι δήμαρχοι, οι δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων και οι εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμά τους:

α. Αν στερηθούν τη διαχείριση της περιουσίας τους με τελεσίδικη δικαστική απόφαση.

β. Αν στερηθούν τα πολιτικά τους δικαιώματα με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

γ. Αν καταδικαστούν με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, ως αυτουργοί ή συμμέτοχοι σε κακούργημα ή σε οποιαδήποτε ποινή για παραχάραξη, κιβδηλεία, πλαστογραφία, ψευδή βεβαίωση, δωροδοκία, εκβίαση, κλοπή, υπεξαίρεση, απιστία, απάτη, καταπίεση, αιμομιξία, μα-τροπεία, σωματεμπορία, παράνομη διακίνηση αλλοδαπών, παράβαση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, τη λαθρεμπορία, καθώς και για παράβαση καθήκοντος. Για την έκπτωση εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Ελεγκτή Νομιμότητας.

2. α. Όταν γίνεται παραπομπή για κακούργημα με αμετάκλητο βούλευμα ή με απευθείας κλήση, κατά της οποίας έχει εξαντληθεί το δικαίωμα προσφυγής, ο Ελεγκτής Νομιμότητας οφείλει να θέσει τον κατηγορούμενο σε κατάσταση αργίας, η οποία διατηρείται σε περίπτωση έκδοσης καταδικαστικής απόφασης του ποινικού δικαστηρίου. Εάν εκδοθεί αθωωτική απόφαση, η αργία αίρεται αυτοδικαίως και θεωρείται ως μηδέποτε επιβληθείσα.

β.α. Εάν εκδοθεί καταδικαστική απόφαση του Ποινικού Δικαστηρίου, σε πρώτο βαθμό, για τα πλημμελήματα της προηγούμενης παραγράφου ή για κακουργήματα, ο Ελεγκτής Νομιμότητας οφείλει να θέσει τον καταδικασθέντα σε κατάσταση αργίας, ώσπου να εκδοθεί τελεσίδικη αθωωτική απόφαση, οπότε και αίρεται αυτοδικαίως, η αργία και το διοικητικό μέτρο θεωρείται ως ουδέποτε επιβληθέν.

β.β. Για τους δημάρχους και τους περιφερειάρχες, ως καταδικαστική απόφαση, σε πρώτο βαθμό θεωρείται αυτή που εκδίδεται από το Τριμελές Ποινικό Εφετείο, σύμφωνα με το άρθρο 111 παράγραφος 7 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 237: Παύση

1. Περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες, δήμαρχοι, δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι, σύμβουλοι δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων και εκπρόσωποι τοπικών κοινοτήτων επιτρέπεται να παυθούν για σοβαρούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη έκθεση του οικείου Ελεγκτή Νομιμότητας και σύμφωνη γνώμη πειθαρχικού συμβουλίου, το οποίο αποτελείται: α) από έναν πρόεδρο εφετών Αθηνών, ως πρόεδρο, με τον αναπληρωτή του β) δύο εφέτες, που έχουν τριετή τουλάχιστον υπηρεσία στο βαθμό αυτόν και υπηρετούν στο Εφετείο Αθηνών, με τους αναπληρωτές τους, γ) έναν προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, και δ) τον πρόεδρο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, προκειμένου για τους αιρετούς των δήμων, ή τον πρόεδρο της Ένωσης Περιφερειών, προκειμένου για τους αιρετούς των περιφερειών. Τα δικαστικά μέλη του συμβουλίου, τακτικά και αναπληρωματικά, ορίζονται από το όργανο που διευθύνει το Εφετείο Αθηνών. Ο ανωτέρω προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης ορίζεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Οι αναπληρωτές του προέδρου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και του προέδρου της Ένωσης Περιφερειών ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτών. Το πειθαρχικό συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

2. Για τον ίδιο λόγο και με την ίδια διαδικασία, μπορεί να διαλυθεί ένα δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο. Η διάλυση αυτή συνεπιφέρει και τη διάλυση των συμβουλίων των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων. Στην περίπτωση αυτή γίνεται νέα εκλογή σύμφωνα με τα άρθρα 56 και 158 του παρόντος.

3. Κατά της απόφασης της παραγράφου 1 που διατάσσει την παύση, ο παυθείς μπορεί να ασκήσει προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από την κοινοποίησή της σε αυτόν.

4. α. Καθήκοντα γραμματέα του συμβουλίου της παραγράφου 1 εκτελεί υπάλληλος της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Κλάδου ΠΕ Διοικητικού, βαθμού Α', που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

β. Οι διατάξεις των παραγράφων 1, 3 και 5 του άρθρου 234 του παρόντος εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 238: Έλεγχος νομιμότητας πράξεων Ο.Τ.Α. αστική και πειθαρχική ευθύνη αιρετών μέχρι την έναρξη λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α.

1. Μέχρι την έναρξη λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων κατά τα άρθρα 225, 226 και 227 του παρόντος ασκείται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης και τις Ειδικές Επιτροπές του άρθρου 152 του Κ.Δ.Κ., οι οποίες βρίσκονται στις έδρες των περιφερειών που ανήκουν στην ανωτέρω Αποκεντρωμένη Διοίκηση, καθώς και τις Επιτροπές Ελέγχου των Πράξεων του άρθρου 68 του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996), που βρίσκονται στην έδρα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Οι επιτροπές αυτές συγκροτούνται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Στην κατά το άρθρο 232 παράγραφος 2 ελεγκτική επιτροπή του παρόντος μετέχει, αντί του Ελεγκτή Νομιμότητας, προϊστάμενος Διεύθυνσης της Αποκεντρωμένης Διοίκησης που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον οικείο Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Τις αρμοδιότητες του Ελεγκτή Νομιμότητας που προβλέπονται στα άρθρα 233, 234, 236 και 237 του παρόντος ασκεί ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Όπου στις διατάξεις αυτές προβλέπεται η συμμετοχή υπαλλήλου της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ορίζεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, υπάλληλος της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

2. Η έναρξη λειτουργίας κάθε Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

3. Οι πράξεις των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών, των επιχειρήσεών τους, των συνδέσμων, καθώς και τυχόν προσφυγές που εκκρεμούν προς έλεγχο νομιμότητας, κατά το χρόνο έναρξης λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. ενώπιον του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης και των ως άνω Επιτροπών, διαβιβάζονται στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. και οι σχετικές προθεσμίες αρχίζουν από την περιέλευσή τους στην εν λόγω Υπηρεσία.

4. Μέχρι την έναρξη λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. δεν εφαρμόζεται η παράγραφος 3 του άρθρου 227 του παρόντος.

Άρθρο 239: Μετάταξη του υπηρετούντος σε κρατικές περιφέρειες και λοιπές υπηρεσίες προσωπικού στις Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας Ο.Τ.Α.

1. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό κατηγοριών, κλάδων και ειδικοτήτων ΠΕ Διοικητικού με πτυχίο Νομικού Τμήματος, ΠΕ Οικονομικού και ΠΕ Μηχανικών διαφόρων κλάδων των υπηρεσιών των κρατικών περιφερειών, των οποίων αρμοδιότητες δεν απονέμονται στις περιφέρειες της οικείας χωρικής αρμοδιότητας, είτε για το σύνολο συγκεκριμένου τομέα είτε μεμονωμένως, μπορεί με αίτησή του να ζητήσει τη μετάταξή του στην οικεία Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α.. Η αίτηση υποβάλλεται στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός (1) μηνός από τη δημοσίευση σχετικής πρόσκλησης για την υποβολή αιτήσεων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η μετάταξη του προσωπικού αυτού γίνεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Υπηρεσιακού Συμβουλίου του άρθρου 219 του παρόντος, με βάση τα ουσιαστικά προσόντα των υποψηφίων, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία εκδίδεται μέσα σε τρεις (3) μήνες από τη λήξη της προθεσμίας για την υποβολή των αιτήσεων. Η απόφαση αυτή, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, τίθεται σε ισχύ από 1.1.2011. Οι μετατασσόμενοι καταλαμβάνουν προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης κατηγορίας, κλάδου ή ειδικότητας.

Σε περίπτωση που η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. δεν αρχίσει να λειτουργεί από 1.1.2011 οι ανωτέρω υπάλληλοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους, για το διάστημα που μεσολαβεί στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση που έχει την ίδια έδρα με την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. στην οποία έχουν μεταταχθεί καταλαμβάνοντας προσωρινές θέσεις.

2. Μόνιμοι υπάλληλοι δημόσιων υπηρεσιών, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού ΠΕ Διοικητικού με πτυχίο Νομικού Τμήματος, ΠΕ Οικονομικού και ΠΕ Μηχανικών διαφόρων κλάδων που διαθέτουν είτε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών είτε προϋπηρεσία σε θέσεις με αντικείμενο συναφές με αυτό της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., μπορούν με αίτησή τους να ζητήσουν τη μετάταξή τους σε Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α.. Επίσης μπορεί να ζητήσουν τη μετάταξή τους στην εν λόγω Υπηρεσία δημόσιοι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ απόφοιτοι της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και της Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης και είναι κάτοχοι πτυχίου νομικού

τμήματος Α.Ε.Ι. ή οικονομικών επιστημών, πολιτικών επιστημών ή δημόσιας διοίκησης ή πολυτεχνικών σχολών. Για την υποβολή αιτήσεων από τους αποφοίτους της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και της Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν ισχύουν οι περιορισμοί της παραγράφου 5 του άρθρου 71 του ν. 3528/2007 (ΦΕΚ 26 Α΄) που προστέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 19 του ν. 3801/ 2009 (ΦΕΚ 163 Α΄). Η αίτηση υποβάλλεται στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός (1) μηνός από τη δημοσίευση της σχετικής πρόσκλησης για την υποβολή αιτήσεων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως συνοδευόμενη από τα στοιχεία εκείνα που αποδεικνύουν τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα των υποψηφίων. Με την αίτηση ο υποψήφιος μπορεί να εκδηλώσει προτίμηση για την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. στην οποία θέλει να υπηρετήσει. Η μετάταξη του προσωπικού αυτού γίνεται με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, η οποία εκδίδεται εντός τριών (3) μηνών από τη λήξη της ανωτέρω προθεσμίας για την υποβολή των αιτήσεων ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Υπηρεσιακού Συμβουλίου του άρθρου 219 του παρόντος. Η επιλογή γίνεται με βάση τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα των υποψηφίων προς μετάταξη. Με τις σχετικές κοινές υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ορίζεται ο χρόνος μετάταξης των υπαλλήλων, καθώς και η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. στην οποία τοποθετούνται με βάση τις υπηρεσιακές ανάγκες αφού συνεκτιμηθεί η προτίμηση των υπαλλήλων. Οι μετατασσόμενοι καταλαμβάνουν προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης κατηγορίας, κλάδου ή ειδικότητας. Δεν επιτρέπεται να μεταταγούν περισσότεροι από οκτώ (8) υπάλληλοι από κάθε φορέα. Ειδικά για τους δήμους δεν επιτρέπεται να μεταταγούν περισσότεροι από δύο (2) υπάλληλοι από κάθε δήμο, για δε τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις δεν επιτρέπεται να μεταταγούν περισσότεροι από τέσσερις (4) υπάλληλοι από κάθε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση.

Σε περίπτωση που η Αυτοτελής Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. δεν αρχίσει να λειτουργεί από 1.1.2011, οι υπάλληλοι που προέρχονται από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, παρέχουν τις υπηρεσίες τους, για το διάστημα που μεσολαβεί, στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση που έχει την ίδια έδρα με την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. στην οποία έχουν μεταταχθεί, καταλαμβάνοντας προσωρινές θέσεις.

3. Με την ανωτέρω διαδικασία μπορούν να ζητήσουν τη μετάταξή τους στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α. υπάλληλοι ΔΕ Διοικητικών Γραμματέων και ΥΕ Γενικών Καθηκόντων δημόσιων υπηρεσιών, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Η επιλογή των μετατασσομένων γίνεται με βάση τα στοιχεία του μητρώου τους. Δεν επιτρέπεται να μεταταγούν περισσότεροι από τέσσερις (4) υπάλληλοι από κάθε φορέα.

4. Οι υπάλληλοι του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που διαθέτουν τα προσόντα των παραγράφων 2 και 3 μπορούν, εντός της προθεσμίας και με τη διαδικασία που ορίζεται στην παράγραφο 2, να υποβάλλουν αίτηση για να μετατεθούν στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α.. Δεν επιτρέπεται να μετατεθούν περισσότεροι από τριάντα (30) υπάλληλοι.

5. Οι θέσεις του προσωπικού των προηγούμενων παραγράφων περιλαμβάνονται στις προβλέψεις του π.δ. 49/1988 «Οργανισμός του Υπουργείου Εσωτερικών» (ΦΕΚ 18 Α΄), όπως ισχύει. Στις θέσεις αυτές κατατάσσεται το προσωπικό των προηγούμενων παραγράφων με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

6.α. Το προσωπικό που μετατάσσεται από τις κρατικές περιφέρειες και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού λογίζεται από 1.1.2011 ως προσωπικό του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και διέπεται ως προς το υπηρεσιακό του καθεστώς από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, καθώς και εκείνες του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007).

β. Το προσωπικό που μετατάσσεται από τις λοιπές υπηρεσίες λογίζεται ως προσωπικό του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης από την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α. και διέπεται επίσης από το καθεστώς του προηγούμενου εδαφίου.

7. Τυχόν επιπλέον τακτικές αποδοχές διατηρούνται ως προσωπική διαφορά, η οποία μειώνεται με οποιαδήποτε αύξηση των αποδοχών ή απολαβών μέχρι την πλήρη εξίσωσή τους με τις αποδοχές της νέας θέσης.

Άρθρο 240: Τοποθέτηση αποφοίτων Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης σε Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας Ο.Τ.Α.

1. Οι απόφοιτοι της 20ής εκπαιδευτικής σειράς της ΕΣΔΔ και της 3ης εκπαιδευτικής σειράς της ΕΣΤΑ που διαθέτουν πτυχίο νομικού τμήματος ή τμήματος πολιτικών επιστημών ή δημόσιας διοίκησης ή πτυχίο οικονομικών επιστημών ή πολυτεχνικών σχολών μπορούν με αίτηση τους να μετατάσσονται σε κενές οργανικές θέσεις στην Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας Ο.Τ.Α..

Οι θέσεις που καλύπτονται με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής δεν μπορούν να υπερβούν το 20% των οργανικών θέσεων του κλάδου στον οποίο θα μεταταγούν.

Η μετάταξη τους γίνεται, με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του οικείου Υπουργού, χωρίς γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων, κατά παρέκκλιση των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 71 του ν. 3528/2007 όπως προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 19 του ν. 3801/2009 (ΦΕΚ 163 Α') ύστερα από πρόσκληση της Υπηρεσίας με αίτηση τους, η οποία υποβάλλεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός (1) μηνός από την έκδοση της πρόσκλησης που προβλέπεται στο άρθρο 222 του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α').

2. Στην περίπτωση που υποβληθούν περισσότερες αιτήσεις σε σχέση με τις θέσεις που διατίθενται, η επιλογή τους θα γίνει με βάση ενιαίο πίνακα, στον οποίο περιλαμβάνονται οι απόφοιτοι και των δύο Σχολών, με φθίνουσα σειρά βαθμολογίας.»

ΜΕΡΟΣ Ζ΄ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ – ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Άρθρο 241: Οργανισμός

1. Τα οικεία περιφερειακά συμβούλια καταρτίζουν τον εσωτερικό οργανισμό οργάνωσης και λειτουργίας των περιφερειών.

Στον Οργανισμό καθορίζονται:

α) οι υπηρεσιακές τους μονάδες,

β) η διάρθρωση των υπηρεσιακών μονάδων (Γενικές Διευθύνσεις, Διευθύνσεις, Αυτοτελείς Διευθύνσεις, αυτοτελή Τμήματα, Τμήματα, αυτοτελή Γραφεία και Γραφεία),

γ) ο τίτλος, οι αρμοδιότητες και η έδρα κάθε μονάδας,

δ) οι οργανικές θέσεις ανά Διεύθυνση, κατά κατηγορίες, κλάδους, ειδικότητες και βαθμούς, του μόνιμου προσωπικού,

ε) οι θέσεις του ειδικού επιστημονικού και του τεχνικού ή βοηθητικού προσωπικού, που μπορεί να προσλαμβάνεται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου,

στ) οι κατηγορίες και οι κλάδοι του προσωπικού, των οποίων οι υπάλληλοι κρίνονται για την κατάληψη θέσεων προϊσταμένων, ανάλογα με την ειδικότητα του κλάδου και το αντικείμενο των συγκεκριμένων οργανικών μονάδων και

ζ) η λειτουργία τους.

2. Οι διατάξεις του π.δ. 50/2001 «Καθορισμός των προσόντων διορισμού σε θέσεις των δημοσίων υπηρεσιών και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου» (ΦΕΚ 39 Α'), όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά, εφαρμόζονται και στο προσωπικό των περιφερειών.

3.α. Οι θέσεις προσωπικού των κατηγοριών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ), Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ), Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΕ) και Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (ΥΕ) κατατάσσονται σε πέντε συνολικά βαθμούς ως εξής:

Βαθμός Α΄,

Βαθμός Β΄,

Βαθμός Γ΄,

Βαθμός Δ΄ και

Βαθμός Ε΄.

Οι θέσεις των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ κατατάσσονται στους βαθμούς Δ΄, Γ΄, Β΄ και Α΄, από τους οποίους κατώτερος είναι ο Δ΄ και ανώτερος ο Α΄.

Οι θέσεις της κατηγορίας ΥΕ κατατάσσονται στους βαθμούς Ε', Δ', Γ' και Β' από τους οποίους κατώτερος είναι ο Ε' και ανώτερος ο Β'.

Εισαγωγικός βαθμός των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ είναι ο βαθμός Δ' και της κατηγορίας ΥΕ ο βαθμός Ε'. Για τους κατόχους διδακτορικού διπλώματος, συναφούς με τα αντικείμενα στα οποία είναι δυνατόν, κατά τις οικείες οργανικές διατάξεις, να απασχοληθούν, εισαγωγικός βαθμός είναι ο Γ'.

β) Για τους αποφοίτους της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.), της Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Τ.Α.) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), εισαγωγικός βαθμός είναι ο Β'. Ο χρόνος φοίτησης στην Ε.Σ.Δ.Δ. και την Ε.Σ.Τ.Α. υπολογίζεται ως πλεονάζων στο Β' βαθμό. Για τους αριστούχους προσμετράται ένα επιπλέον έτος στον ίδιο βαθμό.

Στις περιπτώσεις που ισχύουν αθροιστικά οι ιδιότητες του αποφοίτου της Ε.Σ.Δ.Δ. ή Ε.Σ.Τ.Α. και του κατόχου μεταπτυχιακού τίτλου ή διδακτορικού διπλώματος, εφαρμόζεται η ευνοϊκότερη ρύθμιση.

Οι θέσεις όλων των βαθμών των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ, ΔΕ και ΥΕ είναι σε κάθε κατηγορία, οργανικά, ενιαίες.

γ) Θέσεις κλάδων ή ειδικοτήτων ΠΕ ή ΤΕ καλύπτονται, επίσης και από κατόχους πτυχίων ή τίτλων τριτοβάθμιας ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που έχουν αποκτηθεί σε χώρες μέλη της Ε.Ε., στους οποίους έχει χορηγηθεί, είτε πράξη αναγνώρισης επαγγελματικής ισοτιμίας από το Συμβούλιο Ισοτιμιών του π.δ. 165/2000 (ΦΕΚ 149 Α'), είτε απόφαση αναγνώρισης επαγγελματικής εκπαίδευσης, από την αρμόδια αρχή του π.δ. 231/1998 (ΦΕΚ 178 Α'), όπως αυτά ισχύουν κάθε φορά.

Οι κάτοχοι των παραπάνω τίτλων κατατάσσονται σε κατηγορία εκπαίδευσης, όπως αυτή προσδιορίζεται, κάθε φορά, από τη σχετική πράξη αναγνώρισης επαγγελματικής ισοτιμίας ή επαγγελματικής εκπαίδευσης.

4. Ο Οργανισμός ψηφίζεται από το περιφερειακό συμβούλιο, ύστερα από γνώμη της πιο αντιπροσωπευτικής συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων και η σχετική απόφαση αφού εγκριθεί από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Το περιφερειακό συμβούλιο ψηφίζει τον Οργανισμό με βάση πλήρη μελέτη οργάνωσης των υπηρεσιών, για την κατάρτιση της οποίας λαμβάνονται υπόψη, ιδίως, οι ασκούμενες αρμοδιότητες, οι διαθέσιμοι πόροι, η έκταση, ο πληθυσμός και οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της περιφέρειας.

5. Για την τροποποίηση του Οργανισμού ακολουθείται η διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου και παρέχεται η ίδια έγκριση.

6. Δεν επιτρέπεται τροποποίηση του Οργανισμού κατά το τελευταίο εξάμηνο της θητείας των αιρετών οργάνων της περιφέρειας.

7. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος νόμου με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών καταρτίζεται πρότυπος εσωτερικός οργανισμός Οργάνωσης και Λειτουργίας των περιφερειών.

Ο ανωτέρω οργανισμός δεν επιτρέπεται να τροποποιηθεί πριν παρέλθει έτος από την εγκατάσταση των αιρετών οργάνων των περιφερειών. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται τροποποίησή του, εντός του ανωτέρω έτους, εφόσον τούτο κριθεί αναγκαίο από το περιφερειακό συμβούλιο, με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του.

Άρθρο 242: Εκτελεστικός Γραμματέας

1. Σε κάθε περιφέρεια συνιστάται μία θέση μετακλητού Εκτελεστικού Γραμματέα.

2. Ο Εκτελεστικός Γραμματέας διορίζεται και απολύεται με απόφαση του περιφερειάρχη που δημοσιεύεται σε περίληψη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, παύει, δε, να ασκεί τα καθήκοντά του, όταν ο περιφερειάρχης που τον προσέλαβε απολέσει την ιδιότητά του για οποιονδήποτε λόγο.

3.α. Ο διορισμός του γίνεται κατόπιν επιλογής, στο πλαίσιο σχετικής δημόσιας προκήρυξης. Ο Εκτελεστικός Γραμματέας πρέπει να κατέχει πτυχίο Πανεπιστημίου ή Τ.Ε.Ι. και να διαθέτει αξιόλογη διοικητική εμπειρία.

β. Είναι επιτρεπτός, εφόσον συντρέχουν τα ανωτέρω προσόντα, ο διορισμός υπαλλήλων και λειτουργών του δημόσιου τομέα, όπως αυτός εκάστοτε ισχύει, ανεξάρτητα από τη σχέση με την οποία υπηρετούν. Επίσης στις θέσεις αυτές επιτρέπεται και ο διορισμός υπαλλήλων των περιφερειών. Εξαιρούνται οι υπάλληλοι οι οποίοι υπηρετούν στην ίδια περιφέρεια. Ο χρόνος υπηρεσίας τους που διανύεται στις θέσεις αυτές λογίζεται, για όλες τις συνέπειες, ως πραγματική υπηρεσία στην οργανική τους θέση. Σε περίπτωση αποχώρησής τους από την παραπάνω θέση επανέρχονται αυτοδικαίως στη θέση που κατείχαν πριν από το διορισμό τους. Αν η θέση αυτή δεν είναι κενή, θεωρούνται ότι κατέχουν ομοίοβαθμη προσωρινή θέση, που συνιστάται αυτοδικαίως και καταργείται, επίσης, αυτοδικαίως, όταν αποχωρήσουν από την υπηρεσία.

4. Οι αποδοχές του Εκτελεστικού Γραμματέα είναι ίσες με τα δύο τρίτα (2/3) της αντιμισθίας του περιφερειάρχη. Τα πρόσωπα της περίπτωσης β' της προηγούμενης παραγράφου δεν λαμβάνουν τις αποδοχές της οργανικής τους θέσης.
5. Ο περιφερειάρχης μπορεί με απόφασή του να αναθέτει στον Εκτελεστικό Γραμματέα την υπογραφή με εντολή του εγγράφων και πιστοποιητικών, πλην χρηματικών ενταλμάτων.
6. Ο Εκτελεστικός Γραμματέας της περιφέρειας έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες :
 - α. Υπογράφει τις αποφάσεις χορήγησης αδειών με ή χωρίς αποδοχές και μετακίνησης εκτός έδρας στο εσωτερικό και εξωτερικό των υπαλλήλων της περιφέρειας.
 - β. Παρέχει οδηγίες, δίνει κατευθύνσεις και, γενικότερα, συντονίζει τις υπηρεσίες της περιφέρειας κατά την άσκηση του έργου τους.
 - γ. Προβάνει στη μελέτη και εισήγηση μέτρων για τη βελτίωση και προαγωγή των λειτουργιών της περιφέρειας.
 - δ. Μεριμνά για την επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες των θεμάτων που είναι προς συζήτηση ενώπιον του περιφερειακού συμβουλίου ή των οικείων Επιτροπών σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη.
 - ε. Παρακολουθεί τη διαδικασία εφαρμογής των αποφάσεων του περιφερειακού συμβουλίου και των οικείων επιτροπών από τις αρμόδιες υπηρεσίες της περιφέρειας.
 - στ. Μεριμνά για την έγκαιρη ετοιμασία των περιοδικών απολογισμών δράσης της περιφέρειας, σύμφωνα προς τα αντίστοιχα προγράμματα ή τις συγκεκριμένες αποφάσεις και ενημερώνει σχετικά το περιφερειακό συμβούλιο και τις οικείες επιτροπές.
 - ζ. Μεριμνά για τη συνεχή βελτίωση της αποτελεσματικής δράσης των υπηρεσιών της περιφέρειας, την προσαρμογή της λειτουργίας τους στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας και τη βελτίωση της απόδοσης του στελεχικού δυναμικού και των τεχνικών μέσων της περιφέρειας.
 - η. Οργανώνει κάθε νέα υπηρεσία που δημιουργείται στην περιφέρεια.
7. Ο περιφερειάρχης μπορεί, με απόφασή του, και με την επιφύλαξη της παραγράφου 5 του παρόντος, να μεταβιβάζει την άσκηση και άλλων αρμοδιοτήτων στον Εκτελεστικό Γραμματέα.

Άρθρο 243: Ειδικοί Σύμβουλοι και συνεργάτες

1. Στις περιφέρειες συνιστώνται τέσσερις (4) θέσεις ειδικών συμβούλων ή επιστημονικών ή ειδικών συνεργατών για την κάλυψη των αναγκών του περιφερειάρχη και μία (1) για κάθε αντιπεριφερειάρχη. Οι θέσεις του προηγούμενου εδαφίου είναι ενιαίες. Οι ανωτέρω πρέπει να κατέχουν πτυχίο ή δίπλωμα Πανεπιστημίου ή Τ.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο πτυχίο ή δίπλωμα της αλλοδαπής προσλαμβάνονται, δε, με ειδική σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου από τους περιφερειάρχες και αντιπεριφερειάρχες και υπόκεινται, απευθείας, στην ιεραρχική εξάρτηση τούτων. Διέπονται αποκλειστικά από τις διατάξεις των παραγράφων 5 έως και 13 του άρθρου 67 του ν. 1416/1984 (ΦΕΚ 18 Α'), όπως ισχύει.
2. Το έργο των ειδικών συμβούλων, των ειδικών συνεργατών και επιστημονικών συνεργατών δεν είναι ασυμβίβαστο με την ιδιότητα του δικηγόρου, αναστέλλει όμως την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος. Για όσους έχουν την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία, η άσκηση του ελευθέρου επαγγέλματος είναι ασυμβίβαστη με την άσκηση καθηκόντων του ειδικού συμβούλου, του ειδικού συνεργάτη και επιστημονικού συνεργάτη.
3. Σε κάθε περιφέρεια συνιστώνται δύο θέσεις δημοσιογράφων, με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, που διαρκεί όσο και η θητεία του περιφερειάρχη. Για την πρόσληψη δεν τηρείται η διαδικασία έγκρισης της τριμελούς εξ Υπουργών Επιτροπής της ΠΥΣ 33/2006 (ΦΕΚ 280 Α'), όπως ισχύει. Με τη λήξη της θητείας του περιφερειάρχη, η σύμβαση λύεται αυτοδικαίως και αζημίως για την οικεία περιφέρεια.

Άρθρο 244: Πρόσληψη προσωπικού – Διαδικασία πρόσληψης

1. Η πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων του μόνιμου προσωπικού, του ειδικού επιστημονικού προσωπικού και του τεχνικού ή βοηθητικού προσωπικού, αποφασίζεται από το περιφερειακό συμβούλιο. Καμία πρόσληψη δεν ενεργείται χωρίς την ανωτέρω απόφαση, η οποία πρέπει να συνοδεύεται από βεβαίωση της οικείας Υπηρεσίας Δημοσιονομικού Ελέγχου (Υ.Δ.Ε.), ότι έχει εξασφαλισθεί η αναγκαία πίστωση για την κάλυψη των απαιτούμενων δαπανών.

2. α) Η πλήρωση των κενών ή κενούμενων οργανικών θέσεων τακτικού προσωπικού όλων των κατηγοριών, κλάδων και ειδικοτήτων των Περιφερειών διενεργείται με τη διαδικασία και τα κριτήρια του άρθρου 18 του ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 28 Α'), όπως έχει τροποποιηθεί με το ν. 3812/2009 (ΦΕΚ 234 Α') και όπως εκάστοτε ισχύει, εφόσον προηγηθεί έγκριση σύμφωνα με την ΠΥΣ 33/2006 (ΦΕΚ 280 Α'), όπως αυτή ισχύει.

Η πλήρωση των κενών ή κενούμενων οργανικών θέσεων είναι δυνατόν να γίνει και κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 του ν. 2190/1994, όπως εκάστοτε ισχύει.

β) Η απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου, για την πρόσληψη, περιλαμβάνει τις οργανικές θέσεις, για τις οποίες προορίζεται το προσωπικό, τον αριθμό των προκη-ρυσσόμενων θέσεων κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα και τα απαιτούμενα προσόντα.

3. α) Ο διορισμός ή η πρόσληψη του πάσης φύσεως προσωπικού ενεργείται με απόφαση του περιφερειάρχη. Η απόφαση διορισμού του τακτικού προσωπικού δημοσιεύεται, σε περίληψη, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ανακοινώνεται στον ενδιαφερόμενο.

β) Η δοκιμαστική υπηρεσία και η μονιμοποίηση διέπονται από τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως ισχύει.

γ) Για τους υπαλλήλους της περιφέρειας δεν υφίσταται κώλυμα εντοπιότητας.

4. Οι μετακλητοί υπάλληλοι της κατηγορίας ειδικών θέσεων διορίζονται και απολύονται με απόφαση του περιφερειάρχη ή του αντιπεριφερειάρχη.

Παύουν να ασκούν τα καθήκοντά τους και απολύονται, αυτοδικαίως, αμέσως μόλις ο περιφερειάρχης ή ο αντι-περιφερειάρχης που τους προσέλαβε, παύσει να ασκεί, για οποιονδήποτε λόγο, τα καθήκοντά του.

5. α) Οι θέσεις των δικηγόρων με μηνιαία αντιμισθία συνιστώνται με τον Οργανισμό. Η πρόσληψη δικηγόρων γίνεται με σχέση έμμισθης εντολής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων, όπως ισχύει κάθε φορά, με απόφαση του περιφερειάρχη.

β) Για τις αμοιβές των δικηγόρων με πάγια αντιμισθία εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 166 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (κυρωτικός ν. 3584/2007 – ΦΕΚ 143 Α').

γ) Οι απασχολούμενοι, κατά τα ανωτέρω, δικηγόροι υποχρεούνται σε παροχή υπηρεσίας στο οικείο κατάστημα της περιφέρειας για χρόνο, που ανταποκρίνεται στις εκάστοτε υπηρεσιακές συνθήκες, εφόσον δεν συντρέχει ανάγκη παράστασης, ενώπιον δικαστικών ή διοικητικών αρχών.

δ) Οι διατάξεις, που διέπουν τους υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των περιφερειών για τη χορήγηση και διάρκεια κανονικών και αναρρωτικών αδειών, εφαρμόζονται αναλόγως και για τους δικηγόρους.

ε) Για τη λύση της σχέσης έμμισθης εντολής δικηγόρου απαιτείται αιτιολογημένη απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου.

στ) Τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αναλαμβάνουν την εκπροσώπηση υπαλλήλων δήμων και περιφερειών, ενώπιον των δικαστηρίων ή των δικαστικών αρχών, όταν διώκονται ποινικώς για αδικήματα, που τους αποδίδονται κατά την ενάσκηση των καθηκόντων

τους. Οι υπάλληλοι στερούνται της νομικής κάλυψης, στην περίπτωση που η άσκηση ποινικής δίωξης εναντίον τους αποτελεί συνέπεια καταγγελίας εκ μέρους της υπηρεσίας. Η εκπροσώπηση συντελείται μετά από γραπτή αίτηση του οικείου δημάρχου ή περιφερειάρχη και εφόσον έχει προηγηθεί σχετική απόφαση του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, η οποία λήφθηκε με πλειοψηφία των 2/3 του συνόλου των μελών τους. Για την ανάθεση της υπόθεσης, κατά τα προηγούμενα εδάφια, εκδίδεται απόφαση του Προέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Άρθρο 245: Προϊστάμενοι – Τοποθετήσεις – Μετακινήσεις

1.α. Ως προϊστάμενοι Γενικής Διεύθυνσης επιλέγονται υπάλληλοι της κατηγορίας ΠΕ με βαθμό Α', εφόσον:

- i. έχουν διατελέσει προϊστάμενοι Γενικής Διεύθυνσης ή
- ii. έχουν διατελέσει προϊστάμενοι Διεύθυνσης για τρία (3) τουλάχιστον έτη ή
- iii. Έχουν δέκα οκτώ (18) τουλάχιστον έτη υπηρεσίας και είναι ή έχουν διατελέσει προϊστάμενοι Διεύθυνσης για ένα (1) τουλάχιστον έτος.

Δεν επιτρέπεται να είναι υποψήφιος για επιλογή σε θέση προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης υπάλληλος του οποίου το διάστημα που υπολείπεται για την αυτοδίκαιη αποχώρηση από την υπηρεσία είναι μικρότερο από δύο (2) έτη κατά την πρώτη ημέρα συνεδρίασης του Ειδικού Συμβουλίου Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙ.Σ.Ε.Π.), με εξαίρεση τους ήδη υπηρετούντες προϊσταμένους Γενικής Διεύθυνσης, κατά τον χρόνο της πρώτης συνεδρίασης του ΕΙ.Σ.Ε.Π..

β. Ως προϊστάμενοι Διεύθυνσης ή αντίστοιχου ή ενδιάμεσου (μεταξύ Διευθύνσεως και Τμήματος) επιπέδου οργανικών μονάδων επιλέγονται υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ με βαθμό Α', οι οποίοι έχουν ασκήσει καθήκοντα προϊσταμένου Διεύθυνσης ή Υποδιεύθυνσης ή Προϊσταμένου Τμήματος. Αν δεν υπάρχουν υποψήφιοι με τις προϋποθέσεις αυτές, επιλέγονται υπάλληλοι με βαθμό Α'.

γ. Ως προϊστάμενοι Τμήματος και αυτοτελούς γραφείου ή αντίστοιχου επιπέδου οργανικής μονάδας επιλέγονται υπάλληλοι με βαθμό Α' που έχουν ασκήσει καθήκοντα προϊσταμένου τμήματος ή υπάλληλοι με βαθμό Α'. Αν δεν υπάρχουν ή δεν επαρκούν, επιλέγονται υπάλληλοι με βαθμό Β', οι οποίοι έχουν συμπληρώσει ελάχιστο χρόνο υπηρεσίας στο βαθμό Β' τέσσερα (4) έτη. Αν δεν υπάρχουν υποψήφιοι με τις ως άνω προϋποθέσεις για την κάλυψη των θέσεων, επιλέγονται υπάλληλοι με λιγότερο χρόνο στο βαθμό Β'.

δ. Τον προϊστάμενο μη αυτοτελούς γραφείου ή αντίστοιχου επιπέδου μη αυτοτελούς οργανικής μονάδας ορίζει, με αιτιολογία, ο προϊστάμενος της αμέσως υπερκείμενης οργανικής μονάδας από τους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτόν και έχουν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο εδάφιο γ' της παραγράφου αυτής, χωρίς επιλογή από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο.

ε. Δεν επιτρέπεται να είναι υποψήφιος για την επιλογή προϊσταμένου οποιουδήποτε επιπέδου οργανικής μονάδας υπάλληλος στον οποίο έχει επιβληθεί τελεσίδικα οποιαδήποτε πειθαρχική ποινή για παράπτωμα από αυτά που ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 109 του ν. 3528/2007.

στ. Οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια επιλογής πρέπει να συντρέχουν κατά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων. Η ημερομηνία αυτή λαμβάνεται υπόψη και για τη μοριοδότηση των υποψηφίων, όπου απαιτείται. Το κώλυμα επιλογής της προηγούμενης περίπτωσης δεν πρέπει να συντρέχει, τόσο κατά το χρόνο λήξης της προθεσμίας υποβολής της αίτησης υποψηφιότητας, όσο και κατά την ημερομηνία τοποθέτησης από το αρμόδιο όργανο.

2. Η τοποθέτηση των προϊσταμένων γίνεται με πράξη του περιφερειάρχη ή του οικείου αντιπεριφερειάρχη.

3. Η τοποθέτηση των υπαλλήλων σε οργανικές μονάδες και θέσεις γίνεται με απόφαση του περιφερειάρχη ή του αντιπεριφερειάρχη.

4. Μετακίνηση προϊσταμένου οργανικής μονάδας γίνεται μόνο σε θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας αντίστοιχου επιπέδου, με πράξη του αρμόδιου για την τοποθέτηση οργάνου.

5. Μετακίνηση υπαλλήλου σε θέση της ίδιας Διεύθυνσης γίνεται με απόφαση του προϊσταμένου της Διεύθυνσης, σε θέση άλλης διεύθυνσης της ίδιας Γενικής Διεύθυνσης, με απόφαση του προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης, και σε θέση άλλης Γενικής Διεύθυνσης με απόφαση του περιφερειάρχη ή του οικείου αντιπεριφερειάρχη.

Η μετακίνηση γίνεται πάντοτε σε θέση της ίδιας κατηγορίας και κλάδου και εφόσον για την κατάληψή της απαιτούνται τα ίδια τυπικά προσόντα που απαιτούνται για τη θέση από την οποία γίνεται. Μετακίνηση προϊσταμένων γίνεται σε αντίστοιχης βαθμίδας οργανική μονάδα.

6. Ειδικώς για τη μετακίνηση υπαλλήλων σε οργανικές μονάδες ή θέσεις νησιωτικών περιοχών απαιτείται γνώμη του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου.

Άρθρο 246: Μετατάξεις

1.α. Επιτρέπεται η μετάταξη υπαλλήλων περιφερειών σε αντίστοιχες κενές οργανικές θέσεις υπηρεσιών του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δήμων και Ν.Π.Δ.Δ. αυτών και αντιστρόφως.

β. Η μετάταξη γίνεται κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου και δεν είναι επιτρεπτή πριν από τη συμπλήρωση της δοκιμαστικής υπηρεσίας του υπαλλήλου. Μετάταξη σε θέση για την οποία έχει εκδοθεί προκήρυξη πλήρωσης, με διορισμό, δεν είναι δυνατή.

2.α. Η μετάταξη διενεργείται, κατόπιν προηγούμενης σύμφωνης γνώμης των υπηρεσιακών συμβουλίων ή των συλλογικών οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, τόσο του φορέα της οργανικής θέσης, όσο και του φορέα υποδοχής, με κοινή απόφαση των αρμόδιων προς διορισμό οργάνων. Ειδικώς το υπηρεσιακό συμβούλιο ή το συλλογικό όργανο διοίκησης του φορέα υποδοχής συνεκτιμά, τόσο την καταλληλότητα του υποψηφίου για την άσκηση των καθηκόντων της θέσης στην οποία ζητά να μεταταγεί, όσο και τις ανάγκες της υπηρεσίας. Η μετάταξη σε υπηρεσίες του Δημοσίου διενεργείται με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του οικείου Υπουργού, μετά από σύμφωνη γνώμη, τόσο του υπηρεσιακού συμβουλίου της οικείας περιφέρειας, όσο και εκείνου του φορέα υποδοχής, καθώς και γνώμη του οικείου περιφερειάρχη.

β. Σε περίπτωση υποβολής περισσότερων αιτήσεων,

για την αυτή θέση, το υπηρεσιακό συμβούλιο του φορέα υποδοχής λαμβάνει υπόψη την απόδοση των υπαλλήλων, το χρόνο συνολικής υπηρεσίας στο βαθμό και τον κλάδο, καθώς και τα λοιπά στοιχεία του προσωπικού τους μητρώου.

3. Για τις μετατάξεις από κλάδο σε κλάδο της ίδιας κατηγορίας, σε κλάδο ανώτερης κατηγορίας, καθώς και σε υπηρεσίες παραμεθόριων περιοχών, εφαρμόζονται, αναλόγως, οι σχετικές διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα, καθώς και του άρθρου 9 παράγραφος 22 του ν. 2266/ 1994 (ΦΕΚ 218 Α'), όπως ισχύουν.

4. Για το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, η μετάταξη γίνεται με μεταφορά θέσης, όταν στο φορέα στον οποίο και πραγματοποιείται δεν υφίσταται αντίστοιχη οργανική θέση.

5. Η πράξη μετάταξης δημοσιεύεται σε περίληψη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 247: Αποσπάσεις

1. Αποσπάσεις υπαλλήλων των περιφερειών σε δημόσιες υπηρεσίες και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου διενεργούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως ισχύουν. Η σχετική απόφαση εκδίδεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και τον αρμόδιο ή εποπτεύοντα Υπουργό.

Επιτρέπεται η απόσπασή τους και σε δήμους της χωρικής αρμοδιότητας της περιφέρειας, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος του οικείου δημάρχου και απόφασης του περιφερειάρχη.

2. Απόσπαση για προσωπικούς λόγους είναι δυνατή κατ' εξαίρεση και εφόσον οι ανάγκες της υπηρεσίας το επιτρέπουν.

3. Η διάρκεια των ανωτέρω αποσπάσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο (2) έτη συνολικά. Με αίτηση του υπαλλήλου, η απόσπαση μπορεί να παρατείνεται για ένα (1) ακόμη έτος.

4. Η απόσπαση παύει αυτοδικαίως όταν λήξει το χρονικό όριο της προηγούμενης παραγράφου. Ο υπάλληλος με τη λήξη της απόσπασης επανέρχεται υποχρεωτικά στη θέση του, χωρίς άλλη διατύπωση.

5. Απαγορεύεται η απόσπαση υπαλλήλου που έχει επιλεγεί ως προϊστάμενος οργανικής μονάδας. Σε περίπτωση που ο αποσπασμένος υπάλληλος επιλεγεί, ως προϊστάμενος οργανικής μονάδας, επέρχεται αυτοδίκαιη παύση της απόσπασης, από την τοποθέτησή του ως προϊσταμένου.

6. Η απόσπαση μπορεί να παύει οποτεδήποτε πριν από τη λήξη του χρονικού ορίου της παραγράφου 3 του παρόντος για λόγους αναγόμενους στην υπηρεσία.

7. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος, αποσπασμένος υπάλληλος που συμπλήρωσε τριετία συνεχώς ή διακεκομμένα, δεν επιτρέπεται να αποσπασθεί πριν να παρέλθει τριετία από τη λήξη της προηγούμενης απόσπασης. Για εξαιρετικούς λόγους επιτρέπεται απόσπαση ή παράτασή της μέχρι τεσσάρων (4) μηνών.

8. Απαγορεύεται η απόσπαση του υπαλλήλου πριν από τη συμπλήρωση της δοκιμαστικής του υπηρεσίας.

9. Με την απόφαση της απόσπασης καθορίζεται η υπηρεσία, η οποία επιβαρύνεται με τη μισθοδοσία του αποσπασμένου υπαλλήλου.

10. Επιτρέπεται η απόσπαση σε γραφεία βουλευτών ή Ελλήνων βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά τις ισχύουσες ειδικές διατάξεις, με την επιφύλαξη της παραγράφου 8 του άρθρου αυτού.

11.α. Με απόφαση του εποπτεύοντος Υπουργού, ύστερα από γνώμη των συλλογικών οργάνων διοίκησης νομικών προσώπων που ανήκουν στο δημόσιο τομέα, όπως αυτός είναι οριοθετημένος κατά το χρόνο υποβολής του σχετικού αιτήματος, είναι δυνατή η απόσπαση στα γραφεία των περιφερειάρχων και αντιπεριφερειάρχων έως επτά (7) και τριών (3), αντιστοίχως, υπαλλήλων.

β. Η διάρκεια των προηγούμενων αποσπάσεων είναι διετής με δυνατότητα ισόχρονης ανανέωσης.

γ. Στην ανωτέρω απόφαση απόσπασης καθορίζεται ο φορέας ο οποίος επιβαρύνεται με τη μισθοδοσία του αποσπώμενου.

Άρθρο 248: Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων

1. Σε κάθε περιφέρεια συνιστάται με απόφαση του οικείου περιφερειάρχη, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (Σ.Ε.Π.).

2. Το Σ.Ε.Π. είναι αρμόδιο για την επιλογή προϊσταμένων Διευθύνσεων ή αντίστοιχου ή ενδιάμεσου (μεταξύ Διευθύνσεως και Τμήματος) επιπέδου οργανικών μονάδων τόσο της περιφέρειας όσο και των εποπτευόμενων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

3. Το Σ.Ε.Π. είναι πενταμελές και αποτελείται από δύο (2) προϊσταμένους Γενικών Διευθύνσεων της οικείας περιφέρειας, από τους οποίους ο ένας (1) ορίζεται Πρόεδρος αυτού, και έναν (1) προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης άλλης δημόσιας υπηρεσίας ή Ν.Π.Δ.Δ. που λειτουργεί στην έδρα της οικείας περιφέρειας και δύο (2) αιρετούς εκπροσώπους των εργαζομένων με βαθμό Α΄, οι οποίοι εκλέγονται σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. ΔΙΚΠΡ/Φ.80/30/8703/19.9.1988 (ΦΕΚ 684 Β΄) απόφασης του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Στην περίπτωση που δεν επαρκούν οι προϊστάμενοι της Γενικής Διεύθυνσης της οικείας περιφέρειας ή αυτοί που υπηρετούν σε υπηρεσίες της έδρας της οικείας περιφέρειας, ορίζονται προϊστάμενοι Γενικής Διεύθυνσης από υπηρεσίες όμορων περιφερειών.

4. Τα μέλη του Σ.Ε.Π., καθώς και τα αναπληρωματικά τους ορίζονται με απόφαση του οικείου περιφερειάρχη. Εισηγητής του Συμβουλίου ορίζεται ο προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης ή ο προϊστάμενος Διεύθυνσης Διοικητικού/Προσωπικού.

5. Χρέη γραμματέα ασκεί υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ με βαθμό Α΄ που ορίζεται με τον αναπληρωτή του με την απόφαση ορισμού των μελών.

6. Η επιλογή των προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων γίνεται από το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων του άρθρου δεύτερου του ν. 3839/2010 (ΦΕΚ 51 Α΄).

Άρθρο 249: Υπηρεσιακό Συμβούλιο

1. Σε κάθε περιφέρεια συνιστάται με απόφαση του οικείου περιφερειάρχη, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, υπηρεσιακό συμβούλιο. Ως έδρα του υπηρεσιακού συμβουλίου ορίζεται η έδρα της περιφέρειας.

2. Το υπηρεσιακό συμβούλιο είναι αρμόδιο για την επιλογή προϊσταμένων τμημάτων και αυτοτελών γραφείων ή αντίστοιχου επιπέδου οργανικών μονάδων και για την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων της περιφέρειας, με εξαίρεση την επιλογή προϊσταμένων. Το υπηρεσιακό συμβούλιο λειτουργεί και ως πρωτοβάθμιο πειθαρχικό συμβούλιο για όλους τους υπαλλήλους που υπάγονται στην αρμοδιότητά του.

3. Το υπηρεσιακό συμβούλιο είναι πενταμελές και αποτελείται από:

α. Τρεις (3) μόνιμους υπαλλήλους, προϊσταμένους Διεύθυνσης, από αυτούς που υπάγονται στην αρμοδιότητα του υπηρεσιακού συμβουλίου και υπηρετούν στην περιφέρεια. Αν δεν υπάρχουν ή δεν επαρκούν υπάλληλοι της οικείας περιφέρειας με τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις για να οριστούν μέλη του υπηρεσιακού συμβουλίου, ορίζονται υπάλληλοι που υπηρετούν σε όμορες περιφέρειες και πληρούν τις προϋποθέσεις.

β. Δύο (2) αιρετούς εκπροσώπους των υπαλλήλων με βαθμό Α΄.

4. Τα μέλη του υπηρεσιακού συμβουλίου ορίζονται από τον οικείο περιφερειάρχη. Ένα από τα υπό στοιχείο (α) μέλη της προηγούμενης παραγράφου ορίζεται ως πρόεδρος και ένα αναπληρωτής του προέδρου. Τα υπό στοιχείο (β) μέλη της προηγούμενης παραγράφου εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. ΔΙΚΠΡ/Φ.80/30 /8703/19.9.1988 (ΦΕΚ 684 Β΄) απόφασης του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

5. Τα μέλη του υπηρεσιακού συμβουλίου ορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές. Αν λυθεί η υπαλληλική σχέση τακτικού αιρετού μέλους του συμβουλίου, τακτικό μέλος ορίζεται ο επόμενος στη σειρά εκλογής, για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα της θητείας.

6. Εισηγητής του συμβουλίου ορίζεται ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης Διοικητικού/Προσωπικού.

7. Χρέη γραμματέα ασκεί υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ με βαθμό τουλάχιστον Β΄ που ορίζεται με τον αναπληρωτή του με την απόφαση ορισμού των μελών.

Άρθρο 250: Θητεία

Τα μέλη των συμβουλίων του παρόντος και του προηγούμενου άρθρου ορίζονται για θητεία δύο (2) ετών, που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου του επόμενου έτους από τον ορισμό τους. Κατά την πρώτη εφαρμογή η θητεία των μελών των ανωτέρω συμβουλίων αρχίζει από την ημερομηνία ορισμού τους και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του μεθεπόμενου έτους.

Άρθρο 251: Εκπροσώπηση των φύλων

Στα συμβούλια των προηγούμενων άρθρων ο αριθμός των οριζομένων από την υπηρεσία μελών κάθε φύλου ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το ένα τρίτο (1/3) των οριζομένων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, εφόσον στην οικεία περιφέρεια υπηρετεί επαρκής αριθμός υπαλλήλων που συγκεντρώνει τις νόμιμες προϋποθέσεις για ορισμό και εφόσον τα μέλη που ορίζονται είναι περισσότερα από ένα (1). Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι ίσο τουλάχιστον με μισό της μονάδας.

Άρθρο 252: Πειθαρχικό Δίκαιο – Δικαιοδοσία

1. Οι διατάξεις του Πειθαρχικού Δικαίου του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως κάθε φορά ισχύουν, εφαρμόζονται και για τους υπαλλήλους των περιφερειών.
2. Πειθαρχική δικαιοδοσία στους υπαλλήλους ασκούν:
 - α. Οι πειθαρχικώς προϊστάμενοί τους,
 - β. Τα υπηρεσιακά πειθαρχικά συμβούλια,
 - γ. Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο και
 - δ. Το Συμβούλιο της Επικρατείας, το Διοικητικό Εφετείο και ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης.
3. Πειθαρχικώς προϊστάμενοι είναι:
 - α. Ο περιφερειάρχης σε όλους τους υπαλλήλους,
 - β. Ο προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης, ο προϊστάμενος Διεύθυνσης και ο Προϊστάμενος Αυτοτελούς Τμήματος στους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτούς ανεξάρτητα από το βαθμό, που αυτοί φέρουν.
4. Όλοι οι πειθαρχικοί προϊστάμενοι μπορούν να επιβάλουν την ποινή της έγγραφης επίπληξης. Την ποινή του προστίμου μπορούν να επιβάλουν:
 - α. Ο περιφερειάρχης έως και τις αποδοχές ενός μηνός,
 - β. Ο προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης έως και το ένα τρίτο των αποδοχών ενός μηνός,
 - γ. Ο προϊστάμενος Διεύθυνσης έως και το ένα έκτο των αποδοχών ενός μηνός.
5. Η παραπομπή στο αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο γίνεται από τον περιφερειάρχη.

Άρθρο 253: Ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικα

1. Για όσα θέματα υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων των περιφερειών δεν υφίσταται ειδική ρύθμιση στις διατάξεις του παρόντος και μέχρι την κατάρτιση Ενιαίου Κώδικα Υπηρεσιακής Κατάστασης Υπαλλήλων της Αυτοδιοίκησης, εφαρμόζονται, αναλόγως, οι οικείες διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως ισχύουν, καθώς και οι διατάξεις των ν. 3839/2010, 3801/2009 (ΦΕΚ 163 Α') και του π.δ. 410/1988 (ΦΕΚ 191 Α'), όπως ισχύουν.
2. Όπου στις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα προβλέπεται ως αρμόδιο όργανο ο οικείος Υπουργός ή το διοικητικό συμβούλιο νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, για τους υπαλλήλους των περιφερειών, νοείται ο περιφερειάρχης ή ο οικείος αντιπεριφερειάρχης.

Άρθρο 254: Κατάταξη προσωπικού συνενούμενων Δήμων και Κοινοτήτων σε νεοσύστατους Δήμους

1. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των συνενούμενων δήμων ή δήμων και κοινοτήτων καθώς επίσης και οι δικηγόροι με σχέση έμμισθης εντολής που υπηρετούσαν στους συνεννούμενους δήμους, καθίσταται αυτοδικαίως, προσωπικό του νεοσύστατου δήμου, με την ίδια σχέση εργασίας, και καταλαμβάνει αντίστοιχες, κατά κατηγορία, κλάδο ή ειδικότητα, θέσεις.
2. Μέσα σε ένα (1) μήνα από την ανάληψη καθηκόντων από τις νέες δημοτικές αρχές εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του οικείου δημάρχου, με την οποία το ανωτέρω προσωπικό διαπιστώνεται ως προσωπικό του νέου δήμου, με την ίδια σχέση εργασίας που κατέχει, και κατατάσσεται σε αντίστοιχες συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις, κατά κατηγορία, κλάδο ή ειδικότητα. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
3. Οι θέσεις του πιο πάνω προσωπικού προβλέπονται στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των οικείων δήμων, οι οποίοι καταρτίζονται σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (κυρωτικός ν. 3584/2007-ΦΕΚ 143 Α'), εντός έξι (6) μηνών από την ημερομηνία

ανάληψης καθηκόντων από τις νέες δημοτικές αρχές. Στις ανωτέρω θέσεις κατατάσσεται το ανωτέρω προσωπικό με απόφαση του αρμόδιου προς διορισμό οργάνου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

4. Το ως άνω προσωπικό εξακολουθεί να διέπεται ως προς το υπηρεσιακό του καθεστώς, το μεν μόνιμο από τις διατάξεις του πρώτου μέρους, το δε ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου από τις σχετικές διατάξεις του δεύτερου μέρους του ν.3584/2007, όπως ισχύει.

Άρθρο 255: Μεταφορά προσωπικού Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων στις Περιφέρειες

1. Το μόνιμο και ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων καθίσταται αυτοδίκαια από 1.1.2011 προσωπικό των περιφερειών της αντίστοιχης χωρικής αρμοδιότητας. Με διαπιστωτική πράξη που εκδίδεται από τον οικείο περιφερειάρχη μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός (1) μηνός από την ημερομηνία ανάληψης των καθηκόντων του, το προσωπικό κατατάσσεται σε αντίστοιχες συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις της αντίστοιχης κατηγορίας, κλάδου ή ειδικότητας των υπηρεσιών της έδρας και των νομών της περιφέρειας. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Οι θέσεις του κατατασσόμενου προσωπικού προβλέπονται στον Πρότυπο Ενιαίο Εσωτερικό Οργανισμό Οργάνωσης και Λειτουργίας των περιφερειών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με το άρθρο 241 παράγραφος 7 του παρόντος. Στις θέσεις αυτές κατατάσσεται το ανωτέρω προσωπικό, με διαπιστωτική πράξη του περιφερειάρχη, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις κατάταξης προσωπικού προερχόμενου από Ενιαία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ή Νομαρχιακό Διαμερίσμα.

Το ως άνω προσωπικό λογίζεται εφεξής προσωπικό των περιφερειών και διέπεται ως προς το υπηρεσιακό του καθεστώς, το μεν μόνιμο από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, καθώς και εκείνες του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007), όπως ισχύουν, το δε ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου από τις σχετικές διατάξεις του ν. 3801/2009 (ΦΕΚ 163 Α΄) και του π.δ.410/1988 (ΦΕΚ 191 Α΄), όπως ισχύει.

3. Το ανωτέρω προσωπικό εξακολουθεί να διέπεται από το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς στο οποίο υπαγόταν πριν από την κατάταξή του στην περιφέρεια, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 17 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (ΦΕΚ 265 Α΄).

Τυχόν επιπλέον τακτικές αποδοχές, καθώς και τα πάσης φύσεως επιδόματα διατηρούνται ως προσωπική διαφορά.

4. Μεταφέρεται, αυτοδικαίως, από 1.1.2011 στις περιφέρειες, το σύνολο των θέσεων δικηγόρων, με σχέση έμμισθης εντολής, οι οποίοι έχουν προσληφθεί σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 1649/1986 (ΦΕΚ 149 Α΄) και οι οποίοι υπηρετούν, ήδη, με σχέση έμμισθης εντολής στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις ή στα Νομαρχιακά Διαμερίσματα.

Με τη μεταφορά των θέσεων γίνεται, επίσης, αυτοδικαίως και η μεταφορά των δικηγόρων που τις κατέχουν, οι οποίοι διατηρούν με το νέο φορέα την ίδια σχέση έμμισθης εντολής. Οι ανωτέρω εκπροσωπούν, ενώπιον των δικαστικών και των διοικητικών αρχών, την περιφερειακή ενότητα ή τις περιφερειακές ενότητες, οι οποίες προέρχονται από τις καταργούμενες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις ή τα καταργούμενα νομαρχιακά διαμερίσματα, τα οποία οι δικηγόροι εκπροσωπούσαν βάσει της σύμβασης έμμισθης εντολής με αυτά.

Για το σκοπό αυτό εκδίδεται σχετική διαπιστωτική πράξη του Περιφερειάρχη, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 256: Μετάταξη προσωπικού σε Περιφέρειες

1. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των οργανικών μονάδων (Διευθύνσεων, Τμημάτων, Αυτοτελών Τμημάτων, Γραφείων, Αυτοτελών Γραφείων) των υπηρεσιών των κρατικών περιφερειών των οποίων αρμοδιότητες απονέμονται στις περιφέρειες της αντίστοιχης χωρικής αρμοδιότητας, είτε για το σύνολο συγκεκριμένου τομέα είτε μεμονωμένως, δύναται με αίτησή του εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός (1) μηνός από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, η οποία υποβάλλεται προς το Γενικό Γραμματέα της κρατικής περιφέρειας να ζητήσει τη μετάταξή του στην περιφέρεια της αντίστοιχης κατά τόπον αρμοδιότητας. Το ως άνω προσωπικό μετατάσσεται στην περιφέρεια με απόφαση που εκδίδεται από το Γενικό Γραμματέα της κρατικής περιφέρειας εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης κατηγορίας,

κλάδου ή ειδικότητας. Η απόφαση αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ισχύει από 1.7.2011.

2α. Εάν δεν καταστεί δυνατή η μετάταξη του αναγκαίου προσωπικού για την άσκηση των απονεμομένων αρμοδιοτήτων, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, και εφόσον συντρέχει απονομή αρμοδιοτήτων για το σύνολο συγκεκριμένου τομέα, οι υπάλληλοι οι οποίοι κατέχουν οργανικές ή προσωποπαγείς θέσεις στην αρμόδια, αντίστοιχα, υπηρεσιακή μονάδα και σε περίπτωση ανυπαρξίας κατανομής οργανικών θέσεων, ανά υπηρεσιακή μονάδα, οι υπάλληλοι που υπηρετούσαν την 1.1.2010 στις ανωτέρω υπηρεσιακές μονάδες της κρατικής περιφέρειας, σε συναφείς κλάδους και ειδικότητες, μετατάσσονται, αυτοδικαίως, στην αντίστοιχη περιφέρεια. Η ανωτέρω μετάταξη συντελείται με διαπιστωτική πράξη του Γενικού Γραμματέα της κρατικής περιφέρειας, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ισχύει από 1.7.2011.

β. Σε περίπτωση μεταβίβασης μεμονωμένων αρμοδιοτήτων, υποβάλλεται αίτημα από την Περιφέρεια προς το υπηρεσιακό συμβούλιο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, που εμπίπτει στα όριά της, για τη μετάταξη συγκεκριμένου αριθμού προσωπικού, το οποίο κατείχε οργανικές ή προσωποπαγείς θέσεις ή υπηρετούσε την 1.1.2010 στις, αντίστοιχες, από πλευράς αρμοδιοτήτων, υπηρεσιακές μονάδες της κρατικής περιφέρειας και ανήκε σε συναφείς κλάδους και ειδικότητες.

Το αίτημα υποβάλλεται από τον περιφερειάρχη, εντός προθεσμίας ενός (1) μηνός από την ανάληψη καθηκόντων των νέων περιφερειακών αρχών.

Το υπηρεσιακό συμβούλιο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, αφού λάβει υπόψη κριτήρια, όπως ο τόπος κατοικίας, η οικογενειακή κατάσταση, σοβαρά προβλήματα υγείας και τα έτη υπηρεσίας, γνωμοδοτεί προς το Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης για τη μετάταξη υπαλλήλων στην περιφέρεια. Οι υπάλληλοι μετατάσσονται στην περιφέρεια σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης κατηγορίας, κλάδου ή ειδικότητας, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης που εκδίδεται εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την ανάληψη των καθηκόντων του και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Οι θέσεις του προσωπικού των προηγούμενων παραγράφων προβλέπονται στον Πρότυπο Ενιαίο Εσωτερικό Οργανισμό Οργάνωσης και Λειτουργίας των περιφερειών, ο οποίος καταρτίζεται σύμφωνα με το άρθρο 241 παράγραφος 7 του παρόντος. Στις θέσεις αυτές κατατάσσεται το ανωτέρω προσωπικό, με απόφαση του περιφερειάρχη η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

4. Το προσωπικό των προηγούμενων παραγράφων λογίζεται στο εξής ως προσωπικό των περιφερειών και εξακολουθεί να διέπεται ως προς το υπηρεσιακό του καθεστώς, το μεν μόνιμο από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, καθώς και εκείνες του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007), όπως ισχύουν, το δε ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου από τις σχετικές διατάξεις του ν. 3801/ 2009 (ΦΕΚ 163 Α') και του π.δ.410/1988 (ΦΕΚ 191 Α') όπως ισχύουν.

5. Το ανωτέρω προσωπικό εξακολουθεί να διέπεται από το ασφαλιστικό-συνταξιοδοτικό καθεστώς στο οποίο υπαγόταν πριν τη μετάταξή του στην περιφέρεια, σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις της παραγράφου 17 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (ΦΕΚ 265 Α').

6. Τυχόν επιπλέον τακτικές αποδοχές, καθώς και τα πάσης φύσεως επιδόματα διατηρούνται ως προσωπική διαφορά.

Άρθρο 257: Μετάταξη προσωπικού σε Δήμους

1. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των οργανικών μονάδων (Διευθύνσεων, Τμημάτων, Αυτοτελών Τμημάτων, Γραφείων, Αυτοτελών Γραφείων) των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (Ν.Α.) αρμοδιότητες των οποίων απονέμονται στους δήμους, είτε για το σύνολο συγκεκριμένου τομέα είτε μεμονωμένως, δύναται με αίτησή του εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός (1) μηνός από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, η οποία υποβάλλεται προς το Νομάρχη, να ζητήσει τη μετάταξή του στο δήμο της έδρας του Νομού. Το ως άνω προσωπικό μετατάσσεται στο δήμο της έδρας του Νομού με απόφαση που εκδίδεται από το Γενικό Γραμματέα της κρατικής περιφέρειας εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος, σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης κατηγορίας, κλάδου ή ειδικότητας. Η απόφαση αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ισχύει από 1.1.2011. Η μετάταξη των προηγούμενων εδαφίων μπορεί να γίνει σύμφωνα και με τις ρυθμίσεις της παραγράφου 5 του άρθρου 95 του παρόντος.

2α. Εάν δεν καταστεί δυνατή η μετάταξη του αναγκαίου προσωπικού για την άσκηση των απονεμομένων αρμοδιοτήτων, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο και εφόσον συντρέχει απονομή αρμοδιοτήτων για το

σύνολο συγκεκριμένου τομέα, οι υπάλληλοι οι οποίοι κατέχουν οργανικές ή προσωποπαγείς θέσεις στην αρμόδια, κατ' αντιστοιχία, υπηρεσιακή μονάδα και σε περίπτωση ανυπαρξίας κατανομής οργανικών θέσεων, ανά υπηρεσιακή μονάδα, όσοι υπάλληλοι υπηρετούσαν την 1.1.2010 στις ανωτέρω υπηρεσιακές μονάδες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, σε συναφείς κλάδους και ειδικότητες, μετατάσσονται, αυτοδικαίως, στον αντίστοιχο δήμο της έδρας του νομού. Η ανωτέρω μετάταξη συντελείται με διαπιστωτική πράξη του Γενικού Γραμματέα της κρατικής περιφέρειας, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ισχύει από 1.1.2011.

β. Σε περίπτωση μεταβίβασης μεμονωμένων αρμοδιοτήτων, υποβάλλεται αίτημα από το δήμο της έδρας του νομού προς το Υπηρεσιακό Συμβούλιο της περιφέρειας για τη μετάταξη συγκεκριμένου αριθμού προσωπικού το οποίο κατείχε οργανικές ή προσωποπαγείς θέσεις στις αρμόδιες υπηρεσιακές μονάδες της προηγούμενης παραγράφου και ανήκε σε συναφείς κλάδους και ειδικότητες. Το αίτημα υποβάλλεται, κατόπιν απόφασης του οικείου δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται εντός προθεσμίας ενός (1) μηνός από την ανάληψη καθηκόντων των νέων δημοτικών αρχών. Το ανωτέρω υπηρεσιακό συμβούλιο, αφού λάβει υπόψη της κριτήρια, όπως ο τόπος κατοικίας, η οικογενειακή κατάσταση, σοβαρά προβλήματα υγείας και τα έτη υπηρεσίας, γνωμοδοτεί προς τον περιφερειάρχη για τη μετάταξη υπαλλήλων στο δήμο της έδρας του νομού. Οι υπάλληλοι μετατάσσονται στο δήμο με απόφαση του περιφερειάρχη που εκδίδεται εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την ανάληψη των καθηκόντων των νέων περιφερειακών αρχών, σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης κατηγορίας, κλάδου ή ειδικότητας και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

γ. Η μετάταξη του προσωπικού της παραγράφου 5 του άρθρου 95 του παρόντος γίνεται στους αντίστοιχους δήμους όπου λειτουργούσαν οι καταργούμενες αποκεντρωμένες υπηρεσίες των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

3. Οι θέσεις του μεταταχθέντος, κατά τις προηγούμενες παραγράφους, προσωπικού προβλέπονται στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των οικείων δήμων, οι οποίοι καταρτίζονται σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (κυρωτικός ν. 3584/2007 – ΦΕΚ 143 Α'), εντός έξι (6) μηνών από την ημερομηνία ανάληψης καθηκόντων από τις νέες δημοτικές αρχές. Στις ανωτέρω θέσεις κατατάσσεται το προσωπικό που μετατάχθηκε με απόφαση του αρμόδιου προς διορισμό οργάνου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

4. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις μετάταξης προσωπικού από Ενιαία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και νομαρχιακό διαμέρισμα σε δήμο της έδρας του νομού.

5. Το προσωπικό των προηγούμενων παραγράφων λογίζεται στο εξής ως προσωπικό του δήμου και διέπεται ως προς το υπηρεσιακό του καθεστώς, το μεν μόνιμο από το πρώτο μέρος, το δε ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου από το δεύτερο μέρος του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007).

6. Το ανωτέρω προσωπικό εξακολουθεί να διέπεται από το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς στο οποίο υπαγόταν πριν από τη μεταφορά του στο δήμο, σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις της παραγράφου 17 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (ΦΕΚ 265 Α').

7. Τυχόν επιπλέον τακτικές αποδοχές, καθώς και τα πάσης φύσεως επιδόματα διατηρούνται ως προσωπική διαφορά.

8. Το προσωπικό, που υπηρετούσε μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων μετατάσσεται, με την ίδια σχέση εργασίας, στο δήμο, όπου αυτά λειτουργούσαν, κατ' ανάλογη εφαρμογή των παραγράφων 2α, 3, 4, 5, 6 και 7 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 258: Μετάταξη προσωπικού Τμημάτων Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κοινοτήτων των Περιφερειών στο Δήμο της έδρας του Νομού

1. Το υπηρετούν κατά την 1.1.2010 μόνιμο και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου προσωπικό των καταργούμενων, με το άρθρο 280 παράγραφος VII του παρόντος νόμου, Τμημάτων Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Υ.Δ.Κ.) των κρατικών περιφερειών, το οποίο κατέχει οργανικές ή προσωποπαγείς θέσεις κλάδων ή ειδικοτήτων τεχνικού ή γεωτεχνικού προσωπικού μετατάσσεται αυτοδικαίως σε υφιστάμενες ή ιδρυόμενες Τεχνικές Υπηρεσίες των δήμων της έδρας του αντίστοιχου νομού ή σε άλλους δήμους όπου λειτουργούσαν οι καταργούμενες Τ.Υ.Δ.Κ., σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις

αντίστοιχης κατηγορίας, κλάδου ή ειδικότητας. Για τη μετάταξη εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Γενικού Γραμματέα της κρατικής περιφέρειας, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ισχύει από 1.1.2011.

2. Οι θέσεις του μεταταχθέντος, κατά την προηγούμενη παράγραφο, προσωπικού προβλέπονται στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των οικείων δήμων, οι οποίοι καταρτίζονται σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (κυρωτικός ν. 3584/2007 – ΦΕΚ 143 Α'), εντός έξι (6) μηνών από την ημερομηνία ανάληψης καθηκόντων από τις νέες δημοτικές αρχές. Στις ανωτέρω θέσεις κατατάσσεται το προσωπικό που μετατάχθηκε με την προηγούμενη παράγραφο με απόφαση του αρμόδιου προς διορισμό οργάνου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Το προσωπικό των προηγούμενων παραγράφων λογίζεται στο εξής ως προσωπικό του δήμου και διέπεται ως προς το υπηρεσιακό του καθεστώς, το μεν μόνιμο από το πρώτο μέρος, το δε ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου από το δεύτερο μέρος του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007).

4. Το ανωτέρω προσωπικό εξακολουθεί να διέπεται από το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς στο οποίο υπαγόταν πριν από τη μεταφορά του στο δήμο, σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις της παραγράφου 17 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (ΦΕΚ 265 Α').

5. Τυχόν επιπλέον τακτικές αποδοχές, καθώς και τα πάσης φύσεως επιδόματα διατηρούνται ως προσωπική διαφορά.

6. Το προσωπικό της Τ.Υ.Δ.Κ. της κρατικής περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, κατά την ειδική καταργητική ρύθμιση του εδαφίου β' της παραγράφου VII του άρθρου 280, μετατάσσεται στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου κατά ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 256 του παρόντος.

ΜΕΡΟΣ Η': ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Άρθρο 259: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι Δήμων

1. Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.) των δήμων προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

α) το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.) σε ποσοστό 20% των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού,

β) το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) σε ποσοστό 12% των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού,

γ) το Φόρο Ακίνητης Περιουσίας σε ποσοστό 50% των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού.

2. Το υφιστάμενο, κατά το έτος μεταφοράς, κόστος των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται με τον παρόντα νόμο στους δήμους, εφόσον είναι ανώτερο από τα έσοδα που προκύπτουν από την παραγράφο 1, καλύπτεται με αύξηση των ποσοστών των περιπτώσεων α' και β' αυτής, σε βάρος των αντιστοίχων κωδικών εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού, καθώς και σε βάρος των ποσοστών των πόρων των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 260, η οποία καθορίζεται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών.

3. Τα δύο τρίτα (2/3) των εσόδων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 και το σύνολο των εσόδων των περιπτώσεων β' και γ' αυτής, εγγράφονται στον Τακτικό Προϋπολογισμό και κατατίθενται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, σε λογαριασμό με τίτλο «Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι των Δήμων για κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών». Η κατανομή των Κ.Α.Π. στους δήμους γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, επί τη βάσει ιδίως των δημογραφικών, γεωμορφολογικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους. Στα ανωτέρω χαρακτηριστικά συνεκτιμάται το στοιχείο της διοικητικής υποστήριξης που παρέχεται από δήμο προς εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών άλλων δήμων και σταθμίζονται ιδιαίτερα οι πάγιες ανάγκες εξυπηρέτησης των νησιωτικών και ορεινών δήμων. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται ο τρόπος και η διαδικασία κατανομής του συνόλου των Κ.Α.Π. που εγγράφονται στον Τακτικό Προϋπολογισμό.

4. Το υπόλοιπο ένα τρίτο (1/3) των εσόδων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 εγγράφεται στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων και κατατίθεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σε λογαριασμό με

τίτλο «Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι των Δήμων για κάλυψη επενδυτικών δαπανών». Η κατανομή των Κ.Α.Π. που εγγράφονται στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, επί τη βάση ιδίως των δημογραφικών, γεω-μορφολογικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών κάθε δήμου. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται ο τρόπος και η διαδικασία κατανομής των Κ.Α.Π. που εγγράφονται στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

5. Η απόδοση των ανωτέρω εσόδων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό γίνεται με ισόποσες μηνιαίες προκαταβολές, βάσει των προεκτιμώμενων εσόδων του και η τελική εκκαθάριση γίνεται με βάση τα απολογιστικά στοιχεία εσόδων του αντίστοιχου οικονομικού έτους. Η κατανομή των εσόδων της προηγούμενης παραγράφου στους δικαιούχους γίνεται με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

6. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, καθορίζονται τα κριτήρια για κάθε μορφής έκτακτη επιχορήγηση των δήμων.

Άρθρο 260: Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι Περιφερειών

1. Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.) των Περιφερειών προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

α) το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.) σε ποσοστό 2,40% επί των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού,

β) το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) σε ποσοστό 4% επί των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού.

2. Το υφιστάμενο, κατά το έτος μεταφοράς, κόστος των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται με τον παρόντα νόμο στις περιφέρειες, εφόσον είναι ανώτερο από τα έσοδα που προκύπτουν από την παράγραφο 1, καλύπτεται με αύξηση των ποσοστών των περιπτώσεων α' και β' αυτής, σε βάρος των ποσοστών των πόρων των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 259, η οποία καθορίζεται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών.

Το υφιστάμενο, κατά το έτος μεταφοράς, κόστος των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται από τις πρώην κρατικές περιφέρειες στις περιφέρειες που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο, εφόσον είναι ανώτερο από τα έσοδα που προκύπτουν από την παράγραφο 1, καλύπτεται με αύξηση των ποσοστών των περιπτώσεων α' και β' αυτής, σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού, η οποία καθορίζεται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών.

3. Κατά το μεταβατικό διάστημα της παραγράφου ΙΙΙ του άρθρου 186 και του άρθρου 210, το κόστος άσκησης των μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων καλύπτεται με μεταφορά των αναγκαίων πιστώσεων από τους αντίστοιχους φορείς που τις ασκούσαν, κατά τις προβλέψεις του Κρατικού Προϋπολογισμού. Μετά το πέρας του μεταβατικού διαστήματος, το κόστος των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάστηκαν καθορίζεται με το ανωτέρω προεδρικό διάταγμα, ως ποσοστό αύξησης των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1.

4. Τα έσοδα της παραγράφου 1 εγγράφονται στον Τακτικό Προϋπολογισμό και κατατίθενται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων στους λογαριασμούς της παραγράφου 6.

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών, καθορίζεται επί του συνόλου των Κ.Α.Π. το ποσοστό που προορίζεται για την κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των περιφερειών, το ποσοστό που προορίζεται για την κάλυψη επενδυτικών δαπανών αυτών, ποσοστό που αποτελεί έσοδο της Ένωσης Περιφερειών, καθώς και ο τρόπος και η διαδικασία κατανομής των ποσών που αναλογούν στα ανωτέρω ποσοστά. Για την κατανομή των Κ.Α.Π. στις περιφέρειες λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια του άρθρου 259 παράγραφος 4, καθώς και η άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων.

6. Το ποσό των Κ.Α.Π. των περιφερειών που σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κοινή απόφαση της προηγούμενης παραγράφου προορίζεται για την κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών αυτών, κατατίθεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σε λογαριασμό με τίτλο «Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι των Περιφερειών για κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών».

Το ποσό των Κ.Α.Π. των περιφερειών που σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ίδια απόφαση προορίζεται για την κάλυψη επενδυτικών δαπανών αυτών κατατίθεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σε λογαριασμό με τίτλο «Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι των Περιφερειών για κάλυψη επενδυτικών δαπανών».

Το ποσό των Κ.Α.Π. των περιφερειών που σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ίδια απόφαση αποτελεί έσοδα της Ένωσης Περιφερειών, κατατίθεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σε λογαριασμό με τίτλο «Έσοδα Ένωσης Περιφερειών».

7. Η απόδοση των ανωτέρω εσόδων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό γίνεται με ισόποσες μηνιαίες προκαταβολές, βάσει των προεκτιμώμενων εσόδων του και η τελική εκκαθάριση γίνεται με βάση τα απολογιστικά στοιχεία εσόδων του αντίστοιχου οικονομικού έτους. Η κατανομή των εσόδων στους δικαιούχους γίνεται με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

8. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ύστερα από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών, καθορίζονται τα κριτήρια για κάθε μορφή έκτακτη επιχορήγηση των περιφερειών.

Άρθρο 261: Φορολογική Δημοσιονομική Αποκέντρωση

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., μπορεί να ορίζεται ποσοστό επί της ετήσιας αύξησης του πόρου της περίπτωσης (β) της παραγράφου 1 του άρθρου 259, όπως κάθε φορά ισχύει, ως τοπικό έσοδο των δήμων, ανάλογα με τα φορολογικά έσοδα του συγκεκριμένου πόρου στη διοικητική τους περιφέρεια. Το έσοδο αυτό θα χρηματοδοτεί αποκλειστικά υπηρεσίες κοινωνικής αλληλεγγύης.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, ποσοστό 20% επί της περίπτωσης (γ) της παραγράφου 1 του άρθρου 259 μπορεί να ορίζεται ως τοπικό έσοδο των δήμων, ανάλογα με τα έσοδα του φόρου που εισπράττονται στη διοικητική τους περιφέρεια. Τα έσοδα του πόρου αυτού χρηματοδοτούν ιδίως δράσεις που αφορούν σε παρεμβάσεις στον πολεοδομικό ιστό και στο δομημένο περιβάλλον του δήμου.

3. Οι δήμοι δύνανται να ζητούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες στοιχεία που αφορούν στην ακίνητη περιουσία και στο εισόδημα των υπόχρεων εντός των ορίων της διοικητικής τους περιφέρειας. Οι αρμόδιες υπηρεσίες υποχρεούνται να παρέχουν στους δήμους τα στοιχεία που ζητούνται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και της δικαιοδοσίας τους.

4. Για την έκδοση των αποφάσεων του τρίτου εδαφίου, της παραγράφου 1 του άρθρου 41 του ν. 1249/1982 του Υπουργού Οικονομικών για τον καθορισμό των τιμών εκκίνησης και των συντελεστών αυξομειώσής τους για τον προσδιορισμό της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων, λαμβάνονται υπόψη, εκτός των εισηγήσεων των Επιτροπών του συγκεκριμένου άρθρου και γνώμη του δημοτικού συμβουλίου του δήμου, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκονται τα ακίνητα.

Άρθρο 262: Ειδικό Πρόγραμμα Εξυγίανσης

1. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, δήμοι, συγκεκριμένες δημοτικές ενότητες που αντιστοιχούν σε συνενούμενο Ο.Τ.Α. σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1, και περιφέρειες, εντάσσονται σε ειδικό πρόγραμμα για την οικονομική τους εξυγίανση, μετά από σχετικό αίτημά τους. Κατ' εξαίρεση και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται στην παράγραφο 3 του παρόντος, η ένταξη στο ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης μπορεί να γίνει χωρίς την υποβολή σχετικού αιτήματος από το δήμο ή την περιφέρεια.

2. Συνιστάται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Ελεγκτική Επιτροπή αποτελούμενη από έναν Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως πρόεδρο, ο οποίος ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Λειτουργιών, τον Γενικό Διευθυντή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, προκειμένου για δήμους, ή της Ένωσης Περιφερειών, προκειμένου για περιφέρειες, η οποία έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται κατωτέρω κατά τη διαδικασία ένταξης τοπικής ή δημοτικής κοινότητας, δήμου ή περιφέρειας στο ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης.

3. Η ένταξη τοπικών και δημοτικών κοινοτήτων, δήμων και περιφερειών μετά από αίτησή τους γίνεται επί τη βάση της ακόλουθης διαδικασίας:

α) Η αίτηση του ενδιαφερόμενου δήμου ή περιφέρειας, της παραγράφου 1 του παρόντος, συνοδεύεται από απόφαση του οικείου δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με πλειοψηφία των 3/5 του συνόλου των μελών του, μετά από εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης της τοπικής ή δημοτικής κοινότητας, του δήμου ή της περιφέρειας από ορκωτούς ελεγκτές και επιχειρησιακό πρόγραμμα εξυγίανσης, με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, μέτρα και δράσεις, το οποίο έχει εγκριθεί από το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, αντίστοιχα. Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος δήμος ή περιφέρεια δεν καταθέσει επιχειρησιακό πρόγραμμα, ή το πρόγραμμα που έχει κατατεθεί δεν πληροί τις προϋποθέσεις, οι οποίες έχουν προβλεφθεί με την απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης της παραγράφου 7 του παρόντος, το πρόγραμμα εξυγίανσης συντάσσεται από την ελεγκτική επιτροπή.

β) Η αίτηση των ενδιαφερόμενων δήμων ή περιφερειών για την ένταξή τους στο ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης γίνεται αποδεκτή εφόσον συντρέχει μια από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

i) Οι ετήσιες υποχρεώσεις του δήμου, της δημοτικής ενότητας ή της περιφέρειας, σε τοκοχρεολύσια, υπερβαίνουν το 20% των τακτικών τους εσόδων. Για την περίπτωση των τοπικών και δημοτικών κοινοτήτων, ο δείκτης αυτός προκύπτει με βάση τα οικονομικά στοιχεία της 31.12.2010 του αντίστοιχου με την τοπική ή δημοτική κοινότητα συνενωμένου Ο.Τ.Α..

ii) Το συνολικό χρέος της δημοτικής ενότητας, του δήμου ή της περιφέρειας υπερβαίνουν συγκεκριμένο ποσοστό των τακτικών τους εσόδων. Ως συνολικό χρέος θεωρούνται οι συνολικές μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους. Για την περίπτωση των δημοτικών ενότητων, ο δείκτης αυτός προκύπτει με βάση τα οικονομικά στοιχεία της 31.12.2010 του αντίστοιχου με τη δημοτική ενότητα συνενωμένου Ο.Τ.Α..

4. Η ένταξη δήμων ή περιφερειών στο ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης γίνεται χωρίς την υποβολή σχετικού αιτήματος, επί τη βάσει της ακόλουθης διαδικασίας:

α) Διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης βάσει οικονομικών στοιχείων, που παρέχονται από τη Διεύθυνση Οικονομικών Ο.Τ.Α. του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η ανάγκη αξιολόγησης των οικονομικών στοιχείων της συγκεκριμένης δημοτικής ενότητας, δήμου ή περιφέρειας από ορκωτούς ελεγκτές. Με την ίδια απόφαση μπορεί να απαγορευτεί, κατά παρέκκλιση των σχετικών διατάξεων των άρθρων 264 και 265 του παρόντος, η συνομολόγηση νέου δανείου και η αναστολή οποιασδήποτε πρόσληψης προσωπικού μόνιμου, τακτικού, ορισμένου χρόνου, όπως επίσης και συμβάσεων μίσθωσης έργου και να καθοριστούν κατηγορίες πράξεων των συλλογικών και μονομελών οργάνων του δήμου ή της περιφέρειας που αποστέλλονται υποχρεωτικά προς έλεγχο νομιμότητας από τον Ελεγκτή Νομιμότητας πέραν των προβλεπόμενων στα άρθρα 226 και 229 του παρόντος.

β) Με την ανωτέρω απόφαση ορίζεται το χρονικό διάστημα εντός του οποίου συντάσσεται έκθεση αξιολόγησης από ορκωτούς ελεγκτές, η οποία υποβάλλεται στην ελεγκτική επιτροπή. Η εν λόγω επιτροπή εξετάζει την έκθεση αξιολόγησης των ορκωτών ελεγκτών και αποφασίζει για την υπαγωγή ή μη της δημοτικής ενότητας, δήμου ή περιφέρειας στο ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης ή για την άρση των απαγορεύσεων του εδαφίου α'. Επί τη βάσει της ανωτέρω απόφασης της ελεγκτικής επιτροπής εκδίδεται σχετική διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Σε περίπτωση υπαγωγής στο ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης, καλείται ο δήμος ή η περιφέρεια, εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών, να καταθέσει το επιχειρησιακό πρόγραμμα εξυγίανσής του. Η ελεγκτική επιτροπή εγκρίνει ή σε περίπτωση που κρίνει ανεπαρκές τροποποιεί ή σε περίπτωση που δεν υποβληθεί εμπρόθεσμα καταρτίζει το επιχειρησιακό πρόγραμμα εξυγίανσης. Το επιχειρησιακό πρόγραμμα που εγκρίνει η ελεγκτική επιτροπή τίθεται σε ισχύ μετά από απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

5. Η ένταξη μίας δημοτικής ενότητας, δήμου ή περιφέρειας στο ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης έχει ως στόχο την ικανοποίηση των κριτηρίων της παρ. 3 εδαφ. β' i) και ii) του παρόντος, σε μόνιμη και διαρκή βάση και συμπεριλαμβάνει:

α) την πρόσβαση στις περιπτώσεις δήμων και περιφερειών στο Λογαριασμό Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της Αυτοδιοίκησης του άρθρου 263, β) την παρακολούθηση και τεχνική υποστήριξη της εξέλιξης του δημοτικού ή περιφερειακού επιχειρησιακού προγράμματος εξυγίανσης, από την ελεγκτική επιτροπή, γ) τον περιορισμό των προσλήψεων, δ) τη διάθεση μέρους ή του συνόλου των εσόδων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από ΣΑΤΑ, του δήμου, της περιφέρειας ή εκείνων που αντιστοιχούν στη δημοτική ενότητα για έργα, δράσεις και υπηρεσίες του, προς επίτευξη των στόχων των εν λόγω προγραμμάτων, ε) το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του προγράμματος, το οποίο θα καθορίζεται ανάλογα με τη βαρύτητα και τη φύση του προβλήματος, αλλά

δεν θα μπορεί να ξεπερνά μία δημοτική περίοδο και στ) τη διαβίβαση ετήσιων αναφορών προόδου του δήμου ή της περιφέρειας στην ελεγκτική επιτροπή.

Ετήσιες αναφορές της ελεγκτικής επιτροπής κατατίθενται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και στο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο αντίστοιχα και αναρτώνται στο διαδίκτυο.

6. Το ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης διαχειρίζεται η ελεγκτική επιτροπή.

7. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών, καθορίζονται οι λεπτομέρειες του προγράμματος, θέματα συγκρότησης και λειτουργίας της ελεγκτικής επιτροπής.

8. Η παράγραφος 8 του άρθρου 265 του Κ.Δ.Κ. εφαρμόζεται αναλόγως σε όλες τις κατηγορίες δημοτικών επιχειρήσεων που συστήνονται μετά την 1.1.2011.

Άρθρο 263: Λογαριασμός Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης

1. Συστήνεται Λογαριασμός στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ο οποίος ονομάζεται «Λογαριασμός Εξυγίανσης και Αλληλεγγύης της Αυτοδιοίκησης», με σκοπό τη χρηματοδότηση του προγράμματος εξυγίανσης των δήμων και περιφερειών.

2. Ο Λογαριασμός χρηματοδοτείται από τους πόρους των άρθρων 259 και 260. Το ύψος της χρηματοδότησης καθορίζεται με την απόφαση της παραγράφου 3 του παρόντος.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών, ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό με τη σύσταση, τη λειτουργία και τη διαχείριση του Λογαριασμού.

Άρθρο 264: Πιστοληπτική Πολιτική - Διαδικασία συνομολόγησης δανείου από Δήμους και Περιφέρειες

1. Οι δήμοι και οι περιφέρειες μπορούν να συνομολογούν δάνεια με αναγνωρισμένα πιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς της Ελλάδας και του εξωτερικού, αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση επενδύσεων και για τη χρηματοδότηση χρεών τους, εφόσον συντρέχουν, σωρευτικά, οι πιο κάτω προϋποθέσεις:

α) το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης κάθε δήμου ή περιφέρειας δεν υπερβαίνει το 20% των ετήσιων τακτικών του εσόδων. Το ποσοστό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών.

β) το συνολικό χρέος του δήμου και της περιφέρειας που προβαίνει σε δανεισμό δεν υπερβαίνει ποσοστό των συνολικών εσόδων του, όπως αυτό καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών. Ως συνολικό χρέος του θεωρούνται οι συνολικές μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του.

2. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 176 του ν. 3463/2006, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν.

3. Προπληρωμές από τους Κ.Α.Π. προς τους δήμους και τις περιφέρειες από το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, καταβάλλονται εφόσον συντρέχουν τα ακόλουθα κριτήρια:

α) ο δήμος ή η περιφέρεια έχει εξαντλήσει το σύνολο των δημοσιονομικών του δυνατοτήτων και ιδίως αυτών που έχουν σχέση με την είσπραξη ιδίων εσόδων,

β) το αντικείμενο της προπληρωμής αφορά στην κάλυψη ανελαστικής δαπάνης,

γ) υπάρχει δυνατότητα οικονομικής αναπλήρωσης εντός ενός ημερολογιακού έτους και

δ) η προκαταβολή δε θα υπερβαίνει το ποσοστό του 150% του ύψους της μηνιαίας τακτικής επιχορήγησης του δήμου ή της περιφέρειας από τους Κ.Α.Π..

Άρθρο 265: Προϋποθέσεις και όροι δανεισμού

1. Για να συναφθεί δάνειο για την εκτέλεση έργων ή προμηθειών, πρέπει να υπάρχει προκαταρκτική μελέτη ή προμελέτη ή οριστική μελέτη των έργων ή των προμηθειών, για τα οποία θα συνομολογηθεί το δάνειο, που να έχει συνταχθεί και εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα.
2. Απαγορεύεται να χρησιμοποιηθεί το δάνειο για σκοπό άλλον από εκείνον για τον οποίο συνομολογήθηκε.
3. Οι διατάξεις, που επιβάλλουν την παράσταση δικηγόρων κατά τη σύνταξη δανειστικών συμβολαιογραφικών εγγράφων, δεν εφαρμόζονται για τις περιφέρειες. Οι συμβάσεις για τη συνομολόγηση των δανείων δεν επιβαρύνονται με τέλη και δικαιώματα υπέρ τρίτων.
4. Τα συμβολαιογραφικά δικαιώματα στις συμβάσεις συνομολόγησης δανείων εκ μέρους περιφερειών μειώνονται στο ένα δεύτερο (1/2). Τα κάθε είδους δικαιώματα εμίσθων ή αμίσθων υποθηκοφυλάκων, για την εγγραφή υποθήκης, προσημειώσεως ή κατασχέσεως σε βάρος περιφέρειας, μειώνονται επίσης στο ένα δεύτερο (1/2).
5. Εγγυήσεις του Δημοσίου για τη σύναψη δανείων παρέχονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών. Η εγγύηση μπορεί να παρέχεται με όρους που αφορούν τη χρονική διάρκεια, τις προϋποθέσεις για την παροχή και εξόφληση του δανείου και τις ασφάλειες που πρέπει να παράσχει ο δανειζόμενος, στις οποίες μπορεί να περιλαμβάνεται και η εκχώρηση πόρων.
6. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων έχουν εφαρμογή και για τα ιδρύματα και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που συνιστώνται από περιφέρειες.
7. Η διάρκεια και η είσπραξη των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών που είχαν εκχωρήσει οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις ή εκχωρούν οι περιφέρειες για την ασφάλεια και την εξυπηρέτηση των δανείων, παρατείνεται αυτοδικαίως έως την πλήρη εξόφληση των δανείων αυτών.

Άρθρο 266: Προγραμματισμός, προϋπολογισμός και θέματα οικονομικής διαχείρισης των νέων δήμων

1. Για το μεσοπρόθεσμο Προγραμματισμό των Δήμων εκπονείται πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, το οποίο εξειδικεύεται κατ' έτος σε ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης και Ετήσιο Προϋπολογισμό. Το Τεχνικό Πρόγραμμα καταρτίζεται μαζί με το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης, το οποίο αποτελεί μέρος του και επισυνάπτεται, σε αυτό, ως παράρτημα.
2. Σε ειδικό παράρτημα του προϋπολογισμού αναφέρονται οι δράσεις που αφορούν στις τοπικές και δημοτικές κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων των έργων και των υπηρεσιών τους.
3. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, καθορίζονται τα ποσοστά κατανομής των πόρων που αφορούν στις δημοτικές ενότητες. Σε περίπτωση που δημοτική ενότητα έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα εξυγίανσης, ο προϋπολογισμός του συντάσσεται με βάση αυτό.
4. Η Εκτελεστική Επιτροπή συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών του δήμου για το Ε.Π.Δ. και τον προϋπολογισμό και εισηγείται το προσχέδιο του Ε.Π.Δ. και του προϋπολογισμού στην οικονομική επιτροπή, προκειμένου η τελευταία να προβεί στην κατάρτιση αυτών και την υποβολή τους στο δημοτικό συμβούλιο.
5. Έως τις 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για τη σύνταξη προσχεδίου του Ε.Π.Δ. και του προϋπολογισμού, καθώς και οι διαδικασίες διαβούλευσης.
6. Συνοπτική οικονομική κατάσταση του προϋπολογισμού, όπως τελικώς ψηφίστηκε από το δημοτικό συμβούλιο αναρτάται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του οικείου δήμου και δημοσιεύεται σε μία (1) τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα ή, εάν τέτοια δεν υπάρχει, σε εφημερίδα που εκδίδεται στα όρια του νομού που εδρεύει ο οικείος δήμος. Η παράλειψη της ανωτέρω δημοσίευσης δεν επηρεάζει το κύρος της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου με την οποία ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός.
7. Ο προϋπολογισμός, το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, η εισηγητική έκθεση της οικονομικής επιτροπής και οι αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας για έλεγχο. Αν διαπιστωθεί κατά τον έλεγχο, ότι δεν έχουν εγγραφεί στον προϋπολογισμό οι υποχρεωτικές δαπάνες ή έσοδα που επιβάλλονται από το νόμο ή ότι έχουν εγγραφεί έσοδα ή έξοδα, τα οποία δεν προβλέπονται από το νόμο, ή ότι το ύψος των εσόδων

υπερβαίνει ανατιολόγητα τις αποδόσεις του προηγούμενου οικονομικού έτους, ο Ελεγκτής Νομιμότητας καλεί το δημοτικό συμβούλιο να αναμορφώσει κατάλληλα τον προϋπολογισμό μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών.

8. Στις τοπικές και δημοτικές κοινότητες συνιστάται πάγια προκαταβολή σε βάρος του σχετικού κωδικού αριθμού του προϋπολογισμού του οικείου δήμου. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, καθορίζονται ανά δημοτική και τοπική κοινότητα, οι δαπάνες που καλύπτονται από την πάγια προκαταβολή, καθώς και το ύψος αυτής με βάση τον πληθυσμό. Υπόλογος για τη διαχείριση της πάγιας προκαταβολής είναι ο πρόεδρος του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας ή ο πρόεδρος της τοπικής κοινότητας.

9. Η οικονομική επιτροπή, μετά από εισήγηση του υπευθύνου οικονομικών υπηρεσιών του οικείου δήμου, υποβάλλει στο δημοτικό συμβούλιο τριμηνιαία έκθεση, ως προς τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, κατά το προηγούμενο της έκθεσης τρίμηνο. Στην έκθεση διατυπώνονται και οι τυχόν παρατηρήσεις της μειοψηφίας. Η έκθεση υποβάλλεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από τη λήξη κάθε τριμήνου και αναρτάται στην ιστοσελίδα του οικείου δήμου. Τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει η έκθεση καθορίζονται με το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 2 του άρθρου 175 του Κ.Δ.Κ..

10. Στους δήμους, από την ισχύ του παρόντος νόμου, εφαρμόζονται οι διατάξεις του π.δ. 315/1999 «Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου έναρξης της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

11. Η ταμειακή λειτουργία των δήμων διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα, η οποία αποτελεί μέρος της οικονομικής υπηρεσίας και συνιστάται με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.).

Άρθρο 267: Μεταβατικές διατάξεις οικονομικής διαχείρισης δήμων

1. Οι δήμοι που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο καταρτίζουν τον προϋπολογισμό τους εντός του πρώτου τριμήνου του 2011.

2. Στον προϋπολογισμό του νέου δήμου, εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις των συνενόμενων δήμων ή κοινοτήτων. Μέχρι την κατάρτιση και ψήφιση του προϋπολογισμού του νέου δήμου και πάντως όχι αργότερα από την ανωτέρω προθεσμία, οι προϋπολογισμοί των δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται, εκτελούνται ως δωδεκατημόρια του προϋπολογισμού του 2010. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, δεν επιτρέπεται να γίνει οποιαδήποτε δαπάνη με βάση τον προϋπολογισμό των συνενόμενων δήμων και κοινοτήτων, πλην αυτών που αφορούν στις αποδοχές προσωπικού και την καταβολή των αντίστοιχων ασφαλιστικών εισφορών.

3. Οι απολογισμοί και ισολογισμοί των πρωτοβάθμιων δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται, έτους 2010 ή παλαιότερων ετών, υποβάλλονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο από το νέο δήμο.

4. Υφιστάμενα δικαιώματα, υποχρεώσεις, διευκολύνσεις και απαλλαγές οικονομικής και φορολογικής φύσης, φυσικών και νομικών προσώπων που κατοικούν, διαμένουν ή δραστηριοποιούνται στις τοπικές ή δημοτικές κοινότητες και οικισμούς δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την επανεξέτασή τους από τα αρμόδια όργανα του νέου δήμου εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και πάντως μέχρι την κατάρτιση του προϋπολογισμού του έτους 2012.

5. Από την έναρξη λειτουργίας των νέων δήμων, που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο, έως την οριστική εναρμόνιση των ορίων ευθύνης των Δ.Ο.Υ. με τα όρια αυτών, αρμόδια για κάθε δήμο είναι η Δ.Ο.Υ. που εξυπηρετούσε τον πρώην δήμο, του οποίου ο οικισμός ορίζεται ως έδρα του νέου δήμου.

6. Οι δήμοι, που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο καταρτίζουν το επιχειρησιακό τους πρόγραμμα έως τις 30.9.2011.

7. Μέχρι την 28.2.2011 ολοκληρώνεται η απογραφή των πάσης φύσεως περιουσιακών στοιχείων, απαιτήσεων και υποχρεώσεων του νέου δήμου, καθώς και των διαθεσίμων χρηματικών μέσων. Η διαδικασία, ο τρόπος και η αποτύπωση της απογραφής θα καθοριστούν με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Οι δήμοι, τα νομικά τους πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι σύνδεσμοι των Ο.Τ.Α. ενημερώνουν: α) με τα βασικά υπηρεσιακά στοιχεία του προσωπικού που απασχολούν, τη βάση δεδομένων «Ηλεκτρονικό Μητρώο εργαζομένων των δήμων», και β) με τα οικονομικά τους στοιχεία, τη βάση δεδομένων «Οικονομικά στοιχεία δήμων». Οι βάσεις δεδομένων τηρούνται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης το οποίο κοινοποιεί στην Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας αναφορές με συγκεντρωτικά στοιχεία. Με βάση την αξιολόγηση των στατιστικών στοιχείων

της βάσης δεδομένων πραγματοποιούνται από το Ελεγκτικό Συνέδριο έλεγχοι στους ανωτέρω φορείς, όταν δεν ικανοποιούν συγκεκριμένους αριθμο-δείκτες αξιολόγησης. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο παρέχεται ηλεκτρονική πρόσβαση στις ανωτέρω βάσεις δεδομένων. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, καθορίζεται ο τύπος, το περιεχόμενο των στοιχείων, ο χρόνος και ο τρόπος ενημέρωσης των βάσεων δεδομένων, οι αριθμο-δείκτες αξιολόγησης, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

8. Οι διατάξεις του ν. 3230/2004 δεν έχουν εφαρμογή στην πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση.

Άρθρο 268: Προγραμματισμός, προϋπολογισμός – λογιστικό σύστημα περιφερειών

1. Οι περιφέρειες που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο καταρτίζουν Πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα στο πρώτο εννιάμηνο της πρώτης περιφερειακής περιόδου. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, η χρονική διάρκεια του επιχειρησιακού προγράμματος είναι τριετής.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζεται η διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων και των ετησίων προγραμμάτων δράσης των περιφερειών, τα όργανα σύνταξης, ελέγχου και αξιολόγησής τους, καθώς και το περιεχόμενο, η δομή και ο τρόπος υποβολής τους στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.

3. Σε ειδικό παράρτημα του προϋπολογισμού αναφέρονται οι δράσεις που αφορούν τις μητροπολιτικές λειτουργίες της περιφέρειας Αττικής, τις αντίστοιχες της μητροπολιτικής ενότητας Θεσσαλονίκης της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και τις περιφερειακές ενότητες, συμπεριλαμβανομένων των έργων και των υπηρεσιών τους.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών καθορίζονται τα ποσοστά κατανομής των πόρων που αφορούν στις περιφερειακές ενότητες.

5. Η Εκτελεστική Επιτροπή συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών της περιφέρειας για το Ε.Π.Δ. και τον προϋπολογισμό και εισηγείται το προσχέδιο του Ε.Π.Δ. και του προϋπολογισμού στην οικονομική επιτροπή, προκειμένου η τελευταία να προβεί στην κατάρτιση αυτών και την υποβολή τους στο περιφερειακό συμβούλιο.

6. Έως 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για τη σύνταξη προσχεδίου του Ε.Π.Δ. και του προϋπολογισμού και οι διαδικασίες διαβούλευσης.

7. Συνοπτική οικονομική κατάσταση του προϋπολογισμού, όπως ψηφίσθηκε από το περιφερειακό συμβούλιο αναρτάται στην ιστοσελίδα της οικείας περιφέρειας και δημοσιεύεται σε μία (1) τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδίδεται στα όρια της οικείας περιφέρειας. Η παράλειψη της δημοσιότητας αυτής δεν επηρεάζει το κύρος της απόφασης του περιφερειακού συμβουλίου με την οποία ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός.

8. Ο προϋπολογισμός, το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης, η εισηγητική έκθεση της περιφερειακής επιτροπής και οι αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας. Αν διαπιστωθεί ότι δεν έχουν εγγραφεί στον προϋπολογισμό οι υποχρεωτικές δαπάνες ή έσοδα που επιβάλλονται υποχρεωτικά από το νόμο ή ότι έχουν εγγραφεί έσοδα ή έξοδα, τα οποία δεν προβλέπονται από το νόμο, ή ότι το ύψος των εσόδων υπερβαίνει ανατιολόγητα τις αποδόσεις του προηγούμενου οικονομικού έτους, ο Ελεγκτής Νομιμότητας καλεί το περιφερειακό συμβούλιο να αναμορφώσει κατάλληλα τον προϋπολογισμό μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών.

9. Η ταμειακή λειτουργία των περιφερειών διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα που αποτελεί μέρος της οικονομικής υπηρεσίας και συνιστάται με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.).

10. Η οικονομική επιτροπή, μετά από εισήγηση του υπευθύνου των οικονομικών υπηρεσιών της οικείας περιφέρειας, υποβάλλει στο περιφερειακό συμβούλιο τριμηνιαία έκθεση για τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού κατά το προηγούμενο τρίμηνο. Στην έκθεση διατυπώνονται και οι τυχόν παρατηρήσεις της μειοψηφίας. Η έκθεση υποβάλλεται μέσα σε είκοσι (20) το αργότερο ημέρες από τη λήξη κάθε τριμήνου και αναρτάται στην ιστοσελίδα της οικείας περιφέρειας. Τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στην έκθεση προβλέπονται στο προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 11 του άρθρου 24 του ν. 2218/1994.

11. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, ρυθμίζεται κάθε θέμα που αναφέρεται στην εφαρμογή του Διπλογραφικού Συστήματος Γενικής και Αναλυτικής Λογιστικής - Κοστολόγησης για την περιφέρεια.

12. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στη βεβαίωση εσόδων, στην ανάληψη υποχρεώσεων, στην έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, στην ευθύνη και στον καταλογισμό σε βάρος των προσώπων που τα εκδίδουν και τα προσυπογράφουν, στη διαδικασία και το περιεχόμενο του ελέγχου των χρηματικών ενταλμάτων, στη χρηματική διαχείριση της ταμειακής υπηρεσίας, στη λογοδοσία των υπαλλήλων που ασκούν καθήκοντα ταμιά, στα βιβλία που πρέπει να τηρούν οι ταμειακές υπηρεσίες και γενικά στην οικονομική διοίκηση και στο λογιστικό των περιφερειών.

13. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, καθορίζεται ο τύπος του προϋπολογισμού των περιφερειών.

14. Οι διατάξεις των κανονιστικών πράξεων των παραγράφων 11 έως 13 εφαρμόζονται από 1ης Ιανουαρίου του επόμενου της δημοσίευσής τους έτους. Μέχρι την κατά τα ανωτέρω εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, για την οικονομική διοίκηση και διαχείριση των περιφερειών ισχύουν οι διατάξεις του π.δ. 30/1996. Όπου στις διατάξεις του εν λόγω προεδρικού διατάγματος αναφέρονται «Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση», «Νομάρχης», «Νομαρχιακή Επιτροπή», «Νομαρχιακό Συμβούλιο» και «Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας», νοούνται αντίστοιχα «Περιφέρεια», «Περιφερειάρχης», «Οικονομική Επιτροπή», «Περιφερειακό Συμβούλιο» και «Ελεγκτής Νομιμότητας».

15. Οι διατάξεις του ν. 3230/2004 δεν έχουν εφαρμογή στις περιφέρειες.

16. Με απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου μπορεί να παρέχεται πάγια προκαταβολή σε βάρος του σχετικού κωδικού αριθμού του προϋπολογισμού. Με την απόφαση χορήγησης πάγιας προκαταβολής ορίζονται:

α) Οι δαπάνες που θα αντιμετωπιστούν από την πάγια προκαταβολή και το ύψος τους, στα όρια των πιστώσεων που έχουν εγγραφεί στους οικείους κωδικούς αριθμούς του προϋπολογισμού.

β) Το ποσό της προκαταβολής που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ. Το ποσό αυτό μπορεί να αυξάνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

γ) Ο υπάλληλος στο όνομα του οποίου θα εκδοθεί το ένταλμα και ο οποίος θα ενεργεί τις πληρωμές, σύμφωνα με τις έγγραφες εντολές του περιφερειάρχη.

Ο περιφερειάρχης, μετά τον έλεγχο των δικαιολογητικών από την αρμόδια υπηρεσία, εκδίδει ισόποσα χρηματικά εντάλματα σε βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού για κάθε δαπάνη, ώστε να παραμένει πάντοτε στα χέρια του υπόλογου το αρχικό ποσό της πάγιας προκαταβολής. Τα χρηματικά εντάλματα εκδίδονται στο όνομα του δικαιούχου και σημειώνεται σε αυτά ότι η πληρωμή έγινε από την πάγια προκαταβολή.

17. Το άρθρο 165 του Κ.Δ.Κ. εφαρμόζεται αναλόγως και για τις περιφέρειες, τόσο για την υποχρέωση υποβολής των οικείων στοιχείων, όσο και για τις κυρώσεις, που προβλέπονται σε περίπτωση μη εκπλήρωσής της.

Άρθρο 269: Μεταβατικές Διατάξεις Οικονομικής Διαχείρισης Περιφερειών

1. Οι περιφέρειες, που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο, καταρτίζουν τον προϋπολογισμό τους μέχρι την 31.3.2011.

2. Στον προϋπολογισμό της περιφέρειας εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις των καταργούμενων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Μέχρι την κατάρτιση και ψήφιση του προϋπολογισμού της περιφέρειας και πάντως όχι αργότερα από την ανωτέρω προθεσμία, οι προϋπολογισμοί των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που καταργούνται, εκτελούνται ως δωδεκαμηόρια του προϋπολογισμού του 2010. Μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, απαγορεύεται να γίνει οποιαδήποτε δαπάνη με τον προϋπολογισμό των καταργούμενων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

3. Οι απολογισμοί των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που καταργούνται, έτους 2010 ή παλαιότερων ετών, υποβάλλονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο από την περιφέρεια.

4. Από την έναρξη λειτουργίας των περιφερειών, που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο, έως την οριστική εναρμόνιση των ορίων ευθύνης των Δ.Ο.Υ. με τα όρια των νέων περιφερειών, αρμόδια για κάθε μία από αυτές, είναι η Δ.Ο.Υ. που εξυπηρετούσε την πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, η οποία ορίζεται ως έδρα της.

5. Μέχρι την 28.2.2011 θα ολοκληρωθεί η απογραφή των πάσης φύσεως περιουσιακών στοιχείων, απαιτήσεων και υποχρεώσεων των νέων περιφερειών, καθώς και των διαθέσιμων χρηματικών μέσων. Η διαδικασία, ο τρόπος και η αποτύπωση της απογραφής θα καθοριστούν με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Οι περιφέρειες, τα νομικά τους πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ενημερώνουν: α) με τα βασικά υπηρεσιακά στοιχεία του προσωπικού που απασχολούν, τη βάση δεδομένων «Ηλεκτρονικό Μητρώο εργαζομένων των περιφερειών», και β) με τα οικονομικά τους στοιχεία τη

βάση δεδομένων «Οικονομικά Στοιχεία περιφερειών». Οι βάσεις δεδομένων τηρούνται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης το οποίο κοινοποιεί στην Ένωση Περιφερειών αναφορές με συγκεντρωτικά στοιχεία. Με βάση την αξιολόγηση των στατιστικών στοιχείων της βάσης δεδομένων πραγματοποιούνται από το Ελεγκτικό Συνέδριο έλεγχοι στους ανωτέρω φορείς, όταν δεν ικανοποιούν συγκεκριμένους αριθμοδείκτες αξιολόγησης. Στο Ελεγκτικό Συνέδριο παρέχεται ηλεκτρονική πρόσβαση στις ανωτέρω βάσεις δεδομένων. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, καθορίζεται ο τύπος, το περιεχόμενο των στοιχείων, ο χρόνος και ο τρόπος ενημέρωσης των βάσεων δεδομένων, οι αριθμοδείκτες αξιολόγησης, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Άρθρο 270: Κόστος Μεταφοράς αρμοδιοτήτων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση.

1. Οι αρμοδιότητες που μεταφέρονται στους δήμους και στις περιφέρειες κοστολογούνται εκ των προτέρων. Η σχετική διαδικασία ρυθμίζεται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΕΛΛ.Α.Δ.Α., σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 281 παράγραφος 2.
2. Η αναλυτική κοστολόγηση των μεταφερόμενων αρμοδιοτήτων περιλαμβάνει: α) προσδιορισμό του κόστους λειτουργίας τους, μαζί με τις υποδομές και κάθε είδους εξοπλισμό που χρησιμοποιούνται κατά το χρόνο μεταφοράς, β) προσδιορισμό του συνολικού απαιτούμενου κόστους της αρμοδιότητας κατά την άσκηση της από τους δήμους και τις περιφέρειες.

Άρθρο 271: Περιουσία των δήμων

1. Οι διατάξεις του άρθρου 180 του ν. 3463/2006 εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις συνένωσης δήμων ή κοινοτήτων κατά τα οριζόμενα στον παρόντα νόμο.
2. Οι διατάξεις των άρθρων 179 και 181 του ν. 3463/2006 εφαρμόζονται αναλόγως και στις περιπτώσεις προσάρτησης οικισμού τοπικής ή δημοτικής κοινότητας κατά τα οριζόμενα στον παρόντα νόμο.
3. Οι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 187 του ν. 3463/2006 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους κατοίκους των δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται κατά τα οριζόμενα στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 272: Μεταβατική Διάταξη

Οι αποφάσεις των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων των δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται με τον παρόντα νόμο, οι οποίες αφορούν στην εκποίηση, αγορά, ανταλλαγή, εκμίσθωση, μίσθωση ακινήτων, καθώς και στη δωρεάν παραχώρηση κυριότητας ή χρήσης αυτών, λαμβάνονται από τη δημοσίευση του παρόντα νόμου με την ειδική πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνολικού αριθμού των μελών τους, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων.

Άρθρο 273: Περιουσία περιφερειών

1. Εφαρμοστέες διατάξεις για τα θέματα απόκτησης, διαχείρισης, προστασίας και διάθεσης της ακίνητης και κινητής περιουσίας των περιφερειών, είναι οι αντίστοιχες διατάξεις του π.δ. 30/1996 και του π.δ. 242/1996, όπως αυτές ισχύουν και εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά με τον παρόντα νόμο. Για την εφαρμογή των ανωτέρω, όπου στις διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων αυτών αναφέρεται «Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση», «Νομάρχης», «Νομαρχιακή Επιτροπή» και «Νομαρχιακό Συμβούλιο», νοούνται, αντίστοιχα, η «Περιφέρεια», ο «Περιφερειάρχης», η «Οικονομική Επιτροπή» και το «Περιφερειακό Συμβούλιο».
2. Τα δικαιώματα για αποκλειστική χρήση των ακινήτων, που προϋπήρχαν υπέρ των κατοίκων κάθε Ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ή Νομαρχιακού Διαμερίσματος, διατηρούνται.

Άρθρο 274: Μεταβατική διάταξη

Οι αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων των Ενιαίων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων που καταργούνται με τον παρόντα νόμο, και οι οποίες αφορούν στην εκποίηση, αγορά, ανταλλαγή, εκμίσθωση, μίσθωση ακινήτων, καθώς και στη δωρεάν παραχώρηση κυριότητας ή χρήσης αυτών, λαμβάνονται από τη δημοσίευση του παρόντα νόμου με την ειδική πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνολικού αριθμού των μελών τους κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και του π.δ. 242/1996.

Άρθρο 275: Προληπτικός Έλεγχος Ελεγκτικού Συνεδρίου

Οι δαπάνες των δήμων, των περιφερειών, των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ. ανεξαρτήτως πληθυσμού, υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις 1 έως 3 του άρθρου 169 του Κ.Δ.Κ..

Άρθρο 276: Κατασταλτικός Έλεγχος Ελεγκτικού Συνεδρίου

1. Από το Ελεγκτικό Συνέδριο διεξάγεται υποχρεωτικά κατασταλτικός έλεγχος των λογαριασμών των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ.. Ο έλεγχος είναι ετήσιος τακτικός και δειγματοληπτικός, εκτός εάν από το δειγματοληπτικό έλεγχο προέκυψαν λόγοι που επιβάλλουν τη γενίκευση του κατασταλτικού ελέγχου και διενεργείται μετά το τέλος κάθε οικονομικής χρήσης ή είναι έκτακτος γενικός ή ειδικός ή θεματικός και συνίσταται στον έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας της διαχείρισης.

2. Κατά τον κατασταλτικό έλεγχο ελέγχονται, ιδίως: α) η τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης β) η ορθή τήρηση του κατά περίπτωση ισχύοντος λογιστικού ή διαχειριστικού συστήματος, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές που το διέπουν, γ) η τήρηση και ενημέρωση των λογαριασμών, ώστε να απεικονίζουν με ακρίβεια το περιεχόμενο των οικονομικών πράξεων και δημοσιονομικών ενεργειών, δ) η νόμιμη καταβολή του μεριδίου τυχόν συμμετοχής ενός ή περισσότερων Ο.Τ.Α. σε κάθε φύσεως νομικά πρόσωπα αυτών ή σε προγραμματικές συμβάσεις, ε) η νόμιμη λήψη δανείων, η παροχή εγγυήσεων και η τήρηση των όρων των σχετικών συμβάσεων, στ) η νόμιμη διαχείριση της κινητής και ακίνητης περιουσίας και ζ) η έγκαιρη και κανονική απόδοση των υπέρ τρίτων εισπραττόμενων νομίμων δικαιωμάτων και η είσπραξη και η διαχείριση των ανταποδοτικών τελών ή άλλων ειδικών εσόδων ή των εσόδων από δάνεια ή των βεβαιωθέντων εσόδων από οφειλές και πρόστιμα σε βάρος τρίτων.

3. Αρμόδιος για τον κατασταλτικό έλεγχο, είναι ο ίδιος Επίτροπος, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των υπόχρεων φορέων. Για τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες αρμόδιος είναι ο Επίτροπος της έδρας τους. Ειδικά για την Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής, αρμόδιοι για τις οικείες περιφερειακές ενότητες, είναι οι Επίτροποι, που ορίζονται από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

4. Ο κατασταλτικός έλεγχος πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα σε έξι (6) μήνες από την ημερομηνία αποστολής του αντιγράφου του απολογισμού ή ισολογισμού του υπόχρεου για κατασταλτικό έλεγχο φορέα, ο οποίος συνοδεύεται α) από τις σχετικές εκθέσεις και πράξεις των αρμοδίων οργάνων του, β) την έκθεση των ορκωτών λογιστών ελεγκτών και γ) από κάθε σχετικό με τον έλεγχο στοιχείο, που καθορίζεται με απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και σε κάθε περίπτωση εντός του επομένου διαχειριστικού έτους, από αυτό που αφορά ο κατασταλτικός έλεγχος.

5. Η σχετική έκθεση, περί των αποτελεσμάτων του διενεργηθέντος κατασταλτικού ελέγχου, για το σύνολο των υπόχρεων φορέων, διαβιβάζεται στους Υπουργούς Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, καθώς και στην Επιτροπή Διαφάνειας και Θεσμών της Βουλής.

6. Σε κάθε περίπτωση ο έλεγχος διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του οργανισμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Άρθρο 277: Έλεγχος Είσπραξης Εσόδων

1. Ο αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών Επίτροπος, κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους μπορεί να παρακολουθεί την κανονική είσπραξη των εσόδων των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων και να ασκεί τον έλεγχο για την είσπραξη των νομίμως βεβαιωθέντων χρεών, οφειλών ή προστίμων σε βάρος τρίτων.

2. Σε περίπτωση που διαπιστώσει αδράνεια είσπραξής τους από τα αρμόδια όργανα διοίκησης ή τις οικονομικές υπηρεσίες καλεί τούτους, με έγγραφό του που κοινοποιείται στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και στον Ελεγκτή Νομιμότητας, να ενεργήσουν μέσα σε τασσόμενη εύλογη προθεσμία για την είσπραξη τούτων.

3. Εάν η αδράνεια συνεχίζεται, οφειλόμενη σε δόλο ή βαριά αμέλεια των διοικούντων τον δήμο και τα νομικά του πρόσωπα ή των προϊσταμένων των οικονομικών υπηρεσιών αυτών παραπέμπει α) τα μεν αιρετά υπαίτια πρόσωπα με αιτιολογημένη εισήγησή του στην Επιτροπή του άρθρου 141 του ν. 3463/2006 για προσωπικό καταλογισμό τούτων με το ποσό της θετικής ζημίας που προξένησαν και β) τους υπαλλήλους των ανωτέρω προσώπων που προκάλεσαν ζημία στην περιουσία του στο Ελεγκτικό Συνέδριο για καταλογισμό τούτων.

Άρθρο 278: Προληπτικός Έλεγχος Συμβάσεων

1. Για τις συμβάσεις προμήθειας αγαθών, εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των προγραμματικών συμβάσεων και των συμβάσεων υλοποίησης των διετών προγραμμάτων δράσης των κοινωφελών επιχειρήσεων, που συνάπτουν οι Ο.Τ.Α. και τα νομικά τους πρόσωπα, προϋπολογιζόμενης δαπάνης, χωρίς Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), ποσού εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ και μέχρι ποσού πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά προληπτικός έλεγχος νομιμότητας αυτών, πριν από τη σύναψή τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών τους.

2. Για τις συμβάσεις της προηγούμενης παραγράφου, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό, χωρίς Φ.Π.Α., των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά, πριν τη σύναψή τους, έλεγχος νομιμότητας από το καθ' ύλην αρμόδιο Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 19 παράγραφος 7 του π.δ. 774/1980, όπως ισχύει.

3. Ο αρμόδιος φορέας μπορεί να ζητεί τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας και για επί μέρους φάσεις της σχετικής διαδικασίας που προηγούνται της σύναψης της οικείας σύμβασης.

4. Ο έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Εάν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος νομιμότητας η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη.

Άρθρο 279: Αίτηση Ανάκλησης

Κατά των Πράξεων των Επιτρόπων και των Κλιμακίων, επιτρέπονται αιτήσεις ανάκλησης, σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο, οι οποίες εκδικάζονται από το αρμόδιο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τους όρους, προθεσμίες και τη διαδικασία που ορίζονται στο τελευταίο εδάφιο του άρθρου 2 του ν. 3060/2002 από τις φράσεις «υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμοδίου τμήματος» έως τις φράσεις «από την κατάθεση αυτής στη Γραμματεία του», που εφαρμόζονται αναλόγως.

ΜΕΡΟΣ Θ΄: ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Άρθρο 280: Αρμοδιότητες Αποκεντρωμένης Διοίκησης

Ι. Οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις ασκούν τις αρμοδιότητες των κρατικών Περιφερειών, περιλαμβανομένων και εκείνων των αντίστοιχων συλλογικών οργάνων τους, όπως αυτές καθορίζονταν στον ιδρυτικό τους νόμο 2503/1997 (ΦΕΚ 107 Α΄), καθώς και στους μεταγενέστερους ειδικούς νόμους και στις σχετικές κανονιστικές διατάξεις, όπως ισχύουν, με εξαίρεση τις αρμοδιότητες που περιέρχονται με το άρθρο 186 του παρόντος νόμου, στις περιφέρειες.

ΙΙ. Στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις απονέμεται η άσκηση των ακόλουθων, πρόσθετων, αρμοδιοτήτων:

- 1.α. Η εισήγηση για την απευθείας εκποίηση δημοσίων εκτάσεων ή για τη παραχώρηση κοινόχρηστων δημοτικών ή κοινοτικών εκτάσεων για ίδρυση ή επέκταση βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων.
- β. Η διατύπωση γνώμης για την απαλλοτρίωση ιδιωτικών εκτάσεων για ίδρυση ή επέκταση αξίας λόγου επαρχιακής βιομηχανίας.
2. Η έκδοση απόφασης για άρση απαγόρευσης δικαιιοπραξιών λατομικού ή μεταλλευτικού περιεχομένου σε παραμεθόριες περιοχές, καθώς και η έκδοση απόφασης για την απόκτηση μεταλλευτικών δικαιωμάτων επί αδειών μεταλλευτικών ερευνών σε παραμεθόριες περιοχές.
3. Η έκδοση απόφασης για την παραχώρηση ερευνητικών γεωτρήσεων του ΙΓΜΕ προς εκμετάλλευση σε δήμους.
4. Η έγκριση διενέργειας μεταλλευτικών και λατομικών εργασιών εντός δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων σύμφωνα με το άρθρο 57 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α').
5. Η παραχώρηση αλυκών του Δημοσίου, που δεν έχουν εισφερθεί στην εταιρεία «ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΛΥΚΕΣ Α.Ε.», στους δήμους, σύμφωνα με το άρθρο δέκατο του ν. 1822/1988 (ΦΕΚ 272 Α').
6. Ο έλεγχος κυκλοφορίας φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων και προϊόντων αρμοδιότητας Ε.Ο.Φ..
- 7.α. Η τήρηση αντιτύπου Μητρώων Αρρένων των δήμων σύμφωνα με την ισχύουσα σχετική νομοθεσία.
- β. Οι εγγραφές, μεταβολές, διαγραφές και μετεγγραφές στα Μητρώα Αρρένων, κατά τις ειδικότερες προβλέψεις της οικείας νομοθεσίας.
- γ. Η οριστικοποίηση των Μητρώων Αρρένων και η επικύρωση του ετήσιου μητρώου Αρρένων.
- δ. Η εξέταση των ενστάσεων που προβλέπονται από τη νομοθεσία περί Μητρώων Αρρένων.
8. Η ανάθεση, παρακολούθηση και επίβλεψη της εκπόνησης, καθώς και η έγκριση μελετών Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΓΠΣ) και των Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.) κατά τις διατάξεις των άρθρων 4 και 5 του ν. 2508/1997, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν με το άρθρο 24 του ν. 2539/1997 (ΦΕΚ 244 Α').
9. Η παραχώρηση οικοπεδικών εκτάσεων της χερσαίας Ζώνης Λιμένα για την ανέγερση κτιρίων «Στέγης Λιμενεργάτη», καθώς και γραφείων κεφαλαίου αποζημίωσης φορτοεκφορτωτών και ΕΡΦΛ σε μεταλλευτικές επιχειρήσεις.
10. Η παραχώρηση χρήσης χώρων της Ζώνης Λιμένα σε μεταλλευτικές επιχειρήσεις.
11. Η παραχώρηση ζωνών κατάληψης των εγγειοβελτιωτικών έργων για διαχείριση και εκμετάλλευση.
12. Η έγκριση της παραχώρησης από το φορέα διοίκησης λιμένα, με αντάλλαγμα και για ορισμένο χρονικό διάστημα, της χρήσης χώρων που βρίσκονται εντός της Ζώνης Λιμένα.
13. Η εξειδίκευση των γενικών κατευθύνσεων και οδηγιών στα θέματα πολεοδομικού σχεδιασμού οικιστικής πολιτικής και κατοικίας, καθώς και οικοδομικού και κτιριοδομικού κανονισμού.
14. Η παρακολούθηση, ο συντονισμός και η διατύπωση απόψεων σε ότι αφορά προγράμματα μελετών (Γ.Π.Σ.) και πολεοδομικών μελετών.
15. Η έγκριση πολεοδομικών μελετών σε περιοχές Β.Ε.ΠΕ, κατά τις διατάξεις των άρθρων 7 και 19 του ν. 2545/1997 (ΦΕΚ 254 Α'), όταν υπάρχει φορέας Β.Ε.ΠΕ..
16. Η έκδοση αποφάσεων, επί ενστάσεων κατά πράξεων αναλογισμού, σύμφωνα με το άρθρο 279 του Κ.Β.Π.Ν..
17. Η έγκριση πράξεων τακτοποίησης και πράξεων αναλογισμού, εφόσον δεν έχουν γενικότερο χαρακτήρα.
18. Η κύρωση πράξης εφαρμογής πολεοδομικής μελέτης, κατά την πρόβλεψη του άρθρου 12 του ν. 1337/1983 (ΦΕΚ 33 Α').
19. Η έγκριση σημειακών – εντοπισμένων τροποποιήσεων των εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων και των χρήσεων και όρων δόμησης αυτών, σε Ο.Τ. επί του Βασικού Οδικού Δικτύου των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης, όπως αυτό καθορίστηκε με τις υπ' αριθμ. 62556/5073/1990 (ΦΕΚ 701 Δ') και 62555/5072/1990 (ΦΕΚ 561 Δ') αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, υπό την προϋπόθεση ότι δεν εμπίπτουν σε ζώνη πεντακοσίων μέτρων από την ακτή, σε παραδοσιακούς οικισμούς, σε τοπία ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους, σε αρχαιολογικούς χώρους, σε δάση και δασικές εκτάσεις και σε περιοχές προστατευόμενες βάσει διεθνών συνθηκών (π.χ. RAMSAR) ή βάσει των άρθρων 18 και 19 του ν. 1650/1986, όπως ισχύει. Για τις τροποποιήσεις της παρούσας τηρούνται οι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 29 του ν. 2831/2000 (ΦΕΚ 140 Α'), όπως ισχύει.
20. Η μέριμνα για τη σύνταξη οριζοντιογραφικού και υψομετρικού διαγράμματος αποτύπωσης του υδατορέμα-τος που βρίσκεται εντός ή εκτός ρυμοτομικού σχεδίου ή εντός οικισμών που δεν έχουν ρυμοτομικό σχέδιο και η έκδοση απόφασης επικύρωσης του καθορισμού των οριογραμμών.
21. Η κατάρτιση ετήσιων και πολυετών δασικών προγραμμάτων γενικότερου ενδιαφέροντος, καθώς και η μελέτη θεμάτων δασικής ανάπτυξης.

22. Ο συντονισμός και η εποπτεία της σύνταξης των πάσης φύσεως δασικών προγραμμάτων σε επίπεδο νομού, καθώς και η εποπτεία εκτέλεσης τούτων.
23. Η κατάρτιση μελετών δασοτεχνικών έργων διαπεριφερειακού επιπέδου.
24. Ο συντονισμός, η παρακολούθηση και η εποπτεία εφαρμογής των μελετών για τα πάσης φύσεως δασοτεχνικά έργα.
25. Ο σχεδιασμός των αναδασώσεων και της αντιχειμαρρικής προστασίας και η μέριμνα για την κατάρτιση πολυετών προγραμμάτων περιφερειακού επιπέδου.
26. Η εισήγηση για τη σύσταση ή κατάργηση σταθμών δασοπροστασίας κατά τη διάταξη του άρθρου 37 παράγραφος 7 του ν. 1845/1989 (ΦΕΚ 102 Α').
27. Η συγκρότηση, στελέχωση και εφοδιασμός με τα αναγκαία μέσα και εφόδια και η λειτουργία του περιφερειακού Συντονιστικού Κέντρου Δασοφυλάγιων (Σ.Κ.Δ.) σε συνεργασία με το κεντρικό Συντονιστικό Κέντρο Δασοφυλάγιων (Κ.Σ.Κ.Δ.). Ο έλεγχος κάθε φύσεως τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού της περιφέρειας, η συντήρηση και η επισκευή του σε συνεργασία με το Κ.Σ.Κ.Δ.. Η συνεργασία με το Κ.Σ.Κ.Δ. για την επιχειρησιακή αξιοποίηση των εναέριων μέσων και τη συνδρομή αυτών σε επιχειρήσεις εκτός περιφέρειας.
28. Η μελέτη των προβλημάτων και ο συντονισμός του έργου της εκμετάλλευσης των δημοσίων δασών.
29. Ο συντονισμός της διάθεσης και εμπορίας των παραγόμενων δασικών προϊόντων.
30. Η δασοπολιτική επιτήρηση επί των δημοσίων δασοπονιών. Η παρακολούθηση της εφαρμογής των μελετών διαχείρισης και η παροχή οδηγιών για την αποδοτικότερη οργάνωση της παραγωγής.
31. Η μελέτη των προβλημάτων ανάπτυξης της ιδιωτικής δασοπονίας. Η μέριμνα κατανομής του μηχανικού εξοπλισμού στις αποκεντρωμένες υπηρεσίες και η παρακολούθηση της αξιοποίησης αυτού.
32. Η παροχή οδηγιών για την προστασία, ανάπτυξη και επαύξηση του θηραματικού πλούτου και της άγριας πανίδας γενικότερα.
33. Η μελέτη των προβλημάτων ανάπτυξης των δασικών βοσκοτόπων.
34. Η συγκέντρωση, επεξεργασία, πινακοποίηση και τήρηση των απολογιστικών στοιχείων των δασικών προγραμμάτων.
35. Η διάκριση και κατάταξη σε κατηγορίες οικισμών με πληθυσμό μικρότερο των δύο χιλιάδων (2.000) κατοίκων.
36. Ο έλεγχος και εποπτεία προστατευτικών έργων και προσχώσεων σε Ζώνη Αιγιαλού.
37. Η διαχείριση Κεφαλαίων Αποζημίωσης Φορτοεκφορτωτών (ΚΑΦ), σύμφωνα με το ν. 5167/1932 (ΦΕΚ 64 Α') και του άρθρου 6 του ν.δ. 1254/1949 (ΦΕΚ 288 Α').
38. Η άσκηση αρμοδιοτήτων σχετικών με την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών, κατά τις ρυθμίσεις του ν. 2643/1998 (ΦΕΚ 220 Α').
39. Η άσκηση παραλλήλως με τον ΟΑΕΔ αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το άρθρο 5 του ν.δ. 2656/1953 (ΦΕΚ 299 Α') όπως ισχύει και ειδικότερα εκείνες που αναφέρονται στην εγγραφή ανέργων, στην ανανέωση κάρτας ανεργίας μη επιδοτούμενων ανέργων και στον έλεγχο ανεργίας επιδοτούμενων ανέργων δια των ΚΕΠ.
40. Επιδότηση κόστους εργασίας επιχειρήσεων παραμεθωρίων περιοχών, σύμφωνα με το άρθρο 21 του ν. 1767/1988 (ΦΕΚ 63 Α'), όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 32 του ν. 1836/1989 (ΦΕΚ 79 Α') και των κατ'εξουσιοδότησή τους κανονιστικών ρυθμίσεων.
41. Η επιδότηση για πρόσθετη μαθητική, σπουδαστική και φοιτητική άδεια εργαζομένων, σύμφωνα με την κ.ν.α. 33930/1983 (ΦΕΚ 444 Β') όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
42. Η επιχορήγηση ιδιωτικών επιχειρήσεων για πρακτική άσκηση σπουδαστών ΤΕΙ- ΣΕΛΕΤΕ σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 30317/1986 (ΦΕΚ 116 Β' κ.ν.α.) όπως έχει συμπληρωθεί και ισχύει.
43. Η επιδότηση επιχειρήσεων παραμεθωρίων περιοχών για απασχόληση πτυχιούχων σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν. 1563/1985 (ΦΕΚ 151 Α'), καθώς και με το άρθρο 59 παράγραφος 2 του ν. 2324/1995 (ΦΕΚ 146 Α').
44. Η χορήγηση ειδικού επιδόματος σε αποφυλακισμένους κατά το άρθρο 38 του ν. 1836/1989 (ΦΕΚ 79 Α').
45. Η εκτέλεση αποφάσεων κατεδάφισης αυθαίρετων κτισμάτων ή κατασκευών, που εκδίδονται από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου, κατά ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του π.δ. 267/1998 (ΦΕΚ 195 Α') και της σχετικής νομοθεσίας.
46. Η αναγνώριση Ελλήνων τσιγγάνων ως τελικών δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής και η έκδοση της σχετικής απόφασης δικαιούχου δανείου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 της κ.ν.α. 33165/2006 (ΦΕΚ 780 Β'), όπως ισχύει.
- III. Οι αρμοδιότητες του τομέα Α' (Προγραμματισμού – Ανάπτυξης) υπ' αριθμ. 1 έως και 31, του υποτομέα Διαχείρισης Υδάτων, ο οποίος περιλαμβάνεται στον τομέα Γ' (Φυσικών πόρων - Ενέργειας- Βιομηχανίας) και

οι αρμοδιότητες του τομέα ΣΤ' (Εργων – Χωροταξίας- Περιβάλλοντος) υπ' αριθμ. 1 έως 12 του άρθρου 186 του παρόντος νόμου εξακολουθούν να ασκούνται από τις αποκεντρωμένες διοικήσεις μέχρι 30.6.2011.

Μέχρι 31.12.2011 εξακολουθούν να ασκούνται από τις αποκεντρωμένες διοικήσεις όσες εκ των αρμοδιοτήτων του υποτομέα της Αλιείας ασκούνταν από τις κρατικές περιφέρειες και με το άρθρο 186 του παρόντος απονέμονται στις περιφέρειες.

IV.α. Η διαχείριση των εσόδων που προέρχονται από την εγκατάσταση μη δημοσίων υπηρεσιών στους χώρους των Χερσαίων Συνοριακών Σταθμών, όπως ειδικότερα ρυθμίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 9 του ν. 2647/1998 (ΦΕΚ 237 Α'), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 παράγραφος 8, εδάφιο γ' του ν. 2946/2001 (ΦΕΚ 224 Α') εξακολουθεί να διενεργείται από τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών ρυθμίζεται ο τρόπος είσπραξης, διαχείρισης και απόδοσης των εσόδων αυτών από τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

β. Αρμόδιος για τη συγκρότηση της Επιτροπής, που γνωμοδοτεί για την άρση της απαγόρευσης κτήσεως εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί παραμεθορίων περιοχών (άρθρο 26 παρ. 1 περ. β' ν. 1892/1990 – ΦΕΚ 101 Α') είναι ο οικείος Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ο οποίος και προεδρεύει αυτής.

V.α. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων καθορίζονται τα αποφαινόμενα και γνωμοδοτούντα όργανα, καθώς και κάθε ειδικό θέμα σχετικά με δασικά έργα, μελέτες και παροχή συναφών υπηρεσιών.

β. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζονται τα αποφαινόμενα και γνωμοδοτούντα όργανα, καθώς και κάθε ειδικό θέμα σχετικό με χωροταξικές, πολεοδομικές μελέτες και υπηρεσίες στο πλαίσιο των διατάξεων του ν. 3316/2005 (ΦΕΚ 42 Α').

VI.α. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταρτίζεται ο Οργανισμός Λειτουργίας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

β. Στον Οργανισμό καθορίζονται, ιδίως:

i. Οι υπηρεσιακές μονάδες και η διάρθρωσή τους (Γενικές Διευθύνσεις, Διευθύνσεις, αυτοτελείς Διευθύνσεις, αυτοτελή Τμήματα, Τμήματα, αυτοτελή Γραφεία και Γραφεία).

ii. Ο τίτλος, οι αρμοδιότητες και η έδρα κάθε μονάδας.

iii. Οι οργανικές θέσεις ανά Διεύθυνση, κατά κατηγορίες, κλάδους, ειδικότητες και βαθμούς του μόνιμου προσωπικού.

iv. Οι θέσεις του ειδικού επιστημονικού και του τεχνικού ή βοηθητικού προσωπικού, που μπορεί να προσλαμβάνεται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

v. Οι κατηγορίες και οι κλάδοι του προσωπικού, των οποίων οι υπάλληλοι κρίνονται για την κατάληψη θέσεων Προϊσταμένων, ανάλογα με την ειδικότητα του κλάδου και το αντικείμενο των συγκεκριμένων οργανικών μονάδων και

vi. Κάθε άλλο θέμα που αφορά την οργάνωση και λειτουργία των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.

VII. Τα Τμήματα Τεχνικών Υπηρεσιών Δήμων και Κοινοτήτων (Τ.Υ.Δ.Κ.) καταργούνται. Ο εξοπλισμός τους περιέρχεται στον οικείο δήμο της έδρας του αντίστοιχου νομού, το δε προσωπικό τους μετατάσσεται στον ανωτέρω δήμο, σύμφωνα με τη ρύθμιση του άρθρου 258 του παρόντος.

Προκειμένου για την καταργούμενη Τ.Υ.Δ.Κ. της κρατικής περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ο εξοπλισμός της περιέρχεται στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου στην οποία μετατάσσεται και το προσωπικό της, κατά ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 256 του παρόντος.

VIII. 1. Τα Περιφερειακά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης (ΠΙ-ΝΕΠ) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), πλην του ΠΙΝΕΠ Θεσσαλονίκης, καταργούνται, ως αποκεντρωμένες μονάδες του ΕΚΔΔΑ, από 1.1.2011.

2.α. Το μόνιμο και με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου προσωπικό των καταργούμενων ΠΙΝΕΠ, που κατείχε σε αυτά οργανικές θέσεις μετατάσσεται, αυτοδικαίως, στην έδρα των οικείων, κατά τόπο, Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και καταλαμβάνει αντίστοιχες οργανικές θέσεις κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα, σε υπηρεσιακή μονάδα επιπέδου αυτοτελούς τμήματος που συνιστάται με τον παρόντα νόμο. Η μονάδα αυτή υπάγεται απευθείας, στον Γενικό Γραμματέα και έχει, ως αποκλειστική αρμοδιότητα, την εκπαίδευση και κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού, στο πλαίσιο των σχετικών αρμοδιοτήτων του ΕΚΔΔΑ. Για την ανωτέρω μετάταξη εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

β. Το μόνιμο προσωπικό των καταργούμενων ΠΙΝΕΠ, που κατείχε σε αυτά προσωποπαγείς θέσεις, δύναται να μετατεθεί στην Κεντρική Υπηρεσία του ΕΚΔΔΑή στο ΠΙ-ΝΕΠ Θεσσαλονίκης μετά από σχετική αίτηση των ενδιαφερόμενων, η οποία υποβάλλεται μέχρι 31.12.2010. Σε αντίθετη περίπτωση μετατάσσεται, αυτοδικαίως, στην έδρα των αντίστοιχων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο προηγούμενο εδάφιο.

γ. Τα καθήκοντα των υπαλλήλων, που μετατάσσονται σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια, αντιστοιχούν προς εκείνα που ασκούσαν στα καταργηθέντα ΠΙΝΕΠ, οι δε πάσης φύσεως, επιπλέον μισθολογικές διαφορές και επιδόματα, που ελάμβαναν εξακολουθούν να διατηρούνται, ως προσωπική διαφορά. Ο χρόνος προϋπηρεσίας τους αναγνωρίζεται για όλες τις υπηρεσιακές και μισθολογικές συνέπειες. Το ανωτέρω προσωπικό, διέπεται από το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς του άρθρου 4 παράγραφος 17 του ν. 3513/2006.

δ. Οι αποσπάσεις των υπαλλήλων στα καταργούμενα ΠΙΝΕΠ λήγουν, αυτοδικαίως, από πρώτης (1ης) Ιουλίου 2010 και οι υπάλληλοι επανέρχονται στις οργανικές θέσεις, που κατείχαν στους φορείς από τους οποίους είχαν αποσπασθεί.

ε. Σε περίπτωση κατά την οποία η έδρα της αποκεντρωμένης διοίκησης δεν ταυτίζεται με εκείνη των υφιστάμενων κρατικών περιφερειών, η μετάταξη που προβλέπεται από το εδάφιο α' της παρούσης, μπορεί να γίνει στη Διεύθυνση Αστικής Κατάστασης και Αλλοδαπών και Μετανάστευσης της κρατικής περιφέρειας της έδρας του νομού, όπου υπηρετούσε το προσωπικό των καταργούμενων ΠΙΝΕΠ, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων, η οποία υποβάλλεται μέχρι 30.09.2010. Η μετάταξη γίνεται, κατά παρέκκλιση των σχετικών διατάξεων, σε κενές οργανικές θέσεις και σε περίπτωση που δεν υπάρχουν σε συνιστώμενες προσωποπαγείς, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, η οποία εκδίδεται και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μέχρι 31.12.2010. Ο χρόνος προϋπηρεσίας τους αναγνωρίζεται για όλες τις υπηρεσιακές και μισθολογικές συνέπειες. Το ανωτέρω προσωπικό, διέπεται από το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς του άρθρου 4 παράγραφος 17 του ν. 3513/2006. Τυχόν επιπλέον τακτικές αποδοχές καθώς και τα πάσης φύσεως επιδόματα που ελάμβαναν ως υπάλληλοι των καταργούμενων ΠΙΝΕΠ σε σχέση με το μισθολογικό καθεστώς του φορέα μετάταξής τους, διατηρούνται ως προσωπική διαφορά. Μέχρι την ολοκλήρωση της ανωτέρω διαδικασίας η μισθοδοσία των μετατασσόμενων βαρύνει τον προϋπολογισμό του ΕΚΔΔΑ.

στ. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μετά από πρόταση του ΕΚΔΔΑ ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα άσκησης των αρμοδιοτήτων του ανωτέρω αυτοτελούς τμήματος, της συνεργασίας του με το ΕΚΔΔΑ, καθώς και της αξιοποίησης της υλικοτεχνικής υποδομής των καταργούμενων ΠΙΝΕΠ.

ΙΧ. Σε κάθε Αποκεντρωμένη Διοίκηση συνιστάται συμβούλιο το οποίο αποτελείται από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ο οποίος και προεδρεύει, από τους περιφερειάρχες των αντίστοιχων χωρικών περιφερειών και των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων. Το συμβούλιο συνεδριάζει ύστερα από πρόσκληση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και μεριμνά για το συντονισμό των περιφερειών και των δήμων στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

ΜΕΡΟΣ Γ': ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ»

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.»

Άρθρο 281: Πρόγραμμα Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.»

1. Για την υποστήριξη των νέων δήμων και των περιφερειών που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο, την ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης και την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων, καθώς και την προώθηση της διαπεριφερειακής, διαβαθμηδικής και διαδημοτικής συνεργασίας, καταρτίζεται το πρόγραμμα Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.».

2. Το πρόγραμμα Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.», διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

(α) ο άξονας με κορμό επιχειρησιακά προγράμματα όπως «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013, στο μέρος που αφορούν στους δήμους και τις περιφέρειες.

(β) ο άξονας του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης που λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και χρηματοδοτεί ιδίως μη επιλέξιμα από το Ε.Σ.Π.Α. έργα και δράσεις.

(γ) ο άξονας για την αξιοποίηση και αναδιάταξη των ανθρωπίνων πόρων, με αντικείμενο την ανάδειξη και αξιοποίηση των ικανοτήτων του υπηρετούντος προσωπικού, το σχεδιασμό της στελέχωσης με επιστημονικό προσωπικό με βάση την αποτύπωση των αναγκών των νέων δήμων και περιφερειών.

3. Η χρηματοδότηση του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης προέρχεται από εθνικούς πόρους, με τους οποίους το κράτος χρηματοδοτεί δραστηριότητες αρμοδιότητας των δήμων και των περιφερειών, καθώς και από θεσμοθετημένους πόρους της Αυτοδιοίκησης. Το ποσοστό συμμετοχής της Αυτοδιοίκησης στη χρηματοδότηση του προγράμματος καθορίζεται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Οικονομικών, μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και της Ε.Ν.Α.Ε.. Οι πόροι του προγράμματος εγγράφονται σε ειδικό κωδικό των λογαριασμών των άρθρων 259 παράγραφος 5 και 260 παράγραφος 6 του παρόντος, στον οποίον εγγράφονται και όλες οι μεταφερόμενες από 1.1.2011, πιστώσεις των υπουργείων που χρηματοδοτούν δραστηριότητες της Αυτοδιοίκησης. 4. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Οικονομικών καθορίζονται η διαδικασία μεταφοράς των πιστώσεων των υπουργείων στους ανωτέρω λογαριασμούς, καθώς και η διαδικασία αποπληρωμής των έργων, μελετών και ενεργειών που είναι σε εξέλιξη και χρηματοδοτούνται έως το τέλος του 2010. Το σύνολο των πιστώσεων που θα καταγραφούν ανά βαθμό αυτοδιοίκησης, κατά λόγο αρμοδιότητας και θα μεταφερθούν στον ειδικό κωδικό της παραγράφου 3, θα μεταφέρονται ετησίως ως ποσοστό του εκάστοτε εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, βάσει του κατ' αναλογία ποσοστού συμμετοχής τους στο εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων έτους 2011 ή του έτους μεταφοράς της αρμοδιότητας.

5. Με προεδρικό διάταγμα, το οποίο προτείνεται από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, το οποίο εκδίδεται έως 31.12.2010, μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και της Ε.Ν.Α.Ε., καθορίζονται το περιεχόμενο, οι πόροι, το σύστημα διοίκησης, οι διαδικασίες κατάρτισης, τα κριτήρια ένταξης (όπως η αντιστοιχία με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος, η ωριμότητα του έργου, η προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης) και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης του προγράμματος «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.».

6. Το πρόγραμμα «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.» διαχειρίζεται Επιτροπή Παρακολούθησης, η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης είναι ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και μέλη ορίζονται στελέχη των αρμόδιων υπηρεσιών του ίδιου Υπουργείου, των συμμετεχόντων στη χρηματοδότηση του Προγράμματος Υπουργείων και εκπρόσωποι των κεντρικών συλλογικών οργάνων της αυτοδιοίκησης. Με την ίδια απόφαση προσδιορίζεται το έργο της Επιτροπής Παρακολούθησης και ο τρόπος αξιο-λόγησής του και καθορίζονται θέματα λειτουργίας, υποστήριξης και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

ΜΕΡΟΣ ΙΑ΄: Μεταβατικές - Τελικές - Ρυθμίσεις ειδικών θεμάτων-Καταργητικές Διατάξεις - Έναρξη ισχύος

Άρθρο 282: Γενικές Μεταβατικές διατάξεις

1.α. Για τις αρμοδιότητες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, που περιέχονται στις περιφέρειες του παρόντος νόμου και στους δήμους, αντιστοίχως, και για τις οποίες οι διατάξεις νόμων και κανονιστικών πράξεων, που τις οριοθετούν, προβλέπουν, ως αρμόδια όργανα άσκησής τους το Νομάρχη, το Νομαρχιακό Συμβούλιο και τη Νομαρχιακή Επιτροπή, από την έναρξη άσκησης των σχετικών αρμοδιοτήτων, για μεν τις περιφέρειες νοούνται, ως αρμόδια όργανα άσκησής τους, ο περιφερειάρχης, το περιφερειακό συμβούλιο και η οικεία

οικονομική επιτροπή της περιφέρειας, για δε τους δήμους ο δήμαρχος, το δημοτικό συμβούλιο και η οικεία επιτροπή.

β. Για τις αρμοδιότητες των κρατικών περιφερειών οι οποίες μεταβιβάζονται στις περιφέρειες του παρόντος νόμου και των οποίων η άσκηση, από τις ειδικές διατάξεις που τις διέπουν, ορίζουν, ως αρμόδιο όργανο το Γενικό Γραμματέα της κρατικής περιφέρειας, από την έναρξη ασκήσεως καθηκόντων των νέων αιρετών οργάνων νοείται ο περιφερειάρχης.

γ. Η ρύθμιση των προηγούμενων εδαφίων ισχύει και για τη συγκρότηση των συλλογικών οργάνων, κατ' αντιστοιχία, προς τις απονεμόμενες αρμοδιότητες.

2. Όπου στις διατάξεις του ν. 3614/2007 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013» (ΦΕΚ 267 Α'), όπως ισχύει, αναφέρεται «περιφέρεια» και «Γενικός Γραμματέας περιφέρειας» από την έναρξη άσκησης των σχετικών αρμοδιοτήτων νοείται η περιφέρεια του παρόντος νόμου και ο οικείος περιφερειάρχης, αντιστοίχως. Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές, ειδικές υπηρεσίες και λοιπά όργανα, τα οποία λειτουργούν, στο πλαίσιο του ν. 3614/2007, όπως ισχύει, στην κρατική περιφέρεια και καλύπτουν αντίστοιχες ανάγκες, από το ανωτέρω χρονικό σημείο, θεωρούνται ότι έχουν συσταθεί και λειτουργούν στην περιφέρεια.

3. Όπου στις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας αναφέρονται ως αρμόδια όργανα ο πρόεδρος της κοινότητας και το κοινοτικό συμβούλιο, από την έναρξη άσκησης των καθηκόντων των νέων αιρετών οργάνων, νοούνται ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο, αντιστοίχως.

4. Προεδρικά διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί, κατ' εξουσιοδότηση προγενέστερων διατάξεων και ρυθμίζουν θέματα σχετικά με την εφαρμογή διατάξεων του παρόντος νόμου εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων, από τον παρόντα νόμο, εφόσον δεν ανακύπτει αντίθεση με το περιεχόμενό του.

5. Η αρμοδιότητα της παραγράφου ΙΙ υπ' αριθμ. 46 του άρθρου 280 του παρόντος, από τη δημοσίευσή του και μέχρι 31.12.2010 ασκείται από τις κρατικές περιφέρειες.

6. Οι διατάξεις του παρόντος δεν θίγουν το κύρος των υφιστάμενων αδελφοποιήσεων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων μέχρι την υποκατάστασή τους από αντίστοιχες των περιφερειών.

7. Ο χρόνος έναρξης άσκησης, από τους δήμους και τις περιφέρειες, των αρμοδιοτήτων που αναφέρονται στα άρθρα 94 παράγραφος 4 αριθμ. 13 και 186 παράγραφος Η' υπ' αριθμ.1 και 2 ορίζεται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται και οι αντίστοιχοι οικονομικοί πόροι.

8. Από τη δημοσίευση του παρόντος αναστέλλονται οι προσλήψεις κάθε κατηγορίας και ειδικότητας προσωπικού με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στις δημοτικές επιχειρήσεις με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού.

Οι συμβάσεις μίσθωσης έργου, που καταρτίζονται από τις ανωτέρω επιχειρήσεις, δεν μπορεί να αφορούν αριθμό ατόμων μεγαλύτερο εκείνου που περιελάμβαναν οι συμβάσεις της ίδιας κατηγορίας κατά την 1η Ιανουαρίου 2010.

Η άρση της αναστολής γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

9. Για την οργανωμένη συνεργασία, προαγωγή κοινών σκοπών και εκπροσώπηση των δήμων και των περιφερειών της χώρας συνιστώνται:

α) Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, στις οποίες συμμετέχουν υποχρεωτικά ως μέλη, δια των εκπροσώπων τους, όλοι οι δήμοι εντός της αντίστοιχης χωρικής αρμοδιότητας των περιφερειών.

β) Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας, στην οποία συμμετέχουν υποχρεωτικά, δια των εκπροσώπων τους, οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, και

γ) Ένωση Περιφερειών, στην οποία συμμετέχουν υποχρεωτικά, δια των εκπροσώπων τους, οι περιφέρειες της χώρας.

Οι ανωτέρω ενώσεις είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, τα οποία εποπτεύονται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Έδρα κάθε Περιφερειακής Ένωσης Δήμων είναι η έδρα της περιφέρειας, ενώ της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών είναι η Αθήνα.

Όργανα διοίκησης των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων είναι η γενική συνέλευση και η διοικούσα επιτροπή.

Όργανα διοίκησης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών είναι:

i. το διοικητικό συμβούλιο,

ii. η εκτελεστική επιτροπή,

iii. ο πρόεδρος και

iv. το εποπτικό συμβούλιο.

Πόροι των Ενώσεων είναι οι εισφορές των μελών τους που καθορίζονται με την κοινή απόφαση της παραγράφου 3 του άρθρου 259 και της παραγράφου 5 του άρθρου 260 του παρόντος, ως ποσοστό επί του ποσού των αντίστοιχων ΚΑΠ, καθώς και έσοδα από κάθε άλλη πηγή.

Με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ύστερα από γνώμη των ανωτέρω Ενώσεων, καθορίζονται:

- i. ο σκοπός σύστασής τους,
- ii. η εκπροσώπηση των δήμων και των περιφερειών, καθώς και ο τρόπος και η διαδικασία ανάδειξης των εκπροσώπων τους σε αυτές,
- iii. η σύνθεση και η συγκρότηση των οργάνων διοίκησής τους και ο τρόπος ανάδειξης αυτών.
- iv. οι αρμοδιότητες και η λειτουργία των οργάνων τους,
- v. η περιουσία, η οικονομική διοίκηση, η διαχείριση και ο οικονομικός έλεγχος των πόρων τους,
- vi. το προσωπικό, η οργάνωση, ο τρόπος κατάρτισης των οργανισμών λειτουργίας τους και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια και
- vii. η δυνατότητα λειτουργίας των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων, υπό μορφή παραρτημάτων, ανά περιφερειακή ενότητα και στις έδρες των αντίστοιχων νομών. Είναι, επίσης, δυνατή η πρόβλεψη ειδικών ρυθμίσεων για την περιφέρεια Αττικής και τις νησιωτικές περιφέρειες.

10. Μέχρι την 31.12.2010 με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και ύστερα από γνώμη της ΚΕΔΚΕ, εκδίδεται το προεδρικό διάταγμα της προηγούμενης παραγράφου για την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και για τις Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων. Μέχρι την ανάδειξη των νέων οργάνων διοίκησης, η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος και οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος εξακολουθούν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 197/1978 (ΦΕΚ 43 Α'), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Η θητεία των οργάνων διοίκησής τους παρατείνεται μέχρι την εκλογή και συγκρότηση των νέων.

11. Από την ανάδειξη των νέων οργάνων διοίκησής τους η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος και οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος διαλύονται. Η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, αντίστοιχα, υπεισέρχονται, αυτοδικαίως, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών, περιλαμβανομένης και της ένταξης του προσωπικού τους, καθώς και των δικηγόρων με σχέση έμμισθης εντολής.

12. Μέχρι την 31.12.2010 με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ύστερα από γνώμη της ΕΝΑΕ, εκδίδεται, το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 9, για τη σύσταση και λειτουργία της Ένωσης Περιφερειών. Από την ανάδειξη των οργάνων διοίκησης της Ένωσης Περιφερειών, η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ) διαλύεται και η Ένωση Περιφερειών υπεισέρχεται, αυτοδικαίως, σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτής, περιλαμβανομένης και της ένταξης του προσωπικού της, καθώς και των δικηγόρων με σχέση έμμισθης εντολής.

Από 1.1.2011 και μέχρι τη διεξαγωγή των αρχαιρεσιών για την ανάδειξη των οργάνων της εξακολουθεί να λειτουργεί, προσωρινά, η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ.13 παράγραφος 39 ν. 2307/1995, όπως ισχύει, η οποία διοικείται από επιτροπή, αποτελούμενη από τους περιφερειάρχες. Καθήκοντα προέδρου ασκεί ο περιφερειάρχης Αττικής. Η επιτροπή, διαχειρίζεται μόνο άμεσα λειτουργικά ζητήματα της Ένωσης και είναι υπεύθυνη για τη διεξαγωγή των ανωτέρω αρχαιρεσιών.

13. Η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και η Ένωση Περιφερειών γνωμοδοτούν σε περίπτωση μεταβίβασης αρμοδιοτήτων σε δήμους και σε περιφέρειες, αντιστοίχως.

14. Εγκρίσεις και παροχή γνωμοδοτήσεων, που απαιτούνται στο πλαίσιο διαχείρισης των μητροπολιτικού χαρακτήρα πάρκων της περιφέρειας Αττικής και των υπερτοπικών διαδημοτικών χώρων πρασίνου παρέχονται, κατά το μεταβατικό διάστημα της παραγράφου Ι Α4 του άρθρου 210 από τους, κατά περίπτωση, αρμόδιους φορείς, σύμφωνα με τις διατάξεις που ρυθμίζουν τη λειτουργία τους.

15. Μέχρι την εγκατάσταση των αιρετών οργάνων που θα αναδειχθούν από τις εκλογές του Νοεμβρίου του 2010, οι υφιστάμενοι δήμοι, κοινότητες και νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις εξακολουθούν να λειτουργούν και να ασκούν τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους.

16. Ειδικά για την περίοδο 2010- 2014, όπου στις διατάξεις του παρόντος προβλέπεται πενταετής θητεία, νοείται θητεία, η οποία αρχίζει την 1.1.2011 και λήγει την 31η Αυγούστου 2014. Για όσα αιρετά όργανα προβλέπεται θητεία διάρκειας δύομισι ετών, για την ίδια περίοδο, νοείται θητεία δύο (2) ετών, η δε δεύτερη διετία της θητείας λήγει την 31η Αυγούστου 2014.

17. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος σταθεροποίησης και ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας, σύμφωνα και με τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας, η εκκαθάριση, ο έλεγχος νομιμότητας και η εντολή πληρωμής των δαπανών των περιφερειών διενεργείται από τις υπηρεσίες δημοσιονομικού ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους), που λειτουργούν σε κάθε περιφέρεια. Κατά το ίδιο διάστημα δεν εφαρμόζεται το άρθρο 275 του παρόντος, για τις δαπάνες των περιφερειών.

18. Η αναστολή άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16 του παρόντος και ειδικά για τη δημοτική περίοδο 2011 – 2014 ισχύει για δήμους με πληθυσμό άνω των είκοσι πέντε χιλιάδων (25.000) κατοίκων.

19. Οι ρυθμίσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 42 του ν. 3731/2008 (ΦΕΚ 263 Α'), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 49 του ν. 3772/2009 (ΦΕΚ 112 Α'), ισχύουν μέχρι 31.12.2010 και καταλαμβάνουν και τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί μετά την 1.1.2010, οι οποίες σε κάθε περίπτωση παύουν να ισχύουν μετά την τριακοστή πρώτη (31η) Δεκεμβρίου 2010.

Άρθρο 283: Τελικές Ρυθμίσεις

1. Οι δήμοι που συνιστώνται με το άρθρο 1 υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας τους και χωρίς άλλη διατύπωση σε όλα τα ενοχικά και εμπράγματα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται, στα οποία περιλαμβάνονται και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από διεθνείς συνεργασίες. Οι εκκρεμείς δίκες, στις οποίες διάδικο μέρος είναι ΟΤΑπρώτου βαθμού που συνενώνεται, συνεχίζονται από το νέο δήμο αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για καθεμία από αυτές.

2. Από την έναρξη λειτουργίας των περιφερειών καταργούνται οι ενιαίες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα νομαρχιακά διαμερίσματα.

Οι περιφέρειες υπεισέρχονται, αυτοδικαίως, μετά την έναρξη ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους, σε όλα τα δικαιώματα, περιλαμβανομένων και των εμπραγμάτων, καθώς και στις υποχρεώσεις, των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Οι εκκρεμείς, κατά την έναρξη ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους, δίκες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, συνεχίζονται, αυτοδικαίως, από τις ιδρυόμενες περιφέρειες, χωρίς να διακόπτονται και χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για την κάθε μία από αυτές.

3. Λοιπές αρμοδιότητες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, όπως είχαν ορισθεί και ασκούνταν με διατάξεις τυπικών νόμων και κανονιστικών πράξεων και οι οποίες δεν έχουν απονεμηθεί στις περιφέρειες με το άρθρο 186 του παρόντος, ούτε έχουν μεταβιβασθεί στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και στους δήμους ασκούνται, μετά την εγκατάσταση των οικείων αιρετών οργάνων από την περιφέρεια, με εξαίρεση θέματα διαχείρισης και προστασίας των δασών, καθώς και θέματα χωροταξίας και περιβάλλοντος, η άσκηση των οποίων περιέρχεται στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση.

4. Από την έναρξη λειτουργίας των αποκεντρωμένων διοικήσεων καταργούνται οι περιφέρειες που έχουν ιδρυθεί με τον ν. 2503/1997 και υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας τους και χωρίς άλλη διατύπωση σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των καταργούμενων περιφερειών συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών τους συνεργασιών κατά το λόγο συμμετοχής τους σε αυτές. Οι

εκκρεμείς δίκες, συνεχίζονται αυτοδικαίως από τις νέες αποκεντρωμένες διοικήσεις, χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για καθεμία από αυτές.

5. Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ύστερα από σύμφωνη γνώμη των συμβουλίων των οικείων δημοτικών κοινοτήτων και γνώμη του δημοτικού συμβουλίου μπορεί να ανακαθορίζεται ο αριθμός και τα όρια των δημοτικών κοινοτήτων στους δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο των 100.000 κατοίκων. Επίσης, με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του ίδιου Υπουργού, ύστερα από σύμφωνη γνώμη των οικείων συμβουλίων δημοτικών ή τοπικών κοινοτήτων ή εκπροσώπου τοπικής κοινότητας και γνώμη του δημοτικού συμβουλίου μπορεί να συγχωνεύονται δημοτικές ή τοπικές κοινότητες ή να εντάσσονται σε άλλον όμορο δήμο ύστερα και από σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου του δήμου στον οποίον εντάσσονται.

6. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και γνώμη του οικείου δημοτικού συμβουλίου, μπορεί οικισμός που έχει απογραφεί ως αυτοτελής να αποτελέσει τοπική ή δημοτική κοινότητα.

7. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία εκδίδεται μέχρι την 31η Αυγούστου 2010 εντάσσονται σε εκλογικές περιφέρειες του αντίστοιχου δήμου τα υφιστάμενα τοπικά διαμερίσματα Ελικίστρας, Μοίρας και Σουλίου του Δήμου Πατρέων, Βασιλείων, Βουτών, Δαφνέ, Σκα-λανίου, Σταυρακίων του Δήμου Ηρακλείου Κρήτης και Τερψιθέας του Δήμου Λαρισαίων, καθώς και οικισμών, οι οποίοι έχουν απογραφεί ως αυτοτελείς, των δημοτικών διαμερισμάτων των εδρών των αντίστοιχων δήμων, εφόσον δεν ανήκουν σε κάποιο από τα υφιστάμενα δημοτικά διαμερίσματα

8. Οι προβλεπόμενες από τις διατάξεις του παρόντος κανονιστικού χαρακτήρα πράξεις δημοσιοποιούνται και με παράλληλη ανάρτηση στο διαδίκτυο σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του αντίστοιχου ειδικού νόμου.

9. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, συστήνεται Επιτροπή για τη σύνταξη Ενιαίου Κώδικα Αυτοδιοίκησης η οποία αποτελείται από:

α) τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ως Πρόεδρο,

β) δύο δικαστικούς λειτουργούς του Συμβουλίου της Επικρατείας, που ορίζονται από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ο αρχαιότερος των οποίων αναπληρώνει τον πρόεδρο της Επιτροπής, όταν κωλύεται ή απουσιάζει

γ) τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

δ) έως δύο μέλη ΔΕΠ,

ε) τον Γενικό Διευθυντή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

στ) τον Γενικό Διευθυντή Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

ζ) τον Γενικό Διευθυντή Διοικητικής Υποστήριξης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

η) τους Διευθυντές των Διευθύνσεων της Γενικής Διεύθυνσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

θ) τον Διευθυντή της Διεύθυνσης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Διεθνών Οργανισμών του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

ι) έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών και έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας,

ια) δύο εκπροσώπους εργαζομένων συλλογικών φορέων της αυτοδιοίκησης.

Ως μέλη της γραμματείας της Επιτροπής ορίζονται τρεις (3) υπάλληλοι της κατηγορίας ΠΕ από τους υπηρετούντες στη Γενική Διεύθυνση Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και ένας υπάλληλος της Διεύθυνσης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Διεθνών Οργανισμών του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Το σχέδιο του ανωτέρω Κώδικα, που θα συντάξει η αντίστοιχη Επιτροπή του παρόντος άρθρου, θα υποβληθεί στη Βουλή για να κυρωθεί κατά τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 76 παρ. 6 του Συντάγματος.

Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Με την ίδια απόφαση ορίζεται ο χρόνος περάτωσης του έργου, οι ειδικοί εισηγητές και τα μέλη της γραμματείας της Επιτροπής, και ρυθμίζονται θέματα που αναφέρονται στη λειτουργία, στη διοικητική μέριμνα και τη γραμματειακή υποστήριξή της.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών καθορίζεται, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, η αποζημίωση των μελών της ανωτέρω επιτροπής, των ειδικών εισηγητών και των μελών της γραμματείας της, καθώς και ο τρόπος καταβολής της.

10. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης συγκροτείται Επιτροπή για την σύνταξη «Κώδικα περί Εσόδων των Δήμων και Περιφερειών».

Η Επιτροπή αποτελείται από:

α) τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ως πρόεδρο,

β) έναν Σύμβουλο της Επικρατείας και έναν Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίοι ορίζονται σύμφωνα με τον Κώδικα Δικαστικών Λειτουργιών,

γ) τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, που υπηρετεί στη Γενική Γραμματεία Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

δ) τον Γενικό Διευθυντή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

ε) τον Γενικό Διευθυντή Φορολογίας του Υπουργείου Οικονομικών,

στ) τον Διευθυντή Οικονομικών των Ο.Τ.Α. του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

ζ) έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας,

η) έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών.

Η γραμματειακή υποστήριξη της επιτροπής παρέχεται από τη Διεύθυνση Οικονομικών ΟΤΑ.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών καθορίζεται, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, η αποζημίωση των μελών της ανωτέρω επιτροπής, των ειδικών εισηγητών και των μελών της γραμματείας της, καθώς και ο τρόπος καταβολής της.

Το σχέδιο του «Κώδικα Εσόδων Δήμων και Περιφερειών», υποβάλλεται στη Βουλή προς κύρωση, σύμφωνα με την διαδικασία του άρθρου 76 παρ.6 του Συντάγματος και καταρτίζεται εντός της προθεσμίας που ορίζεται στην απόφαση συγκρότησης της Επιτροπής.

11. Όλοι οι πρωτοβάθμιοι και δευτεροβάθμιοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως αυτοί προκύπτουν από τις συνενώσεις του άρθρου 1, καθώς και εκείνοι στους οποίους δεν επέρχεται καμία μεταβολή περιλαμβάνονται σε απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στην απόφαση αυτή αναγράφεται ο συνολικός πληθυσμός καθενός ΟΤΑ και αναλυτικά ο πληθυσμός των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων, καθώς και ο πληθυσμός των περιφερειακών ενοτήτων. Με την ίδια απόφαση κατανέμεται αναλογικά στις δημοτικές κοινότητες του άρθρου 2 παρ. 4 του παρόντος νόμου, τυχόν πληθυσμός, ο οποίος περιλαμβάνεται στην Απόφαση της παρ. 13 του παρόντος άρθρου, ο οποίος δεν είναι δυνατόν να κατανεμηθεί στις δημοτικές κοινότητες, λόγω ελλείπων στοιχείων τύπου εγκατάστασης.

12. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος, όπου γίνεται αναφορά στον πληθυσμό, περιλαμβανομένης και της έκδοσης σχετικών κανονιστικών πράξεων, νοείται ο πραγματικός πληθυσμός, όπως εμφανίζεται στους επίσημους πίνακες των αποτελεσμάτων της τελευταίας απογραφής πληθυσμού, που έχουν κυρωθεί και δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

13. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών κυρώνονται και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως τα αποτελέσματα του πραγματικού πληθυσμού της απογραφής του 2001 για τα δημοτικά διαμερίσματα της περίπτωσης γ' του άρθρου 25 του παρόντος.

14. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για τη γραμματειακή υποστήριξη των εκπροσώπων των δημοτικών και περιφερειακών αρχών στην αντιπροσωπευτική συνέλευση της Επιτροπής Περιφερειών και του Κογκρέσου Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης, ορίζονται υπάλληλοι του ίδιου Υπουργείου καθώς και τα πρόσωπα που υποδεικνύονται για τα σκοπό αυτό από την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και την Ένωση Περιφερειών.

15. Το Ν.Π.Δ.Δ. «Εγγώριος Περιουσία Κυθήρων και Αντικυθήρων» (Ε.Π.Κ.Α.) εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητές του, σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία που καθορίζει τη λειτουργία του.

16. Τα Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ) εξακολουθούν να λειτουργούν σύμφωνα με τη νομοθεσία που τα διέπει κατά τη δημοσίευση του παρόντος.

17. Διατάξεις νόμων και κανονιστικού χαρακτήρα πράξεις, οι οποίες αναφέρονται στην εδαφική περιφέρεια των συνενούμενων ΟΤΑ εξακολουθούν να ισχύουν.

18. Οι διατάξεις του παρόντος δεν θίγουν τη λειτουργία δημόσιων υπηρεσιών και υπηρεσιών νομικών προσώπων, που εδρεύουν σε συνενούμενους δήμους και δεν στερούν τους δημότες εξυπηρετήσεων που παρείχοντο από τον καταργούμενο δήμο.

19. Για τη νόμιμη συγκρότηση της επιτροπής της παραγράφου 1 του άρθρου 26 του ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α') προς άρση απαγόρευσης δικαιοπραξιών, κατά την παράγραφο 1 του άρθρου 25 του ίδιου νόμου, δεν απαιτείται η συμμετοχή εκπροσώπου του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

20. Στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις συμβάσεων κατασκευής, παραχώρησης και εκμετάλλευσης λιμένα αναψυχής, που έχουν καταρτιστεί από νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, υπεισέρχονται οι δήμοι στη χωρική περιφέρεια των οποίων λειτουργούν οι οικείες εγκαταστάσεις.

21. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων που ορίζονται στις διατάξεις του άρθρου 165 του ΚΔΚ συνιστά για τον δήμαρχο και τον περιφερειάρχη, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 17 του άρθρου 268 του παρόντος, σοβαρή πειθαρχική παράβαση καθήκοντος.

22. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου Τοπωνυμίων του άρθρου 7 του ΚΔΚ, μπορεί να ορίζεται οικισμός ως ιστορική έδρα δήμου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Για την έκδοση της απόφασης αυτής απαιτείται σχετικό αίτημα από το οικείο δημοτικό συμβούλιο ή αίτημα από το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και γνώμη του οικείου δημοτικού συμβουλίου.

Άρθρο 284: Ρυθμίσεις ειδικών θεμάτων

1. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 63, του ν. 3801/2009, «Ρυθμίσεις θεμάτων προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου κ.λπ.» (ΦΕΚ 163 Α'), καταργούνται από την έναρξη της ισχύος τους. Τα έσοδα από το φόρο ζύθου, τα τέλη διαφήμισης και ακίνητης περιουσίας που προβλέπονται στην καταργούμενη διάταξη, αποδίδονται στους Ο.Τ.Α. σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

2. Συμβάσεις που λήγουν προ της 31.12.2010 και αφορούν μίσθωση ακινήτων για τη στέγαση υπηρεσιών των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, οι αρμοδιότητες των οποίων περιέρχονται από 1.1.2011 στους Δήμους σύμφωνα με το άρθρο 94 του παρόντος, εφόσον δεν προβλέπουν δυνατότητα παράτασης, παρατείνονται αυτοδικαίως μέχρι 31.12.2010, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του π.δ. 242/1996. Αναπροσαρμογή του μισθώματος χωρεί βάσει των κανόνων της καλής πίστης, χωρίς να θίγονται οι λοιποί όροι της σύμβασης.

3. Όσοι αναγνωρίστηκαν δικαιούχοι δημοτικών ή κοινοτικών οικοπέδων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 249 του π.δ. 410/1995 (ΦΕΚ 231 Α') και δεν έχουν εκπληρώσει, μέσα στην τασσόμενη κατά τις διατάξεις του ανωτέρω άρθρου προθεσμία, μέρος ή όλες τις υποχρεώσεις τους (καταβολή τιμήματος, ανέγερση οικοδομής κ.λπ.) μπορούν, μετά από αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του και εφόσον εξακολουθούν να είναι κάτοχοι των ανωτέρω οικοπέδων αυτοί ή οι κληρονόμοι τους, να εκπληρώσουν όλες τις υποχρεώσεις μέσα σε αποκλειστική προθεσμία πέντε (5) ετών από την έναρξη ισχύος του παρόντος.

4. Στο τέλος του άρθρου 2 του ν. 3051/2002 (ΦΕΚ 220 Α') προστίθεται παράγραφος 10 ως εξής: «10. Για την απόσπαση προσωπικού από συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία, σε Ν.Π.Δ.Δ. και σε νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα, απαιτείται πάντοτε η προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της οικείας ανεξάρτητης αρχής».

5. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10Α') αντικαθίσταται ως εξής: «4. Κατά τη διάρκεια της θητείας των Βοηθών Συνηγόρων αναστέλλεται η άσκηση οποιουδήποτε δημοσίου λειτουργήματος, καθώς και η άσκηση καθηκόντων σε οποιαδήποτε θέση στις υπηρεσίες που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του παρόντος».

6. Δεκαπέντε από τις θέσεις ειδικών επιστημόνων με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10 Α'), οι οποίες είναι κενές κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος ή κενώνονται εφεξής για οποιονδήποτε λόγο, καταργούνται. Η κατάργηση δεν καταλαμβάνει θέσεις, για την πλήρωση των οποίων έχει ήδη εκδοθεί σχετική προκήρυξη.

7. Οι ασκούντες κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου καθήκοντα επιστημονικού προσωπικού με απόσπαση, υπάγονται εφεξής στο καθεστώς της παραγράφου 3 του άρθρου 5 του ν. 3094/2003 όπως αυτή αντικαθίσταται με την παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου και από της ισχύος του παρόντος λογίζεται ότι πληρούν αυτοδίκαια με απόσπαση αντίστοιχη οργανική θέση της παραγράφου 3 του άρθρου 5 του ν. 3094/2003, για την οποία εκδίδεται σχετική διαπιστωτική πράξη. Αν έχουν ήδη συμπληρώσει δύο παρατάσεις της απόσπασης ή δύο μήνες πριν τη συμπλήρωση της διάρκειας της δεύτερης παράτασης της απόσπασης, μπορούν να ζητήσουν με αίτησή τους τη μετάταξή τους σε αντίστοιχη οργανική θέση της παραγράφου 3 του άρθρου 5 του ν. 3094/2003, άλλως η τρέχουσα απόσπασή τους λήγει με την εκπνοή της περιόδου για την οποία είχε αποφασισθεί. Σε περίπτωση που η αίτηση μετάταξης απορριφθεί, η απόσπαση λήγει αυτοδίκαια.

8. Οι διατάξεις της παραγράφου 8 του άρθρου 5 του ν. 3051/2002 (ΦΕΚ 220 Α'), όπως συμπληρώθηκαν με αυτές του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 7 του ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10 Α') και της παραγράφου 2 του άρθρου 14 του ν. 3345/2005 (ΦΕΚ 138 Α'), ισχύουν και για τους υπηρετούντες με απόσπαση στη Γραμματεία του Συνήγορου του Πολίτη κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Η μετάταξη μπορεί να γίνει σε κενές οργανικές θέσεις ή συνιστώμενες προσωποπαγείς αντίστοιχου κλάδου ή ειδικότητας με τα τυπικά προσόντα που κατέχει ο μετατασσόμενος. Για το ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς του προσωπικού που μετατάσσεται ισχύουν αναλογικά οι ρυθμίσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 3 του ν. 3234/2004 (ΦΕΚ 52Α').

9. Στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου πέμπτου του ν. 3839/2010 (ΦΕΚ 51 Α') η φράση «τρεις (3) συνταξιούχους Ανώτατους Δικαστικούς Λειτουργούς της Διοικητικής Δικαιοσύνης ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή συνταξιούχους Προέδρους, Αντιπροέδρους ή Νομικούς Συμβούλους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους» αντικαθίσταται από τη φράση «τρεις (3) συνταξιούχους Δικαστικούς Λειτουργούς της Διοικητικής Δικαιοσύνης ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή συνταξιούχους Λειτουργούς του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους».

10. Στο τέλος της παραγράφου 4 του άρθρου πέμπτου του ν. 3839/2010 (ΦΕΚ 51 Α') προστίθεται εδάφιο ως ακολούθως: «Τα υφιστάμενα, κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού, κοινά υπηρεσιακά συμβούλια Ν.Π.Δ.Δ., ανασυγκροτούνται με βάση τις διατάξεις της παραγράφου αυτής.»

Οι διατάξεις της παρούσας και της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν από την ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 3839/2010 (ΦΕΚ 51 Α΄) στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

11. Στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 84 του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3839/2010 μετά τη φράση «επιλέγονται υπάλληλοι» προστίθεται η φράση «με βαθμό Α΄».

12. Στο τέλος της παραγράφου 5 του άρθρου πέμπτου του ν. 3839/2010 (ΦΕΚ 51 Α΄) προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Τα ως άνω ισχύουν και για όσους υπηρετούν ήδη σε θέση προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης σε υπηρεσία άλλη από αυτή που ανήκουν οργανικά προκειμένου να κριθούν για επιλογή στη θέση αυτή, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των διατάξεων της παραγράφου 7 του άρθρου αυτού.»

13α. Δεν υπάγονται στις διατάξεις των άρθρων 157, 158 και 159 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007), όπως αντικαταστάθηκαν από το άρθρο δεύτερο του ν. 3839/2010, τα Υπηρεσιακά Συμβούλια της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (Ε.Υ.Π), της Ακαδημίας Αθηνών, των Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι., του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, της Ανώτατης Σχολής Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.) και της Σιβιτανιδείου Σχολής Τεχνών και Επαγγελματών, για τα οποία επιτρέπεται η υπαγωγή τους στο ΕΙ.Σ.Ε.Π. και στο Σ.Ε.Π. του εποπτεύοντος υπουργείου καθώς και η προσαρμογή τους προς τις ρυθμίσεις του άρθρου 159 με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του οικείου Υπουργού.

β. Ειδικές διατάξεις που αφορούν τα υπηρεσιακά συμβούλια των ανεξάρτητων αρχών δεν τίγονται.

14. Οι παράγραφοι 10 και 11 του άρθρου 159 του ν. 3528/2007, όπως αντικαταστάθηκαν με το άρθρο δεύτερο του ν. 3839/2010, καταργούνται.

15. Η παράγραφος 2 του άρθρου 6 του ν. 3801/2009 αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«2. Οι ειδικότητες του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των εκπαιδευτικών βαθμίδων ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ που κρίνονται για την κατάληψη θέσης προϊσταμένου οργανικής μονάδας θα πρέπει να είναι αντίστοιχες των κατηγοριών, κλάδων και ειδικοτήτων του μονίμου προσωπικού, που σύμφωνα με τις οικείες οργανικές διατάξεις, οι υπάλληλοί τους κρίνονται για την κατάληψη θέσης προϊσταμένου των κατά περίπτωση οργανικών μονάδων, ανάλογα με το αντικείμενο αυτών. Με τους οικείους οργανισμούς, επιτρέπεται να καθορίζονται και άλλες ειδικότητες προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου από τις οποίες θα επιλέγονται προϊστάμενοι των κατά περίπτωση οργανικών μονάδων.»

16. Παρατείνεται από τη λήξη της και για τριάντα (30) ημέρες από τη δημοσίευση του παρόντος η προβλεπόμενη από την παράγραφο 4 του άρθρου 2 του ν. 3548/2007 (ΦΕΚ 68 Α΄), όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με την παράγραφο 2 του άρθρου δεύτερου του ν. 3640/2008 (ΦΕΚ 22 Α΄), προθεσμία για τις νομαρχιακές και τοπικές εφημερίδες οι οποίες έχουν υποβάλει ή θα υποβάλλουν εντός της ανωτέρω προθεσμίας στη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας φάκελο δικαιολογητικών για τον έλεγχο της συνδρομής των προϋποθέσεων της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 3548/2007.

Εντός της ανωτέρω προθεσμίας οι προαναφερόμενες εφημερίδες μπορούν να προσέλθουν στη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας, προκειμένου να λάβουν γνώση για τυχόν ελλείψεις του σχετικού φακέλου τους και να συμπληρώσουν το φάκελο δικαιολογητικών τους.

Άρθρο 285: Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου κάθε γενική ή ειδική διάταξη η οποία είναι αντίθετη προς τις ρυθμίσεις του καταργείται.

Άρθρο 286: Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος αρχίζει από 1.1.2011 εκτός των διατάξεων που περιλαμβάνονται στα κεφάλαια Α΄ και Β΄ του πρώτου, δευτέρου και τρίτου μέρους, σε σχέση με τη διενέργεια των εκλογών, των άρθρων 94 παρ. 6

περιπτώσεις 41 και 42, 100, 204 παράγραφος ΣΤ', 216, 219, 222, 239, 240, 256, 257, 258, 264, 265, 267 παράγραφος 7, 269 παράγραφος 5, 272, 274, 280 παράγραφοι VI και VIII, 282 παράγραφοι 7, 8, 11 και 14, 283 παράγραφοι 7 και 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17 και 18, 284 και 285, καθώς και των εξουσιοδοτικών διατάξεων προς έκδοση κανονιστικού χαρακτήρα πράξεων, που ισχύουν από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλουμε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 4 Ιουνίου 2010

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 4 Ιουνίου 2010